Memòria del ces

Sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears

2022

Consell Econòmic i Social
de les Illes Balears

Memòria del CES

Sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2022

Editat per:

Consell Econòmic i Social de les Illes Balears

Assessorament lingüístic: Ciceró Pasqual Cardona

Disseny gràfic, infografies i maquetació: amadip.esment

Impressió: amadip.esment

ISSN: 1889-9250

Dipòsit legal: PM-2783-2003

S'autoritza la reproducció d'aquesta memòria sempre que n'aparegui la procedència.

PRESENTACIÓ

La memòria que presenta el CES de les Illes Balears sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears pel que fa a l'any 2022 mostra que el conjunt de la societat de les Illes ha superat l'efecte de la pandèmia i, en xifres econòmiques i d'ocupació, recupera —si no supera— les dades més altes del 2019. Aquests nombres s'ajunten amb un altre creixement important de la població, reflectit en les puntes d'estiu i en les d'hivern, tal com s'observa amb l'índex de pressió humana, tant en el conjunt de l'arxipèlag com en cadascuna de les quatre illes.

Així mateix, no s'han pogut completar els efectes mediambientals d'aquest creixement econòmic per al 2022, ja que l'índex sintètic mediambiental, que el CES treballa anualment, encara no s'ha presentat per aquest any per manca de determinades dades oficials. Des del punt de vista social, s'agreuja el problema de l'habitatge, es perden posicions relatives en la qualitat del treball, s'incrementen les atencions i les cobertures dels serveis socials i es constata una pèrdua de l'ús social de la llengua catalana.

En aquesta presentació no volem entrar en el detall de les xifres. El conjunt de la memòria i el resum de l'informe executiu que l'acompanya aporten les dades necessàries per tenir una radiografia completa del funcionament de les societats illenques aquest 2022. Sí que consideram que cal valorar el fet objectiu de l'existència d'aquesta memòria del CES, únic treball que, de manera sistemàtica i holística, aporta a la societat illenca un conjunt de dades econòmiques, socials, mediambientals i laborals que facilita una reflexió de conjunt sobre cap on anam com a societat i si aquest és el sentit encertat de tot el nostre creixement.

Des de la Comissió de la Memòria i en els debats del plenari del CES, cada vegada es valora més la necessitat de reduir la quantitat de dades massa particularitzades i l'esforç de selecció de les més rellevants en els aspectes qualitatius. És a dir, es pretén que la informació que conté la memòria sigui cada vegada més selectiva i que, a més d'objectiva i obtinguda sempre de fonts estadístiques oficials, sigui fàcil de ser llegida, compresa i amb els criteris transparents d'elaboració, perquè pugui ser interpretada lliurement pel lector potencial.

De fet, aquest és un desig fàcil de dir però molt difícil de concretar. Per això no podem fer més que agrair l'esforç als consellers i les conselleres que formen part de la Comissió de la Memòria i al seu president, el professor Carles Mulet, així com a tot l'equip tècnic del CES, coordinat, en aquest cas, per la cap del servei d'estudis, Anna Grau, per aportar contínuament propostes d'innovació i modernització del treball de la memòria.

D'altra banda, la reducció de pàgines de la versió en paper es complementarà amb l'edició d'un nou web. Aquest permetrà navegar més fàcilment en l'edició digital de la memòria; treballar amb format obert amb les dades i els gràfics que hi figuren, i, de manera progressiva, establir les sèries històriques de les dades més rellevants que les memòries del CES han aportat des de l'inici, l'any 2001. És un procés prou ambiciós que exigirà una tasca continuada de selecció dels indicadors més rellevants i la seva plasmació en taules, gràfics i infografies que facilitin tant la informació com els treballs científics externs per a qui vulgui treballar amb aquestes dades.

Per a les properes edicions de la memòria, s'ha considerat continuar amb la metodologia dels índexs sintètics. Ja n'hi ha respecte al món laboral i el medi ambient. Amb tot, s'ha comentat la conveniència de tenir-los en matèries econòmiques, socials i de governança de les institucions públiques. De fet, en la producció científica i en les institucions internacionals, europees, espanyoles o d'altres autonomies, hi ha diferents models i propostes de cadascun d'aquests índexs.

Però no tenim tanta pressa per implementar-los com sí per posar sobre la taula l'oportunitat de tenir indicadors de mesura per baixar del debat abstracte sobre si cal qüestionar l'actual model de creixement per passar al debat concret de valorar col·lectivament on som, on volem arribar com a societat i quins mitjans concrets hem de posar per arribar-hi. La nostra contribució com a CES ha de ser posar dades, coneixements, reflexions i aportacions col·lectives, funció que, per cert, és la que ha de complir la nostra memòria, tal com recorda la Llei de creació del CES i el seu desplegament reglamentari posterior.

Finalment, a l'hora de redactar aquesta presentació ja coneixem el resultat de les eleccions municipals i autonòmiques del 2023. El mandat del CES i la seva renovació no coincideix amb els cicles electorals, però, com no podria ser d'una altra manera, ens posam a disposició de les noves autoritats per desenvolupar de la millor manera possible la funció institucional que correspon al CES i que preveu l'Estatut d'autonomia.

Així mateix, volem agrair el suport i la comprensió que ha rebut el CES des de les diferents institucions d'aquesta anterior legislatura. I, més concretament, de la conselleria que té l'obligació de relacionar-se amb el CES, en aquest cas la Conselleria de Model Econòmic, Treball i Turisme.

Coincidint amb aquestes modificacions institucionals, al CES també hem tingut un canvi important. El nostre estimat secretari general, el senyor Josep Valero, ha cessat de les seves funcions.

Des que soc president del CES, ja fa dos anys, en Josep sempre ha estat el nostre far: home de fermes conviccions, que sempre ha defensat el CES per damunt de tot. Ha fet del Consell Econòmic i Social un espai de consensos, moltes vegades difícils, però que ell sempre ha sabut treballar i aconseguir.

Lluitador en mil batalles, socials, d'habitatge, climàtiques, estratègiques, institucionals, etc.; sempre amb el màxim respecte per a totes les opinions.

Josep, mai no podrem agrair-te tot el que ens has donat, fent de la institució un referent a l'àmbit de la reflexió estratègica, del diàleg i de la lluita institucional per transformar la nostra terra en un lloc millor per a les persones que l'habitam.

Moltes gràcies per tot; moltes gràcies per tant.

Rafel Ballester Salvà
President del CES

La memòria del CES en format digital

Teniu a les mans l'edició impresa de la Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears de l'any 2022. Aquesta extensa obra recopila les principals dades socioeconòmiques i laborals de les Balears de l'últim any, analitzades des d'una perspectiva històrica. Un dels objectius del CES és treballar perquè la Memòria sigui una eina útil de consulta.

Amb aquest propòsit, s'ha creat una nova pàgina web específica de la Memòria on, a més de poder consultar la versió completa i el resum executiu en format digital, es poden descarregar les dades estadístiques en un format reutilitzable i també accedir a visualitzacions de dades. Aquestes dades es van actualitzant periòdicament amb les més recents i també es van construint les sèries històriques, posant a disposició de la ciutadania una consulta integrada de les principals dades socioeconòmiques i laborals incloses en la memòria.

Us convidem a visitar la pàgina web https://memoriacesib.es/2022 i explorar totes les seccions i recursos disponibles.

COMISSIÓ DE TREBALL PER A L'ELABORACIÓ DE LA MEMÒRIA DEL CES 2022

President	Carles Mulet Forteza (grup III, UIB)
Vicepresidenta	Silvia Montejano Cofreces (grup II, CCOO)
Membres titulars	Rafel Roig Grimalt (grup I, CAEB) Ferran Navinés Badal (grup III, Govern IB) Antònia Maria Pou Rotger (grup I, CAEB) Miguel Angel Romero Barrones (grup II, UGT)

La Comissió de Treball s'ha reunit els dies 27 de gener, 10 de març i 9 de juny de 2023.

DIRECCIÓ DE LA MEMÒRIA DEL CES 2022

Anna Grau Casajust
Cap del Servei d'Estudis del CES

SÓN MEMBRES TITULARS DEL PLE DE CES

La Memòria del CES 2022 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears ha estat aprovada pel Ple del CES en la sessió del 22 de juny de 2023. En són membres titulars:

Grup I:

CAEB
Carmen Planas Palou
Sergio Bertrán Damián
Antònia M. Pou Rotger
Francisco Martorell Esteban
Eduardo López Ramos
Rafael Roig Grimalt
Antoni Gayà Gayà
Azucena Jiménez Ruiz
Margalida Adrover Caldentey

PIMEB
Alfonso Rojo Serrano
Justo Saura Mercadal
Jordi Mora Vallbona

Grup II:

CCOO
José Luis García Vidal
Silvia Montejano Cofreces
Francesc Mellado Serra
Eva Beatriz Cerdeiriña Outerial
Josep Ginard Vallcaneras
Yolanda Calvo Rodríguez

UGT
Lorenzo Navarro Jimeno
Francisca Garí Perelló
Ana Landero Recio
José García Relucio
Miguel Ángel Romero Barrones
Sonia Saavedra Ferreira

Grup III:

Sector agrari
Sebastià Ordinas Capó

Sector pesquer
Domingo Bonnín Bautista

Economia social
Jerònima Bonafé Ramis

Associacions de persones consumidores i usuàries
Pau A. Monserrat Valentí

Universitat de les Illes Balears
Carles Mulet Forteza

Entitals locals
Gabriel Ferragut Enseñat

Associacions i organitzacions que tenen com a finalitat principal la protecció del medi ambient
Mariano Reaño Lambea

Govern de les Illes Balears
Ferran Navinés Badal

Consell Insular de Mallorca
Antonio Serra Puig

Consell Insular de Menorca
Alfons Méndez Vidal

Consell Insular d'Eivissa
Santiago Ferrer Costa

Consell Insular de Formentera
Josep Antoni Mayans Mesquida

PERSONAL TÈCNIC I D'ADMINISTRACIÓ DEL CES:

Assessor econòmic
Miquel Salvà Garví

Cap del Servei Jurídic
Juan Francisco Servera Villena

Cap de la Unitat de Gestió Econòmica
Salvador Clari Enguix

Tècnica de Documentació i Biblioteca
Lourdes Calero Martínez

Cap de Negociat I
M. Inmaculada Alcover Moreno

Secretari de direcció
Javier Olivares Castillo

ÍNDEX*

*L'índex extens es pot consultar a la pàgina 633

Capítol I: Panorama econòmic i mediambiental de les Illes Balears 1

Subcapítol I.I. El panorama econòmic de les Illes Balears 3

1. L'economia de les Illes Balears
Miquel Salvà Garví 3

2. El sector primari
Mateu Morro Marcé i Yolanda Desco Blay 41

3. Indústria i energia
Javier Franconetti Manchado 67

4. Construcció
Catalina Barceló Horrach 79

5. El sector de serveis
Joan Matamalas González 91

6. Turisme
Miquel Quetglas Oliver 103

7. Comerç
Joan Matamalas González 153

8. Transport
Lluís Bru Martínez i Eduard Alonso Paulí 163

9. Institucions financeres
Alfredo Martín Oliver 175

10. Administracions públiques i càrrega fiscal
Nicolas Alomar Olson i Juan B. Llorens Beltrán de Heredia 191

11. Societat del coneixement i de la informació
María Diaz Codina, Bel Llodrà Riera, Francesca Morey Fernández i Carlos González Perezagua 219

12. Economia social i solidària i finances ètiques
David Abril Hervàs 245

Subcapítol I.2. Panorama mediambiental 257

1. El panorama mediambiental a partir de l'Indicador Sintètic Mediambiental 262
Lluís Vallcaneras Nebot

Capítol II: Mercat de treball i polítiques d'ocupació 301

1. El mercat de treball de les Illes Balears
Maria del Mar Ribas Mas 303

2. L'índex de qualitat del treball (IQT) de les Illes Balears
Maria del Mar Ribas Mas 342

3. Polítiques actives d'ocupació
Antònia Puiggròs Rebassa 353

4. Les relacions laborals a les Illes Balears
Magdalena Llompart Bennàssar i Maria del Mar Crespí Ferriol. 383

5. La seguretat i la prevenció de riscs laborals
Maria del Mar Ribas Mas 405

Capítol III: Qualitat de vida i estat del benestar 409

1. La població de les Illes Balears
Ferran D. Lluch Dubon i Diana Roberta Borràs Rhodes 411

2. Benestar econòmic, distribució de la renda i pobresa
Llorenç Pou Garcías 431

3. Seguretat social
Florencio Ingelmo Sánchez i María Rosario Rodríguez Lasheras 447

4. Salut, qualitat de vida i serveis sanitaris
José Maria Vicens Gómez, Eusebi Castaño Riera, Maria Magdalena Salom Castell, Bartomeu Sastre Palou, Gema Jiménez Jiménez, Antoni M. Fuster Miró, María Teresa Blasco Clar 467

5. Educació
Joan Amer Fernández, Belén Pasqual Barrio i Margarita Vives Barceló 509

6. Serveis socials i inclusió social
Josep Lluís Oliver Torelló 543

7. El sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència
Caterina Thomàs Vanrell i Fernanda Caro Blanco 559

8. Habitatge
Catalina Barceló Horrach 575

9. Justícia
Sonia Vidal Ferrer 609

10. Llengua
Maria del Mar Vanrell Bosch 615

11. Cultura
Francesca Tugores Truyol 625

Col·laboracions monogràfiques:

RI.1. L'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears: definició i metodologia d'elaboració i de càlcul
Carla Garcia Pou, Sònia Roura Valls, Ivan Capdevila Peña 257

RII.1. Revisió metodològica de l'índex de qualitat del treball (IQT)
Maria del Mar Ribas Mas 339

RIII.1. La formació professional dual a les Illes Balears
Francesca Salvà Mut, Elena Quintana Murci, Maria Tugores Ques 532

RIII.2. Una aproximació a la qüestió de l'habitatge a Eivissa en xifres
Sònia Vives-Miró 598

Índex de quadres i gràfics 643

Índex de quadres 643

Índex de gràfics 657

Agraïments 667

CAPÍTOL I

Panorama econòmic i mediambiental de les Illes Balears

Subcapítol I.1. El panorama econòmic de les Illes Balears

1

L'economia de les Illes Balears

1.1. Introducció

Fa tot just dos anys, els estralls econòmics provocats pel confinament durant la pandèmia van generar un intens debat econòmic sobre la forma en què es desenvoluparia la sortida de la crisi causada, i si era possible refer-se de manera veloç d'un xoc extern d'aquesta naturalesa no intrínsecament econòmica. En aquells moments d'incertesa, les opinions estaven dividides entre els defensors d'una possible recuperació en forma de V, en què després d'una caiguda abrupta, l'economia es recupera molt ràpidament, i els que argumentaven que seria més lenta i amb formes més complexes, com la U —també la més habitual—, amb una recuperació gradual i sostinguda després d'una caiguda de l'activitat, o la L, quan parlam d'una greu crisi amb una recuperació molt lenta.

Seguint aquest esquema gràfic, les dades revelen de manera inequívoca que l'any 2022 les Illes Balears continuen el procés de recuperació encetat l'any anterior amb rebot poderós, tot descartant la temuda L i convertint la recuperació una de les més atípiques de la història recent, més semblant a la V, si més no en molts dels indicadors rellevants emprats per mesurar el dinamisme econòmic de les Illes. En termes generals, aquest comportament és similar a la resta de l'Estat i economies mundials, tot i que les Illes l'han viscut amb més intensitat per la baixa diversificació de l'economia i l'orientació dels serveis turístics, un dels més afectats en un context de restriccions de mobilitat.

A pesar que les diverses fonts dissenteixen envers si el 2022 ha estat l'any de la recuperació total o ens hi hem quedat a les portes, entenent com a recuperació l'assoliment dels nivells agregats de prepandèmia, totes coincideixen a confirmar l'acceleració de l'economia impulsada principalment pel sector turístic. I és que, més enllà de disquisicions sobre si hem superat el llindar de 2019, vist amb una certa perspectiva, podem parlar d'una recuperació fulgurant que, com la majoria de crisis, un cop superada en termes quantitatius, ofereix els resultats més interessants en termes qualitatius.

El renou generat per les taxes de creixement inusitades durant aquests dos darrers anys, que compensen l'aturada en sec que va patir l'economia durant el 2020, dificulta sobre manera l'anàlisi clàssica de l'evolució econòmica a través de la variació interanual. Per això en aquest capítol pren una rellevància especial la comparativa de les darreres dades disponibles amb el 2019 a fi de mesurar amb perspectiva la posició relativa de les Balears en el nou equilibri.

A partir d'ara, un cop normalitzada l'activitat després de la pandèmia, les comparacions interanuals tornen a representar un bon termòmetre per avaluar de manera sintètica la marxa de cada una de les peces del tauler econòmic i, en definitiva, el camí cap a on transiten les Illes Balears.

Aquest apartat segueix els canvis metodològics indicats al mateix apartat de la memòria del CES de l'any passat, a partir del qual només es presenten les sèries per al nou marc Input-Output (MIO-base 2014), que abasten el període 2014-2022, mentre que per al període 2004-2018 es poden consultar les sèries històriques d'aquestes variables referides a l'anterior MIO-base 2004 a l'edició de la memòria del CES referida a l'any 2018[1].

Igualment a l'any passat, ha estat possible consultar les dades de Funcas amb relació a l'anàlisi de l'oferta productiva per comunitats autònomes, i en relació amb les dades de l'INE de la comptabilitat regional, que ara es publiquen a finals d'any. Aquestes dades es comenten amb el decalatge d'un any.

La resta d'apartats, referits a l'anàlisi econòmica regional de les Illes Balears, segueixen les mateixes pautes metodològiques de les memòries anteriors pel que fa a l'anàlisi de l'oferta productiva, l'anàlisi de la demanda regional, la inversió estrangera, els preus, l'evolució de la renda real *per capita* i, finalment, la distribució funcional de la renda.

1. Vegeu Navinés, F.; Bonnail, M. *L'economia de les Illes Balears, a Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2018*. Pàg. 24 i 25. Disponible a: *ces.caib.es/www/cd_memoria2018/pdf/memoria-completa-2018.pdf*.

1.2. Anàlisi de l'oferta productiva de les Illes Balears

En aquest apartat, primer s'analitza l'estructura productiva de l'oferta de les Balears per sectors econòmics i per illes a partir de les estimacions macroeconòmiques que ha fet la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació del Govern de les Illes Balears per al període 2014-2022 a partir del nou MIOIB (2014).

1.2.1. L'anàlisi de l'oferta productiva de les Illes Balears i per illes

D'acord amb les dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació, les Illes Balears tanquen el 2022 amb un creixement en termes reals del 14,2 %, un repunt vigorós que accelera el de l'any anterior (10,9 %) i prossegueix la recuperació experimentada durant l'any anterior. Se superen així els nivells prepandèmics de 2019 i s'enceta un nou escenari en què s'esvaeix l'efecte base del daltabaix provocat la crisi de la covid.

Aquesta recuperació del VAB, que s'estima que arribà als 28.679,2 milions en termes reals[2], reprodueix un patró molt similar a l'any anterior en la seva desagregació sectorial, ja que el sector de serveis i el turisme en particular tornen a exercir de locomotora del creixement illenc i impulsen el creixement interanual a taxes mai vistes en la història recent (vegeu el quadre I-1.1 i el gràfic I-1.1).

2. Base 2014.

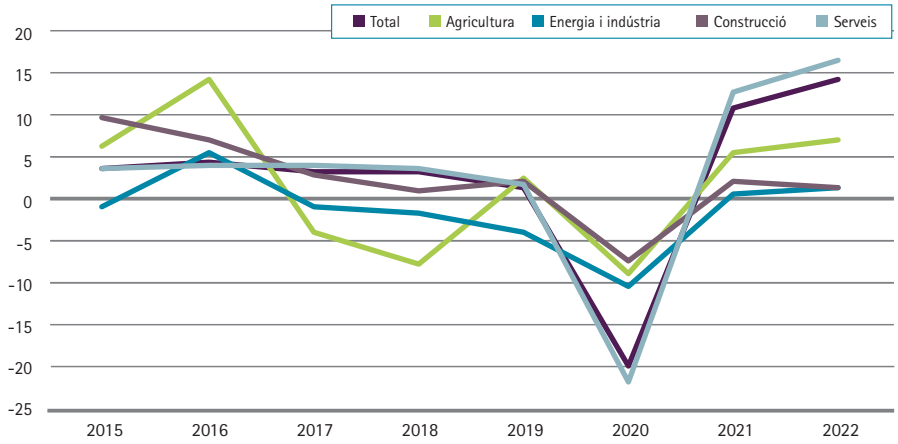
Quadre I-1.1. Evolució del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2014-2022) (base 2014)

	Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	115.562	0,5%	-	1.849.969	7,6%	-	1.695.646	7,0%		20.719.081	85,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	122.662	0,5%	6,1	1.830.404	7,2%	-1,1	1.859.364	7,4%	9,7	21.456.503	84,9%	3,6	25.268.933	100,0%	3,6
2016	139.892	0,5%	14,0	1.927.396	7,3%	5,3	1.989.156	7,6%	7,0	22.266.402	84,6%	3,8	26.322.846	100,0%	4,2
2017	133.946	0,5%	-4,3	1.909.902	7,0%	-0,9	2.040.319	7,5%	2,6	23.097.532	85,0%	3,7	27.181.699	100,0%	3,3
2018	123.340	0,4%	-7,9	1.878.305	6,7%	-1,7	2.056.692	7,3%	0,8	23.929.324	85,5%	3,6	27.987.660	100,0%	3,0
2019	126.361	0,4%	2,4	1.804.107	6,4%	-4,0	2.100.892	7,4%	2,1	24.336.751	85,8%	1,7	28.368.111	100,0%	1,4
2020	114.917	0,5%	-9,1	1.614.738	7,1%	-10,5	1.943.705	8,6%	-7,5	18.964.199	83,8%	-22,1	22.637.559	100,0%	-20,2
2021	121.056	0,5%	5,3	1.620.960	6,5%	0,4	1.984.132	7,9%	2,1	21.376.461	85,2%	12,7	25.102.609	100,0%	10,9
2022	129.514	0,5%	7,0	1.637.970	5,7%	1,0	2.008.871	7,0%	1,2	24.902.850	86,8%	16,5	28.679.205	100,0%	14,2
Taxes anual acumulativa (%)															
2014-2022		**12,1**			**-11,5**			**18,5**			**20,2**			**17,6**	

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

Gràfic I-1.1.

Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2015-2022) (base 2014)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

Així, el sector de serveis el 2022 experimenta un creixement del 16,5 %, accelerant 3,8 punts percentuals (p. p.) respecte a l'any anterior, i se situa amb escreix per sobre dels altres sectors econòmics.

A menys de la meitat d'aquest ritme però també accelerant (1,7 p. p.), el sector agrari de les Illes Balears experimenta un creixement del 7 % respecte a l'any anterior. Això confirma el dinamisme en la recuperació econòmica i el situa, juntament amb el sector de serveis, com els dos únics que han superat nivells de 2019 (+2,5 % i +1,1 %, respectivament).

L'altra cara de l'asimetria en aquesta recuperació la mostren la indústria i la construcció, dos sectors que creixen però a un ritme molt lent, ja que no han experimentat el rebot de l'activitat després de 2020. Les estimacions xifren el creixement de la indústria per al 2022 en un 1 %, que repeteix un any d'augment exigu després que l'any anterior en què tot just aconseguissin frenar la caiguda (0,4 %). De manera similar, la construcció torna a repetir un any molt discret en relació amb el creixement agregat, amb un increment d'un 1,2 % (per un 2,1 % el 2021). Tot plegat converteix la indústria i la construcció en els sectors econòmics que menys s'han vist beneficiats del reequilibri de l'activitat en el retorn a la *nova normalitat*, i presenten nivells inferiors a les xifres que mostraven el 2019 (-9,2 % i -4,4 %, respectivament).

El dinamisme del sector de serveis en els dos darrers anys ha aprofundit en la terciarització de l'economia de les Illes Balears. En el tancament del 2022, aquest sector representa el 86,8 % del VAB de les Illes, el pes més alt dels registres recents, seguit a molta distància de la construcció

(7 %) i l'energia i la indústria (5,7 %), que han retrocedit, i el sector primari (0,5 %), que durant els darrers anys manté la representativitat.

Un dels trets més característics que deixa el 2022 i que acompanya el reescalfament de l'activitat és el repunt de la inflació, un procés de causes multifactorials que ha fet més exuberants encara les xifres de creixement sense deflactar[3]. Així, el VAB de les Illes a preus corrents arriba fins als 33.753,1 milions d'euros el 2022, un 18,6 % més que l'any anterior. En la comparació amb el creixement real, sobta l'augment de l'energia i la indústria fins al 12,8 % —cal recordar que el creixement real és de l'1 %—, un fet que posa de manifest que el sector energètic és el que es veu més afectat per l'increment de les matèries primeres i el seu trasllat als preus. De fet, aquests entorns de gran volatilitat en els índexs dels preus posen de manifest la necessitat de mesurar el creixement en termes reals, ja que, en preus corrents, la indústria seria, amb diferència, el sector que més creix des de 2019. El creixement dels altres sectors en termes corrents de serveis (20,9 %), agricultura (9,7 %) i construcció (0,9 %), que presenta un deflactor implícit negatiu, està més alineat amb l'evolució real (vegeu el quadre I-1.2).

Fora de les Illes, els creixements han estat més moderats, un fet que guarda una relació estreta amb el menor retrocés de l'any 2020 i, per tant, la menor fluctuació de l'activitat per tornar a assolir nivells prepandèmics. Durant el 2022, Espanya repeteix la taxa de creixement de l'any anterior, un 5,5 %, i l'eurozona alenteix el dinamisme amb un increment del PIB estimat del 3,5 % (per un 5,3 % el 2021). Tot i que resulta complex comparar l'evolució amb els impactes erràtics produïts per la crisi de la covid-19, les xifres confirmen que el 2022 és l'any en què l'eurozona recupera els nivells previs i Espanya s'hi queda a les portes (vegeu el quadre I-1.3).

En la desagregació territorial per illes, Mallorca és la que més impulsa el creixement regional en termes reals, no només pel pes a l'agregat, sinó perquè, amb un total de 22.334,1 milions d'euros, creix un 15,6 % i és l'única que accelera el creixement de l'any anterior (10,9 %). Les Pitiüses (3.993,9 milions) i Menorca (2.351,3 milions) transiten cap a la normalitat a un ritme més lent que Mallorca, amb un 11,9 % i 6,7 % respectivament, i també lleugerament més lent del que ho feren l'any anterior (12,2 % i 8,4 %, respectivament). Tanmateix, aquesta evolució no fa més que repetir el patró que caracteritza les Balears en comparació amb els altres territoris: els majors repunts de l'activitat es corresponen amb daltabaixos més severs durant el 2020 (Mallorca, -21,9 %; Pitiüses, -16,1 %; Menorca, -10,4 %) (vegeu el quadre I-1.4 i el gràfic I-1.2).

En termes corrents, el VAB generat a Mallorca arriba als 26.285,4 milions d'euros, amb un 20 % de creixement interanual, seguit dels 4.700,5 milions de les Pitiüses (13,9 %) i els 2.767,3 milions de Menorca (8,2 %). D'aquesta manera, es marquen nous màxims arreu de l'arxipèlag que incorporen dins el gruix de les xifres l'efecte de preus comentat anteriorment (vegeu el quadre I-1.5).

3. Els càlculs empren el deflactor d'Espanya.

Quadre I-1.2. Evolució del VAB a preus corrents en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2014-2022) (base 2014)

	Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	115.562	0,5%	-	1.849.969	7,6%	-	1.695.646	7,0%	-	20.719.081	85,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	137.598	0,5%	19,1	1.942.298	7,6%	5,0	1.865.273	7,3%	10,0	21.750.053	84,6%	5,0	25.695.222	100,0%	5,4
2016	204.706	0,8%	48,8	1.925.645	7,1%	-0,9	2.021.643	7,5%	8,4	22.940.084	84,7%	5,5	27.092.076	100,0%	5,4
2017	196.893	0,7%	-3,8	1.973.152	6,9%	2,5	2.149.185	7,5%	6,3	24.159.625	84,8%	5,3	28.478.856	100,0%	5,1
2018	167.087	0,6%	-15,1	1.997.286	6,7%	1,2	2.217.786	7,5%	3,2	25.333.429	85,3%	4,9	29.715.588	100,0%	4,3
2019	182.164	0,6%	9,0	1.889.348	6,2%	-5,4	2.405.571	7,9%	8,5	26.156.314	85,4%	3,2	30.633.398	100,0%	3,1
2020	147.155	0,6%	-19,2	1.725.073	7,0%	-8,7	2.232.520	9,0%	-7,2	20.635.964	83,4%	-21,1	24.740.712	100,0%	-19,2
2021	149.638	0,5%	1,7	2.015.101	7,1%	16,8	2.302.830	8,1%	3,1	23.985.843	84,3%	16,2	28.453.412	100,0%	15,0
2022	164.095	0,5%	9,7	2.272.403	6,7%	12,8	2.323.661	6,9%	0,9	28.992.968	85,9%	20,9	33.753.128	100,0%	18,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació
Valors del 2022 calculats emprant el deflactor d'Espanya.

Quadre I-1.3. Evolució de les taxes de variació del PIB. Volum encadenat (2014-2022) (base 2010, en %)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (p)
Zona euro	1,4	2,0	1,9	2,6	1,8	1,6	-6,1	5,3	3,5
Espanya	1,4	3,8	3,0	3,0	2,3	2,0	-11,3	5,5	5,5
Illes Balears	**1,0**	**3,6**	**4,2**	**3,3**	**3,0**	**1,4**	**-20,2**	**10,9**	**14,2**
Mallorca	0,7	3,7	4,2	3,2	2,9	1,1	-21,9	10,9	15,6
Menorca	0,8	3,3	3,5	3,1	2,0	1,8	-10,4	8,4	6,7
Pitiüses	2,4	3,8	4,4	3,7	3,6	2,5	-16,1	12,2	11,9

Font: Direcció General de Model Econòmic i Ocupació
Nota: (p) provisional.

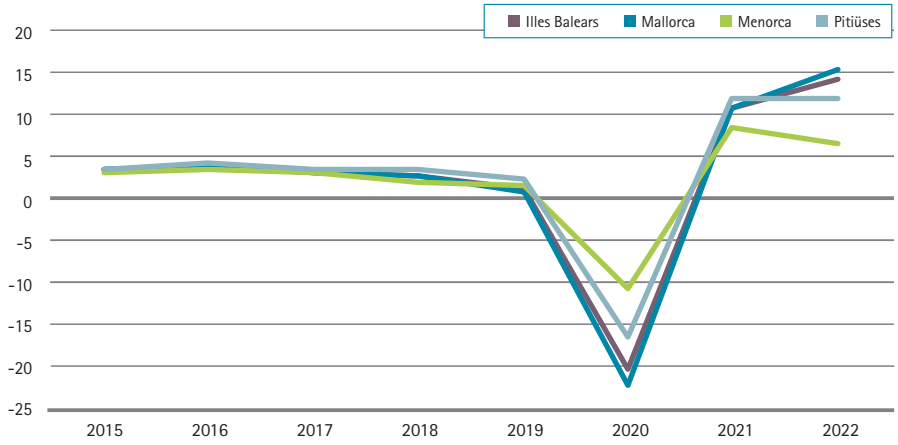
Quadre I-1.4. Evolució del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2022) (base 2014)

	Mallorca			Menorca			Pitiüses			Illes Balears		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	19.220.461	78,8%	-	1.983.743	8,1%	-	3.176.055	13,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	19.924.070	78,8%	3,7	2.048.515	8,1%	3,3	3.296.348	13,0%	3,8	25.268.933	100,0%	3,6
2016	20.760.284	78,9%	4,2	2.120.706	8,1%	3,5	3.441.856	13,1%	4,4	26.322.846	100,0%	4,2
2017	21.426.921	78,8%	3,2	2.185.632	8,0%	3,1	3.569.146	13,1%	3,7	27.181.699	100,0%	3,3
2018	22.058.158	78,8%	2,9	2.230.367	8,0%	2,0	3.699.135	13,2%	3,6	27.987.660	100,0%	3,0
2019	22.305.133	78,6%	1,1	2.270.159	8,0%	1,8	3.792.820	13,4%	2,5	28.368.111	100,0%	1,4
2020	17.422.498	77,0%	-21,9	2.032.933	9,0%	-10,4	3.182.129	14,1%	-16,1	22.637.559	100,0%	-20,2
2021	19.327.515	77,0%	10,9	2.204.654	8,8%	8,4	3.570.440	14,2%	12,2	25.102.609	100,0%	10,9
2022	22.334.059	77,9%	15,6	2.351.285	8,2%	6,7	3.993.861	13,9%	11,9	28.679.205	100,0%	14,2
Taxes anual acumulativa (%)												
2014-2019			**16,2**			**18,5**			**25,7**			**17,6**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

Gràfic I-1.2.

Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2022) (base 2014)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

Quadre I-1.5. Evolució del VAB a preus corrents en milers d'euros a les Illes Balears per illa. Anys 2014-2022 (base 2014)

	Mallorca			Menorca		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	19.220.461	78,8%	-	1.983.743	8,1%	-
2015	20.260.190	78,8%	5,4	2.083.073	8,1%	5,0
2016	21.366.960	78,9%	5,5	2.182.679	8,1%	4,8
2017	22.449.450	78,8%	5,1	2.289.934	8,0%	4,9
2018	23.420.005	78,8%	4,3	2.368.067	8,0%	3,4
2019	24.086.271	78,6%	2,8	2.451.438	8,0%	3,5
2020	19.041.143	77,0%	-20,9	2.221.803	9,0%	-9,4
2021	21.907.434	77,0%	15,1	2.498.940	8,8%	12,5
2022	26.285.399	77,9%	20,0	2.767.274	8,2%	10,7

	Pitiüses			Illes Balears		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	3.176.055	13,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	3.351.958	13,0%	5,5	25.695.222	100,0%	5,4
2016	3.542.437	13,1%	5,7	27.092.076	100,0%	5,4
2017	3.739.472	13,1%	5,6	28.478.856	100,0%	5,1

continua

	Pitiüses			Illes Balears		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2018	3.927.516	13,2%	5,0	29.715.588	100,0%	4,3
2019	4.095.689	13,4%	4,3	30.633.398	100,0%	3,1
2020	3.477.766	14,1%	-15,1	24.740.712	100,0%	-19,2
2021	4.047.038	14,2%	16,4	28.453.412	100,0%	15,0
2022	4.700.455	13,9%	16,1	33.753.128	100,0%	18,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General de Model Econòmic i Ocupació
Valors del 2022 calculats emprant el deflactor d'Espanya.

En el nou equilibri, tot indica que la totalitat de les Illes ja han recuperat els nivells de tancament de 2019, però amb algunes diferències. Així, mentre el balanç del trienni 2020-2022 a les Pitiüses se salda amb un increment del 5,3 % i a Menorca del 3,6 %, Mallorca tot just iguala el marcador (0,1 %). Aquestes diferències fan que l'illa de Mallorca representi un pes econòmic de 0,7 punts percentuals menys, fins al 77,9 % en favor de les Pitiüses i Menorca, que, amb un pes del 13,9 % i 8,2 %, han rapinyat marge respecte de l'illa major en el conjunt de l'economia regional (+0,5 p. p. i +0,2 p. p.).

1.2.2. L'anàlisi de l'oferta productiva per comunitat autònoma

Les dades de Funcas[4] estimen un creixement per a les Illes Balears el 2022 del 12 %, un creixement que les consolida en la primera posició del rànquing autonòmic, per davant de les Canàries (10 %) i, ja a una distància considerable, Madrid, el País Basc i Navarra (5,7 %).

4. Vegeu: Funcas (març de 2023). Previsiones económicas para las comunidades autónomas 2023.

No obstant això, a diferència del model de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació, Funcas calcula que les Balears encara no han assolit els nivells d'activitat de 2019 i, de fet, és la comunitat que més lluny es troba d'aquests nivells (-4,8 %). Segons aquest model, només cinc comunitats autònomes restableixen els nivells anteriors a la crisi de la covid-19: Castella-la Manxa, Navarra, la Regió de Múrcia, Aragó i Galícia. A més, situen més lluny d'aquesta fita —a més de les Balears— les Canàries (-4,7 %). El cert és que els patrons de les economies illenques de les Canàries i les Balears dibuixen una senda de recuperació força semblant pels trets similars de les economies, tot i valorar el punt exacte de la recuperació dels darrers tres anys és més complicat que mai a causa de la fluctuació erràtica dels indicadors que serveixen per aproximar el rumb de l'economia (vegeu el quadre I-1.6 i el gràfic I-1.3).

Les perspectives per al 2023 apunten a un altre any de lideratge de l'economia balear en el conjunt de l'Estat, empesa pel vigor dels fluxos turístics, amb un creixement estimat del 3,3 %, per davant de les Illes Canàries (2,2 %) i duplicant amb escreix la mitjana nacional (1,3 %)

Quadre I-1.6. PIB a preus constants per comunitats autònomes (% de variació anual) (2001-2023)

	Mitjanes anuals			2020	2021	Previsions	
	2001-2007	2008-2013	2014-2019			2022	2023
Andalusia	3,6	-1,8	2,4	-10,8	5,5	5,4	1,3
Aragó	3,4	-1,4	1,9	-8,7	4,4	5,5	0,9
Astúries	3,0	-1,9	1,5	-11,0	5,5	4,2	0,9
Illes Balears	**2,4**	**-0,9**	**3,2**	**-23,2**	**10,7**	**12,0**	**3,3**
Canàries	2,8	-1,5	2,3	-19,1	7,0	10,0	2,2
Cantàbria	2,9	-1,8	2,1	-10,5	5,6	3,9	0,8
Castella i Lleó	2,6	-1,5	1,7	-8,8	4,3	3,1	1,0
Castella-la Manxa	4,6	-1,2	1,9	-7,7	4,8	4,3	1,0
Catalunya	3,5	-1,4	2,8	-12,3	5,8	5,4	1,4
Com. Valenciana	3,5	-2,1	2,6	-10,9	5,6	5,5	1,0
Extremadura	3,3	-0,8	2,0	-9,3	4,6	4,0	1,0
Galícia	3,5	-1,2	2,3	-9,1	5,1	4,6	1,2
Madrid	3,8	-0,6	3,3	-11,0	5,4	5,7	1,4
Múrcia	3,9	-1,4	3,0	-9,1	5,0	5,0	0,9
Navarra	3,3	-0,9	2,6	-10,3	5,9	5,7	1,4
País Basc	2,9	-1,1	2,3	-10,7	5,5	5,7	1,4
La Rioja	3,5	-1,6	1,7	-8,9	4,5	5,6	0,8
Espanya	**3,4**	**-1,3**	**2,6**	**-11,3**	**5,5**	**5,5**	**1,3**

Font: Funcas

A partir d'aquesta base de dades de Funcas, a continuació s'analitza l'evolució comparativa regional per sectors productius de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes[5] (vegeu el quadre I-1.7).

5. Les dades arrosseguen retard d'un any, atès que les dades per a l'any 2021, l'INE les publicarà a finals d'enguany.

1.2.2.1. El sector agrari

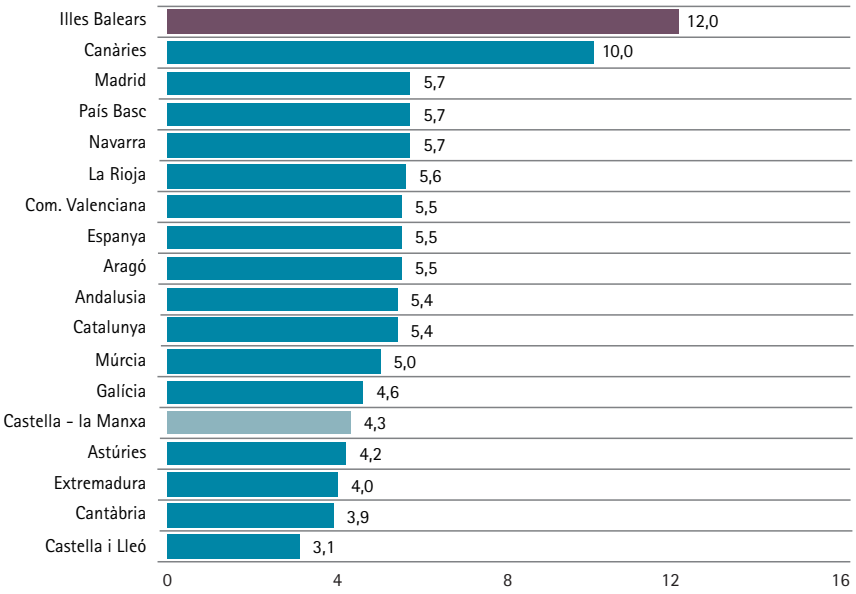
Les estimacions de Funcas revelen que el pes del sector agrari a finals de 2021 representava el 0,5 %, lleugerament per sota de l'any anterior, més propiciat pel protagonisme del sector de serveis en la recuperació que per un retrocés del sector, que creix un 1,4 %. Aquest creixement se situa lleugerament per sota de la

mitjana estatal (2,1 %), allunyat d'altres comunitats com Extremadura (9,1 %), Aragó (4,5 %), la Rioja (4,5 %) o la Regió de Múrcia (3,5 %), comunitats en què històricament el VAB agrari té pesos més importants. Aquest creixement sembla revertir la contracció experimentada durant el 2020 (-6,2 %), i retornar així a la senda de creixement anual positiu registrat en el quinquenni anterior 2014-2019 (3,1 %) després de dècades en retrocés.

1.2.2.2. La indústria

La indústria l'any 2021 va representar un pes estructural en l'economia regional del 7,3 %, un fet que converteix les Illes Balears en la comunitat amb el pes industrial més baix de totes comunitats autònomes arreu de l'Estat espanyol, seguit de les Canàries (7,8 %), i la situa per sota de la meitat del pes mitjà de les autonomies (16,9 %). I és que el procés progressiu de desindustrialització que pateixen les Illes Balears es veu intensificat amb l'atonia del creixement durant el 2021, un 3,5 %, que es troba molt per sota de l'experimentat per la indústria al conjunt de l'Estat (6,6 %). Les Balears són la tercera comunitat amb un creixement més baix, només per davant de les Canàries (3,4 %) i la Comunitat de Madrid (2,2 %) i perllonguen una senda de creixement més dèbil que a la resta de l'estat des de l'inici de la crisi de 2008.

Gràfic I-1.3.
% de variació anual 2022 del PIB a preus constants per comunitats autònomes

Font: Funcas

Quadre I-1.7. VAB per sector productiu a preus constants per comunitat autònoma (% de variació anual) (2021)

	Total	Sector agrari		Indústria		Construcció	
	Var. interanual	Var. interanual	% sobre VAB total regional	Var. interanual	% sobre VAB total regional	Var. interanual	% sobre VAB total regional
Andalusia	5,5	2,8	6,7	5,3	12,1	-3,5	6,2
Aragó	4,4	4,5	7,0	4,3	22,5	-2,6	5,5
Astúries	5,5	0,7	1,3	11,1	23,4	-3,0	6,2
Illes Balears	10,7	1,4	0,5	3,5	7,3	-2,9	7,7
Canàries	7,0	2,2	1,8	3,4	7,8	-3,1	5,8
Cantàbria	5,6	-0,9	1,2	11,2	23,0	-3,0	6,3
Castella i Lleó	4,3	-3,4	5,5	6,4	21,3	-4,2	5,9
Castella-la Manxa	4,8	2,3	9,4	6,0	19,9	0,9	6,3
Catalunya	5,8	1,1	1,2	7,6	20,0	-3,0	4,9
Com. Valenciana	5,6	2,4	2,2	6,6	19,3	-3,4	6,1
Extremadura	4,6	9,1	7,1	4,6	14,2	-0,5	6,9
Galícia	5,1	-0,1	4,3	7,4	19,5	-3,4	6,4
Madrid	5,4	-1,6	0,1	2,2	10,9	-1,8	4,5
Múrcia	5,0	3,5	5,3	5,6	19,0	-3,6	5,5
Navarra	5,9	2,3	3,8	9,7	31,5	0,0	5,4
País Basc	5,5	-1,0	0,5	11,3	25,3	-5,9	6,1
La Rioja	4,5	4,5	6,1	5,3	26,1	-1,5	5,5
Espanya	5,5	2,1	2,9	6,6	16,9	-3,0	5,6

continua

	Total	Serveis - total		Serveis predominantment de mercat		Serveis predominantment de no mercat	
	Var. interanual	Var. interanual	% sobre VAB total regional	Var. interanual	% sobre VAB total regional	Var. interanual	% sobre VAB total regional
Andalusia	5,5	6,4	75,0	7,5	51,4	4,1	23,6
Aragó	4,4	4,9	65,0	6,5	45,5	1,3	19,4
Astúries	5,5	4,8	69,1	6,4	49,6	1,0	19,5
Illes Balears	10,7	12,6	84,5	15,5	67,1	3,5	17,5
Canàries	7,0	8,1	84,6	9,8	60,4	4,0	24,2
Cantàbria	5,6	4,8	69,5	6,9	49,5	-0,1	20,0
Castella i Lleó	4,3	5,0	67,3	6,8	45,6	1,5	21,7
Castella-la Manxa	4,8	5,0	64,5	6,6	42,4	2,2	22,1
Catalunya	5,8	5,9	73,9	7,9	57,3	-0,6	16,7
Com. Valenciana	5,6	6,1	72,3	7,6	54,0	1,9	18,3
Extremadura	4,6	4,5	71,8	5,8	43,1	2,6	28,7
Galícia	5,1	5,5	69,8	7,8	50,2	0,3	19,6
Madrid	5,4	6,0	84,5	7,8	68,4	-1,0	16,1
Múrcia	5,0	5,5	70,3	6,7	49,7	2,7	20,5
Navarra	5,9	4,6	59,4	7,1	43,2	-1,0	16,2
País Basc	5,5	4,6	68,0	6,9	50,3	-1,5	17,7
La Rioja	4,5	4,5	62,2	6,3	43,0	0,8	19,2
Espanya	5,5	6,0	74,6	7,5	55,4	1,1	19,2

Font: Funcas

1.2.2.3. La construcció

La construcció balear va tenir un pes del 7,7 % a l'economia balear durant l'any 2021, i, de forma antagònica a la indústria, assoleix el major pes d'aquest sector a l'economia regional de totes les comunitats autònomes, amb un diferencial important amb les següents en el rànquing autonòmic, que són Extremadura (6,9 %) i Galícia (6,4 %), i molt per sobre del pes de la mitjana nacional (5,6 %). Aquesta major representativitat no està condicionada per l'evolució del sector els dos darrers anys, ja que, segons les estimacions de Funcas, retrocedeix un 2,9 % el 2021 després de la forta caiguda l'any de l'esclat de la pandèmia (-12,7 %), dos retrocessos que es troben molt en línia amb el que succeí a escala agregada a l'Estat (-3 % i -13,2 %, respectivament). La raó que encara conservi un pes elevat rau en la major empenta mostrada tant en els períodes expansius de 2001-2007 (3,3 % per un 3,1 % d'Espanya) i 2014-2019 (4,1 % per un 2,8 % d'Espanya) com en la contracció de la crisi derivada de la bombolla immobiliària i crisi del deute entre el 2008 i el 2013 (-7,8 % per un -9,8 % d'Espanya), un fet que consolida, més enllà de l'evolució més recent, el sector de la construcció a les Illes Balears com un dels més importants dins el panorama autonòmic.

1.2.2.4. Els serveis

El sector terciari balear protagonitza l'any 2021 el major augment del VAB de serveis a les comunitats autònomes, amb un creixement del 12,6 %, més del doble del total nacional (6 %) i superant amb escreix la segona del rànquing, les Canàries (8,1 %). El cert és que, en bona part, l'increment radica en un efecte base derivat del dràstic descens amb el tancament dels fluxos turístics de 2020, quan l'economia va decréixer un 25,3 % —més del doble que a Espanya—. Això explica que la proporció el sector terciari en el total de l'economia se situï en el 84,5 % i doni continuïtat a la senda de més dinamisme experimentada en el període 2014-2019, amb un creixement anual del (3 % per un 2,5 % d'Espanya). El pes d'aquest sector és el segon a escala autonòmica, gairebé igualant les Canàries (84,6 %)

Fonamentalment, els models indiquen que les fluctuacions referides tenen la causa en els serveis de mercat, atès que els serveis predominantment de no mercat (que inclouen administració pública i defensa, seguretat social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials) esmorteeixen la caiguda i permeten que els serveis bàsics no es paralitzin en un context de col·lapse de l'activitat.

Així, el VAB dels serveis predominantment de mercat repunta a les Illes Balears el 2021 un 15,5 %, després d'haver-se ensorrat un 30,6 % l'any anterior, mentre que el creixement dels serveis de no mercat avança un 3,5 %, una evolució molt més discreta que troba l'excepcionalitat l'any anterior, en què les Balears van ser una de les cinc úniques comunitats autònomes que es mantingueren en positiu (0,1 % per un -1,4 % d'Espanya).

La distinció entre serveis de mercat i no mercat també ofereix una radiografia clara de l'orientació del sector serveis de la comunitat i la importància del sector turístic. Segons les estimacions de Funcas, el

VAB del sector de serveis a les Illes Balears ocupava a 2021 més de dues terceres parts (67,1 %), una dada que encara està afectada pel retrocés de la pandèmia, que incidí principalment en aquest sector i que se situa en la segona posició del rànquing autonòmic després de la Comunitat de Madrid (68,4 %). En el costat oposat, els serveis de no mercat tenen una representativitat del 17,5 %, 1,7 punts percentuals per sota de la mitjana espanyola i només per davant de la mateixa Comunitat de Madrid (16,1 %) i de Navarra (16,2 %).

1.2.3. El teixit empresarial balear

Una de les conseqüències directes de la reactivació amb força de l'activitat és la recuperació del dinamisme empresarial mesurat a través de la creació d'empreses. Així, les dades del Directori Central d'Empreses (DIRCE) a 1 de gener de 2022 assenyalen que el nombre d'empreses actives a les Illes Balears era de 101.236, una dada que representa un 3,2 % d'increment interanual i suposa un nou màxim de la sèrie històrica. Aquest increment del teixit empresarial refà la destrucció a les dades publicades l'any anterior, en què el retrocés de 1.902 empreses (-1,9 %) havia situat el comptador total per sota de les 100.000 (98.120). Cal tenir compte que aquesta dada fa referència a principi d'any i, per tant, no veu reflectida la millora de l'economia en el transcurs de l'exercici, per la qual cosa és previsible que aquesta quantitat s'hagi incrementat en la pròxima edició d'aquesta memòria.

Per branques, les activitats del sector terciari són les que experimenten un repunt més alt, d'acord amb el major creixement econòmic. Així, destaquen per sobre de la mitjana l'increment d'empreses a les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (7,26 %), l'educació (6,3 %), les activitats d'informació i comunicacions (5,54 %) i les immobiliàries (5,44 %). Altres activitats del sector de serveis amb una forta presència com l'hostaleria i el comerç també creixen (3,6 % i 0,9 %, respectivament), la qual cosa suggereix que el creixement es fonamenta en la recuperació de l'activitat perduda. A l'altre costat, la indústria es manté gairebé amb el mateix nombre d'empreses (0,5 %) i la construcció n'incorpora de noves, però a un ritme lleugerament per sota de la mitjana balear (2,9 %) (vegeu el quadre I-1.8 i el gràfic I-1.4).

Segons el nombre de persones assalariades, el creixement del teixit empresarial s'explica principalment per la petita empresa, atès que les empreses sense assalariats, que conformen el 56,8 % del total, repunten un 6,44 % (per un -3,83 % el 2021). La resta d'empreses de fins a vint treballadors, que representen l'altre gruix del total amb un 41,5 %, també incrementen a menor ritme la seva presència, amb un creixement que fluctua entre l'1 % i el 3 % en tots els trams, excepte en el d'empreses que tenen entre una i dues persones assalariades (-1,87 %), si bé és cert que aquest també és l'únic grup que augmenta en el cens empresarial l'any anterior (4,34 %). Finalment, les empreses més grans, de vint o més assalariats, continuen minvant a les Illes i disminueixen un 6,14 %, fins a les 1.651, un descens que ja venia precedit per una forta davallada l'any anterior (-11,1 %) i redueix encara més la representativitat de la gran empresa dins del marc empresarial insular (1,6 %) (vegeu el gràfic I-1.5).

Quadre I-1.8. Nombre d'empreses a les Illes Balears per sectors, grups i activitat principal (CNAE09) (2008-2022)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Total	**93.335**	**91.826**	**89.562**	**87.461**	**85.372**	**85.044**	**84.270**	**87.111**	**89.341**
Indústria	5.488	5.564	5.080	4.739	4.604	4.551	4.408	4.413	4.420
Indústries extractives	70	68	64	57	57	56	51	53	50
Indústria manufacturera	4.999	4.911	4.557	4.244	4.119	4.044	3.913	3.920	3.938
Electricitat, gas, aigua i reciclatge	419	585	459	438	428	451	444	440	432
Construcció	20.359	18.575	17.029	16.071	15.126	14.526	14.020	14.485	14.989
Construcció d'edificis	13.542	12.278	11.067	10.413	9.691	9.256	8.850	9.085	9.350
Enginyeria civil	436	461	433	410	378	298	270	271	259
Activitats de construcció especialitzada	6.381	5.836	5.529	5.248	5.057	4.972	4.900	5.129	5.380
Serveis	67.488	67.687	67.453	66.651	65.642	65.967	65.842	68.213	69.932
Comerç i reparacions	19.338	18.958	18.345	17.626	17.338	17.075	16.632	16.672	16.527
Transport i emmagatzematge	4.830	4.759	4.616	4.469	4.383	4.251	4.139	4.132	4.170
Hoteleria	10.371	10.394	10.072	9.962	9.912	9.903	9.796	9.840	9.910
Informació i comunicacions	1.143	1.178	1.229	1.223	1.255	1.244	1.283	1.403	1.423
Activitats financeres i assegurances	1.720	1.737	1.760	1.702	1.695	1.707	1.602	1.627	1.723
Activitats immobiliàries	3.775	3.986	4.003	4.134	4.297	4.373	4.695	5.209	5.715
Activitats professionals, científiques i tècniques	10.311	10.203	10.239	9.713	9.256	9.498	9.211	9.602	9.894
Activitats administratives i serveis auxiliars	5.075	5.101	5.741	6.118	5.919	6.133	6.529	6.842	7.153
Educació	1.486	1.556	1.574	1.589	1.623	1.665	1.787	2.020	2.114
Activitats sanitàries i serveis socials	3.201	3.356	3.465	3.804	3.717	3.781	3.635	3.836	3.914
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.231	2.296	2.229	2.190	2.224	2.312	2.353	2.570	2.731
Altres serveis	4.007	4.163	4.180	4.121	4.023	4.025	4.180	4.460	4.658

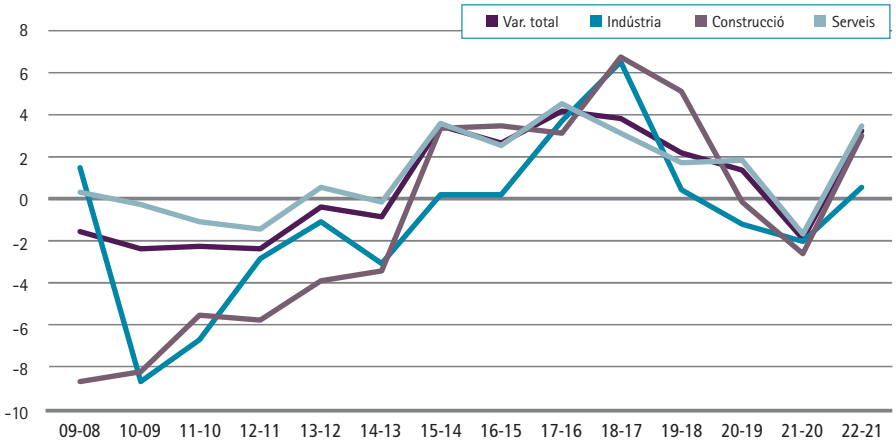
continua

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	% var. 22/21	% var. 22/08
Total	**93.067**	**96.638**	**98.712**	**100.022**	**98.120**	**101.236**	**3,2**	**8,5**
Indústria	4.580	4.877	4.893	4.834	4.735	4.759	0,5	-13,3
Indústries extractives	57	61	55	52	51	48	-5,9	-31,4
Indústria manufacturera	4.067	4.381	4.515	4.451	4.356	4.373	0,4	-12,5
Electricitat, gas, aigua i reciclatge	456	435	323	331	328	338	3,0	-19,3
Construcció	15.459	16.502	17.331	17.291	16.837	17.326	2,9	-14,9
Construcció d'edificis	9.515	10.082	10.818	10.717	10.421	10.709	2,8	-20,9
Enginyeria civil	263	287	248	231	220	217	-1,4	-50,2
Activitats de construcció especialitzada	5.681	6.133	6.265	6.343	6.196	6.400	3,3	0,3
Serveis	73.028	75.259	76.488	77.897	76.548	79.151	3,4	17,3
Comerç i reparacions	16.565	16.442	16.386	15.884	15.474	15.610	0,9	-19,3
Transport i emmagatzematge	4.294	4.435	4.356	4.609	4.713	4.891	3,8	1,3
Hoteleria	10.393	10.771	10.637	10.679	10.403	10.776	3,6	3,9
Informació i comunicacions	1.466	1.549	1.542	1.515	1.535	1.620	5,5	41,7
Activitats financeres i assegurances	1.762	1.778	1.737	1.765	1.803	1.891	4,9	9,9
Activitats immobiliàries	6.362	6.872	7.105	7.335	7.333	7.732	5,4	104,8
Activitats professionals, científiques i tècniques	10.355	10.823	11.280	11.510	11.244	11.541	2,6	11,9
Activitats administratives i serveis auxiliars	7.634	7.968	8.228	8.574	8.427	8.821	4,7	73,8
Educació	2.267	2.301	2.324	2.462	2.371	2.520	6,3	69,6
Activitats sanitàries i serveis socials	4.104	4.270	4.350	4.576	4.433	4.584	3,4	43,2
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.879	2.932	3.272	3.465	3.306	3.546	7,3	58,9
Altres serveis	4.947	5.118	5.271	5.523	5.506	5.619	2,1	40,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Directori Central d'Empreses (DIRCE)

Gràfic I-1.4.

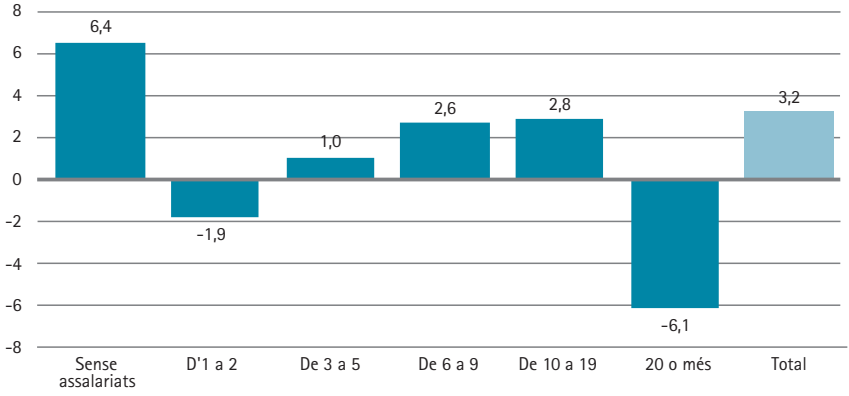
Variació, en %, del nombre d'empreses a les Illes Balears per sectors (CNAE09) (2008-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Directori Central d'Empreses (DIRCE)

Gràfic I-1.5.

Variació interanual del nombre d'empreses segons el nombre de persones assalariades (2022)

Font: INE (2023), Explotació estadística del Directori Central d'Empreses (DIRCE)

1.3. L'anàlisi de la demanda de les Illes Balears

El darrer informe de Funcas, *El balance económico regional (autonomías y provincias, años 2000 a 2010)*, de Pablo Alcaide Guindo, va ser publicat el maig de 2012. Aquest era l'únic informe de referència a Espanya que permetia fer una anàlisi comparativa dels diferents components de la demanda final per comunitats autònomes i treure els comptes regionalitzats de les capacitats o les necessitats de finançament de les economies regionals. La col·lecció completa de les memòries del CES de les Illes Balears permet fer un seguiment acurat d'aquestes macromagnituds de les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats autònomes en el període 2000-2011[6].

Malauradament, aquesta anàlisi ja no es pot desenvolupar en el cas de les Illes Balears, en espera que l'Ibestat reprengui les dades de la comptabilitat regional emmarcades dins del nou MIO-2014, i es pugui reprendre una anàlisi completa dels diferents components de la demanda final[7].

L'únic component de la demanda final que sí que es pot continuar analitzant és el que fa referència a l'anàlisi sobre el saldo net exterior comercial a partir de les dades de duanes, que donen informació desglossada per a productes de les exportacions i de les importacions. Aquesta anàlisi es pot consultar a totes les memòries del CES des de l'any 2001.

1.3.1. Saldo exterior[8]

El dinamisme de la demanda, tant interna (mesurada a través de les importacions) com externa (de les exportacions), es reflecteix en les bones xifres del comerç exterior. Aquest dinamisme està afectat per l'encariment general de preus tant a escala nacional com internacional i intensifica els percentatges de creixement respecte al 2021, tant de les importacions com de les exportacions.

En aquest sentit, les exportacions creixen un 42 %, fins a registrar els 2.604,5 milions d'euros, una de les xifres més elevades de la sèrie. D'altra banda, les importacions augmenten un 61 % fins als 2.256,5 milions d'euros, una altra xifra rècord. A més, si les xifres es corregeixen de calendari i estacionalitat, els valors de tendència anual de les exportacions i de les importacions són els més alts de la sèrie, només comparables amb els de 2007-2008.

En conseqüència, el saldo comercial és positiu (347,9 milions d'euros). El valor de les exportacions torna a ser superior al de les importacions el 2022. Aquest fet, que és inusual en una economia insular tan dependent de l'exterior, s'ha repetit de forma consecutiva en els darrers tres

6. Les memòries del CES es poden consultar a: *www.caib.es/sites/ces/es/l/memoria_socioeconomica_laboral*.

7. Cal recordar que Miquel Alenyà, com a director de l'*Evolució econòmica de les Illes Balears* (sèrie completa que abasta des de l'any 1973 fins al 2000), ja elaborava una anàlisi dels diferents components de la demanda final d'acord amb la metodologia de la comptabilitat regional.

8. L'autora dels apartats de l'1.3.1 a 1.3.4 «El saldo net exterior» és Catalina Barceló Horrach.

anys. Només s'han trobat xifres similars el 2009. No obstant això, sembla que l'excés d'exportacions del 2022 s'està reduint respecte als dos anys anteriors.

Tanmateix, per comprendre millor el resultat, és important analitzar quines partides componen el saldo comercial i com s'han comportat el 2022 (vegeu el quadre I-1.9). S'observa que tres quartes parts corresponen a combustibles, plàstics o reparacions d'embarcacions o avions, la qual cosa distorsiona la producció del sector industrial balear. A més, en aquest cas, l'any està marcat per un fort impacte inflacionista que afecta el valor de les exportacions.

1.3.2. Exportacions[9]

L'any comença amb força i les exportacions continuen recuperant-se. Les vendes a l'exterior des de les Illes Balears van arribar als 2.604,5 milions d'euros, tot augmentant un 42 % respecte a l'any anterior (que ja s'havia incrementat un 13 %). S'arriba a una de les xifres més altes de la sèrie.

Si fem una anàlisi retrospectiva, observam que durant èpoques d'expansió, les exportacions se situaven al voltant dels 1.500 milions d'euros, mentre que en períodes de crisi es reduïen a 800-900 milions d'euros. No obstant això, en l'última dècada, l'existència de les *partides distorsionants* ha guanyat tant protagonisme que ha arribat a modificar la xifra orientativa. Els plàstics, els combustibles i les peces de vaixells o aeronaus, més relacionats amb el sector dels serveis i el turisme que amb la producció industrial, han arribat a representar dos terços del total. A més, el 2022 aquest percentatge ha arribat a un 73 %, el més alt de la sèrie. En altres paraules, tres de cada quatre partides exportades corresponien a productes no produïts a les Illes que prèviament van ser importats en gran part. Aquestes partides distorsionants s'analitzen de forma separada.

Concretament, les vendes més importants continuen sent els plàstics (botelles d'aigua, lleixiu i detergent, principalment), els combustibles, els productes químics orgànics (gas natural i altres) i les peces per reparar aeronaus i vaixells. En total, sumen 1.896,4 milions d'euros, amb la qual cosa augmenta un 53 % (enfront del 16 % de l'any anterior). Aquestes partides reflecteixen el moviment del flux de turistes arribats per via aèria i marítima, així com el moviment continuat per carretera relacionat amb el proveïment de carburant de vehicles, tant dels residents com dels turistes (lloguer de cotxes, taxis, transport públic o transport col·lectiu privat). A més, cal afegir-hi l'encariment dels preus.

Pel que fa als combustibles minerals i els avituallaments a tercers (principalment a través d'aeronaus i embarcacions), s'arriba a un nou rècord i es converteix en la partida més exportada. S'assoleixen els 804,5 milions d'euros, una quantitat similar a la

9. La informació estadística que s'analitza prové del CSC-Agència Tributària corresponent a la classificació Origen/destí - Fiscal. Això vol dir que s'usa la classificació relativa a la duana des d'on es fa l'operació (aquest és el criteri utilitzat pel Departament de Duanes, Ministeri d'Economia), i si aquesta és desconeguda, s'utilitza la classificació fiscal, que utilitza el codi de domicili fiscal de l'empresa per classificar l'operació.
A més, les estadístiques emprades per l'any 2022 no són definitives. És a dir, poden experimentar canvis en el futur. La qualificació definitiva és fins a desembre de 2021. Per tant, les conclusions d'aquest capítol requereixen certa prudència per part del lector.

de totes les partides productives de Mallorca exportades. Aquesta partida augmenta un 152 % a causa de l'encariment dels subministraments, ja que la quantitat exportada només s'incrementa un 35 %.

En segon lloc, es posicionen les exportacions de plàstics, que en un 90 % eren botelles d'aigua, lleixiu, detergent, etc. Continuen destacant pels seus valors desorbitats i pesos en una economia insular com la nostra. Es van vendre plàstics per un valor de 749,3 milions, que, a més, augmenten un 16 %. I, com en anys anteriors, el motiu per assolir aquesta quantitat continua sent una incògnita. Tot i això, la resposta més probable és que es tracti d'una empresa que produeixi fora i tengui el domicili fiscal a les Illes, d'aquí que el seu còmput s'assigni a les Balears.

Després, continuen les exportacions de peces que s'empren en les reparacions d'aeronaus, vaixells i les seves parts, que se situen en el tercer lloc. En total, es registren 177,8 milions d'euros, la qual cosa suposa un augment del 12 % respecte a l'any anterior.

Finalment, se situen les exportacions de productes químics orgànics, com l'età, el metà, el propà i el gas natural, essencials des del punt de vista industrial i comercial. Aquesta partida es va encarir al llarg de l'any a causa de les restriccions de la guerra d'Ucraïna i de l'augment de la demanda interna a causa de la intensa activitat industrial i comercial. Tanca l'any amb 164,6 milions d'euros, un 43 % més que el 2021.

Per diferència, aquest 27 % restant d'exportacions, anomenades «exportacions productives», sumen 708,1 milions d'euros. Les partides més importants són principalment: calçat; olis per a higiene i cosmètica; vehicles automòbils; gomes i resines alimentàries; calderes i aparells mecànics; sabons; material elèctric; fruites, i mobles.

El calçat és un producte consolidat entre les exportacions de les Balears. El 2022 se situa en primera posició, amb 78,7 milions d'euros. Creix un 8 % respecte al 2021. És un producte de gran valor afegit, ja que el preu mitjà és de 68 euros per quilo exportat.

En segona posició se situa un altre producte de gran valor afegit: els olis per a higiene i cosmètica. S'exporten olis per valor de 76,6 milions d'euros, la qual cosa suposa un increment del 57 % respecte al 2021. No obstant això, també s'exporta el doble de quilos (1,9 milions de quilos), fet que n'abarateix el preu de venda respecte al 2021: es passa de 54 €/kg el 2021 a 39 €/kg el 2022.

A diferència d'anys anteriors, les exportacions de vehicles automòbils no destaquen el 2022. Hi ha pocs cotxes de lloguer a l'estiu i això es nota en les exportacions de final de temporada estival. Es tanca l'any amb 70,2 milions d'euros i se situa en tercer lloc. Retrocedeix un 60 % respecte a l'any anterior.

En quart lloc es posicionen les gomes i resines alimentàries, que assoleixen un nivell d'exportacions de 67,5 milions, una quantitat que duplica la registrada el 2021 a causa de l'encariment del preu, ja que la quantitat venuda és menor (un 26 % menys).

Quadre I-1.9. Comerç exterior per seccions aranzelàries amb origen i destí a les Illes Balears (euros) (2020-2022)

	Exportacions				Importacions			
	2020	2021	2022	%	2020	2021	2022	%
Total	**1.624.474.671**	**1.831.910.476**	**2.604.485.983**	**42%**	**996.011.381**	**1.404.571.771**	**2.256.492.332**	**61%**
Partides distorsionants	**1.062.191.799**	**1.236.841.807**	**1.896.370.033**	**53%**	**393.717.799**	**772.740.502**	**1.319.323.595**	**71%**
Combustibles minerals: combustibles	20.916.074	235.762.739	350.934.472	49%	67.204.569	158.316.295	305.869.215	93%
Plàstic i les seves manufactures: polímers d'etilè	425.552.512	643.946.707	749.310.336	16%	86.942.144	125.111.655	134.209.514	7%
Productes químics orgànics: hidrocarburs acíclics	91.282.277	115.042.491	164.651.405	43%	154.923.812	220.175.908	127.129.395	-42%
Aeronaus, vaixells i les seves parts	333.761.521	158.138.933	177.828.893	12%	79.690.907	261.076.463	745.512.641	186%
No classificats: avituallament a tercers	190.679.416	83.950.937	453.644.927	440%	4.956.366	8.060.182	6.602.829	-18%
Total sense partides distorsionants	**562.282.872**	**595.068.669**	**708.115.950**	**19%**	**602.293.582**	**631.831.269**	**937.168.738**	**48%**
Aliments	63.399.848	79.209.594	128.889.263	63%	106.882.146	56.941.946	108.626.965	91%
Preparacions d'aliments i begudes	17.197.015	27.229.508	49.631.442	82%	32.626.587	37.565.081	55.094.524	47%
Minerals (sal, sofre, terres i pedres, guix, calç i ciments)	1.914.296	2.407.730	1.597.640	-34%	5.283.667	4.733.903	8.926.395	89%
Productes d'indústries químiques i derivats (olis, sabons, etc.)	71.183.632	98.189.049	162.587.940	66%	58.201.730	74.626.280	86.145.737	15%
Productes plàstics (cautxú)	91.928	4.180.108	4.418.318	6%	10.945.405	12.513.498	14.558.517	16%
Pells, cuirs, pelleteria i les seves manufactures	4.230.737	3.881.293	4.863.848	25%	12.380.386	14.434.970	18.206.733	26%
Fusta, carbó vegetal, suro i les seves manufactures	7.179.069	1.855.273	4.171.137	125%	12.050.273	13.511.981	16.330.160	21%
Paper i manufactures, arts gràfiques	2.263.639	3.516.396	2.983.457	-15%	5.642.867	6.726.132	7.906.051	18%
Materials tèxtils i les seves manufactures	9.593.542	11.900.489	20.058.012	69%	101.887.030	76.661.305	95.457.095	25%
Calçat i complements (barrets, paraigües, etc.)	73.488.875	73.176.965	79.081.590	8%	29.051.833	38.159.744	43.071.192	13%
Manufactures de pedra, ciment, ceràmica i vidre	6.786.957	7.359.645	14.942.561	103%	15.590.328	18.307.166	28.686.692	57%
Perles fines, pedres, metalls preciosos i bijuteria	5.293.873	6.237.810	8.646.313	39%	5.208.898	5.391.932	10.322.373	91%
Metalls comuns i les seves manufactures	12.733.762	11.724.250	19.370.901	65%	21.380.919	26.035.225	35.525.570	36%
Màquines, aparells i material elèctric	54.850.897	54.291.768	92.286.176	70%	96.340.673	126.751.459	223.684.553	76%
Material de transport	211.648.086	181.732.837	70.296.716	-61%	18.812.191	27.347.167	48.261.945	76%
Òptica, fotografia i cinema, aparells de precisió	4.916.250	8.939.695	9.745.940	9%	20.653.729	28.720.486	37.529.700	31%
Armes i munició, les seves parts i accessoris	126.631	100.150	188.721	88%	9.252	8.095	16.345	102%
Mercaderies i productes diversos	13.973.028	14.676.245	21.513.126	47%	46.148.023	57.857.034	84.757.717	46%
Objectes d'art, de col·lecció o d'antiguitat	1.410.808	4.459.863	12.842.848	188%	3.197.647	5.537.864	14.060.472	154%

continua

	Saldo exterior				
	2020	2021	2022	Diferència	%
Total	**628.463.290**	**427.338.705**	**347.993.651**	**-79.345.055**	**-19%**
Partides distorsionants	**668.474.000**	**464.101.304**	**577.046.438**	**112.945.134**	**24%**
Combustibles minerals: combustibles	-46.288.496	77.446.445	45.065.256	-32.381.188	-42%
Plàstic i les seves manufactures: polímers d'etilè	338.610.367	518.835.052	615.100.822	96.265.770	19%
Productes químics orgànics: hidrocarburs acíclics	-63.641.535	-105.133.418	37.522.010	142.655.427	-136%
Aeronaus, vaixells i les seves parts	254.070.614	-102.937.530	-567.683.748	-464.746.218	451%
No classificats: avituallament a tercers	185.723.050	75.890.755	447.042.098	371.151.343	489%
Total sense partides distorsionants	**-40.010.710**	**-36.762.599**	**-229.052.788**	**3.248.111**	**523%**
Aliments	-43.482.299	22.267.648	20.262.298	-2.005.350	-9%
Preparacions d'aliments i begudes	-15.429.572	-10.335.573	-5.463.082	4.872.491	-47%
Minerals (sal, sofre, terres i pedres, guix, calç i ciments)	-3.369.372	-2.326.173	-7.328.754	-5.002.582	215%
Productes d'indústries químiques i derivats (olis, sabons, etc.)	12.981.902	23.562.769	76.442.203	52.879.435	224%
Productes plàstics (cautxú)	-10.853.477	-8.333.390	-10.140.198	-1.806.808	22%
Pells, cuirs, pelleteria i les seves manufactures	-8.149.650	-10.553.678	-13.342.884	-2.789.207	26%
Fusta, carbó vegetal, suro i les seves manufactures	-4.871.204	-11.656.708	-12.159.023	-502.315	4%
Paper i manufactures, arts gràfiques	-3.379.228	-3.209.736	-4.922.594	-1.712.858	53%
Materials tèxtils i les seves manufactures	-92.293.488	-64.760.815	-75.399.083	-10.638.268	16%
Calçat i complements (barrets, paraigües, etc.)	44.437.042	35.017.221	36.010.398	993.177	3%
Manufactures de pedra, ciment, ceràmica i vidre	-8.803.371	-10.947.521	-13.744.131	-2.796.611	26%
Perles fines, pedres, metalls preciosos i bijuteria	84.975	845.878	-1.676.061	-2.521.938	-298%
Metalls comuns i les seves manufactures	-8.647.157	-14.310.976	-16.154.669	-1.843.693	13%
Màquines, aparells i material elèctric	-41.489.776	-72.459.691	-131.398.377	-58.938.686	81%
Material de transport	192.835.895	154.385.671	22.034.771	-132.350.899	-86%
Òptica, fotografia i cinema, aparells de precisió	-15.737.478	-19.780.791	-27.783.761	-8.002.969	40%
Armes i munició, les seves parts i accessoris	117.379	92.055	172.376	80.321	87%
Mercaderies i productes diversos	-32.174.995	-43.180.788	-63.244.591	-20.063.803	46%
Objectes d'art, de col·lecció o d'antiguitat	-1.786.838	-1.078.001	-1.217.623	-139.623	13%

Font: Elaboració pròpia amb dades del CSC-Agència Tributària

En cinquena posició hi ha les exportacions de calderes, màquines i aparells metàl·lics (60,7 milions d'euros), que dupliquen les exportacions respecte a l'any passat. Seguidament, ocupant la sisena posició, s'exporten sabons i altres productes de neteja. Després de quatre anys consecutius de creixement, es van vendre productes per valor de 36,4 milions. Augmenta un 32 % respecte al 2021.

Les vendes de productes diversos d'indústries químiques se situa en setena posició, amb un valor de 34,2 milions d'euros. Creixen un 103 % respecte a l'any anterior i es ven la mateixa quantitat de producte.

Les exportacions d'aparells i material elèctric assoleixen la vuitena posició, en exportar productes per valor de 31,6 milions d'euros. Creix un 25 % en valor i un 33 % en quantitat. A continuació, les de fruites se situen en novena posició. S'exporten cítrics, melons i síndries per valor de 20,9 milions. A diferència de les anteriors, aquestes exportacions es redueixen un 14 % respecte al 2021. Finalment, en la desena posició, se situen les exportacions de mobles (20,3 milions), que augmenten un 50 % en valor i un 14 % en quantitat.

En resum, les exportacions d'aquests deu productes, que representen el 70 % del total exportat sense partides distorsionants, es destinen majoritàriament al mercat europeu. En total sumen 497,1 milions d'euros.

1.3.3. Importacions

El nivell d'importacions continua augmentant a un ritme elevat, tot reflectint no només el dinamisme del consum interior, gràcies al mercat turístic, sinó també l'encariment generalitzat dels preus dels productes importats. L'any finalitza amb 2.256,5 milions d'euros, un 61 % més que el 2022. S'assoleix una de les xifres més elevades de tota la sèrie. Si s'analitza aquesta dada corregida d'estacionalitat i calendari, llavors es va tancar l'any amb una xifra similar a la del 2007-2008, anys de plena ebullició econòmica insular i mundial i pròleg a l'esclat de la bombolla immobiliària.

De la mateixa manera que les exportacions, aquest total està alterat per algunes partides distorsionants, com les peces d'aeronaus i vaixells (745,5 milions), els combustibles i avituallament a tercers (312,5 milions), els plàstics (134,2 milions) i els productes químics orgànics en forma d'hidrocarburs (127,1 milions). En conjunt, aquestes partides sumen 1.319,3 milions d'euros, el doble de les importades el 2021 (772,7 milions). Crida l'atenció com n'augmenta el protagonisme respecte al total importat, que passa de representar un 55 % el 2021 a un 58 % el 2022, i es converteix en un dels percentatges més elevats de tota la sèrie.

Per diferència, s'obtenen les importacions productives: s'assoleixen els 937,2 milions d'euros. Això suposa un increment del 48 %. Entre les partides productives, continuen destacant les compres de calderes i aparells metàl·lics, màquines, mobles, vehicles de transport, calçat, roba, joguines i esport, olis essencials i peix.

Per quart any consecutiu, les importacions de calderes i màquines i aparells mecànics, amb 139,2 milions d'euros, continuen liderant el rànquing. Creixen un 79 % res-

pecte al 2021. Crida l'atenció com, tot i que el valor importat, assolien una de les xifres més elevades de la sèrie, la quantitat importada es redueix un 21 %. D'una banda, s'inclouen les importacions de reactors, turboreactors, turbopropulsors i altres turbines de gas, i, de l'altra, màquines d'aire condicionat, congeladors, campanes i bombes d'aire, entre d'altres.

La segona posició és per a les importacions de màquines i material elèctric, amb 84,5 milions d'euros, que s'incrementen un 72 % respecte al 2021. En aquest cas, els quilos també augmenten (80 %).

Les importacions de mobles se situa en tercera posició, amb 50,7 milions d'euros, i creix un 33 % respecte a l'any anterior. Les segueixen les compres de vehicles automòbils, en quart lloc. Les seves importacions arriben a un valor de 48,2 milions d'euros i augmenten un 77 % respecte al 2021. En tots dos casos, les quantitats importades també superen les registrades el 2021: un 15 % i un 37 %, respectivament.

En cinquena posició, s'importa calçat per valor de 38,1 milions d'euros, una xifra similar al 2021. Augmenta un 5 % respecte a l'any anterior, encara que la quantitat és un 55 % superior a la del 2021.

A continuació, s'importa roba de vestir de punt i roba de vestir excepte de punt. Concretament, es comptabilitzen compres de roba de vestir de punt —partida que inclou des de vestits i altres peces de roba fins a roba de llit i de parament per als allotjaments turístics i els uniformes de treball— per valor de 35,9 milions d'euros. Augmenta un 14 % respecte al 2021. D'altra banda, les importacions de peces i complements de vestir excepte de punt arriben als 32,8 milions d'euros, la qual cosa suposa un 18 % més que el 2021. Pel que fa a la quantitat importada de les peces, excloent les de punt, crida l'atenció que es redueix un 15 %.

S'importen joguines i articles d'esport i oci per valor de 29,4 milions d'euros, un 72 % més respecte al 2021. Se situen en vuitena posició. En aquest cas, també s'incrementa la quantitat importada en un 64 %. Les segueixen les compres d'olis essencials, que es posicionen en novena posició, amb un valor de 27,8 milions d'euros. Augmenten un 14 % respecte al 2021 en valor, ja que la quantitat és la mateixa. Finalment, se situen les compres de peix, amb 21,6 milions, un 174 % més que el 2021. Crida l'atenció que la quantitat també augmenta respecte al 2021, un 161 %.

En total, aquestes deu primeres importacions representen el 54 % del valor total de les importacions, sense tenir en compte les partides distorsionants. En total s'assoleixen 508,2 milions d'euros.

1.3.4. Saldo comercial

A conseqüència del major valor de les exportacions que de les importacions, el saldo comercial és positiu, tot i que menor que el 2021. L'excés comercial s'estima en 347,9 milions d'euros, un 19 % menys que l'any anterior.

Aquest comportament suposa una situació poc comuna en el nostre comerç exterior, que sol registrar dèficits comercials a causa de la insularitat, i la població majoritària-

ment s'abasteix de productes de fora i de la limitada producció industrial (vegeu el gràfic I-1.6). Aquestes circumstàncies limiten el volum de les exportacions, encara que en els darrers anys s'han vist impulsades per les vendes de combustibles, plàstics i peces d'aeronaus i vaixells. Aquest saldo exterior positiu s'explica pel fort superàvit de les partides distorsionants (577,0 milions), ja que el saldo de les partides productives és deficitari (-229,1 milions).

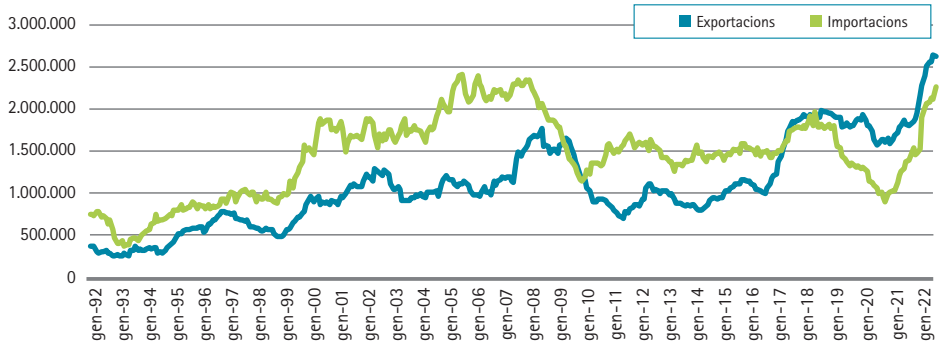
1.4. La inversió estrangera

Les dades del registre d'inversions exteriors del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme assenyalen que la inversió bruta estrangera sense entitats de tinença de valors estrangers (ETVE) per comunitats autònomes per a l'any 2022 a les Illes Balears és de 455,3 milions d'euros, un total que suposa un augment del 83,9 % i representa una variació absoluta positiva de 207,76 milions d'euros provinents de l'exterior.

En el conjunt de comunitats autònomes, aquest creixement és inferior, amb un 14,4 %. S'arriba a 34.178 milions d'euros, amb un increment absolut de 4.292,5 milions d'euros, per la qual cosa les Balears guanyen 0,7 punts en la seva participació, que l'any 2021 va ser de l'1,16 %.

La Comunitat de Madrid continua sent la regió amb més capacitat d'atracció de les inversions estrangeres amb 17.225,8 milions d'euros, tot i que el seu pes en el total (50,4 %) es veu reduït perquè no és capaç de treure més inversió (-4.734 milions) i la majoria de comunitats tornen a sumar aportacions estrangeres. Destaquen els increments en nombres absoluts del País Basc (+3.976 milions) i la Comunitat Valenciana (1.169 milions), que han assolit els majors pesos en el tauler autonòmic dels darrers anys (16,1 % i 6 %, respectivament).

Gràfic I-1.6.
Evolució de la tendència de les exportacions i importacions (1992-2022). Tendència corregida d'estacionalitat i calendari

Font: AEAT (2023), Aduanes

1.5. Els preus

Si s'hagués de triar un protagonista principal de la conjuntura macroeconòmica mundial dins de les economies desenvolupades, aquest seria la inflació. Tot i que és difícil arribar a un consens entre els experts sobre totes les causes que han desencadenat aquesta escalada de preus, les principals teories apunten a un abús de les polítiques monetàries expansives reiterades durant l'última dècada, als colls de botella provocats en el transport per la pandèmia, el sobreescalfament de l'economia després de la letargia de 2020 i l'encariment de les matèries primeres a causa de la guerra d'Ucraïna, factors que en un grau més o menys elevat han generat un increment de preus inèdit a Europa des de les dècades dels setanta i vuitanta, amb la crisi del petroli.

A més, alguns autors també assenyalen la possibilitat que les empreses hagin aprofitat l'excés de demanda de la recuperació per incrementar els marges de beneficis. El darrer informe de previsions econòmiques de l'OCDE estima que aproximadament tres quartes parts de l'augment de la inflació interna de l'Estat, és a dir, deixant-ne fora la inflació generada per l'augment dels preus de l'energia, es deuen als beneficis empresarials. Això va en línia del darrer informe anual del Banc d'Espanya[10] i la seva descomposició del deflactor del PIB entre els costos laborals unitaris (CLU) i l'excedent brut d'explotació unitari (EBE).

Tanmateix, part d'aquest comportament es pot enquadrar dins del *rebot* que han patit la majoria de macromagnituds respecte de 2020, quan la tònica va ser la inversa i el component EBE marcava valors negatius. De fet, en altres estudis recents[11] i des del Banc d'Espanya s'apunta que el que han fet els marges empresarials és recuperar el terreny perdut en els dos anys anteriors i tornar a nivells similars de 2019.

Sigui com sigui, les Illes Balears no són alienes a aquest context, que s'afegeix als problemes endèmics d'insularitat i cost de l'habitatge. Així les coses, l'índex general de preus (IPC) per al 2022 va escalar fins a una mitjana anual del 8,1 %, una dada lleugerament inferior a l'experimentada a escala nacional (8,4 %) però que, sens dubte, esmicola tots els rècords de la sèrie i no troba registres tan elevats des dels inicis de la dècada dels vuitanta. L'anàlisi de l'evolució mensual indica que els pics inflacionaris més elevats durant l'any arribaren al mes d'agost, amb una variació interanual del 10,8 %. Tanquen l'any amb una inflació acumulada de gener a desembre del 5,5 %, una xifra idèntica al conjunt de l'Estat i la més baixa dels països de l'eurozona, que, amb una pujada del 9,2 %, posa de manifest el caràcter global d'aquest fenomen.

Entre totes les comunitats autònomes, les Balears és de les que presenta un increment de preus més moderat, tot i que, al cap i a la fi, totes es mouen en una

10. Banc d'Espanya. *Informe anual 2022*. Disponible a: *www.bde.es/wbe/es/publicaciones/informes-memorias-anuales/informe-anual/informe-anual-2022.html*.

11. Vegeu: FUMÁS, V. (2023). «¿Inflación de costes o inflación de márgenes empresariales?» A: Funcas (2023). *Documents de treball i notes tècniques*. Disponible a: *www.funcas.es/documentos_trabajo/inflacion-de-costes-o-inflacion-de-margenes-empresariales/*.

forquilla força estreta entre el 10,1 % de Castella-la Manxa i el 7,5 % de les Canàries. Fora de les fronteres nacionals, la tònica és similar i les potències econòmiques de referència experimenten repunts de preus.

A través de l'anàlisi per grups ECOICOP, s'observa que fonamentalment l'encariment desmesurat de preu està motivat en tres orígens, tots molt vinculats a la conjuntura actual i als factors descrits a l'inici d'aquest apartat. El grup que més s'encareix el 2022 és el referit a habitatge, aigua, gas i altres combustibles, amb una pujada del 13,3 %. Troba l'explicació en dos aspectes diferenciats: el problema del preu de l'habitatge a les Balears i el tensionament de les matèries primeres energètiques a causa de l'escalada geopolítica per la guerra entre Rússia i Ucraïna.

Molt relacionat amb aquest darrer factor hi ha els altres dos grups que més pugen —preu del transport (11,9 %) i els aliments i begudes (10,6 %)— i que provoquen un efecte indirecte en altres sectors. De fet, la majoria de grups experimenten els majors increments dels darrers vint anys o s'hi fan molt a prop, especialment els restaurants i els hotels (7,7 %) (vegeu el quadre I-1-10 i el gràfic I-1.7).

Tanmateix, el fenomen inflacionari demostra tenir una permeabilització clara més enllà dels aliments i l'energia. Així, la inflació subjacent, que elimina de la cistella els elements més volàtils com són els aliments no elaborats i els productes energètics, experimenta un augment mitjà del 5,3 % el 2022, també proper al del conjunt nacional (5,2 %). L'evolució interanual d'aquesta categoria toca màxim durant l'agost, amb un increment del 7 %, i tanca l'any amb un acumulat del 7,1 %.

Paga la pena recordar que aquesta inflació té un comportament més estable i retardat i, en l'argot econòmic, s'anomena *sticky-inflation* o inflació enganxosa, perquè és més difícil de revertir i, per això, sovint els bancs centrals la vigilen de prop per ajustar la seva política monetària i evitar efectes de segona ronda (vegeu el gràfic I-1.8). De fet, l'evolució dels preus ha marcat l'agenda dels bancs centrals arreu del món i ha donat lloc a pujades de tipus d'interès molt significatives, un fet que ha caracteritzat l'economia global de 2022 i que s'analitzarà més endavant en aquesta memòria.

1.6. L'evolució de la renda per capita i la renda familiar disponible per comunitats autònomes

1.6.1. La posició relativa de les Balears en temes de renda *per capita* per comunitats autònomes

En aquest apartat s'analitza la posició relativa de les Balears en termes de renda *per capita* i renda familiar disponible respecte a la resta de comunitats autònomes a partir de la informació de Funcas i de l'INE.

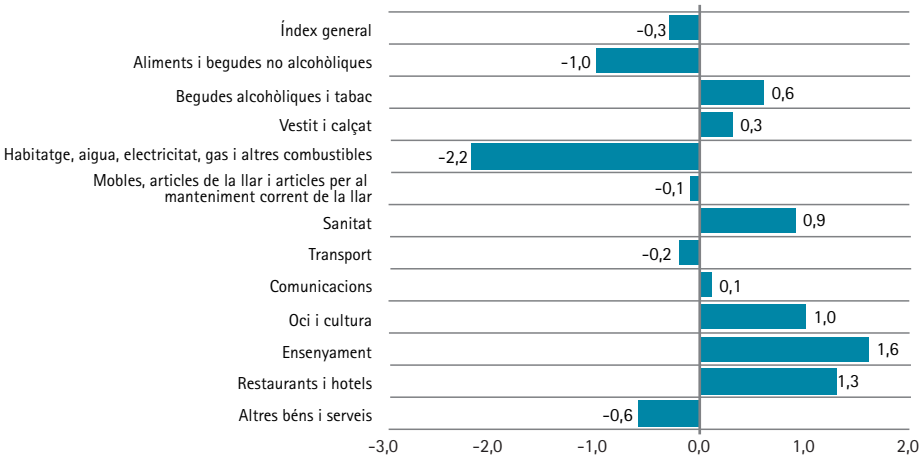
Quadre I-1.10. Índex de preus de consum (IPC) d'Espanya i Balears per grups ECOICOP (2021-2022) (base 2021)

	Espanya			Illes Balears			Dif. taxa creixement (Balears-Espanya)
	2021	2022	Taxa creixement anual	2021	2022	Taxa creixement anual	
Índex general	**100,0**	**108,4**	**8,4**	**100,0**	**108,1**	**8,1**	**-0,3**
Aliments i begudes no alcohòliques	100,0	111,6	11,6	100,0	110,6	10,6	-1,0
Begudes alcohòliques i tabac	100,0	103,9	3,9	100,0	104,5	4,5	0,6
Vestit i calçat	100,0	102,7	2,7	100,0	103,0	3,0	0,3
Habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles	100,0	115,5	15,5	100,0	113,3	13,3	-2,2
Mobles, articles de la llar i articles per al manteniment corrent de la llar	100,0	106,3	6,3	100,0	106,2	6,2	-0,1
Sanitat	100,0	101,1	1,1	100,0	102,0	2,0	0,9
Transport	100,0	112,2	12,1	100,0	111,9	11,9	-0,2
Comunicacions	100,0	98,7	-1,3	100,0	98,8	-1,2	0,1
Oci i cultura	100,0	102,8	2,8	100,0	103,8	3,8	1,0
Ensenyament	100,0	101,2	1,2	100,0	102,8	2,8	1,6
Restaurants i hotels	100,0	106,4	6,4	100,0	107,7	7,7	1,3
Altres béns i serveis	100,0	103,5	3,5	100,0	102,9	2,9	-0,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), IPC

Gràfic I-1.7.

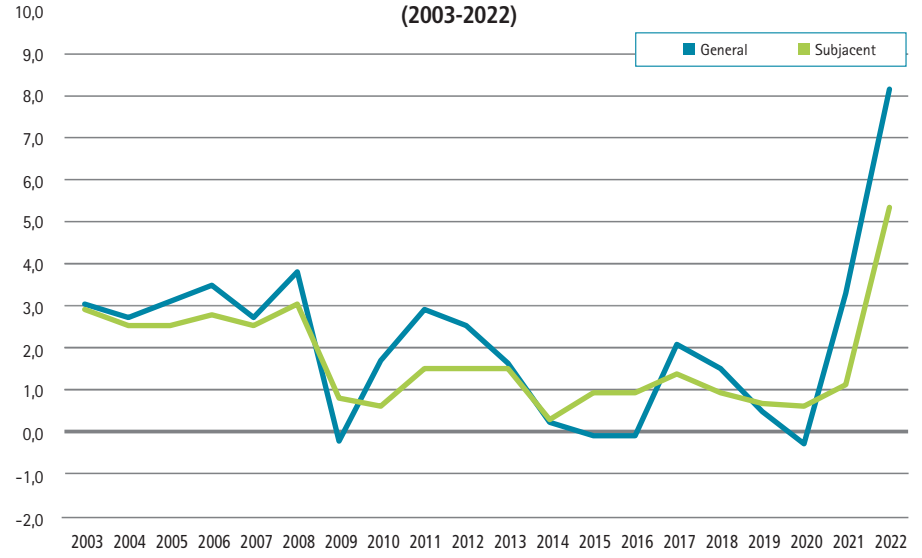
Diferencial de la taxa de creixement del IPC entre Balears i Espanya per grups (2022) (base 2021)

Font: INE (2023), IPC

Gràfic I-1.8.

Evolució de la mitjana anual de l'índex general de de preus (IPC) i inflació subjacent (2003-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), IPC

D'acord amb les estimacions de Funcas, el PIB *per capita* de les Illes Balears mesurada en relació amb la mitjana de l'Estat —en base 100 Espanya— es recupera fins a assolir nivells propers a la mitjana espanyola (98). El fet més interessant d'aquesta recuperació respecte a l'any passat (92,8) —coherent segons la recuperació explicada en aquest capítol— és la comparativa respecte al 2019 per avaluar l'evolució agregada durant aquest trienni atípic en termes macroeconòmics.

En efecte, aquestes estimacions indiquen que el descens progressiu del PIB *per capita* des de l'inici de segle (130,5) mantén la tendència a la baixa, atès que el 2019 les Illes Balears encara presentaven uns valors per sobre de la mitjana nacional (104,3). Hom pot pensar, de manera lògica, que si els models de Funcas situen la recuperació de les Balears més lluny dels nivells prepandèmics que la del conjunt de l'Estat (95,2 per un 98,7 d'Espanya), també és lògic que la forquilla s'hagi fet més gran.

Tanmateix, l'anàlisi en profunditat de les dades mostra com els creixements del PIB en termes *per capita* són pitjors que els de la magnitud agregada tant de 2022 (10,8 % per un 12 % del PIB total) com per 2021 (10,3 % per un 10,7 % del PIB total), un pitjor comportament que també es va reiterar el 2020 (-24,3 % per un -23,2 % del PIB total). Queda clar, doncs, que més enllà que el creixement agregat hagi recuperat o no els nivells previs a la pandèmia, les Illes Balears continuen incidint en un model de rendiments *per capita* decreixents que s'allunya de mica en mica de la mitjana estatal (vegeu el quadre I-1.11)

En aquest marc, les Balears ocupen la vuitena posició del rànquing autonòmic, la primera comunitat que es troba per sota la mitjana nacional, just per darrere de la Rioja (104,7) i Aragó (111,1), i a molta distància d'un rànquing que continua liderant la Comunitat de Madrid (137,3). Les Illes Balears segueixen sent, doncs, la comunitat autònoma que més punts ha perdut respecte de la mitjana nacional des de l'inici del segle —32,5—, quan ocupava la segona posició, seguit només de forma comparable per les Canàries (-21,2 punts). A pesar de la recuperació i que Funcas mateix assenyala que les Illes Balears podrien ser la que més cresqués de tot l'Estat (3,3 % per un 1,3 d'Espanya), l'estimació per al 2023 en termes *per capita* pareix no millorar gaire, i encara evidencia un decalatge respecte de la mitjana nacional (98,4).

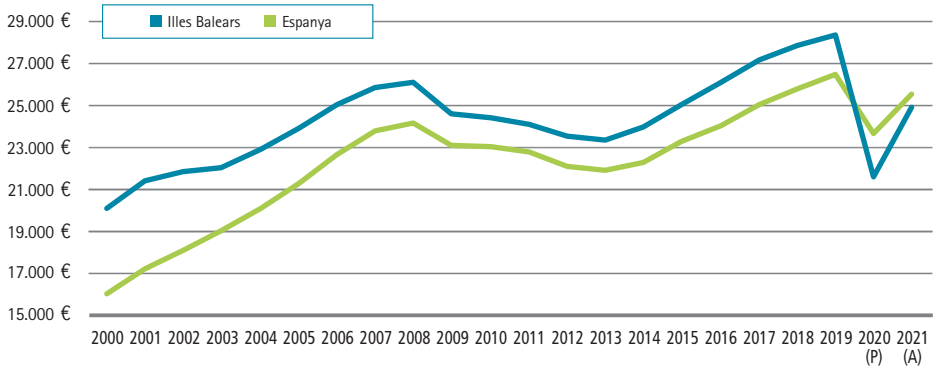
En nombres absoluts, les darreres dades disponibles per a l'any 2021 xifren el PIB *per capita* de les Illes Balears en 24.866 euros corrents, una quantitat que no incorpora el previsible increment del 2022 però que, en termes relatius, deixa una fotografia similar a les dades de Funcas. Així, el PIB *per capita* també se situa per sota de la mitjana nacional, de 25.498 euros, i ocupa la setena posició en el rànquing autonòmic. Aquests resultats no fan albirar, de moment, la recuperació de terreny respecte a l'any 2000, en què les dades de l'INE també situaven la renda illenca molt per sobre de la mitjana nacional (125,8 %) i entre les més riques de tot l'Estat (vegeu els gràfics I-1.9 i I-1.10).

Quadre I-1.11. PIB per capita a preus constants per comunitats autònomes (Espanya = 100) (2000-2023)							
	2000	2010	2015	2020	2021	Previsió 2022	Previsió 2023
Andalusia	75,7	75,7	74,0	74,6	74,3	74,4	74,5
Aragó	107,2	109,3	107,7	110,8	111,1	111,0	110,8
Astúries	83,7	91,7	88,7	90,1	90,3	90,3	91,2
Illes Balears	**130,5**	**105,9**	**106,0**	**88,8**	**92,8**	**98,0**	**98,4**
Canàries	97,9	86,3	82,2	72,7	73,6	76,7	76,6
Cantàbria	94,7	94,5	91,2	93,0	92,8	91,7	91,8
Castella i Lleó	89,2	93,7	93,4	98,0	97,3	95,8	96,6
Castella-la Manxa	75,7	80,4	78,1	82,3	81,5	80,6	80,8
Catalunya	120,4	117,1	118,2	115,3	115,5	115,3	114,8
Com. Valenciana	95,3	88,1	87,7	87,8	87,6	87,1	86,7
Extremadura	63,5	71,5	71,2	75,0	74,6	74,2	74,8
Galícia	78,0	88,9	89,8	93,4	93,3	93,0	93,6
Madrid	133,0	134,0	137,2	137,9	138,0	137,3	136,9
Múrcia	87,4	83,2	86,0	86,2	85,3	84,6	83,8
Navarra	123,1	122,9	123,4	123,1	123,6	123,6	123,4
País Basc	120,6	128,7	130,1	130,0	130,6	131,4	132,2
La Rioja	108,1	108,2	107,0	106,3	105,3	104,7	104,4
Espanya	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

Font: Funcas

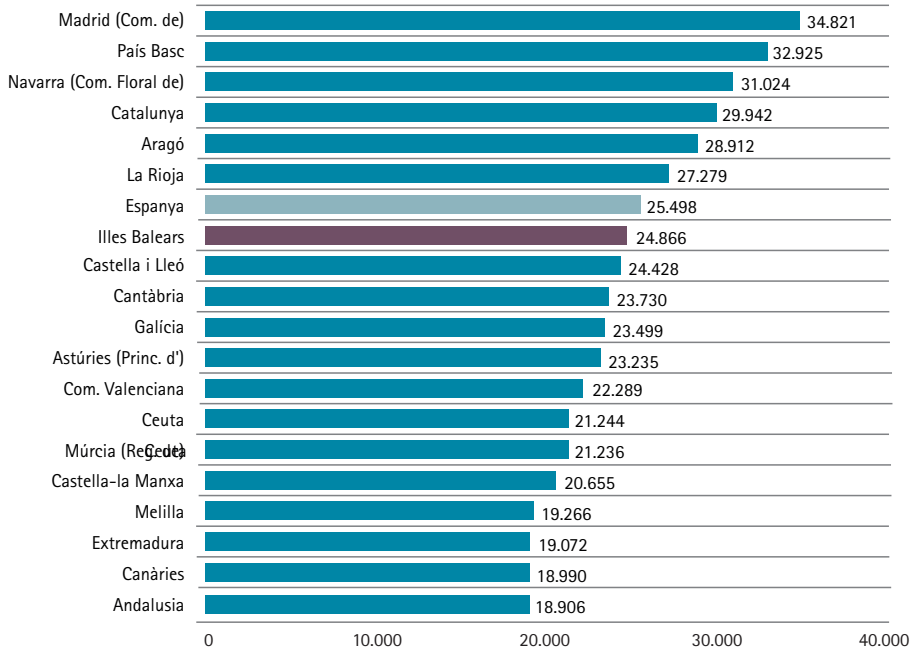
Gràfic I-1.9.

Evolució de la renda per capita en euros corrents de les Illes Balears i Espanya (2000-2021)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE (2023), Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE)

Gràfic I-1.10.
PIB per capita en euros per comunitats autònomes (2021)

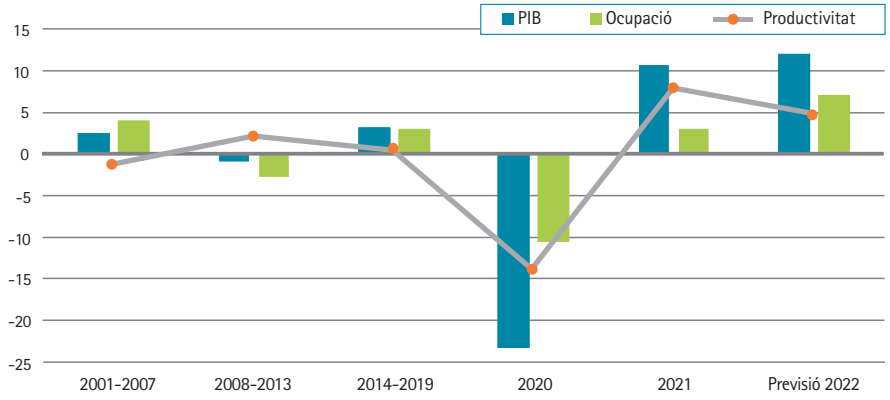
Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE (2023), Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE)

1.6.2. L'evolució dels factors determinants de l'evolució de la renda real *per capita*: la productivitat i la taxa d'activitat de la població

De la mateixa manera que les taxes de creixement del PIB, l'anàlisi del PIB *per capita* en la variació interanual més recent és més complex, no només perquè els intensos daltabaixos dels darrers anys poden fer perdre el focus, sinó perquè es tracta d'una variable intrínsecament estructural per la qual convé fer retrospectiva per una anàlisi curosa.

Així, segons les estimacions de Funcas, l'economia balear incrementa el PIB per habitant un 10,8 % durant 2022, més del doble del que ho fa l'Estat (4,9 %), però l'anàlisi triennal en conjunt revela que el PIB *per capita* hauria retrocedit prop d'un 7,5 %, molt més que el descens del 2,3 % que s'estima per a la mitjana nacional. Les Illes Balears continuen així la dinàmica observada des de l'inici de segle, en què presenten comportament més pobre respecte del conjunt de l'Estat als principals cicles macroeconòmics: durant l'expansió entre el 2001 i el 2007 (-0,7 % per un 1,8 % d'Espanya), a la gran crisi del

Gràfic I-1.11.
Creixement del PIB, l'ocupació i la productivitat per períodes a les Illes Balears (2001-2022)

Font: Funcas

Nota: les dades fins a l'any 2021 s'han actualitzat amb les dades de Funcas. L'any 2022 s'ha estimat a partir de la previsió de creixement de Funcas i les dades de l'EPA.

període 2008-2013 (-2,3 % per un -1,8 % d'Espanya) i en el període posterior de recuperació (2 % per un 2,4 % d'Espanya) (vegeu el gràfic I-1.11).

L'evolució de la renda real *per capita* es pot descompondre en dues variables: la productivitat, que fa referència a la renda o el PIB generat per ocupat i que recull la part qualitativa assimilada al progrés tècnic, i la taxa d'ocupació de la població regional[12], que es relaciona amb la dinàmica demogràfica i laboral i acull la part quantitativa, és a dir, les variacions de la producció *per capita* a partir d'una major proporció del factor treball en la societat que permetin intensificar l'efecte productivitat.

Pel que fa a la productivitat, segons les estimacions per al 2022[13], a les Illes Balears continua la recuperació a un ritme menor, amb un creixement del 4,6 %, atès que el creixement de l'ocupació (7,1 %) és inferior al creixement del producte interior brut (12 %). Aquest impuls de la productivitat, que prové principalment de la recuperació de descensos sobtats i anòmals per la crisi de la covid, és més lent que el de l'any anterior (7,6 %) i no recupera la caiguda de 2020 (-14 %), quan va ser la comunitat més afectada.

Des d'una perspectiva història, la productivitat a les Illes Balears s'ha associat més a les crisis per una necessitat de mantenir nivells de producció amb retallada de l'ocupació

12. Cal tenir en compte que: PIB / població = PIB / ocupats x ocupats / població; sent: PIB / ocupats la productivitat del treball, i ocupats / població, la taxa d'ocupació de la població resident.

13. Enguany, Funcas no ofereix la dada de previsió per al 2022, així que s'ha agafat de referència l'estimació del PIB de Funcas i l'evolució de l'ocupació mesurada a través de l'EPA com a aproximació.

que per un increment del valor afegit de la mà d'obra en temps d'expansió. Així ho demostra que l'únic període en què creix la productivitat per sobre de la mitjana nacional és el període 2008-2013 (1,9 % per un 1,6 % d'Espanya), símptoma que es tracta d'un increment de productivitat més feble i temporal subjecte a la conjuntura econòmica (vegeu el quadre I-1.12).

Per altra banda, la taxa d'ocupació EPA durant el 2022 assoleix el 57,1 %, una de les taxes més elevades de les darreres dècades, per sobre de l'any anterior, quan s'havia situat en el 53,9 %. Tanmateix, l'evolució d'aquesta mesura, que lògicament té una elevada correlació amb el cicle econòmic, es troba molt més limitada que la productivitat, per la qual cosa cal centrar en l'epicentre dels factors que influeixen en la renda *per capita* la productivitat, especialment si ho fem des d'un punt de vista a llarg termini.

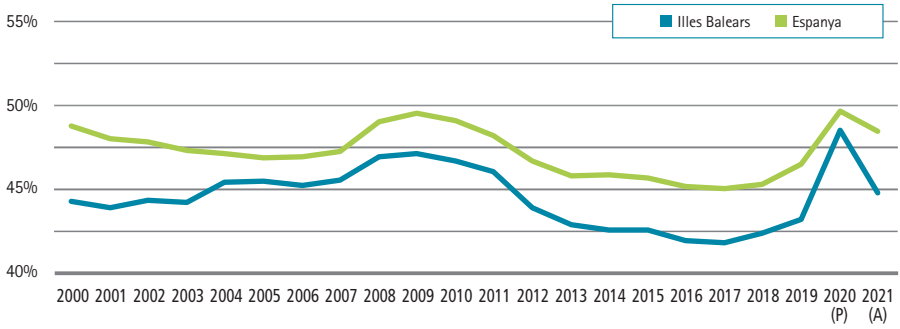
Quadre I-1.12. Productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònomes (% variació anual) (2001-2022)

	Mitjanes anuals			2020	2021	Previsió 2022
	2001-2007	2008-2013	2014-2019			
Andalusia	-0,5	1,4	-0,1	-6,7	2,5	1,9
Aragó	0,7	1,5	-0,1	-5,6	3,2	4,1
Astúries	0,3	1,1	0,2	-6,2	3,9	6,1
Illes Balears	**-1,5**	**1,9**	**0,3**	**-14,0**	**7,6**	**4,6**
Canàries	-1,3	1,7	-0,4	-11,3	3,7	-0,5
Cantàbria	-0,2	1,2	0,6	-6,5	3,7	2,3
Castella i Lleó	0,5	1,5	0,2	-4,6	2,8	-0,1
Castella-la Manxa	1,0	2,3	0,2	-5,7	2,1	2,0
Catalunya	0,4	1,6	0,4	-8,6	2,9	3,2
Com. Valenciana	-0,2	1,8	0,2	-7,4	3,0	-0,5
Extremadura	1,0	1,9	-0,1	-6,1	2,9	0,6
Galícia	0,3	1,9	0,9	-5,4	3,1	2,9
Madrid	0,0	1,2	0,7	-8,2	2,7	3,8
Múrcia	-1,6	1,3	0,5	-5,7	2,3	3,7
Navarra	1,2	1,9	0,3	-5,7	3,8	2,7
País Basc	0,4	1,3	0,7	-7,1	3,4	3,3
La Rioja	1,2	1,0	0,0	-5,7	2,9	2,2
Espanya	**0,0**	**1,6**	**0,3**	**-7,5**	**3,0**	**2,3**

Font: Funcas

Nota: les dades fins a l'any 2021 s'han actualitzat amb les dades de Funcas. L'any 2022 s'ha estimat a partir de la previsió de creixement de Funcas i les dades de l'EPA

Gràfic I-1.12.
Evolució de la participació de la renda dels assalariats al producte interior brut (2000-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE)

1.7. La distribució funcional de la renda

La distribució funcional de la renda a cost dels factors (treball i capital) mesura la part de la renda que s'assigna als salaris, com a contrapartida a la retribució del factor treball, i els excedents bruts d'explotació, com a contrapartida a la retribució del factor capital.

Durant el 2021, la darrera dada disponible de la comptabilitat regional de l'INE, el pes de la remuneració als assalariats es va xifrar en un 44,8 % després del màxim assolit l'any anterior (48,5 %), fruit de les polítiques instrumentades excepcionals per al manteniment de l'ocupació en el període recessiu més intens de les darreres dècades. Per al conjunt de l'Estat, la participació dels salaris en la renda nacional va ser més elevada, fins a copsar el 48,5 %, i el diferencial amb l'any anterior va ser menor (49,7 %), quan s'assolí el valor més elevat de la sèrie des de l'any 2000.

La participació dels salaris en la renda regional és la segona més baixa de totes les comunitats autònomes, només per davant de la Rioja (43,3 %), en una llista que encapçalen les ciutats autonòmiques de Ceuta (57,9 %) i Melilla (57,7 %) de manera habitual per la seva estructura productiva peculiar. Són seguides per la Comunitat de Madrid (52,5 %) i les Illes Canàries (50,5 %), que —parlant d'estructures productives— tenen una fisonomia productiva prou similar a la balear.

En una perspectiva més àmplia, l'evolució de la participació dels salaris ha demostrat tenir una tendència de llarg termini a la baixa, amb un component anticíclic que ha fet que els màxims s'assolissin en els períodes més recessius de les últimes dècades, durant el 2009 (47,1 %) i el 2020 (48,5 %), tot conservant un diferencial negatiu amb la resta de l'Estat (vegeu el gràfic I-1.12).

Quadre I-1.13. Factor de creixement de la participació dels salaris en la renda regional per CA i períodes (2010-2021)

	2010-2019		2019-2021		2010-2021	
	Factor de creixement	Variable explicativa (*)	Factor de creixement	Variable explicativa (*)	Factor de creixement	Variable explicativa (*)
Canàries	0,982	-0,0159	1,084	0,1045	1,065	0,0719
Com. Valenciana	0,980	-0,0176	1,046	0,0582	1,025	0,0285
La Rioja	0,972	-0,0245	1,044	0,0576	1,015	0,0174
Múrcia (Reg. de)	0,962	-0,0346	1,054	0,0693	1,014	0,0161
Catalunya	0,951	-0,0467	1,063	0,0754	1,010	0,0120
Madrid (Com. de)	0,955	-0,0450	1,057	0,0666	1,009	0,0107
Extremadura	0,954	-0,0386	1,054	0,0737	1,006	0,0065
Espanya	**0,959**	**-0,0375**	**1,045**	**0,0566**	**1,003**	**0,0035**
Andalusia	0,962	-0,0338	1,040	0,0507	1,000	0,0003
País Basc	0,957	-0,0410	1,030	0,0364	0,986	-0,0161
Castella i Lleó	0,973	-0,0235	1,009	0,0123	0,982	-0,0205
Cantàbria	0,979	-0,0194	1,002	0,0021	0,980	-0,0229
Galícia	0,952	-0,0433	1,030	0,0401	0,980	-0,0240
Aragó	0,956	-0,0398	1,022	0,0278	0,977	-0,0269
Illes Balears	**0,937**	**-0,0611**	**1,041**	**0,0520**	**0,976**	**-0,0303**
Astúries (Princ. d')	0,969	-0,0273	0,993	-0,0098	0,962	-0,0452
Castella-la Manxa	0,916	-0,0741	1,040	0,0527	0,953	-0,0553
Navarra (Com. Foral de)	0,953	-0,0437	0,999	-0,0013	0,952	-0,0554

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE)
(*) Diferència de creixement entre els salaris i la productivitat horària.

La participació també s'explica des del vessant de les diferències de creixement en les variables que determinen els costs laborals unitaris (CLU), és a dir, entre el valor dels salaris horaris i la productivitat horària. Així, d'acord amb la metodologia d'anàlisi de Navinés i Franconetti (2015)[14], es posa de manifest que en el període 2010-2021 les Balears van tenir un factor de creixement de la representativitat dels salaris en el VAB per davall d'1 (0,976), que està íntimament lligat amb el menor creixement del salari per hora en relació amb la productivitat per hora. Concretament, en termes nominals, en aquest període la productivitat augmentà un 24,5 %, mentre que els salaris ho feren un 21,5 %, un dels pitjors comportaments regionals de l'Estat, on de mitjana evolucionaren de manera paral·lela (vegeu el quadre I-1.13).

14. Vegeu: Navinés, F.; Puiggròs, A.; Ribas, M. del M.; Franconetti, J. «Crisi econòmica, mercat de treball i benestar social: el cas de les Illes Balears». *Revista Econòmica de Catalunya*, núm. 71, maig de 2015, pàg. 29-43.

Dividint el període en 2010-2019 i 2019-2021, es pot apreciar de manera generalitzada com la tendència arreu de les comunitats és anar amagrint el pes dels salaris en èpoques més expansives i recuperar terreny en les recessives, una alternança que a les Balears se salda amb un balanç negatiu. I és que el descens del factor de creixement dels salaris (0,937) i el factor de creixement (-0,061) durant el primer període fou un dels més marcats a tot l'Estat i la millora del bienni següent (1,041 i 0,052, respectivament) no ha estat capaç de compensar-ho.

2

EL SECTOR PRIMARI

2.1.

L'EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ I LA RENDA EN EL SECTOR PRIMARI

2.1.1. LA PRODUCCIÓ I LA RENDA AGRÀRIA

El valor de la producció agrària a les Illes Balears al llarg de l'any 2022 ha mantingut una evolució positiva, amb un creixement interanual del 13 % i un valor total de 227.575.528 euros. La xifra és destacable perquè els tres darrers exercicis la tendència havia estat recessiva. Si es té en compte el desglossament entre l'agricultura i la ramaderia, es pot veure que en el subsector ramader el creixement del valor ha estat més alt, amb un 17 %, que en el subsector agrícola, amb un 12 %.

Així mateix, aquesta dada no corregeix l'escàs pes relatiu de la ramaderia balear dins del conjunt de la producció agrària; en bona part, afectada pels sobrecostos de la insularitat i condicionada pels baixos preus cobrats pels ramaders. Sens dubte, el valor més alt de les produccions agrícoles i ramaderes de l'any 2022 està vinculat als majors preus percebuts.

Les despeses fora del sector s'han incrementat encara més que la producció, amb un valor absolut de 94.267.268 euros i una variació interanual del 22 %. Com a resultat dels majors costos de producció, el VAB a preus de mercat ha estat de 133.308.259 euros, amb un augment del 8 %. És a dir, si el valor de la producció s'ha incrementat, de manera percentual encara han augmentat més les despeses necessàries per obtenir-la, la qual cosa ha permès, malgrat tot, un VAB més alt en termes absoluts.

Pel que fa a les altres macromagnituds, cal destacar el notable increment de les subvencions percebudes pels agricultors i les agricultores, amb un ascens del 18 %, amb la qual cosa arriba a un total de 66.468.739 euros. Atès que també s'incrementa el valor dels impostos lligats a la producció (25 %) i les amortitzacions (20 %), la renda agrària té un increment del 7 %, amb un valor de 143.059.075 euros.

Aquesta dada és positiva des de tots els punts de vista. A més, en tant que el 2022 les pressions inflacionistes sobre els costos dels factors de producció només s'hancompensat de manera molt limitada pels preus més alts percebuts pels productors, es posa de manifest que l'increment de les subvencions va ser determinant per explicar la millora de la renda agrària balear (vegeu el quadre 1-2.1).

Quadre I-2.1. Evolució de la producció agrària, en euros corrents (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Producció agrícola final	147.424.660	146.310.435	143.649.346	143.810.246	161.076.216	12%
Producció agrícola final	61.224.564	61.530.809	60.074.215	56.780.838	66.499.312	17%
Total producció agrària (1)	**208.649.223**	**207.841.245**	**203.723.561**	**200.591.084**	**227.575.528**	**13%**
Despeses fora del sector* (2)	100.292.182	99.903.808	97.924.546	77.009.866	94.267.268	22%
VAB a preus de mercat (3)	**108.357.042**	**107.937.437**	**105.799.015**	**123.581.219**	**133.308.259**	**8%**
Subvencions	58.394.471	56.299.374	63.032.590	56.124.556	66.468.739	18%
Impostos lligats a la producció*	18.504.534	18.432.877	18.067.691	18.066.221	22.529.861	25%
VAB a cost dels factors	**148.246.978**	**145.803.934**	**150.763.915**	**161.639.554**	**177.247.137**	**10%**
Amortitzacions*	43.511.433	43.342.938	42.484.242	28.392.388	34.188.062	20%
Renda agrària	**104.735.545**	**102.460.996**	**108.279.673**	**133.247.166**	**143.059.075**	**7%**

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

(*) Estimació a partir de dades estructurals.

2.1.2. La producció i la renda pesquera

La producció final pesquera del 2022 ha estat de 34.633.693 euros, amb una pujada del 4 %. La pesca ha aportat 19.340.865 euros, amb un increment del 5 %, i l'aqüicultura, 15.292.829 euros, amb un increment del 3 %. Com que les despeses fora del sector han estat de 21.517.211 euros, el VAB a preus de mercat ha estat de 13.116.482 euros i un 4 % d'increment.

Un cop considerades les altres macromagnituds (subvencions, imposts i amortitzacions) la renda final pesquera fou d'11.504.767 euros amb un creixement del 2 %. D'aquestes dades, se'n pot fer una lectura positiva, però hi ha factors que apunten a una certa recessió o, si més no, a un estancament de l'activitat pesquera professional, sobretot a Mallorca (vegeu el quadre 1-2.2).

2.1.3. La composició de la producció final del sector primari balear

A partir de les dades esmentades, la producció agrícola representà un 61 % de la producció primària (161.076.216 €); la producció ramadera un 25 % (66.499.312 €), i la pesquera el 13 % (34.633.693 €). Les Balears disposen d'un sistema agropesquer tombat cap a la producció vegetal i amb un pes relativament baix de la ramaderia i la pesca. Per completar el quadre de les produccions primàries, caldria incorporar-hi els vectors de la producció forestal, de la qual no tenim dades del 2022 (vegeu el gràfic I-2.1).

2.1.4. Les dades de la producció agrícola

La producció agrícola balear ha tingut un increment del 9 % i ha estat de 333.047 tones, amb un valor de 161.076.216 euros, que és un 12 % superior al de l'any anterior. L'anyada no va ser bona per a l'olivar, els cítrics, les patates i la majoria de conreus herbacis, per això els únics conreus que milloren el volum de la producció són els farratges, el raïm i els fruiters (vegeu els quadres 1-2.3 i 1-2.4).

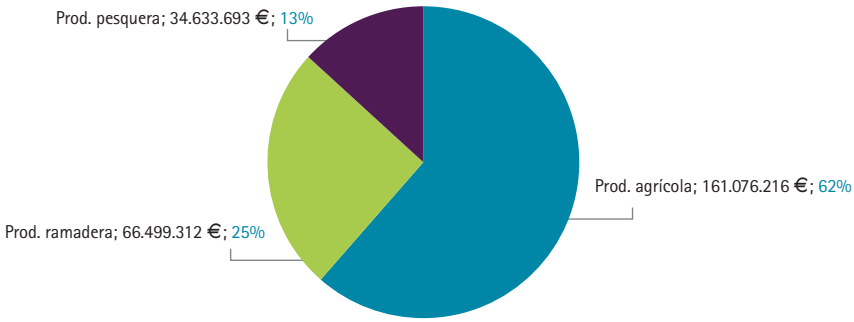
En canvi, si s'observa el desglossament del valor de la producció, s'hi veu que els increments percentuals més alts es donen en els cereals (55 %), els farratges (141 %), els tubercles (25 %), les hortalisses (20 %), l'oli d'oliva (31 %) i el vi (14 %). Aquests increments s'han d'interpretar en el marc de la tendència alcista dels preus que es va iniciar abans de la pandèmia però que es va consolidar en els mesos posteriors, amb l'efecte acumulat de la guerra d'Ucraïna. Quan els preus més alts permeten compensar l'augment de les despeses (combustibles, energia, pinsos, fertilitzants...), els resultats són positius o moderadament positius, però sovint els costos més alts no troben una compensació adequada en els preus de venda, amb l'efecte d'agreujar les dificultats de les explotacions agràries. Es poden destacar les xifres positives aconseguides en cereals, hortalisses i vi. En tot cas, la volatilitat dels preus fa capficar el sector primari en una etapa de profunda incertesa i inestabilitat (vegeu el quadre 1-2.5).

Quadre I-2.2. Producció pesquera (en euros corrents) (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Total espècies pescades	20.857.309	19.605.084	17.863.535	18.507.844	19.340.865	5%
Total espècies criades en aquicultura	13.232.222	15.335.129	16.530.935	14.841.709	15.292.829	3%
Producció pesquera final	**34.089.530**	**34.940.213**	**34.394.470**	**33.349.553**	**34.633.693**	**4%**
Despeses fora del sector*	21.179.134	21.707.646	21.368.587	20.719.401	21.517.211	4%
VAB a preus de mercat	**12.910.396**	**13.232.567**	**13.025.883**	**12.630.152**	**13.116.482**	**4%**
Subvencions	471.523	1.085.730	1.021.567	1.406.318	1.198.088	-15%
Impostos lligats a la producció*	111.945	114.739	112.947	109.515	113.732	4%
VAB a cost dels factors	**13.269.974**	**14.203.558**	**13.934.504**	**13.926.955**	**14.200.837**	**2%**
Amortitzacions*	2.653.709	2.719.931	2.677.448	2.596.106	2.696.070	4%
Renda pesquera	**10.616.264**	**11.483.627**	**11.257.056**	**11.330.849**	**11.504.767**	**2%**

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

(*) Estimació a partir de dades estructurals.

Gràfic I-2.1.
Composició de la producció final del sector primari de les Illes Balears (2022)

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.3. Producció agrícola a les Illes Balears (2022)

	Superfície en producció (ha)	Producció (tones)	Producció final (euros)
Cereals	38.227	47.244	17.451.307
Llegums	2.307	1.408	630.403
Farratges	6.077	95.208	8.098.666
Tubercles	1.152	40.551	17.366.757
Cultius industrials	70	163	89.792
Flors	8		5.998.994
Hortalisses	1.821	38.492	41.846.684
Cítrics	1.492	8.865	4.255.905
Fruiters no cítrics	14.126	4.175	3.692.122
Olives	5.620	4.557	102.000
Oli d'oliva		619	4.654.927
Raïm	2.081	10.495	127.147
Altres cultius	10.879	15.240	14.668.500
		hl	Euros
Vi		66.030	42.090.163
Total de la producció agrícola			

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.4. Evolució del volum de la producció agrícola, en tones (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació corrent 2021-2022
Cereals	57.531	46.210	48.937	47.147	47.244	0%
Llegums	2.186	1.484	2.057	2.270	1.408	-38%
Farratges	580.976	462.059	567.452	62.771	95.208	52%
Tubercles	50.263	50.375	50.858	49.630	40.551	-18%
Cultius industrials	253	173	157	243	163	-33%
Hortalisses	53.968	56.047	38.060	38.408	38.492	0%
Cítrics	12.384	11.745	8.860	9.609	8.865	-8%
Fruiters no cítrics	7.715	5.974	5.223	3.766	4.175	11%
Olives	2.871	4.525	4.782	5.202	4.557	-12%
Oli d'oliva	308	626	653	690	619	-10%
Raïm	11.135	9.953	6.535	9.999	10.495	5%
Vi	63.345	60.193	45.400	57.291	66.030	15%
Altres cultius	19.175	9.589	20.358	17.859	15.240	-15%
Total producció agrícola	**862.110**	**718.953**	**799.332**	**304.885**	**333.047**	9%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.5. Evolució del valor de la producció agrícola, en euros corrents (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació corrent 2021-2022
Cereals	10.741.584	9.299.433	9.869.928	11.268.119	17.451.307	55%
Llegums	534.095	404.781	573.976	669.291	630.403	-6%
Farratges	13.167.894	11.849.244	15.158.180	3.357.001	8.098.666	141%
Tubercles	17.995.342	19.106.161	19.181.247	13.936.020	17.366.757	25%
Cultius industrials	629.084	404.132	121.182	107.159	89.792	-16%
Flors	7.316.380	6.534.459	5.756.696	7.622.673	5.998.994	-21%
Hortalisses	36.516.298	42.087.077	38.991.237	34.748.505	41.846.684	20%
Cítrics	5.564.703	5.008.584	5.141.967	4.714.591	4.255.905	-10%
Fruiters no cítrics	6.882.624	6.530.467	4.155.972	3.483.946	3.692.122	6%
Olives	121.900	156.400	87.400	114.538	102.000	-11%
Oli d'oliva	1.394.806	3.388.130	2.291.040	3.303.604	4.654.927	41%
Raïm	453.358	378.411	260.696	144.175	127.147	-12%
Vi	35.479.535	35.132.848	24.851.052	36.833.530	42.090.163	14%
Altres cultius	10.567.343	5.949.016	17.206.582	23.506.016	14.668.500	-38%
Total producció agrícola	**147.424.660**	**146.310.435**	**143.649.346**	**143.810.246**	**161.076.216**	12%

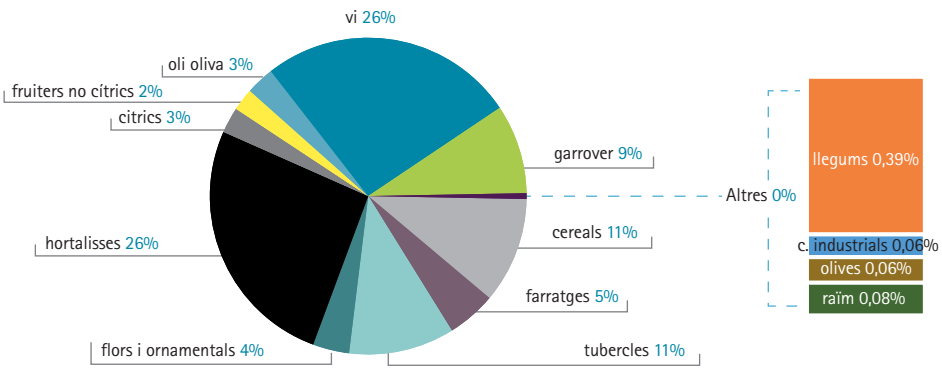
Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

L'anyada de cereals 2021/2022 no va ser dolenta. L'ordi i la civada obtenen bons rendiments i els preus són bons a causa de la situació del mercat mundial de gra. La temporada turística i la superació de la pandèmia jugaren a favor de l'increment de la demanda, amb una tendència a l'alça dels preus d'abast europeu i mundial. El contrapunt és que aquest mateix efecte alcista de retruc va colpejar els pagesos amb un increment important dels costos de producció, agreujats per la insularitat, que escurça els marges econòmics de les explotacions cerealistes.

La producció de garrova és sensiblement menor que el 2021, però els preus es van mantenir elevats i el resultat encara és d'un creixement del valor de la producció, continuant la tendència del 2019 i el 2020. La producció de garrova continua sent una glopada d'aire per a un camp balear sotragat per la insularitat, la pandèmia i l'increment incessant dels costos de producció i compensa en el pla econòmic la caiguda de la producció d'ametlla i la desaparició física de bona part de l'ametllerar.

L'estructuració sectorial del gruix del valor de la producció agrícola continua manifestant una tendència a concentrar-se en pocs conreus: hortalisses i patates, vi, cereals i garroves. Aquest quadre evidencia les reduïdes dimensions de la superfície cultivada i l'escassa rendibilitat de moltes produccions, en un marc d'abandonament dels secans i d'insuficiència dels regadius. A més, hi ha una competència difícil i desigual per l'ús de les terres agràries davant d'altres activitats, sobretot les urbanitzadores, d'edificació residencial i les pròpies d'altres usos econòmics, entre els quals despunta la pressió per dedicar els millors sòls agraris a la implantació de parcs de plaques fotovoltaiques (vegeu el gràfic I-2.2).

Gràfic I-2.2.
Composició del valor de la producció agrícola de les Illes Balears (2022)

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

2.1.5. Les dades de la producció ramadera

La producció ramadera balear l'any 2022 representa un valor de 66.499.312 euros, que se segmenten en 26.929.712 euros per a la carn, 2.635.697 euros per a la venda d'animals vius fora de les Balears i 36.933.903 euros per als productes ramaders com la llet, els ous, la mel i la cera. La producció de llet de vaca, amb 25.108.827 euros, és la principal producció ramadera, gràcies al manteniment de la producció lletera i formatgera de l'illa de Menorca. A molta distància, hi ha la producció d'ous, 10.634.712 euros, i les produccions càrnies d'oví, 9.667.073 euros; boví, 8.508.442 euros, i porcí, 7.995.779 euros (vegeu el quadre 1-2.6).

Quadre I-2.6. Producció ramadera a les Illes Balears (2022)

Carn

Carn	Boví	2.105,3	8.508.442
	Oví	1.426,0	9.667.073
	Caprí	32,7	207.323
	Porcí	3.118,1	7.995.779
	Equí	0,0	0
	Aviram	269,4	539.633
	Conills	2,4	11.461
	Total de carn	**6.953,8**	**26.929.712**

Vendes fora de les Balears

		Euros
Vendes	Boví	1.030.504
	Oví	412.392
	Porcí	1.192.802
	Aviram	0
	Total de vendes	**2.635.697**

Productes ramaders

			Euros
Llet (en litres)	De vaca	58.028.257	25.108.827
	D'ovella	91.303	104.697
	De cabra	320.239	196.210
	Total de llet	**58.439.799**	**25.409.734**

continua

			Euros
Ous (en milers de dotzenes)	**Total d'ous**	**5750,85**	**10.634.712**
			Euros
Mel i cera (en kg)	Mel	59.433	889.456
	Cera		0
	Total de mel i cera		**889.456**
Total de productes ramaders			**36.933.903**
Producció ramadera final			**66.499.312**

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

La producció de llet l'any 2022 es va reduir en un 6%, la de carn en un 4%, la venda de ramat fora de les Balears, un 32 %; la d'ous, un 2 %, i la de mel i cera, un 18 %. El cens de reproductores de vacum va davallar un 2 %. En bona part, la reducció de la producció va ser una estratègia dels agricultors per reduir les pèrdues provocades per l'increment dels costos. A tot això, hi hem d'afegir les conseqüències de la sequera, que va fer augmentar la despesa en alimentació del bestiar (vegeu el quadre 1-2.7).

El que destaca de les dades és la minva del volum de totes les produccions del 2022 respecte al 2021, explicable com una reacció dels ramaders davant l'encariment de l'alimentació animal i, en general, dels costos de producció. Aquesta tendència, considerada a l'àmbit estatal i europeu, ha contribuït a l'increment dels preus.

Quadre I-2.7. Evolució del volum de la producció ramadera a les Illes Balears (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació corrent 2021-2022
Carn (t canal)						
	7.672,303	7.331,4	6.961,936	7.249,8	6.953,8	-4%
Vendes ramat fora Balears (unitats)						
	41.650	42.411	61.407	49.936	33.995	-32%
Llet (litres)						
	69.226.720	68.485.316	67.083.175	61.924.470	58.439.799	-6%
Ous (milers dotzenes)						
	7.028,004	6.711,221	7.394	5.876,13	5.750,85	-2%
Mel i cera (kg)						
	123.442	124.597	144.820	72.382	59.433	-18%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Finalment, l'evolució del valor de la producció ramadera a les Illes Balears, deguda als elevats preus de mercat durant el 2022, ha estat positiva o, fins i tot, molt positiva, amb un increment del 17 %. Pel que fa als ous, és del 76 %, la llet és del 10 % i la carn és del 13 %. Aquesta conjuntura dels preus pot ser la causa que les vendes de ramat fora de les Balears hagin estat l'únic valor recessiu, ja que aquestes vendes funcionen com un mecanisme regulador de l'excés d'oferta local en un marc de progressiva ocupació dels mercats per les produccions foranes, i aquest excés el 2022 no va existir (vegeu el quadre 1-2.8).

La producció ramadera balear és un dels sectors amb més dificultats. En les nostres condicions de sequera periòdica —i quasi permanent—, les possibilitats de producció pròpia de farratges i cereals disminueixen d'any en any, la qual cosa fa que fins i tot les ramaderies més extensives hagin de menester comprar més menjar fora de l'explotació. Quan el cost d'aquestes compres supera el preu obtingut per les vendes, el ramader es veu constret a ajustar despeses per la via de reduir la producció. D'altra banda, la composició de la producció ramadera expressa un equilibri entre la producció làctia i la càrnia, amb un pes considerable de la producció d'ous (vegeu el gràfic I-2.3).

2.1.6. Les dades de la producció pesquera

El valor de la producció pesquera balear el 2022 va ser de 34.633.693 euros, dels quals 19.340.865 euros corresponen a la pesca i 15.292.829 euros a l'aqüicultura. La pesca va incrementar el seu valor en un 5 %, i l'aqüicultura en un 3 %, però el sector pesquer va continuar reflectint la tendència dels darrers anys a incrementar el valor de la producció reduint l'esforç pesquer, que ho va fer en un 13 % pel que fa al volum de la producció. Només la pesca de crustacis va pujar un 22 % (vegeu el quadre 1-2.9).

La reducció de l'esforç pesquer és més visible si es comparen les dades del 2022 (1.904.381 kg) amb les de 2018 (2.952.465 kg). Però aquest ràpid descens de la pesqueria balear professional es veu confrontat amb l'activitat pesquera freqüent de flotes no insulars a la mar Balear i la presència d'una pesca no professional molt activa, amb la conseqüent pressió selectiva sobre determinades espècies. La política de creació de reserves marines de pesca ha intentat posar remei d'una manera molt eficaç a situacions que duien el camí d'assolir unes proporcions molt negatives i d'efectes irreversibles sobre la biodiversitat i els recursos pesquers (vegeu el quadre 1-2.10).

L'evolució del valor de la producció pesquera balear mostra certa estabilitat, amb una pèrdua de valor de la pesca en els anys 2019 i 2020, mentre que el 2021 i el 2022 s'ha recuperat part de la davallada soferta. Considerant pesca i aqüicultura, el valor de la producció és molt estable (vegeu el quadre 1-2.11).

Quadre I-2.8. Evolució del valor de la producció ramadera a les Illes Balears (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Carn	26.345.320 €	26.271.186 €	23.690.138 €	23.858.998 €	26.929.712 €	13%
Vendes de ramat fora de Balears	1.780.330 €	2.345.045 €	3.039.141 €	2.799.330 €	2.635.697 €	-6%
Llet	24.433.609	25.185.880	24.607.265	23.114.344	25.409.734	10%
Ous	7.161.283	6.283.883	6.978.786	6.043.197	10.634.712	76%
Mel i cera	1.504.020	1.444.816	1.758.937	964.969	889.456	-8%
Productes ramaders	33.098.912 €	32.914.579 €	33.344.988 €	30.122.510 €	36.933.903 €	23%
Producció ramadera final	61.224.561 €	61.530.809 €	60.074.266 €	56.780.838 €	66.499.312 €	17%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

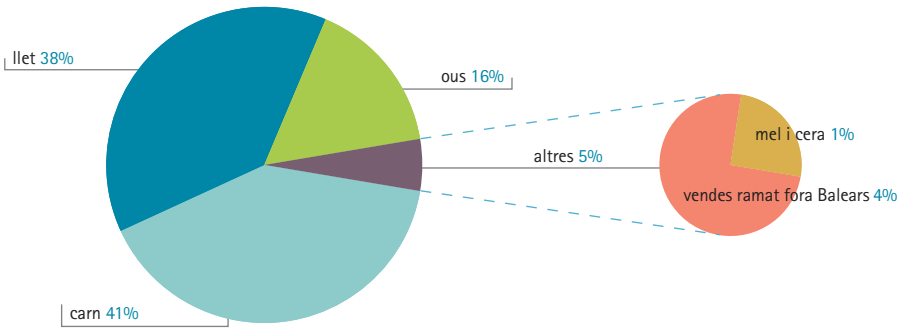
Quadre I-2.9. Producció pesquera a les Illes Balears (2022)									
		2021			2022			Var. 21-22	Var. 21-22
			kg	Euros		kg	Euros	kg	€
Espècies pescades	Crustacis		259.229	6.223.004		316.460	7.890.316	22%	27%
	Mol·luscos		292.963	2.653.974		201.818	2.385.912	-31%	-10%
	Peixos		1.629.037	9.614.011		1.385.556	9.042.683	-15%	-6%
	Altres espècies		533	16.855		547	21.954	2%	30%
	Total d'espècies pescades		**2.181.763**	**18.507.844**		**1.904.381**	**19.340.865**	**-13%**	**5%**
		Juvenils (unitats)	kg	Euros	Juvenils (unitats)	kg	Euros	kg	€
Espècies criades en aqüicultura	Aqüicultura marina	39.704.836	111.756	14.840.884	39.745.013	104.225	15.287.109	-7%	3%
	Aqüicultura continental	250		825	900		5.720		>100%
	Total d'espècies criades en aqüicultura			**14.841.709**			**15.292.829**		3%
Total de la producció pesquera				**33.349.554**			**34.633.693**		4%

Font: Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca i Medi Marí

Quadre I-2.10. Evolució del volum de la producció pesquera, en kg (2018-2022)						
Espècies pescades	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Total crustacis	389.444	352.084	254.173	259.229	316.460	22%
Total mol·luscos	428.769	286.763	350.526	292.963	201.818	-31%
Total peixos	2.133.813	1.994.444	1.828.423	1.629.037	1.385.556	-15%
Total altres	439	165	23	533	547	2%
Total espècies pescades	**2.952.465**	**2.633.456**	**2.433.144**	**2.181.763**	**1.904.381**	-13%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca

Gràfic I-2.3.
Composició del valor de la producció ramadera de les Illes Balears (2022)

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.11. Evolució del valor de la producció pesquera (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Crustacis	7.786.154 €	7.740.642 €	5.485.655 €	6.223.004 €	7.890.316 €	27%
Mol·luscos	3.054.562 €	2.448.402 €	2.795.946 €	2.653.974 €	2.385.912 €	-10%
Peixos	10.004.540 €	9.410.492 €	9.580.668 €	9.614.011 €	9.042.683 €	-6%
Altres	12.053 €	5.548 €	1.267 €	16.855 €	21.954 €	30%
Total espècies pescades	**20.857.309 €**	**19.605.084 €**	**17.863.535 €**	**18.507.844 €**	**19.340.865 €**	5%
Aqüic. marina	13.225.472 €	15.329.485 €	16.529.490 €	14.840.884 €	15.287.109 €	3%
Aqüic. continental	6.750 €	5.644 €	1.444 €	825 €	5.720 €	>100%
Total aqüicultura	**13.232.222 €**	**15.335.129 €**	**16.530.934 €**	**14.841.709 €**	**15.292.829 €**	3%
Total producció pesquera	**34.089.530 €**	**34.940.213 €**	**34.394.469 €**	**33.349.554 €**	**34.633.693 €**	4%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca

Si es consideren les dades de la producció pesquera per illes, pel que fa al volum de la pesca es fa patent una evolució semblant a Mallorca (reducció del 18 %) i a Eivissa (reducció del 14 %), mentre que a Formentera la reducció és menor (7 %) i a Menorca gairebé inexistent (0,5 %). Els valors econòmics són d'un increment considerable a Menorca (23 %), no tant a Eivissa i Formentera (9 %) i de reducció a

Mallorca (-1 %). Els resultats i l'evolució de la producció pesquera són sensiblement diferents entre les illes (vegeu el quadre 1-2.12).

2.2. Les exportacions, la comercialització, les produccions de qualitat i la nova PAC

2.2.1. Les exportacions del sector primari balear

Les dades de l'exportació en el sector primari balear per al 2022, que inclouen dades de la indústria agroalimentària i de la comercialització, palesen un increment del 50 %, molt important pel que fa a productes carnis (410 %), pinsos animals (259 %), tabacs (256 %) i lactis i ous (133 %). Mentre que, per contra, es produeixen retrocessos en greixos (39 %); cereals (38 %); sucre, cafè i cacau (30 %), i fruites, hortalisses i llegums (11 %). Dins el volum total de les exportacions, destaquen les fruites, hortalisses i llegums (30.977.000 euros), i els productes carnis (20.222.000 euros) (vegeu el quadre 1-2.13).

Pel que fa a les principals destinacions de les exportacions del sector primari i agroalimentari balear del 2022, hi ha França, Cuba i Alemanya (vegeu el quadre 1-2.14).

Amb tot, les dades d'exportació dels productes agroalimentaris de qualitat de les Illes Balears indiquen que els mercats exteriors més destacats per als vins són Alemanya, Suïssa i els EUA; per a l'Oli de Mallorca, són Alemanya, Suïssa i Japó; per al Formatge de Maó-Menorca, són els EUA, Alemanya i el Regne Unit; per a l'Oliva de Mallorca, són Alemanya i el Regne Unit i per a les begudes espirituoses, són Alemanya, Suïssa i els EUA.

Els principals mercats exteriors per a les produccions balears de qualitat són Alemanya, Suïssa, els EUA, el Regne Unit i el Japó. Després d'aquest grup, cal esmentar països comunitaris com Dinamarca, Suècia, Bèlgica, Països Baixos, Itàlia i Polònia. La preeminència del mercat alemany és manifesta pel que fa a la denominació d'origen Binissalem, Pla i Llevant, Vi de la Terra de les Illes Balears, Vi de la Terra de Mallorca, Oli de Mallorca, Oliva de Mallorca, Palo de Mallorca i Herbes de Mallorca. Els EUA encapçalen les exportacions de Vi de la Terra de Menorca, Formatge Maó-Menorca i Gin de Menorca. Bèlgica és el primer mercat d'exportació del Vi de la Terra d'Eivissa i Suïssa ho és de les Herbes Eivissenques.

En canvi, és molt notòria l'escassa o nul·la presència d'aquests productes de qualitat a la resta de l'Estat espanyol, a excepció de Catalunya i, en un grau més baix, del País Valencià[1].

1. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació (2022). *Illes Balears Qualitat*. Disponible a: *http://www.illesbalearsqualitat.es/iquafront/principal.html* [25 de maig de 2023].

Quadre I-2.12. Espècies pescades a les Balears per illes (2020-2022)								
	kg 2020	kg 2021	kg 2022	% de var. de la producció 2020-2021	Euros corrents 2020	Euros corrents 2021	Euros corrents 2022	% de var. 2020-2021
Mallorca	1.755.466	1.570.516	1.344.333	-14%	11.898.747	12.309.725	12.211.271	-1%
Menorca	288.263	252.353	251.207	-0,5%	2.553.758	2.757.340	3.387.270	23%
Eivissa	251.881	234.226	192.659	-18%	2.261.128	2.282.949	2.485.201	9%
Formentera	137.535	124.668	116.183	-7%	1.149.903	1.157.829	1.257.124	9%
Illes Balears	**2.433.144**	**2.181.763**	**1.904.381**	**-13%**	**17.863.535**	**18.507.844**	**19.340.865**	5%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca i Medi Marí

Quadre I-2.13. Valor de les exportacions de les Illes Balears en el sector primari en milers d'euros (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022*	Var. 21-22
Productes carnis	6.276	5.643	2.308	3.964	20.222	410%
Lactis i ous	7.594	6.713	3.448	4.839	11.262	133%
Productes pesquers	2.592	4.160	1.576	1.136	1.375	21%
Cereals	18	10	21	10	6	-38%
Fruites, hortalisses i llegums	32.194	43.381	32.453	34.985	30.977	-11%
Sucre, cafè i cacau	1.953	1.466	461	1.496	1.041	-30%
Preparats alimentaris	8.250	9.076	4.319	4.796	5.059	5%
Begudes	12.124	12.391	9.169	12.518	17.723	42%
Tabacs	1.595	1.492	268	4.843	17.260	256%
Greixos	916	1.052	778	3.316	2.007	-39%
Llavors i fruits oleaginosos	198	165	104	161	213	33%
Pinsos animals	16	6	61	288	1.034	259%
Total alimentació, begudes i tabac	**73.726**	**85.556**	**54.966**	**72.353**	**108.180**	50%

Font: Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.14. Destinació de les exportacions de les Illes Balears en el sector primari (2022)		
	milers d'€	%
Països i territoris no determinats	24.070	22,2%
França	23.580	21,8%
Cuba	13.606	12,6%
Alemanya	9.636	8,9%
Polònia	4.450	4,1%
República Dominicana	4.246	3,9%
Cap Verd	4.129	3,8%
Portugal	4.104	3,8%
Suïssa	3.570	3,3%
Estats Units	3.383	3,1%
Mèxic	2.298	2,1%
Itàlia	1.922	1,8%
Regne Unit	1.771	1,6%
Resta de països	7.416	6,9%
Total	**108.180**	**100%**

Font: Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

2.2.2. La comercialització agroalimentària a Mercapalma

Les dades de Mercapalma, el principal mercat majorista de les Balears, tot i que no representa la totalitat del sector comercialitzador, tenen l'avantatge de proporcionar sèries estadístiques completes. En aquesta mesura, són un element útil per veure quines són les tendències en els mercats alimentaris insulars.

Les dades referides a la comercialització de la fruita en el període 2021-2022 assenyalen que el volum de fruita d'origen balear va representar un 18 % del total comercialitzat, amb una reducció percentual del 5 %, malgrat l'increment de les xifres absolutes, que passaren de 15.054 tones a 15.822. Els dos principals mercats proveïdors varen ser València (36 %) i Barcelona (23 %) (vegeu el quadre 1-2.15).

Tot i això, a les dades dels anys 2021 i 2022 es detecta un moviment de recuperació de la producció fructícola insular, que a Menorca, Eivissa i Formentera també ha tingut una certa consistència, encara que a cap de les illes no té prou entitat per fer front a les produccions peninsulars, que són l'expressió d'una agricultura intensiva de regadiu molt industrialitzada. La fruita de les Illes compta amb avantatges competitius considerables, sobretot la proximitat, però té en contra l'escassa disponibilitat de terres i la debilitat estructural del regadiu balear (vegeu el quadre 1-2.16).

Quadre I-2.15. Origen de la fruita comercialitzada a Mercapalma (2021-2022)					
	2018	2019	2020	2021	Var. 21-22
Estat/regió	Tones	% del total	Tones	% del total	
València	25.493	34%	31.424	36%	23%
Barcelona	16.249	22%	19.573	23%	20%
Illes Balears	15.054	20%	15.822	18%	5%
Lleida	3.155	4,2%	3.190	3,7%	1%
Almeria	2.202	2,9%	2.573	3,0%	17%
Tenerife Sant.	2.131	2,8%	1.568	1,8%	-26%
Península (sense especificar)	1.806	2,4%	1.012	1,2%	-44%
Múrcia	1.508	2,0%	2.062	2,4%	37%
Resta de províncies	1.980	2,6%	2.765	3,2%	40%
Total de l'Estat espanyol	**69.580**	**92%**	**79.989**	**92%**	**15,0%**
Costa Rica	981	1,3%	1.737	2,0%	77%
Resta de països	4.686	6,2%	5.222	6,0%	11%
Total fora Espanya	**5.667**	**7,5%**	**6.959**	**8,0%**	23%
Total fruita comercialitzada	**75.247**	**100%**	**86.948**	**100%**	15,6%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Nota: S'han agrupat les províncies i els països amb un volum comercialitzat menor de l'1%.

Quadre I-2.16. Origen de la fruita comercialitzada a Mercapalma, en tones i % (2018-2022)										
	2018		2019		2020		2021		2022	
Estat/regió	Tn 2018	% del total	Tn 2019	% del total	Tn 2020	% del total	Tn 2021	% del total	Tn 2022	% del total
Illes Balears	**20.566**	**20%**	**20.487**	**20%**	**13.409**	**19%**	**15.054**	**20%**	**15.822**	**18%**
Total de l'Estat espanyol	92.268	90%	91.943	91%	65.004	94%	69.580	92%	79.989	92%
Total fora de l'Estat espanyol	10.103	10%	8.756	9%	4.407	6%	5.667	8%	6.959	8%
Total fruita comercialitzada	102.370	100%	100.699	100%	69.411	100%	75.247	100%	86.948	100%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Les hortalisses d'origen balear l'any 2022 van representar un 30 % del volum total d'hortalisses comercialitzat a Mercapalma. La dada, considerada en si mateixa, és bona en tant que mostra una producció local de verdures consistent i capaç de mantenir la seva presència en els mercats (vegeu el quadre 1-2.17). Així mateix, si es contempla des d'una mirada que inclogui l'evolució dels darrers anys, és preocupant, ja que hi ha una tendència a la reducció sostinguda del volum i del percentatge d'hortalissa d'origen balear (34.569 tones i un 35 % l'any 2018 i 27.072 tones i un 30 % el 2022). La tendència recessiva és persistent i té l'origen en les peculiars condicions de l'agricultura balear: la insularitat, els fenòmens d'expansió urbana sobre els sòls agraris, l'escassa entitat del regadiu i uns altres aspectes derivats del model econòmic imperant (vegeu el quadre 1-2.18).

2.2.3. Les produccions de qualitat

L'evolució de les produccions agroalimentàries emparades per qualsevol de les identificacions d'origen i qualitat és bona i, en segons quins paràmetres, es pot considerar espectacular. Així, el volum de vi comercialitzat l'any 2022 és de 53.395 hl, mentre l'any anterior havia estat de 47.754 hl. El 2022 el valor de la producció comercialitzada puja a 16.864.000 euros pel que fa a begudes espirituoses i 60.558.000 euros pel que fa a aliments. Totes les begudes espirituoses tenen una evolució positiva i els percentatges d'increment interanual més destacats en aliments són els de la DO Formatge de Maó-Menorca (52 %) i el de la DO Oli de Mallorca (28 %). El valor de la comercialització dels productes de qualitat és de 100.123.000 euros, un 19,9 % més que el 2021 (vegeu el quadre 1-2.19).

La denominació d'origen Oli de Mallorca en la campanya 2021/22 disposa de 4.137 hectàrees d'olivar inscrites. El creixement en superfície d'olivar s'ha accelerat a partir de la campanya 2014/2015 i ha estat més fort a les campanyes 2015/2016, 2016/2017 i 2017/2018. En aquest període, el nombre de tafones inscrites ha passat de 7 a 14.

El resultat d'aquest procés ha estat que la producció d'oli emparada per aquesta denominació d'origen s'ha col·locat entorn de 350.000 litres anuals, amb un nivell de comercialització que ha tingut un increment del 9,2 % respecte del 2021, amb un total de 330.000 litres d'oli amb denominació d'origen, 40.000 litres més que l'any 2019, abans de la pandèmia. L'olivar, si es vol veure des d'un cop d'ull a llarg termini, ha perdut la major part de la superfície històrica a la Serra, però a hores d'ara n'està recuperant un poc pertot, en un procés positiu. En aquesta recuperació, hi juga un paper destacat la presència de la denominació d'origen de l'Oli de Mallorca, que ha fet possible un escenari més favorable per a la comercialització dels olis de qualitat[2]. La indicació geogràfica protegida Oli d'Eivissa, amb tan sols quatre anys, compta amb 211,7 hectàrees d'olivar i una producció de 24.152 litres el 2022[3].

2. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació (2022). *Illes Balears Qualitat*. Disponible a: *http://www.illesbalearsqualitat.es/iquafront/principal.html* [25 de maig de 2023].

3. Ibídem.

Quadre I-2.17. Origen de les hortalisses comercialitzades a Mercapalma (2021-2022)

Estat/regió	2021		2022		% de var. 21-22
	Tones	% del total	Tones	% del total	
Illes Balears	**27.804**	**33%**	**27.072**	**30%**	**-3%**
València	27.395	33%	30.019	33%	10%
Barcelona	15.109	18%	16.348	18%	8%
Almeria	5.870	7,0%	7.880	8,6%	34%
Múrcia	2.635	3,1%	3.966	4,3%	50%
Alacant	1.258	1,5%	1.840	2,0%	46%
Resta de províncies	1.834	2,2%	1.315	2,2%	-28%
Total Espanya	**81.904**	**98%**	**88.440**	**97%**	**8%**
França	863	1,0%	1.764	1,9%	104%
Resta de països	1.099	1,3%	1.370	1,5%	25%
Total fora Espanya	**1.962**	**2,3%**	**3.134**	**3,4%**	60%
Total hortalissa comercialitzada	**83.867**	**100%**	**91.574**	**100%**	9%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Nota: S'han agrupat les províncies i els països amb un volum comercialitzat menor de l'1%.

Quadre I-2.18. Origen de les hortalisses comercialitzades a Mercapalma (2018-2022)										
	2018		2019		2020		2021		2022	
Estat/regió	Tn 2018	% del total	Tn 2019	% del total	Tn 2020	% del total	Tn 2021	% del total	Tn 2022	% del total
Illes Balears	**34.569**	**35%**	**96.672**	**37%**	**27.059**	**33%**	**27.804**	**33%**	**27.072**	**30%**
Total de l'Estat espanyol	94.298	97%	96.672	98%	80.790	97%	81.904	98%	88.440	97%
Total fora de l'Estat espanyol	3.104	3%	2.471	2%	2.173	3%	1.962	2%	3.134	3%
Total fruita comercialitzada	97.402	100%	99.143	100%	82.963	100%	83.867	100%	91.574	100%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.19. Denominacions de productes de Qualitat a les Illes Balears (2022)						
Denominació de vins	Volum produït 2021 (hl)	Volum produït 2022 (hl)	Volum comercialitzat 2021 (hl)	Volum comercialitzat 2022 (hl)	Variació del volum produït 2020-2021	Variació del volum comercialitzat 2020-2021
DO Binissalem	7.670	7.893	6.478	7.265	3%	12%
DO Pla i Llevant	12.639	13.665	9.610	10.317	8%	7%
Total de vins amb DO	**20.309**	**21.558**	**16.088**	**17.582**	**6%**	**9%**
Vi de la Terra Illes Balears	4.471	4.402	3.043	3.406	-2%	12%
Vi de la Terra Serra de Tramuntana	70	61	246	163	-13%	-34%
Vi de la Terra Mallorca	27.773	34.658	25.364	29.833	25%	18%
Vi de la Terra Eivissa	1.275	1.219	1.373	1.153	-4%	-16%
Vi de la Terra Illa de Menorca	1.557	1.356	1.451	1.104	-13%	-24%
Vi de la Terra Formentera	190	294	189	154	55%	-19%
Total de vins de la terra	**35.336**	**41.990**	**31.666**	**35.813**	**19%**	**13%**
Total de vi	**55.645**	**63.548**	**47.754**	**53.395**	**14%**	**12%**

continua

Begudes espirituoses	Volum produït 2021 (mil L)	Volum produït 2022 (mil L)	Volum comercialitzat 2021 (mil L)	Volum comercialitzat 2022 (mil L)	Valor comercial 2021 (milers euros)	Valor comercial 2022 (milers euros)	Variació del valor comercial 2021-2022
DG Herbes de Mallorca	1067	1124	1.074	1.140	8.652	9.320	8%
DG Herbes Eivissenques	434	535	452	492	2.943	3.668	25%
DG Palo de Mallorca	34	43	40	42	326	446	37%
DG Gin de Maó	210	393	273	335	2.405	3.430	43%
Total de begudes espirituoses			**1.839**		**14.326**	**16.864**	
Aliments	**Volum produït 2021 (mil kg o mil L)**	**Volum produït 2022 (mil kg o mil L)**	**Volum comercialitzat 2021 (mil kg o mil L)**	**Volum comercialitzat 2022 (mil kg o mil L)**	**Valor comercial 2021 (mil euros)**	**Valor comercial 2022 (mil euros)**	**Variació 2020-2021**
DO Maó-Menorca	2.966	3.428	2.377	2.516	15.692	23.906	52%
DO Oli de Mallorca	652	615	303	330	3.347	4.299	28%
DOP Oliva de Mallorca	5	31	25	24	265	208	-22%
DOP Pebre Bord de Mallorca	19	11	14	5	334	162	-52%
IGP Sobrassada de Mallorca	2.113	2.186	2.035	2.116	11.983	12.317	3%
IGP Ensaïmada de Mallorca	62	45	62	45	862	580	-33%
IGP Ametla de Mallorca	870	890	16	41	123	344	180%
IGP Oli d'Eivissa	57	24	10	13	127	160	27%
Ésmel	2	2	2	2	31	43	39%
Tomàtiga de ramellet	808	939	775	900	1.371	1.639	19%
Som Pagesos de Mallorca			16.929			16.900	
Total d'aliments			**22.546**			**60.558**	

Font: Institut de Qualitat Agroalimentària (IQUA). Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

2.2.4. La nova PAC i la promoció de les produccions locals

El 2022 és l'any en què es determinen les mesures concretes que ha d'incloure la nova política agrària comuna (PAC) i la seva afectació a l'agricultura balear. D'entrada, es genera una expectativa encoratjadora, ja que, segons el Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, les Balears poden rebre fins a un 60 % més del que rebien fins ara per mor d'un reconeixement específic com a regió insular (a Mallorca seria un 53 %; a Menorca un 64 %, i a Eivissa i Formentera un 103 %).

Un dels objectius de l'aplicació de la nova PAC a les Balears és que no es perdin drets de pagament dels 125.000 que fins ara hi ha hagut a les Balears. I no només això, sinó que s'aprofiti l'augment del coeficient de subvencionalitat de les pastures per disposar de més superfícies de pasturatges permanents i s'aconsegueixi que les pràctiques ambientals subvencionades beneficiïn el 70 % de la superfície declarada.

Un dels problemes que s'han de resoldre és l'augment de la burocràcia i dels controls administratius necessaris per complir una normativa comunitària que, entre altres coses, comporta l'obligatorietat de disposar de quaderns electrònics d'explotació. El paquet de mesures és ampli: ajuda bàsica a la renda per a la sostenibilitat, pagament complementari de joves, pagament redistributiu, ajudes associades, ecoesquemes i ajudes agroambientals.

En el terreny de la promoció del producte local, el 2002 ha duit com a novetat que la Llei de mesures urgents per a la sostenibilitat i la circularitat del turisme de les Illes Balears ha establert un percentatge del 3 % de consum de productes frescos agraris, ramaders i pesquers que tenguin origen a les Illes Balears. Als establiments de quatre i cinc estrelles, el percentatge de producte d'origen de les Illes Balears ha de ser del 4 % i als agroturismes del 5 %.

El criteri és prou ampli a l'hora d'entendre quins productes són els que es poden incloure en aquest percentatge, ja que són els emparats per qualsevol marca de qualitat, denominació d'origen, indicació geogràfica o qualsevol altre segell distintiu o marca de qualitat reconeguda. Les empreses i els establiments turístics que arribin a un mínim del 10 % de consum de productes d'origen balear obtindran el distintiu d'«establiment turístic compromès amb la producció local» i tindran accés a una promoció prioritària.

L'èxit d'aquesta norma s'ha de mesurar en termes de l'increment de la facturació del producte de proximitat dins la indústria turística i de la seva incidència sobre els sectors clau del sector agroalimentari balear: l'horticultura, la fructicultura i les produccions ramaderes —d'una manera particular—, però també els vins, les espècies, els olis i els licors.

El 2022 s'ha vist com la promoció del producte local, i també dels establiments compromesos en la seva comercialització, ha estat objecte de diverses iniciatives del Govern balear, de cada un dels consells insulars i dels ajuntaments, en el marc de l'impuls de l'activitat econòmica afectada

per les conseqüències de la pandèmia i de la guerra d'Ucraïna.

Per una altra banda, a hores d'ara hi ha 73 establiments i explotacions agràries de les Balears adherides al logotip Venda Directa[4]. I el 2022 s'han incorporat a la llista de produccions balears de qualitat la denominació d'origen Mel d'Eivissa i la marca de garantia Som Pagesos de Mallorca, que integra quatre empreses hortícoles, amb 16.929 tones d'hortalisses comercialitzades amb aquesta marca i una facturació de 16,9 milions d'euros.

4. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació (2022). *Venda directa*. Disponible a: *https://www.caib.es/sites/vendadirecta/ca/l/operadors_de_venda_directa/?mcont=87205* [25 de maig de 2023].

3

INDÚSTRIA I ENERGIA

3.1.

L'EVOLUCIÓ DEL PIB, DE L'OCUPACIÓ, DE L'ÍNDEX DE PRODUCCIÓ INDUSTRIAL (IPI) I DE L'ÍNDEX DE PREUS INDUSTRIALS

En aquest apartat, s'analitza l'evolució de la producció i l'ocupació del sector industrial. Aquesta informació es desglossa i s'amplia per estructures d'empreses i per les principals branques productives del sector industrial a les Illes Balears a partir de dades de l'Ibestat relatives a l'enquesta industrial. També s'analitzen l'índex de producció industrial (IPI), l'índex de preus industrials (IPRI) i altres indicadors conjunturals del sector industrial.

En termes de valor afegit brut, amb les darreres dades disponibles en data de tancament d'aquesta edició corresponent a 2021, la indústria és, juntament amb activitats financeres i administracions públiques, l'única branca econòmica de les Illes Balears que ha superat el nivell de 2019, previ a la pandèmia. En variació interanual, la indústria balear el 2022 ha crescut un 20,4 % respecte a l'exercici anterior, només superat pel comerç a l'engròs, amb un 51,4 %.

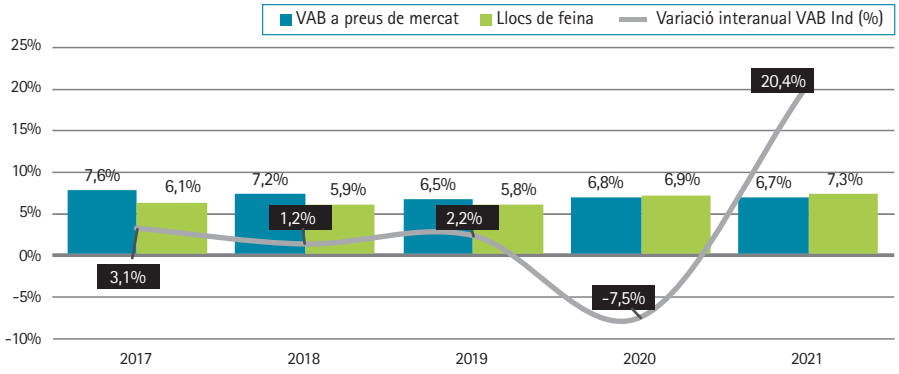
Quant a l'ocupació en la indústria, amb dades de 2022 representa un 6,9 % del total de l'ocupació a les Illes Balears, dos punts per sobre de la dada registrada el 2021 i també superior a la registrada el 2019.

També en termes d'ocupació, la indústria manufacturera té més importància que l'extractiva i augmenta aquesta diferència. Si el 2019 un 1,1 % dels ocupats balears treballava en la indústria extractiva i un 5,3 %, en la manufacturera, el 2022 aquests percentatges són de l'1,3 % i el 5,6 %, respectivament.

En qüestió de sexe, la indústria és un sector majoritàriament masculí. Així, el 77,8 % dels treballadors a la indústria balear el 2022 són homes, un percentatge que augmenta en el cas de la indústria extractiva, en què s'incrementa fins al 80,3 %. Aquests valors són inferiors als registrats abans de la pandèmia, quan el pes dels homes en l'ocupació industrial era del 75,1 %, i en el cas de la indústria extractiva, del 84,6 %.

De manera estilitzada, el pes de la indústria en el conjunt de l'economia balear augmenta any rere any des d'un 6,1 % el 2017 fins a un 7,3 % el 2021. Aquest comportament és invers quant a ocupació, ja que ha passat d'un 7,6 % el 2017 a un 6,7 % el 2021 (vegeu el gràfic I-3.1).

Gràfic I-3.1.
Pes del VAB en la indústria en relació amb el total i pes del llocs de feina en la indústria sobre el total de les Illes Balears (2017-2021)

Font: Ibestat (2023). Comptabilitat regional anual

Durant l'any 2022, l'índex de confiança de l'empresariat a les Illes Balears ha estat dels més optimistes del conjunt de les comunitats autònomes. En aquest cas, s'ha detectat un índex de 136,7 punts bàsics el darrer trimestre de l'any 2022, pels 127,2 punts de la mitjana estatal, i per damunt dels valors previs a la pandèmia.

En el cas de la indústria, aquest optimisme comparteix escenari amb un augment de la producció a partir de 2020, però amb un dinamisme més baix que la mitjana estatal. Aquesta diferència negativa ve d'enrere i augmenta amb els pas dels anys. A més, aquest major optimisme i menor dinamisme és part de les causes d'uns preus industrials que des del 2020 són substancialment més elevats que a la resta de l'Estat (vegeu els gràfics I-3.2 i I-3.3).

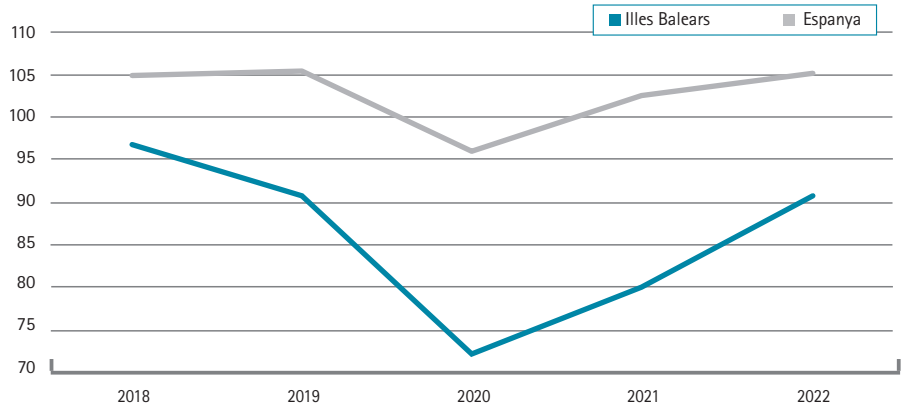
3.2.

Evolució de les empreses industrials

A Illes Balears, el 2022 hi havia 4.739 empreses en el sector industrial, 24 més que l'any anterior, però que no arriben a les 4.947 del 2019, encara que es trenca la tendència negativa que arrossegava el sector, entre altres factors, per la pandèmia.

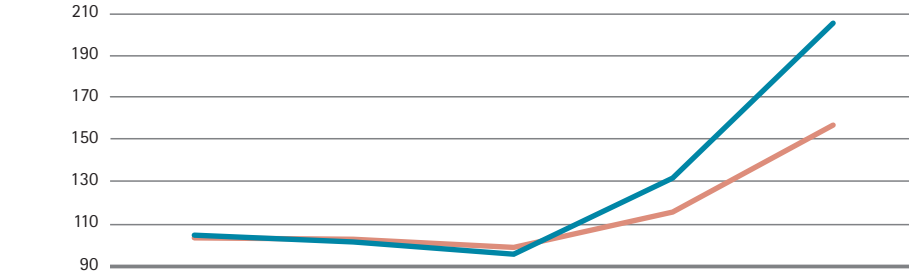
En dimensió, la divisió d'activitat a la indústria més important a Illes Balears és l'energia elèctrica, gas i vapor, que engloba el 29,7 % de la producció industrial; seguida de l'alimentació, beguda i tabac, amb un 21,0 %, i la reparació i instal·lació de maquinària i equip, amb un 16,9 %.

Gràfic I-3.2.
Índex de producció industrial (IPI) a les Illes Balears i Espanya (base 2015) (2018-2022)

Font: Ibestat (2023). Índex de producció industrial

Gràfic I-3.3.
Evolució de l'índex de preus industrials (IPRI) a Espanya i a les Illes Balears (base 2015) (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022
Espanya	104,1	103,6	99,2	116,4	157,7
Illes Balears	105,6	102,0	96,4	132,7	205,9

Font: INE (2023). Índex de preus industrials [a 20 de maig de 2023]

Quant a subsectors, la indústria que més dinamisme presenta el 2022 és el subministrament d'aigua, amb un creixement del 4,8 % comparat amb l'any anterior, amb 220 empreses. La menys dinàmica és la indústria extractiva, amb una caiguda del 5,9 %, i la més important és la manufacturera, amb un total de 4.353 empreses, 17 més que a l'exercici anterior. Tots els subsectors creixen respecte a l'any anterior, a excepció de la indústria extractiva, que presenta tres empreses menys, i el

subministrament d'energia elèctrica, que manté el mateix nombre d'empreses (vegeu el quadre I-3.1).

3.2.1. Dades generals de l'Estadística Estructural d'Empreses

Quan es passa als resultats d'explotació de la indústria balear, i amb les darreres dades del 2020, que corresponen a plena pandèmia, s'aprecia com l'impacte directe de la covid-19 va significar una caiguda de la facturació del sector en un 11,4 %. Així, els subsectors més afectats són el de la indústria extractiva i la indústria manufacturera, amb descens dels ingressos d'explotació del 18,0 % i del 14,4 %, respectivament.

Si s'analitzen els resultats d'explotació, es copsa encara més l'enorme impacte negatiu que la pandèmia va representar per a l'economia balear i per al sector industrial en particular.

En el conjunt del sector industrial, els resultats d'explotació van caure un 39,1 % el 2020 comparat amb el 2019. Quan es desagreguen les dades, s'observa que en el subsector manufacturer la caiguda és del 87,6 %; en el subministrament d'aigües, del 30,1 %, i en la indústria extractiva, del 26,4 %. L'únic subsector que puja i amb força és el subministrament d'energia elèctrica, que obté una millora dels resultats d'explotació el 2020 respecte del 2019 del 41,2 %, gràcies a una caiguda dels consums d'explotació superior a la reducció de la facturació.

Durant el 2020, tenint en compte la particularitat de la situació amb la covid-19, a la indústria balear, hi treballa un 6,8 % de les persones ocupades de les Illes Balears. Dins del sector, un 82,3 % té ocupació en la indústria manufacturera. En termes retributius, tot això es tradueix que la despesa mitjana per treballador a la indústria balear és de 20,8 milers d'euros anuals, mentre que el 2019 era de 29,8 milers d'euros. En el subsector manufacturer, baixa a 16,0 milers d'euros, és a dir, el subsector més important és el de menor retribució del segon sector econòmic balear.

Quadre I-3.1. Nombre d'empreses industrials (CNAE 09) a les Illes Balears (2022-2021)

	2022	2021	Dif. 22-21	% de var. 22-21
Total sector industrial	**4.739**	**4.715**	**24**	**0,5%**
B. Indústries extractives	48	51	-3	-5,9%
C. Indústria manufacturera	4.353	4.336	17	0,4%
D. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	118	118	0	0,0%
E. Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació	220	210	10	4,8%

Font: INE (2023). Explotación estadística del directorio central de empresas. DIRCE

Del total de les despeses de personal del sector industrial, un 43,7 % es destina al subsector manufacturer, seguit de subministrament d'energia elèctrica, amb un 41,5 %. La resta es reparteix entre subministrament d'aigua, amb 13,8 %, i indústria extractiva, amb escassament un 1 %.

On l'impacte de la pandèmia també s'ha vist reflectit és en la inversió sectorial, que el 2020 es va reduir un 12,1 % amb relació a l'exercici anterior, desagregat en una caiguda importantíssima de la indústria extractiva del 65,7 %, i de la indústria manufacturera, del 15,7 %. Mentrestant, el descens en les inversions no van ser tan fortes en subministrament elèctric, amb una reducció del 8,3 %, i subministrament d'aigua, amb una caiguda del 4,1 % (vegeu el quadre I-3.2).

Per una altra banda, si es calcula la raó entre el pes de l'ocupació a la indústria balear i l'ocupació total balear respecte al pes de l'atur en el sector industrial damunt el total d'atur en l'economia balear, els resultats són concloents: la indústria balear presenta una raó superior a la resta de sectors. Això indica que és el sector més eficient en termes d'ocupació de l'economia balear i que invita a fer una aposta més valenta en aquest sector des de les institucions públiques i empreses (vegeu el gràfic I-3.4).

3.2.2. Energia

A partir de les darreres dades disponibles i tenint en compte que el 2020 la facturació d'energia elèctrica va caure un 13,4 % amb relació al 2019 per l'efecte de la pandèmia, la facturació el 2021 s'ha mantingut pràcticament igual a la suportada en l'exercici anterior. Destaca la facturació a Formentera, on ha pujat un 5,3 %, i Mallorca, amb un creixement de l'1,1 %. Enfront d'aquestes dades, Menorca cau un 4,7 %, i Eivissa, un -2,4 %. Això és així a pesar que el sector industrial en conjunt, juntament amb activitats financeres i administracions públiques, el 2021 ha superat els valors assolits el 2019, és a dir, d'abans de la pandèmia.

Quant al pes de cada illa en la facturació elèctrica global del sector, el 2021 es manté en nivells semblant al 2020, on Mallorca engloba un 73,9 % sobre el total, Eivissa un 13,5 %, Menorca un 11,9 % i Formentera un 0,08 % (vegeu el quadre I-3.3).

Seguint amb la facturació d'energia elèctrica i baixant a l'àmbit de subgrups, amb les darreres dades disponibles corresponents al 2020 —evidentment amb la covid-19 en plena expansió—, el balanç no és positiu en general, relacionant facturació i activitat econòmica. Aquesta caiguda en la facturació del 12,3 % se suma a la majoria de subgrups amb resultats negatius. Destaca combustible nuclear, amb -37,3 %; arts gràfiques, amb -30,3 %, i indústria de fusta, amb una caiguda del 22 %.

Tot i això, hi ha hagut subgrups que durant aquest 2020 han presentat comportaments positius, algun amb augments substancials, com és el cas de refineria de petroli, que ha presentat un augment percentual de quasi un 9.000 % entre la facturació de 2020 respecte a la de 2019.

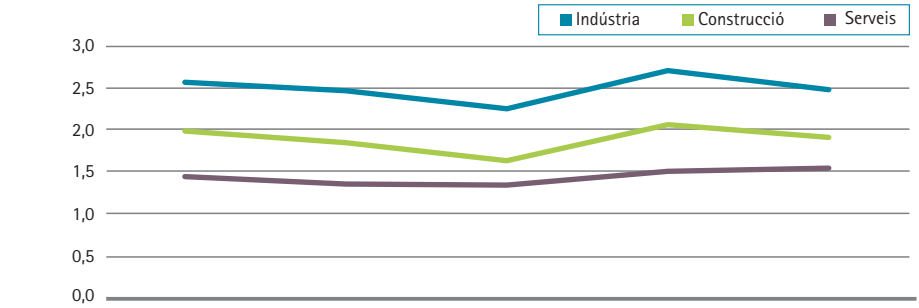
Quadre I-3.2. Resultats d'explotació per agrupació i sector d'activitat a les Illes Balears (2020) (milers d'euros)

	Total sector industrial	B. Indústries extractives	"C. Indústria manufacturera "	D. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	E. Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació
Ingressos d'explotació					
INGRESSOS D'EXPLOTACIÓ	**4.460.487,7**	**52.422,7**	**1.902.442,9**	**1.868.353,1**	**637.268,9**
Volum de negocis	4.302.612,7	50.880,1	1.856.494,1	1.832.905,5	562.333,1
Altres ingressos d'explotació	157.874,9	1.542,7	45.948,8	35.447,6	74.935,8
Despeses d'explotació					
DESPESES D'EXPLOTACIÓ	**4.329.470,3**	**43.447,8**	**1.890.541,9**	**1.798.292,4**	**597.188,1**
Proveïments	2.503.588,9	11.900,0	1.013.946,3	1.270.567,6	207.175,0
Despeses de personal	751.432,7	12.623,6	475.647,4	79.694,8	183.466,9
Altres despeses d'explotació	650.737,1	15.530,9	324.711,8	191.476,0	119.018,3
Amortització de l'immobilitzat	261.908,0	3.662,8	71.435,5	109.669,2	77.140,3
Deteriorament i resultat per alienacions de l'immobilitzat	149.976,9	-204,1	5.444,6	144.246,1	490,2
Altres resultats excepcionals	3.207,6	-55,3	-1.617,6	2.639,4	2.241,0
INVERSIONS EN ACTIUS MATERIALS	**142.676,3**	**1.364,6**	**53.572,4**	**68.182,3**	**19.556,9**
Adquisició de l'immobilitzat material	152.729,9	1.860,3	59.269,6	70.763,3	20.836,7
Vendes de l'immobilitzat material	10.053,6	495,7	5.697,2	2.581,0	1.279,7

Font: Ibestat (2023). Estadística estructural d'empreses. Sector indústria

Gràfic I-3.4.

Raó entre el pes percentual de l'ocupació en el mercat de treball versus el pes percentual de la desocupació en relació amb l'atur total a les Illes Balears (2008-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022
Indústria	2,58	2,48	2,26	2,72	2,50
Construcció	1,47	1,37	1,36	1,53	1,56
Serveis	2,00	1,87	1,65	2,08	1,92

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE (2023). Enquesta de població activa

Quadre I-3.3. Energia elèctrica facturada en la indústria de les Balears per illes (MKW/h) (2020-2021)

	2021	2020	Var. (%)
Illes Balears	**20.347,3**	**20.362,2**	**-0,1**
Mallorca	15.026,5	14.863,0	1,1
Menorca	2.419,4	2.538,7	-4,7
Eivissa	2.737,7	2.805,0	-2,4
Formentera	163,7	155,5	5,3

Font: Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball (2023). Facturació d'energia elèctrica (GESA)

Uns altres subgrups que presenten creixements en facturació són fabricació i distribució de gas, amb un 28,6 %; extracció i aglomeració de carbó, amb un 15,5 %; producció i distribució d'energia elèctrica, amb un 9,1 %; coqueries, amb un 7,4 %, i indústries del cautxú, amb un 5,1 %. Totes estan relacionades amb les activitats declarades com a essencials (vegeu el quadre I-3.4).

Tant el 2022 com el 2021, la producció generada a les Illes Balears cobreix la demanda de la comunitat autònoma amb un excedent escàs. El gran productor, evidentment, és l'illa de Mallorca, que té un sobrant de 700.000 Mw/h. En canvi, Eivissa presenta un dèficit de 580.000 Mw/h, ja que la seva producció a penes supera els 375.000 Mw/h.

Quadre I-3.4. Facturació de l'energia elèctrica (kWh) (GESA) de les activitats del sector de la indústria a les Illes Balears (2019-2020)

	2020	2019	Dif. 20-19	% de var. 20-19
Total	**140.637.784**	**160.375.135**	**-19.737.352**	**-12,3**
Extracció i aglomeració de carbó	102.550	88.765	13.784	15,5
Extracció de petroli i gas	21.513	24.649	-3.136	-12,7
Combustible nuclear i altres energies	165.765	264.513	-98.748	-37,3
Coqueries	2.751	2.560	191	7,4
Refineria de petroli	45.517	508	45.009	8.858,3
Producció i distribució d'energia elèctrica	3.031.898	2.778.672	253.226	9,1
Fabricació i distribució de gas	367.808	286.001	81.807	28,6
Mines i pedreres (no energètiques)	7.077.088	7.355.323	-278.235	-3,8
Siderúrgia i fosa	5.960.874	7.272.997	-1.312.123	-18,0
Metal·lúrgia no fèrria	34.504	37.263	-2.759	-7,4
Indústria del vidre	2.136.015	2.424.998	-288.983	-11,9
Ciments, calços i guixos	2.216.439	2.786.830	-570.391	-20,5
Altres materials de construcció	9.359.261	10.166.570	-807.308	-7,9
Química i petroquímica	3.416.340	4.359.988	-943.648	-21,6
Màquines i transformacions metàl·liques	2.283.203	2.364.833	-81.629	-3,5
Construcció i reparació naval	3.864.426	4.135.293	-270.867	-6,6
Construcció d'automòbils i bicicletes	11.863.642	13.470.579	-1.606.938	-11,9
Construcció d'altres mitjans de transport	58.948.541	67.139.020	-8.190.479	-12,2
Alimentació, begudes i tabac	6.326.905	8.064.352	-1.737.447	-21,5
Indústria tèxtil, confecció de cuir i calçat	852.375	960.133	-107.758	-11,2
Indústria de fusta, suro (no fabricació de mobles)	1.065.284	1.364.998	-299.714	-22,0
Pastes papereres, paper, cartró	5.299.712	6.680.847	-1.381.134	-20,7
Arts gràfiques i edició	6.064.505	8.702.444	-2.637.939	-30,3
Indústria del cautxú, plàstic i altres indústries	10.130.869	9.643.001	487.867	5,1

Font: Ibestat (2023). Facturació d'energia elèctrica (GESA)

Notes: Les dades de facturació elèctrica es refereixen a estimacions de consum real; això provoca que alguns registres puguin tenir valors negatius una vegada fets els ajusts.

A nivell agregat, la producció i la demanda han augmentat amb relació a l'exercici anterior un 9,2 %. Mereix destacar que el 2022 l'única illa on la demanda creix més que la producció és Mallorca. A la resta de les illes la producció presenta un comportament més dinàmic que la demanda i destaca l'illa d'Eivissa, amb un augment de la producció del 53 % (vegeu el quadre I-3.5).

Si s'estudia el consum de productes petrolífers líquids, en què es disposa de dades fins al 2022, s'obté una dimensió des d'una altra perspectiva de l'impacte de la covid-19. En línies generals, el 2021 cap dels productes petrolífers va recuperar els nivells de consum previs a la pandèmia, el 2022 la gasolina 95 i el gasoil B superen còmodament les dades de 2019, mentre que la resta de productes encara no ho arriben a assolir. També destaca el percentatge de productes bio en gasolina i gasoils, que esbrina la implantació dels vehicles més sostenibles com els híbrids o els elèctrics i que perd importància en el consum total. Així mateix, es consolida en volum respecte a les dades registrades el 2019 (vegeu el quadre I-3.6).

Pel que fa al comportament del consum de gasolina i de gasoil en termes agregats i per un període de temps més llarg, la tendència en el consum d'aquests combustibles presenta dinàmiques diferents però amb un mateix escenari final. Per una banda, la gasolina, amb una tendència negativa clara quant al volum del seu consum, és la que aproxima el volum consumit amb tendència a igualar el més estable del gasoil, que manté un nivell substancialment inferior.

Quadre I-3.5. Producció i demanda elèctrica a les Balears per illes (MW/h) (2022)

	Producció	Demanda	Diferència
Mallorca	5.220.719,7	4.520.570,7	700.149,0
Menorca	418.912,9	489.308,5	-70.395,6
Eivissa	375.725,8	956.474,9	-580.749,1
Formentera	17.408,6	66.412,7	-49.004,1
Variació respecte al 2021 (%)			
	Producció	Demanda	Diferència
Mallorca	6,9	9,1	-2,1
Menorca	9,4	8,1	1,3
Eivissa	53,0	10,3	42,6
Formentera	14,9	6,6	8,2

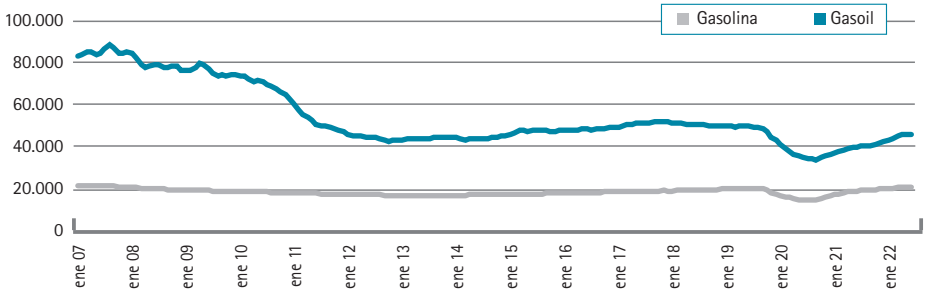
Font: Ibestat (2023). Producció i demanda d'energia elèctrica (REE)

Quadre I-3.6. Consum de productes petrolífers a les Balears (2018-2022) (tones)								
	Gasolina 95 IO	Gasolina 98 IO	% de bio en gasolines	Gasoil A	Gasoil B	Gasoil C	% de bio en gasoils	Fueloil BIA
2018	438.243,5	28.332,2	4,7%	842.131,4	104.558,5	272.022,2	8,0%	245.022,1
2019	458.847,8	28.488,7	3,4%	819.263,6	100.184,6	280.073,9	8,0%	160.751,6
2020	335.128,4	22.293,7	3,0%	600.401,6	97.477,6	145.640,7	8,5%	96.832,7
2021	434.669,2	24.730,3	3,5%	690.924,5	104.922,1	177.885,5	7,8%	98.975,0
2022	**480.234,1**	**20.545,7**	**3,1%**	**732.715,1**	**126.143,3**	**243.641,8**	**6,9%**	**40.579,6**

Font: CORES (2023). Estadísticas

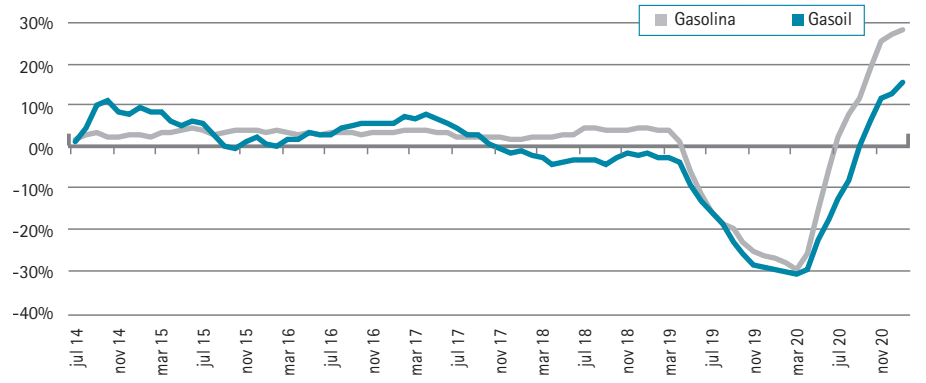
Gràfic I-3.5a.

Consum dels principals productes petrolífers (tones) a les Illes Balears (2007-2022) (mitjana centrada d'ordre 12)

Gràfic I-3.5b.

Consum dels principals productes petrolífers (tones) a les Illes Balears (2014-2022) (taxa centrada d'ordre T12-12 sobre sèrie original)

Font: CORES (2023). Estadísticas. Disponible a: https://www.cores.es/es (Accedit: 23 maig 2023)

També estudiant un període més llarg de temps, però centrant l'anàlisi en les taxes de creixement centrades de les sèries de consum de gasolina (95 i 98) i gasoil, s'observa amb claredat que hi ha un comportament més o menys estable durant els darrers quinze anys fins a la pandèmia —amb una caiguda molt considerable— i la posterior recuperació, que és manté el 2022, i, tot i que queda molt a prop, no recupera els nivells de consum assolits anys enrere (vegeu els gràfics I-3.5*a* i I-3.5*b*).

4

CONSTRUCCIÓ

4.1. INTRODUCCIÓ

L'any 2022 va ser un any de forta activitat constructora impulsada bàsicament durant el primer semestre. La majoria dels indicadors que mesuren l'activitat actual, com l'aprovisionament de ciment, la població ocupada, la població aturada, la construcció pública i els habitatges acabats, augmenten respecte al 2021. Gran part de la seva activitat se centra en les reformes d'habitatges i la construcció d'habitatge unifamiliar nou. Així mateix, també s'observa com en els darrers mesos de l'any 2022 es presenten els primers indicis d'esgotament de l'activitat, sens dubte influenciat per l'escalada de l'euríbor, el refredament de les economies europees i l'encariment mantingut dels preus de les matèries primeres.

De fet, analitzant els indicadors avançats de la construcció, la conclusió és la mateixa. Es pot copsar amb l'indicador global d'activitat que els habitatges iniciats, les obres visades i els habitatges visats es redueixen respecte al 2021 i apunta cap a una activitat més moderada per al 2023.

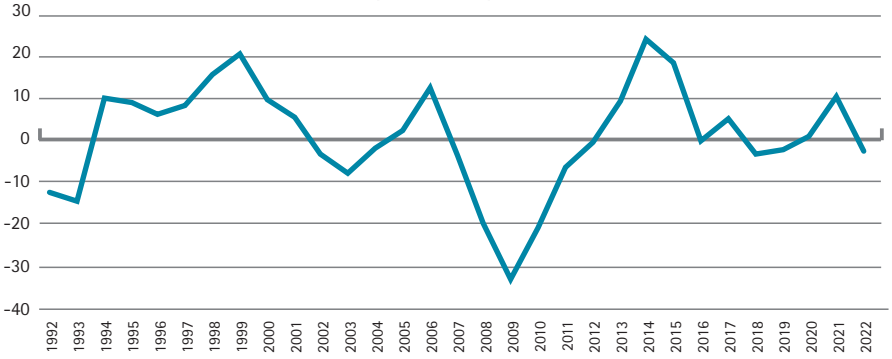
Concretament, pel que fa a l'indicador global d'activitat (IGA), que mesura l'evolució futura del sector a través del comportament de les vendes de ciment i dels afiliats a la Seguretat Social del sector, va ser negatiu. L'indicador va decréixer a una taxa del 2,9 %. És a dir, aquest indicador preveu una menor activitat constructora per al 2023 respecte al 2022 (vegeu el gràfic I-4.1).

De fet, la Comptabilitat regional d'Espanya (CRE)[1] de l'INE, font que publica el producte interior brut (PIB) del sector, estima un primer avanç per al 2021. Amb totes les reserves de la primera estimació, publica que el PIB (a preus de mercat) decreix un 1,9 % respecte al 2020 (-12,4 %), tot i que va millor. Genera 2.104,3 milions d'euros. A més, al conjunt balear el PIB augmenta un 15,8 %, que passa a generar 30.321,4 milions. En aquest sentit, la postpandèmia ha accelerat l'activitat turística i ha reduït el pes relatiu del sector de la construcció: es passa d'un 8,2 % el 2020 a un 6,9 % el 2021, un dels percentatges més baixos dels darrers anys.

Una altra manera d'aproximar-se al comportament del sector és a través de l'anàlisi de l'evolució que han experimentat els indicadors d'activitat dels factors que intervenen d'una manera més destacada en la producció. A continuació, es comenten de manera detallada els diferents indicadors d'activitat.

1. INE (2022). Comptabilitat regional d'Espanya [29 de març de 2023].

Gràfic I-4.1.
Percentatge de variació de l'indicador global d'activitat (IGA) en el sector de la construcció (1992-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'aprovisionament exterior de ciment de l'Autoritat Portuària de Balears i d'afiliació de la Seguretat Social

4.2. Factors de producció

4.2.1. Materials de construcció: ciment

El ciment constitueix una de les variables explicatives de l'activitat present de construcció més important, perquè és un material que s'utilitza en la primera fase de la construcció i reflecteix els moviments del sector. Es presenten les dades relatives a les entrades i sortides de ciment a través dels cinc ports de les Illes Balears publicades per l'Autoritat Portuària de Balears, a causa que des del 2019 són l'única forma d'aprovisionament autonòmic (vegeu el quadre I-4.1).

L'aprovisionament exterior net de ciment, que es calcula sobre la base de la quantitat de material que prové de l'exterior per via marítima un cop descomptades les sortides, assoleix un volum de 415,2 milers de tones, amb la qual cosa creix un 7,3 % respecte al 2022.

Per ports, Palma és el que més trànsit concentra, i Alcúdia, el que millor es comporta. Pel port de la capital, hi entren nets 200,2 milers de tones de ciment, fet que suposa un 48 % del flux total balear. El seu aprovisionament net gairebé coincideix amb el moviment total, perquè tot el que entra es destina a consum local. Augmenta un 1,1 % respecte a l'any anterior. En segon lloc, es posicionen els ports de les Pitiüses, amb un 21 % de l'aprovisionament, la meitat que Palma. Destacar el moviment del port d'Alcúdia, que continua en augment i el seu trànsit net creix un 22,9 %. Finalment, Menorca té un trànsit de 23.700 tones, la qual cosa representa un creixement del 10,1 % i aglutina el 6 % del trànsit de ciment balear.

Quadre I-4.1. Consum aparent de ciment (tones) (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	% de var. 22-21
Producció interior [1]	**317.605**	**0**	**0**	**0**	**0**	—
Port de Palma						
Entrades	106.496	299.009	257.929	198.314	200.341	1,0%
Sortides	97.110	284	179	195	141	-27,7%
Net	9.386	298.725	257.750	198.119	200.200	1,1%
Port d'Alcúdia						
Entrades	4.139	19.390	73.854	85.718	105.199	22,7%
Sortides	1.863	1.144	106	765	813	6,3%
Net	2.276	18.246	73.748	84.953	104.386	22,9%
Menorca						
Entrades	24.897	33.156	26.316	21.509	23.688	10,1%
Sortides	0	0	0	0	0	—
Net	24.897	33.156	26.316	21.509	23.688	10,1%
Pitiüses						
Entrades	106.735	118.688	105.733	86.435	91.605	6,0%
Sortides	5.126	4.142	3.877	4.025	4.706	16,9%
Net	101.609	114.546	101.856	82.410	86.899	5,4%
Proveïment net exterior [2]	**138.168**	**464.673**	**459.670**	**386.991**	**415.173**	**7,3%**
Consum aparent a les Balears	455.773	464.673	459.670	460.538	415.173	-9,9%
Vendes [3]	455.773	464.673	386.123	460.538	415.173	-9,9%
Variació aparent d'estocs	0	0	73.547	0	0	—

Font: CEMEX, Autoritat Portuària de Balears, Servei de Ports i elaboració pròpia

[1] La producció interior de les Balears procedeix de la font oficial CEMEX.
[2] L'aprovisionament net exterior procedeix de l'Autoritat Portuària de Balears.
[3] S'estima que les vendes de ciment són les mateixes que el consum aparent de ciment, excepte el 2020, per la situació puntual provocada per la crisi de la pandèmia i seguint les estimacions del sector.

Pel que fa al consum aparent de ciment, només es computen les tones aprovisionades netes de fora. Es van consumir 415.200 tones enfront de les 460.500 tones de l'any anterior. Aquestes xifres són inferiors a les de fa una dècada, quan el 2008 es van consumir 638,5 milers de tones, i el 2009, 343,6 milers de tones. Com que no es disposa de les vendes de ciment, s'utilitza la hipòtesi que el 2022 no hi ha estoc de ciment. Per tant, es ven tant ciment com es consumeix.

4.2.2. Mercat laboral

El 2022 es millora l'ocupació del sector i es redueix intensament la població aturada. Respecte a l'ocupació, segons les

dades facilitades per la Seguretat Social, el nombre de persones afiliades al sector augmenta un 4,8 %. Així, s'assoleix una mitjana de 56.204 treballadors. Per illes, Mallorca concentra tres de cada quatre afiliats i creix un 4,8 %; les Pitiüses, un 6,2 %, i Menorca, un 1,7 %. Els percentatges són diferents si la font és l'Enquesta de població activa (EPA) o segons la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques CNAE-09 de l'INE. L'ocupació segons l'EPA augmenta un 7,1 %. És a dir, el sector ocupa 62.000 persones, la immensa majoria homes. En qualsevol cas, un bon indicador per a qualsevol font utilitzada.

També millora el comportament de la població aturada. Segons les xifres de la Seguretat Social, l'atur torna a xifres del 2017 i es redueix un 37,8 % respecte al 2021. En valors absoluts, es registren 4.824 persones aturades, un nivell similar al registrat el 2007 (4.215) i el 2017 (4.480), ambdós anys d'intensa activitat constructora.

4.3. La producció constructora

4.3.1. Inversió pública

La inversió pública de 2022, analitzada a partir de les dades de l'Associació d'Empreses Constructores i Concessionàries d'Infraestructures (SEOPAN)[2], assoleix el seu màxim. La gran majoria són licitacions d'equipament social finançat per l'Administració autonòmica.

L'any 2022 es liciten 781 milions d'euros, amb la qual cosa és l'any en què s'inverteix més dels darrers dotze. Això suposa un 36,7 % més que el 2021. Aquest impuls és gràcies a l'empenta de l'Administració central, que duplica (123,4 %) la seva aportació fins a registrar 247,60 milions d'euros, i també de l'Administració territorial (pressupostos autonòmics i locals), que augmenta un 15,8 % fins als 533,56 milions d'euros. En tots dos casos, és la major dotació pública dels darrers dotze anys i suposa una aposta decidida per recuperar la inversió pública gràcies a la injecció de fons europeus (vegeu el quadre I-4.2).

Per tipus d'activitat, augmenten tant l'edificació (obra residencial i equipament social) com l'enginyeria civil (carreteres, ferrocarrils, ponts, preses, ports, aeroports...). Concretament, la inversió en edificació s'incrementa un 33,7 %, fins a arribar als 341,14 milions d'euros, i l'obra civil ho fa un 39,1 %, fins als 440,02 milions d'euros.

4.3.2. Inversió privada

L'any 2022 també és un bon any per a la construcció d'habitatges, ja que s'han acabat més de 3.100 habitatges, la xifra més alta des del 2012. L'activitat prevista per al 2023 es refreda analitzant els indicadors avançats de 2022, com els habitatges iniciats, les obres i els habitatges visats i les reformes visades, que ja es redueixen respecte al 2021. Això sí, la reforma d'habitatges unifamiliars guanya importància.

2. Associació d'Empreses Constructores i Concessionàries d'Infraestructures, SEOPAN (2022). Licitació [30 de març 2023].

Quadre I-4.2. Licitació oficial (milers d'euros) (2011-2022)						
	Total edificació	Total enginyeria civil	Total	Administració de l'Estat	Administració d'ens territorials	Total
2011	83.862	80.090	163.952	51.446	112.506	163.952
2012	22.405	103.886	126.291	23.128	103.163	126.291
2013	41.900	154.775	196.675	31.955	164.720	196.675
2014	47.770	130.206	177.976	47.321	130.655	177.976
2015	70.191	193.028	263.219	180.622	82.597	263.219
2016	66.132	267.685	333.817	156.754	177.063	333.817
2017	140.500	226.050	366.550	110.180	256.370	366.550
2018	153.660	251.900	405.550	113.420	292.140	405.550
2019	533.210	186.880	720.100	497.770	222.330	720.100
2020	260.034	176.245	436.279	90.645	345.634	436.279
2021	255.150	316.330	571.480	110.580	460.900	571.480
2022	341.140	440.020	781.160	247.600	533.560	781.160
Variació 22/21	**33,7%**	**39,1%**	**36,7%**	**123,9%**	**15,8%**	**36,7%**

Font: SEOPAN

Segons el Ministeri de Foment, que quantifica els habitatges iniciats en funció de la sol·licitud de qualificació o declaració provisional per a l'obra, s'han fet 3.082 sol·licituds per habitatges lliures. La xifra és semblant a les demanades en el darrer lustre (unes 3.000 per any). Tot i això, no s'arriba a assolir el volum de 2021 (3.411 habitatges) i es redueix un 9,6 %. Aquest indicador se sol considerar una variable avançada, perquè poden passar entre 18 i 24 mesos des que es demana la qualificació provisional fins que es construeix l'obra, s'atorga la qualificació definitiva.

Per contra, els habitatges acabats, que són els que assoleixen la qualificació o declaració definitiva de l'habitatge i que també publica el Ministeri de Foment, es consideren un indicador actual de la inèrcia constructora. El 2022, l'habitatge acabat obté la xifra més alta de l'última dècada: es van acabar 3.184 habitatges, per sobre dels acabats el 2020, xifra rècord del període (3.152 habitatges). A més s'incrementen un 11,2 % respecte al 2021 (vegeu el quadre I-4.3).

També avancen a bon ritme els habitatges públics: no només augmenten de pes (un 12,4 % pel 7,1 % de l'any anterior), sinó que, a més, s'incrementen en nombre (436 habitatges iniciats el 2022 pels 259 del 2021). L'any es tanca amb 230 habitatges públics, la quantitat més alta des del 2011.

Quadre I-4.3. Habitatges començats i habitatges acabats (2011-2022)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació 22-21
Total començats	**2.108**	**1.052**	**989**	**896**	**1.636**	**2.091**	**1.791**	**3.075**	**3.497**	**3.249**	**3.670**	**3.518**	**-4,1%**
Habitatges protegits	528	118	0	0	0	114	0	2	385	273	259	436	68,3%
% d'habitatges protegits	25,0%	11,2%	0,0%	0,0%	0,0%	5,5%	0,0%	0,1%	11,0%	8,4%	7,1%	12,4%	-
Habitatges lliures	1.580	934	989	896	1.636	1.977	1.791	3.073	3.112	2.976	3.411	3.082	-9,6%
% d'habitatges lliures	75,0%	88,8%	100,0%	100,0%	100,0%	94,5%	100,0%	99,9%	89,0%	91,6%	92,9%	87,6%	–
% de var. sobre l'any anterior	-27,4%	-50,1%	-6,0%	-9,4%	82,6%	27,8%	-9,41 %	71,69%	13,72%	-7,09%	12,96%	-4,14%	–
Total acabats	**3.652**	**2.628**	**1.394**	**1.218**	**1.426**	**1.023**	**1.743**	**1.699**	**2.162**	**3.152**	**2.864**	**3.414**	**19,2%**
Habitatges protegits	288	69	168	32	0	14	0	0	18	9	0	230	–
% d'habitatges protegits	7,9%	2,6%	12,1%	2,6%	0,0%	1,4%	0,0%	0,0%	0,8%	0,3%	0,0%	6,7%	–
Habitatges lliures	3.364	2.559	1.226	1.186	1.426	1.009	1.743	1.699	2.144	3.143	2.864	3.184	11,2%
% d'habitatges lliures	92,1%	97,4%	87,9%	97,4%	100,0%	98,6%	100,0%	100,0%	99,2%	99,7%	100,0%	93,3%	–
% de var. sobre l'any anterior	-34,3%	-28,0%	-47,0%	-12,6%	17,1%	-28,3%	70,4%	-2,5%	27,3%	45,8%	-9,1%	19,2%	–
Hab. començats-hab. acabats	**0,58**	**0,40**	**0,71**	**0,74**	**1,15**	**2,04**	**1,03**	**1,81**	**1,62**	**1,03**	**1,28**	**1,03**	**-19,6%**

Font: Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2022). Observatori de l'Habitatge i el Sól [23 de maig de 2023

Un altre indicador que s'analitza és la ràtio entre habitatge iniciat i acabat, que sintetitza l'impuls futur de l'activitat del sector de la construcció residencial. Amb les dades del 2022 (1,03), es preveu que el parc d'obra nova residencial continuï actiu, tot i que de manera més moderada que el 2021 (1,28). La ràtio superior a 1 indica que l'activitat per al 2023 encara serà expansiva, però, a causa dels indicadors anteriors, més moderada que el 2022.

Pel que fa als indicadors avançats d'activitat relatius a projectes visats, variables que facilita el Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears, tant d'obres (exclosos els expedients per a l'elaboració d'informes, valoracions, urbanisme, peritatges i altres similars) com d'habitatges es registren disminucions. El 2022, la quantitat de visats d'obres es redueix un 4,1 % respecte a l'any anterior, i la d'habitatges, un 5,0 %. Això sí, dues terceres parts corresponen a reformes d'habitatges, un percentatge superior als dels altres anys.

En valors absoluts, a les Balears s'han visat 5.748 obres. Per illes, a Mallorca (4.455 obres), gairebé el mateix resultat que el 2021. A Menorca (698 obres), un 2,8 % més, i a les Pitiüses (595 obres), un 30,6 % menys (vegeu el quadre I-4.4).

Per nombre d'habitatges, s'han visat 3.560 habitatges, un 5 % menys que l'any anterior. Només Mallorca es comporta pitjor que el 2021, ja que decreix un 10,5 % respecte a l'any anterior. Es tracta del tercer descens consecutiu. Menorca augmenta un 44 % fins a arribar als 288 habitatges i les Pitiüses assoleixen els 825 habitatges, cosa que suposa un 1,5 % més que el 2021.

La mida mitjana de les promocions, habitatges col·lectius (incloent-hi l'obra nova i la reforma) per obra, continua sent inferior a 1, concretament de 0,62, la qual cosa va indicar que la major part de l'habitatge visat continua corresponent a habitatges unifamiliars. La mida és la mateixa que el 2021. De fet, en el darrer lustre ha predominat la construcció de l'habitatge unifamiliar i les ràtios han oscil·lat entre el 0,62 i el 0,69. Això contrasta amb les ràtios prèvies a la crisi immobiliària, quan duplicaven la unitat (com el 2007, quan la ràtio va ser de 2,37 habitatges per obra). Els resultats per illes reflecteixen una activitat de l'habitatge residencial a diferents ritmes. A Mallorca i Menorca, la ràtio continua per sota d'1, mentre que a les Pitiüses la ràtio supera la unitat, i això significa més activitat plurifamiliar per obra (vegeu el quadre I-4.5).

El protagonisme de la reforma el 2022 ha estat més gran en comparació amb altres anys. Dues terceres parts de les obres visades corresponen a projectes de reforma o ampliació de projectes residencials, industrials i turístics. I d'aquestes, la gran majoria són actuacions en habitatges (3.302 visades). Aquest comportament era habitual en èpoques recessives: a mesura que l'obra nova perdia pes, la reforma es consolidava. En el panorama actual, la reforma s'ha consolidat com una modalitat protagonista tan important o més que la construcció nova. Això és perquè aquesta s'ha vist directament afectada per l'escassetat de sòl disponible i per l'augment del seu cost (augment del preu del sòl, de les matèries primeres, del tipus d'interès...) i han fet que no sigui l'opció més demandada.

Quadre I-4.4. Projectes visats pel COAIB a les Balears per illes (2018-2022)							
		2018	2019	2020	2021	2022	% de variació 22-21
Obres visades	Mallorca	4.311	4.334	4.092	4.459	4.455	-0,1%
	Menorca	645	678	595	679	698	2,8%
	Pitiüses	569	532	536	857	595	-30,6%
	Illes Balears	**5.525**	**5.544**	**5.223**	**5.995**	**5.748**	**-4,1%**
Habitatges visats	Mallorca	2.656	2.920	2.778	2.734	2.447	-10,5%
	Menorca	161	261	125	200	288	44,0%
	Pitiüses	588	650	681	813	825	1,5%
	Illes Balears	**3.405**	**3.831**	**3.584**	**3.747**	**3.560**	**-5,0%**

Font: COAIB (2022). Estadístiques [23 de maig de 2023]

Nota: N'estan exclosos els expedients d'informes, valoracions, urbanisme, peritatges i similars.

Quadre I-4.5. % de projectes visats pel COAIB: relació habitatge/obra (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació 22-21
Mallorca	0,6	0,7	0,7	0,61	0,55	-10,4%
Menorca	0,2	0,4	0,2	0,29	0,41	40,1%
Pitiüses	1,0	1,2	1,3	0,95	1,39	46,2%
Illes Balears	**0,62**	**0,69**	**0,69**	**0,63**	**0,62**	**-0,9%**

Font: Elaboració pròpia a partir de COAIB (2022). Estadístiques [23 de maig de 2023]

És cert que ja s'apreciava un canvi de tendència en els darrers anys, però s'ha accentuat el 2022. S'han vist 3.772 reformes, un 26 % més que fa un any. I d'aquestes, 3.302 són habitatges reformats, que suposa un 26,9 % més. Les restants 470 són reformes industrials i turístiques, que també es comporten millor que l'any anterior (augmentant un 19,9 %). Per illes, en totes el pes de la reforma va en augment, i destaca amb més intensitat a les Pitiüses (vegeu el quadre I-4.6).

La distribució per tipus d'edificació de la superfície visada aporta una descripció aproximada dels segments de la demanda privada del sector. El 2021 s'han visat prop d'1,97 milions de metres quadrats, un 4,7 % menys que l'any anterior (vegeu el quadre I-4.7).

Per tipologia, el pes del sector residencial representa els dos terços de la superfície total visada el 2022. En els darrers anys ha estat el comportament habitual en el segment. Tot i això, l'obra residencial construïda es redueix respecte al 2021 un 4,1 %. És l'esperat, no només perquè s'ha visat un 5 % menys d'habitatges, sinó perquè la dimensió mitjana de cadascuna s'ha reduït.

Quadre I-4.6. Ampliacions i reformes (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació 22-21
Mallorca						
Ampliacions i reformes d'habitatges	1.857	1.965	1.888	1.995	2.603	30,5%
Indústria i turisme de rehabilitació	358	347	278	287	346	20,6%
Total reformes	**2.215**	**2.312**	**2.166**	**2.282**	**2.949**	29,2%
Total obres visades	4.311	4.334	4.092	4.459	4.455	-0,1%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	**51,4%**	**53,3%**	**52,9%**	**51,2%**	**66,2%**	29,3%
Menorca						
Ampliacions i reformes d'habitatges	358	377	367	407	450	10,6%
Indústria i turisme de rehabilitació	77	64	58	55	55	0,0%
Total reformes	**435**	**441**	**425**	**462**	**505**	9,3%
Total obres visades	645	678	595	679	698	2,8%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	**67,4%**	**65,0%**	**71,4%**	**68,0%**	**72,3%**	6,3%
Pitiüses						
Ampliacions i reformes d'habitatges	221	208	201	200	249	24,5%
Indústria i turisme de rehabilitació	53	42	47	50	69	38,0%
Total reformes	**274**	**250**	**248**	**250**	**318**	27,2%
Total obres visades	569	532	536	857	595	-30,6%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	**48,2%**	**47,0%**	**46,3%**	**29,2%**	**53,4%**	83,2%
Illes Balears						
Ampliacions i reformes d'habitatges	2.436	2.550	2.456	2.602	3.302	26,9%
Indústria i turisme de rehabilitació	488	453	383	392	470	19,9%
Total reformes	**2.924**	**3.003**	**2.839**	**2.994**	**3.772**	26,0%
Total obres visades	5.525	5.544	5.223	5.995	5.748	-4,1%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	**52,9%**	**54,2%**	**54,4%**	**49,9%**	**65,6%**	31,4%

Font: Elaboració pròpia a partir de COAIB (2022). Estadístiques [23 de maig de 2023]

Quadre I-4.7. Projectes visats per illes i tipologies (%) (2018-2022)

	2018		2019		2020		2021		2022		% variació 22-21
	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	
Mallorca	**1.569.890**	**100,0**	**1.514.835**	**100,0**	**1.255.063**	**100,0**	**1.521.161**	**100,0**	**1.399.140**	**100,0**	**-8,0%**
Edificis residencials	978.448	62,3	1.052.715	69,5	944.176	75,2	1.032.835	67,9	946.029	67,6	-8,4%
Industrials	27.763	1,8	29.391	1,9	42.169	3,4	35.627	2,3	36.341	2,6	2,0%
Oficines i comerç	66.360	4,2	142.833	9,4	51.920	4,1	72.500	4,8	61.129	4,4	-15,7%
Esportius	49.086	3,1	51.738	3,4	30.731	2,4	12.542	0,8	31.315	2,2	149,7%
Turisme i espectacles	397.728	25,3	204.470	13,5	162.578	13,0	230.166	15,1	273.565	19,6	18,9%
Sanitaris i benèfics	27.488	1,8	8.465	0,6	2.848	0,2	110.299	7,3	1.190	0,1	-98,9%
Culturals i religiosos	12.902	0,8	22.046	1,5	16.908	1,3	19.025	1,3	44.941	3,2	136,2%
Altres projectes	10.115	0,6	3.178	0,2	3.733	0,3	8.168	0,5	4.630	0,3	-43,3%
Menorca	**121.855**	**100,0**	**172.064**	**100,0**	**115.834**	**100,0**	**114.062**	**100,0**	**161.492**	**100,0**	**41,6%**
Edificis residencials	78.923	64,8	96.982	56,4	65.489	56,5	86.358	75,7	121.116	75,0	40,2%
Industrials	3.813	3,1	3.195	1,9	5.118	4,4	2.215	1,9	3.391	2,1	53,1%
Oficines i comerç	3.286	2,7	545	0,3	1.243	1,1	2.835	2,5	5.501	3,4	94,0%
Esportius	265	0,2	5.117	3,0	166	0,1	3.338	2,9	1.818	1,1	-45,5%
Turisme i espectacles	30.568	25,1	55.968	32,5	30.824	26,6	9.765	8,6	25.570	15,8	161,9%
Sanitaris i benèfics	477	0,4	7.392	4,3	11.480	9,9	9.207	8,1	826	0,5	-91,0%
Culturals i religiosos	3.477	2,9	1.784	1,0	640	0,6	30	0,0	2.316	1,4	7619,2%
Altres projectes	1.047	0,9	1.082	0,6	873	0,8	315	0,3	954	0,6	203,2%
Pitiüses	**298.661**	**100,0**	**327.536**	**100,0**	**289.928**	**100,0**	**430.846**	**100,0**	**407.832**	**100,0**	**-5,3%**

continua

	2018		2019		2020		2021		2022		% variació 22-21
	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	
Edificis residencials	187.566	62,8	215.512	65,8	207.984	71,7	286.785	66,6	280.940	68,9	-2,0%
Industrials	4.130	1,4	895	0,3	1.048	0,4	13.019	3,0	2.560	0,6	-80,3%
Oficines i comerç	3.317	1,1	3.864	1,2	7.296	2,5	12.995	3,0	2.026	0,5	-84,4%
Esportius	4.664	1,6	0	0,0	140	0,0	63	0,0	150	0,0	138,0%
Turisme i espectacles	92.694	31,0	105.648	32,3	71.040	24,5	109.017	25,3	80.405	19,7	-26,2%
Sanitaris i benèfics	0	0,0	0	0,0	104	0,0	274	0,1	33.777	8,3	12228,3%
Culturals i religiosos	5.971	2,0	1.507	0,5	2.133	0,7	5.774	1,3	7.975	2,0	38,1%
Altres projectes	318	0,1	110	0,0	183	0,1	2.918	0,7	0	0,0	-100,0%
Illes Balears	**1.990.406**	**100,0**	**2.014.435**	**100,0**	**1.660.825**	**100,0**	**2.066.069**	**100,0**	**1.968.464**	**100,0**	**-4,7%**
Edificis residencials	1.244.936	62,5	1.365.209	67,8	1.217.648	73,3	1.405.978	68,1	1.348.085	68,5	-4,1%
Industrials	35.706	1,8	33.481	1,7	48.335	2,9	50.861	2,5	42.292	2,1	-16,8%
Oficines i comerç	72.963	3,7	147.242	7,3	60.459	3,6	88.330	4,3	68.656	3,5	-22,3%
Esportius	54.015	2,7	56.854	2,8	31.037	1,9	15.944	0,8	33.283	1,7	108,8%
Turisme i espectacles	520.990	26,2	366.086	18,2	264.443	15,9	348.948	16,9	379.540	19,3	8,8%
Sanitaris i benèfics	27.965	1,4	15.857	0,8	14.433	0,9	119.780	5,8	35.793	1,8	-70,1%
Culturals i religiosos	22.350	1,1	25.337	1,3	19.681	1,2	24.829	1,2	55.231	2,8	122,5%
Altres projectes	11.480	0,6	4.369	0,2	4.789	0,3	11.401	0,6	5.584	0,3	-51,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de COAIB (2022). Estadístiques [23 de maig de 2023]

El 2022 s'han visat 1,3 milions de metres per a edificis i habitatges residencials, amb la qual cosa es converteix en el primer gran segment ofert. Pel que fa a la resta de tipologies, la superfície dels projectes turístics i d'espectacles es manté en segon lloc, amb 379.500 metres (representa el 19 % del total visat). A més, augmenta un 8,8 %. A molta més distància, se situen en tercer lloc els projectes d'oficines i comerços (68.600 metres), i, en quart lloc, els projectes culturals i religiosos (55.200 metres).

5

EL SECTOR DE SERVEIS

5.1. INTRODUCCIÓ

Les fonts primàries d'informació per elaborar aquest apartat són la Comptabilitat regional d'Espanya (CRE), l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis (EEE) i els indicadors d'activitat del sector serveis (IASS), totes publicades per l'INE. Així mateix, s'hi incorporen, d'una banda, la informació dels indicadors sintètics de l'economia balear que publica la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació i, de l'altra, les dades de l'explotació ampliada, específica per a les Illes Balears, que duu a terme l'Ibestat, tant de l'EEE com dels IASS. Finalment, s'ha utilitzat la desagregació en el nivell NUTS 3 dels comptes econòmics regionals que publica l'Eurostat, atès que presenta aquesta informació a l'àmbit insular.

Com en anteriors edicions, la disponibilitat de sèries temporals de les estadístiques esmentades no és homogènia, de manera que la situació més recent dels serveis a l'arxipèlag s'examina a partir d'estadístiques de caràcter conjuntural. Així mateix, les de caràcter estructural permeten observar el perfil i les dinàmiques empresarials i l'evolució a llarg termini del sector, així com el seu pes relatiu en el conjunt de l'economia.

5.2. L'EVOLUCIÓ RECENT I EL PES DELS SERVEIS EN L'ECONOMIA DE LES ILLES

El sector de serveis engloba un conjunt d'activitats molt heterogènies i és el més important en volum de producció i d'ocupació. El seu pes en l'estructura econòmica, així com el fort predomini de les activitats relacionades amb el turisme, perfilen les singularitats del model econòmic de les Illes Balears. Tant és així que, de forma molt notòria en els darrers anys, les vicissituds del turisme —activitat que, en essència, implica una interacció social més o menys tipificada— determinen també les de tota l'economia.

L'impacte de la pandèmia va ser molt profund en aquesta branca i els seus efectes es varen disseminar en tot el sector de serveis. Tanmateix, la superació de la crisi sanitària després de dos anys de demanda restringida ha impulsat de manera intensa la mobilitat i la demanda dels serveis de més contacte social, especialment els associats a la restauració i el turisme. Això explica el vigor extraordinari que reflecteixen les xifres econòmiques del sector durant el 2022, especialment en termes de producció, de despesa en consum i de comportament del mercat laboral.

Diversos factors —canvis estructurals en la distribució de la despesa de les famílies, major atracció de viatgers amb més capacitat de despesa...— expliquen que la puixança del turisme hagi anat més enllà del primer impuls posterior a la pandèmia; de manera que no només s'ha mostrat immune a l'escalada de preus, sinó que, tal com assenyala el Banc d'Espanya[1], les rúbriques relatives a restaurants i cafès, transport de viatgers i serveis d'allotjament han contribuït notablement a l'elevada inflació. Amb tot, l'èxit turístic i els seus efectes multiplicadors en altres activitats complementàries presenta també una versió menys optimista que destapa fortes dissonàncies que en els darrers anys també han esdevingut crònniques.

D'acord amb l'avanç de les dades de la CRE de 2021 publicades per l'INE[2], el valor afegit brut del sector de serveis de mercat —sense considerar, per tant, les seccions de O a Q de la CNAE— registra una important recuperació, amb una taxa de variació interanual que se situa, en termes reals, en un 15,3 % (16.530,0 M€ corrents). Si es consideren també les activitats de les administracions públiques en educació, sanitat i serveis socials, la variació interanual és d'un 12,6 %. En qualsevol cas, la taxa del sector queda considerablement per sobre de la del VAB (24.576,0 M€ corrents) de tota l'economia (10,5 %).

Si s'analitza amb més profunditat el comportament de les activitats incloses en el sector, resulta incontrovertible que l'embranzida econòmica d'aquest any és atribuïble a la intensitat amb què s'han reprès les activitats que comporten més contacte social —en concret, el comerç, el transport i l'hostaleria—, ja que el 2021 es registra un avanç del 37,3 %. El reeiximent d'aquest grup no s'ha reproduït per igual en altres activitats que, tot i mantenir una vinculació prou directa amb el turisme, presenten avanços menys accentuats, com ara les activitats professionals (6,2 %) o les artístiques i recreatives (2,2 %). D'altra banda, també registren taxes positives la producció de serveis de les administracions públiques, sanitat i educació i les activitats d'informació i comunicacions, amb pujades del 3,5 % i 5,2 %, respectivament. Finalment, les activitats immobiliàries presenten una evolució més discreta (0,4 %) i les financeres i d'assegurances tanquen l'exercici en negatiu (-0,6 %).

Una de les fonts primordials per conèixer l'evolució econòmica de l'any 2022 és l'indicador sintètic de VAB que publica la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació[3]. Aquest organisme estima que aquest any el VAB del sector creix un 16,4 % respecte del 2021, 2,2 punts percentuals per sobre de l'increment calculat per al conjunt de l'economia (14,2 %), i molt superior també a l'observat per a la resta de sectors.

Per altra part, segons la informació de l'índex de volum de negoci del sector de serveis —un dels dos indicadors, juntament amb el d'ocupació, inclosos en els IASS—, el 2022 la facturació total per

1. Banco de España (2022). «Evolución reciente de la inflación subyacente en el área del euro y en España». *Artículos analíticos. Boletín económico*, 3/2022.

2. En el moment de redactar aquest apartat són les darreres dades disponibles.

3. Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2023). Indicadors sintètics de l'economia balear; 6 de maig de 2023.

la prestació de serveis i vendes de béns de les empreses de serveis de mercat no financers a les Balears creix un 42,5 % interanual, 20,7 punts percentuals (p. p.) per sobre del valor registrat l'any precedent (21,8 %) (vegeu el gràfic I-5.1).

Un examen més detallat dels índex per branques d'activitat confirma que les vinculades al turisme i a la mobilitat són les que registren més acceleració i totes —exceptuant les activitats professionals, científiques i tècniques— superen els nivells assolits abans de la pandèmia. El volum de negoci de les activitats administratives i serveis auxiliars —que inclouen, entre d'altres, les de lloguer de vehicles, agències de viatges, serveis de reserves, operadors turístics, etc.— puja un 109,0 %; l'hostaleria, un 76,0 %, i el transport i emmagatzematge, un 68,1 %. Finalment, la facturació del comerç augmenta un 21,8 %. La resta d'activitats presenten avanços més moderats: d'un 17,7 % les professionals i d'un 14,8 % les d'informació i comunicacions (vegeu el gràfic I-5.2).

5.3.

El pes del sector de serveis en l'àmbit insular[4]

En les darreres dècades, l'economia de les Illes experimenta una terciarització progressiva que s'intensifica els anys posteriors a la gran recessió en detriment del pes relatiu del sector secundari i de la construcció.

D'acord amb les dades CRE, en els anys previs a la pandèmia causada pel coronavirus el pes dels serveis de mercat en el conjunt de l'economia de l'arxipèlag s'ha mantingut lleugerament per sobre del 70,0 %. El percentatge s'amplia fins al 86,0 % si es consideren els serveis de mercat i els de no mercat[5]. La crisi sanitària interromp de forma abrupta aquesta tendència. Tant el 2020 com el 2021, encara que el pes dels serveis en conjunt es manté entorn d'un 84,0 %, els de mercat redueixen visiblement el seu pes relatiu, mentre que la participació dels serveis de no mercat augmenta impulsada pel fort creixement de la despesa pública. El 2021, els pesos respectius equivalen al 67,1 % i al 17,5 % de la producció total.

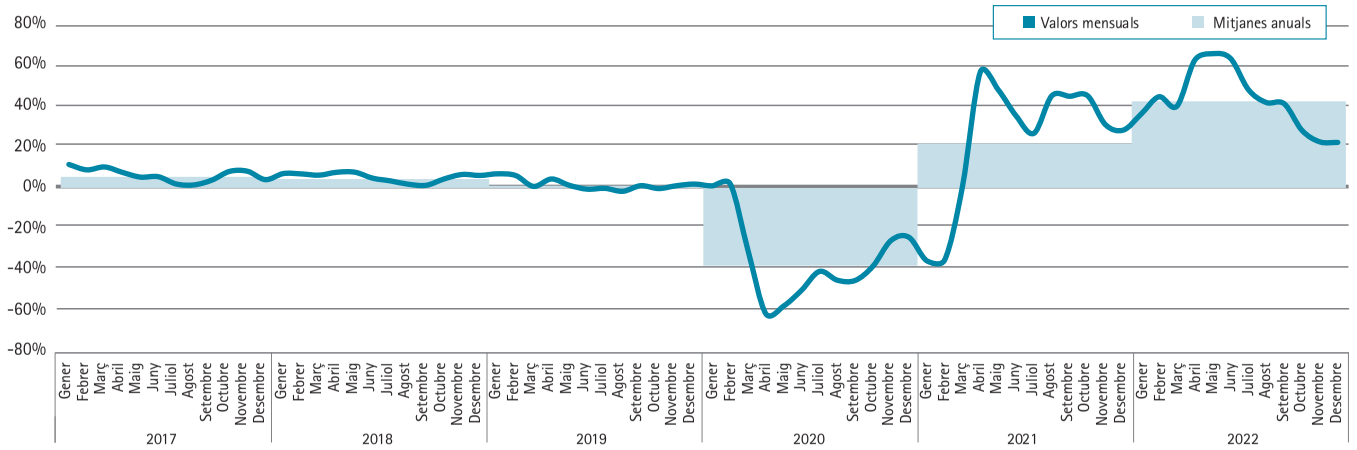
La terciarització és un fenomen que es reprodueix a totes les illes, per bé que s'observen algunes singularitats. Seguint la comptabilitat regional desagregada per illes i sectors econòmics que publica l'Eurostat, el 2020 —el darrer any amb dades disponibles a escala insular— el pes dels serveis de mercat es redueix dràsticament a totes les illes. La reducció més important —9,1 p. p. menys— es produeix a les Pitiüses. Tot i això, amb un 61,4 % del seu VAB, són les que presenten el pes més gran.

4. Per redactar aquest apartat se segueix l'estadística de comptes econòmics regionals que publica anualment l'Eurostat. Les dades procedeixen de la CRE que publica l'INE, si bé la que publica l'Eurostat les desagrega sectorialment a escala provincial i/o insular. Està actualitzada fins al 2021 per a l'àmbit de l'arxipèlag i fins al 2020 per a l'àmbit insular.

5. Aquests serveis inclouen administracions públiques i defensa, seguretat social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials, i, si bé en part són proveïts per empreses privades, es poden considerar serveis de no mercat, majoritàriament de provisió pública.

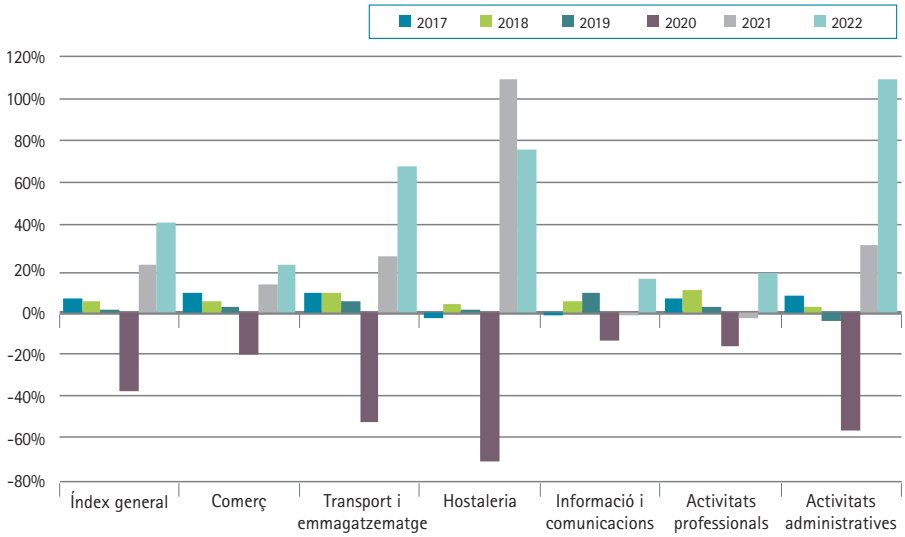
Gràfic I-5.1.

Índex de volum de negoci del sector serveis (% de var. interanual) (2017-2022)

Font: INE (2023). Índices de cifra de negocios (IASS), 6 de maig de 2023

Gràfic I-5.2.
Índex de volum de negoci dels serveis (IASS) per sector d'activitat (% de var. interanual) (2017-2022)

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE. Índex de volum de negoci (IASS), 6 de maig de 2023

A Mallorca, els serveis representen un poc menys del 60,0 % de tota l'activitat productiva. Finalment, a Menorca la presència dels serveis és considerablement inferior i representa el 49,8 % de l'economia de l'illa. L'equilibri entre els grans sectors econòmics durant el pitjor any de la pandèmia queda prou trastocat i el pes agregat dels sectors agrari, industrial i de la construcció s'incrementa visiblement. A Mallorca representa un 15,5 % del valor de la producció, mentre que a les Pitiüses i a Menorca arriba, respectivament, al 18,7 % i al 26,0 % (vegeu el quadre I-5.1).

Quadre I-5.1. Pes del sector de serveis de mercat en el VAB de les Balears per illes (2012-2021)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Pitiüses
2012	69,2%	64,2%	54,8%	67,5%
2013	69,9%	65,0%	56,0%	68,0%
2014	70,1%	65,1%	56,7%	68,7%
2015	70,2%	65,0%	56,8%	69,0%
2016	70,4%	65,2%	57,3%	69,5%

continua

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Pitiüses
2017	70,7%	65,5%	57,9%	70,1%
2018	71,5%	66,0%	58,7%	71,4%
2019	70,7%	65,3%	57,8%	70,5%
2020	63,7%	59,2%	49,8%	61,4%
2021	67,1%	..	..	..
Diferència (p. p.) 2020-2019	**-7,0**	**-6,2**	**-8,0**	**-9,1**
Diferència (p. p.) 2020-2012	**-5,5**	**-5,0**	**-5,0**	**-6,1**

Font: Eurostat (2023). Gross value added at basic prices by NUTS 3 regions, 13 de maig de 2023

Nota: No s'inclouen les seccions R-S de la CNAE a escala insular, ja que només es disposa de dades per al total de l'arxipèlag.

5.4.

L'evolució del sector de serveis en el període 2016-2020[6]: alguns trets estructurals

L'Estadística estructural d'empreses proporciona informació sobre un gran nombre de variables que permeten resseguir l'estructura, el comportament i el rendiment del sector de serveis. Tot i la ruptura ocasionada per la crisi sanitària —que, en qualsevol cas, no es pot considerar un element estructural—, les principals magnituds que recull aquesta operació estadística confirmen l'agudització del procés de terciarització que segueix l'economia de les Illes que s'ha descrit abans.

Si prenem com a referència el 2019, any en què culmina una fase de clara activació econòmica, el teixit empresarial del sector creix gairebé un 7,0 % respecte del 2016 i el volum de negoci d'aquestes empreses ho fa un 21,2 %. En aquest mateix període, l'aportació a l'ocupació i a la generació de rendes és molt rellevant, ja que l'ocupació mitjana del sector augmenta més del 12,0 % i el VAB generat per les empreses de serveis s'incrementa un 28,5 %.

El patró d'especialització que segueix el sector es basa inequívocament en les activitats turístiques. Considerant la mitjana del període 2016-2019, l'hostaleria genera més d'una tercera part del VAB i de l'ocupació i el comerç, la segona activitat amb més pes, representa una quarta part del VAB i s'acosta al 30,0 % de l'ocupació. Igualment, tenen un pes rellevant les activitats administratives i serveis auxiliars, amb presència important d'empreses vinculades al turisme, que presenten uns valors en les respectives variables d'aproximadament un 12,0 % i un 14,0 %. També el 2020, tot i l'alteració provocada per la

6. L'INE elabora anualment aquesta estadística —amb un nombre limitat de magnituds a l'àmbit autonòmic— per als sectors de la indústria, el comerç i els serveis. Posteriorment, l'Ibestat en fa una explotació ampliada. En el moment de redactar aquest capítol, el darrer exercici publicat correspon a l'any 2020.

pandèmia, el pes d'aquestes activitats sobresurt per sobre de la resta.

Altrament, per bé que el procés de terciarització i la rellevància dels serveis és consemblant en totes les economies del nostre entorn, el patró que segueixen les Illes Balears quant a la distribució de les activitats —en concret, la preponderància de sectors amb menor valor afegit i més intensius en treball— i quant a la concentració de l'ocupació en micro i petites empreses, provoca que la productivitat del sector sigui baixa. Per exemple, tot i que el 2019 la productivitat per ocupat en el sector de serveis assoleix el seu nivell màxim —s'incrementa un 4,2 % respecte de la de 2018— i arriba a 44,7 milers d'euros, queda encara prou allunyada de la productivitat mitjana del sector industrial del mateix any, que és de 54,7 milers d'euros per ocupat.

Les variables relatives a l'ocupació també presenten regularitats al llarg del període analitzat i algunes reflecteixen situacions de desigualtat, com és el cas de la major incidència de la temporalitat i la parcialitat entre les dones. D'acord amb l'EEE, en l'estructura ocupacional remunerada a jornada completa del conjunt del sector hi ha una diferència —considerant la mitjana del període— d'aproximadament 9,0 p. p. entre la taxa masculina (54,5 %) i la femenina (45,5 %). La disparitat és més acusada en activitats com el transport i l'emmagatzematge i la informació i les comunicacions.

Només s'observa una majoria de dones en les activitats professionals, científiques i tècniques i en les immobiliàries. Per altra banda, l'ocupació remunerada a jornada parcial té, any rere any, més presència femenina. Considerant també la mitjana del període, la taxa femenina representa gairebé dues terceres parts (65,7 %) de tot el personal contractat a jornada parcial. Per tant, el diferencial entre la taxa masculina i la femenina del sector supera els 30,0 p. p. com a mitjana del període.

5.5. L'estadística estructural d'empreses de serveis de l'any 2020: principals macromagnituds

Tot i la desfeta causada per la pandèmia del coronavirus, el 2020 el teixit empresarial en termes quantitatius no es veu alterat, ja que el nombre d'empreses de serveis (63.827) augmenta un 0,5 % interanual. Altres variables com el volum de negoci (23.476 milions d'euros) o el valor de producció (12.650 milions) són més sensibles al daltabaix provocat per la pandèmia i cauen, respectivament, un 41,0 % i un 43,4 %. En termes de VAB, el sector genera una renda total de 6.295 milions d'euros en el conjunt de l'arxipèlag, un 50,6 % menys que la d'un any enrere. Les despeses de personal (4.847 milions) presenten una davallada d'un 32,0 % i, finalment, l'excedent brut d'explotació (1.428 milions) registra la més dràstica, amb una variació interanual del -73,3 % (vegeu el quadre I-5.2).

Quadre I-5.2. Principals macromagnituds dels serveis privats per sector d'activitat a les Illes Balears (2019-2020)

	Comerç	Transport i emmagatzematge	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administratives i serveis auxiliars	(S excepte 96) Altres serveis	Total serveis
2019									
Nombre d'empreses	17.093	4.758	11.437	1.700	7.828	12.192	7.674	806	**63.487**
Nombre d'establiments	20.721	5.254	13.351	1.793	8.107	12.465	8.472	819	**70.982**
Volum de negoci (milers d'euros)	15.387.624	3.478.811	7.883.895	1.326.725	1.165.031	2.157.388	8.362.630	59.138	**39.821.242**
Valor de producció (milers d'euros)	4.727.060	3.093.908	7.799.194	1.087.468	1.158.563	2.017.573	2.427.332	44.694	**22.355.791**
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	2.891.558	1.705.483	4.189.716	619.071	729.285	1.173.228	1.415.527	25.439	**12.749.307**
Despeses de personal (milers d'euros)	1.777.470	795.504	2.642.940	306.668	157.990	571.204	851.883	13.609	**7.117.266**
Consums intermedis (milers d'euros)	1.835.502	1.388.425	3.609.478	468.397	429.278	844.345	1.011.805	19.255	**9.606.485**
Excedent brut d'explotació (milers d'euros)	1.016.237	917.300	1.381.101	256.309	546.986	652.604	571.660	10.735	**5.352.933**
Població ocupada mitjana	78.969	23.442	98.336	8.063	10.834	26.686	37.355	1.262	**284.947**
Població ocupada a 30/09	77.878	25.654	122.968	8.182	11.110	26.981	39.046	1.237	**313.056**
2020									
Nombre d'empreses	17.001	4.943	11.529	1.866	7.650	11.785	8.161	891	**63.827**
Nombre d'establiments	20.109	5.445	13.622	2.016	8.086	12.142	8.956	912	**71.288**
Volum de negoci (milers d'euros)	12.629.959	1.896.173	2.286.648	1.099.230	778.265	1.580.127	3.152.509	53.345	**23.476.257**
Valor de producció (milers d'euros)	3.873.814	1.667.689	2.188.763	870.447	832.629	1.595.096	1.578.871	42.851	**12.650.159**
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	2.181.280	678.602	615.297	505.135	528.871	985.374	777.584	23.007	**6.295.148**
Despeses de personal (milers d'euros)	1.509.164	592.227	1.149.875	265.361	128.972	529.909	658.911	13.044	**4.847.464**
Consums intermedis (milers d'euros)	1.692.534	989.087	1.573.467	365.311	303.759	609.722	801.287	19.844	**6.355.011**
Excedent brut d'explotació (milers d'euros)	611.545	168.589	-566.270	245.688	367.043	475.324	116.871	9.220	**1.428.009**
Població ocupada mitjana	73.337	20.387	72.224	8.483	9.909	25.876	32.906	1.267	**244.390**
Població ocupada a 30/09	72.612	21.133	83.848	7.975	10.003	25.489	32.901	1.222	**255.181**

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses, 13 de maig de 2023

5.6. Indicadors i coeficients principals

La taxa de valor afegit, que en els darrers anys havia assolit nivells elevats, perd 7,3 p. p. respecte a l'any 2019 i queda en un 49,8 %, amb les activitats d'hostaleria (-25,6 p.p.) i transport i emmagatzematge (-14,4 p.p.) com a principals damnificades (vegeu el quadre I-5.3).

La productivitat, calculada com el quocient entre el valor afegit i el nombre mitjà de persones ocupades, es desploma en totes les activitats del sector —especialment en el transport i emmagatzematge i l'hostaleria— i és de 25.800 euros, xifra que representa una reducció del -42,3 % de la registrada el 2019 (44.700 euros). Un any més, les activitats immobiliàries i les d'informació i comunicacions són les que presenten més productivitat, molt per sobre de la mitjana del sector.

Per altra part, tant el cost laboral unitari —que és de 19.800 euros— com el salari mitjà —18.800 euros— es redueixen aproximadament una cinquena part respecte de les xifres de 2019.

La caiguda del valor afegit brut, més intensa que la de les despeses de personal, explica que la taxa de despeses de personal del conjunt del sector s'enfili fins a un 77,0 %.

La proporció de persones assalariades sobre el conjunt de les ocupades —taxa de salarització— disminueix lleugerament en relació amb el 2019 i queda en un 80,2 %. En canvi, la taxa de participació femenina en el personal assalariat recupera 0,7 p. p. i se situa en un 37,8 % per al conjunt del sector.

5.7. Principals resultats d'explotació

El 2020, els ingressos d'explotació de les empreses de serveis arriben a 24.797 milions d'euros, una quantitat que representa un decreixement de gairebé un 40,0 % comparada amb la del 2019 (41.132 milions). Les despeses d'explotació també davallen (-34,4 %) i el volum total, superior al d'ingressos, és de 24.913 milions d'euros, i són també l'hostaleria i el transport i emmagatzematge les activitats que presenten una ràtio entre ingressos i despeses més desfavorable (vegeu el quadre I-5.4).

Igualment, registren un fort retrocés —gairebé un 30,0 %— les inversions en actius materials, amb un import de 986,7 milions d'euros en el conjunt del sector.

Quadre I-5.3. Principals indicadors dels serveis privats per sector d'activitat a les Illes Balears (2019-2020)

	Comerç	Transport i emmagat-zematge	Hostaleria	Informació i comuni-cacions	Activitats immobili-àries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administrati-ves i serveis auxiliars	(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	Total serveis
2019									
Ocupats per empresa	5	5	9	5	1	2	5	2	**4**
Ocupats per establiment	4	4	7	4	1	2	4	2	**4**
Productivitat (milers d'euros)	36,6	72,8	42,6	76,8	67,3	44,0	37,9	20,2	**44,7**
Salari mitjà (milers d'euros)	21,3	31,3	23,4	35,2	24,0	28,4	20,5	22,4	**23,8**
Cost laboral unitari (milers d'euros)	22,5	33,9	26,9	38,0	14,6	21,4	22,8	10,8	**25,0**
Taxa de valor afegit (%)	61,2	55,1	53,7	56,9	63,0	58,2	58,3	56,9	**57,0**
Taxa de despeses de personal (%)	61,5	46,6	63,1	49,5	21,7	48,7	60,2	53,5	**55,8**
Taxa d'assalariats (%)	82,6	83,6	89,6	85,8	49,8	60,2	85,2	38,9	**82,0**
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	83,7	76,4	71,6	84,6	48,6	59,6	81,6	39,7	**74,6**
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	42,6	20,1	37,3	29,3	28,0	36,1	41,9	12,2	**37,1**
2020									
Ocupats per empresa	4	4	6	5	1	2	4	1	**4**
Ocupats per establiment	4	4	5	4	1	2	4	1	**3**
Productivitat (milers d'euros)	29,7	33,3	8,5	59,5	53,4	38,1	23,6	18,2	**25,8**
Salari mitjà (milers d'euros)	19,3	26,5	13,3	28,6	21,7	26,0	18,3	20,5	**18,8**
Cost laboral unitari (milers d'euros)	20,6	29,0	15,9	31,3	13,0	20,5	20,0	10,3	**19,8**
Taxa de valor afegit (%)	56,3	40,7	28,1	58,0	63,5	61,8	49,3	53,7	**49,8**
Taxa de despeses de personal (%)	69,2	87,3	186,9	52,5	24,4	53,8	84,7	56,7	**77,0**
Taxa d'assalariats (%)	81,9	82,8	87,9	84,1	49,4	61,4	82,7	40,1	**80,2**
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	82,7	79,9	75,7	89,4	48,9	62,3	82,7	41,6	**76,8**
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	42,5	21,8	38,5	30,2	27,0	38,1	42,0	9,8	**37,8**

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses, 13 de maig de 2023

Quadre I-5.4. Principals resultats d'explotació dels serveis privats per sector d'activitat a les Illes Balears (milers d'euros) (2019-2020)

	2019		
	Ingressos d'explotació	Despeses d'explotació	Inversions en actius materials
Comerç	15.698.745	14.856.204	212.828
Transport i emmagatzematge	3.706.515	3.126.920	205.909
Hostaleria	8.234.664	7.429.868	559.154
Informació i comunicacions	1.420.479	1.215.355	57.354
Activitats immobiliàries	1.278.247	1.541.260	226.544
Activitats professionals, científiques i tècniques	2.193.433	1.622.580	64.233
Activitats administratives i serveis auxiliars	8.540.907	8.110.761	76.037
(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	59.388	48.084	1.084
Total serveis	**41.132.378**	**37.951.031**	**1.403.143**
	2020		
	Ingressos d'explotació	Despeses d'explotació	Inversions en actius materials
Comerç	12.913.157	12.571.577	**158.943**
Transport i emmagatzematge	2.105.263	2.283.093	**192.272**
Hostaleria	2.489.994	3.492.522	**303.289**
Informació i comunicacions	1.195.759	1.093.184	**48.763**
Activitats immobiliàries	882.887	666.808	**182.031**
Activitats professionals, científiques i tècniques	1.747.811	1.369.032	**42.295**
Activitats administratives i serveis auxiliars	3.408.843	3.392.901	58.925
(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	53.527	44.568	248
Total serveis	**24.797.241**	**24.913.684**	**986.765**

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses, 13 de maig de 2023

6

TURISME

6.1. INTRODUCCIÓ

L'any 2022 es pot considerar el punt de retorn a la normalitat quant als resultats de l'activitat turística a les Illes Balears. L'any 2020, marcat per l'esclat de la pandèmia de la covid, suposa una ruptura dràstica en la tendència de tots els indicadors, mentre que el 2021 quedà com un punt intermedi en la transició cap a la recuperació total. Com es veurà més endavant, el recobrament dels nivells previs a la pandèmia no s'ha donat de manera homogènia, ni des del punt de vista de l'oferta ni tampoc des de la perspectiva geogràfica.

Tot i que l'any de referència de les dades és el 2022, també s'ha afegit en aquest capítol informació relativa al 2021, a fi d'oferir una comparativa temporal. Ara bé, ja que l'any 2021 encara fou un any fortament afectat per les restriccions per la pandèmia, les variacions anuals no ofereixen una visió prou fidel de la realitat. Per aquest motiu, també s'ha incorporat a l'estudi la variació relativa de 2022 respecte de l'any 2019 a les taules en què aquesta ampliació no afecta la llegibilitat ni la interpretació.

En aquesta edició de la memòria del CES, per primera vegada s'ofereixen les dades turístiques d'Eivissa i Formentera de forma desagregada. Sempre que ha estat possible, s'han calculat de manera separada les dades de la temporada alta i la temporada baixa per a cada illa, però en els casos en què això no ha estat possible es continua aportant la informació per temporades per al conjunt d'ambdues illes. Arran d'aquesta incorporació, s'ha fet servir la denominació Pitiüses per a la suma d'Eivissa i Formentera.

Fonamentalment, s'ha estructurat el capítol en dos blocs de continguts. El primer està centrat en el punt de vista de la demanda turística i s'analitzen el nombre de turistes, les pernoctacions i l'estada mitjana, així com la despesa feta pels visitants, entre altres variables. El segon bloc analitza l'oferta turística i ofereix les magnituds relacionades amb la planta oberta, nombre de places i les empreses i locals en les branques turístiques. El nombre d'establiments i el de places fa referència a l'any 2021, atès que en la data de tancament no es disposava de les dades de l'any 2022.

Quant als criteris metodològics, una gran part de les dades procedeixen de l'Ibestat, així com de l'INE. La data d'extracció de les taules de l'Ibestat és el 15 de maig de 2023. Per això, les dades que es refereixen a l'any 2021 i al 2019 ja estan revisades, actualitzades i són definitives, però les del 2022 encara són provisionals i seran definitives a l'edició de la memòria del CES del 2023. Les dades que s'han tret

del directori d'empreses de l'INE (DIRCE) fan referència a l'1 de gener de cada any. Finalment, també s'ha emprat com a font d'informació el projecte OpenStreetMap, que permet referenciar geogràficament informació sobre establiments i llocs determinats.

L'estacionalitat s'ha continuat analitzant considerant la seqüència temporal següent: temporada mitjana alta, de maig a octubre, i temporada mitjana baixa, de novembre a abril. A fi que l'acumulat anual coincideixi amb la suma de les dues temporades, s'ha considerat que la temporada baixa és discontínua.

6.2.

L'evolució de les Balears en relació amb les comunitats autònomes competidores en el segment de sol i platja en turisme internacional

Aquest apartat tracta de l'evolució del nombre de turistes internacionals amb les comunitats autònomes que l'informe sobre la competitivitat del sector turístic del CES ha definit com a principals comunitats autònomes competidores de les Balears[1], que són Catalunya, les Canàries, Andalusia i la Comunitat Valenciana. Aquestes dades s'han obtingut a partir de l'Enquesta de moviments turístics en frontera (FRONTUR) per als turistes estrangers.

La pandèmia de la covid incidí en el turisme internacional de totes les regions i de manera especialment destacada a les Illes Balears. Les restriccions per viatjar arreu del món i la divergència de criteris sanitaris sacsejaren la confiança dels turistes, especialment per al turisme estranger. El revifament del 2021 fou molt notable a l'arxipèlag balear, el qual no només recuperà part del terreny perdut, sinó que, a més, es posicionà com la comunitat capdavantera en nombre de turistes estrangers. Un any després, les Illes Balears pràcticament retornen al nivell de 2019, el qual, si bé no arriba a igualar-lo, és la regió que més s'hi acosta.

Pel que fa al turisme internacional, Espanya arriba als 71,7 milions de turistes, cosa que representa un 14,2 % menys en comparació amb el 2019. Les Balears, amb 13,2 milions, més que duplica els valors del 2021 (un 108,8 %) i es queda només un 3,5 % per davall del 2019. Aquest increment tan important a les Illes Balears fa, per una banda, que el nombre de turistes estrangers de les Illes Balears sigui el segon més alt de totes les comunitats autònomes en termes absoluts, només per darrere del de Catalunya.

D'altra banda, el pes que representa l'arxipèlag balear sobre el total passa d'un 20 % el 2021 a un 18 % el 2022, quan el 2019 era de només el 16 %. Aquesta reducció en l'aportació relativa respecte del total nacional es deu al fet que el creixement interanual de les Illes Balears el 2022 és més baix que la mitjana. Alhora, aquesta

1. Vegeu: Consell Econòmic i Social de les Illes Balears (2005). *Informe sobre la competitivitat del sector turístic de les Illes Balears.* Disponible a: *https://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=NTCS0146ZI373&id=373*.

circumstància en part es dona per la forta recuperació que tingué lloc el 2021. Catalunya, que és la comunitat autònoma que rep el nombre més alt de turistes estrangers, també presenta l'augment interanual més destacat (del 156,6 %) i es queda per davall dels 15 milions. Les Canàries el 2022 assoleixen el tercer lloc en el rànquing per nombre de turistes estrangers i també superen els 12 milions de visitants internacionals. El 2022 l'arxipèlag espanyol més meridional té un increment relatiu del 134,4 % interanual, que, malgrat això, queda en un -6,2 % en comparació amb el 2019. Andalusia i la Comunitat Valenciana també doblen el nombre de turistes de 2021 i presenten respectivament una variació del -16,7 % i del -9,6 % respecte de l'any immediatament anterior a la pandèmia (vegeu el quadre I-6.1).

Quant als diferencials de creixement respecte a la mitjana espanyola, destaca la divergència negativa de les Illes Balears, com s'ha comentat al paràgraf anterior (-21,1 p. p.). També cal destacar l'evolució de la Comunitat Valenciana, la qual també es troba substancialment per davall de la mitjana estatal. A l'altre extrem hi ha Catalunya, que supera en 26,8 punts percentuals la variació d'Espanya. La resta de regions presenta diferencials menys destacats, tot i que Andalusia i les Canàries estan en positiu (vegeu el gràfic I-6.1).

Quant a la desagregació entre la temporada alta i la temporada baixa, destaca, com en altres edicions, el pes que representen els mesos de primavera i estiu sobre el total a les Illes Balears. Si bé el 2022 s'ha aconseguit reduir la concentració dels visitants en la temporada alta (el 86 % pel 92 % del 2021), l'arxipèlag balear continua presentant el nivell d'estacionalitat més elevat, força per sobre de la mitjana estatal (el 66 %). Les Canàries tenen el percentatge més alt del turisme total internacional en temporada baixa, tot i que cal recordar que la definició dels mesos de temporada baixa que es fa per a les Balears són en realitat els mesos de temporada alta per a l'arxipèlag canari.

6.3. La demanda turística a les Illes Balears

6.3.1. Estades

El total d'estades a les Illes Balears supera els 108,8 milions el 2022, una xifra molt superior als 63 milions de l'any anterior i força similar a la del 2019. Aquestes xifres en termes relatius impliquen un increment del 72,9 % interanual i un descens de només el 0,6 % en comparació amb el 2019. De les estades del 2022, 87,9 milions (81 %) corresponen a turistes estrangers, amb un increment del 92,6 %. Cal recordar que durant els anys 2020 i 2021 fou precisament el turisme internacional el que patí amb més intensitat les reduccions en el nombre d'estades. Davant el dinamisme del turisme estranger, el turisme domèstic, amb 20,9 milions de pernoctacions (el 19 % restant), es mostra una mica més àton, malgrat que també augmenta significativament les estades en termes interanuals un 21,0 % (vegeu el quadre I-6.2).

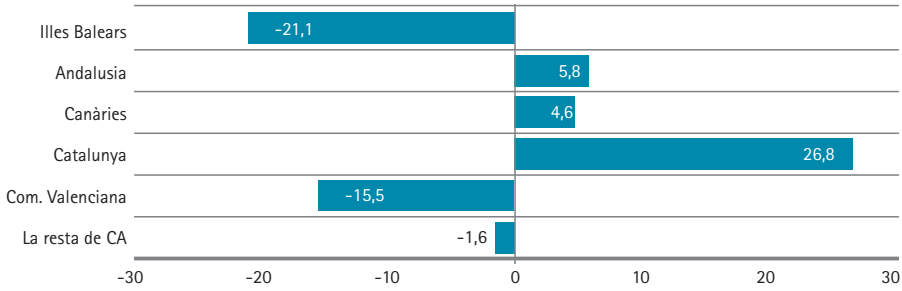
Quadre I-6.1. Turistes de les Illes Balears en relació amb les comunitats autònomes d'Espanya competidores en turisme internacional (2021-2022)

	2021							
	Total		Temporada mitjana alta			Temporada mitjana baixa		
	Total turistes	% sobre el total	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA
Espanya	31.180.803	100%	23.027.785	100%	74%	8.153.018	100%	26%
Illes Balears	6.324.712	20%	5.843.019	25%	92%	481.693	6%	8%
Andalusia	4.248.340	14%	3.217.196	14%	76%	1.031.144	13%	24%
Canàries	5.258.730	17%	2.971.662	13%	57%	2.287.068	28%	43%
Catalunya	5.787.836	19%	4.294.489	19%	74%	1.493.347	18%	26%
Com. Valenciana	4.019.769	13%	3.057.534	13%	76%	962.235	12%	24%
La resta de CA	5.541.418	18%	3.643.885	16%	66%	1.897.533	23%	34%

	2022								% de variació 2022-2021			
	Total		Temporada mitjana alta			Temporada mitjana baixa			Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% de variació 2022-2019 Total
	Total turistes	% sobre el total	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA				
Espanya	71.659.282	100%	47.370.759	100%	66%	24.288.523	100%	34%	129,8	105,7	197,9	-14,2
Illes Balears	13.203.884	18%	11.297.646	24%	86%	1.906.238	8%	14%	108,8	93,4	295,7	-3,5
Andalusia	10.009.890	14%	6.617.278	14%	66%	3.392.612	14%	34%	135,6	105,7	229,0	-16,7
Canàries	12.328.012	17%	5.961.981	13%	48%	6.366.031	26%	52%	134,4	100,6	178,3	-6,2
Catalunya	14.852.042	21%	10.130.710	21%	68%	4.721.332	19%	32%	156,6	135,9	216,2	-23,3
Com. Valenciana	8.616.447	12%	5.632.689	12%	65%	2.983.758	12%	35%	114,4	84,2	210,1	-9,6
La resta de CA	12.649.006	18%	7.730.454	16%	61%	4.918.552	20%	39%	128,3	112,1	159,2	-19,7

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). FRONTUR

Gràfic I-6.1.
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes respecte a Espanya per comunitats autònomes competidores (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). FRONTUR

Mallorca acull el 70,4 % del total d'estades, pel 67,3 % de l'any passat. Amb 76,6 milions, presenta un creixement insular del 81,0 %, gairebé 8 punts per sobre de la mitjana regional. D'aquestes estades, quasi 66,2 milions (86 %) les han fet visitants estrangers, amb un creixement del 91,3 % (més d'un punt per davall de la mitjana regional), i 10,4 milions (14 %) les han fet visitants espanyols, amb un creixement del 35,0 % (14 punts per damunt de la mitjana regional).

Menorca assumeix, amb 11,6 milions, el 10,7 % del total d'estades balears, amb un creixement interanual del 46,5 % (26,4 punts per sota de la mitjana regional). D'aquest nombre, 6,8 milions (58 %) són estades de turistes estrangers, amb un creixement del 147,2 % respecte al 2021 (54,6 punts per damunt de la mitjana regional). Els altres 4,9 milions d'estades (42 %) les han fet espanyols, amb un decreixement del 6,4 %, i aquesta és l'única taxa negativa del 2022 en comparació amb el 2021. Ara bé, el nivell d'estades d'espanyols del 2022 a Menorca es troba més d'una cinquena part per sobre del del 2019. Per tant, aquesta illa ha recuperat una part important del turisme estranger que tenia abans de la pandèmia i, alhora, ha mantingut i incrementat la presència de turisme espanyol.

Les Pitiüses, amb 20,6 milions d'estades i gairebé el 19 % del total balear, han experimentat una pujada del 62,5 % respecte al 2021. D'aquesta quantitat, 15 milions (73 %) són estades d'estrangers, amb un creixement d'un 80 % (12,6 punts per davall de la mitjana balear), mentre que els altres 5,6 milions (27 %) d'estades domèstiques augmenten un 29,2 % (més de 8,1 punts per sobre de la mitjana balear).

En la present edició de la memòria, per primera vegada es poden oferir dades anuals de pernoctacions per a Eivissa i per a Formentera separadament. Així, Eivissa, amb 18,3 milions d'estades, concentra el 89,1 % del total de l'arxipèlag pitiús i el 16,9 % del conjunt de les Illes Balears. La variació respecte de 2021 i respecte de 2019 en ambdós casos és positiva (un

64 % i un 1,1 % respectivament). Destaca el dinamisme del turisme d'origen espanyol (un 50 % més que el 2019), mentre que el nombre d'estades fetes pels estrangers encara no arriba al nivell previ a la pandèmia (-9,4 %).

Formentera supera en més d'una tercera part els resultats de pernoctacions del 2019, tant pel que fa al mercat nacional com l'internacional. Amb uns 2,2 milions d'estades, representa una desena part del total de les Pitiüses (el 2,1 % del total de l'arxipèlag balear). Cal recordar que la proporció d'excursionistes (visitants que no pernocten) a l'illa de Formentera és més elevada que a la resta d'illes. No obstant això, és ressenyable la recuperació del nombre de pernoctacions dels estrangers, que amb una variació interanual del 67,8 % augmenta la presència a l'illa fins a representar un pes del 64 % el 2022.

6.3.2. Estada mitjana

Després del daltabaix que representà la pandèmia de la covid a la indústria turística de les Illes Balears, sembla que l'estada mitjana dels turistes torna als nivells similars a què hi havia els anys anteriors. Això succeeix de manera agregada, ja que es detecten diferències entre nacionalitats i illes.

El 2022, l'estada mitjana a les Illes Balears se situa en els 6,6 dies, amb una caiguda del 9,0 % en comparació amb el 2021 i un escurçament del 0,8 % respecte de l'estada mitjana del 2019. El nombre de pernoctacions dividit entre el nombre de turistes en el cas de la nacionalitat estrangera és de 6,7 dies per turista, amb un decreixement d'un 7,8 % (un -0,5 % respecte de 2019), i, en el cas dels espanyols, ha estat de 6,3 dies, amb un decreixement d'un 13,5 % (-1,2 % respecte de tres anys enrere) (vegeu el quadre I-6.3).

L'estada mitjana a Mallorca ha estat de 6,7 dies (0,1 dies per sobre de la mitjana regional), amb una escurçada del 9,6 % (0,6 p. p. per sota del creixement regional). L'estada mitjana dels estrangers ha estat de 6,8 dies, amb un decreixement del 8,4 % (0,6 p. p. per davall de la taxa regional). Quant al turisme domèstic, l'estada mitjana se situa en 5,9 dies, amb un decreixement del 17,3 % (3,8 p. p. menys respecte al creixement regional).

L'estada mitjana a Menorca ha estat de 7,2 dies (0,6 dies per sobre de la mitjana regional), amb un decrement de gairebé un 10 % (0,2 punts per sota del creixement regional). L'estada mitjana del turisme estranger ha estat de 7,0 dies, amb un decreixement d'un 3,2 % (4,5 p. p. per sobre del creixement regional), i de 7,4 dies en el cas del turisme domèstic, amb un decreixement d'un 10,4 % (3 punts percentuals per damunt del creixement regional).

L'estada mitjana a les Pitiüses ha estat de 6,0 dies (0,6 dies més curta que la mitjana regional), amb una reducció del 7,2 %. L'estada mitjana dels turistes amb nacionalitat diferent de l'espanyola ha estat de 6,4 dies, amb un decreixement del 4,7 % (8,8 p. p. per sobre del creixement regional), i de 5,9 dies en el cas dels espanyols, amb un decreixement del 7,6 % (0,1 p. p. per sobre del creixement regional).

Quadre I-6.2. Estades dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2021-2022)

	2021					
	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temporada mitjana baixa
Illes Balears	**62.926.068**	**100%**	**56.697.499**	**90%**	**6.228.569**	**10%**
Espanya (altres CA)	17.275.081	27%	15.212.238	88%	2.062.843	12%
Estranger	45.650.985	73%	41.485.259	91%	4.165.726	9%
Mallorca	42.323.206	100%	37.106.050	88%	5.217.156	12%
Espanya (altres CA)	7.721.990	18%	6.215.734	80%	1.506.256	20%
Estranger	34.601.217	82%	30.890.317	89%	3.710.900	11%
Menorca	7.934.329	100%	7.640.375	96%	293.954	4%
Espanya (altres CA)	5.201.293	66%	4.979.873	96%	221.420	4%
Estranger	2.733.035	34%	2.660.502	97%	72.533	3%
Pitiüses	12.668.533	100%	11.951.073	94%	717.460	6%
Espanya (altres CA)	4.351.797	34%	4.016.630	92%	335.167	8%
Estranger	8.316.735	66%	7.934.442	95%	382.293	5%
Eivissa	11.192.688	100%	...	...	...	...
Espanya (altres CA)	3.734.119	33%	...	...	...	...
Estranger	7.458.568	67%	...	...	...	...
Formentera	1.475.845	100%	...	...	...	...
Espanya (altres CA)	617.679	42%	...	...	...	...
Estranger	858.166	58%	...	...	...	...

continua

	2022						% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019
	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Temporada mitjana alta	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total
Illes Balears	**108.825.992**	**100%**	**88.886.072**	**82%**	**19.939.920**	**18%**	**72,9**	**56,8**	**220,1**	**-0,6**
Espanya (altres CA)	20.910.999	19%	16.149.142	77%	4.761.857	23%	21,0	6,2	130,8	16,8
Estranger	87.914.990	81%	72.736.927	83%	15.178.063	17%	92,6	75,3	264,4	-4,0
Mallorca	76.612.376	100%	60.598.964	79%	16.013.412	21%	81,0	63,3	206,9	-2,7
Espanya (altres CA)	10.421.850	14%	7.622.741	73%	2.799.109	27%	35,0	22,6	85,8	3,0
Estranger	66.190.527	86%	52.976.223	80%	13.214.304	20%	91,3	71,5	256,1	-3,6
Menorca	11.623.328	100%	10.357.322	89%	1.266.006	11%	46,5	35,6	330,7	6,6
Espanya (altres CA)	4.866.855	42%	4.038.986	83%	827.869	17%	-6,4	-18,9	273,9	21,7
Estranger	6.756.475	58%	6.318.337	94%	438.138	6%	147,2	137,5	504,1	-2,1
Pitiüses	20.590.284	100%	17.929.787	87%	2.660.497	13%	62,5	50,0	270,8	3,9
Espanya (altres CA)	5.622.297	27%	4.487.419	80%	1.134.878	20%	29,2	11,7	238,6	48,2
Estranger	14.967.989	73%	13.442.369	90%	1.525.620	10%	80,0	69,4	299,1	-6,6
Eivissa	18.352.600	100%	...	...	...	...	64,0	...	...	1,1
Espanya (altres CA)	4.824.327	26%	...	...	...	...	29,2	...	...	50,0
Estranger	13.528.271	74%	...	...	...	...	81,4	...	...	-9,4
Formentera	2.237.686	100%	...	...	...	...	51,6	...	...	34,1
Espanya (altres CA)	797.968	36%	...	...	...	...	29,2	...	...	37,7
Estranger	1.439.718	64%	...	...	...	...	67,8	...	...	32,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). EGATUR

Quadre I-6.3. Estades mitjanes dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2021-2022)

	2021			2022			% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total
Illes Balears	**7,2**	**7,2**	**8,1**	**6,6**	**6,4**	**7,5**	**-9,0**	**-10,4**	**-7,5**	**-0,8**
Espanya (altres CA)	7,3	7,3	7,2	6,3	6,3	6,3	-13,5	-13,6	-12,3	-1,2
Estranger	7,2	7,1	8,6	6,7	6,4	8,0	-7,8	-9,3	-7,9	-0,5
Mallorca	7,4	7,3	8,1	6,7	6,5	7,5	-9,6	-11,0	-7,5	-1,2
Espanya (altres CA)	7,1	7,1	7,1	5,9	5,9	5,9	-17,3	-17,1	-17,9	-7,3
Estranger	7,4	7,3	8,6	6,8	6,6	8,0	-8,4	-10,2	-7,2	0,0
Menorca	7,9	7,9	7,3	7,2	7,1	7,6	-9,3	-10,2	4,6	-1,8
Espanya (altres CA)	8,3	8,3	7,3	7,4	7,4	7,8	-10,4	-11,6	5,7	6,9
Estranger	7,2	7,2	7,2	7,0	6,9	7,4	-3,2	-3,7	2,9	-7,0
Pitiüses	6,5	6,4	8,4	6,0	5,9	7,4	-7,2	-8,3	-12,3	1,4
Espanya (altres CA)	6,7	6,7	7,2	6,4	6,3	6,5	-4,7	-4,7	-9,3	6,2
Estranger	6,4	6,3	9,8	5,9	5,7	8,1	-7,6	-8,9	-17,2	-0,4
Eivissa	6,8	..	..	6,0	..	..	-11,4	..	..	-0,1
Espanya (altres CA)	7,3	..	..	6,4	..	..	-12,1	..	..	4,2
Estranger	6,5	..	..	5,8	..	..	-10,2	..	..	-1,9
Formentera	5,1	..	..	6,6	..	..	28,7	..	..	16,7
Espanya (altres CA)	4,4	..	..	6,1	..	..	37,2	..	..	16,3
Estranger	5,7	..	..	6,9	..	..	20,0	..	..	17,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). EGATUR

El comportament de l'estada mitjana entre les dues illes Pitiüses és divergent. Per una part, Eivissa té un nombre de nits per turista de 6,0, mentre que Formentera el té més elevat (6,6 dies). Eivissa pràcticament retorna als resultats del 2019 (-0,1 % de variació relativa), gràcies a l'empenta del turisme espanyol (augmenta un 4,2 % respecte a tres anys enrere). Per una altra banda, Formentera incrementa en devers un 16 % l'estada mitjana i, en especial, la dels estrangers.

6.3.3. Nombre de turistes

El total de turistes a les Illes Balears el 2022 supera els 16,5 milions, amb un increment del 90,1 % respecte de 2021 i queda lleugerament per sobre el total del 2019 (un 0,2 % més). Els turistes internacionals són els que més contribueixen a aquest augment respecte del 2021, amb un 108,8 % i assoleixen la xifra de 13,2 milions (el 80 % del total). Els 2,5 milions restants (20 %), que són els turistes amb nacionalitat espanyola, presenten també un creixement significatiu del 40 %. En realitat, el turisme nacional supera amb escreix el nivell previ a la pandèmia (un 18,1 % més), mentre que l'internacional encara roman un 3,5 % per sota (vegeu el quadre I-6.4).

Introduint a l'anàlisi la component de la temporada, l'augment de turistes a les Illes Balears s'ha donat tant en temporada mitjana alta (74,9 %) com, sobretot, en temporada mitjana baixa (246,2 %). Ara bé, cal recordar que l'any 2021 encara fou atípic i que el repartiment dels turistes entre temporades no respectava el patró habitual.

En comparació amb el 2019, el nombre de turistes que vingueren a temporada alta augmenta un 2,3 %, mentre que a la temporada baixa presenta un descens del 9,3 %. Els turistes espanyols contribueixen a la desestacionalització, atès que el 23 % es concentra en els mesos de temporada baixa i, com s'ha comentat, aquesta ràtio baixa fins al 14 % en el cas dels estrangers. També cal matisar que, en comparació amb el 2019, el turisme espanyol en temporada baixa suposava el 31 % i el 15 % en el cas del turisme internacional.

Per nacionalitats, en primer lloc destaquen els alemanys, que, amb 4,3 milions de turistes, representen més d'una quarta part del total. Respecte del 2021, presenten un augment del 83,2 %, però es troben un 5,0 % per sota del llindar del 2019. En segona posició, hi ha el nombre de turistes procedents del Regne Unit. Als 3,4 milions de visitants britànics, els correspon un pes del 20 % en el total i són la nacionalitat que més augmenta en termes relatius en comparació amb el 2021 (225,8 %). Ara bé, si es pren com a referència l'any previ a la pandèmia, el turisme britànic queda un 8,9 % per davall. El contrari succeeix amb el turisme francès, que està un 16 % per damunt del 2019 i frega els 886.000 turistes (el 5 % del total), un 46,5 % d'augment interanual. Itàlia i els països nòrdics presenten, en ambdós casos, un pes del 4 % (737.000 i 605.000 turistes respectivament), així com creixements destacats respecte del 2021 (150 % i 91,7 %). En el cas italià se supera el nombre de turistes previ a la pandèmia (en un 1,3 %), mentre que la suma de Dinamarca, Finlàndia, Noruega i Suècia queda un 22,3 % per davall. Finalment, s'ha de comentar que la dada

de la resta de nacionalitats que completen el 20 % restant, amb 3,3 milions de turistes, augmenta tant respecte del 2021 (91,5 %) com del 2019 (3,8 %).

Per creixements diferencials, destaca el Regne Unit, amb 135,7 punts, el qual s'ha reactivat amb retard de la crisi de la covid. També cal mencionar Itàlia (gairebé 60 punts de diferencial), que tingué una recuperació més modesta el 2021. A l'altre extrem hi ha França, el turisme de la qual sí que es reactivà amb més intensitat el 2021, i Alemanya, amb diferencials de -43,6 p. p. i -6,9 p. p. respectivament (vegeu el gràfic I-6.2).

Quant als turistes per tipus d'allotjament, el 2022 un 81,7 % dels turistes optaren per allotjaments que tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments, els quals gairebé arriben als 13,5 milions. Aquesta xifra queda només un 0,4 % per davall de la del 2019. Els allotjaments que no tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments ja superen l'estat del 2019 en un 2,7 %, tot i que l'increment respecte del 2021 (49,6 %) no arriba al dels allotjaments amb reglamentació turística (102,4 %).

6.3.3.1. Nombre de turistes a Mallorca

El 2022, el total de turistes a Mallorca ha estat d'11,5 milions, un creixement d'un 100,2 %, el més fort de totes les illes i 10,1 punts per damunt de la mitjana regional. Així, Mallorca ha acollit el 69,5 % del total de turistes de les Illes Balears. D'aquests turistes, 9,7 milions són estrangers (85 %), amb un creixement del 108,8 % (només 0,1 punts per sobre del creixement regional), i el 15 % són espanyols, amb un creixement del 63,3 % (23,2 punts per damunt del creixement regional). Cal destacar l'augment dels turistes en temporada mitjana baixa, amb un 231,9 %, mentre que en temporada mitjana alta s'ha registrat un augment més moderat (83,5 %).

S'han allotjat en establiments amb reglamentació 9,3 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels i similar 7,9 milions, el 68 % del total a l'illa, mentre que el 2021 el pes fou del 60 %, amb un decreixement del 2,2 % respecte del 2019. Els turistes que escolliren allotjaments de lloguer sumen 1,2 milions, el 10 % del total, amb una pèrdua de pes de 5 punts percentuals respecte a l'any anterior i un decreixement del 8,7 % en relació amb el 2019. En altres allotjaments de mercat hi pernoctaren 277.000 turistes, el 2 % del total, mantenint el pes respecte a l'any anterior i un creixement del 27,9 % respecte a tres anys ençà. En total, els turistes allotjats en establiments amb reglamentació representen el 81 % (5 punts més que el 2021), amb un creixement de 114,3 % interanual i una caiguda del 2,4 % respecte del 2019.

El 19 % restant (5 punts menys que el 2021) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 55,6 % i del 2,5 % respecte del 2021 i del 2019 respectivament). Es tracta de 2,1 milions de turistes, dels quals prop d'1,5 milions (creixement del 68,4 %) s'han allotjat en altres establiments de no mercat (el 13 % del total), i 670.000 en habitatges de propietat (el 6 % del total, amb 3 punts menys respecte a l'any anterior),

amb una variació del 33,4 %. Respecte al creixement de la mitjana regional, destaca el millor comportament dels allotjaments de no mercat a Mallorca, amb 9,9 punts per sobre, tot i que els allotjaments de mercat també han millorat 8,2 punts més.

6.3.3.2. Nombre de turistes a Menorca

Menorca ha acollit el 2022 uns 1,6 milions de turistes, el 9,8 % del total balear. Presenta un creixement d'un 61,4 % interanual, la qual cosa suposa que es troba 28,6 punts per sota de la mitjana regional. Ara bé, cal ressaltar, en canvi, que en comparació amb el 2019 el nombre de turistes ja està un 8,5 % per damunt. Aquest fet fa que Menorca sigui l'illa que encapçala la recuperació turística, només per darrere de Formentera. Dels més de mig milió de turistes, 971 milers tenen nacionalitat estrangera (60 %), amb un creixement d'un 155,5 % (46,7 punts per sobre del creixement regional), i el 40 % tenen nacionalitat espanyola, amb un creixement del 4,4 % (35,6 punts per sota del creixement regional mitjà).

S'han allotjat en establiments amb reglamentació turística 1,3 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels 988.300 persones, el 61 % del total a l'illa, amb un guany de 9 punts respecte a l'any anterior i un creixement del 88,2 % (un 11,3 % en positiu en comparació amb el 2019); en allotjaments de lloguer, 238.000 turistes, el 15 % del total, amb un nivell molt similar a l'any anterior i només un -15,5 % en comparació amb tres anys enrere. Han escollit altres allotjaments de mercat més de 100.000 turistes, el 7 % del total, quatre punts més respecte a l'any anterior i multiplicant quasi per cinc les xifres del 2021 i les del 2019. En total, els allotjaments de mercat representen el 82 % (3 punts més que el 2021), amb un creixement d'un 67,8 % interanual i una variació destacada respecte de 2019 (11,9 %).

El 18 % restant (3 punts menys que en el 2021) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 37,7 %). Es tracta de 291.000 turistes, dels quals 154.000 (creixement del 22,7 %) s'han allotjat en altres establiments de no mercat (el 9 % del total, tres punts menys que a l'any anterior), i 137.588 en habitatges de propietat (el 8 % del total, un punt menys respecte a l'any anterior), amb una variació del 59,4 %.

Respecte al creixement de la mitjana regional, destaca a Menorca el pitjor comportament tant dels allotjaments de mercat, amb 26,9 punts menys, com el dels allotjaments de no mercat, el qual ha estat de 13,1 punts per davall de la mitjana balear. Cal recordar que Menorca fou l'illa que patí amb menys intensitat els efectes de la pandèmia en termes turístics, per la qual cosa els resultats relatius són inferiors a la mitjana.

6.3.3.3. Nombre de turistes a Eivissa

El nombre de turistes a Eivissa, que assoleix el 18,6 % del total d'Illes Balears amb més de 3 milions, presenta un creixement d'un 85,1 % en comparació amb el 2021 (5 punts per sota de la mitjana regional). D'aquests turistes, 2,3 milions són estrangers (76 %), amb un creixement d'un 102,0 % (11,9 punts per damunt del creixement regional). El 24 % de turistes són espanyols, amb un creixement del 47 % (7 punts per sobre del creixement regional).

Quadre I-6.4. Turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2021-2022)

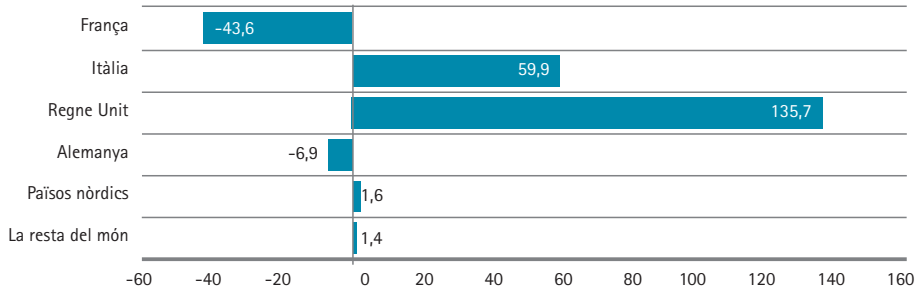
	2021					
	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa
Illes Balears	**8.683.904**	**100%**	**7.914.239**	**91%**	**769.665**	**9%**
Espanya (altres CA)	2.359.193	27%	2.071.219	88%	287.974	12%
Estranger	6.324.712	73%	5.843.019	92%	481.693	8%
Mallorca	5.730.732	100%	5.086.650	89%	644.082	11%
Espanya (altres CA)	1.083.207	19%	871.948	80%	211.259	20%
Estranger	4.647.525	81%	4.214.703	91%	432.822	9%
Menorca	1.006.873	100%	966.633	96%	40.240	4%
Espanya (altres CA)	626.686	62%	596.486	95%	30.200	5%
Estranger	380.187	38%	370.147	97%	10.040	3%
Eivissa	1.656.286	100%	1.581.377	95%	74.909	5%
Espanya (altres CA)	509.659	31%	468.706	92%	40.953	8%
Estranger	1.146.627	69%	1.112.671	97%	33.956	3%
Formentera	290.012	100%	279.577	96%	10.435	4%
Espanya (altres CA)	139.641	48%	134.079	96%	5.562	4%
Estranger	150.371	52%	145.498	97%	4.873	3%

continua

	2022						% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019
	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total
Illes Balears	**16.507.006**	**100%**	**13.842.460**	**84%**	**2.664.546**	**16%**	**90,1**	**74,9**	**246,2**	**0,2**
Espanya (altres CA)	3.303.122	20%	2.544.814	77%	758.308	23%	40,0	22,9	163,3	18,1
Estranger	13.203.884	80%	11.297.646	86%	1.906.238	14%	108,8	93,4	295,7	-3,5
Mallorca	11.474.346	100%	9.336.361	81%	2.137.985	19%	100,2	83,5	231,9	-1,5
Espanya (altres CA)	1.768.482	15%	1.290.564	73%	477.918	27%	63,3	48,0	126,2	11,2
Estranger	9.705.863	85%	8.045.797	83%	1.660.066	17%	108,8	90,9	283,5	-3,5
Menorca	1.625.572	100%	1.459.816	90%	165.756	10%	61,4	51,0	311,9	8,5
Espanya (altres CA)	654.172	40%	547.358	84%	106.814	16%	4,4	-8,2	253,7	13,8
Estranger	971.403	60%	912.459	94%	58.944	6%	155,5	146,5	487,1	5,2
Eivissa	3.065.478	100%	2.720.244	89%	345.234	11%	85,1	72,0	360,9	1,2
Espanya (altres CA)	749.027	24%	581.038	78%	167.989	22%	47,0	24,0	310,2	44,0
Estranger	2.316.451	76%	2.139.206	92%	177.245	8%	102,0	92,3	422,0	-7,7
Formentera	341.612	100%	326.040	95%	15.572	5%	17,8	16,6	49,2	14,9
Espanya (altres CA)	131.444	38%	125.856	96%	5.588	4%	-5,9	-6,1	0,5	18,5
Estranger	210.169	62%	200.185	95%	9.984	5%	39,8	37,6	104,9	12,8

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). EGATUR

Gràfic I-6.2.
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes estrangers respecte al total de les Illes Balears per país de residència (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). EGATUR

S'han allotjat en establiments amb reglamentació turística 2,5 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels 2 milions, el 66 % del total de la pitiüsa major, amb un avanç de 7,8 punts respecte a l'any anterior i un creixement del 109,9 %; en allotjaments de lloguer 418.719, el 13,7 % del total, amb una caiguda de 3,2 punts percentuals respecte a l'any anterior i un creixement del 50,2 %, i en altres allotjaments de mercat, uns 100.000 turistes, el 3,5 % del total, amb 1,3 punts més respecte a l'any anterior i un creixement del 188 %. En total, representen el 82,9 % (5,8 punts més que el 2021), amb un ascens del 99,1 % respecte del 2021 i un avanç de l'1,1 % si es compara amb el 2019.

El 17,1 % restant (5,8 punts percentuals menys que el 2021) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 38 %). Es tracta de 525.280 turistes, amb una variació respecte del 2019 de l'1,5 %. Respecte al creixement de la mitjana regional, destaca el pitjor comportament dels allotjaments de mercat, amb -16,2 punts, mentre que els allotjaments de no mercat també creixen menys que la mitjana (-13,1 p. p.), però el diferencial respecte de la mitjana regional no és tan negatiu en aquest segon cas.

6.3.3.4. Nombre de turistes i excursionistes a Formentera

Les dades sobre el nombre de turistes a Formentera s'ofereixen per separat, també de forma inèdita, gràcies al lideratge de l'Ibestat. Així, un total de 342.000 turistes visitaren l'illa de Formentera el 2022. Aquesta xifra és un 17,8 % superior a la de 2021, la qual cosa és un diferencial de 72,3 punts percentuals en negatiu. Malgrat aquesta circumstància, el nombre de turistes de Formentera és un 14,9 % més elevat que el 2019, la qual cosa situa l'illa més meridional al capdavant de la recuperació en comparació amb abans de la pandèmia.

Pràcticament, quatre cinquenes parts dels turistes de Formentera s'allotjaren a establiments de mercat, és a dir, 271.897 turistes, un 17,8 més que el 2021. Una part important, pràcticament el 62 %, ho feren a hotels i similars, cosa que implica 4,2 punts percentuals més que el 2021 i superar la xifra dels 211.000. Cal esmentar que, en aquest camp, Formentera supera el resultat del 2019 en un 17,9 % i el del 2021 en un 15,8 %. Quant als allotjaments de lloguer, són escollits pel 16,7 % del total i per poc superen els 57.000 turistes. En comparació amb el 2021, perden 5 punts en el pes, i la variació en termes relatius és d'un -9,2 %. Aquesta és l'única modalitat d'allotjament que no ha recuperat els nivells previs a la pandèmia (un 29,3 % per sota). La resta d'allotjaments de mercat, que el 2019 era pràcticament residual, pren força després de la pandèmia i arriba al punt percentual de pes sobre el total de l'illa (3.348 turistes).

L'allotjament de no mercat representà a Formentera el 20,4 % del total de 2022 (1,4 punts més que l'any anterior). Les taxes de variació en comparació amb el 2021 i el 2019 són d'un 26,3 % i un 89,5 %, la qual cosa posa de manifest el fort creixement que ha tingut aquesta tipologia d'allotjament a Formentera.

Els diferencials de creixement a la pitiüsa menor en comparació amb la mitjana balear són especialment negatius en el cas dels allotjaments de mercat (-86,6 p. p.) i, en un grau més baix, en els de no mercat (-23,4 p. p.). Aquestes xifres queden contextualitzades si es té en compte que la recuperació turística de Formentera fou més intensa el 2021 que a la resta de la comunitat autònoma.

Novament, cal recordar que, per les especificitats de Formentera, els visitants excursionistes tenen una importància notable. Així, el nombre d'excursionistes que arribaren a Formentera el 2022 és de 350.000, més d'una tercera part per sobre dels que ho feren el 2021, però lluny dels 554.000 excursionistes registrats el 2019. La ràtio per nacionalitat, en canvi, és molt similar, de manera que una quarta part dels excursionistes tenen origen espanyol i la resta són estrangers.

6.3.4. Anàlisi de l'estacionalitat de la demanda

6.3.4.1. Evolució del pes de la temporada mitjana baixa sobre el total anual

L'aportació al total anual que té la temporada mitjana baixa (de novembre a abril) al còmput anual és un indicador de la desestacionalització del mercat turístic. En aquest apartat s'analitza el diferencial del pes del 2022 respecte del pes del 2019 a fi d'evitar les irregularitats que foren els anys 2020 i 2021. Aquesta magnitud es pot calcular en relació amb les estades o bé amb el nombre de turistes arribats.

Quant a les Illes Balears i en relació amb la millora de l'estacionalitat de les estades, la recuperació ha conduït a increments més destacats en la temporada baixa que en la mitjana alta. Així, es dona un diferencial en punts percentuals positius del pes en la temporada mitjana baixa que quasi arriba als dos punts. Aquest retrocés de l'estacionalitat es dona per mor del turisme estranger, amb 2,6 punts, mentre que el nacional perd 2,9 punts en el pes de la temporada baixa.

Mallorca millora l'estacionalitat de les estades en 1,5 punts, a causa novament de les estades dels turistes de nacionalitat estrangera (2,3 punts menys), ja que pels de nacionalitat espanyola davalla 4,1 punts percentuals. Menorca millora significativament l'estacionalitat i augmenta el pes del nombre de pernoctacions en temporada baixa (3,3 punts), amb un increment de 2,4 punts pel que fa a estades d'espanyols i d'un altre de 2,9 punts quant a les estades d'estrangers. Les Pitiüses presenten una millora similar a la de Menorca, ja que s'apuja el pes de la temporada baixa també en 3,3 punts. Ara bé, en el cas d'Eivissa i Formentera es dona un augment per les estades d'estrangers (3,8 punts) i un descens en les dels espanyols (-3,3 p. p.). Atès que no es disposa de la desagregació per temporades de les estades turístiques d'Eivissa i Formentera independentment, no es pot analitzar l'estacionalitat per separat.

En relació amb l'anàlisi de l'estacionalitat del nombre de turistes, sorprenentment les conclusions són diferents de les realitzades per les estades, la qual cosa posa de manifest fins a quin punt la pandèmia per covid ha trasbalsat els hàbits dels turistes. Així, el pes de la quantitat de turistes que visitaren les Illes Balears els mesos de temporada mitjana baixa cau el 2022 uns 1,7 punts respecte del 2019. El descens té lloc entre els estrangers (-0,8 p. p.), però és sobretot en els espanyols on s'agreuja més l'estacionalitat (-7,7 p. p). En el detall per països, l'estacionalitat dels turistes d'Alemanya (-2,6 p. p.) és la més negativa, mentre que França presenta l'avanç més significatiu (3,0 p. p.), seguida d'Itàlia (1,7 p. p.) i del Regne Unit (0,2 p. p.). La temporada mitjana baixa ha perdut pes tant en els allotjaments de mercat, amb -1,2 punts, com en els allotjaments que no tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments, amb -4,7 p. p.

En relació amb l'evolució de l'estacionalitat dels turistes per illes, Mallorca mostra el mateix patró que el conjunt d'Illes Balears: un empitjorament de 2,3 punts pel que fa a la temporada mitjana baixa, amb un retrocés més intens entre els espanyols (-9,1 p. p.) que entre els estrangers (-1,5 p. p.). A diferència del que passa per a les estades, Menorca iguala l'estacionalitat (només 0,3 punts més), ja que es compensa el retrocés dels espanyols (-4,2 p. p.) amb l'avanç dels estrangers (2,8 p. p. en positiu). Eivissa puja en només dues dècimes el pes de la temporada mitjana baixa de 2022 en comparació amb el pes de la de 2019. Es dona un descens de 8,1 punts en els espanyols, però el dels estrangers puja 0,7 punts percentuals. Formentera presenta la millora de l'estacionalitat més destacada de totes les illes, amb 0,6 punts en positiu. L'impuls dels estrangers (1,4 p. p.) més que compensa el retrocés que es dona en l'empitjorament de l'estacionalitat dels espanyols (-0,9 p. p.).

6.3.4.2. Índex de Gini de les estades i del nombre de turistes

L'índex de Gini és un coeficient que mesura la concentració d'un conjunt de dades. Pot prendre qualsevol valor entre 0 i 1 i augmenta a mesura que s'incrementa la concentració. Per tant, l'índex de Gini serà igual a zero quan la magnitud de referència es reparteixi per igual a totes les observacions (en el cas, per exemple, del

nombre de turistes segons els mesos de l'any significaria l'absència d'estacionalitat). L'altre extrem, si l'índex de Gini pren el valor 1, implica la màxima concentració (tots els turistes es trobarien concentrats en un sol mes i, per tant, l'estacionalitat seria màxima).

Ateses les estades dels turistes, l'índex de Gini a les Illes Balears el 2022 és de 0,40. L'estacionalitat de les pernoctacions estrangeres coincideix amb la dels espanyols. L'estacionalitat a Illes Balears és força més intensa que a la resta d'Espanya. Així, l'índex de Gini de les pernoctacions d'estrangers en el total estatal es queda en el 0,18. Deixant de banda la comparativa amb l'any 2021, pel qual encara no s'ha recuperat la regularitat estacional, l'índex de 2022 de les Illes Balears ha descendit respecte del 2019, quan fou d'un 0,42, amb la corresponent suavització l'estacionalitat. Paral·lelament al comportament del pes de la temporada baixa que s'ha comentat a l'apartat anterior, l'estacionalitat de les pernoctacions millora pels estrangers (l'índex de Gini passa del 0,44 del 2019 al 0,40 el 2022) però retrocedeix pels espanyols (augmenta de 0,36 a 0,40) (vegeu el quadre I-6.5).

Quadre I-6.5. Índex de Gini de les estades i els turistes (2021-2022)

	2021		2022		% de variació 2022-2021		% de variació 2022-2019	
	Estades	Turistes	Estades	Turistes	Estades	Turistes	Estades	Turistes
Illes Balears	**0,51**	**0,53**	**0,40**	**0,42**	**-21,8**	**-20,7**	**-4,8**	**3,8**
Espanya (altres CA)	0,53	0,53	0,40	0,37	-24,9	-30,5	12,0	26,4
Estranger	0,51	0,53	0,40	0,43	-20,4	-18,4	-7,4	1,0
Mallorca	0,47	0,49	0,37	0,38	-21,9	-21,1	-4,2	5,4
Espanya (altres CA)	0,43	0,43	0,34	0,31	-21,9	-29,3	16,2	46,8
Estranger	0,48	0,50	0,38	0,40	-22,2	-20,2	-6,5	2,6
Menorca	0,64	0,63	0,51	0,51	-19,4	-19,0	-6,6	-3,5
Espanya (altres CA)	0,65	0,63	0,52	0,49	-20,1	-21,8	-2,3	6,0
Estranger	0,63	0,63	0,52	0,52	-17,7	-17,0	-8,5	-8,6
Pitiüses	0,57	0,59	0,46	0,49	-20,1	-18,0	-6,8	1,8
Espanya (altres CA)	0,59	0,60	0,42	0,41	-28,7	-31,3	11,9	18,1
Estranger	0,56	0,59	0,48	0,51	-15,6	-13,4	-8,7	0,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ibestat (2023). FRONTUR
Nota: Com més alt és l'índex de Gini, més elevada és l'estacionalitat.

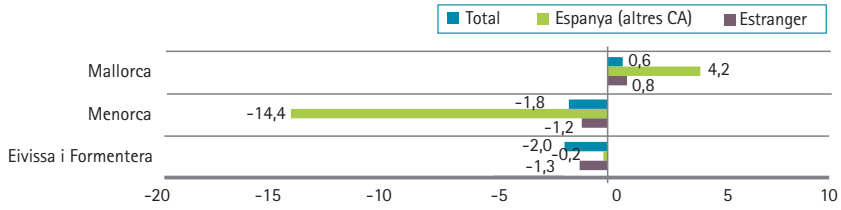
Quant a l'anàlisi regional, Mallorca és l'illa de les Balears on el nivell d'estacionalitat de les estades és més baix (igual a 0,37), tant pel que fa a les estades dels estrangers (0,38) com les dels espanyols (0,34). Per nacionalitat, cau l'estacionalitat dels estrangers (un -6,5 %) en comparació amb el 2019, mentre que augmenta la concentració de les nits dels espanyols (16,2 %). En qualsevol cas, les diferències en punts percentuals de les taxes de creixement de l'índex de Gini de les pernoctacions són positives en comparació amb les del conjunt de les Illes Balears.

Menorca té els nivells d'estacionalitat més elevats i se supera la mitjana balear en més de deu punts. A l'illa més septentrional, els índexs de les estades tant dels espanyols com dels estrangers superen el 0,5. No obstant això, en ambdós casos té lloc un el descens de l'estacionalitat respecte del 2019, que és més intens en els estrangers (-8,5 %) que entre els espanyols (-2,3 %). El fet que en els espanyols es redueixi l'estacionalitat però en el conjunt de l'arxipèlag augmenti dispara el diferencial a favor de Menorca en més de 14 punts. El diferencial pels estrangers també és negatiu.

L'arxipèlag pitiús presenta un nivell d'estacionalitat de 6 punts per sobre de la mitjana de les Illes Balears i queda en el 0,46. Les estades dels espanyols són les menys concentrades (0,42) en comparació amb les dels estrangers (0,48). En relació amb el 2019, les primeres augmenten un 11,9 % i les segones decreixen un 8,7 %. En comparació amb les variacions de les Illes Balears, aquests percentatges indiquen una millora relativa de l'estacionalitat a les Pitiüses (vegeu el gràfic I-6.3).

La progressió de l'estacionalitat del nombre de turistes és similar a la que s'ha comentat sobre el pes de la temporada baixa i divergeix respecte a la de les estades. En termes globals, s'ha accentuat l'estacionalitat respecte de 2019 (3,8 %), tant en el cas dels turistes espanyols (26,4 %) com en el dels estrangers (1,0 %). En termes generals, ha empitjorat l'estacionalitat a totes les illes, excepte a Menorca (-3,5 %), gràcies al turisme estranger (-8,6 %). Cal destacar l'empitjorament de l'estacionalitat que s'ha esdevingut a Mallorca pels espanyols, ja que l'índex de Gini ha passat d'un valor de 0,21 el 2019 a 0,31 el 2022.

Gràfic I-6.3.
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de l'índex de Gini de les estades respecte a les Illes Balears (2019-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ibestat (2023). FRONTUR

6.4. Altres perspectives de la demanda: viatgers i passatgers

6.4.1. Pernoctacions, estada mitjana i viatgers en hotels per país de residència i per illes

6.4.1.1. Pernoctacions en hotels

El total de pernoctacions als hotels ha estat de més 56 milions, amb un creixement del 117,0 % respecte de 2021, tot i que en comparació amb el 2019 cau un 3,6 %. La quantitat d'espanyols cedeix terreny i el seu pes cau fins a situar-se en un 10 % del total d'estades, amb 5,4 milions i un creixement del 37,6 %. Destaca la recuperació per a totes les comunitats autònomes, per a les quals se supera el nombre de nits gaudides el 2019, i, en especial, la Comunitat de Madrid, que es troba una quarta part per sobre del nivell previ a la pandèmia.

Els estrangers, amb 50,6 milions de pernoctacions i un creixement del 131,3 %, són el 90 % restant. Cal comentar que els mercats emissors internacionals patiren el daltabaix més intens el 2020, i el 2021 el nombre de nits encara és un 5,2 % inferior a les de 2019. Els alemanys, amb 17 milions, representen un 30 %, amb un creixement del 102,1 %. Els britànics, amb 15,3 milions de pernoctacions, representen el 27 % i pràcticament quadrupliquen les xifres del 2021, tot i que encara estan un 2,8 % per sota del 2019. La resta de nacionalitats, amb 18,2 milions, aporten el terç restant (vegeu el quadre I-6.6).

Mallorca

El total de pernoctacions als hotels ha estat de 43 milions (el 77 % del total regional), amb un creixement del 124,5 % (una caiguda del 4,4 % respecte de 2019). Els espanyols representen el 7 % del total d'estades a l'illa (quan l'any anterior fou l'11 %), amb 3,2 milions i un creixement del 60 % interanual. Quant al turisme intern, destaquen els creixements del nombre de residents a País Basc, Navarra, la Rioja i Aragó, que augmenten una quarta part en comparació amb el 2019 i, a l'altre extrem, Catalunya i Comunitat Valenciana, on es manté el nombre de pernoctacions respecte a tres anys ençà.

Els estrangers, amb 38,8 milions de pernoctacions (el 93 % del total regional), representen el 79 % sobre tot l'arxipèlag, amb un creixement del 132,0 %. Respecte a aquestes pernoctacions, els alemanys, amb 15,5 milions, representen el 36 % de l'illa, i doblen les nits de l'any anterior; els britànics, amb gairebé 11,2 milions, es queden en el 26 % de l'illa, i es quadrupliquen en un any. A la resta de nacionalitats, sobresurten els francesos, que s'acosten als 2 milions de pernoctacions (el 4 % de l'illa) i un creixement del 47,2 %.

Menorca

El total de pernoctacions als hotels ha estat de 4,4 milions (el 8 % del total regional), amb un creixement del 97,5 %. Els espanyols representen el 23 % del total d'estades a l'illa, amb poc menys d'un milió de pernoctacions i un decreixement del 4,0 %. D'aquestes estades, han llastrat

el comportament global els residents de les comunitats del nord-oest espanyol (-37,8 % interanual) i el turisme intern balear (-26,1 %). Els estrangers, amb 3,4 milions d'estades (el 7 % del total regional), representen el 77 % restant a l'illa, amb un creixement de més del 186,5 %.

De les estades internacionals, els britànics, amb 1,6 milions, representen el 36 % de l'illa, amb un creixement de gairebé el 400 %, i els alemanys, amb un nombre arran de 358.000 pernoctacions, representen el 8 % de l'illa i tenen un creixement d'un 122,8 %. De la resta de nacionalitats, destaquen els italians, amb 395.000 pernoctacions (el 9 % de l'illa), i passa a ser la segona nacionalitat majoritària a la menor de les Gimnèsiques, desbancant la francesa.

Pitiüses

El total d'estades als hotels ha estat de 8,6 milions (el 15 % del total regional), amb un creixement d'un 94,3 %. Els espanyols representen el 14 % del total d'estades a l'illa, amb 1,2 milions d'estades i un creixement d'un 35,5 %. L'increment en el nombre de nits gaudides pels residents espanyols es dona a totes les regions i de forma més intensa a les dues Castella i a Extremadura (88,7 %). A tots els casos es registren increments relatius en el nombre de pernoctacions en comparació amb el 2019.

Els estrangers, amb 7,4 milions d'estades (el 15 % del total regional), representen el 86 % restant a l'illa, amb un creixement del 109,0 %. D'aquestes estades, els britànics, amb més de dos milions i mig de nits, representen el 29 % de l'illa, amb un creixement del 172,0 %. Els alemanys, amb més d'1,1 milions d'estades, representen el 13 % de l'illa, amb un creixement del 76,5 %. De la resta de nacionalitats, sobresurten els italians, que també superen el milió de pernoctacions i representen més del 12 % del total de l'illa i superen el llindar del 2019 en un 2,4 %.

6.4.1.2. Estada mitjana als establiments hotelers

La durada de l'estada mitjana als hotels de les Balears puja fins als 5,2 dies, una dada lleugerament més llarga que la del 2021 (5,1 dies, respecte de la qual implica un augment del 2,1 %), però encara inferior a la de 2019 (un 5,8 % més curta). Els espanyols fan una estada mitjana de 3,36 dies, molt similar a la del 2021 (variació d'un 0,4 %) i a la de 2019 (-0,8 %). Els estrangers presenten una mitjana de nits més llarga, entorn dels 5,5 dies, tot i que s'escurça respecte de l'any anterior i del 2019. Els alemanys fan una estada de 5,9 dies, amb un descens del 4,3 % i torna a situar-se per davall de l'estada del 2019. Els britànics, amb una mitjana que no arriba als 6 dies, pràcticament mantenen la mitjana d'estada (un -0,7 % respecte de 2021 i un -0,5 % en comparació amb el 2019).

Mallorca

L'estada mitjana als hotels de Mallorca és de 5,35 dies (el 2021 fou de 5,25 i el 2019 va ser de 5,65 dies), amb un augment anual del 2,0 %. Els espanyols han fet una estada mitjana de 3,24 dies (el 2021 va ser de 3,06 dies), amb una pujada del 5,9 %.

Quadre I-6.6. Viatgers, pernoctacions i estada mitjana a les Balears per illes i tipus d'allotjaments (2021-2022)

	2021						
	Viatgers			Pernoctacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	
Illes Balears	**6.123.038**	**100%**	**100%**	**30.824.563**	**100%**	**100%**	**5,03**
Total Hotels	5.082.377	83%	100%	25.818.296	84%	100%	5,1
Total estrelles d'or	4.796.388	78%	100%	24.911.023	81%	100%	5,2
Cinc estrelles d'or	387.900	6%	100%	1.793.832	6%	100%	4,6
Quatre estrelles d'or	2.635.225	43%	100%	13.702.153	44%	100%	5,2
Tres estrelles d'or	1.516.633	25%	100%	8.438.106	27%	100%	5,6
Dues i una estrelles d'or	256.630	4%	100%	976.932	3%	100%	3,8
Total estrelles de plata	285.989	5%	100%	907.273	3%	100%	3,2
Apartaments turístics	719.258	12%	100%	3.824.333	12%	100%	5,3
Allotjaments de turisme rural	288.428	5%	100%	999.916	3%	100%	3,5
Acampaments turístics	32.975	1%	100%	182.018	1%	100%	5,5
Mallorca	**4.169.750**	**100%**	**68%**	**21.789.194**	**100%**	**71%**	**5,2**
Total Hotels	3.650.642	88%	72%	19.157.531	88%	74%	5,2
Total estrelles d'or	3.521.797	84%	73%	18.797.855	86%	75%	5,3
Cinc estrelles d'or	253.140	6%	65%	1.183.256	5%	66%	4,7
Quatre estrelles d'or	2.031.108	49%	77%	10.719.881	49%	78%	5,3
Tres estrelles d'or	1.087.281	26%	72%	6.294.073	29%	75%	5,8
Dues i una estrelles d'or	150.268	4%	59%	600.644	3%	61%	4,0
Total estrelles de plata	128.845	3%	45%	359.677	2%	40%	2,8
Apartaments turístics	295.661	7%	41%	1.830.116	8%	48%	6,2
Allotjaments de turisme rural	223.447	5%	77%	801.547	4%	80%	3,6

continua

	2021						
	Viatgers			Pernoctacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	
Menorca	**629.888**	**100%**	**10%**	**3.058.305**	**100%**	**10%**	**4,9**
Total Hotels	448.508	71%	9%	2.226.803	73%	9%	5,0
Total estrelles d'or	417.396	66%	9%	2.142.308	70%	9%	5,1
Cinc estrelles d'or	17.604	3%	5%	122.852	4%	7%	7,0
Quatre estrelles d'or	228.784	36%	9%	1.169.830	38%	9%	5,1
Tres estrelles d'or	156.346	25%	10%	798.053	26%	9%	5,1
Dues i una estrelles d'or	14.663	2%	6%	51.574	2%	5%	3,5
Total estrelles de plata	31.112	5%	11%	84.495	3%	9%	2,7
Apartaments turístics	133.659	21%	19%	696.031	23%	18%	5,2
Allotjaments de turisme rural	47.721	8%	17%	135.471	4%	14%	2,8
Eivissa-Formentera	**1.290.423**	**100%**	**21%**	**5.795.045**	**100%**	**19%**	**4,5**
Total Hotels	983.226	76%	19%	4.433.962	77%	17%	4,5
Total estrelles d'or	857.195	66%	18%	3.970.861	69%	16%	4,6
Cinc estrelles d'or	117.156	9%	30%	487.724	8%	27%	4,2
Quatre estrelles d'or	375.333	29%	14%	1.812.442	31%	13%	4,8
Tres estrelles d'or	273.006	21%	18%	1.345.981	23%	16%	4,9
Dues i una estrelles d'or	91.699	7%	36%	324.714	6%	33%	3,5
Total estrelles de plata	126.032	10%	44%	463.101	8%	51%	3,7
Apartaments turístics	289.937	22%	40%	1.298.185	22%	34%	4,5
Allotjaments de turisme rural	17.260	1%	6%	62.898	1%	6%	3,6

continua

	2022						
	Viatgers			Pernoctacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	
Illes Balears	**12.702.203**	**100%**	**100%**	**65.828.410**	**100%**	**100%**	**5,2**
Total Hotels	10.803.775	85%	100%	56.020.900	85%	100%	5,2
Total estrelles d'or	10.365.766	82%	100%	54.622.826	83%	100%	5,3
Cinc estrelles d'or	727.551	6%	100%	3.303.243	5%	100%	4,5
Quatre estrelles d'or	5.267.872	41%	100%	28.475.580	43%	100%	5,4
Tres estrelles d'or	3.724.758	29%	100%	19.974.647	30%	100%	5,4
Dues i una estrelles d'or	645.585	5%	100%	2.869.356	4%	100%	4,4
Total estrelles de plata	438.009	3%	100%	1.398.074	2%	100%	3,2
Apartaments turístics	1.461.855	12%	100%	8.148.740	12%	100%	5,6
Allotjaments de turisme rural	389.074	3%	100%	1.399.517	2%	100%	3,6
Acampaments turístics	47.499	0%	100%	259.253	0%	100%	5,5
Mallorca	**9.074.644**	**100%**	**71%**	**48.618.063**	**100%**	**74%**	**5,4**
Total Hotels	8.035.514	89%	74%	43.005.203	88%	77%	5,4
Total estrelles d'or	7.839.950	86%	76%	42.373.268	87%	78%	5,4
Cinc estrelles d'or	461.241	5%	63%	2.200.933	5%	67%	4,8
Quatre estrelles d'or	4.181.739	46%	79%	23.022.626	47%	81%	5,5
Tres estrelles d'or	2.818.447	31%	76%	15.460.360	32%	77%	5,5
Dues i una estrelles d'or	378.523	4%	59%	1.689.349	3%	59%	4,5
Total estrelles de plata	195.563	2%	45%	631.935	1%	45%	3,2
Apartaments turístics	731.617	8%	50%	4.465.846	9%	55%	6,1
Allotjaments de turisme rural	307.513	3%	79%	1.147.014	2%	82%	3,7

continua

	2022						
	Viatgers			Pernoctacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	
Menorca	**1.106.314**	**100%**	**9%**	**6.078.250**	**100%**	**9%**	**5,5**
Total Hotels	775.038	70%	7%	4.398.300	72%	8%	5,7
Total estrelles d'or	732.257	66%	7%	4.287.484	71%	8%	5,9
Cinc estrelles d'or	41.553	4%	6%	289.079	5%	9%	7
Quatre estrelles d'or	421.008	38%	8%	2.419.361	40%	8%	5,7
Tres estrelles d'or	233.047	21%	6%	1.423.976	23%	7%	6
Dues i una estrelles d'or	36.649	3%	6%	155.068	3%	5%	4
Total estrelles de plata	42.781	4%	10%	110.816	2%	8%	2,6
Apartaments turístics	271.277	25%	19%	1.505.813	25%	18%	5,6
Allotjaments de turisme rural	59.999	5%	15%	174.137	3%	12%	2,9
Eivissa-Formentera	**2.473.747**	**100%**	**19%**	**10.872.844**	**100%**	**17%**	**4,4**
Total Hotels	1.993.223	81%	18%	8.617.397	79%	15%	4,3
Total estrelles d'or	1.793.558	73%	17%	7.962.074	73%	15%	4,4
Cinc estrelles d'or	224.757	9%	31%	813.231	7%	25%	4
Quatre estrelles d'or	665.125	27%	13%	3.033.593	28%	11%	4,6
Tres estrelles d'or	673.264	27%	18%	3.090.311	28%	15%	5
Dues i una estrelles d'or	230.413	9%	36%	1.024.939	9%	36%	4
Total estrelles de plata	199.665	8%	46%	655.324	6%	47%	3,3
Apartaments turístics	458.961	19%	31%	2.177.081	20%	27%	4,7
Allotjaments de turisme rural	21.563	1%	6%	78.366	1%	6%	3,6

continua

	% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019		
	Viatgers	Pernocta-cions	Estada mitjana	Viatgers	Pernocta-cions	Estada mitjana
Illes Balears	**107,4**	**113,6**	**2,9**	**2,4**	**-3,6**	**-5,9**
Total Hotels	112,6	117,0	2,1	2,1	-3,6	-5,6
Total estrelles d'or	116,1	119,3	1,5	3,4	-2,6	-5,8
Cinc estrelles d'or	87,6	84,1	-1,8	4,1	8,8	4,5
Quatre estrelles d'or	99,9	107,8	4,0	11,3	4,8	-5,9
Tres estrelles d'or	145,6	136,7	-3,6	-4,0	-12,0	-8,3
Dues i una estrelles d'or	151,6	193,7	16,8	-9,0	-8,7	0,4
Total estrelles de plata	53,2	54,1	0,6	-21,8	-31,9	-12,9
Apartaments turístics	103,2	113,1	4,8	0,8	-6,3	-7,1
Allotjaments de turisme rural	34,9	40,0	3,8	17,7	11,8	-5,0
Acampaments turístics	44,0	42,4	-1,1	16,5	5,8	-9,2
Mallorca	**117,6**	**123,1**	**2,5**	**1,6**	**-4,3**	**-5,8**
Total Hotels	120,1	124,5	2,0	0,9	-4,4	-5,2
Total estrelles d'or	122,6	125,4	1,3	1,9	-3,8	-5,6
Cinc estrelles d'or	82,2	86,0	2,1	3,4	11,2	7,6
Quatre estrelles d'or	105,9	114,8	4,3	9,0	3,4	-5,2
Tres estrelles d'or	159,2	145,6	-5,2	-6,4	-13,9	-8,1
Dues i una estrelles d'or	151,9	181,3	11,7	-5,8	-8,0	-2,4
Total estrelles de plata	51,8	75,7	15,8	-28,0	-32,4	-6,2
Apartaments turístics	147,5	144,0	-1,4	3,6	-7,1	-10,3
Allotjaments de turisme rural	37,6	43,1	4,0	16,3	10,6	-4,9
Menorca	**75,6**	**98,7**	**13,2**	**10,0**	**5,7**	**-3,9**
Total Hotels	72,8	97,5	14,3	12,8	7,8	-4,4
Total estrelles d'or	75,4	100,1	14,1	11,7	7,7	-3,5
Cinc estrelles d'or	136,0	135,3	-0,3	36,0	21,7	-10,5
Quatre estrelles d'or	84,0	106,8	12,4	15,5	6,3	-8,0
Tres estrelles d'or	49,1	78,4	19,7	1,6	8,0	6,3
Dues i una estrelles d'or	149,9	200,7	20,3	16,6	3,7	-11,0
Total estrelles de plata	37,5	31,2	-4,6	37,4	12,1	-18,4
Apartaments turístics	103,0	116,3	6,6	-0,5	-1,8	-1,3
Allotjaments de turisme rural	25,7	28,5	2,2	31,1	28,6	-1,9

continua

	% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019		
	Viatgers	Pernocta-cions	Estada mitjana	Viatgers	Pernocta-cions	Estada mitjana
Eivissa-Formentera	**91,7**	**87,6**	**-2,1**	**2,1**	**-5,4**	**-7,4**
Total Hotels	102,7	94,3	-4,1	3,2	-4,8	-7,8
Total estrelles d'or	109,2	100,5	-4,2	7,1	-0,9	-7,5
Cinc estrelles d'or	91,8	66,7	-13,1	1,2	-0,8	-2,0
Quatre estrelles d'or	77,2	67,4	-5,5	24,7	15,3	-7,5
Tres estrelles d'or	146,6	129,6	-6,9	4,9	-9,9	-14,1
Dues i una estrelles d'or	151,3	215,6	25,6	-16,7	-11,4	6,3
Total estrelles de plata	58,4	41,5	-10,7	-22,4	-35,6	-17,1
Apartaments turístics	58,3	67,7	5,9	-2,8	-7,8	-5,2
Allotjaments de turisme rural	24,9	24,6	-0,3	5,9	-1,6	-7,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). Ocupació de l'oferta turística
(*) Dades d'acampaments turístics no desagregades per illes.

Els estrangers pernocten una mitjana de 5,65 dies (el 2021 va ser de 5,73 dies), amb un decrement de l'1,4 %. Els alemanys redueixen l'estada mitjana per davall dels 6 dies (fins als 5,8 dies), amb la qual cosa escurcen un 3,7 % la xifra del 2021. En canvi, els britànics allarguen el nombre de nits per cada viatger fins a les 6,1, un avanç del 7,0 %.

Menorca

L'estada mitjana als hotels de Menorca s'allarga devers mig dia i queda entorn dels 5,7 dies, per sobre del valor del 2021 (5,0 dies), però per sota del de 2019 (5,94). L'increment relatiu és del 14,3 %. Els espanyols han fet una estada mitjana de 4,18 dies (el 2021 va ser molt similar).

L'estada mitjana dels estrangers és significativament més llarga. El 2022 arriba als 6,34 dies, un 7,6 % superior a la de 2021 (5,90) i s'acosta a la xifra del 2019 (6,72 dies). Les estades dels alemanys, amb 7,76 dies, són de les més llargues i tenen un avanç del 9,8 %. Juntament amb la mitjana dels holandesos i dels txecs (7,48 i 7,35 dies respectivament), són les úniques que superen la setmana de durada. Els britànics, amb una mitjana de 6,88 dies, allarguen el 4,1 %.

Pitiüses

L'estada mitjana als hotels de les Pitiüses s'escurça un 4,1 % respecte del 2021 i queda entorn dels 4,32 dies, pels 4,5 dies del 2021 i els 4,7 dies del 2019. Els espanyols han fet una estada mitjana al voltant dels 3,17 dies el 2022 (uns 3,27 dies el 2021), amb una reducció del 3,2 %.

Paral·lelament, el nombre mitjà de pernoctacions dels estrangers també es redueix fins als 4,6 dies (un -7,8 % interanual), per

mor dels descensos dels italians (amb 4,10 dies cauen un 4,0 %) i, sobretot, dels britànics (4,96 dies i un decrement del 14,9 %).

6.4.1.3. Viatgers en hotels

El total de viatgers als hotels supera els 10,8 milions, amb un creixement del 112,6 %. En comparació amb el 2019, els clients dels establiments hotelers s'han incrementat un 2,1 %, contràriament al que succeeix amb les pernoctacions, tal com s'ha comentat a l'apartat corresponent.

Els espanyols representen el 15 % del total de viatgers a hotels, amb 1,6 milions i un creixement del 37,0 %. Cal comentar que el 2021 el pes dels espanyols en el total dels viatgers fou d'un 23 %, fet que constata la recuperació del mercat internacional. Dels viatgers residents a Espanya, destaca l'increment dels procedents d'Andalusia, Múrcia, les Canàries, Ceuta i Melilla (60,2 % més), els quals ja estan més d'una cinquena part per sobre del nombre de viatgers de 2019. Els residents a Catalunya i la Comunitat Valenciana són els que menys creixen respecte de tres anys enrere, amb un 6,9 %. Els estrangers, amb 9,2 milions, representen el 85 % restant i presenten un creixement del 135,5 %. D'aquests, destaquen sobre la resta els alemanys, que amb gairebé 3 milions representen el 27 % del total; seguits dels britànics, amb 2,6 milions, el 24 %. Ambdues nacionalitats aglutinen més de la meitat del total de viatgers allotjats als hotels de les Illes Balears.

El segon grup de nacionalitats que cal destacar són els francesos i els italians, que s'acosten al mig milió de viatgers i representen cada un devers un 5 % del total. En ambdós casos se superen els nivells assolits el 2019 (9,6 % i 7,8 % respectivament), però la recuperació dels italians ha tingut lloc més el 2022 que no pas el 2021. A l'extrem negatiu hi ha Rússia, Suècia, Finlàndia i el Japó, que respecte de 2019 tenen una pèrdua de viatgers de més del 40 %. És especialment destacable el cas del turisme rus: el nombre de viatgers russos del 2022 no és tan ni una cinquena part del de 2019.

Mallorca

El total de viatgers als hotels de Mallorca se situa al voltant dels 8 milions, amb un creixement del 120,1 %. Els espanyols representen el 12 % del total de viatgers a hotels de l'illa, amb 992.547 i un creixement del 51,0 %. Els augments es troben entre el mínim registrat en els viatgers de Galícia, Astúries i Cantàbria, amb un 38,5 %, i el màxim registrat pels residents a Andalusia, Múrcia, Illes Canàries, Ceuta i Melilla (72,0 %).

Els estrangers, amb 7,0 milions, representen el 88 % restant i presenten un creixement del 135,3 %. D'aquests, els alemanys, amb 2,7 milions, representen el 33 %, i els britànics, amb 1,8 milions, el 23 %. En tercer lloc, els viatgers francesos superen la xifra de 385.000 i augmenten un 50,4 % el nivell del 2021, però encara es troben un 6,9 % per sota del de 2019.

Per variació respecte de 2019, cal comentar el cas dels Estats Units d'Amèrica, el nombre de viatgers del qual augmenta més d'un 20 %. Possiblement, ha ajudat a aquesta fita la ruta aèria directa entre l'aeroport de Palma i la ciutat de Nova York, que s'ha inaugurat el 2022. Els Països Bai-

xos i Suïssa, que freguen els 200.000 viatgers, també presenten variacions positives respecte de la situació prèvia a la pandèmia (8,6 % i un 16,3 % respectivament).

Menorca

El total de viatgers als hotels de Menorca ha estat de 775.000, amb un creixement del 72,8 %. El nombre d'espanyols representen el 31 % del total de viatgers en hotels de l'illa, amb 239 milers i un decreixement del 3,3 %.

Els estrangers, amb quasi 536.000, representen el 69 % restant, i en aquest cas presenten un creixement d'un 166,4 %. D'aquests viatgers, els britànics, amb 233.000, representen el 30 % i creix un 379,2 %. Els alemanys, amb 46.185 viatgers, representen el 6 % i pràcticament doblen el nombre respecte d'un any ençà, però cauen a la quarta posició, per darrere dels francesos (amb gairebé 72.000 viatgers) i dels italians (a prop dels 66 .000), els quals tenen un pes del 9 % i del 8 %, respectivament, sobre el total de l'illa.

Si es compara la situació amb la d'abans de la pandèmia, en termes relatius són ressenyables els creixements de Luxemburg (841,1 %), els països africans (345,1 %), la República Txeca (170,3 %) i Irlanda (144,5 %). A l'altre extrem, hi ha Finlàndia (-92,2 %), Suècia (-88,8 %), Noruega (-63,3 %) i Dinamarca (-42,3 %).

Pitiüses

El total de viatgers als hotels de les Pitiüses ha estat de 2 milions, amb un creixement d'un 102,7 %. Els espanyols passen a representar el 19 % del total de viatgers en hotels de l'illa, amb menys de 380.000, malgrat que el creixement és del 40 % en termes interanuals. D'aquests, destaca la pujada del nombre de viatgers procedents d'Extremadura i de les dues Castella, el qual es dobla. També el nombre de viatgers d'Astúries Galícia i Cantàbria presenta un augment important (64,4 %). A l'altre extrem hi ha el menor augment dels residents a les Illes Balears, amb un 18,4 %.

Els estrangers, amb 1,6 milions, representen el 81 % restant i presenten un creixement del 126,6 %. D'aquests viatgers, els britànics, amb més de mig milió, representen el 26 % i la quantitat creix un 219,6 %; els italians, amb 247.000, representen el 12 % i creix un 144,2 %, i els alemanys, que gairebé arriben als 200.000 viatgers, representen el 10 % i creix un 76,9 %.

Per creixement en comparació amb el 2019, és remarcable que els danesos presentin pujades superiors al 150 %. França, Portugal i Noruega augmenten el nombre de viatgers a una taxa superior al 50 %. Al costat negatiu, tornam a trobar-hi Rússia (amb una pèrdua d'un 61,3 %), el Japó (-46,7 %) i Polònia (-42,3 %).

6.4.2. Pernoctacions, estada mitjana i viatgers en apartaments turístics

El 2022 els apartaments turístics sumen 8,1 milions de pernoctacions, el 12 % del total de les Illes Balears en establiments reglats. Respecte del 2021, aquesta xifra representa una pujada del 113,1 %. L'estada mitjana que es donà en aquest tipus d'allotjament és lleugerament més

llarga que la dels hotels, ja que arriba als 5,6 dies, gràcies a l'augment del 4,8 % en termes interanuals. El total de viatgers, 1.462.000, puja un 103,2 % respecte de l'any 2021, però en comparació amb el 2019 la pujada és de només un 0,8 % (vegeu el quadre I-6.6).

A Mallorca, aquest tipus d'allotjament reglat té un pes inferior a la mitjana (un 9 %) i registra 4,5 milions de pernoctacions. En comparació amb l'any anterior, el nombre de nits puja un 144,0 %. L'estada mitjana és, en aquesta illa, de 6,1 nits, la més alta dels establiments reglats, i presenta un escurçament tant respecte del 2021 (-1,4 %) com respecte del 2019 (-10,3 %). Quant al nombre de viatgers, supera els 731.000, amb un ascens del 147,5 % en comparació amb el 2021 i un altre del 3,6 % respecte del 2019.

A Menorca, els apartaments turístics tenen més importància que a la resta de l'arxipèlag. Gairebé un de cada cinc viatgers que optaren per un apartament turístic de les Balears escolliren l'illa de Menorca i un de cada quatre que visità l'illa s'allotjà en aquest tipus d'establiment. Així, el nombre de pernoctacions, 1,5 milions, i el de viatgers, 271.000, tenen un pes respecte a l'illa d'un 25 % en ambdós casos. Tant el nombre de viatgers com el de pernoctacions es doblen en comparació amb un any enrere, però estan per sota dels registres del 2019. L'estada mitjana, que se situa en 5,6 dies, s'allarga un 6,6 % interanual.

Els apartaments turístics registren a les Pitiüses 2,2 milions de pernoctacions, el 20 % sobre el total de l'illa, però més d'una quarta part de les nits en apartaments de totes les Balears. Els viatgers, gairebé 460 milers, tenen un pes fins i tot superior, el qual arriba al 31 %. En comparació amb els nivells del 2021, tant la quantitat de les pernoctacions com la de viatgers augmenten amb força (amb un 67,7 % i 58,3 %, respectivament). L'estada mitjana, que no arriba als cinc dies, recupera part del terreny perdut i, respecte del 2021, s'allarga un 5,9 %.

6.4.3. Pernoctacions, estada mitjana i viatgers en allotjaments de turisme rural

Els establiments de turisme rural a les Illes Balears tenen un pes al voltant dels tres punts percentuals respecte de la resta d'establiments reglats. No obstant això, arran de 390.000 viatgers optaren per gaudir 1,4 milions de pernoctacions en allotjaments de turisme rural de les Illes Balears. Respecte de l'any anterior, aquestes xifres suposen una recuperació tant en el nombre de viatgers (34,9 %) com en el de les pernoctacions (40,0 %). L'estada mitjana, que fou de 3,6 dies, s'allarga un 3,8 % en termes interanuals, tot i que ja és de les estades mitjanes més curtes dels establiments reglats.

Mallorca supera els 300.000 viatgers i arriba a 1,1 milions de pernoctacions en els allotjaments de turisme rural. El nombre de nits facturades puja un 43,1 %, mentre que el de viatgers s'incrementa un 37,6 %. Això fa que l'estada mitjana pugi (4,0 %), i queda al voltant dels 3,7 dies.

A Menorca destaca aquest tipus d'allotjament pel pes que té (entre el 3 % i el 5 %) i per superar amb escreix els nivells previs a la pandèmia. Els increments del nombre

de viatgers (25,7 %) i de pernoctacions (28,5 %) respecte de 2021 fan que la variació respecte de tres anys ençà sigui positiva (31,1 % i 28,6 %, respectivament). L'estada mitjana augmenta de manera interanual, tot i que no arriba als tres dies.

A les Pitiüses, el turisme rural té menys presència que a la resta del territori balear (representa devers un 1 % del pes a l'illa), tot i que, així mateix, registra 78.000 pernoctacions de més de 21.000 viatgers. En comparació amb el 2021, aquestes magnituds presenten un augment d'una quarta part, però respecte de 2019 únicament el nombre de viatgers està per sobre (5,9 %).

6.4.4. Passatgers en creuers

El total de passatgers en creuers, tant en trànsit com de base, ha estat d'1,7 milions el 2022, amb la qual cosa s'ha multiplicat per cinc el total de l'any 2021. Cal recordar que les restriccions a la mobilitat imposades per la crisi sanitària provocada per la covid aturà l'arribada de creuers a partir del març de 2020 i no fou fins al juny del 2021 quan es tornà a donar aquesta activitat als ports de les Illes Balears.

La recuperació ha tingut lloc sobretot al port de Palma, el qual acull quatre cinquenes parts dels creueristes. El port d'Eivissa és el segon en importància i gairebé arriba als 300.000 passatgers en aquesta modalitat. L'activitat de creuers als ports de Maó o Alcúdia ha estat pràcticament nul·la, mentre que ha estat del tot inexistent a la Savina de Formentera (vegeu el quadre I-6.7).

6.5. Despesa turística total

6.5.1. Per illes i temporada

La despesa total ha seguit una evolució més positiva que la dels turistes, si bé cal tenir en compte l'efecte de la pujada de preus sobre alguns serveis. A les Illes Balears, la despesa turística arriba als 17.351 milions d'euros: el 70,1 % a Mallorca, el 18,5 % a Eivissa, el 9,3 % a Menorca i el 2,1 % restant a Formentera. La despesa per persona torna a millorar si se situa en els 1.051 euros.

Mallorca és la regió amb la mitjana per persona més alta (1.061 euros), mentre que a Menorca és on es troba la ràtio més modesta (991 euros). Al mig, hi ha la despesa mitjana d'Eivissa (1.048 euros) i la de Formentera (1.043 euros). Quant a la despesa per persona i dia ha estat de 159 euros tant a Mallorca com a Formentera, xifra que, a més, coincideix amb la mitjana del conjunt balear. En canvi, a Menorca aquesta magnitud es queda en els 139 euros, mentre a Eivissa se superen els 175 euros per turista i dia (vegeu el quadre I-6.8).

La temporada mitjana baixa només representa el 14,8 % del total de la despesa. Per illes, només Mallorca supera aquest percentatge, amb un 17,6 %, ja que a les Pitiüses és del 8,5 %, i a Menorca, del 7,4 %. Aquesta diferència ofereix la incidència de l'estacionalitat a les illes menors.

Pel que fa a les taxes de creixement, la despesa total ha augmentat un 97,2 %; la despesa per persona, un 3,7 %, i la despesa per persona i dia, un 14,0 %.

Quadre I-6.7. Trànsit marítim de passatgers de creuers a les Illes Balears per port (2021-2022)

	2021					
	Total	% sobre el total	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa
Total	**345.099**	**100%**	**288.049**	**100%**	**57.050**	**100%**
Palma	300.626	87%	245.068	85%	55.558	97%
Alcúdia	20	0%	20	0%	0	0%
Maó	2.796	1%	2.708	1%	88	0%
Eivissa	41.657	12%	40.253	14%	1.404	2%
La Savina	0	0%	0	0%	0	0%

	2022						% de variació 2022-2021			
	Total	% sobre el total	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% de variació 2022-2019 Total
Total	**1.729.588**	**100%**	**1.441.284**	**100%**	**288.304**	**100%**	**401,2**	**400,4**	**405,4**	**-34,9**
Palma	1.379.517	80%	1.107.979	77%	271.538	94%	358,9	352,1	388,7	-37,8
Alcúdia	318	0%	318	0%	0	0%	1490,0	1490,0	...	-52,7
Maó	53.245	3%	48.466	3%	4.779	2%	1804,3	1689,7	5330,7	21,7
Eivissa	296.508	17%	284.521	20%	11.987	4%	611,8	606,8	753,8	-25,2
La Savina	0	0%	0	0%	0	0%	...	...	...	...

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Autoritat Portuària de les Illes Balears de l'Ibestat (2023). Transport
(...) Dada no disponible.

Per illes, Mallorca creix per sobre de la mitjana regional quant al total (3,4 p. p. més), però la despesa per persona puja només un 0,7 % en comparació amb l'any 2021 (3,6 punts menys que la mitjana regional) i la mitjana diària augmenta tres punts menys que el total balear i es queda en un 10,8 %.

Menorca presenta un comportament totalment simètric al de Mallorca: mentre el total de la despesa puja per davall de la mitjana regional (83,3 %, quasi 14 punts per sota de la balear), la despesa diària (11,1 punts) i la despesa per persona (9,8 punts) ho fan per sobre.

Eivissa creix més que la mitjana en les tres magnituds, però, sobretot, en la despesa per persona i dia (8,3 punts més) fins a situar la variació en un 22,3 %.

Formentera presenta l'únic descens en la despesa diària (-5,8 %), però l'increment de la despesa per persona (21,3 %) és força superior a l'augment de la resta de les Illes Balears (17,6 punts). La despesa turística total de Formentera només augmenta un 42,9 % en comparació amb el 2021 (54,3 punts menys que la pujada regional), però, en relació amb el 2019, la despesa és més d'un terç superior.

Quadre I-6.8. Despesa dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes (2021-2022)

	2021			2022			% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total
Illes Balears										
Total (milions d'euros)	8.799	8.141	658	17.351	14.784	2.566	97,2	81,6	290,1	5,1
Per persona (euros)	1.013	1.029	855	1.051	1.068	963	3,7	3,8	12,7	4,9
Per persona i dia (euros)	**140**	**144**	**106**	**159**	**166**	**129**	**14,0**	**15,8**	**21,9**	**5,7**
Mallorca										
Total (milions d'euros)	6.069	5.498	571	12.171	10.026	2.146	100,6	82,3	276,0	3,4
Per persona (euros)	1.059	1.081	886	1.061	1.074	1.004	0,2	-0,7	13,3	5,0
Per persona i dia (euros)	**143**	**148**	**109**	**159**	**165**	**134**	**10,8**	**11,7**	**22,5**	**6,3**
Menorca										
Total (milions d'euros)	879	854	25	1.611	1.492	119	83,3	74,7	376,8	11,8
Per persona (euros)	873	883	618	991	1.022	716	13,5	15,7	15,8	3,0
Per persona i dia (euros)	**111**	**112**	**85**	**139**	**144**	**94**	**25,1**	**28,9**	**10,7**	**4,9**

continua

	2021			2022			% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total
Pitiüses										
Total (milions d'euros)	1.851	1.789	62	3.568	3.267	302	92,8	82,6	384,1	8,2
Per persona (euros)	951	961	730	1.047	1.072	836	10,1	11,6	14,5	5,6
Per persona i dia (euros)	**146**	**150**	**87**	**173**	**182**	**113**	**18,6**	**21,7**	**30,6**	**4,2**
Eivissa										
Total (milions d'euros)	1.602	...	...	3.212	...	...	100,6	...	...	6,0
Per persona (euros)	967	...	...	1.048	...	...	8,4	...	...	4,7
Per persona i dia (euros)	**143**	**...**	**...**	**175**	**...**	**...**	**22,3**	**...**	**...**	**4,8**
Formentera										
Total (milions d'euros)	250	...	...	356	...	...	42,9	...	...	33,7
Per persona (euros)	860	...	...	1.043	...	...	21,3	...	...	16,3
Per persona i dia (euros)	**169**	**...**	**...**	**159**	**...**	**...**	**-5,8**	**...**	**...**	**-0,4**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). EGATUR

(...) Dada no disponible.

A causa del retorn al padró estacional en la recuperació després de la crisi sanitària, hi ha hagut una evolució favorable en el comportament de la temporada mitjana baixa a totes les illes. El pes d'aquesta temporada a Mallorca puja a la despesa total (8,2 punts), a Menorca ho fa 4,5 punts i a Eivissa, 5,1 p. p.

6.5.2. Per país de residència i per illes

6.5.2.1. Illes Balears

La despesa dels estrangers, amb 15.222 milions d'euros, representa el 87,7 % del total, i la dels espanyols, amb 2.129 milions, el 12,3 % restant. Per nacionalitats, destaquen els alemanys, amb 4.756 milions, i els britànics, amb 3.716 milions. La despesa per persona dels espanyols és de 645 euros, i la dels estrangers, de 1.153 euros. Destaca per sobre la despesa dels turistes procedents de la resta del món, amb 1.383 euros per persona, i la dels nòrdics, amb 1.295 euros/persona. La despesa per persona i dia dels espanyols torna a superar els 100 euros, i la dels estrangers puja un 8,6 % fins a situar-se en els 173 euros. Destaquen, per sobre dels 219 euros, els turistes procedents de la resta del món (vegeu el quadre I-6.9).

En termes de creixement diferencial regional, el comportament de la despesa global dels estrangers ha estat millor (11,9 punts), davant del descens de 57,1 punts en el cas dels espanyols. Respecte de la despesa per persona, paradoxalment, tant els estrangers com els espanyols han tingut un pitjor comportament diferencial respecte del total (-3,6 punts i -3,7 punts, respectivament). La despesa per persona i dia creix més entre els espanyols (1,7 punts) que entre els estrangers (-5,4 punts respecte de la mitjana regional). Per nacionalitats dels estrangers, destaca la fortalesa dels britànics (113,9 punts en despesa total) i dels italians (59,2 punts). En la despesa per persona i en la despesa diària, la majoria de diferencials són negatius, amb l'excepció dels belgues, luxemburguesos i holandesos a la despesa per persona (0,2 punts).

Mallorca

La despesa dels estrangers, amb 11.147 milions, representa el 91,6 % del total, i la dels espanyols, amb 1.025 milions, el 8,4 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 579 euros, i la dels estrangers, de 1.148 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 98 euros, i la dels estrangers, de 168 euros.

Per nacionalitats, els alemanys fan més d'un terç de la despesa total (4.326 milions), però la resta de països diferents a Alemanya i Regne Unit tenen la despesa per persona i per persona/dia més alta. Cal destacar l'augment de la despesa dels britànics, que, amb una pujada de gairebé el 220 %, se situen en els 2.365 milions d'euros.

Menorca

La despesa dels estrangers, amb 1.611 milions, representa devers el 70 % del total, i la dels espanyols, amb 478 milions, el 30 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 730 euros, i la dels estrangers, de 1.166 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 98 euros, i la dels estrangers, de 168 euros.

Quadre I-6.9. Despesa dels turistes amb destinació principal a les Illes Balears per país de residència (2021-2022)

	2021			2022			% de variació 2022-2021		
	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)
Total	**8.799**	**1.013**	**140**	**17.351**	**1.051**	**159**	**97,2**	**3,7**	**14,0**
Espanya (altres CA)	1.520	644	88	2.129	645	102	40,1	0,1	15,7
Estranger	7.279	1.151	159	15.222	1.153	173	109,1	0,2	8,6
França	618	1.022	159	918	1.036	160	48,4	1,3	1,0
Itàlia	273	927	145	701	950	158	156,4	2,5	8,9
Regne Unit	1.194	1.157	157	3.716	1.105	169	211,1	-4,5	8,0
Alemanya	2.623	1.118	146	4.756	1.106	158	81,3	-1,0	8,2
Suïssa	337	1.183	176	480	1.197	174	42,6	1,2	-1,0
Bèlgica, Luxemburg i Països Baixos	782	1.184	174	1.280	1.231	194	63,7	3,9	11,4
Països nòrdics	396	1.254	167	784	1.295	177	97,9	3,2	5,8
La resta del món	1.055	1.344	193	2.587	1.383	219	145,3	2,9	13,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). EGATUR

En els països nòrdics, s'hi inclou Dinamarca, Finlàndia, Noruega i Suècia.

Per nacionalitats, destaca novament la recuperació del turisme britànic, que ha multiplicat la despesa total per tres, tot i que l'alemany té la despesa per persona més alta (1.210 euros). La despesa diària més destacada la tenen els països de la resta del món (177 euros).

Eivissa

La despesa dels estrangers, amb 2.700 milions, representa el 84 % del total, i la dels espanyols, amb 511 milions, el 16 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 683 euros, i la dels estrangers, de 1.166 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 106 euros, i la dels estrangers, de quasi 200 euros. Quant a les nacionalitats, la despesa dels italians significa el 9 % del total, tot i que les ràtios per persona i per illa siguin més altes a la resta de nacionalitats.

Formentera

La despesa dels estrangers, amb 241 milions, representa el 67,7 % del total, i la dels espanyols, amb 115 milions, el terç restant. La despesa per persona dels espanyols és de 877 euros, i la dels estrangers, de 1.148 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 144,5 euros, i la dels estrangers, de 168 euros. En el cas de la pitiüsa menor, la despesa dels italians significa el 36 % del total i arriba als 128 milions d'euros.

6.5.2.2. Despesa del turisme internacional per comunitats autònomes

La despesa turística internacional patí un daltabaix el 2020 molt més intens que la despesa domèstica. A més, el fet que el 2021 encara hi hagués restriccions a la mobilitat retardà un any la represa de la normalitat en els mercats estrangers. Així i tot, no totes les regions d'Espanya han recobrat els nivells de despesa turística internacional que tenien abans de la pandèmia. Si en termes de nombre de turistes les Illes Balears ocupen la segona posició, quant a despesa turística total queda per darrere de les Canàries i de Catalunya. No obstant això, els dos arxipèlags recullen una despesa superior a la de 2019 (2,5 % en el cas de les Balears i 3,6 % en el de les Canàries), mentre que Catalunya roman un 22,7 % per sota de la despesa de tres anys ençà. En el rànquing de la despesa per persona, les Illes Balears han perdut posicions relatives, atès que el 2021 era la tercera (la quarta el 2019) i el 2022 cau fins al vuitè lloc. En canvi, si s'incorpora a l'anàlisi l'estada mitjana i es tradueixen les dades a la mitjana diària, les Illes Balears queden només per darrere de Madrid, el País Basc i Catalunya (vegeu el quadre I-6.10).

Les Balears han passat d'aportar el 20,9 % del total de la despesa turística de l'Estat el 2021 a un 17,5 el 2022. Com s'ha vist als paràgrafs anteriors, per davant de l'arxipèlag balear es troben les Canàries (20,0 %) i Catalunya (18,9 %) i només Andalusia (13,8 %), la Comunitat Valenciana (11,6 %) i Madrid (11,1 %) tenen pesos de dues xifres.

6.5.3. Preus i rendibilitat del sector hoteler

6.5.3.1. Rendibilitat per illes i per temporades

El 2022, any del retorn a la normalitat després de l'esclat de la pandèmia de la covid, es dona un manteniment de la

tarifa mitjana diària però un increment substancial dels ingressos per habitació disponible, tant a la temporada alta com a la temporada baixa. Mallorca és l'illa que té la tarifa mitjana diària i els ingressos per habitació més baixos el 2022 (115,4 euros i 90,2 euros respectivament) i també és la regió que menys augmenta aquestes xifres respecte de 2019 (15,3 % i 13,0 %). Les tarifes i els ingressos més elevats es troben a les Pitiüses (170 euros i 132,5 euros), les quals són també les xifres que presenten una variació més positiva en comparació amb tres anys enrere. La situació de Menorca és intermèdia entre la de Mallorca i les Pitiüses i, per tant, més similar a la mitjana balear. Com a únic fet destacable hi ha la baixada interanual de la tarifa mitjana diària.

A l'anàlisi per temporades, és remarcable l'augment dels ingressos per habitació disponible a la temporada baixa, tot i la lleugera baixada de la tarifa mitjana. Aquest fet està en sintonia amb la recuperació que s'ha donat tant en nombre de turistes com en depesa en els mesos de novembre a abril i es repeteix a totes les illes. Quant als diferencials de creixement respecte del total de les Illes Balears, són negatius a Menorca en la temporada alta (-7,0 p. p. per a la tarifa mitjana diària i -3,7 p. p. per als ingressos per habitació) però positius a l'alta (6,0 p. p. i 13,3 p. p., respectivament). La situació és totalment la contrària a Mallorca, on la temporada alta presenta diferències de creixement positives que canvien de signe a la temporada baixa. Les Pitiüses tenen tots els diferencials en positiu (especialment l'increment de la tarifa mitjana a la temporada mitjana baixa), excepte el cas dels ingressos de la temporada alta, on cedeix un punt percentual (vegeu el quadre I-6.11).

6.5.3.2. Tarifa mitjana diària del sector hoteler per comunitats autònomes

Com s'ha comentat al paràgraf anterior, la tarifa mitjana diària a les Balears roman estable el 2022 respecte del 2021, fet que contrasta amb la pujada de l'11,9 % esdevinguda a la mitjana nacional. Tot i que aquest fet impliqui que les Balears redueixen el diferencial respecte de la mitjana de la resta de comunitats autònomes, la tarifa mitjana balear és un 21 % superior a la mitjana de l'Estat i queda per sobre de les Canàries i Catalunya, amb un 9 % i un 8 %, respectivament (vegeu el quadre I-6.12 i el gràfic I-6.4).

6.5.3.3. Evolució 2012-2022 de l'índex de preus de l'oferta turística

Quant a l'evolució de l'índex de preus per hotels, per apartaments i per allotjaments de turisme rural al llarg de l'any 2022, s'observa com, en general, es retorna als increments i, en alguns casos, a superar els nivells previs a la pandèmia. La pujada més destacada s'ha donat als hotels, amb un 21,1 % més que tres anys ençà; seguits dels establiments rurals, amb un 11,0 %, i dels apartaments, els quals es troben un 1,6 % per davall del nivell previ a la pandèmia (vegeu el gràfic I-6.5).

En relació amb el 2019 i als preus dels establiments hotelers, cal destacar la variació positiva generalitzada de preus a totes les categories, excepte en el cas dels hotels de tres estrelles d'or, que presenten una variació del -9,2 % a causa de la forta caiguda

en els mesos de temporada mitjana baixa. Els hotels de categoria superior tenen increments de dues xifres respecte del 2019, tant en la temporada alta com la baixa. En general, la pujada de preus hotelers s'ha donat amb més intensitat a la temporada alta (un augment del 32,5 %) que no pas a la temporada baixa (7,5 % més), ja que en aquesta temporada els establiments de categoria inferior han rebaixat preus.

6.5.4. Oferta

En aquest apartat s'estudia l'oferta d'allotjament, el grau d'ocupació i l'oferta complementària. Les dades referents al nombre d'establiments i al de places corresponen a l'any 2021, atès que en la data de tancament de la publicació les dades del 2022 encara no estaven disponibles.

6.5.4.1. Establiments

El 2021 hi havia 2.880 establiments turístics a les Balears, dotze establiments més que l'any anterior, la qual cosa en termes relatius és un 0,4 % més. Per illes, Mallorca en té 1.797; Eivissa, 541; Menorca, 421, i Formentera, 121. Eivissa és l'única illa que presenta una variació negativa respecte a l'any passat, d'un -1,3 %. A Menorca i Mallorca, el nombre d'establiments turístics ha crescut en el darrer any un 3,2 % i un 0,3 %, respectivament. A Formentera el nombre s'ha mantingut estable.

Segons el tipus d'establiment, hi ha 861 hotels i 774 apartaments turístics, la suma dels quals representa més de la meitat del nombre total d'establiments el 2021. Les variacions positives més significatives respecte al 2020 es troben en els hotels rurals, que passen de 50 a 54 allotjaments (8,0 %), i als establiments de turisme d'interior, que augmenten un 5,8 % i són la cinquena tipologia d'establiment més nombrosa. Per contra, hi ha una reducció notable de l'oferta d'establiments de ciutat de vacances (-25,0 %, de 8 a 6 establiments) i la residència apartament (-20,0 %, de 5 a 4) (vegeu el gràfic I-6.6).

De conformitat amb les dades d'OpenStreetMap (comunitat de col·laboradors que aporten i mantenen dades sobre camins, senders, cafeteries, estacions de ferrocarril i altres tipologies arreu de tot el món), a les Illes Balears hi ha 20.126 punts marcats com a turístics. La majoria (17.264) es corresponen amb l'etiqueta d'hotel. Cal advertir que aquesta etiqueta no és una qualificació oficial, sinó que són els col·laboradors que així ho indiquen. Destaca la dispersió que es dona al Pla de Mallorca, fet que no és tan marcat a Eivissa o Menorca. També és constatable la concentració de la categoria «xalets» (1.319) a la part nord-est de Mallorca. Altres punts com «casa d'hostes», «camp de caravanes» i «hostals» són menys nombrosos.

6.5.4.2. Places

Pel que fa a la quantitat de places turístiques, el 2021 a les Illes Balears n'hi ha hagut un total de 445.149 (un 0,3 % més que el 2020), les quals s'han repartit de la manera següent: 305.886 a Mallorca (un 0,4 % més que el 2020), 77.326 a Eivissa (un 0,6 % menys que l'any anterior), 53.841 a Menorca (un 1,4 % més que el 2020) i 8.096 a Formentera (el mateix nombre de places que l'any anterior).

Quadre I-6.10. Despesa dels turistes internacionals per comunitat autònoma de destinació principal (2021-2022)

	Despesa total (milions d'euros)			Despesa mitjana per persona (euros)			Despesa mitjana diària per persona (euros)		
	2021	2022	% de variació	2021	2022	% de variació	2021	2022	% de variació
Espanya	**34.903**	**87.138**	**149,7**	**1.119**	**1.216**	**8,7**	**137**	**162**	**18,2**
Andalusia	4.768	11.990	151,4	1.122	1.198	6,8	114	137	20,2
Aragó	143	296	107,8	661	770	16,5	105	134	27,6
Astúries	182	346	89,9	1.128	1.278	13,3	87	112	28,7
Illes Balears	**7.279**	**15.222**	**109,1**	**1.151**	**1.153**	**0,2**	**159**	**173**	**8,8**
Canàries	7.187	17.453	142,8	1.367	1.416	3,6	152	163	7,2
Cantàbria	165	356	116,0	1.030	1.099	6,7	111	126	13,5
Castella i Lleó	242	563	133,0	484	554	14,5	107	132	23,4
Castella-la Manxa	111	220	98,4	1.131	1.101	-2,7	113	122	8,0
Catalunya	5.523	16.479	198,3	954	1.110	16,4	154	188	22,1
Com. Valenciana	4.372	10.104	131,1	1.088	1.173	7,8	97	119	22,7
Extremadura	81	171	110,4	372	536	44,1	89	89	0,0
Galícia	703	1.498	113,0	911	1.178	29,3	93	125	34,4
Madrid	3.113	9.630	209,4	1.430	1.592	11,3	239	281	17,6
Múrcia	414	1.001	141,7	1.075	1.219	13,4	82	99	20,7
Navarra	67	176	164,3	539	644	19,5	104	134	28,8
País Basc	499	1.471	194,5	747	952	27,4	184	214	16,3
La Rioja	42	109	158,4	877	966	10,1	117	134	14,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). EGATUR

Quadre I-6.11. Tarifa mitjana diària i ingressos per habitacions del sector hoteler a les Illes Balears per temporada (euros) (2021-2022)

	2021			2022			% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019 Total
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total *	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa *	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Illes Balears										
Tarifa mitjana diària	**126,7**	**127,5**	**94,5**	**126,3**	**129,5**	**92,8**	**-0,3**	**1,6**	**-1,9**	**18,6**
Ingressos per habitació disponible	**74,7**	**77,4**	**37,2**	**98,5**	**104,7**	**55,3**	**31,9**	**35,3**	**48,5**	**16,7**
Mallorca										
Tarifa mitjana diària	114,9	114,9	97,5	115,4	118,1	92,7	0,4	2,8	-4,9	15,3
Ingressos per habitació disponible	67,3	69,5	40,3	90,2	96,0	56,5	34,1	38,2	40,4	13,0
Menorca										
Tarifa mitjana diària	140,6	138,7	61,6	129,4	131,3	64,1	-7,9	-5,4	4,1	21,2
Ingressos per habitació disponible	76,4	79,4	18,5	101,1	104,4	29,9	32,3	31,5	61,7	24,6
Eivissa i Formentera										
Tarifa mitjana diària	163,4	162,7	80,8	170,0	172,2	105,0	4,0	5,8	29,9	29,3
Ingressos per habitació disponible	99,2	102,6	29,0	132,5	137,7	44,8	33,5	34,3	54,4	26,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de l'Ibestat (2023). Rendibilitat del sector hoteler

* Valor de desembre de 2022 de Menorca imputat.

Quadre I-6.12. Tarifa mitjana diària del sector hoteler per comunitats autònomes (euros) (2021-2022)			
	2021	2022	% variació
Espanya	93,6	104,7	11,9
Andalusia	99,9	105,0	5,1
Aragó	62,7	66,6	6,1
Astúries	70,9	72,0	1,6
Illes Balears	126,3	126,3	0,1
Canàries	108,9	114,3	5,0
Cantàbria	83,3	83,7	0,4
Castella i Lleó	59,4	62,3	4,9
Castella-la Manxa	55,9	59,5	6,5
Catalunya	89,8	112,9	25,7
Com. Valenciana	86,3	88,4	2,4
Extremadura	60,7	63,2	4,1
Galícia	64,2	67,9	5,9
Madrid	80,6	107,1	32,9
Múrcia	64,6	67,1	4,0
Navarra	63,7	74,2	16,6
País Basc	85,9	101,5	18,2
La Rioja	69,2	72,3	4,4
Ceuta	64,1	65,0	1,4
Melilla	67,4	71,5	6,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad

Segons la tipologia d'allotjaments, la classificació queda de la manera següent: 232.405 places d'hotel (el 75,3 % a Mallorca), 102.373 d'hotel apartament (el 79,8 % a Mallorca) i 74.373 d'apartaments turístics (el 43,8 % a Mallorca). La resta de places es reparteixen entre les altres categories, cap de les quals no supera les 10.000 places. La variació més significativa en positiu respecte al 2020 és en el turisme d'interior, que passa de 3.052 a 3.259 places, la qual cosa representa un augment del 6,8 %. Per contra, la variació proporcional negativa més important es dona en hostals residència, amb una pèrdua de 925 places (-13,3 %), i la gran majoria es perden a Eivissa, amb la qual cosa desapareix una quarta part de les places d'aquesta illa en aquest tipus d'establiment.

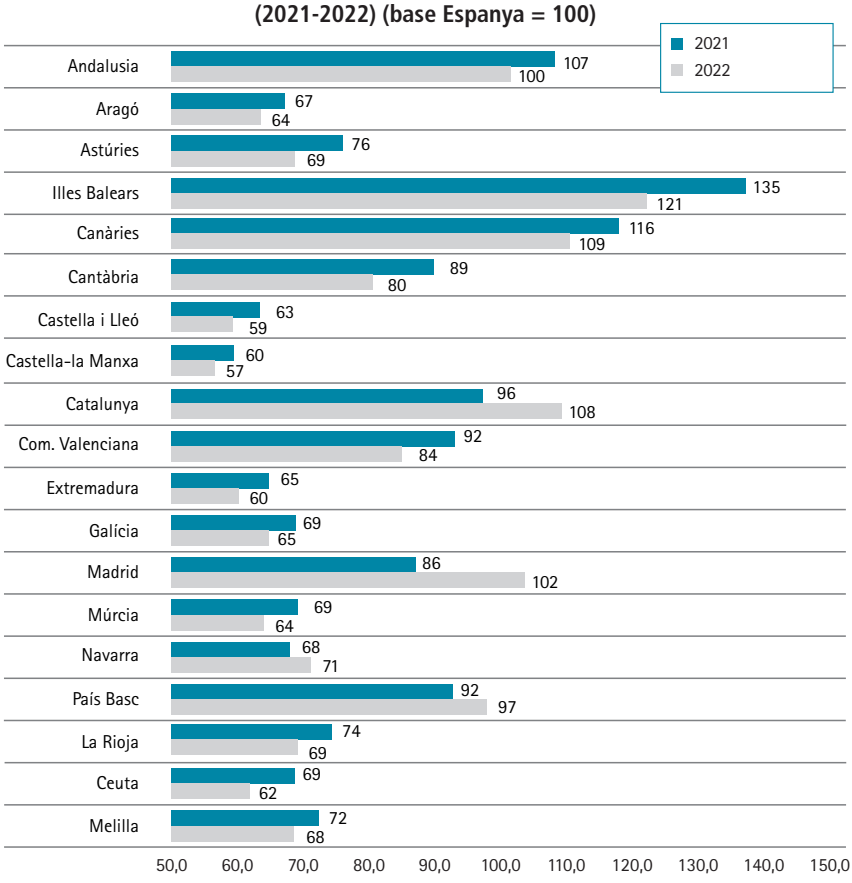
6.5.4.3. Grau d'ocupació

Els resultats d'ocupació de la planta oberta es classifiquen en establiments hotelers, apartaments turístics i establiments de

turisme rural. En tots els casos, els nivells resultants de l'any 2022 s'assemblen als dels anys anteriors a la pandèmia.

Quant als hotels, l'evolució del percentatge de planta oberta al total de les Balears es recupera el 2022 fins a un 53,1 %, quan en els anys previs a la pandèmia romania entre un 54 % i un 55 %. Mallorca té un percentatge lleugerament superior, amb un 55,0 % i un empitjorament respecte al 2019 de poc més d'un punt percentual. Menorca, amb un 47,3 %, presenta el percentatge més baix, però respecte al 2019 es dona una millora d'una dècima. Pitiüses té un 47,7 % de percentatge de planta oberta i també augmenta en 0,1 punts percentuals el resultat del 2019.

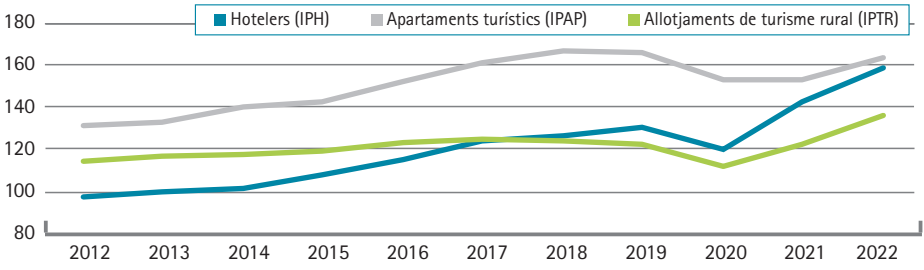
Gràfic I-6.4.
Tarifa mitjana diària del sector hoteler per comunitats autònomes (euros) (2021-2022) (base Espanya = 100)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad.

Gràfic I-6.5.

Evolució de l'índex de preus de l'oferta turística a les Illes Balears (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'Ibestat (2023). Rentabilitat del sector hoteler

Gràfic I-6.6.

Punts del projecte OpenStreetMap marcats com a turístics

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'OpenStreetMap (2023). Tourism

Continuant amb l'anàlisi dels hotels, el percentatge del grau d'ocupació per places puja a les Balears 17,2 punts, fins a situar-se en el 74,2 %, la qual cosa implica un descens de només 1,8 punts en comparació amb el 2019. Per illes, Mallorca millora 17,4 punts; Menorca, 20,0 punts, i les Pitiüses, 15,5 punts. Les Pitiüses el 2022 tenen el percentatge més alt, amb un 74,6 %; seguides de Menorca, amb un 74,2 %, i Mallorca, amb un 74,1 % (vegeu els gràfics I-6.7, I-6.8, I-6.9 i I-6.10).

Amb referència als hotels, l'evolució del percentatge de places ocupades sobre les places existents millora en el total de les Balears 20,8 punts i més o menys queda dos punts per sota del 2019. Per illes, Mallorca puja 22,2 punts; Menorca, 17,0 punts, i les Pitiüses, 17,1 punts. Mallorca és la que té el percentatge més alt del 2022, amb un 40,7 %, seguida de Pitiüses, amb un 35,6 %, i, amb només mig punt menys, de Menorca, amb un 35,1 %.

Pel que fa als apartaments turístics, el grau d'ocupació per places queda a les Illes Balears (54,3 %) més de cinc punts per sota dels registres del 2019. Ara bé, cal destacar el cas de Menorca, que té el percentatge més elevat (58,6 %) i, a més, marca el màxim històric de la sèrie temporal. Si bé les Pitiüses s'acosten al nivell de 2019 (amb un 57,2 % persisteixen només 1,6 p. p. per darrere del resultat d'anys enrere), Mallorca queda encara lluny (51,7 % i més de deu punts per sota).

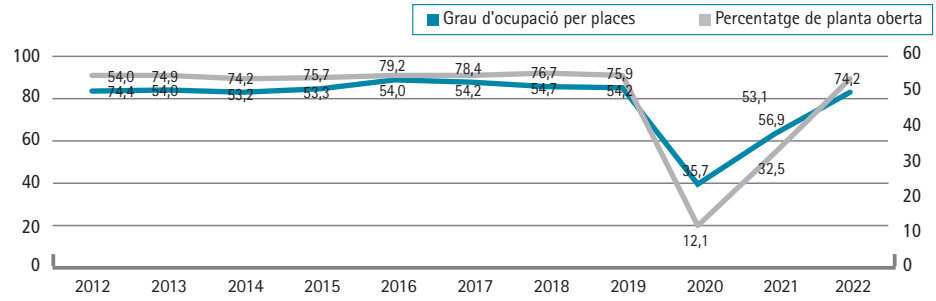
Quant als apartaments de turisme rural, l'evolució del 2022 és més positiva que la que es dona per als hotels en el grau d'ocupació per places i en el de places ocupades sobre places existents. En relació amb la planta oberta, millora en el total de les Balears 6,2 punts i se situa en el 57,9 %. Ara bé, totes les illes tenen una ràtio de planta oberta inferior a la del 2019, amb especial incidència a Mallorca (7,7 punts per sota, fins a situar-se en un 59,3 %) i a les Pitiüses (-7,4 p. p. de variació i un nivell del 46,7 %). Menorca, amb un percentatge del 55,2 %, és l'illa que més s'acosta al nivell previ de la pandèmia (-3,9 p. p.).

Continuant amb l'estudi dels apartaments de turisme rural, l'evolució del percentatge del grau d'ocupació per places creix a les Balears 11,6 punts i queda en el 56 %, més de deu punts per sobre del 46 % assolit el 2019. Per illes, Mallorca millora 12,2 punts; Menorca puja 10,7 punts, i les Pitiüses augmenten 3,9 punts. El 2022 Menorca té el percentatge més alt, amb un 62,8 %, seguida de les Pitiüses, amb un 58,1 %, i Mallorca, amb un 54,9 %.

Pel que fa als apartaments de turisme rural, l'evolució del percentatge de places ocupades sobre places existents mostra també la recuperació que s'ha donat en el grau d'ocupació i arriba als nivells de 2019 en la majoria d'illes. El percentatge de places ocupades augmenta a les Balears 9,5 punts i se situa en el 32,4 %. L'any 2019 fou del 30 %; per tant, es dona una millora de quasi dos punts i mig. El grau del 2022 respecte del 2019 a Mallorca (32,5 %) puja 2,5 punts; en el cas de Menorca (34,6 %), 3,4 punts, i en el de les Pitiüses (27,1 %) cau un punt percentual.

Gràfic I-6.7.

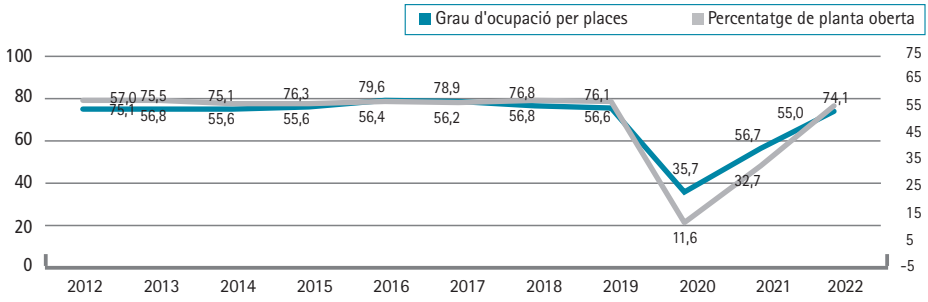
Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a les Illes Balears (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'Ibestat (2023). Rentabilitat del sector hoteler

Gràfic I-6.8.

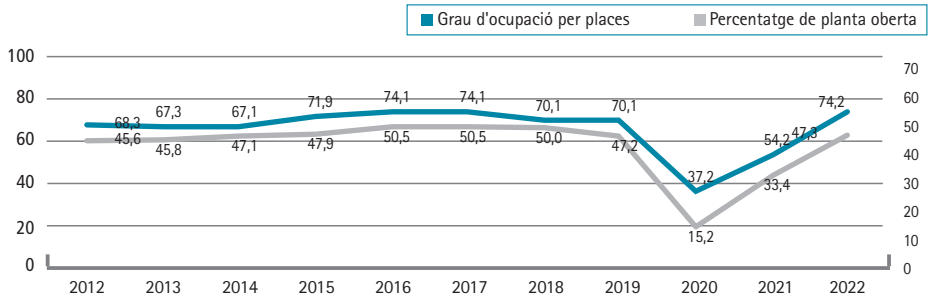
Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Mallorca (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'Ibestat (2023). Rentabilitat del sector hoteler

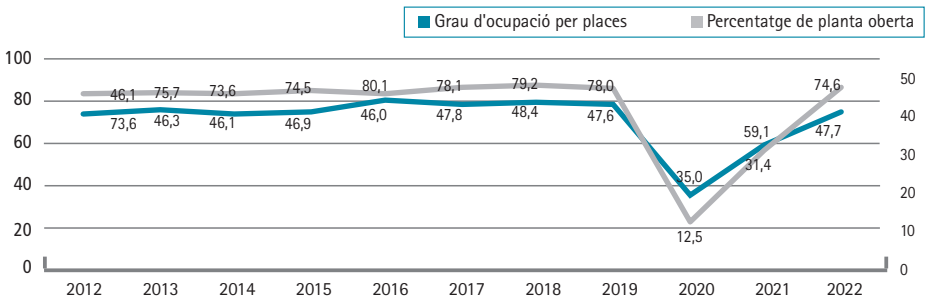
Gràfic I-6.9.

Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Menorca (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'Ibestat (2023). Rentabilitat del sector hoteler

Gràfic I-6.10.
Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Eivissa-Formentera (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'Ibestat (2023). Rentabilitat del sector hoteler

6.5.4.4. Oferta complementària

Les dades de l'oferta complementària s'han recollit també del projecte OpenStreetMap. A l'arxipèlag balear es localitzen 13.639 punts de serveis, és a dir, amb l'etiqueta «amenities». Més de la meitat es corresponen amb els restaurants, fins a comptabilitzar un total de 7.472. Si bé hi ha una concentració marcada a les zones costaneres i a la ciutat de Palma, també és destacable la dispersió a l'interior de les illes. Quant a la segona categoria per nombre, els 2.708 cafès també queden repartits per la geografia balear. Destaquen menys els 2.408 bars o els punts de lloguer de cotxes o menjars ràpids (vegeu el gràfic I-6.11).

6.5.4. Empreses i locals turístics

Aquest apartat analitza el nombre d'empreses i locals dedicats a l'activitat turística segons subactivitat econòmica, nivell d'ocupació i per illes.

6.5.4.1. Per activitat econòmica

El 2022, a les Balears hi havia un total de 18.818 empreses actives en el sector turístic i 22.969 locals. La variació respecte al 2021 ha estat positiva, tant en el nombre d'empreses (3,8 %) com en el nombre de locals (4,2 %). Aquest fet fa palesa la reactivació de l'activitat econòmica del 2022 i el retorn de la confiança empresarial i l'emprenedoria.

El gruix tant d'empreses com de locals es concentra en serveis de menjar i begudes, amb 8.389 empreses (45 % del total) i 9.766 locals (43 %). Tots els subsectors augmenten el nombre d'empreses i de locals respecte al 2021, malgrat que el de transport de passatgers ho fa de manera molt suau (amb un 0,2 % més d'empreses i un 0,8 % més de locals). Per contra, els increments més positius són en el nombre d'empreses d'altres activitats turístiques, que milloren tant en el nombre d'empreses (6,4 %) com en el de locals (6,1 %). Els serveis d'allot-

jament i els serveis de menjar i begudes avancen més de tres punts percentuals respecte de 2021 (vegeu els gràfics I-6.12 i I-6.13).

6.5.4.2. Per activitat econòmica i estrats d'assalariats

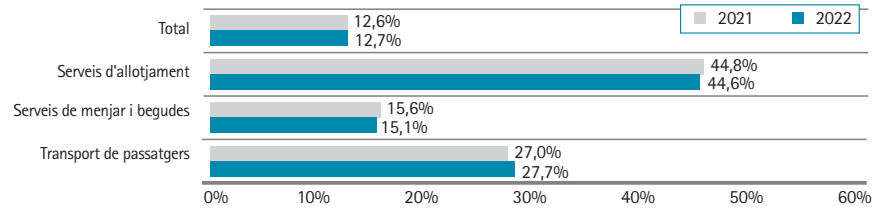
El gruix empresarial en el sector turístic es concentra en empreses de cinc o menys assalariats (90 % del total). El nombre d'empreses cau a mesura que s'acumula un nombre més alt d'assalariats. Aquesta tendència es repeteix en tots els subsectors. Pel que fa als locals turístics, es repeteix el mateix esquema: la immensa majoria (90 %) tenen cinc o menys empleats. Les taxes més elevades de variació respecte al 2021 es troben en empreses sense assalariats (un 13,7 % més), mentre que el decreixement més acusat es dona en la forquilla dels 100 als 199 assalariats pels locals (una caiguda del 44,3 %) i en el de 250 a 999 assalariats en el cas de les empreses, les quals han caigut la meitat.

Gràfic I-6.11.
Punts del projecte OpenStreetMap marcats com a serveis

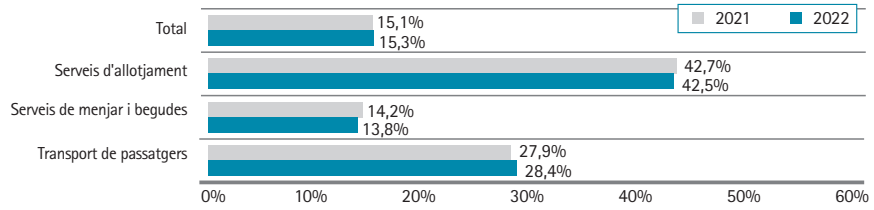
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'OpenStreetMaps (2023). Amenity

Gràfic I-6.12.
Percentatge d'empreses actives en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). DIRCE

Gràfic I-6.13.
Percentatge de locals actius en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). DIRCE

6.5.4.3. Per activitat econòmica i per illes

Si se centra l'atenció en l'activitat econòmica per illes, s'observa una composició sectorial molt similar pel que fa al nombre d'empreses: les empreses del sector de serveis (30.172 empreses) representen de mitjana un 76 % del total de companyies a les Balears, amb un màxim del 84 % a Formentera (448 empreses) i un mínim del 73 % a Menorca (2.497 empreses).

Les empreses del sector turístic són el 27,2 % del total a les Balears (10.790 empreses). Aquesta dada és del 27,1 % a Menorca (928 empreses), el 25,7 % a Mallorca (7.510 empreses), del 32,8 % a Eivissa (2.114) i del 45,2 % a Formentera (240 empreses). Entre les empreses turístiques, dominen les que proveeixen serveis de menjar i begudes (15 % a les Balears), que el 2022 arriben a 5.825 empreses (un 5,8 % més que el 2021).

7

Comerç

7.1. Introducció

Les dues operacions estadístiques primordials —de caràcter conjuntural i publicades per l'INE i l'Ibestat— per conèixer l'evolució de l'activitat econòmica de les empreses del sector al llarg del 2022 són els indicadors d'activitat del sector de serveis (IASS); en concret, els índexs relatius al comerç i els índexs de comerç al detall, cenyits més específicament a aquestes empreses al detall.

Com en l'anterior edició, en la redacció d'aquest apartat s'inclou la informació relativa a les vendes fetes per les empreses de les Illes Balears mitjançant comerç electrònic. També, en aquest cas per primer cop, s'hi han inclòs els resultats relatius a les compres que s'han dut a terme a través d'aquesta modalitat per les empreses del sector de comerç, de manera que la radiografia és una mica més exhaustiva. Les dades emprades provenen d'una explotació específica de l'Enquesta d'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses que ha dut a terme l'Ibestat. En qualsevol cas, s'ha de ressaltar que l'única font per conèixer l'evolució de la modalitat electrònica específicament en el sector del comerç és l'índex de comerç al detall per correspondència i internet que publica l'INE a l'àmbit estatal.

Finalment, una altra font estadística consultada és l'Estadística Estructural d'Empreses (EEE), també publicada per l'INE, que permet l'anàlisi sectorial del sector de comerç. L'àmbit poblacional són les empreses radicades a les Illes Balears l'activitat principal de les quals està inclosa en la secció G de CNAE; és a dir, les dedicades a la venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes, el comerç a l'engròs i intermediaris del comerç i el comerç al detall. L'Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) anualment duu a terme una explotació ampliada d'aquesta operació estadística que és la que s'utilitza per a la redacció d'aquest apartat[1].

7.2. Els indicadors d'activitat del comerç de l'any 2022

En un context caracteritzat, entre altres aspectes propicis, per l'augment de la despesa en consum[2] i la major afluència de turistes, els indicadors sectorials del co-

1. En el moment de redactar aquest apartat, les dades més actuals corresponen a l'exercici de 2020.

2. Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2023). *Indicador sintètic de la despesa en consum*. Disponible a: *http://www.caib.es/altreswebs/indicadorseconomia/FitxersDG/201_017_IS_Consum.xlsx* [20 de maig de 2023].

merç tanquen l'exercici de 2022 amb uns resultats certament positius.

Els indicadors d'activitat dels serveis que publica l'Ibestat, en concret el relatiu al volum de negoci de les empreses, estan desagregats en dos subíndexs, un dels quals correspon a les activitats del comerç i el segon a «altres serveis» —les activitats que comprèn són el transport, l'hostaleria i les activitats professionals i administratives.

Durant els darrers anys, primer amb el daltabaix provocat per la crisi sanitària i després amb la posterior recuperació, el comportament de l'índex del comerç ha presentat fluctuacions menys dràstiques que les de l'índex general o que el corresponent a altres serveis.

El 2022, el volum de facturació de les empreses de comerç de l'arxipèlag registra un increment interanual d'un 21,8 % —un 19,7 % en el conjunt de l'Estat—, més de 9,0 punts percentuals per sobre de l'avenç registrat l'any precedent (12,5 %)[3]. Tot i que l'augment és significatiu, queda lluny dels augments que es registren tant a l'índex general dels serveis (42,5 %) com, sobretot, al subíndex relatiu a les activitats integrades en l'agregat «altres serveis» (71,1 %). Al marge de la diferent taxa de variació interanual del darrer any, els dos subíndexs se situen gairebé un 9,0 % per sobre dels respectius nivells de volum de negoci assolits el 2019. En conclusió, tenint en compte l'augment del volum de negoci i de persones ocupades en el sector, el comerç ha coadjuvat decisivament en el fort impuls que han experimentat els serveis i el conjunt de tota l'economia.

Per altra part, l'evolució de l'índex del comerç al detall a preus constants durant el 2022[4] no presenta valors tan elevats com la de l'índex de comerç comentant en el paràgraf anterior, però és igualment vigorosa. Superades totes les inèrcies associades a les restriccions de la mobilitat i el contacte social dels dos anys precedents, la facturació de les empreses del sector creix un 8,1 % respecte de 2021 —molt superior al valor del conjunt de l'Estat (0,7 %). També l'ocupació manté un bon comportament i l'índex corresponent tanca l'exercici amb un avenç interanual d'un 6,4 % —d'un 2,2 % a Espanya.

7.3.

Evolució del comerç electrònic a les Illes Balears, 2020-2021

La tecnologia és el denominador comú de les tendències més intenses en matèria de comportament de compra i consum. La compra en línia està cada cop més estesa i afecta l'activitat comercial de tota l'economia, però sobretot del sector de serveis. Així mateix, l'aparició de nous mitjans de pagament i noves aplicacions *ad hoc* evidencien les nombroses possibilitats que ofereixen les noves tecnologies. Per tant, l'adaptació als nous models de comercialització i a les

3. Ibestat (2023). Indicadors d'activitat del sector serveis (IASS) [20 de maig de 2023].

4. INE (2023). Índex de comerç al detall (ICD) [20 de maig de 2023].

noves i canviants expectatives dels consumidors situa el conjunt del sector, especialment el comerç al detall, davant del repte de la transformació digital.

Per bé que el tema del comerç electrònic s'inclou en aquest apartat sectorial, té un caràcter transversal, ja que l'anàlisi de la modalitat electrònica dels processos de venda i compra de béns i serveis també involucra l'activitat comercial de la resta de sectors econòmics.

En els darrers anys, el comerç electrònic ha augmentat de manera exponencial. Les dades de l'índex específic que mesura l'activitat del grup CNAE 4791, corresponent al «Comerç al detall per correspondència o internet» que publica l'INE, així ho evidencien. Encara que el 2022, amb la normalització total de l'activitat econòmica i la recuperació del comerç presencial, l'índex registra un retrocés interanual d'un 9,4 %, en els anys precedents va encadenar pujades molt intenses. El 2019 l'activitat d'aquest grup creix un 18,7 % interanual, i el 2020 i el 2021, els dos anys més afectats per les restriccions a causa de la pandèmia, les taxes de variació interanual se situen en un 38,6 % i un 10,3 %, respectivament[5]. Malgrat que les dades fan referència al conjunt de l'Estat, és presumible que aquesta evolució s'hagi reproduït amb intensitat semblant a les Illes Balears.

A més de la font que acabam d'esmentar, per a l'estudi de l'evolució del comerç electrònic s'ha d'al·ludir a les dades relatives a aquesta matèria incloses en l'Enquesta d'ús de TIC i comerç electrònic[6], d'àmbit estatal i autonòmic, que publica anualment l'INE. Com hem indicat abans, en aquest darrer cas disposam dels resultats d'una explotació específica tant de les vendes com de les compres que ha fet l'Ibestat expressament per a la redacció d'aquest apartat.

Amb les dades més recents referides a les Illes Balears i centrant-nos en les empreses de deu o més persones assalariades, el perfil de les empreses que més venen a través de la modalitat electrònica, com ja apuntàvem en l'edició de 2021, és el següent: majoritàriament són empreses de serveis, sobretot dedicades a activitats vinculades al turisme —bàsicament hostaleria, transports i serveis de reserves com ara agències i altres operadors turístics—; disposen de més de cinquanta persones ocupades, i duen a terme les vendes majoritàriament a través de pàgina web o aplicació mòbil de la mateixa empresa —els consumidors finals poden ser llars o altres empreses—; així mateix, en el cas de les activitats de transport, agències de viatges, serveis de reserves i altres operadors turístics, també és prou significativa la proporció de vendes fetes mitjançant missatges tipus EDI —bàsicament, transaccions entre empreses— (vegeu el quadre I-7.1).

5. INE (2023). Indice actividad 4791 «Comercio al por menor por correspondencia e Internet» [20 de maig de 2023].

6. Les variables sobre ús de TIC fan referència al primer trimestre de l'any en què es fa l'enquesta, mentre que la informació sobre el comerç electrònic fa referència a l'any anterior. Aquesta estadística, a diferència de la de la CNMC, considera «comerç electrònic» totes les transaccions dutes a terme a través de xarxes basades en protocols d'internet o sobre altres xarxes telemàtiques diferents d'internet.

Quadre I-7.1. Vendes a través de comerç electrònic per sector d'activitat (empreses de 10 ocupats o més) (2020-2021)

	Total sectors	Indústria i construcció	Serveis	Comerç	Hostaleria	Altres serveis
2020						
Vendes a través de comerç electrònic (milers d'€)	**3.279.448**	178.626	3.100.822	404.649	586.027	2.110.147
Mitjançant pàgina web o aplicacions mòbils (milers d'€)	**1.773.686**	129.988	1.643.698	209.576	453.443	980.679
Mitjançant missatges tipus EDI o similars (milers d'€)	**1.505.762**	48.639	1.457.124	195.073	132.584	1.129.468
% sobre les vendes totals	**21,9**	4,9	27,4	8,4	46,0	40,6
% d'empreses que venen per comerç electrònic sobre el total	**31,8**	17,7	39,6	29,8	80,4	20,8
% d'empreses que venen ≥ al 10% del total de vendes	**24,3**	11,6	31,4	16,1	73,8	16,8
% d'empreses que venen ≥ al 50% del total de vendes	**9,7**	2,5	13,7	2,6	40,5	5,7
2021						
Vendes a través de comerç electrònic (milers d'€)	**4.834.379**	177.978	4.656.401	434.013	1.299.193	2.923.196
Mitjançant una pàgina web o aplicacions mòbils (milers d'€)	**3.015.110**	44.329	2.970.781	345.506	1.067.227	1.558.048
Mitjançant missatges tipus EDI o similars (milers d'€)	**1.819.269**	133.649	1.685.620	88.507	231.966	1.365.147
% sobre les vendes totals	**23,3**	11,0	28,2	6,4	48,0	41,4
% d'empreses que venen per comerç electrònic sobre el total	**36,0**	35,6	49,0	38,9	95,8	36,3
% d'empreses que venen ≥ al 10% del total de vendes	**24,1**	18,4	34,6	14,7	91,1	26,4
% d'empreses que venen ≥ al 50% del total de vendes	**11,1**	4,0	17,3	2,7	58,6	11,3

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE. Enquesta d'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses 2021-2022

Amb tot, el volum de vendes registrat el 2021 (4.834 M€), si bé creix més d'un 47,0 % respecte del de 2020, se situa encara lluny del nivell assolit abans de la pandèmia, ja que equival a la meitat (50,1 %) del registrat l'any 2019 (9.654 M€), any en què s'observen els millors resultats.

D'altra banda, el 2021 més d'una tercera part (36,0 %) de les empreses de les Illes duen a terme «vendes electròniques», l'import de les quals representa el 23,3 % del total de la facturació. El 62,4 % es fa a través d'una pàgina web o d'una aplicació mòbil, mentre que el percentatge restant correspon a transaccions mitjançant EDI.

La penetració del comerç electrònic per sectors econòmics és prou desigual. Les vendes electròniques de la indústria i, sobretot, de la construcció són poc rellevants, encara que en els darrers anys les del sector secundari tendeixen a l'alça. El sector de serveis, per tant, monopolitza quasi de manera absoluta les vendes i el 2021 representen un 96,3 % del total. Les del sector de l'hostaleria, amb un volum que arriba a 1.299 milions d'euros, representen gairebé un 27,0 % del total de totes les vendes, mentre que les del grup d'activitats que engloba, entre d'altres, el transport, les agències de viatges i altres serveis de reserves, representen el 60,5 % (2.923 M€), amb la particularitat que el 46,7 % d'aquestes es fan mitjançant EDI.

Altrament, el mateix sector del comerç augmenta la quantitat de les vendes electròniques un 7,3 % interanual i representa un 9,0 % del volum total. No obstant aquesta dada, el sector del comerç requereix un apunt addicional. Si bé tant el percentatge de vendes sobre el total com el d'empreses que fan transaccions electròniques es poden considerar discrets comparats amb els d'altres activitats de serveis, la situació és ben diferent pel que fa a les compres electròniques de les empreses de l'arxipèlag. El 2021, més del 51,0 % de les empreses del comerç —el percentatge més elevat de tots els sectors— duu a terme compres mitjançant la modalitat electrònica. El seu volum de compres (325 M€), fetes en un 99,0 % a través de pàgines web o apps, representa el 15,0 % del total (2.170 M€).

Així mateix, el percentatge d'empreses de comerç —les compres per modalitat electrònica de les quals superen el 50,0 % de les seves compres totals— s'aproxima al 10,0 % i és similar al percentatge mitjà de totes les empreses del sector de serveis. Així doncs, el mateix sector del comerç, des del punt de vista del comerç electrònic, presenta un perfil més comprador que venedor.

Finalment, en les empreses de deu o més persones ocupades, queda palesa la forta penetració del comerç electrònic en les activitats d'hostaleria, ja que gairebé el 96,0 % de les empreses del sector duen a terme vendes a través d'aquesta modalitat —principalment mitjançant pàgina web o aplicació mòbil— i el 58,6 % genera més de la meitat del seu volum de negoci a través del comerç electrònic.

Per altra banda, s'ha de destacar el fort impuls que registren les vendes de comerç electrònic de les empreses amb menys de deu persones ocupades el 2021, amb un volum de negoci que arriba a 2.009

milions d'euros i un creixement interanual del 356,0 %.

En qualsevol cas, les microempreses presenten alguns trets singulars. Igual de les empreses amb més ocupats, la majoria de transaccions electròniques —un 90,5 %— correspon al sector de serveis. En canvi, el percentatge de les vendes electròniques sobre el total és sensiblement inferior al de les empreses amb més ocupats, concretament d'un 12,6 %, encara que en les de serveis arriba al 21,4 %.

El percentatge d'empreses que realitzen vendes mitjançant comerç electrònic sobre el total, que en el cas de les de deu o més persones ocupades és del 36,0 %, també és inferior (16,1 %).

Per acabar, la realització de vendes mitjançant plataformes o missatges tipus EDI en les microempreses és irrellevant, inferior al 5,0 %, i la majoria, per tant, es fan a través de pàgina web o aplicació de mòbil.

7.4.

Els trets estructurals del comerç en el període 2016-2020

El comerç, la segona activitat amb més pes de l'economia de les Illes, també pateix les restriccions en els horaris d'obertura, sobretot el 2020, i en els aforaments adoptades per frenar la pandèmia, així com les derivades de la manca d'activitat turística.

Al marge d'aquest impacte puntual, en el període comprès entre el 2016 i el 2019, el sector ha mantingut una sèrie de trets que en defineixen el perfil i que podem considerar estructurals. Fins al 2019, amb sensibles diferències segons l'activitat, registra increments significatius en variables clau com ara el VAB o la creació d'ocupació, tot i que aquests increments se situen per sota dels de la mitjana del sector de serveis.

Per bé que les activitats que s'inclouen en el grup G de la CNAE són prou heterogènies, en general el sector registra nivells de productivitat baixos que en els anys previs a la pandèmia, a diferència de l'evolució a l'alça de la del sector de serveis, presenten un cert estancament. Igualment, el salari mitjà s'ha mantingut lleugerament per sota del nivell del conjunt dels serveis.

Quant a les característiques de l'ocupació, la taxa de salarització és semblant a la dels serveis però en el comerç la taxa de participació femenina entre el conjunt del personal assalariat és aproximadament 6,0 punts percentuals (p. p.) superior com a mitjana del període. Amb tot, la participació femenina en les activitats de venda i reparació de vehicles presenta una taxa molt baixa, mentre que en el comerç al detall —sector molt feminitzat— aquesta presència és majoritària.

Finalment, s'observen situacions de desigualtat entre homes i dones que es manifesten en la major incidència de la parcialitat entre les dones. En l'estructura ocupacional remunerada a jornada completa hi ha una diferència notable entre la taxa masculina i la femenina. Aquest desequilibri s'amplia o es redueix segons el tipus

d'activitat. Així, el comerç al detall registra una forta presència femenina, mentre que en les activitats de venda i reparació de vehicles de motor aquesta presència és molt baixa. Altrament, la distribució del personal remunerat a jornada parcial evidencia una presència femenina majoritària i que, en les activitats de comerç al detall, s'amplia significativament.

7.5. L'Enquesta Estructural d'Empreses de l'any 2020: macromagnituds principals

El 2020, d'acord amb l'EEE, el comerç en línies generals no presenta uns resultats tan adversos com la resta d'activitats de serveis. La lleugera reducció del teixit empresarial afecta principalment les activitats de venda i reparació de vehicles. El volum de negoci del sector (12.629 milions d'euros) cau un 17,9 % interanual, si bé la facturació en el comerç al detall, l'activitat principal del sector en nombre d'empreses i de persones ocupades, davalla de manera més moderada (-13,5 %) (vegeu el quadre I-7.2).

El valor de la producció (3.873 milions d'euros) decau un 18,1 % interanual i el valor afegit brut generat (2.181 milions) disminueix gairebé una quarta part (-24,6 %) respecte de l'any precedent, amb un retrocés molt més marcat en el comerç a l'engròs (-31,6 %). Quant a la distribució del VAB entre els seus components —remuneració dels assalariats i excedent brut d'explotació—, el pes de les rendes del capital en el conjunt del sector cedeix 7,1 p. p. respecte del 2019, amb la qual cosa se situa en un 28,0 %.

Quadre I-7.2. Principals macromagnituds del sector del comerç a les Illes Balears segons l'activitat (2019-2020)

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Nombre d'empreses	1.826	4.641	10.626	**17.093**
Nombre d'establiments	2.007	5.246	13.468	**20.721**
Volum de negoci (milers d'euros)	1.954.309	5.738.832	7.694.483	**15.387.624**
Valor de producció (milers d'euros)	596.585	1.582.344	2.548.131	**4.727.060**
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	307.205	973.475	1.610.878	**2.891.558**
Despeses de personal (milers d'euros)	196.555	613.966	966.949	**1.777.470**
Consums intermedis (milers d'euros)	289.380	608.869	937.253	**1.835.502**
Excedent brut d'explotació (milers d'euros)	105.050	344.297	566.890	**1.016.237**
Població ocupada mitjana	8.265	22.925	47.778	**78.969**
Població ocupada a 30/09	8.060	23.186	46.632	**77.878**

continua

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2020				
Nombre d'empreses	1.681	4.625	10.695	**17.001**
Nombre d'establiments	1.827	5.217	13.066	**20.109**
Volum de negoci (milers d'euros)	1.560.317	4.413.174	6.656.468	**12.629.959**
Valor de producció (milers d'euros)	480.348	1.217.674	2.175.791	**3.873.814**
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	226.707	666.310	1.288.263	**2.181.280**
Despeses de personal (milers d'euros)	158.727	514.894	835.542	**1.509.164**
Consums intermedis (milers d'euros)	253.641	551.364	887.528	**1.692.534**
Excedent brut d'explotació (milers d'euros)	67.935	148.246	395.364	**611.545**
Població ocupada mitjana	7.510	21.239	44.587	**73.337**
Població ocupada a 30/09	7.305	20.920	44.387	**72.612**

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística Estructural d'Empreses

Finalment, el nombre de persones ocupades el 2020 és de 73.337, fet que representa una reducció mitjana del 7,1 %. La pèrdua de capital humà és sensiblement superior en les activitats de venda i reparació de vehicles —especialment en les empreses de manteniment i reparació— i en el comerç a l'engròs, amb taxes respectives del -9,1 % i -7,4 %.

7.6. Principals indicadors i coeficients

La capacitat de generació de rendes disminueix gairebé 5,0 p. p. i queda en un 56,3 %. Enguany, la productivitat per ocupat (29,7 milers d'euros), per bé que es redueix gairebé un 19,0 %, se situa lleugerament per sobre de la mitjana del sector de serveis. També disminueixen el cost laboral unitari (-8,4 %) i el salari mitjà (-9,4 %), que queda en 19,3 milers d'euros (vegeu el quadre I-7.3).

Per una altra banda, la taxa de salarització es manté pràcticament en el mateix nivell que el 2019 en totes les activitats del sector i se situa de mitjana en un 81,9 %.

7.7. Principals resultats d'explotació

El 2020, els ingressos d'explotació —valoració total de les vendes, variació de les existències, etc.— en termes agregats de les empreses dedicades al comerç arriben a 12.913 milions d'euros i suposen un decreixement interanual d'un 17,7 %. Per una altra banda, les despeses d'explotació —proveïments, despeses de

personal i amortitzacions— també baixen i registren una variació una mica inferior (-15,4 %). El volum total arriba a 12.571 milions d'euros (vegeu el quadre I-7.4).

Les inversions en actius materials registren la davallada més intensa. L'import del 2020 (159,0 milions d'euros) representa una disminució d'un 25,3 %. En qualsevol cas, s'ha de dir que la dada del 2019 ja presentava una reducció important (-9,2 %), molt dràstica en les activitats de venda i reparació de vehicles de motor. S'encadenen així dos anys en què minva considerablement el valor real dels béns de capital materials.

Quadre I-7.3. Principals coeficients del sector del comerç a les Illes Balears segons l'activitat (2019-2020)

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Persones ocupades per empresa	5	5	4	**5**
Persones ocupades per establiment	4	4	4	**4**
Productivitat (milers d'euros)	37,2	42,5	33,7	**36,6**
Salari mitjà (milers d'euros)	23,4	24,6	19,2	**21,3**
Cost laboral unitari (milers d'euros)	23,8	26,8	20,2	**22,5**
Taxa de valor afegit (%)	51,5	61,5	63,2	**61,2**
Taxa de despeses de personal (%)	64,0	63,1	60,0	**61,5**
Taxa d'assalariats (%)	78,5	85,9	81,7	**82,6**
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	80,5	84,9	83,7	**83,7**
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	13,2	27,0	55,5	**42,6**
2020				
Persones ocupades per empresa	4	5	4	**4**
Persones ocupades per establiment	4	4	3	**4**
Productivitat (milers d'euros)	30,2	31,4	28,9	**29,7**
Salari mitjà (milers d'euros)	20,5	21,9	17,8	**19,3**
Cost laboral unitari (milers d'euros)	21,1	24,2	18,7	**20,6**
Taxa de valor afegit (%)	47,2	54,7	59,2	**56,3**
Taxa de despeses de personal (%)	70,0	77,3	64,9	**69,2**
Taxa d'assalariats (%)	79,5	85,6	80,6	**81,9**
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	81,8	86,9	81,0	**82,7**
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	16,6	28,0	53,5	**42,5**

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística Estructural d'Empreses

Quadre I-7.4. Principals resultats d'explotació del sector del comerç a les Illes Balears segons l'activitat (milers d'euros) (2019-2020)				
	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Ingressos d'explotació	2.032.211,3	5.818.648,5	7.847.885,1	**15.698.744,9**
Despeses d'explotació	1.940.375,8	5.554.241,0	7.361.587,6	**14.856.204,4**
Inversions en actius materials	25.107,4	80.757,6	106.963,3	**212.828,2**
2020				
Ingressos d'explotació	1.607.025,6	4.479.809,6	6.826.321,7	**12.913.156,9**
Despeses d'explotació	1.563.233,1	4.407.301,8	6.601.042,4	**12.571.577,4**
Inversions en actius materials	-4.569,8	60.536,3	102.976,3	**158.942,8**

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística Estructural d'Empreses

8

TRANSPORT

8.1. INTRODUCCIÓ

Aquest capítol estudia l'ús de les infraestructures de transport a les Illes Balears. L'emergència sanitària provocada per la covid-19 va afectar substancialment el funcionament del sector del transport els anys 2020 i 2021. L'any 2022 és el primer sense les friccions que va provocar per la pandèmia, i el sector del transport torna a funcionar de manera similar a com ho feia fins al 2019.

A causa de la disfunció del sector del transport durant els dos anys suara esmentats, en aquest capítol podem descriure'n els aspectes concrets, perquè la darrera dada estadística disponible correspon a l'any 2022. Si aquesta dada està disponible, l'èmfasi del capítol és veure si les pautes de comportament en el sector del transport han recuperat les tendències prèvies a la pandèmia o si, al contrari, hi ha canvis en aquestes pautes.

La insularitat de les Illes Balears marca quin és l'ús dels mitjans de transport, perquè les vies aèria i marítima són la manera com les illes es comuniquen amb l'exterior: el trànsit de persones sobretot per via aèria; mentre que el trànsit de mercaderies, sobretot per via marítima.

L'altre aspecte estructural de l'economia de les Illes Balears que afecta els usos del sector de transport és el fet de ser una destinació turística amb un component estacional marcat: l'ús de les infraestructures de transport és molt més intensa els mesos de temporada turística alta (és a dir, els mesos que van d'abril o maig a octubre), amb uns màxims molt acusats els mesos de juliol i agost.

Tot seguit, dividim la discussió sobre el sector del transport a les Illes Balears de la manera següent: primer discutim el transport de passatgers i de mercaderies per via aèria. Després analitzam la via marítima i hi afegim la controvèrsia dels creuers turístics. Seguidament, ens fixam en l'evolució del parc automobilístic i analitzam els indicadors d'intensitat d'ús de les carreteres. Acabam el capítol estudiant l'ús del transport públic interurbà i el de la ciutat de Palma.

La principal font de dades utilitzada per la realització d'aquest capítol —llevat que s'esmenti explícitament una altra font— és l'Ibestat, que elabora dades del sector del transport regionalitzades per les Illes Balears.

8.2. Ús del transport a les Illes Balears: transport aeri i marítim

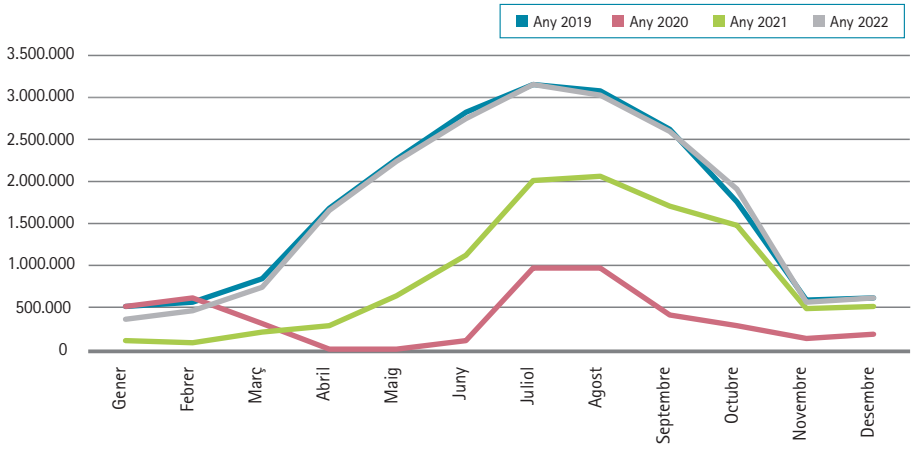
8.2.1. Entrada i sortida de passatgers per via aèria

L'arribada de passatgers a les Illes Balears fins al 2019 estava caracteritzada per un creixement sostingut a tots tres aeroports que es va truncar per les restriccions a la mobilitat que es van imposar arran de la pandèmia. L'any 2022 van arribar un total de 20.272.347 persones, una xifra similar a les arribades el 2019, el darrer any abans de la pandèmia. La quantitat d'arribades de l'any 2022 suposa gairebé el doble de les de l'any 2021 i triplica les de l'any 2020. El gràfic I-8.1 mostra l'evolució mensual de l'arribada de passatgers, i s'hi observa que tant la quantitat anual de passatgers com la distribució mensual del 2022 és molt similar a la del 2019.

Del total de passatgers que van fer servir els aeroports de les Illes Balears, un 70 % correspon a l'aeroport de Palma, un 20 % a Eivissa i poc menys del 10 % dels passatgers a Menorca. Aquestes són proporcions similars a les dels anys anteriors al 2020. L'arribada de passatgers mostra un patró força semblant a tots tres aeroports; és a dir, uns nivells d'activitat similars als del 2019, amb forts increments si es compara amb l'activitat dels anys 2020 i 2021 (vegeu el gràfic I-8.2.a-b-c).

Gràfic I-8.1.

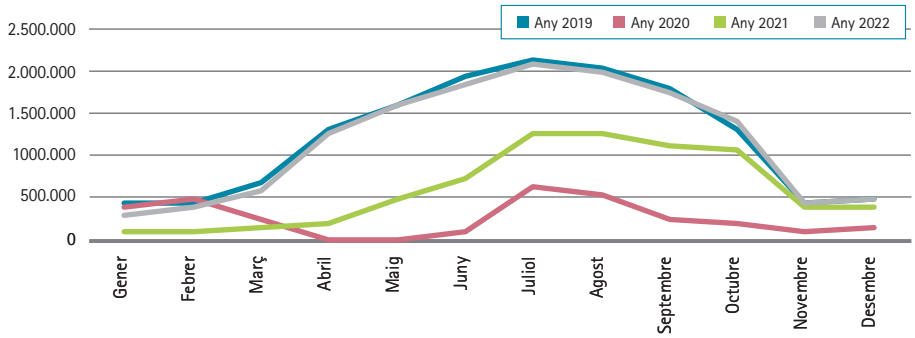
Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Illes Balears (2019-2022)

Font: Ibestat a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.2.a.

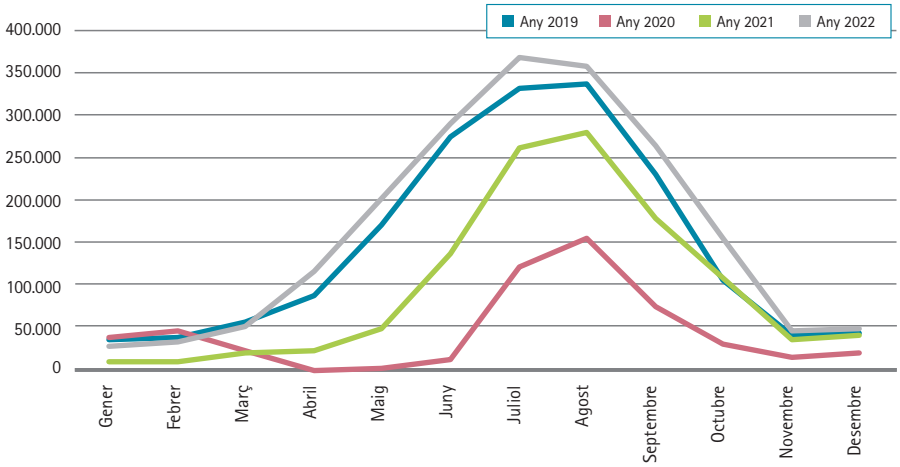
Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2022): arribades a Palma

Font: Ibestat a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.2.b.

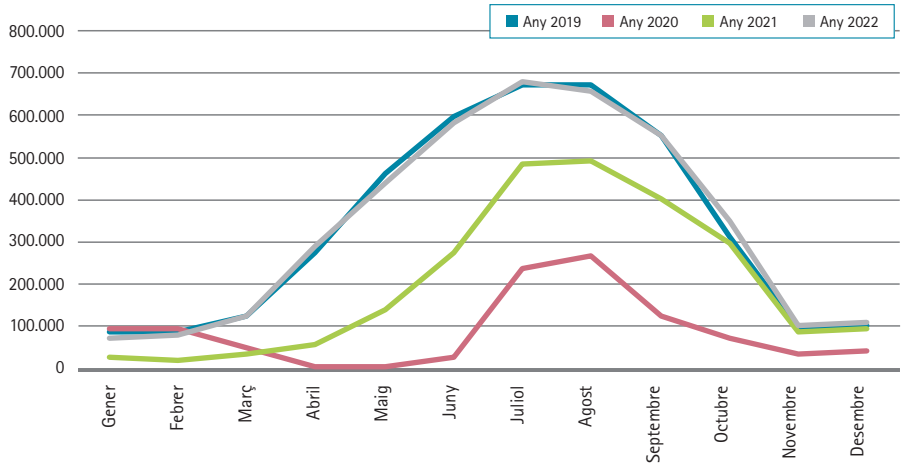
Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2022): arribades a Maó

Font: Ibestat a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.2.c.

Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2022): arribades a Eivissa

Font: Ibestat a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

8.2.2. Transport de mercaderies per via aèria

L'emergència sanitària va trasbalsar menys el transport de mercaderies per via aèria que no pas el de passatgers. En qualsevol cas, a les Illes Balears les mercaderies transportades per via aèria són una part molt reduïda del total de mercaderies que hi arriben o que en surten[1]. Així, l'evolució de les mercaderies transportades per via aèria es caracteritza per una forta reducció en tota la darrera dècada, any rere any i a tots tres aeroports, amb només amb un repunt el 2022 —comparat amb els anys 2020 i 2021— degut a la recuperació de l'activitat econòmica després de l'emergència sanitària.

Finalment, el transport de mercaderies en connexions internacionals és irrellevant als aeroports d'Eivissa i Menorca i és poc important al de Palma (un 5 % del pes transportat per via aèria el 2022).

8.3. Ús del transport a les Illes Balears: transport marítim

8.3.1. Transport de passatgers

El nombre de passatgers per via marítima a Mallorca, Eivissa i Menorca és força inferior al que hi ha per via aèria. Amb molta diferència, el nombre més alt de passatgers per via marítima és a la connexió entre les

1. El 2022, el total de mercaderies transportades per via marítima supera els 15 milions de tones; el transport de mercaderies per via aèria és només el 0,04 % de les transportades per via marítima.

illes Pitiüses (recordem que Formentera és l'única illa habitada de l'arxipèlag que no disposa de connexió aèria). Un 67 % dels passatgers que arriben a Eivissa provenen de Formentera, i més del 90 % dels passatgers de Formentera tenen com a destinació la vila d'Eivissa.

El transport de passatgers per via marítima durant la darrera dècada ha crescut de manera sostinguda, amb l'excepció dels anys 2020 i 2021, a causa de la pandèmia. El nombre de passatgers que el 2022 han arribat per via marítima, 3.786.477 passatgers, ja és superior al registrat el 2019 (3.591.058 passatgers). De fet, només a Formentera el nombre de passatgers és lleugerament inferior al registrat el 2019 (vegeu el gràfic I-8.3).

8.3.2. Passatgers de creuers turístics

L'activitat de creuers turístics els anys anteriors a la pandèmia havia augmentat de manera molt notable, atès que va passar de poc més d'1.300.000 passatgers en 767 creuers l'any 2012 a 2.658.000 passatgers en 1.046 creuers l'any 2019, amb un creixement anual de passatgers superior al 10 %.

La pandèmia va provocar que l'activitat d'aquest sector fos molt reduïda els anys 2020 i 2021. L'any 2022 es registra un increment notable respecte al 2021, amb 1.729.588 passatgers en 924 creuers, una quantitat, però, substancialment inferior als valors registrats els anys previs a la pandèmia. Per ports, el de Palma atreu prop del 80 % dels passatgers i creuers turístics, mentre que el port d'Eivissa acumula gairebé un 18 %; a la resta de ports, aquesta activitat hi té una presència residual (vegeu el gràfic I-8.4).

Finalment, el quadre I-8.1 mostra l'evolució del nombre de creuers (tant en base com en trànsit) arribats a Palma en el període 2019-2022. L'any 2022, tot i que no s'arribà a les xifres del 2019, hi ha una mitjana diària de dos a tres creuers durant els mesos d'estiu, amb la qual cosa s'arriba a unes quantitats similars a les del 2019 a partir de l'octubre.

8.3.3. Transport de mercaderies

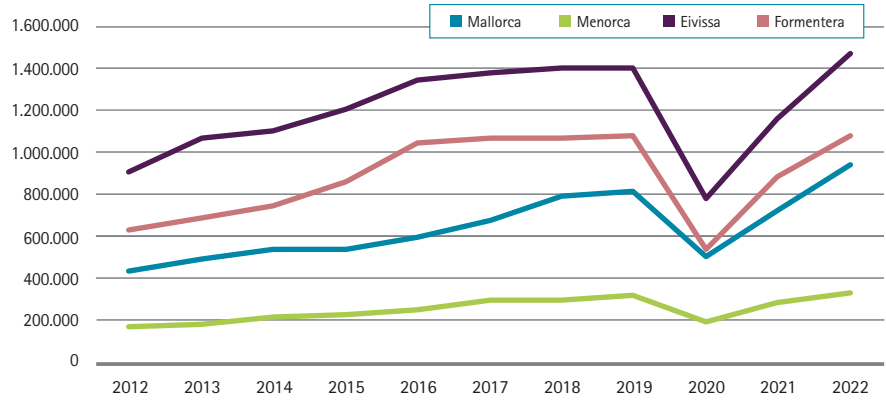
La gran majoria de mercaderies arriba a les Illes Balears a través dels ports. Hi ha productes imprescindibles que només es poden subministrar des de fora de les Balears i van continuar arribant-hi durant l'emergència sanitària.

Tot i això, també hi hagué una caiguda de les arribades de mercaderies els anys 2020 i 2021, perquè l'activitat econòmica es va reduir comparada amb els anys anteriors, i no ha estat fins a l'any 2022 que no s'han recuperat els nivells d'activitat del 2019.

Segons les dades recollides de l'Autoritat Portuària Balear, el 2022 s'han transportat un total de 15.424.843 tones per via marítima, una quantitat un 12 % superior a la del 2021, i lleugerament inferior a les xifres del 2019. L'evolució mensual permet veure que no és fins al juny del 2022 que les arribades de mercaderies passen a ser similars a les del 2019 (vegeu el gràfic I-8.5).

Gràfic I-8.3.

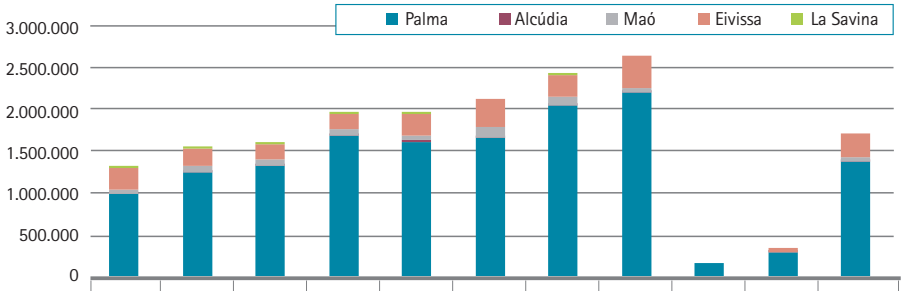
Nombre total de passatgers i passatgeres per via marítima a les Balears per illes (2012-2022)

Font: Ibestat a partir de dades de l'Autoritat Portuària de Balears

Gràfic I-8.4.

Passatgers i passatgeres de creuers (base i trànsit) (2012-2022)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
La Savina	1.372	1.066	875	1.587	1.634	0	586	0	0	0	0
Eivissa	262337	191814	169065	193484	251249	340334	274552	396387	0	41657	296508
Maó	53.702	95.525	79.089	59.193	72.165	115.104	101.090	43.757	0	2.796	53.245
Alcúdia	47	1.025	1.058	1.365	5.901	1.869	2.139	673	0	20	318
Palma	984.785	1.245.654	1.336.437	1.703.219	1.627.372	1.676.470	2.051.782	2.217.496	156.757	300.626	1.379.517

Font: Ibestat a partir de dades de l'Autoritat Portuària i Ports de les Illes Balears

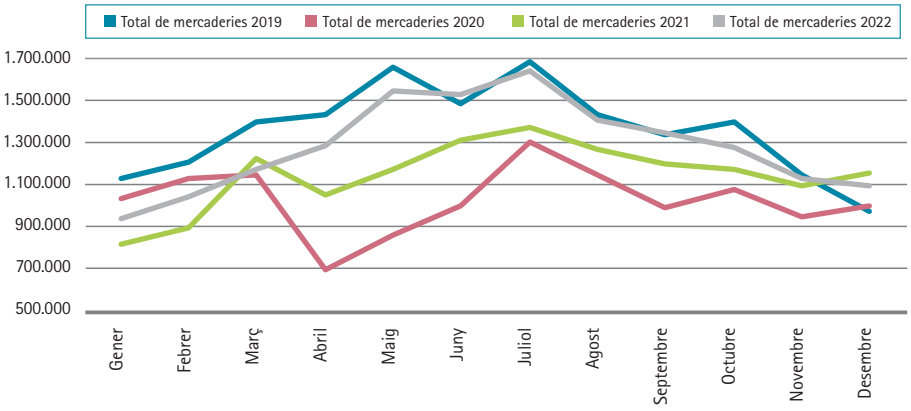
Quadre I-8.1. Passatgers i passatgeres de creuers i nombre de creuers (base i trànsit) mensuals a Palma (2019-2022)

	Passatgers				Creuers			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Gener	69.565	57.236	0	21.417	28	23	0	22
Febrer	56.447	69.931	0	12.759	25	24	0	16
Març	65.906	29.590	0	35.752	25	16	0	30
Abril	153.810	0	0	69.140	60	0	0	61
Maig	254.955	0	0	127.763	100	0	0	88
Juny	272.105	0	3.409	146.918	94	0	4	69
Juliol	311.518	0	32.579	200.578	104	0	23	82
Agost	316.225	0	43.847	206.381	99	0	34	75
Setembre	277.192	0	63.120	189.154	98	0	48	82
Octubre	279.338	0	102.113	237.185	115	0	84	114
Novembre	97.019	0	36.984	68.628	44	0	33	40
Desembre	63.416	0	18.574	63.842	25	0	13	30
Total	**2.217.496**	**156.757**	**300.626**	**1.379.517**	**817**	**63**	**239**	**709**

Font: Ibestat a partir de dades de l'Autoritat Portuària de Balears

Gràfic I-8.5.

Evolució mensual en tones de les arribades de mercaderies a les Illes Balears (2019-2022)

Font: Consultes al web de l'Autoritat Portuària de Balears

8.4. Ús de les carreteres

8.4.1. Parc automobilístic de les Illes Balears

Des del 2010 fins al 2019, el parc d'automòbils havia augmentat en els darrers anys de manera proporcional al creixement de la població resident a les Illes Balears (vegeu el quadre I-8.2). L'augment del nombre de motocicletes va ser proporcionalment molt més gran que el d'automòbils, ja que va passar d'haver-n'hi 99.000 el 2010 a haver-n'hi 149.124 el 2019. La distribució de vehicles per illes es correspon aproximadament amb el pes demogràfic de cada illa, i l'única amb una quantitat similar de vehicles el 2010 i el 2019 és Menorca.

La pandèmia va frenar l'increment del parc automobilístic, mentre que l'any 2022 s'han registrat 23.000 noves matriculacions respecte al 2021. D'aquestes noves matriculacions, aproximadament la meitat corresponen a turismes, mentre que un 35 % són de motocicletes. D'aquesta manera, es trenca la tendència observada durant la pandèmia, en què s'havia registrat un pes més baix de noves matriculacions de turismes.

Quadre I-8.2. Parc automobilístic de les Illes Balears (2010 i 2019-2022)

		Turismes	Motocicletes	Autobusos	Camions i furgonetes
Mallorca	2010	516.641	70.603	1.694	94.549
	2019	578.231	104.907	2.055	103.883
	2020	576.862	108.372	1.710	103.848
	2021	578.589	112.419	1.732	104.897
	2022	586.960	118085	1751	107021
Eivissa	2010	76.702	16.034	337	21.943
	2019	93.476	26.987	442	26.888
	2020	93.877	27.418	403	26.896
	2021	95.574	28.183	387	27.436
	2022	98.405	29.853	423	28.169
Menorca	2010	52.043	8.770	208	12.605
	2019	54.318	12.060	272	12.795
	2020	54.717	12.457	237	12.897
	2021	55.340	13.049	254	13.067
	2022	55.721	13.868	263	13.092

continua

		Turismes	Motocicletes	Autobusos	Camions i furgonetes
Formentera	2010	5.084	3.548	44	2.177
	2019	7.358	5.170	44	2.851
	2020	7.443	5.100	26	2.830
	2021	7.659	5.185	34	2.808
	2022	8.044	5.385	43	2.841
Totals*	**2010**	**650.541**	**98.968**	**2.283**	**131.295**
	2019	**733.383**	**149.124**	**2.813**	**146.417**
	2020	**732.973**	**153.362**	**2.376**	**146.493**
	2021	**737.236**	**158.851**	**2.407**	**148.230**
	2022	**749.204**	**167.206**	**2.480**	**151.145**

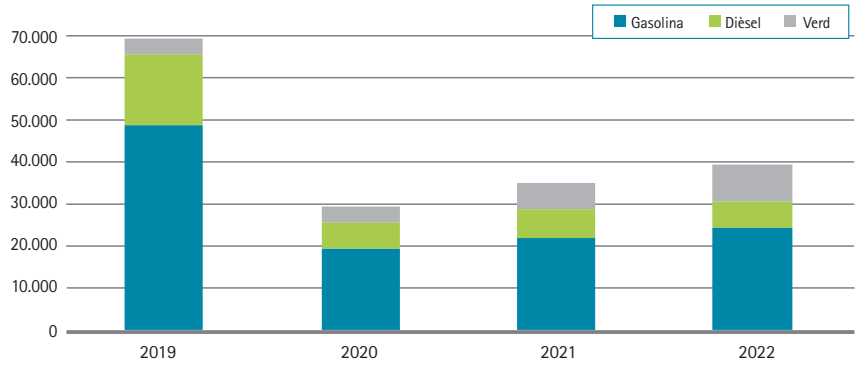
Font: Ibestat

(*) No es comptabilitzen els registres que no tenen ben especificat el municipi, que queden com a sense especificació de territori.

La penetració a les Illes Balears de turismes menys contaminants (és a dir, vehicles híbrids, elèctrics, de gas natural, etc.) continua sent molt baixa a hores d'ara, i els turismes de nova matriculació encara són sobretot vehicles que fan servir benzina (60 % del total l'any 2022), com es pot comprovar en el gràfic I-8.6.

Gràfic I-8.6.

Tipus de propulsió dels turismes matriculats a les Illes Balears (2019-2022)

Font: Ibestat a partir de les dades de la Direcció General de Trànsit (DGT)

8.4.2. Intensitat d'ús de les carreteres

A les Illes Balears, hi ha un total de 2.297 quilòmetres de carreteres adequades per al trànsit de vehicles, dels quals 190,6 quilòmetres eren carreteres d'alta capacitat (93,5 km d'autovies i 97,1 km de carreteres amb més d'un carril).

La manera establerta de mesurar la intensitat d'ús d'aquestes carreteres és mitjançant el càlcul de l'índex d'intensitat mitjana diària (IMD) de circulació a les carreteres. L'IMD és la mitjana de vehicles que circulen per un quilòmetre de carretera al llarg d'un dia. Al llarg de les carreteres es disposa d'un seguit de punts de control que comptabilitzen el nombre de vehicles que ha passat al llarg del dia per un determinat tram de la carretera.

A l'illa de Mallorca, el 2021 els registres apunten que de mitjana van circular aproximadament 12.096 vehicles diaris pels 1.750 quilòmetres de Mallorca. A Eivissa i Menorca, l'IMD va ser entorn dels 9.000 vehicles diaris.

El quadre I-8.3 mostra l'evolució de l'IMD durant el període 2012-2022 al conjunt de les Illes Balears, així com la composició dels vehicles. Abans de la pandèmia, a Mallorca, l'IMD apuntava a un creixement sostingut d'entre el 2 % i el 6 % anual, fins a arribar al màxim valor el 2019, amb un IMD de 13.262 vehicles diaris. A Menorca, s'hi observa una evolució similar, creixement sostingut a excepció del 2013, mentre que a Eivissa, amb dades a partir de 2016, hi ha un patró més estable fins al 2019 sobre els 10.000 vehicles diaris. A totes tres illes, les restriccions a la circulació durant la pandèmia durant el 2020 van reduir-ne fortament la intensitat, però el 2021 ja se'n va recuperar bona part.

8.4.3. Transport públic interurbà a Mallorca

La xarxa pública de transport interurbana a Mallorca estava formada, el 2022, per un seguit de línies d'autobús (algunes només en funcionament a la temporada alta turística d'estiu) i tres línies de tren.

Del 2015 al 2019, tant la quantitat del bus interurbà com la de tren van augmentar el nombre d'usuaris any rere any. Els busos interurbans van passar de 8.833.399 usuaris el 2015 a 10.457.660 usuaris el 2019 (un creixement del 18 % en cinc anys), mentre que la xarxa de trens va passar de 3.524.079 usuaris el 2015 a 4.668.758 el 2019 (un creixement del 32 % en cinc anys). El 2020 i el 2021 va davallar molt l'ús de les dues xarxes de transport. El 2022 no només se n'ha recuperat l'ús, sinó que ha augmentat considerablement: els autobusos interurbans tenen un 44 % més usuaris que el 2019, i els trens, un 21 %.

8.4.4. El transport públic a la ciutat de Palma

Palma disposa d'una xarxa de transport públic urbà formada per línies d'autobús i una línia de metro. Així mateix, disposa d'un servei públic de préstec de bicicletes.

Segons les dades que ofereixen l'INE i el Consorci de Transports de Mallorca, l'any 2022, més de 36 milions de persones van fer servir l'autobús a Palma, mentre que 1.340.000 persones van fer servir el metro.

Quadre I-8.3. Intensitats mitjanes diàries (IMD), percentatge de vehicles pesants i volum total de vehicles a les Balears per illes (2012-2021)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mallorca										
IMD	9.884,24	10.092,87	10.415,86	11.091,34	11.792,49	12.457,59	12.809,40	13.261,98	9.291,34	12.096,00
Pesants (%)	6,00	6,12	6,57	7,01	7,23	7,28	7,32	7,27	7,31	—
Mobilitat anual (milions)	6.325,83	6.459,35	6.666,06	7.270,62	7.567,77	7.910,50	8.118,46	8.318,13	5.834,53	7.667,64
Menorca*										
IMD	8.940,11	7.558,46	8.939,69	9.323,97	9.859,32	10.150,55	9.247,45	9.716,20	6.860,43	9.022,64
Pesants (%)	6,73	5,31	6,65	7,34	8,00	7,39	7,44	5,87	4,72	4,16
Mobilitat anual (milions)	383,68	324,38	383,66	400,15	423,13	435,63	407,37	467,91	330,39	434,51
Eivissa**										
IMD	—	—	—	—	10.146,36	10.320,17	10.363,74	10.315,00	6.818,00	8.956,00
Pesants (%)	**—**	**—**	**—**	**—**	**3,75**	**3,67**	**3,62**	**3,80**	**3,50**	**3,50**
Mobilitat anual (milions)	**—**	**—**	**—**	**—**	**708,46**	**720,60**	**723,64**	**734,28**	**486,65**	**637,53**

Font: Consells de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera

(*) El 2018 hi hagué obres en un dels trams Maó-Ciutadella (Me-01) i no s'hi registraren activitats. El 2013, una de les estacions no diposà de dades (Me-12) i no hi hagué registres de pesants en tres de les estacions. Per la falta d'informació sobre la longitud del tram i la poca incidència en la intensitat, s'ha exclòs de l'anàlisi el camí d'en Kane.

(**) El Consell d'Eivissa no ha facilitat les dades del període 2011-2015 ni les dades del 2020.

Fins al 2019, l'ús de l'autobús com a transport públic creixia a un ritme anual d'entre el 2 % i el 3 % fins a arribar a un màxim de gairebé 43 milions de passatgers. El metro va experimentar un increment relatiu d'ús encara més elevat els anys 2018 i 2019, ja que es va passar dels 772.000 passatgers el 2017 a 1.173.000 el 2019. L'ús de tots dos serveis públics de transport es va reduir molt, els anys 2020 i 2021. La recuperació de l'activitat del transport públic ha estat molt més intensa en el cas del metro (hi ha 1.340.000 persones usuàries el 2022, un 14 % més que el 2019) que en el de l'autobús, que el 2022 registra el valor més baix d'ús des del 2012, amb només 36 milions usuaris (un 16 % menys que el 2019).

Des que es va implantar l'ús del servei públic de préstec de bicicletes de Palma, fins a l'any 2019 aquest servei va tenir un creixement constant d'ús —llevat de l'any 2015— tant en el nombre de persones usuàries com de viatges. Així, es va passar de 2.122 usuaris i 214.086 viatges el 2014 a 3.248 usuaris i 389.818 viatges el 2019.

D'ençà de la pandèmia, l'ús del servei ha disminuït notablement any rere any tant en usuaris com en desplaçaments, i no se n'observa cap recuperació l'any 2022: De fet, amb 2.102 usuaris i poc més de 130.000 viatges, el 2022 se situa com l'any amb els registres més baixos d'ús des de la implantació d'aquest servei.

9

INSTITUCIONS FINANCERES

9.1. INTRODUCCIÓ

En aquesta secció s'analitza la progressió dels indicadors financers clau de l'economia de les Illes Balears i es comparen les seves magnituds i tendències en relació amb els de la resta de l'economia espanyola.

9.2. INSTITUCIONS FINANCERES A LES ILLES BALEARS

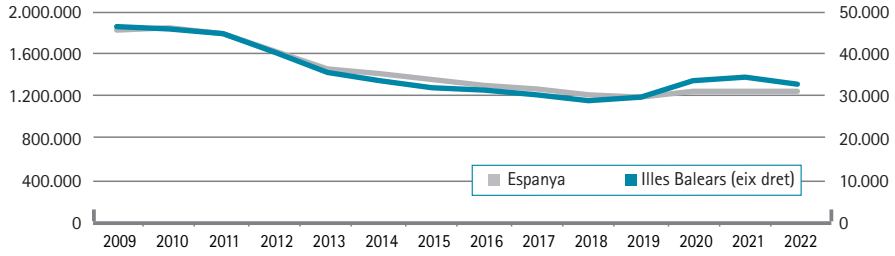
9.2.1. EVOLUCIÓ DEL CRÈDIT D'INSTITUCIONS FINANCERES

Es presenta el desenvolupament global del crèdit total (incloent-hi administracions públiques, famílies i empreses no financeres) a les Illes Balears. De manera general, els valors i les taxes de creixement el 2022 continuen amb una tendència cap a la normalització després dels resultats excepcionals del 2020.

El gràfic I-9.1 mostra l'evolució del crèdit total a les Illes Balears i a Espanya des de l'any 2009 fins al 2022 i permet comparar els valors recents en relació amb els registrats d'ençà de l'inici de la darrera crisi econòmica i financera. Durant l'any 2022, el volum de crèdit concedit per les entitats de dipòsit va disminuir un -4,4 %. Tot i que aquest any està marcat per la guerra a Ucraïna i l'augment dels preus (especialment de l'energia), el creixement del crèdit negatiu sembla explicat per altres factors, donada l'evolució positiva de l'economia balear durant aquest any. Aquest retrocés contrasta amb el comportament observat els dos anys anteriors: una important expansió del crèdit el 2020, amb un creixement del 13,5 %, en part deguda a les polítiques implementades per mitigar les conseqüències de la pandèmia de la covid-19, i un creixement més estable el 2021 d'1,8 %.

La disminució actual del crèdit total reflecteix, almenys en part, la reducció progressiva de l'endeutament extraordinari assumit pels sectors més copejats per la crisi del coronavirus, especialment el sector turístic, que és el que presenta un pes més gran en el total del crèdit empresarial a les Illes (vegeu el gràfic I-9.2). En aquest aspecte, el crèdit a aquests sectors experimenta la major expansió durant la pandèmia com a resultat de les polítiques de suport econòmic implementades (per exemple, programa d'avals de l'ICO). Per tant, aquesta reducció del crèdit reflectiria un procés d'ajustament de l'endeutament a nivells prepandèmia.

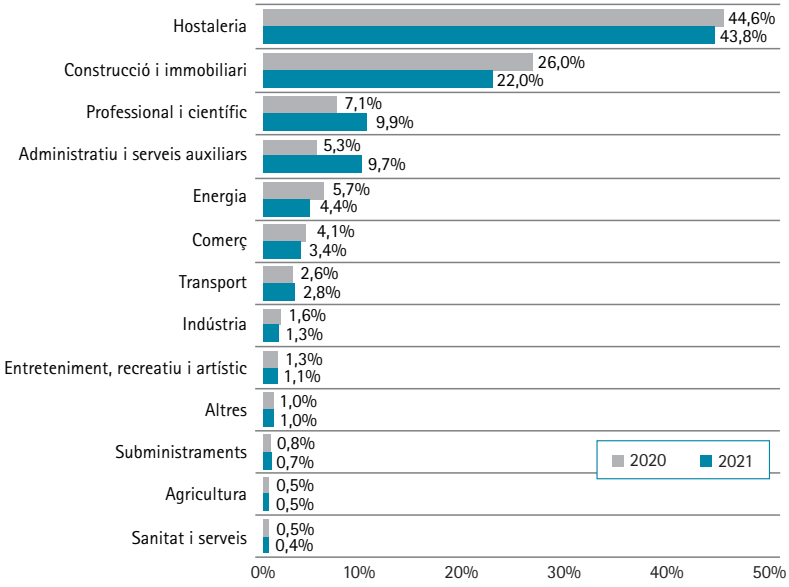
Gràfic I-9.1.
Volum de crèdit (milions d'euros) (2009-2022)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, memòria del CIR i elaboració pròpia

Nota: A causa del canvi de definició a la informació proporcionada per la CIR del Banc d'Espanya, s'ha canviat l'anàlisi del nombre de titulars pel de nombre d'operacions. El nombre d'operacions per anys anteriors al 2017 s'ha calculat sobre el supòsit que el nombre d'operacions per titular de l'any 2018 es pot aplicar als anteriors.

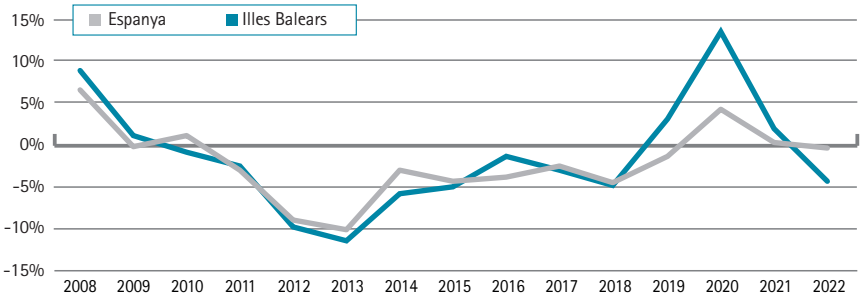
Gràfic I-9.2.
Distribució de l'endeutament per sector econòmic (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir del SABI

Per il·lustrar la importància de l'increment del crèdit durant la pandèmia, si s'examinen les dades globals del programa d'avals de l'ICO a juny de 2022 —data en què finalitza el programa—, es constata que s'avalaren un total de 32.446 operacions per empreses de les Balears, fet que suposa un 2,77 % del total avalat a

Gràfic I-9.3.
Taxa de creixement del crèdit (2009-2022)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, memòria del CIR i elaboració pròpia

Espanya. L'import total avalat per aquestes empreses representa un 3,97 % del total, mentre que el finançament mobilitzat ascendeix al 4,17 % del global. El major pes dels imports per a les Balears en relació amb el nombre d'operacions s'explica pel gran volum de recursos destinats al turisme, que és un dels sectors més afectats per la crisi del coronavirus. Per a aquest sector, els avals arriben als 15.442 milions d'euros a juny de 2022 i representen un 14,40 % dels avals totals.

L'import total de crèdit a finals del 2022 és de 33.056 milions d'euros, que es pot comparar amb els 34.563 milions d'euros registrats el 2021.

A l'àmbit nacional, el crèdit total es manté relativament estable, amb una taxa de creixement del -0,5 % (vegeu el gràfic I-9.3) i arriba a un volum d'1.246, 6 mil milions d'euros. Per tant, el crèdit total a les Illes Balears representa un 2,65 % del crèdit d'Espanya el 2022 i suposa una reducció en el pes relatiu en comparació amb el 2,76 % observat l'any anterior, a causa de la caiguda del crèdit experimentada a les Illes Balears en relació amb la resta de l'Estat espanyol durant l'any 2022.

Aquesta reducció més gran del crèdit a les Illes Balears es pot explicar pel pes del sector turístic, que va experimentar un increment de crèdit durant la pandèmia i ara està reduint l'endeutament a nivells anteriors a la covid-19. De fet, l'*Informe d'estabilitat financera* del Banc d'Espanya de primavera de 2023 documenta que els sectors menys exposats a la pandèmia van reduir el crèdit en un 3,3 %, i els més exposats (com el turisme), un -6,9 %. A més, la menor magnitud del creixement total del -1,5 % s'explica pel major pes dels sectors menys exposats a la covid, així com el creixement del crèdit nou.

El gràfic I-9.4 exhibeix la proporció del volum total de crèdit respecte al producte interior brut generat a les Illes Balears. Durant l'any 2022, aquesta proporció disminueix fins al 86,55 %, amb la qual cosa assoleix nivells inferiors al mínim de 88,65 % registrat el 2019. Aquesta reduc-

ció s'explica pel creixement de dos dígits del PIB balear del 14,2 % durant el 2022 i la disminució del crèdit ja esmentada en el numerador. En conseqüència, el conjunt d'empreses no financeres, llars i administracions públiques a les Balears han millorat la situació financera i, en mitja, són menys vulnerables que abans de la pandèmia.

En comparació amb l'evolució a la resta d'Espanya, la reducció de la ràtio ha estat més pronunciada a les Balears. Específicament, a Espanya, la ràtio s'ha reduït en 9,84 punts percentuals (un decreixement del 9,48 %) i arriba al 93,93 % a finals de 2022, en comparació amb la reducció de 27,43 punts percentuals a les Illes Balears. Això significa que la ràtio a les Illes Balears és inferior en 7,38 punts percentuals respecte a l'Estat, que reverteix la situació observada durant la pandèmia, en què les Balears tenien una ràtio superior a la del conjunt de l'Estat. D'aquesta manera, s'arriba a una situació semblant a la del 2019, en què la ràtio a les Balears era inferior en 7,65 punts percentuals respecte a Espanya.

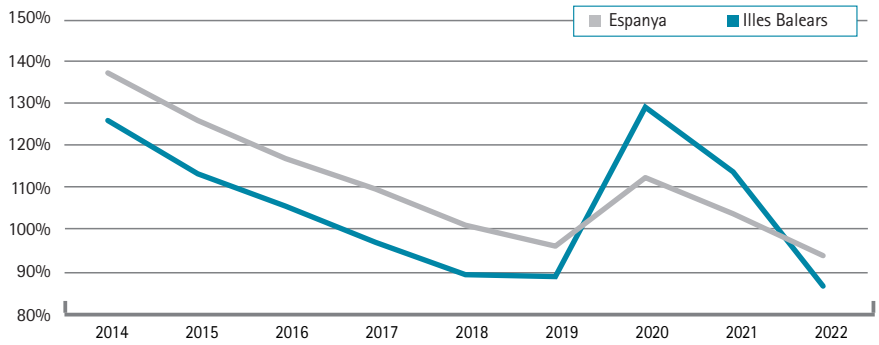
9.2.1.1. Crèdit a empreses no financeres

En aquesta secció, s'analitza l'evolució del crèdit i el seu cost per a les societats no financeres de les Illes Balears, així com la seva composició segons l'activitat econòmica principal de les empreses. Centrant-nos en el cost del deute de les empreses a les Balears, el gràfic I-9.5 compara la distribució del cost d'endeutament de les societats no financeres de les Illes per als anys 2021 i 2020. Aquest cost es calcula com la ràtio del resultat financer net de les empreses dividit pel volum de passiu no corrent a llarg termini, utilitzant informació de la base de dades de SABI.

S'hi observa que la distribució del cost del deute es concentra principalment en valors inferiors al 5 %. En comparació amb el 2020, ha disminuït el percentatge d'empreses que es financen a tipus d'interès entre l'1 % i el 3 %, mentre que ha augmentat el percentatge d'empreses que es financen a tipus iguals o superiors al 4 %. Més concretament, el percentatge d'empreses que es financen a un tipus d'interès inferior o igual al 5 % s'ha reduït del 69,54 % el 2020 al 65,37 % el 2021.

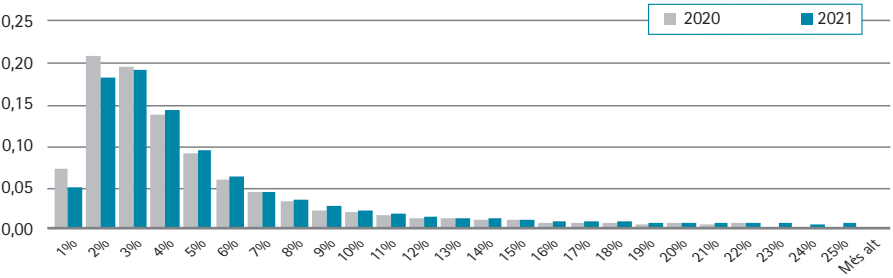
Durant el 2021, el valor mitjà del cost del deute empresarial és de 5,98 %, amb un augment de 75 punts bàsics respecte al 2020. La mitjana i la moda de la distribució són de 3,51 % i 2,68 %, respectivament, amb increments de 33 i 39 punts bàsics en comparació amb l'any anterior. Aquests valors són coherents amb la xifra de desembre de 2021, que figura al butlletí estadístic del Banc d'Espanya sobre el cost del deute empresarial en termes de taxa anual equivalent (TAE) per a noves operacions de menys de 250.000 euros d'empreses espanyoles, i que s'estableix en 2,30 %. No obstant això, al desembre de 2022, aquest tipus de cost gairebé s'ha duplicat i ha arribat al 4,41 %, a causa de l'augment de les taxes d'interès de referència. L'euríbor ha passat del -0,491 % el 2021 al 3,018 % registrat el desembre de 2022. Per tant, es pot esperar una evolució similar del cost del deute per a les empreses de les Illes durant el 2022, amb increments significatius en el cost d'endeutament.

Gràfic I-9.4.
Crèdit total en relació amb el PIB (2014-2022)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, Informe de conjuntura econòmica 2022 i elaboració pròpia

Gràfic I-9.5.
Distribució del cost de l'endeutament per cost del finançament (2019-2020)

Font: SABI i elaboració pròpia

El gràfic I-9.2 mostra la distribució de l'endeutament de les empreses de les Illes Balears segons el sector econòmic al qual pertanyen. L'hostaleria destaca com el sector amb el percentatge de deute més alt durant el 2021, tot i que aquesta proporció s'ha reduït del 44,6 % el 2020 al 43,8 % el 2021. Aquesta disminució del palanquejament de les empreses hostaleres en comparació amb altres sectors és coherent amb els arguments exposats anteriorment sobre l'ajustament del deute en el sector turístic als nivells prepandèmia. El següent sector econòmic amb més deute és el de la construcció i promoció immobiliària, però el seu pes en relació amb el total de deute ha experimentat una lleugera disminució, amb la qual cosa ha passat del 26,0 % el 2020 al 22,0 % el 2021. En conjunt, els sectors de l'hostaleria i la construcció i promoció immobiliària representen el 65,8 % de l'endeutament empresarial a les Illes Balears, fet que implica una disminució de 4,8 punts percentuals respecte al 2020.

A continuació, es presenten els resultats d'una anàlisi del risc de crèdit per a les empreses establertes a les Illes Balears, prenent com a referència les ràtios de dubtositat observades a escala nacional, obtingues del butlletí estadístic del Banc d'Espanya, en els sectors econòmics més rellevants de les Illes.

En general, la ràtio de dubtositat per a totes les empreses ha experimentat una disminució des del 4,76 % del 2021 fins al 4,21 % del 2022. No obstant això, aquesta reducció no ha estat uniforme entre els diferents sectors, ja que en alguns casos s'han produït increments en les ràtios de dubtositat. En l'hostaleria, la principal activitat econòmica a les Illes Balears, hi ha un augment de la ràtio de dubtositat, que ha passat del 7,66 % el 2021 al 7,98 % el 2022. A diferència de l'any anterior, aquest augment no es deu a un increment en el volum de crèdits dubtosos, sinó a una forta reducció en el denominador de la ràtio, ja que el volum de crèdit ha experimentat una caiguda del 8,28 %.

D'altra banda, el sector de la construcció, que és el segon més rellevant a les Illes Balears, continua exhibint la taxa de dubtositat més alta entre tots els sectors, amb un 8,07 % el 2022, malgrat una reducció de 39 punts bàsics respecte a l'any anterior. En resum, els dos sectors principals a les Illes Balears —construcció i hostaleria— presenten les ràtios de dubtositat més altes de l'àmbit nacional (8,07 % en construcció i 7,98 % en hostaleria). Això implica que el risc de crèdit per a les empreses a les Illes Balears, en termes de composició, és superior a la mitjana nacional.

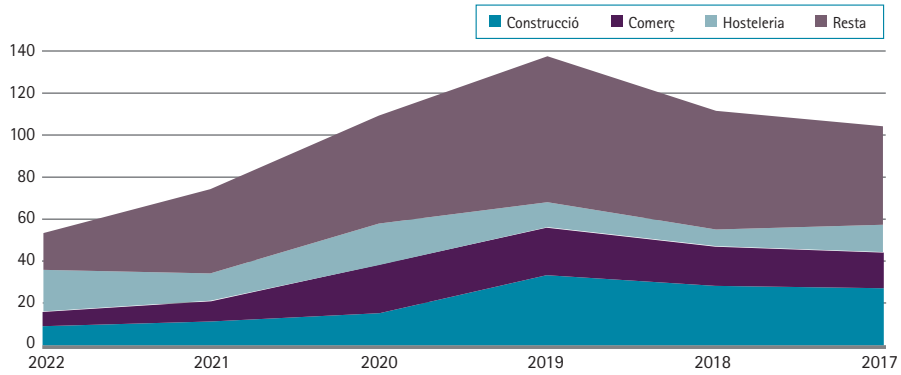
Per complementar l'anàlisi de risc de crèdit, el gràfic I-9.6 mostra el nombre d'empreses en situació de procediment concursal agrupades per sector econòmic, informació obtinguda de l'Estadística de procediment concursal. S'observa una disminució del 28,38 % en el nombre d'empreses balears declarades en concurs de creditors pel jutge, amb la qual cosa passen de 74 empreses el 2021 a 53 el 2022. Aquesta disminució és generalitzada a tots els sectors empresarials excepte a l'hostaleria, la qual registra un creixement positiu del 53,84 % i passa de 13 a 20 empreses en procediment concursal. La reducció en el nombre total d'empreses en situació de concurs de creditors a les Balears contrasta amb la situació a la resta d'Espanya, on el nombre d'empreses ha augmentat de 4.098 el 2021 a 4.755 el 2022, amb un creixement del 16,03 %.

Per tant, tot i que hi ha una reducció en el nombre d'empreses en concurs de creditors a les Illes Balears el 2022, el risc d'impagament dels crèdits continua augmentant en comparació amb la mitjana de l'Estat espanyol, a conseqüència de l'increment del crèdit dubtós en el sector de l'hostaleria i de l'elevada ràtio de dubtositat en el sector immobiliari, que són dos dels pilars de l'economia balear.

9.2.1.2. Finançament de les famílies

El quadre I-9.1 detalla l'evolució del nombre i volum de les hipoteques que s'han constituït a les Balears, així com el nombre d'execucions hipotecàries. També presenta els valors per al conjunt d'Espanya a efectes de comparació.

Gràfic I-9.6.
Empreses en procediment concursal (2017-2022)

Font: INE i poder judicial d'Espanya

Quadre I-9.1. Hipoteques a famílies (2012-2022)

	Illes Balears				Espanya			
	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries
2012	14.963	1.795.346	119.986	–	456.765	51.743.707	113.283	–
2013	10.207	1.365.968	133.827	–	326.978	37.484.012	114.638	–
2014	9.786	1.489.345	152.191	1.941	315.535	41.097.804	130.248	70.422
2015	12.748	2.181.378	171.115	1.328	371.981	48.936.163	131.556	60.032
2016	13.907	2.459.346	176.842	753	400.873	53.610.362	133.734	41.288
2017	14.686	2.866.644	195.196	515	429.082	60.691.568	141.445	27.171
2018	14.576	3.335.965	228.867	387	478.403	68.382.147	142.938	25.903
2019	13.812	3.053.905	221.105	411	497.720	73.716.908	148.109	27.488
2020	14.873	3.029.970	203.723	372	464.017	69.733.289	150.282	18.920
2021	12.870	3.186.581	247.598	224	557.971	82.451.302	147.770	20.694
2022	**15.499**	**4.071.914**	**262.721**	**330**	**608.868**	**95.908.841**	**157.520**	**16.851**

Font: INE i elaboració pròpia

L'any 2022, el nombre d'hipoteques a les Balears es va incrementar en un 20,42 %: de les 12.870 hipoteques signades el 2021 a les 15.499 del 2022. Al conjunt de l'Estat espanyol, el nombre d'hipoteques també ha augmentat, tot i que a un ritme menor: de les 557.971 hipoteques del 2021 a les 608.868 del 2022. Això suposa un creixement del 9,12 %. Per tant, es manté una dinàmica de creixement important,

tot i que l'euríbor va experimentar un increment de gairebé 3,5 punts percentuals durant el 2022 i es passa de -0,477 % al gener a 3,018 % al desembre.

El creixement en el nombre d'operacions malgrat que el context d'augment de tipus d'interès podria explicar-se per l'important creixement del PIB espanyol i balear durant el 2022 i perquè no es van traslladar completament els increments de tipus de referència al tipus de les hipoteques. En efecte, segons el Butlletí Econòmic del Banc d'Espanya, la taxa anual equivalent (TAE) mitjana per a noves operacions hipotecàries passa de l'1,55 % al gener de 2022 al 3,12 % al desembre. Es pot esperar que el 2023 el creixement en el nombre d'hipoteques es redueixi a mesura que es traslladen els increments de l'euríbor al tipus d'interès de les hipoteques.

L'import global de les hipoteques concedides a les Illes Balears experimenta un increment del 27,78 %, amb la qual cosa passa dels 3.186,58 milions d'euros el 2021 als 4.071.914 milions el 2022. D'altra banda, l'import mitjà augmenta un 6,11 % i passa dels 247.598 euros per hipoteca el 2021 als 262.721 el 2022. Cal destacar que aquest increment és considerablement inferior al de l'any anterior, en què l'import mitjà per hipoteca va augmentar un 21,53 %.

Així doncs, el creixement en el volum total de les hipoteques contractades el 2022 s'explica per l'augment tant de l'import mitjà com del nombre d'hipoteques contractades. En el conjunt d'Espanya, s'observa un comportament semblant al mercat hipotecari de les Illes Balears, ja que el volum total de les hipoteques també augmenta un 16,32 % el 2022 i arriba als 95.908,84 milions d'euros. A més, es produeix un increment de l'import mitjà del 6,60 % fins als 157.520 euros.

L'import mitjà de les hipoteques continua sent molt superior a les Illes Balears que a la resta de l'Estat. En concret, l'import mitjà a les Balears en relació amb Espanya ha estat d'1,67 el 2022. Això implica que a les Illes Balears les llars continuen tenint més dificultats per adquirir un habitatge pel fet de tenir un nivell de preus més alt que a la resta de l'Estat. Tot i això, el valor de la ràtio d'import mitjà a les Balears respecte a Espanya s'ha mantingut estable el 2022, possiblement perquè el preu de l'habitatge va tenir un creixement semblant tant a les Balears com a la resta d'Espanya (creixement del 5,9 % comparat amb creixement del 5,5 %, segons dades de l'INE).

Per acabar, s'analitza la capacitat de pagament de les hipoteques per les llars a partir de l'evolució del nombre d'execucions hipotecàries. Al darrer any, el nombre d'execucions hipotecàries s'ha incrementat un 47,32 %: de les 224 el 2021 a les 330 el 2022. En canvi, a Espanya aquest indicador es redueix un 18,57 %: de les 20.694 el 2021 a les 16.851 el 2022.

Per tant, les dades apunten que el risc de les hipoteques ha augmentat a les Balears en contraposició amb Espanya, tot i que s'ha d'interpretar aquest resultat amb cautela, ja que les xifres estan expressades en termes absoluts. Si s'analitzen les dades en termes relatius i es compara el nombre d'execucions en relació amb el nombre d'hipoteques concedides, a les Balears hi

ha un 2,13 % d'execucions en comparació amb el 2,77 % al conjunt de l'Estat.

Finalment, cal remarcar que durant el 2023 es podria produir un increment pel que fa al nombre d'impagaments de crèdits hipotecaris a conseqüència de la pujada del tipus euríbor a dotze mesos comentada anteriorment, ja que és el tipus de referència al qual es revisen les hipoteques de tipus variable.

9.2.1.3. Institucions financeres al finançament de les administracions públiques

Si analitzam la situació financera de les administracions públiques de les Balears mitjançant el protocol de dèficit excessiu (PDE), a finals de l'any 2022 el deute acumulat per les administracions públiques de les Illes Balears experimenta una disminució de l'1,45 %, ja que se situa en 8.874 milions d'euros, en comparació amb els 9.005 milions d'euros registrats l'any 2021. Aquesta reducció del deute contrasta amb l'increment de la resta de comunitats autònomes, que passen de tenir un deute total de 312.586 milions d'euros el 2021 a 316.937 milions d'euros el 2022. En conseqüència, el pes del deute de les administracions públiques de les Balears respecte al total de les comunitats autònomes experimenta una reducció: passa del 2,88 % el 2021 al 2,80 % el 2022.

La proporció del deute en relació amb el PIB experimenta una disminució significativa i se situa en el 26,6 % al desembre de 2022, en comparació amb el 29,7 % de desembre de 2021. Aquesta reducció és el resultat de la disminució del deute (numerador) i del creixement del PIB de les Illes Balears (denominador). És important destacar que aquesta proporció s'acosta al valor del 25,9 % registrat el 2019, abans de l'arribada de la pandèmia, i que va augmentar el 2020 fins al 34,0 %, principalment a causa de la caiguda del PIB de les Illes Balears durant aquest any.

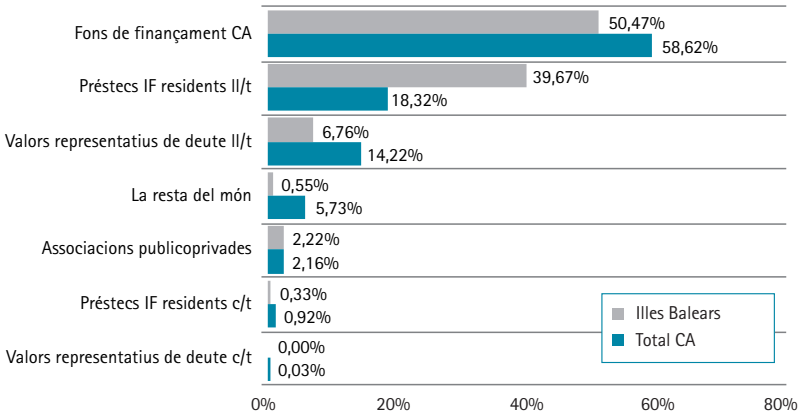
En comparació amb les altres comunitats autònomes, les Illes Balears es mantenen en cinquena posició en termes de ràtio d'endeutament en relació amb el seu PIB. La Comunitat Valenciana continua sent la més endeutada en proporció a la mida de la seva economia, amb un 44,4 %. A continuació, hi ha Castella-la Manxa i Catalunya, amb un 33,4 % cadascuna, i Múrcia, amb un 32,2 %. D'altra banda, les comunitats autònomes amb menor ràtio d'endeutament són la Comunitat de Madrid (13,5 %), el País Basc (13,7 %), les Canàries (13,9 %) i Navarra (14,1 %). Pel que fa al conjunt de les comunitats autònomes, el deute de les administracions públiques en proporció al PIB s'ha reduït durant el darrer any, i passa del 25,9 % el 2021 al 23,9 % el 2022. Això és fruit de l'increment del PIB (denominador) que ha superat l'increment del deute (numerador). Aquesta tendència reflecteix una millora en la situació financera de les comunitats autònomes en general.

El gràfic I-9.7 mostra la composició del volum de deute de les administracions públiques d'acord amb el protocol de dèficit excessiu (PDE) i estableix una comparativa de la situació de les Illes Balears el 2022 respecte al conjunt de les comunitats autònomes. El 2022, el crèdit atorgat pel fons de liquiditat autonòmic (FLA)

continua sent el principal component de l'estructura de finançament de les administracions públiques de les Balears. En relació amb el 2021, el pes del FLA ha augmentat fins al 50,47 % del deute total el 2022, enfront del 48,25 % de l'any anterior. Així es posa fi a la tendència decreixent observada en aquest component en els darrers anys. A l'àmbit global, les comunitats autònomes també han experimentat un increment en aquesta proporció, ja que passen del 57,51 % el 2021 al 58,62 % registrat el 2022. Així doncs, el FLA de les administracions de les Balears es troba 8,4 punts percentuals per sota de la mitjana de les altres comunitats autònomes, que han mantingut la tendència estable dels darrers anys.

En comparació amb l'any 2021, la resta de components del deute segons el PDE han mantingut valors relativament estables. Els préstecs a llarg termini atorgats per institucions financeres residents es posicionen com la segona font de finançament del deute de les administracions públiques de les Illes Balears. El 2022, aquests préstecs han experimentat una reducció en el seu pes i passen del 41,77 % al 39,67 %, tot i que el seu valor continua gairebé triplicant el 15,0 % registrat el 2019. La següent font de finançament, per ordre d'importància, són els valors representatius de deute a llarg termini, els quals han mantingut la rellevància en el 6,76 % del deute total el 2022 (6,66 % el 2021). En el conjunt de les comunitats autònomes, la importància del finançament a llarg termini de les entitats de dipòsit residents representa el 18,32 %, és a dir, un 46,2 % del percentatge observat a les Illes Balears. Els valors representatius de deute a llarg termini representen el 14,22 %, el qual és 2,10 vegades el pes que tenen a les Balears.

Gràfic I-9.7.
Composició del deute segons el PDE (desembre de 2022)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya i elaboració pròpia

En relació amb les fonts de finançament menys importants, tant a escala estatal com a les Illes Balears, les entitats financeres no espanyoles financen el 5,73 % del deute de totes les comunitats autònomes el 2022, mentre que a les Balears aquest percentatge es redueix al 0,55 %. Les associacions publicoprivades presenten percentatges similars a les Balears i a Espanya durant el 2022, amb un 2,22 % i un 2,16 %, respectivament. La resta de components tenen una importància inferior a l'1 % del deute en relació amb el PIB i, en general, la seva rellevància no presenta grans variacions en comparació amb els valors del 2021 i el 2022.

9.2.2. Estalvi a les Illes Balears: evolució dels dipòsits

En aquesta secció, s'analitza l'evolució de l'estalvi a les Illes Balears i, més concretament, s'estudia la tendència del volum total de dipòsits. A finals de l'any 2022, el volum de dipòsits de les entitats a les Balears ascendia a 32.597 milions d'euros, fet que representa un creixement del 8,68 % respecte a l'any 2021. Pel que fa a la comparació amb el volum total d'Espanya, els dipòsits a les Balears representaven el 2,16 % del volum total al desembre de 2022, amb un increment de 14,6 punts bàsics en relació amb els de fa dotze mesos. Això és fruit d'un creixement més pronunciat dels dipòsits a les Balears en comparació amb la resta d'Espanya, en què el volum va augmentar un 1,35 %, fins als 1.506.442 milions d'euros de finals de 2022.

Pel que fa al volum de dipòsits en relació amb el PIB, a les Balears s'ha situat en el 85,35 %, això és 13,57 punts percentuals inferior a la dada del 2021. Aquesta disminució en la ràtio s'explica per l'elevat increment del PIB a les Balears en el denominador, que ha compensat el creixement dels dipòsits del numerador. A l'àmbit nacional, també hi ha una tendència decreixent en la ràtio de dipòsits en relació amb el PIB, amb la qual cosa se situa en el 113,51 % el 2022, comparat amb el 126,17 % del 2021. Aquesta tendència es deu, de nou, a un creixement més pronunciat del PIB (denominador) en relació amb el creixement dels dipòsits (numerador). Per tant, tot i que els dipòsits a les Balears han crescut més que a Espanya, en termes de PIB el nivell d'estalvi a Espanya és 28,16 punts percentuals superior que a les Illes, diferència que es pot atribuir a un creixement econòmic més pronunciat a les Balears que la mitjana nacional.

Pel que fa als dipòsits captats per la banca electrònica a l'àmbit estatal, aquests s'han situat en 61.986 milions d'euros, la qual cosa suposa un increment del 12,54 % respecte als del 2021. Aquesta taxa de creixement és 9,27 vegades més gran que la dels dipòsits totals, fet que explica l'increment del pes de la banca electrònica del 3,71 % dels dipòsits totals al desembre de 2021 al 4,97 % del 2022. Tot i això, la banca electrònica en termes de captació de dipòsits és encara d'importància reduïda al conjunt de l'Estat i es pot extrapolar la mateixa conclusió per a les Illes Balears.

9.2.3. Xarxa d'oficines de les entitats de dipòsit a les Illes Balears

Aquesta secció analitza l'evolució del nombre d'oficines de les entitats financeres a les Balears des de l'any 2010 fins a 2022. Com s'observa al gràfic 7, a finals de 2022 les Illes Balears comptaven amb 442 oficines bancàries d'entitats de dipòsit després d'experimentar una disminució de 109 oficines respecte a 2021. A escala nacional, també continuen els tancaments, amb una reducció de 1.280 oficines, amb la qual cosa es passa de 19.015 oficines el 2021 a 17.735 el 2022.

Així doncs, la tendència de tancament d'oficines observada a les Balears continua la tònica de la resta d'Espanya, tot i que la taxa de creixement negativa del -19,78 % el 2022 a les Balears indica un major tancament d'oficines en comparació amb l'Estat, amb una taxa de creixement del -6,73 %. Aquesta situació es replica durant els anys anteriors, el que implica que a les Balears, en termes comparatius, s'han tancat més oficines que a la resta d'Espanya.

Si s'analitza el ritme de creixement dels darrers cinc anys, les Illes Balears han tancat oficines a un ritme anual del -11,54 %, mentre que a l'àmbit estatal el ritme de tancament ha estat del -6,73 %. En comparació amb el nombre màxim d'oficines registrades el 2008, les oficines tancades representen el 61,16 % de la xarxa existent a Espanya i el 64,75 % a les Illes Balears.

L'any 2022 també hi ha una reducció del 20,03 % en la densitat de la xarxa d'oficines de les Balears en relació amb la població. Això es tradueix en una disminució de la densitat d'oficines disponibles, que passa de 0,47 oficines per cada 1.000 habitants el 2021 a 0,38 oficines per cada 1.000 habitants el 2022. Aquesta reducció s'explica pel tancament d'oficines i també pel creixement de la població empadronada a les Illes Balears, que augmenta un 0,31 % durant aquest període i arriba a un total d'1.176.659 habitants.

Si es compara aquesta densitat d'oficines per habitant amb la del conjunt de l'Estat, el resultat és similar, amb una mitjana de 0,37 oficines per cada 1.000 habitants a finals de 2022 (0,40 el 2021). L'anàlisi del nombre d'oficines per habitant proporciona informació rellevant sobre el nivell d'inclusió financera del territori, ja que la mida i la distribució de les oficines afecten la capacitat dels habitants d'un municipi a accedir a serveis financers bàsics.

9.3. Altres institucions financeres i fonts de finançament alternatives

En aquest apartat, s'examinen altres entitats i productes financers que tenen un paper important en l'estalvi i la inversió a les Illes Balears.

9.3.1. Societats de garantia recíproca: ISBA

Les societats de garantia recíproca (SGR) són entitats financeres que tenen l'objectiu de proporcionar avals a petites i mitjanes empreses amb la finalitat de facilitar

l'accés al finançament i millorar les condicions amb què poden obtenir finançament. Les Illes Balears disposen d'una SGR que ofereix aquests serveis: l'ISBA.

El 2022, l'ISBA va rebre sol·licituds per un import de 124 milions d'euros en operacions, de les quals es van aprovar 97,2 milions. Això suposa una taxa de creixement del 21,72 % en relació amb les operacions aprovades l'any anterior. L'activitat durant l'any 2022 assoleix els nivells més alts de la història de ISBA, a excepció de l'exercici del 2020, que va ser excepcional a causa de la pandèmia.

El 2022, el risc total avalat per l'ISBA ascendeix als 311 milions d'euros, fet que suposa una taxa de creixement del 8,47 % % en relació amb els 287,3 milions de l'any 2021. Aquest increment en el volum de risc total contrasta amb la reducció del 2021, explicada a conseqüència de les amortitzacions anticipades d'ajudes autonòmiques per cancel·lar el risc financer.

Del total d'operacions formalitzades, hi ha un canvi a l'estructura segons la finalitat de les operacions, amb un creixement del pes per finançar inversions. Així, el 2022, un 62,04 % de les operacions són per finançar inversions, en comparació amb el 44,14 % del 2021 i el 7,90 % del 2020. Això es pot explicar per l'evolució favorable de l'economia balear, que incentiva el retorn a la inversió de les empreses balears. Tot i això, l'informe anual de l'ISBA de 2022 apunta que a finals d'any hi va haver un increment de les sollicituds per motiu de liquiditat per l'efecte de la guerra d'Ucraïna.

9.3.2. Ampliacions de capital

Al gràfic I-9.8.a es detalla l'evolució del nombre d'empreses que van dur a terme una ampliació de capital. Durant l'any 2022 a les Illes Balears, aquest nombre va ser de 848, amb la qual cosa s'experimenta un augment del 3,67 % en comparació amb l'any 2021. Aquest creixement suposa una ruptura respecte a la tendència decreixent iniciada el 2019 i accentuada per la crisi derivada del coronavirus.

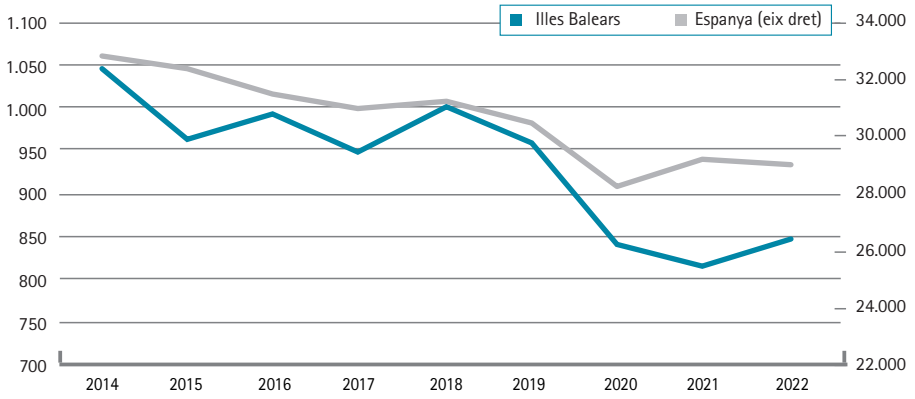
D'altra banda, a escala nacional, el nombre d'empreses que amplien capital es manté relativament estable, amb 29.029 empreses, tot i experimentar una lleugera disminució del 0,6 % respecte a l'any anterior. Així doncs, el nombre d'empreses balears que han dut a terme aquest tipus d'operacions representa un 2,92 % del total nacional durant el 2022, amb la qual cosa s'incrementa en 12 punts bàsics en comparació amb el 2,80 % registrat el 2021.

Si ens centram en el volum de capital ampliat (vegeu el gràfic I-9.8.b), s'observa una caiguda molt significativa a les Illes Balears, que passa de 801,47 milions d'euros el 2021 a 489,40 milions d'euros l'any 2022. Això suposa una disminució del 38,94 %. Pel que fa al conjunt d'Espanya, s'aprecia una reducció semblant, ja que les empreses van ampliar capital per un valor de 19.725,9 milions d'euros, un 27,74 % menys que l'any anterior.

Per tant, tot i que el nombre d'operacions d'ampliació de capital ha augmentat, el volum de capital experimenta una reducció en relació amb els nivells del 2021, principalment a causa de la disminució de l'im-

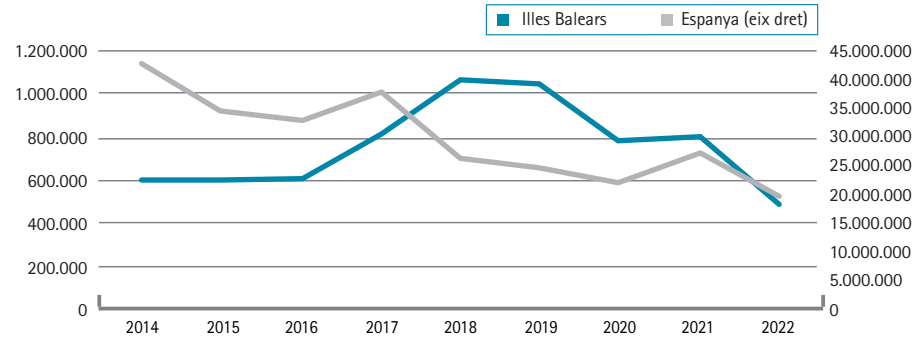
port mitjà de les ampliacions de capital de les empreses. Més concretament, el volum mitjà per ampliació (vegeu el gràfic I-9.8.c) ha disminuït a les Balears a 0,57 milions d'euros el 2022, fet que suposa una disminució del 41,1 % respecte al volum mitjà el 2021. A la resta d'Espanya, el volum mitjà s'ha situat en 0,68 milions d'euros, lleugerament superior al de les Illes, explicat per una reducció en l'import mitjà inferior del 27,3 %. Així, s'ha revertit la situació del 2021, en què els 0,93 milions d'import mitjà observats a la mitjana d'Espanya eren inferiors als 0,98 milions de les Balears.

Gràfic I-9.8a.
Nombre d'empreses que amplien capital (2014-2022)

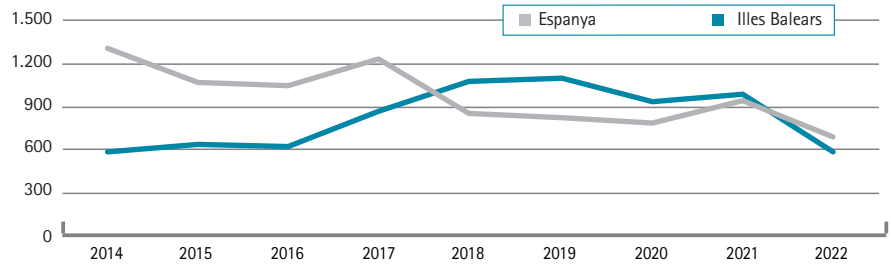
Font: INE i elaboració pròpia

Gràfic I-9.8b.
Volum d'ampliacions de capital (milions d'euros) (2014-2022)

Font: INE i elaboració pròpia

Gràfic I-9.8c.
Volum mitjà d'ampliació de capital (milers d'euros) (2014-2022)

Font: INE i elaboració pròpia

9.3.3. Cotització a borsa, BME Growth i altres

En aquesta darrera secció del capítol d'institucions financeres es comenten altres alternatives de finançament que podrien estar a l'abast de les empreses balears. Tot i això, fins ara aquestes opcions han tingut una importància relativa reduïda en comparació amb les anteriors analitzades.

Per una banda, el mercat borsari és encara una font de finançament marginal per a les empreses balears, ja que el nombre d'empreses que cotitzen a la borsa o al BME Growth (abans conegut com a mercat alternatiu borsari, MAB) és limitat a les Balears. Després, hi ha les societats de capital risc, entitats que ofereixen finançament i suport a empreses emergents, encara no tenen una presència destacada a les Illes. Per acabar, una altra opció és el micromecenatge (*crowdfunding*), una forma de finançament col·laborativa basada en la captació de petites aportacions econòmiques i que a les Balears encara no ha adquirit una rellevància significativa.

En resum, tot i que aquestes alternatives de finançament existeixen, encara no han tingut una influència real en el context empresarial de les Balears.

10

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I CÀRREGA FISCAL

Aquest apartat tracta de la gestió financera pública des de dos vessants —la despesa i els ingressos— i des d'una doble òptica: l'administració administrativa de la comunitat autònoma (SPA) i el conjunt d'administracions i ens instrumentals de les Illes Balears (SPIB).

L'apartat es divideix en els subapartats següents: en primer lloc, una descripció dels pressupostos i, en segon lloc, una anàlisi amb indicadors que posa èmfasi en la pressió fiscal i el deute públic. Només en el cas de la pressió fiscal i des de l'òptica SPIB, es consideren dades de l'àmbit estatal per donar una visió completa d'aquest indicador.

Les referències comparatives utilitzades són, d'una banda, dades històriques des del 2014 i, de l'altra, només en el cas de l'SPA, dades de les comunitats autònomes amb poblacions similars a les Illes Balears, concretament, Aragó, Astúries, Extremadura i la Regió de Murcia, que en aquest apartat s'anomenen el G-5.

En la valoració dels resultats o saldos pressupostaris, de les variacions interanuals de despesa i del nivell de deute, cal tenir present que a partir del 2020, excepcionalment, s'han suspès els límits de dèficit, regla de despesa i deute, mitjançant l'activació de la clàusula de salvaguarda del Pacte d'estabilitat i creixement de la Unió Europea.

10.1. SECTOR PÚBLIC ADMINISTRATIU (SPA)

L'anàlisi economicofinancer de l'Administració autonòmica es basa en els pressupostos generals consolidats del sector públic administratiu (SPA). Això implica agregar els ingressos i despeses de l'Administració general de la CAIB, els del Servei de Salut de les Illes Balears (SSIB) i els de l'Agència Tributària de les Illes Balears (ATIB), i eliminar les transferències internes per evitar duplicar transaccions.

10.1.1. PRINCIPALS MAGNITUDS DEL PRESSUPOST INICIAL

En aquest subapartat s'analitzen els ingressos i les despeses del pressupost consolidat de l'SPA, desglossats segons la classificació econòmica.

10.1.1.1. Ingressos

Els ingressos no financers consolidats per a l'exercici 2022 són 4.672,8 milions d'euros, un 6,9 % més que el 2021, i representen un 13,1 % del PIB[1], 2,1 punts percentuals per sota de la mitjana del G-5.

1. Funcas (2023). Previsions econòmiques de Funcas per a les comunitats autònomes [16 de maig de 2023].

Ara bé, si només es consideren els recursos generals, és a dir, els que no tenen un destí específic, hi ha una reducció d'un 1,5 % (vegeu el quadre I-10.1).

En comparació amb l'exercici 2021, els ingressos corrents, s'incrementen un 1,4 %. No obstant això, si es descompten els de caire finalista, com les transferències del mecanisme de recuperació Next Generation EU, la variació és negativa, un -3,7 %. El seu pes sobre el total d'ingressos és del 66,4 %, 1,5 punts percentuals per sota de la mitjana del G-5.

Dins dels ingressos corrents, destaquen els imposts directes, que s'han reduït 66,8 milions (-3,9 %). Aquesta disminució es deu al fet que la xifra del 2022 inclou la liquidació provisional corresponent a l'exercici 2020 —7,1 milions d'euros—, molt inferior a la liquidació provisional del 2019 —155,0 milions—, que inclou la dada comparativa del 2021.

També es redueixen un 1,2 % els ingressos per taxes i preus públics. En canvi, els imposts indirectes augmenten en 100,2 milions d'euros (+4,2 %), tot i que l'IVA cau 73,9 milions d'euros a causa de la liquidació provisional del 2020 que ha suposat una reducció de 135,2 milions d'euros d'ingressos. L'increment d'aquest capítol es deu sobretot als tributs cedits, en concret a l'impost de transmissions patrimonials (ITP) i al d'actes jurídics documentats (AJD), que creixen 263,1 milions d'euros, i al tribut propi, impost sobre estades turístiques que augmenta en 83,1 milions d'euros.

També contribueix a l'increment dels ingressos corrents la disminució de les contribucions als fons estatals de garantia i suficiència que l'Estat descompta de les seves aportacions del sistema de finançament autonòmic (SFA) per raons de solidaritat interterritorial. Així, les Illes Balears contribueixen amb 888,6 milions d'euros (2,6 % PIB), 247,6 milions d'euros menys que l'exercici anterior. Aquestes deduccions de les aportacions de l'Estat es comptabilitzen en el capítol 4 de transferències corrents com a menys ingressos.

Les operacions de capital sumen 421,6 milions, el 6,6 % del total, dels quals 336,2 milions corresponen a fons finalistes. D'aquests destaquen els fons REACT i els del mecanisme per a la recuperació i la resiliència (MRR), ambdós de l'instrument de recuperació Next Generation EU, per import de 87,0 i 19,4 milions d'euros, respectivament. Els ingressos per operacions financeres (nou endeutament) s'incrementen en 101,6 milions, arriben als 1.582,1 milions d'euros i representen el 24,7 % de la despesa autonòmica, 1,9 punts per sobre de la mitjana del G-5.

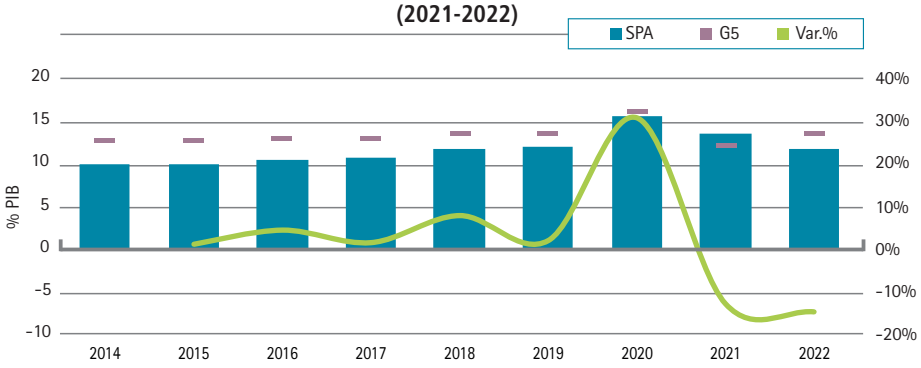
És convenient observar l'evolució dels ingressos a partir dels ingressos corrents, ja que són essencials per a l'autonomia financera de l'SPA. El pes d'aquests ingressos sobre el PIB s'ha mantingut relativament estable fins al 2018, que coincideix amb la introducció de l'impost d'estades turístiques. El 2020, any pandèmic, el PIB cau un 22,8 % i els ingressos corrents disminueixen només un 1,1 %, fet que provoca un augment de l'indicador. A mesura que es recupera l'activitat econòmica a partir del 2021, el pes relatiu es redueix i, així, es preveu per al 2022 un indicador similar al del 2019.

Quadre I-10.1. Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols d'ingressos de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (2021-2022)

Ingressos Pressupost inicial Classificació econòmica	Sector públic administratiu (SPA)						G-5	
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)		Pes relatiu (%)	
	2021	2022	2022-2021	(%)	2021	2022	2021	2022
Total operacions corrents	**4.193.577,9**	**4.251.265,5**	**57.687,6**	**1,4**	**71,3**	**66,4**	**71,8**	**67,9**
Dels quals no finalistes	3.888.482,0	3.745.079,1	-143.403,0	-3,7	66,1	58,5	0,0	0,0
I. Impostos directes	1.703.086,0	1.636.306,1	-66.779,8	-3,9	29,0	25,6	19,4	20,6
II. Impostos indirectes	2.410.186,1	2.510.459,2	100.273,1	4,2	41,0	39,2	25,9	26,5
III. Taxes, prest. serv. i alt.	79.052,1	78.065,2	-986,9	-1,2	1,3	1,2	1,7	1,8
IV. Transferències corr.	-2.883,5	22.509,9	25.393,4	880,6	0,0	0,4	24,6	18,9
V. Ingressos patrimonials	4.137,3	3.925,0	-212,3	-5,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Total operacions capital	**177.153,7**	**421.579,1**	**244.425,4**	**138,0**	**3,0**	**6,6**	**6,2**	**7,7**
Dels quals no finalistes	26,0	85.412,5	85.386,5	999,0	0,0	1,3	0,0	0,0
VI. Alienació d'inversions	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
VII. Transferències cap.	177.153,7	421.579,1	244.425,4	138,0	3,0	6,6	6,2	7,7
Total ingrés no financer	**4.370.731,6**	**4.672.844,6**	**302.113,0**	**6,9**	**74,3**	**73,0**	**78,0**	**75,6**
Dels quals no finalistes	3.888.508,1	3.830.491,6	-58.016,5	-1,5	66,1	59,9	0,0	0,0
VIII. Actius financers	30.304,1	142.873,8	112.569,8	371,5	0,5	2,2	0,2	1,5
IX. Passius financers	1.480.486,1	1.582.103,3	101.617,2	6,9	25,2	24,7	21,7	22,8
Total opera. financeres	**1.510.790,1**	**1.724.977,1**	**214.187,0**	**14,2**	**25,7**	**27,0**	**22,0**	**24,4**
Dels quals no finalistes	1.510.790,1	1.603.289,7	92.499,6	6,1	25,7	25,1	0,0	0,0
Total ingressos	**5.881.521,7**	**6.397.821,7**	**516.300,0**	**8,8**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Dels quals no finalistes	5.399.298,2	5.433.781,3	34.483,1	0,6	91,8	84,9	0,0	0,0

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.1.
Evolució dels ingressos corrents sobre el PIB (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Respecte al G-5, hi ha hagut un procés de convergència en la darrera dècada i el diferencial a favor del G-5 s'ha reduït fins als 1,8 punts percentuals sobre el PIB el 2022. Només el 2021 aquest indicador va ser superior a la mitjana G-5 a causa de la major caiguda relativa del PIB a les Illes Balears. La raó principal d'aquest diferencial es troba a l'SFA, així com s'explicarà més endavant (vegeu el gràfic I-10.1).

10.1.1.2. Despeses

Les despeses consolidades de caràcter no financer per a l'exercici del 2022 sumen 5.176,6 milions d'euros, la qual cosa representa un 9,5 % d'augment respecte a l'exercici anterior. No obstant això, si es descompten les despeses finançades amb fons finalistes, l'increment és menor, un 4,4 %. El pes de la despesa sobre el PIB és del 14,4 %, 2,3 punts percentuals inferior a la mitjana del G-5 (vegeu el quadre I-10.2)

Despesa des de la perspectiva econòmica

La despesa corrent creix significativament —un 6,7 %—, en termes no finalistes, amb menys intensitat, un 4,9 %. Cal destacar l'increment de 43 milions de la despesa en compra de béns i serveis, un 5,2 %, mentre que el capítol 1 de despesa de personal augmenta en 74 milions, un 4,2 %. La despesa en transferències corrents, s'incrementa un 13,2 %, fins als 1.561 milions, i inclou 195,4 milions en despesa finançada amb fons finalistes. En comparació amb el G-5, el pes de les operacions corrents sobre el total de despeses és 2,5 punts percentuals inferior, un 69,3 %.

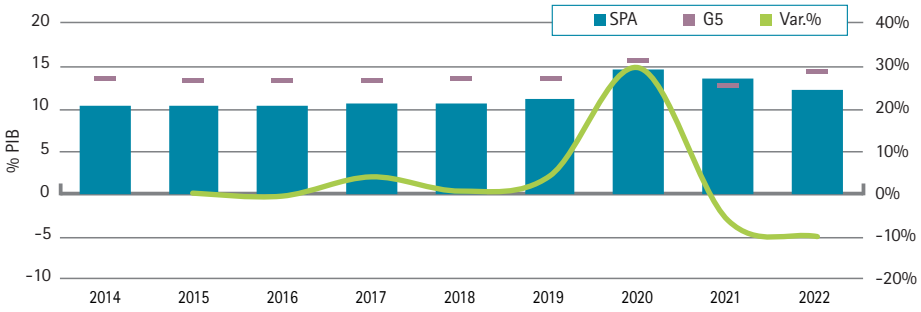
Pel que fa a la despesa en operacions de capital, l'increment és molt significatiu, especialment les inversions directes amb 149,4 milions (67,2 %), i això és completament atribuïble als fons finalistes. La part finançada amb recursos generals, disminueix un -0,4 %. El pes de les operacions de capital, 11,6 % no difereix gaire de la mitjana del G5.

Quadre I-10.2. Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols de despesa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (2022-2021)

Despeses Pressupost inicial Classificació econòmica	Sector públic administratiu						G-5	
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)		Pes relatiu (%)	
	2021	2022	2022-2021	(%)	2021	2022	2021	2022
Total operacions corrents	**4.155.507,3**	**4.433.315,6**	**277.808,3**	**6,7**	**70,7**	**69,3**	**74,8**	**71,8**
Dels quals no finalistes	3.997.510,4	4.192.146,7	194.636,3	4,9	68,0	65,5	0,0	0,0
I. Despeses de personal	1.772.542,9	1.846.850,9	74.308,0	4,2	30,1	28,9	37,8	35,5
II. Compra béns corr.i serv.	829.984,9	873.102,0	43.117,1	5,2	14,1	13,6	14,7	14,1
III. Despeses financeres	99.618,4	77.312,6	-22.305,8	-22,4	1,7	1,2	1,5	1,3
IV. Transferències corr.	1.379.152,4	1.561.050,2	181.897,8	13,2	23,4	24,4	19,8	20,4
V. Fons de contingències	74.208,8	75.000,0	791,2	1,1	1,3	1,2	1,0	0,6
Total operacions capital	**571.024,4**	**743.326,1**	**172.301,7**	**30,2**	**9,7**	**11,6**	**9,5**	**11,3**
Dels quals no finalistes	423.561,4	421.727,3	-1.834,0	-0,4	7,2	6,6	0,0	0,0
VI. Inversions reals	222.161,9	371.527,2	149.365,3	67,2	3,8	5,8	5,3	6,0
VII. Transferències cap.	348.862,5	371.798,9	22.936,3	6,6	5,9	5,8	4,2	5,2
Total despesa no finanç.	**4.726.531,7**	**5.176.641,7**	**450.110,0**	**9,5**	**80,4**	**80,9**	**84,3**	**83,0**
Dels quals no finalistes	4.421.071,8	4.613.874,0	192.802,3	4,4	75,2	72,1	0,0	0,0
VIII. Actius financers	29.080,4	41.014,1	11.933,6	41,0	0,5	0,6	0,2	0,3
IX. Passius financers	1.125.909,6	1.180.165,9	54.256,4	4,8	19,1	18,4	15,5	16,7
Total operacions finanç.	**1.154.990,0**	**1.221.180,0**	**66.190,0**	**5,7**	**19,6**	**19,1**	**15,7**	**17,0**
Dels quals no finalistes	1.154.990,0	1.221.180,0	66.190,0	5,7	19,6	19,1	0,0	0,0
Total despeses	**5.881.521,7**	**6.397.821,7**	**516.300,0**	**8,8**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Dels quals no finalistes	5.576.061,8	5.835.054,0	258.992,3	4,6	94,8	91,2	0,0	0,0

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.2.
Evolució de la despesa corrent (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2022-2021)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

La despesa financera també creix —un 5,7 %—, amb un increment de 54,3 milions destinats a reduir l'endeutament. Aquest tipus d'operacions representen el 19,1 % de la despesa, 2,1 punts percentuals més que la mitjana del G-5, i posen de manifest l'efecte desplaçament més gran d'aquesta despesa en comparació amb altres comunitats, ja que redueix en major grau els recursos destinats a polítiques que directament beneficien els ciutadans.

El pes de la despesa corrent sobre el PIB el 2022 se situa en el 12,4 %, per sobre del nivell prepandèmic, que era al voltant de l'11 %. No obstant això, des del 2020, a mesura que l'activitat econòmica es recupera, hi ha una clara tendència a la baixa a causa del major efecte del denominador. Sense la despesa finalista, que cal recordar que és molt significativa el 2022, el pes és del 12,1 %. Així com succeeix amb els ingressos corrents, el pes de les despeses corrents sobre el PIB ha estat històricament inferior a la mitjana del G-5. Ara bé, s'observa un procés de convergència lenta que ha reduït el diferencial de 3,2 punts percentuals el 2014 a 2,0 el 2022 (vegeu el gràfic I-10.2).

Despesa des de la perspectiva funcional

La despesa en producció de béns públics de caràcter preferent representa més de la meitat de la despesa de l'SPA. Dins d'aquesta política, destaquen sanitat i educació, amb un 31,4 % i un 18,1 %, respectivament. Respecte al 2021, creix un 6,2 %, i les esmentades funcions, en el mateix ordre, un 4,1 % i un 9,7 %. En comparació amb el G-5, s'hi destinen 2,8 punts percentuals menys a aquesta política, concretament, 1,3 i 1,6 punts percentuals menys a sanitat i educació, respectivament (vegeu el quadre I-10.3).

La cobertura de les despeses del deute públic tant en interessos com en amortització de principal representa un 19,5 % i és la segona prioritat en polítiques de despesa. Augmenta un 2,7 % respecte a l'exercici anterior. L'efecte de desplaçament que suposa és més gran que la mitjana del G-5, que pot destinar 1,7 punts percentuals addicionals de la seva despesa a altres polítiques que beneficien directament els ciutadans.

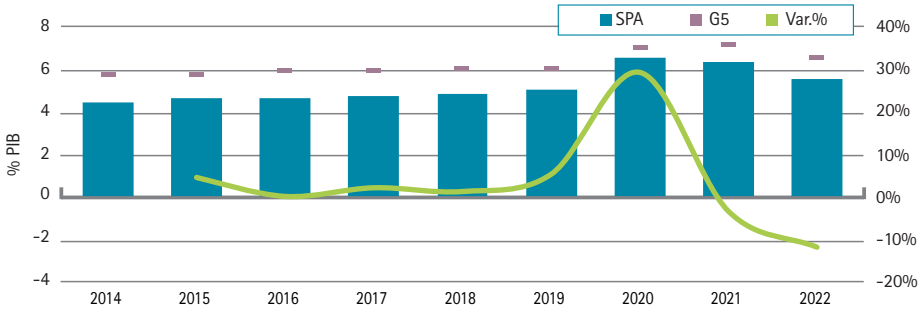
Quadre I-10.3. Distribució funcional del pressupost consolidat per capítols de despesa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (2022-2021)

Despeses Pressupost inicial Classificació funcional	Sector públic administratiu						G-5	
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)		Pes relatiu (%)	
	2021	2022	2022-2021	(%)	2021	2022	2021	2022
Serveis públics bàsics	35.247,0	41.040,5	5.793,4	16,4	0,6	0,6	1,1	1,1
Act. protec. i promoció social	349.135,7	442.359,0	93.223,4	26,7	5,9	6,9	10,2	10,8
Protecció social	212.916,5	279.594,7	66.678,2	31,3	3,6	4,4	6,9	7,2
Ocupació	104.188,5	130.769,2	26.580,7	25,5	1,8	2,0	2,6	2,8
Habitatge	32.030,7	31.995,2	-35,6	-0,1	0,5	0,5	0,7	0,8
Altres	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0
Prod. béns públ. caract. pref.	3.030.965,8	3.217.727,5	186.761,8	6,2	51,5	50,3	54,0	53,1
Sanitat	1.929.412,4	2.008.296,3	78.883,9	4,1	32,8	31,4	33,6	32,7
Educació	1.052.538,8	1.155.066,1	102.527,3	9,7	17,9	18,1	19,7	19,7
Altres	49.014,6	54.365,1	5.350,6	10,9	0,8	0,8	0,7	0,8
Act. de caràcter econòmic	491.939,8	702.460,8	210.521,0	42,8	8,4	11,0	10,6	11,4
Act. de caràcter general	1.974.233,5	1.994.233,9	20.000,4	1,0	33,6	31,2	24,1	23,6
Serveis de caràcter general	168.921,1	219.502,2	50.581,1	29,9	2,9	3,4	2,7	2,5
Administr. financera i tributària	122.236,8	26.881,9	-95.354,9	-78,0	2,1	0,4	1,5	0,8
Transf. a altres adm. públ.	433.190,0	463.524,1	30.334,0	7,0	7,4	7,2	2,0	2,0
Deute públic	1.217.193,1	1.249.646,4	32.453,2	2,7	20,7	19,5	17,6	17,8
Total despeses	**5.881.521,7**	**6.397.821,7**	**516.300,0**	**8,8**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.3a.

Evolució de la despesa sanitària (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2014-2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

L'evolució del pes de la despesa sanitària sobre el PIB des del 2014 és positiva i s'ha incrementat en 1,2 punts percentuals fins a arribar al 5,6 % el 2022. La mitjana del G-5 creix menys, 0,8 punts, i se situa en un 6,6 %, 0,4 punts per sobre de la mitjana de l'OCDE[2] del 2021 (vegeu el gràfic I-10.3a).

La despesa en educació representa un 3,2 % del PIB el 2022 i ha incrementat el seu pes en 0,3 punts percentuals des del 2014. En el cas del G-5, el percentatge és del 4,0 % el 2022, 0,3 punts percentuals per sobre del 2014. La mitjana de l'OCDE del 2021 és del 5,1 % (vegeu el gràfic I-10.3b).

Resultat o saldo pressupostari

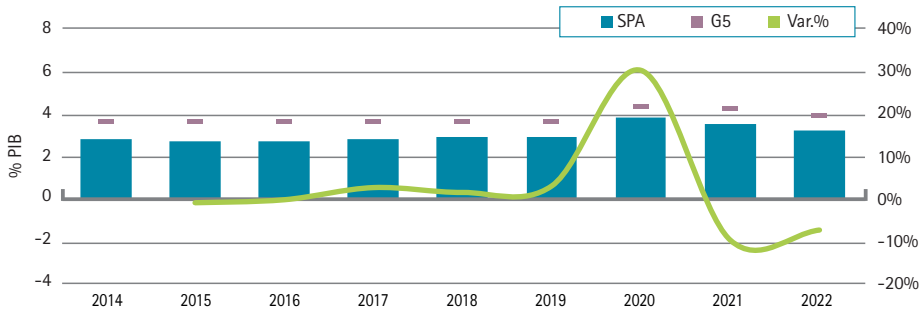
El resultat o saldo del pressupost inicial, d'acord amb la LOEPSF, no pot ser deficitari en termes estructurals, i això s'instrumenta en un resultat o saldo no financer en termes de comptabilitat nacional (SEC), equilibrat o en superàvit. Aquesta magnitud s'obté de restar al marge corrent el de capital, i indica la capacitat (superàvit) o necessitat (dèficit) de finançament d'un ens (vegeu el quadre I-10.4).

El pressupost inicial de l'SPA del 2022 està equilibrat després d'aplicar els ajusts d'harmonització segons el SEC. No obstant això, des de la perspectiva pressupostària, el marge corrent (ingressos corrents menys despeses corrents) és deficitari (amb -182 milions d'euros) i empitjora si no s'inclouen els ingressos i les despeses finalistes. Això significa que l'SPA no preveu generar recursos propis per finançar inversions (saldo a finançar de -322 milions d'euros) i amortitzar deute i, per tant, haurà de recórrer a l'endeutament per al seu finançament (saldo per finançar de 504 milions d'euros).

L'evolució del marge corrent, important per les raons conegudes, mostra que el 2022 es trenca un període de marges corrents positius que es va iniciar el 2016. Tot i tenir uns ingressos corrents relativament

2. FMI (2022). Expenditure Assessment Tool (EAT). Disponible a: *www.imf.org/en/Publications/TNM/Issues/2017/04/27/Expenditure-Asset-Tools-44797*.

Gràfic I-10.3b.
Evolució de la despesa educativa (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2014-2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

més baixos, el marge relatiu de les Illes Balears se situa per sobre de la mitjana del G-5 cada any de la sèrie (vegeu el gràfic I-10.4).

10.1.2. Anàlisi pressupostària

En aquest subapartat s'analitzen les magnituds pressupostàries amb una sèrie d'indicadors.

10.1.2.1. Indicadors d'equilibri pressupostari i d'eficiència

Els ingressos corrents del pressupost del 2022 no són suficients per cobrir la despesa corrent (desequilibri corrent[3] del -2,5 %), ni tan sols si es descompten els interessos del deute (desestalvi brut[4] del -0,7 %). Si s'afegeix l'amortització del deute al marge corrent, el desequilibri és encara més significatiu (desestalvi net[5] del -30,3 %). Tots aquests indicadors empitjoren respecte al 2021, tot i que, en general, són millors que les mitjanes del G-5 (vegeu el quadre I-10.5a).

Pel que fa a l'eficiència, el cost del principal recurs de l'SPA, els empleats públics, representa un 43,4 % dels ingressos corrents, 1,1 punts percentuals més que el 2021. No obstant això, aquest indicador es manté molt per sota de la mitjana del G-5, que és del 52,2 %. La càrrega financera[6] que suposa el segon recurs més important de l'SPA, el capital aliè, és d'un 29,6 %, 3,1 punts percentuals per sobre de la mitjana del G-5.

3. Nota metodològica: indicador d'equilibri corrent és el quocient entre el marge corrent i la despesa corrent sense considerar la despesa dels fons de contingència.

4. Nota metodològica: indicador d'estalvi brut és el quocient entre la diferència entre ingressos corrents i les despeses dels capítols 1, 2 i 4 i els ingressos corrents.

5. Nota metodològica: indicador d'estalvi net és el quocient entre la diferència entre ingressos corrents i les despeses corrents (excepte el 5) més el capítol 9, i els ingressos corrents.

6. Nota metodològica: indicador de càrrega financera és el quocient entre la suma de les despeses dels capítols 3 i 9 i els ingressos corrents.

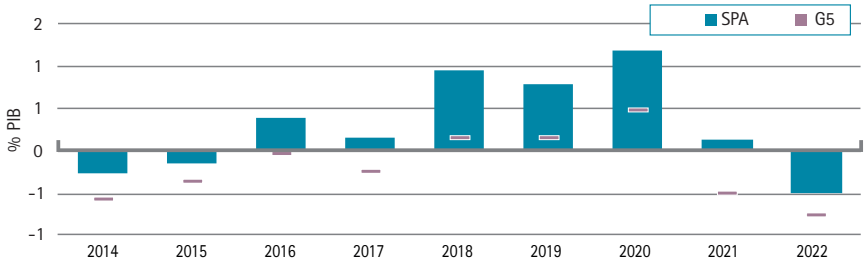
Quadre I-10.4. Resultat pressupostari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (2021-2022)

Resultat pressupostari Pressupost inicial	Sector públic administratiu					
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)	
	2021	2022	2022-2021	(%)	2021	2022
Resultat operacions corrents	**38.070,6**	**-182.050,2**	**-220.120,8**	**-578,2**	**10,7**	**36,1**
Dels quals no finalistes	-109.028,4	-447.067,6	-338.039,2	310,0	-30,6	-88,7
Resultat operacions de capital	**-393.870,7**	**-321.746,9**	**72.123,8**	**-18,3**	**-110,7**	**-63,9**
Dels quals no finalistes	-423.535,3	-336.314,9	87.220,5	-20,6	-119,0	-66,8
Resultat no financer	**-355.800,1**	**-503.797,1**	**-147.997,0**	**41,6**		
Dels quals no finalistes	-532.563,7	-783.382,5	-250.818,7	47,1		
Resultat financer	**355.800,1**	**503.797,1**	**147.997,0**	**41,6**		
Resultat total	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**-100,0**		
Dels quals no finalistes	-532.563,7	-783.382,5	-250.818,8	47,1		
Ajusts SEC	60.142,1	294.683,2	234.541,1	0,0		
Capacitat o necessitat de finançament	**-295.658,0**	**-209.114,0**	**86.544,0**	**-29,3**		
% PIB	**-1,0**	**-0,6**	**0,4**	**0,0**		

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.4.

Evolució del marge corrent sobre el PIB de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

Quadre I-10.5a. Indicadors d'equilibri i eficiència de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022)

Indicadors d'equilibri i eficiència Pressupost inicial	Sector públic administratiu			G-5	
	Indicador		Var.	Indicador	
	2021	2022	22-21	2021	2022
Equilibri pressupostari					
Equilibri corrent (%)	2,8	-2,5	-5,2	-2,7	-4,6
Dels quals no finalistes	-0,9	-9,0	-8,1		
Equilibri no financer (%)	-6,1	-8,4	-2,4	-6,3	-8,2
Dels quals no finalistes	-10,5	-15,6	-5,1		
Estalvi brut (%)	5,1	-0,7	-5,8	-0,7	-2,9
Dels quals no finalistes	1,6	-7,0	-8,7		
Estalvi net (%)	-24,2	-30,3	-6,1	-24,5	-29,4
Dels quals no finalistes	-27,3	-39,4	-12,1		
Recursos					
Despesa de personal (%)	42,3	43,4	1,2	52,7	52,2
Dels quals no finalistes	45,6	49,3	3,7		
Càrrega financera (%)	29,2	29,6	0,4	23,7	26,5
Dels quals no finalistes	31,5	33,6	2,1		

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

10.1.2.2. Indicadors d'impacte

El pressupost del 2022 impacta en l'economia autonòmica mitjançant l'obtenció i aplicació de recursos. En aquest sentit, l'SPA preveu gastar un 12,4 % del PIB en operacions corrents, un 11,7 % en despesa no finalista, 2,0 punts percentuals menys que la mitjana del G-5 (vegeu el quadre I-10.5b).

La inversió representa un 2,1 % del PIB, 0,2 punts percentuals més que el 2021, d'aquesta quantitat només 1,2 punts percentuals es financen amb recursos generals. L'esforç inversor és 0,2 punts percentuals inferior a la mitjana del G-5.

La balança fiscal amb el ciutadà es pot mesurar amb l'índex de retorn[7], que relaciona la despesa en polítiques que suposen un servei directe als ciutadans amb la pressió fiscal (recursos que reclama l'Administració autonòmica mitjançant impostos als ciutadans).

Segons aquest indicador, els ciutadans de les Illes reben 104,2 euros per cada 100 euros amb què contribueixen. L'índex de retorn del G-5 és significativament més favorable, amb 156,4 euros per cada

7. Nota metodològica: índex de retorn al ciutadà és el quocient entre les despeses netes de les destinades a actuacions de caràcter general i els ingressos dels capítols 1 a 3.

Quadre I-10.5b. Indicadors d'impacte de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022)

Indicadors d'impacte Pressupost inicial	Sector públic administratiu			G-5	
	Indicador		Var.	Indicador	
	2021	2022	22-21	2021	2022
Impactes					
Despesa corrent (% PIB)	13,7	12,4	-1,3	12,8	14,4
Dels quals no finalistes	13,2	11,7	-1,5		
Inversió (% PIB)	1,9	2,1	0,2	1,6	2,3
Dels quals no finalistes	1,4	1,2	-0,2		
Ingrés corrent (% PIB)	13,8	11,9	-2,0	12,3	15,1
Dels quals no finalistes	12,8	10,4	-2,4		
Índex de retorn (%)	93,2	104,2	11	199,7	156,4
Dels quals no finalistes	103,5	109,1	6		
Deute (% PIB)	29,7	26,2	-3,5	26,7	24,2

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

100 euros, i s'explica, en part, perquè del G-5, les Illes Balears és l'única contribuent neta als fons de solidaritat interterritorial. Aquest fet significa que una part important dels seus recursos obtinguts mitjançant la pressió fiscal, concretament, 888,6 milions d'euros, no es poden destinar a serveis per als ciutadans. Si no es té en compte aquesta aportació, l'indicador seria de 147,4 euros per cada 100 euros.

10.1.2.3. Pressió fiscal

La pressió fiscal[8] exercida per l'SPA és de l'11,8 %, 1,5 punts percentuals inferior a la dada prepandèmica (el 2019, 13,3 %). Respecte a la mitjana del G-5, el diferencial és de 2,0 punts percentuals a favor de l'SPA de les Illes Balears (vegeu el gràfic I-10.5a).

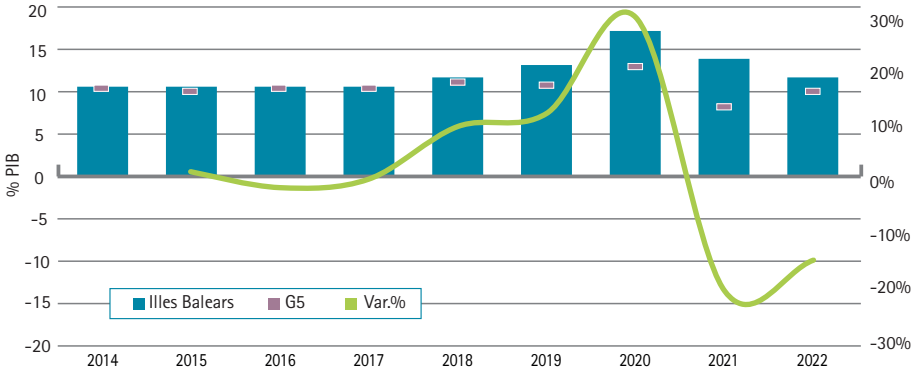
Fins al 2017, la pressió fiscal es mantenia al voltant de l'11 % del PIB. A partir del 2018 —any que coincideix amb l'entrada en vigor de l'impost d'estades turístiques, l'impost que paguen usuaris d'allotjaments turístics—, s'incrementa un punt percentual. El 2019 s'accentua l'augment, amb un increment interanual previst del 9,4 % en la recaptació de l'ITP que finalment no es produeix (en la liquidació del pressupost es produeix una caiguda del 2,2 %).

El 2020, els efectes de la pandèmia sobre l'activitat econòmica provoquen una caiguda important del PIB que és més gran que la de la recaptació tributària. Això provoca un fort increment de l'indicador a causa de l'efecte denominador. La pandèmia no només afecta el nivell d'activitat econòmica, sinó que també provoca altres externalitats amb impacte tributari, com

8. Nota metodològica: indicador de pressió fiscal és el quocient entre els ingressos dels capítols 1 a 3 (càrrega fiscal) i el PIB corrent.

Gràfic I-10.5a.

Indicador de pressió fiscal sobre el PIB (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

són canvis en patrons de comportament dels contribuents i, entre altres efectes, aflora economia submergida i es prioritza la inversió en la llar. Tot això provoca increments significatius en la recaptació d'IVA i de l'ITP a partir del 2021. El diferencial amb el G-5 s'ha ampliat dels 0,2 punts percentuals del 2014 fins als 2,0 punts percentuals de l'exercici 2022.

10.1.2.4. Deute públic

L'endeutament net de l'exercici (deute emès menys deute retornat) és de 401,9 milions, import que s'afegeix al deute autonòmic el 2022 (vegeu el gràfic I-10.5b).

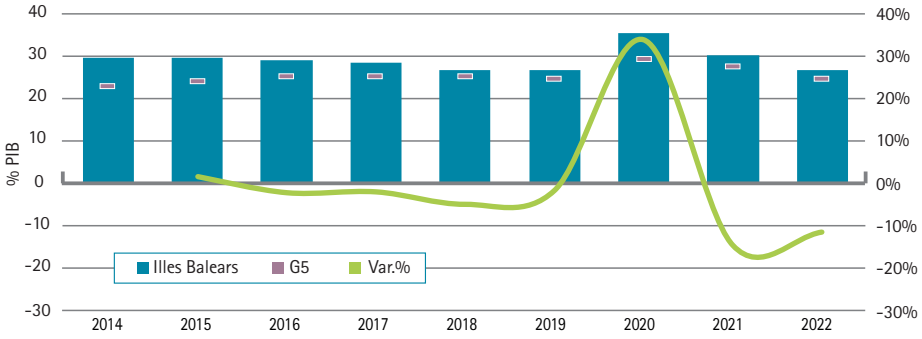
D'acord amb l'escenari pressupostari del 2022, es preveu que el deute acumulat de l'SPA sigui de 9.406,5 milions d'euros, un 26,2 % del PIB, molt per sobre del llindar del 13 % que estableix l'article 13 de la LOEPSF. La mitjana del G-5 el 2021 era 3 punts percentuals inferior a la dada de l'SPA, 26,7 %. La principal raó d'aquest incompliment, segons la literatura[9] especialitzada, és la insuficiència i les deficiències en la distribució dels recursos de l'SPA, que afecta totes les comunitats autònomes però especialment les de l'arc mediterrani.

L'evolució del pes relatiu de l'endeutament sobre el PIB mostra una clara tendència decreixent des del 2014, no per una reducció en el seu volum, sinó perquè el PIB ha crescut a un ritme superior al del deute. Aquest patró es trenca el 2020 amb la pandèmia i es dispara l'indicador fins al 34,8 %. El 2021, amb l'efecte rebot del PIB, el pes relatiu disminueix fins al 29,7 % i, segons el pressupost, es preveu que el 2022 continuï la tendència a la baixa i es tanqui l'exercici en el 27,1 % del PIB.

9. Zabalza, A. (2021). «Plan de saneamiento de la deuda autonómica». *Journal of Regional Research: Investigaciones Regionales*, 50, 71-103.
Lago-Peñas, S.; Martínez-Vázquez, J. (2015). «El sistema de financiación autonómica: ¿*Quo vadis*?» *Papeles de economía española*, núm. 143.

Gràfic I-10.5b.

Indicador d'endeutament sobre el PIB (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

10.2. Sector públic de les Illes Balears

El sector públic consolidat de les Illes Balears (SPIB) per al 2022 està compost, a més de la Comunitat Autònoma (SPA) i els seus ens instrumentals (SPI), pel sector públic local (SPL), que inclou 3 consells insulars, 67 ajuntaments[10] (inclòs Formentera, que també és un consell insular) i 5 mancomunitats[11].

Metodològicament, cal destacar que en el procés de consolidació s'han eliminat les transferències de l'SPA al seus ens instrumentals i als consells insulars i als ajuntaments per evitar duplicacions que distorsionarien la visió del conjunt.

10.2.1. Principals magnituds del pressupost inicial

10.2.1.1. Ingressos

Els ingressos consolidats de caràcter no financer de les administracions de les Illes Balears (SPIB) per a l'exercici del 2022 són 6.389,8 milions d'euros, un 76,5 % dels ingressos totals. Els ingressos corrents suposen el 71,0 % (vegeu el quadre I-10.6).

La previsió d'ingressos no financers de l'SPL és de 2.176,4 milions d'euros, dels quals 713,5 milions d'euros corresponen als consells insulars (amb un creixement de l'11,1 %) i 1.443,1 als ajuntaments (amb un creixement del 5,7 %). Les

10. Ministeri d'Hisenda i Funció Pública. CONPREL: consulta presupuestos y liquidaciones de EELL. Recuperat el 27 de maig 2023 de: *serviciostelematicosext.hacienda.gob.es/SGFAL/CONPREL*. Les dades dels pressupostos inicials del 2022 no inclouen els ajuntaments següents: Ariany, Costitx, Puigpunyent i Sineu.

11. Ministeri d'Hisenda i Funció Pública. CONPREL: consulta presupuestos y liquidaciones de EELL. Recuperat el 27 de maig 2023 de: *serviciostelematicosext.hacienda.gob.es/SGFAL/CONPREL*. Les dades dels pressupostos inicials del 2022 no inclouen les mancomunitats següents: Tramuntana de Mallorca i Serveis Públics Insulars de l'Illa d'Eivissa.

transferències de l'SPA a l'SPL sumen 641,4 milions d'euros i inclouen el finançament dels consells insulars, la qual cosa representa el 81,6 % dels ingressos per a aquestes entitats. Els ingressos corrents suposen el 90,5 % dels ingressos totals, un 83,1 % en el cas dels consells insulars i un 94,1 % en el dels ajuntaments. Es destina un 5,8 % a les operacions corrents de capital, especialment els governs insulars, amb un 12,0 %. Els ingressos financers són residuals, un 3,7 % del total.

10.2.1.2. Despeses

Despesa des de la perspectiva econòmica

Les operacions no financeres de l'SPIB sumen 7.056,5 milions d'euros, l'equivalent al 19,7 % del PIB. El 34,1 % del pressupost es destina a despesa de personal i a la resta de despeses corrents, el 37,5 %. L'activitat inversora consumeix 1.081,0 milions d'euros, un 13,0 % del total. A les obligacions financeres, s'hi destina un 15,5 % (vegeu el quadre I-10.7).

Quadre I-10.6. Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols d'ingressos del sector públic de les Illes Balears (2022)

Ingressos consolidats Pressupost inicial 2022 Cl. Econòmica (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	SPA	SPI	Elimin. tran. int.	Cl AJ MC	Elimin. tran. int.	Total	Pes rel. (%)
Tot. operacions corrents	**4.251,3**	**418,4**	**-298,8**	**2.045,3**	**-486,6**	**5.929,6**	**71,0**
I. Impostos directes	1.636,3	0,0	0,0	638,4	0,0	2.274,7	27,2
II. Impostos indirectes	2.510,5	0,0	0,0	101,0	0,0	2.611,4	31,3
III. Taxes, preus públ. i alt.	78,1	136,2	-29,7	375,9	0,0	560,5	6,7
IV. Transf. corrents	22,5	275,7	-268,7	890,7	-486,6	433,6	5,2
V. Ingressos patrimonials	3,9	6,5	-0,3	39,2	0,0	49,3	0,6
Tot. operacions capital	**421,6**	**212,8**	**-150,5**	**131,2**	**-154,8**	**460,2**	**5,5**
VI. Alienació d'inversions	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,7	0,0
VII. Transferències capital	421,6	212,8	-150,5	130,5	-154,8	459,5	5,5
Total ingrés no financer	**4.672,8**	**631,2**	**-449,3**	**2.176,4**	**-641,4**	**6.389,8**	**76,5**
VIII. Actius financers	142,9	165,4	-20,1	10,2	0,0	298,3	3,6
IX. Passius financers	1.582,1	27,3	-17,3	73,2	0,0	1.665,3	19,9
Tot. operacions financeres	**1.725,0**	**192,8**	**-37,5**	**83,4**	**0,0**	**1.963,7**	**23,5**
Total ingressos	**6.397,8**	**823,9**	**-486,7**	**2.259,8**	**-641,4**	**8.353,4**	**100,0**

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques I del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Quadre I-10.7. Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols de despesa del sector públic de les Illes Balears (2022)

Despeses consolidades Pressupost inicial 2022 Cl. Econòmica (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	SPA 0	SPI 0	Elimin. tran. int.	CI AJ MC 0	Elimin. tran. int.	Total 0	Pes rel. (%)
Total operacions corrents	**4.433,3**	**403,3**	**-296,0**	**1.921,6**	**-486,6**	**5.975,6**	**71,6**
I. Despeses de personal	1.846,9	166,9	0,0	830,8	0,0	2.844,5	34,1
II. Despeses corrents	873,1	212,5	-27,2	800,8	0,0	1.859,2	22,3
III. Despeses financeres	77,3	13,4	-0,1	10,0	0,0	100,6	1,2
IV. Transferències corr.	1.561,1	10,5	-268,8	271,4	-486,6	1.087,6	13,0
V. Fons de contingències	75,0	0,0	0,0	8,6	0,0	83,6	1,0
Total operacions capital	**743,3**	**349,6**	**-153,2**	**296,1**	**-154,8**	**1.081,0**	**13,0**
VI. Inversions reals	371,5	202,2	-2,7	238,9	0,0	809,9	9,7
VII. Transferències capital	371,8	147,4	-150,5	57,2	-154,8	271,0	3,2
Total oper. no financeres	**5.176,6**	**752,8**	**-449,3**	**2.217,7**	**-641,4**	**7.056,6**	**84,5**
VIII. Actius financers	41,0	1,2	-17,3	3,8	0,0	28,6	0,3
IX. Passius financers	1.180,2	69,9	-20,1	31,1	0,0	1.261,0	15,1
Total opera. financeres	**1.221,2**	**71,1**	**-37,5**	**34,8**	**0,0**	**1.289,7**	**15,5**
Total despeses	**6.397,8**	**823,9**	**-486,7**	**2.252,6**	**-641,4**	**8.346,2**	**100,0**

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques I del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

En aquest consolidat, el pressupost de l'SPA representa el 73,4 %. L'SPI preveu 823,9 milions d'euros de despesa, dels quals el 42,4 % correspon a operacions de capital, un percentatge que evidencia el seu paper inversor dins del sector públic autonòmic.

L'SPL disposa d'un pressupost no financer de 2.217,7 milions d'euros per al 2022, dels quals 748,5 milions d'euros corresponen als tres consells insulars amb administració pròpia, que augmenten el seu pressupost no financer en un 6,6 %. El pressupost dels ajuntaments, que duplica el dels consells insulars, s'incrementa un 5,3 %. El 85,3 % del pressupost de l'SPL es destina a despeses corrents, amb un 80,0 % per als consells insulars i un 87,7 % per als ajuntaments, mentre que el 13,1 % es destina a operacions corrents de capital, amb un 19,8 % i un 9,6 %, respectivament. Les obligacions financeres tenen un pes residual de l'1,5 % (vegeu els quadres I-10.8 i I-10.9).

Despesa des de la perspectiva funcional

En l'àmbit de l'SPIB, la principal política és la producció de béns públics de caràcter preferent, 42,8 % de la despesa. Més de la meitat d'aquesta correspon a despesa sanitària, equivalent al 5,7 % del PIB, i

una tercera part a educació, 3,5 % del PIB. Les mitjanes de l'OCDE, en el mateix ordre, són 6,2 % i 5,1 %. Les SPL financen majoritàriament els esports, (99,2 % del total) i la cultura (68,4 %).

Les actuacions de caràcter econòmic són la segona prioritat, amb un 13,5 % de la despesa, que equival al 3,2 % del PIB, i inclouen transport i infraestructures, entre d'altres. Les actuacions de protecció i promoció social constitueixen la tercera prioritat, amb un 12,4 % i 2,9 %, respectivament, i destaquen la protecció social i l'habitatge, dels quals l'SPL assumeix, en el mateix ordre, un 63,7 % i un 62,3 %.

La despesa assignada als serveis públics bàsics, del qual l'SPL assumeix el 94,1 %, es reparteix en diversos programes, entre els quals destaquen seguretat ciutadana i mobilitat, amb un 3,4 % de la despesa total, i benestar comunitari, que inclou els serveis urbans bàsics, com la gestió de residus aigua, clavegueram, enllumenat públic, cementiris, neteja urbana, etc., amb un 3,3 %.

El 2022 s'ha assignat un 15,4 % de la despesa total a atendre les anualitats del deute públic, equivalent al 3,6 % del PIB. El 97,2 % recau en l'Administració autonòmica.

Quant a la despesa destinada al funcionament de les administracions públiques, representa el 6,5 % de la despesa total, del qual un 54,8 % correspon a les administracions locals, que són molt més nombroses (vegeu el quadre I-10.10 i el gràfic I-10.6).

10.2.1.3. Resultat pressupostari

El pressupost del 2022 de l'SPIB s'aprova amb un superàvit de 7,2 milions d'euros. Les necessitats de finançament, segons el resultat no financer, són de 666,7 milions d'euros i representen un -1,9 % del PIB. L'SPL, que forma part de l'SPIB, preveu una necessitat de finançament de 41,3 milions d'euros, dels quals 34,9 milions d'euros corresponen als consells insulars i 6,3 milions d'euros als ajuntaments (vegeu el quadre I-10.11).

El resultat de les operacions corrents té un saldo negatiu de -45,9 milions d'euros, un dèficit totalment imputable a l'SPA, vist que l'SPL preveu un marge corrent positiu de 123,6 milions d'euros, dels quals 23,6 milions d'euros corresponen als consells insulars i 95,0 milions d'euros als ajuntaments.

Les operacions no financeres de capital són deficitàries, amb -620,8 milions d'euros, fet previsible perquè una part important de l'activitat inversora és (i ha de ser) finançada amb recursos corrents. Aquest dèficit es produeix també a l'SPL, amb -165,0 milions d'euros, i així els consells insulars preveuen un marge negatiu de -58,6 milions d'euros, i els ajuntaments, -101,4 milions d'euros.

10.2.2. Anàlisi pressupostària

10.2.2.1. Indicadors d'equilibri pressupostari i d'eficiència

El ingressos corrents del pressupost del 2022 són suficients per cobrir la despesa corrent (equilibri corrent del 0,6 %) pel

fort marge de l'SPL (6,9 %), que compensa el dèficit de l'SPA. Ara bé, si es descompta la càrrega financera hi ha un desestalvi net consolidat considerable de -20,6 %, tot i que l'SPL també presenta superàvit respecte a aquest marge (vegeu el quadre I-10.12a).

La despesa de personal representa un 48,0 % dels ingressos corrents i és especialment alta en el sector públic autonòmic. Pel que fa a l'altre indicador d'eficiència, la càrrega financera, és destacable l'important pes sobre el consolidat de l'SPA, ja que l'SPL només destina un 2,0 % dels seus ingressos corrents a finançar aquestes obligacions.

10.2.2.2. Indicadors d'impacte

La despesa corrent consolidada és del 16,7 % del PIB, 0,2 punts percentuals per sobre de l'ingrés corrent. L'SPL, en concret, gasta en operacions corrents un 5,4 % del PIB, 0,3 punts percentuals per sota del que ingressa. Per la seva banda, la inversió representa el 3,0 % del PIB. El sector públic autonòmic representa aproximadament el 70 % de les tres ràtios.

L'índex de retorn consolidat és de 117,8 euros per cada 100 euros de contribució via impositiva. El sector públic autonòmic presenta un balanç fiscal lleugerament inferior, amb 109,5, tot i que cal recordar la seva important contribució als fons estatals de solidaritat interterritorial.

En el cas de l'SPL, s'ha de tenir en compte que la major part dels ingressos dels consells insulars són transferències de la comunitat autònoma que no es consideren com a càrrega fiscal, malgrat el seu origen tributari (vegeu el quadre I-10.12b).

10.2.2.3. Pressió fiscal

En aquest apartat, a més dels ingressos de l'SPIB, s'hi inclou la recaptació a les Illes Balears de la part dels tributs que corresponen a l'Estat per mostrar la pressió fiscal total sobre l'economia de les Illes Balears. Aquest càlcul es fa sobre el PIB, ja que la població que contribueix realment per via impositiva és difícil de quantificar. Les Illes Balears són un cas singular dins de l'Estat espanyol, amb una població no resident significativa i un gran nombre de turistes que, en conjunt, superen anualment deu vegades la població de dret. Tota aquesta població contribueix, principalment, als impostos sobre consum, transaccions patrimonials, estades turístiques i taxes. Calcular la pressió fiscal per habitant seria complicat, ja que s'hauria d'ajustar el numerador (excloure les contribucions d'aquella població que no és de dret) o el denominador (agregar la població que no és de dret), amb dades poc fiables.

El 2022, la recaptació de l'AEAT a les Illes Balears arriba als 5.766 milions d'euros, amb un augment del 47,5 % interanual, principalment a causa de la recuperació de l'economia a nivells prepandèmia. Destaquen els increments tributaris relacionats amb els beneficis empresarials (86,4 %), les rendes de les persones físiques (36,2 %) i el consum (62,9 %).

Quadre I-10.8. Pressupostos consolidats dels consells insulars (en euros) (2021-2022)

Ingressos i despeses	Consell Insular de Mallorca			Consell Insular de Menorca			Consell Insular d'Eivissa		
Pressupost inicial 2022	2021	2022	% var.	2021	2022	% var.	2021	2022	% var.
Operacions corrents	**401.049,6**	**453.158,4**	**13,0**	**71.558,6**	**81.765,8**	**14,3**	**83.998,9**	**88.606,7**	**5,5**
I. Imposts directes	14.455,8	18.605,7	28,7	1.478,4	1.564,7	5,8	3.000,0	3.180,5	6,0
II. Imposts indirectes	17.272,7	21.458,2	24,2	1.833,3	2.193,1	19,6	3.336,8	3.649,4	9,4
III. Taxes, prest. serv. i alt.	26.192,3	29.928,1	14,3	3.125,2	3.303,6	5,7	6.918,9	8.077,9	16,8
IV. Transferències corr.	340.716,3	380.967,1	11,8	65.047,2	74.648,5	14,8	70.743,3	73.698,9	4,2
V. Ingressos patrimonials	2.412,5	2.199,4	-8,8	74,5	55,9	-25,0	0,0	0,0	
Operacions de capital	**54.658,0**	**43.133,0**	**-21,1**	**23.031,0**	**23.773,0**	**3,2**	**8.200,0**	**23.079,2**	**181,5**
VI. Alienació d'inversions	0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0	
VII. Transferències cap.	54.658,0	43.133,0	-21,1	23.031,0	23.773,0	3,2	8.200,0	23.079,2	181,5
VIII. Actius financers	16.491,0	3.473,7	-78,9	275,0	375,0	36,4	250,0	250,0	0,0
IX. Passius financers	21.737,8	19.654,4	-9,6	13.000,0	12.700,0	-2,3	9.700,0	200,0	-97,9
Total	**493.936,3**	**519.419,5**	**5,2**	**107.864,6**	**118.613,8**	**10,0**	**102.148,9**	**112.135,9**	**9,8**
Operacions corrents	**403.055,3**	**434.296,9**	**7,8**	**71.194,3**	**77.435,7**	**8,8**	**88.162,4**	**88.157,3**	**0,0**
I. Despeses de personal	170.439,4	182.091,4	6,8	25.443,3	27.314,7	7,4	35.680,9	35.959,8	0,8
II. Compra béns corr. i serv.	185.872,6	197.084,3	6,0	17.490,0	19.512,3	11,6	27.097,9	27.658,5	2,1

continua

Ingressos i despeses	Consell Insular de Mallorca			Consell Insular de Menorca			Consell Insular d'Eivissa		
Pressupost inicial 2022	**2021**	**2022**	**% var.**	**2021**	**2022**	**% var.**	**2021**	**2022**	**% var.**
III. Despeses financeres	903,9	1.291,9	42,9	210,3	175,0	-16,8	132,0	208,4	57,9
IV. Transferències corr.	45.838,4	53.729,3	17,2	25.850,6	30.233,7	17,0	24.746,6	23.125,6	-6,6
V. Fons de contingències	1,0	100,0	9900,0	2.200,0	200,0	-90,9	505,0	1.205,0	138,6
Operacions de capital	**90.150,0**	**84.391,6**	**-6,4**	**36.092,3**	**40.602,2**	**12,5**	**13.536,5**	**23.578,6**	**74,2**
VI. Inversions reals	59.621,0	53.893,8	-9,6	23.303,3	28.999,8	24,4	5.917,4	16.817,9	184,2
VII. Transferències cap.	30.529,1	30.497,8	-0,1	12.789,1	11.602,3	-9,3	7.619,1	6.760,7	-11,3
VIII. Actius financers	731,0	731,0	0,0	276,0	576,0	108,7	250,0	250,0	0,0
IX. Passius financers	0,0	0,0		302,0	0,0	-100,0	200,0	150,0	-25,0
Total	**493.936,3**	**519.419,5**	**5,2**	**107.864,6**	**118.613,8**	**10,0**	**102.148,9**	**112.135,9**	**9,8**

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

Quadre I-10.9. Pressuposts consolidats dels ajuntaments (en euros) (2021-2022)

Ingressos i despeses	Ajuntaments			Mancomunitats		
Pressupost inicial	**2021**	**2022**	**% var.**	**2021**	**2022**	**% var.**
Operacions corrents	**1.308.598,5**	**1.401.915,4**	**7,1**	**12.447,8**	**19.144,9**	**53,8**
I. Imposts directes	600.039,6	615.079,2		0,0	0,0	
II. Imposts indirectes	61.617,5	73.684,7	19,6	0,0	0,0	
III. Taxes, prest. serv. i alt.	302.203,7	330.949,1	9,5	3.569,9	3.608,4	1,1
IV. Transferències corr.	312.702,4	345.260,9	10,4	8.877,8	15.536,4	75,0
V. Ingressos patrimonials	32.035,2	36.941,6	15,3	0,1	0,1	-49,5
Operacions de capital	**57.242,8**	**41.170,4**	**-28,1**	**0,0**	**0,0**	
VI. Alienació d'inversions	150,6	701,0	365,5	0,0	0,0	
VII. Transferències cap.	57.092,2	40.469,4	-29,1	0,0	0,0	
VIII. Actius financers	5.327,0	6.069,4	13,9	0,0	0,0	
IX. Passius financers	41.778,7	40.651,1	-2,7	0,0	0,0	
Total	**1.412.947,0**	**1.489.806,3**	**5,4**	**12.447,8**	**19.144,9**	**53,8**
Operacions corrents	**1.227.944,0**	**1.306.922,8**	**6,4**	**12.163,0**	**14.153,6**	**16,4**
I. Despeses de personal	550.959,8	582.269,6	5,7	2.557,2	2.842,4	11,1
II. Compra béns corr.i serv.	505.587,4	545.140,3	7,8	9.338,5	11.036,9	18,2
III. Despeses financeres	9.220,0	8.334,5	-9,6	2,8	17,0	507,1
IV. Transferències corr.	154.958,2	164.037,7	5,9	264,4	257,3	-2,7
V. Fons de contingències	7.218,5	7.140,6	-1,1	0,0	0,0	
Operacions de capital	**149.079,6**	**142.545,5**	**-4,4**	**284,8**	**4.991,3**	**1652,6**
VI. Inversions reals	138.196,0	134.163,4	-2,9	284,8	4.991,3	1652,6
VII. Transferències cap.	10.883,5	8.382,1	-23,0	0,0	0,0	
VIII. Actius financers	12.273,2	2.213,2	-82,0	0,0	0,0	
IX. Passius financers	21.698,8	30.906,2	42,4	0,0	0,0	
Total	**1.410.995,5**	**1.482.587,7**	**5,1**	**12.447,8**	**19.144,9**	**53,8**

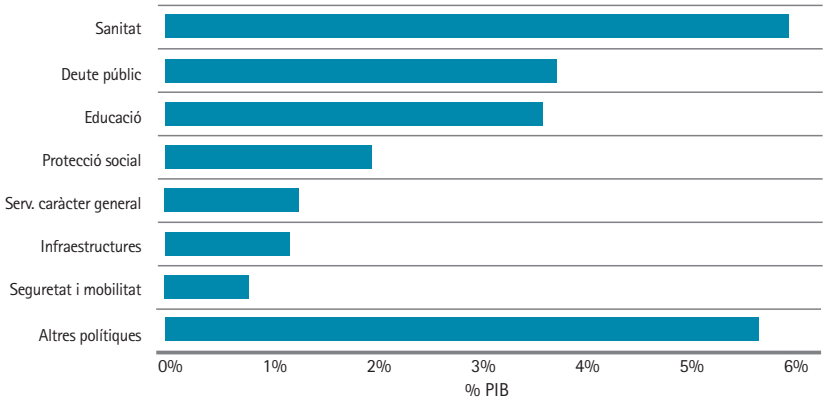
Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

Quadre I-10.10. Distribució funcional del pressupost consolidat per polítiques de despesa del Sector Públic de les Illes Balears (2022)

Despeses consolidades Pressupost inicial 2022 Cl. Funcional (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	SPA	SPI	Elimin. tran. int.	CI AJ MC	Elimin. tran. int.	Total	Pes rel. (%)
Serveis públics bàsics	**41,0**	**8,1**	**-6,7**	**640,6**	**-2,5**	**680,5**	**8,2**
Seguretat i mobilitat	16,6	6,7	-6,7	264,1	0,0	280,7	3,4
Benestar comunitari	0,0	0,0	0,0	272,7	0,0	272,7	3,3
Medi ambient	0,0	0,0	0,0	103,8	0,0	103,8	1,2
Altres	24,4	1,3	0,0	0,0	-2,5	23,3	0,3
Act. prot. i prom. social	**442,4**	**137,2**	**-68,9**	**601,7**	**-75,5**	**1.036,9**	**12,4**
Protecció social	279,6	74,2	-56,8	436,1	-48,6	684,5	8,2
Ocupació	130,8	0,0	0,0	0,0	-24,7	106,0	1,3
Habitatge	32,0	63,0	-12,1	134,5	-1,4	215,9	2,6
Altres	0,0	0,0	0,0	31,2	-0,8	30,4	0,4
Pr. béns públ. car. pref.	**3.217,7**	**164,0**	**-106,9**	**320,4**	**-27,1**	**3.568,1**	**42,8**
Sanitat	2.008,3	49,9	-28,3	18,7	-1,0	2.047,6	24,5
Educació	1.155,1	45,1	-18,2	83,1	-24,0	1.241,2	14,9
Esports	0,0	10,6	-9,8	88,7	-0,1	89,4	1,1
Cultura	54,4	58,3	-50,6	129,9	-2,0	190,0	2,3
Act. caràcter econòmic	**702,5**	**514,7**	**-304,3**	**290,1**	**-73,0**	**1.129,9**	**13,5**
Transport	107,3	197,5	-102,7	35,9	-1,0	237,1	2,8
Infraestructures	244,2	113,8	-78,1	131,4	0,0	411,2	4,9
Altres	350,9	203,5	-123,5	122,8	-72,1	481,6	5,8
Act. caràcter general	**1.994,2**	**0,0**	**0,0**	**399,8**	**-463,4**	**1.930,6**	**23,1**
Serv. caràcter general	219,5	0,0	0,0	225,3	0,0	444,8	5,3
Admin. financ. i tributària	26,9	0,0	0,0	73,3	0,0	100,2	1,2
Transf. altres admin. públ.	463,5	0,0	0,0	23,8	-463,3	24,0	0,3
Deute públic	1.249,6	0,0	0,0	35,8	0,0	1.285,4	15,4
Total despeses	**6.397,8**	**823,9**	**-486,8**	**2.252,6**	**-641,4**	**8.346,1**	**100,0**

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques I del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.6.
Distribució funcional del pressupost consolidat per polítiques de despesa del sector públic de les Illes Balears (2022), en % del PIB

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

Quadre I-10.11. Resultat pressupostari de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears (2022)

Resultat pressupost inicial Pressupost inicial 2022 (milions euros)	Ajuntaments			
	SPA	SPI	SPL	SP Illes Balears
Resultat operacions corrents	-182,1	15,1	123,6	-46,0
Resultat operacions de capital	-321,7	-136,8	-165,0	-620,8
Resultat no financer	-503,8	-121,7	-41,3	-666,8
Resultat financer	**503,8**	**121,7**	**48,5**	**674,0**
Resultat total	**0,0**	**0,0**	**7,2**	**7,2**
Operacions corrents	**1.227.944,0**	**1.306.922,8**	**1.306.922,8**	**6,4**

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

En comparació amb el 2019, els increments són més moderats, amb un 23,1 %, 21,2 % i un 18,5 %, respectivament, i cal descomptar l'efecte inflacionari acumulat del període comparatiu. També s'ha d'esmentar l'augment significatiu de l'impost sobre les rendes dels no residents, que creix un 85,3 %, respecte als valors prepandèmia. Aquest fet evidencia el fort creixement de la població no resident a les Illes Balears.

Quadre 10.12a. Indicadors d'equilibri i eficiència de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears (2022)

Indicadors d'equilibri i eficiència Pressupost inicial 2022	Indicador (%)				
	Sector públic autonòmic			S. P. local	S. P. balear
	SPA	SPI	Consolidat	Total	Consolidat
Equilibri pressupostari					
Equilibri corrent (%)	-2,5	3,7	-2,1	6,9	0,6
Equilibri no financer (%)	-8,4	-16,2	-10,2	-1,5	-8,4
Estalvi brut (%)	-0,7	6,8	-1,8	7,0	2,3
Estalvi net (%)	-30,3	-13,1	-30,3	4,9	-20,6
Recursos					
Despesa de personal (%)	43,4	39,9	46,1	40,6	48,0
Càrrega financera (%)	29,6	19,9	30,2	2,0	23,0

Font: Elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

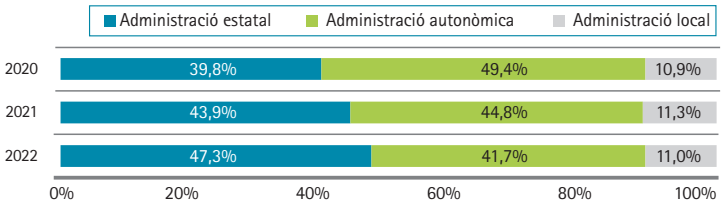
Quadre 10.12b. Indicadors d'impacte de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears (2022)

Indicadors d'impacte Pressupost inicial 2022	Indicador (%)				
	Sector públic autonòmic			S. P. local	S. P. balear
	SPA	SPI	Consolidat	Total	Consolidat
Impactes					
Despesa corrent (%PIB)	12,4	1,1	12,7	5,4	16,7
Inversió (%PIB)	2,1	1,0	2,6	0,8	3,0
Ingrés corrent (%PIB)	11,9	1,2	12,2	5,7	16,5
Índex de retorn (%)	104,2	604,9	109,5	166,1	117,8
Deute (% PIB)	26,2	0,0	26	1,0	27,2

Font: Elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

En la distribució de la càrrega fiscal per administracions, hi ha un canvi respecte al 2021, amb una disminució del pes de la tributació autonòmica en favor de la tributació estatal, que passa a ser majoritària (47,3 %). L'autonòmica baixa fins al 41,6 % de la càrrega fiscal total i la local es queda amb el restant 11,1 % (vegeu el gràfic I-10.7).

Gràfic I-10.7.
Distribució pressió fiscal del Sector Públic de les Illes Balears (2022)

Font: Elaboració pròpia

La pressió fiscal consolidada, inclosa la càrrega fiscal estatal, de l'SPIB el 2022 és el 28,3 % del PIB. D'aquest percentatge, 13,4 punts percentuals corresponen a l'Estat, 11,8 punts percentuals corresponen a l'SPA, i 3,1 punts percentuals, a l'SPL. La pressió fiscal mitjana del G-5 és el 23,3 % del PIB agregat, 5,0 punts percentuals inferiors. Cal destacar que l'SFA de l'import recaptat fa un ajust redistributiu per raons de solidaritat interterritorial. A l'assignació de les Illes Balears se li resta un import equivalent al 2,5 % del PIB (888,6 milions d'euros). La resta de comunitats autònomes del G-5 són receptores (especialment Extremadura, que rep via aquests fons un import equivalent al 6,2 % del seu PIB). Si s'ajusta la pressió fiscal per aquest concepte, s'obtenen els recursos tributaris nets de l'SPIB per a les seves polítiques, i aquest equival al 12,4 % del seu PIB, 0,7 punts percentuals menys que la mitjana del G-5, i només per sobre d'Aragó, que disposa d'un 12,2 % (vegeu el quadre I-10.13 i I-10.14).

L'evolució de la pressió fiscal en l'àmbit SPIB s'explica principalment des de l'SPA (vegeu l'apartat corresponent), ja que l'SPL pràcticament no ha variat des del 2014. Així, es manté dins de la forquilla 3,0-3,5 % del PIB, amb l'excepció del 2020, que l'indicador va arribar al 4,1 % per les mateixes raons que expliquen l'increment d'aquest indicador en el cas de l'SPA (vegeu l'apartat corresponent).

10.2.2.4. Deute públic

El deute consolidat de l'SPIB representa un 27,3 % del PIB, amb només 1,1 punts percentuals corresponents a l'SPL. D'aquests darrers, 0,4 punts percentuals corresponen als consells insulars i 0,6 als ajuntaments.

En conjunt, els consells insulars augmenten el seu endeutament en 32,4 milions d'euros, a la vegada que els ajuntaments ho fan en 9,7 milions d'euros.

Des del 2014, totes les administracions de les Illes Balears han reduït progressivament el pes del deute en relació amb el PIB, amb una disminució acumulada de 5,7 punts percentuals. En el cas concret de l'SPL, aquesta disminució és de 2,4 punts percentuals (vegeu el gràfic I-10.8).

Quadre I-10.13. Ingressos de la Delegació Especial d'Hisenda de les Illes Balears (milers d'euros) (2019-2022)						
Ingressos	Illes Balears					Espanya
0	2019	2021	2022	var. 2019-22	var. 2021-22	var. 2021-22
Capítol I: Imposts directes	3.118.431,0	2.697.557,0	3.883.331,0	24,5%	44,0%	16,5%
Impostos sobre la renda de persones físiques	2.187.541,0	1.947.184,0	2.651.100,0	21,2%	36,2%	15,8%
Impostos sobre societats	773.065,0	510.588,0	951.938,0	23,1%	86,4%	20,8%
Impostos sobre la renda no residents	124.127,0	165.093,0	229.959,0	85,3%	39,3%	61,7%
La resta del capítol I	33.698,0	74.692,0	50.334,0	49,4%	-32,6%	-68,1%
Capítol II: Impostos indirectes	1.525.216,0	1.166.616,0	1.827.342,0	19,8%	56,6%	12,0%
Impostos sobre el valor afegit	1.422.796,0	1.034.801,0	1.685.490,0	18,5%	62,9%	13,9%
Impostos especials	15.438,0	8.796,0	14.155,0	-8,3%	60,9%	2,5%
Impost sobre primes d'assegurances	84.008,0	119.776,0	123.440,0	46,9%	3,1%	9,6%
La resta del capítol II	2.974,0	3.243,0	4.257,0	43,1%	31,3%	34,6%
Capítol III: Taxes i altres ingressos	46.435,0	45.119,0	55.557,0	19,6%	23,1%	-6,4%
Total ingressos tributaris	**4.690.082,0**	**3.909.292,0**	**5.766.230,0**	**22,9%**	**47,5%**	**14,4%**

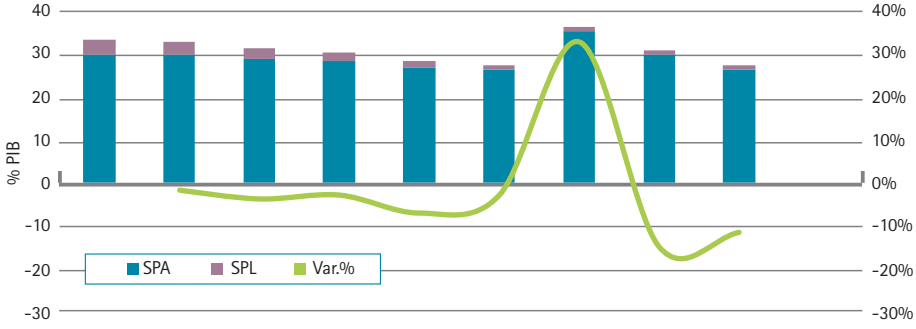
Font: Elaboració propia amb dades de l'Agència Tributària

Quadre I-10.14. Càrrega fiscal per comunitats autònomes G5 (exercici 2022)

Pressió fiscal (2022)	Administració				Solidaritat interterr.	Recursos tributaris
Pes sobre PIB (%)	Local	Autonòmica	Estatal	Total		
Illes Balears	**3,1**	**11,8**	**13,4**	**28,3**	**-2,5**	**12,4**
Astúries	2,4	10,5	12,9	25,8	2,3	15,2
Extremadura	2,9	9,1	10,5	22,6	6,2	18,2
Múrcia	2,6	8,8	10,5	22,0	1,8	13,2
Aragó	2,4	8,6	10,6	21,6	1,2	12,2
G5	**2,0**	**9,7**	**11,5**	**23,3**	**1,4**	**13,1**

Font: Elaboració pròpia

Gràfic I-10.8.
Indicadors d'endeutament de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears (2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

11

SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

11.1. INTRODUCCIÓ

El 21 de juny de 2020 el Consell Europeu va aprovar la creació del fons Next Generation EU com un instrument de recuperació i d'estímul econòmic en resposta a la crisi causada pel coronavirus.

La crisi econòmica internacional del 2008 va provocar un descens en la inversió en ciència i innovació entre els anys 2010-2014. Per evitar una nova recessió en els sistemes de ciència i innovació, el fons Next Generation EU té com a objectiu una recuperació europea coordinada amb els estats membres per solucionar les conseqüències econòmiques i socials de la pandèmia de la covid-19 i contribuir a una reconstrucció econòmica sòlida, inclusiva i resilient.

El mecanisme per a la recuperació i la resiliència és un dels que tenen els estats membres per obtenir finançament de Next Generation EU mitjançant la presentació de propostes de plans a la Comissió Europea amb les reformes i les inversions que s'han d'executar abans de la fi de 2026.

El Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència de l'Estat espanyol està estructurat en trenta components i concretament el número 17 s'anomena «Reforma institucional i enfortiment de les capacitats del sistema nacional de ciència, tecnologia i innovació». Aquest component inclou mesures per millorar la governança mitjançant la creació dels plans complementaris amb l'objectiu d'establir col·laboracions entre les comunitats autònomes que tenguin objectius comuns basats en interessos reflectits en l'Estratègia d'especialització intel·ligent (RIS-3) tant en l'estatal com en les RIS-3 autonòmiques respectives.

Des de l'any 2021 les Illes Balears participen en aquests dos plans complementaris:

Astrofísica i física d'altes energies. Aquest programa s'anomena «Tecnologies avançades per a l'exploració de l'univers i els seus components». Hi participen les comunitats autònomes de Catalunya, Andalusia, Cantàbria, la Comunitat Valenciana i Aragó, i està dissenyat per fer un salt qualitatiu en la següent generació de projectes internacionals líders en les àrees d'astrofísica i física d'altes energies, amb un èmfasi particular en els aspectes més tecnològics.

Biodiversitat. Aquest programa s'anomena «Exploració, anàlisi i prospectiva de la biodiversitat: possibles respostes a l'Estratègia 2030 de desenvolupament sostenible en un escenari de canvi global». També hi participen les comunitats autònomes de Galícia, Andalusia, el Principat d'Astúries, les Canàries i Extremadura. Està enfocat

cap al desenvolupament de solucions centrades en la natura que tenguin en compte la manera en què les activitats antròpiques incideixen per aturar la crisi de la biodiversitat i, al mateix temps, permetin la mitigació i l'adaptació dels sistemes naturals al canvi climàtic.

L'any 2022, tant les Illes Balears com les Canàries van aconseguir incorporar-se al programa de ciències marines: «Think In Azul: Estratègia conjunta de recerca i innovació en ciències marines per abordar de manera sostenible els nous desafiaments en el monitoratge i observació marins i marítims, el canvi climàtic, l'aqüicultura i altres sectors de l'economia blava». Aquest programa està dissenyat per impulsar l'actual estratègia de recerca i desenvolupament tecnològic en ciències marines, de manera que es pugui aprofundir en els nous desafiaments en l'observació de l'oceà i, en particular, en els efectes del canvi climàtic a la mar Mediterrània.

En l'execució del programa de ciències marines, hi participen les comunitats autònomes de Galícia, Andalusia, Cantàbria, la Regió de Múrcia, la Comunitat Valenciana, les Illes Balears i les Canàries.

11.2.

Anàlisi del sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears

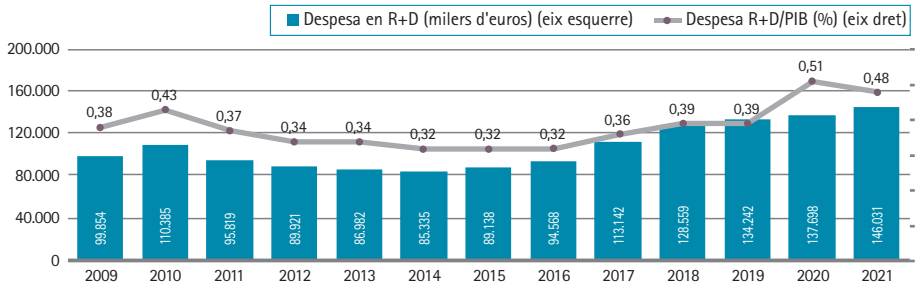
La despesa en R+D executada pel sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears l'any 2021 va ser de 146.031 milers d'euros, segons les dades publicades el 24 de novembre de 2022 per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Aquest valor representa un augment del 6,05 % respecte a l'any anterior i correspon al setè any de creixement consecutiu (vegeu el gràfic I-11.1).

L'esforç en R+D de les Illes Balears, que es quantifica com a la despesa en R+D respecte al producte interior brut (PIB), continua sent el menor comparat amb la resta de comunitats autònomes (vegeu el gràfic I-11.2). El fet que el 2020 la depesa en R+D sobre el PIB de les Illes Balears tingués un gran augment respecte a l'any anterior és per l'efecte de la covid-19, que va fer que les Illes Balears registressin la caiguda del PIB més pronunciada de totes les comunitats autònomes el 2020 (-21,7 %).

En el període 2015-2021, les Illes Balears ha estat la segona comunitat autònoma que ha experimentat el creixement més gran en la despesa en R+D, un 63,8 %, pel 31,0 % de la mitjana de totes les comunitats autònomes (vegeu el gràfic I-11.3).

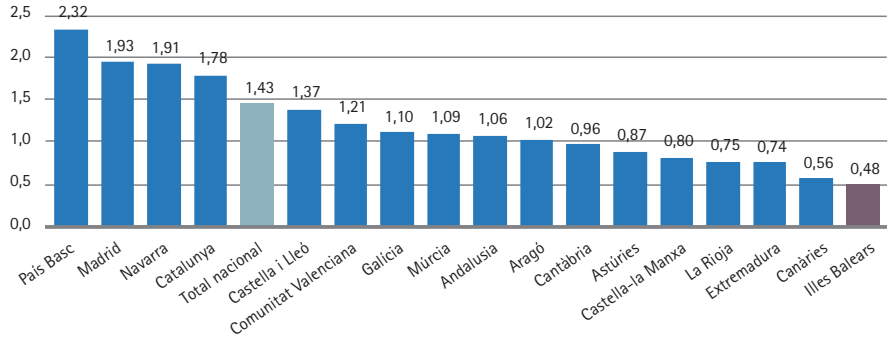
Si es considera la despesa en R+D executada l'any 2020, la pandèmia provocada per la covid-19 no va interrompre la tendència de creixement en la majoria de comunitats autònomes, com ara les Illes Balears, amb un petit creixement del 2,6 %. No obstant això, va desaccelerar el ritme de creixement i va haver-hi comunitats autònomes que van patir un fort decreixement en la despesa en R+D (vegeu el gràfic I-11.4). La despesa del 2021 supera els nivells de l'any 2019, encara que possiblement és a causa de la gran injecció dels fons europeus Next Generation EU.

Gràfic I-11.1.
Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears (milers d'euros) i sobre el PIB (2009-2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-11.2.
Despesa en R+D sobre el PIB de les comunitats autònomes (2021)

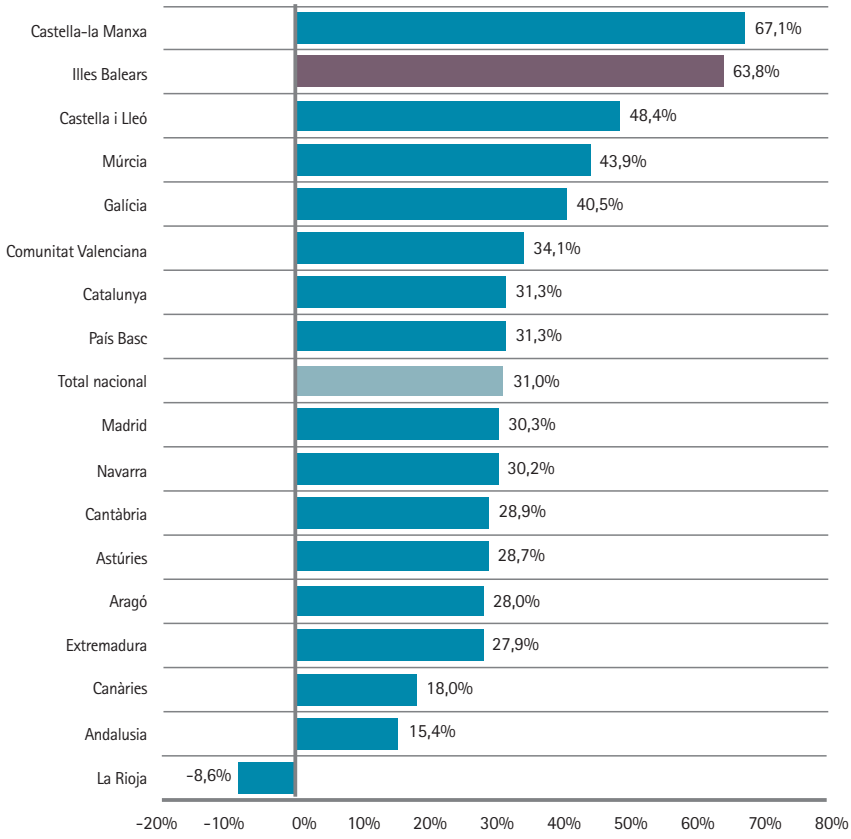

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

La despesa en R+D de les Illes Balears representa un 0,9 % del total de la despesa de l'Estat, que suma un valor de 17.249.249 milers d'euros. Les comunitats autònomes que més despesa van executar l'any 2021 van ser Madrid i Catalunya, que representen el 26,3 % i el 23,7 %, respectivament, del total de la despesa d'Espanya (vegeu el quadre I-11.1).

Pel que fa a la distribució sectorial de la despesa en R+D, històricament el pes del sector empresarial de les Illes Balears s'ha considerat el sector més feble dels quatre sectors, amb una aportació a la despesa en R+D entre el 15 % i el 20 %, però a partir de l'any 2017 aquesta aportació no ha deixat de créixer fins a arribar als 54.264 milers d'euros el 2021. És així el sector que més ha invertit, superant la despesa de la Universitat de les Illes Balears per segon any consecutiu (vegeu el gràfic I-11.5).

Gràfic I-11.3.
Taxa de variació de la despesa en R+D (2015-2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

El sector que engloba els centres de recerca de l'Administració pública va aconseguir situar la despesa en R+D l'any 2020 a nivells del 2011, i el 2021 supera aquest valor amb un creixement del 5,5 % respecte a l'any anterior.

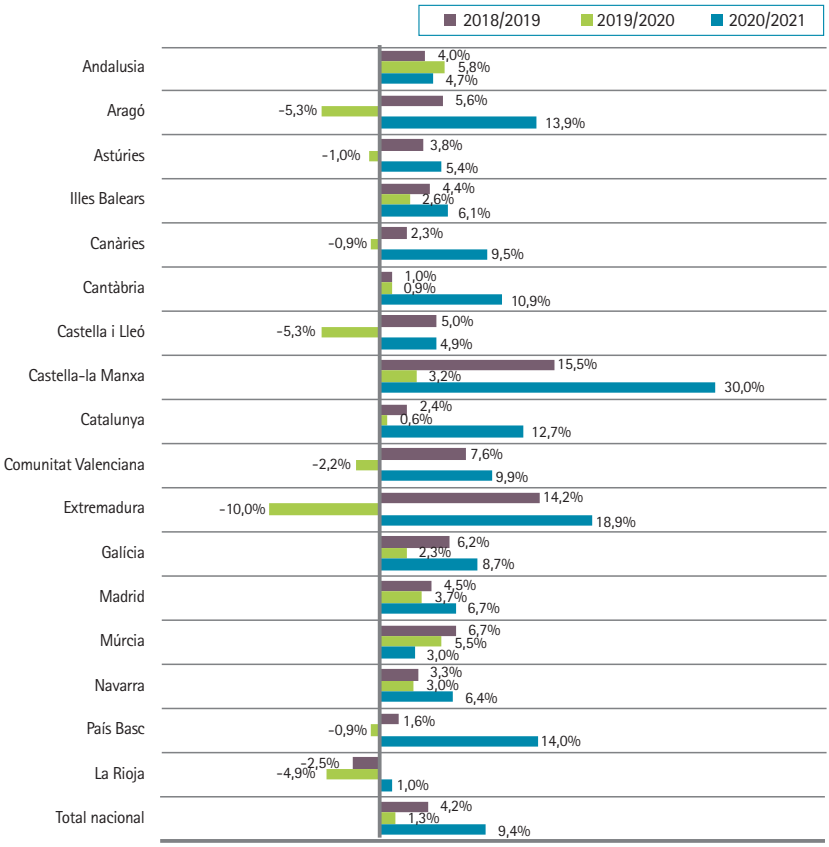
La despesa en R+D de les empreses a les Illes Balears ja representa el 37,2 % de la despesa total. La mitjana nacional se situa en un 56,2 % (vegeu el gràfic I-11.6).

Pel que fa als recursos humans dedicats a la recerca, l'any 2021 hi va haver 2.996,5 persones en equivalència de dedicació plena (EDP), la qual cosa suposa un augment del 7,92 % respecte de l'any anterior. D'aquest col·lectiu, 2.244,0 EDP són

investigadors i investigadores i representen l'1,46 % del total de l'Estat (vegeu el quadre I-11.2).

Les Illes Balears han recuperat la tendència de creixement del nombre de personal en R+D que tenien abans de la pandèmia. Concretament, hi ha hagut un gran augment en el nombre d'investigadors i investigadores, amb una taxa de creixement del 13,09 % respecte al 2020 (vegeu el gràfic I-11.7).

Gràfic I-11.4.
Taxa de creixement de la despesa en R+D en el període 2015-2021 de les comunitats autònomes

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

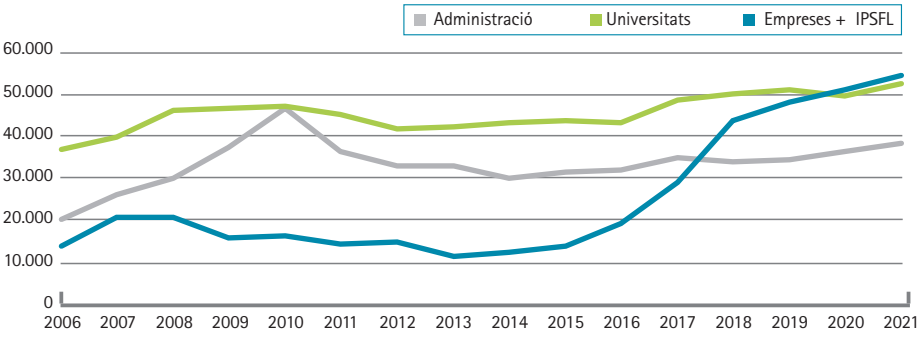
Quadre I-11.1. Despesa en R+D per comunitats autònomes (2021)				
	Total (milers d'euros)	Despesa en R+D sobre el PIB (%)*	Repartiment de despesa (%)	Taxa de variació 2020-2021 (%)
Andalusia	1.703.533	1,06	9,9	4,7
Aragó	386.705	1,02	2,2	13,9
Astúries	204.172	0,87	1,2	5,4
Illes Balears	**146.031**	**0,48**	**0,9**	**6,1**
Canàries	238.546	0,56	1,4	9,5
Cantàbria	133.156	0,96	0,8	10,9
Castella i Lleó	795.797	1,37	4,6	4,9
Castella-la Manxa	339.418	0,80	2,0	30,0
Catalunya	4.078.729	1,78	23,7	12,7
Comunitat Valenciana	1.358.519	1,21	7,9	9,9
Extremadura	149.074	0,74	0,9	18,9
Galícia	697.484	1,10	4,0	8,7
Madrid	4.536.155	1,93	26,3	6,7
Múrcia	351.404	1,09	2,0	3,0
Navarra	389.937	1,91	2,3	6,4
País Basc	1.666.316	2,32	9,7	14,0
La Rioja	65.065	0,76	0,4	1,0
Espanya	**17.249.249**	**1,43**	**100,0**	**9,4**

(*) Estimació avanç del PIB.

Font: Enquesta d'activitats en R+D. INE (2022) i elaboració pròpia

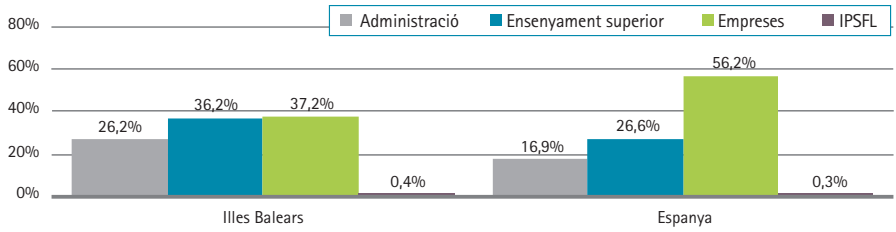
Gràfic I-11.5.

Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears, en milers d'euros (2006-2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-11.6.
Distribució de la despesa en R+D a les Illes Balears i Espanya (2021)

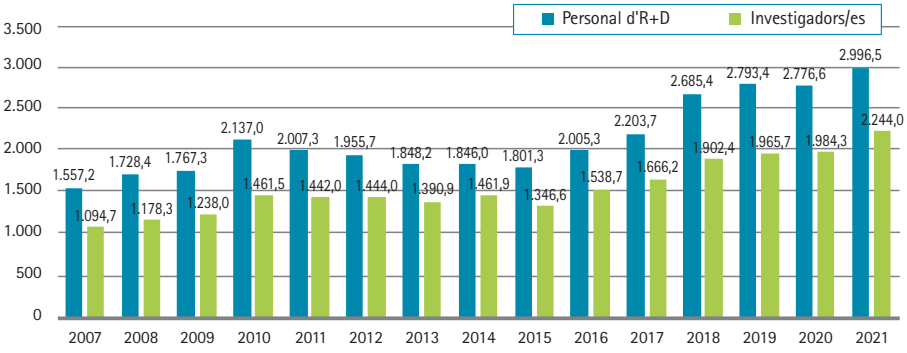
Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Quadre I-11.2. Recursos humans en R+D a les Illes Balears i Espanya (2021)

	Illes Balears	Espanya
Personal d'R+D (en EDP)	2.996,5	249.647,8
Personal R+D (% sobre el total estatal)	1,20%	100,0%
Personal R+D / 1.000 de població activa	4,62	10,76
Investigadors (en EDP)	2.244,0	154.146,8
Investigadors (% sobre el total estatal)	1,46%	100,0%
Investigadors / 1.000 de població activa	3,46	6,64

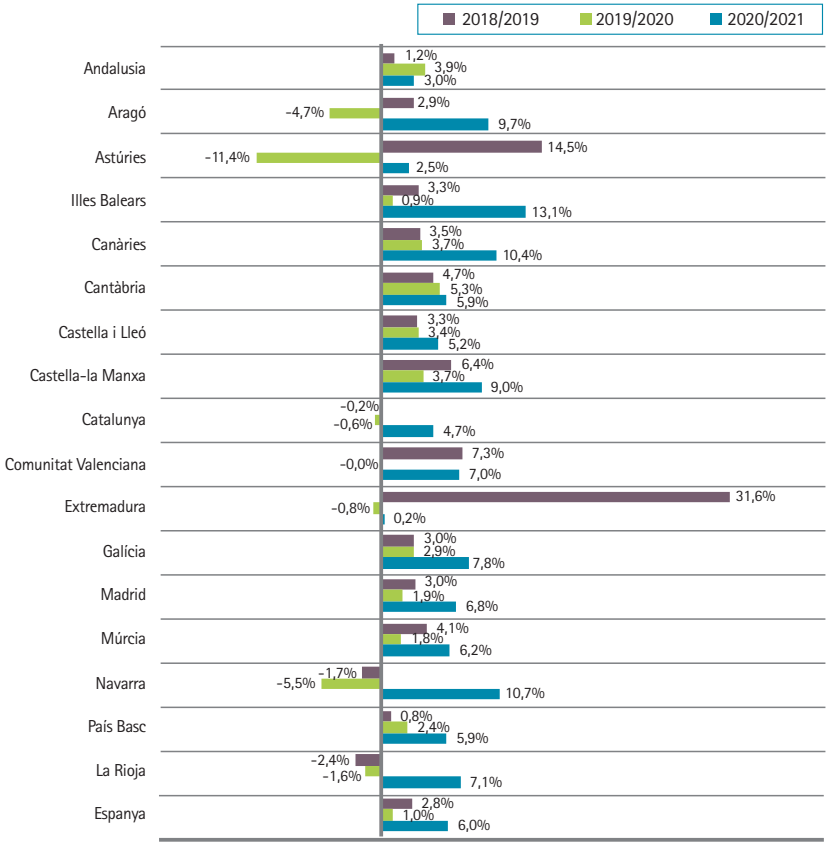
Font: Enquesta d'activitats en R+D. INE (2022) i elaboració pròpia

Gràfic I-11.7.
Evolució dels recursos humans dedicats a activitats d'R+D a les Illes Balears (EDP) (2007-2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-11.8.
Taxa de creixement del nombre de personal investigador de les comunitats autònomes (%)

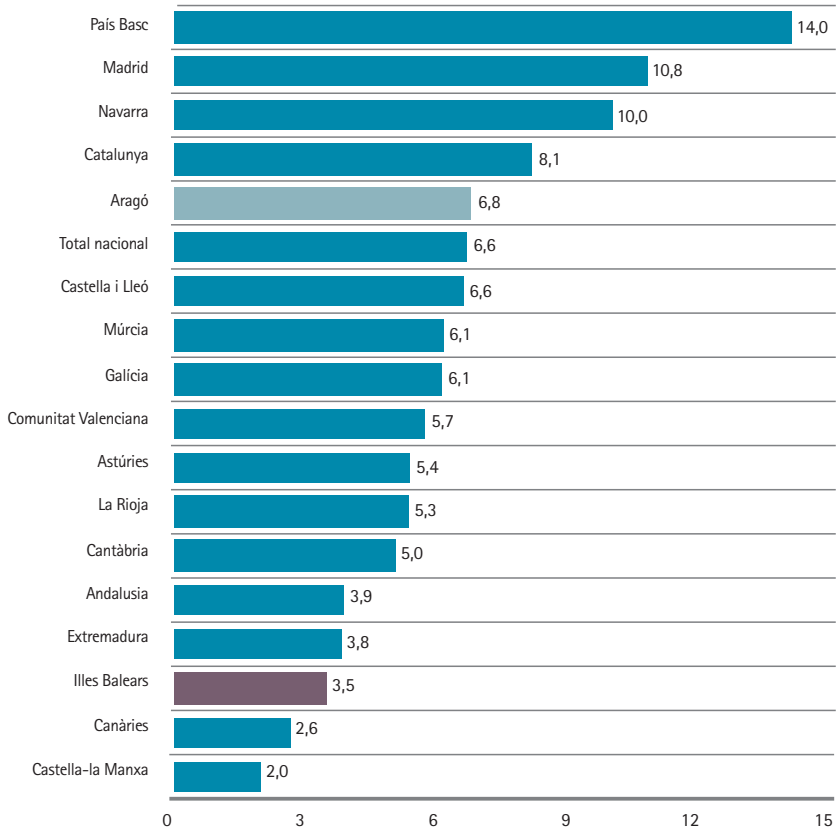

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

La gran majoria de les comunitats autònomes durant el 2020 van patir una disminució en el ritme de creixement en el nombre d'investigadors i investigadores i, fins i tot, va haver-hi comunitats autònomes que van tenir pèrdua. L'any 2021 les taxes de creixement per a totes les comunitats autònomes són positives (vegeu el gràfic I-11.8).

Si es compara el nombre de personal investigador per 1.000 persones de la població activa a les Illes Balears, només n'hi ha 3,46, mentre que a Espanya aquesta ràtio és de 6,64. Com és habitual, el País Basc, Madrid, Navarra i Catalunya són les que tenen més personal investigador per població activa (vegeu el gràfic I-11.9).

Gràfic I-11.9.
Personal investigador / 1.000 habitants de població activa (2021)

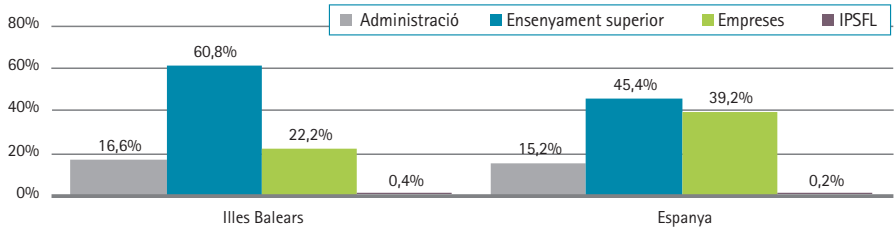

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Pel que fa a la distribució sectorial del personal investigador, com sol passar, la Universitat de les Illes Balears és qui en té més, 1.364,1 EDP, la qual cosa representa el 60,79 % del total (vegeu el gràfic I-11.10).

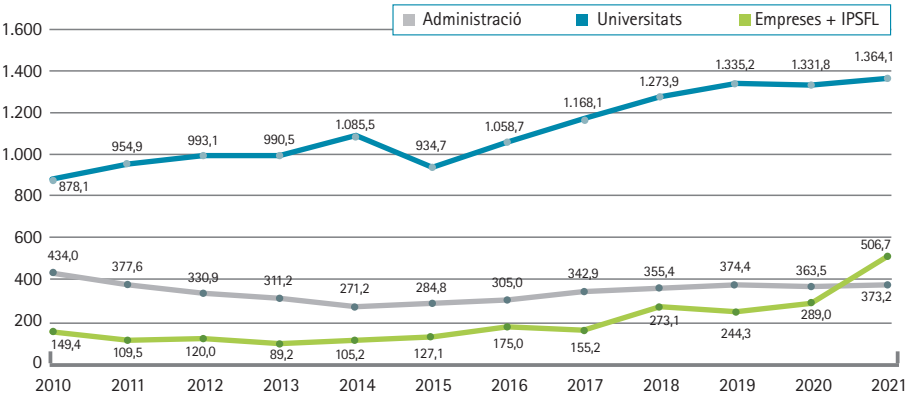
El sector empresarial de les Illes Balears durant molts d'anys ha tingut un percentatge petit d'investigadors en les seves plantilles comparat amb la resta de sectors, però a partir del 2018 s'aprecia un increment. Aquest creixement ha fet que per primera vegada el 2021 superi el nombre dels centres públics de recerca de les Illes Balears, amb 497,8 investigadors, els quals representen el 22,18 % del total. L'augment d'aquest valor respecte a l'any 2020 és de 78,94 % (vegeu el gràfic I-11.11).

Gràfic I-11.10.
Distribució de personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-11.11.
Evolució del nombre d'investigadors i investigadores a les Illes Balears (en EDP) (2010-2021)

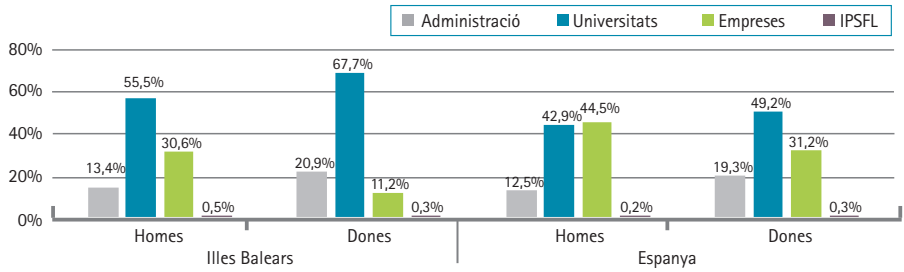

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Si s'analitza la presència de les dones en el sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears, l'any 2021 les dones representen el 43,45 % del total del personal investigador (975,0 investigadores), un percentatge superior a la mitjana d'Espanya, un 39,75 % (61.274,2 investigadores). Per sectors, a les Illes Balears, un 67,68 % de les dones investigadores es troben a la Universitat de les Illes Balears. La seva presència a les empreses continua sent molt baixa, només d'un 11,19 %. En canvi, en l'àmbit estatal, el 49,25 % es troben a les universitats, i un 31,15 %, en el sector empresarial (vegeu el gràfic I-11.12).

En el moment d'elaborar aquesta memòria, els resultats de l'Enquesta d'innovació a les empreses de l'INE corresponent a l'any 2021 no s'havien publicat.

Gràfic I-11.12.
Distribució sectorial del personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

11.3.

Anàlisi bibliomètrica de la producció científica de les Illes Balears (2012-2021)

En el període 2012-2021, la producció científica de les Illes Balears va ascendir a 13.438 documents[1] en la base de dades Scopus[2]. La producció científica anual s'ha duplicat entre el 2012 i el 2021, amb la qual cosa ha passat de publicar 985 documents el 2012 a 1.861 el 2021. A més, el percentatge de la producció científica de les Illes Balears sobre el total d'Espanya s'ha incrementat de manera continuada en el període: de l'1,3 % el 2012 a l'1,6 % el 2021 (vegeu el gràfic I-11.13). L'impacte normalitzat[3] de les Illes Balears ha estat superior al de la mitjana d'Espanya en cadascun dels anys del període 2012-2021.

Si es considera la distribució geogràfica de la producció científica espanyola en el període 2012-2021, les Illes Balears representen l'1,5 % de la producció científica espanyola i ocupen les següents posicions destacades (vegeu el quadre I-11.3):

El tercer lloc pel que fa a l'impacte normalitzat i excel·lència del 10 %[4], tan sols per darrere de Catalunya i Cantàbria.

El quart lloc en documents publicats en revistes del primer quartil o Q1[5], per darrere de Catalunya, el País Basc i Madrid.

1. Nombre de documents (NDOC): és la suma d'articles científics, actes de congressos i revisions anuals, és a dir, aquells tipus de documents que han estat revisats per parells.

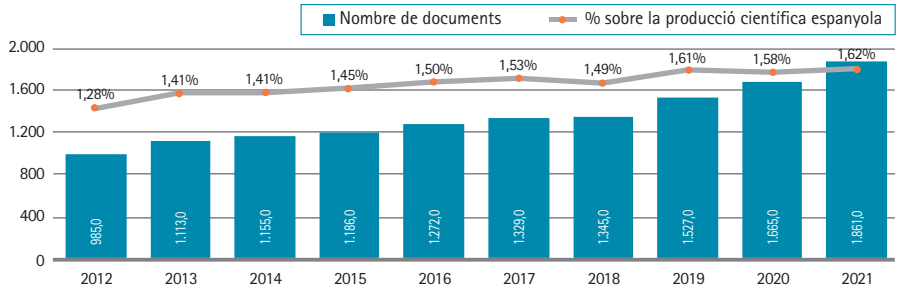
2. Scopus és una base de dades bibliogràfica que conté resums i citacions per a articles de revistes acadèmiques (www.scopus.com).

3. Impacte normalitzat: és la relació entre les cites rebudes i la mitjana mundial (=1) previst per a un domini científic en un any determinat. Un impacte normalitzat d'1,30 significa que la producció científica associada se cita un 30 % més que la mitjana mundial (=1).

4. Percentatge d'excel·lència del 10 %: és el percentatge de la producció científica que pertany al conjunt del 10% dels articles més citats del món o d'excel·lència científica.

5. Percentatge de publicacions en revistes de primer quartil o Q1: és el percentatge de les publicacions de la producció científica que es troba en les revistes més rellevants del món o del primer quartil (Q1).

Gràfic I-11.13.
Evolució de la producció científica de les Illes Balears (2012-2021)

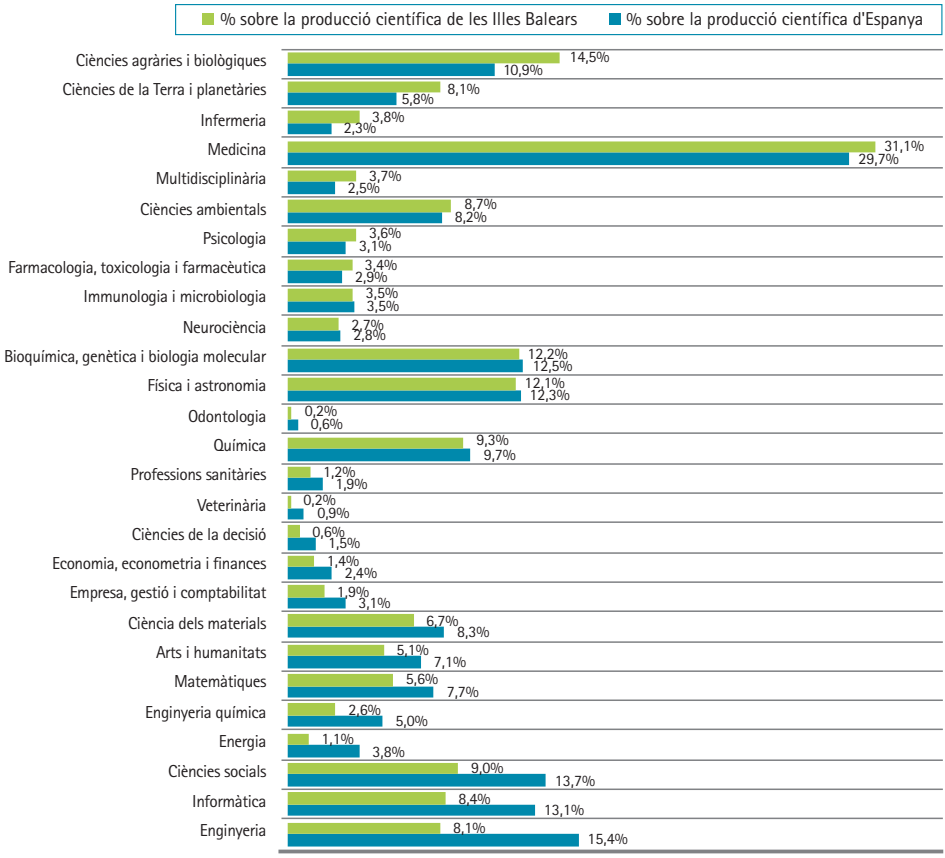
Font: FECYT (2022). Análisis Bibliométrico de la producción científica de la comunidad Autónoma de Islas Baleares (2012-2021)

Quadre I-11.3. Principals indicadors de la producció científica de les comunitats autònomes (2012-2021)

	NDOC	% sobre NDOC sobre el total nacional	IN	Excel·lència 10% (%)	Excel·lència 1% (%)	% Q1
Andalusia	144.769	16,2%	1,25	14,0%	1,4%	56,0%
Aragó	33.295	3,7%	1,27	14,3%	1,3%	59,1%
Astúries	22.482	2,5%	1,43	16,0%	1,7%	60,3%
Illes Balears	**13.438**	**1,5%**	**1,63**	**17,4%**	**2,1%**	**61,4%**
Canàries	24.951	2,8%	1,50	15,4%	1,9%	60,7%
Cantàbria	14.583	1,6%	1,71	18,4%	2,4%	60,5%
Castella-la Manxa	17.546	2,0%	1,16	13,3%	1,1%	56,4%
Castella i Lleó	46.217	5,2%	1,15	12,0%	1,2%	51,6%
Catalunya	221.270	24,7%	1,69	18,9%	2,7%	63,7%
Extremadura	11.794	1,3%	1,43	11,4%	1,2%	51,8%
Galícia	49.254	5,5%	1,29	14,4%	1,5%	57,1%
La Rioja	5.687	0,6%	1,15	11,2%	1,0%	50,3%
Madrid	324.794	36,2%	1,45	17,2%	2,1%	63,0%
Múrcia	28.563	3,2%	1,18	13,1%	1,2%	52,0%
Navarra	20.945	2,3%	1,50	17,1%	2,2%	57,1%
País Basc	55.774	6,2%	1,43	16,8%	1,9%	63,3%
Comunitat Valenciana	110.731	12,4%	1,39	15,3%	1,7%	56,7%
Total nacional	**896.227**		**1,28**	**14,4%**	**1,6%**	**56,2%**

Font: FECYT (2022). Análisis Bibliométrico de la producción científica de la Comunidad Autónoma de Islas Baleares (2012-2021)

Gràfic I-11.14.
Distribució temàtica comparada entre les Illes Balears i Espanya (2012-2021)

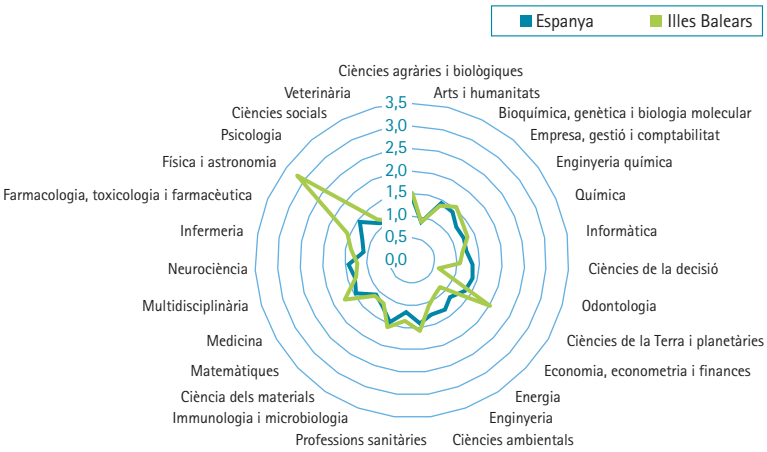
Font: FECYT (2022). Análisis Bibliométrico de la producción científica de la Comunidad Autónoma de Islas Baleares (2012-2021)

El cinquè lloc en publicacions en col·laboració internacional, per darrere de Catalunya, les Canàries, Madrid i el País Basc.

La producció científica de les Illes Balears per nombre de documents destaca en les següents àrees de coneixement: medicina; ciències agràries i biològiques; bioquímica, genètica i biologia molecular; física i astronomia; química; ciències socials; ciència ambiental; ciències de la computació; enginyeria, i ciències de la terra i planetàries (vegeu el gràfic I-11.14).

Respecte a l'impacte normalitzat de la producció científica de les Illes Balears indexades per àrees de coneixement sobre la producció científica espanyola, destaca un impacte normalitzat més alt en: física i astronomia; ciències de la terra i planetàries;

Gràfic I-11.15.
Impacte Normalitzat de la producció científica de les Illes Balears i d'Espanya per àrees de coneixement (2012-2021)

Font: FECYT (2022). Análisis Bibliométrico de la producción científica de la comunidad Autónoma de Islas Baleares (2012-2021)

farmacologia, toxicologia i farmacèutica; veterinària; infermeria; medicina; professions sanitàries, i ciències ambientals (vegeu el gràfic I-11.15).

La Universitat de les Illes Balears (UIB) és present en 10.192 documents dels 13.348 associats a les Illes Balears, és a dir, en el 76 % de la producció científica de les Illes Balears.

Pel que fa a la resta d'institucions, destaca el percentatge de documents que pertanyen al conjunt del 10 % dels més citats del món en el període 2012-2021: el 20,6 % de l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (Imedea); el 18,5 % de l'hospital Son Dureta, i el 17,8 % de l'Institut de Física Interdisciplinària i Sistemes Complexos (IFISC), que superen la mitjana del total de l'excel·lència del 10 % de la producció científica de les Illes Balears (17,4 %) (vegeu el gràfic I-11.16).

Finalment, pel que fa a l'anàlisi del lideratge de la producció científica de les Illes Balears, el 51,3 % de les publicacions estan liderades per personal investigador associat a una institució de les Illes Balears. A més, l'estudi del gènere del lideratge de la producció científica de les Illes Balears recull que el 17 % de les publicacions estan liderades per una investigadora associada a una institució de les Illes Balears.

11.4.

Els resultats de la política de ciència, tecnologia i innovació

El dia 9 d'agost de 2022 es va publicar la Llei 7/2022, de 5 d'agost, de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears, que deroga la Llei 7/1997, de 20 de

novembre, de la investigació i el desenvolupament tecnològic. La nova llei preveu diverses mesures per fomentar l'activitat investigadora i innovadora, entesa com a bé comú en l'àmbit de les Illes Balears, i coordinar i planificar el sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears.

La norma preveu diverses mesures per fomentar l'activitat científica com a motor de diversificació econòmica i transformació del model productiu. A més, fomenta la col·laboració entre els agents del sistema de ciència, tecnologia i innovació, i la creació d'empreses de base tecnològica. La llei fa referència a la perspectiva de gènere, les vocacions científiques i el fet insular.

L'instrument de foment per aconseguir els objectius de la Llei 7/2022 és el Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació. Durant l'any 2022 s'ha començat a feina en l'elaboració del nou pla per al període 2023-2027.

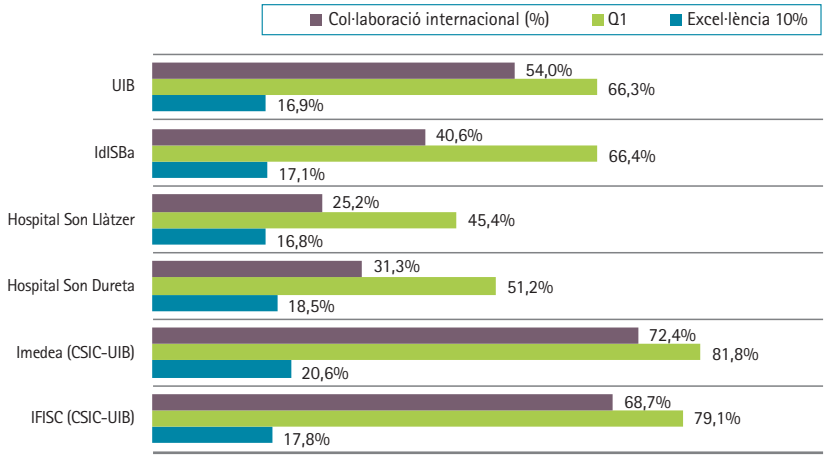
El Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears 2018-2022 s'estructura en quatre línies d'actuació:

Promoció del talent.
Excel·lència investigadora.
Impuls de la competitivitat.
Mesures d'acompanyament.

11.4.1. Promoció del talent

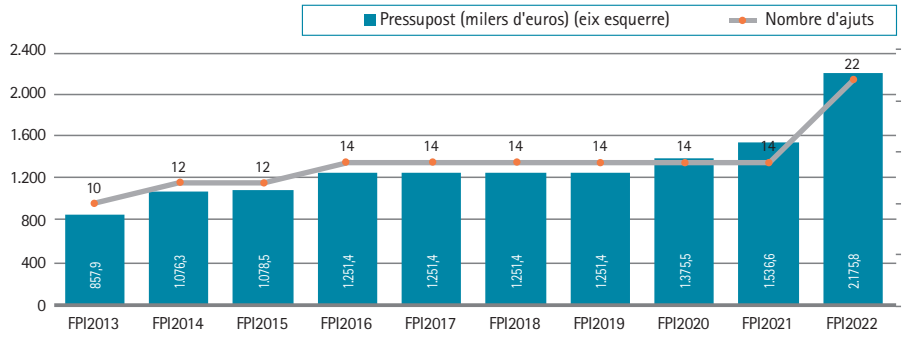
L'any 2021, per cada 1.000 persones de la població activa, aproximadament només 3,5 persones (en EDP) es dediquen a activitats d'R+D, mentre que, a escala estatal, la mitjana se situa en 10,8 persones.

Gràfic I-11.16.
Principals institucions productores científiques de les Illes Balears (2012-2021)

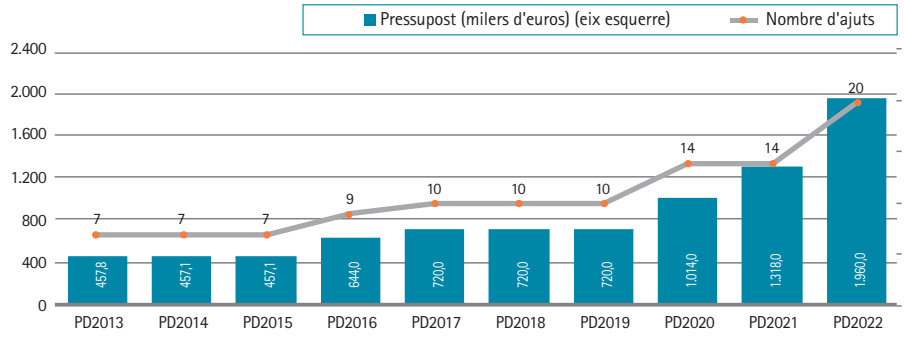
Font: FECYT (2022). Análisis Bibliométrico de la producción científica de la Comunidad Autónoma de Islas Baleares (2012-2021)

Gràfic I-11.17.
Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries FPI (2013-2022)

Font: Govern de les Illes Balears

Gràfic I-11.18.
Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries postdoc (2013-2022)

Font: Govern de les Illes Balears

En tots els plans de ciència de les Illes Balears s'ha donat una gran importància als recursos humans dedicats a activitats de ciència, tecnologia i innovació tant en el sector públic com en el privat, ja que és un dels factors més importants per augmentar la despesa en R+D a les Illes Balears.

L'any 2022, el Govern de les Illes Balears ha augmentat tant el nombre d'ajuts per a la formació de personal investigador (FPI) com la quantitat d'ajuts per a la incorporació de personal investigador doctor (*postdoc*) (vegeu el gràfic I-11.17 i el gràfic I-11.18).

11.4.2. Excel·lència investigadora

L'any 2022 s'ha iniciat el desenvolupament dels projectes derivats dels plans complementaris en els quals participa la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Aquests plans estan emmarcats dins el Pla

de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR), full de ruta per a la modernització de l'economia de l'Estat, la recuperació del creixement econòmic i la creació de llocs de treball, per a la reconstrucció econòmica sòlida, inclusiva i resilient, després de la crisi de la covid-19. Aquest pla es finança amb fons Next Generation EU.

En el marc del programa d'astrofísica i física d'altes energies, s'ha posat en marxa el projecte «Tecnologies avançades per a l'exploració de l'univers i els seus components», en què participen les comunitats autònomes de Catalunya, Andalusia, Cantàbria, la Comunitat Valenciana, Aragó i les Illes Balears. La Universitat de les Illes Balears participa en dues de les vuit línies que forma el projecte amb un pressupost de 2.000.000 d'euros per als anys 2022-2023:

LIA-3: Experiments d'ones gravitacionals i astronomia de multimissatgers.

LIA-8: Computació, *big data* i intel·ligència artificial.

En el marc del programa de biodiversitat, s'ha posat en marxa el projecte «Exploració, anàlisi i prospectiva de la biodiversitat: possibles respostes a l'Estratègia 2030 de desenvolupament sostenible en un escenari de canvi global», en què participen les comunitats autònomes de Galícia, Andalusia, el Principat d'Astúries, les Canàries, Extremadura i les Illes Balears. La Universitat de les Illes Balears participa en quatre de les sis línies que forma el projecte:

LIA-2: Monitoratge i seguiment de la biodiversitat.

LIA-3: Inventari dels serveis ecosistèmics.

LIA-4: Avaluació i mitigació de l'impacte del canvi global sobre la biodiversitat.

LIA-6: Xarxa de centre per a l'estudi i gestió de la biodiversitat.

L'any 2022 el Govern de les Illes Balears va aportar 1.792.850 euros per finançar la línia LIA-6.

També durant l'any 2022 es posa en marxa la iniciativa Hi-Tech de la UIB, la qual pretén potenciar les connexions entre l'excel·lència en ciència i la innovació a través de la tecnologia, i incrementar els serveis de la comunitat científica en el sector privat. En el marc d'aquest projecte, es van posar en marxa els dos primers projectes: el Hi-Tech-IAC3-BIO i el Hi-Tech-Inagea.

Hi-Tech-IAC3-BIO té com a objectiu, per una banda, desenvolupar la Plataforma de Genòmica, que ha de permetre la generació i l'anàlisi de dades genètiques i genòmiques i, per altra banda, establir el supercomputador regional que ha de servir com a plataforma per a la computació d'alt rendiment i la intel·ligència artificial. El Govern aporta 2.600.000 euros l'any 2022 per finançar aquest projecte amb fons FEDER del Programa Operatiu 2021-2027.

El projecte Hi-Tech-Inagea té un finançament d'1.500.000 euros per a l'any 2022 amb fons FEDER del Programa Operatiu 2021-2027. És una proposta científica que pretén potenciar l'excel·lència científica de l'Institut d'Investigacions Agroambientals i d'Economia de l'Aigua (Inagea), així com

la capacitat d'innovació dels resultats de les investigacions i l'activitat de transferència al sector productiu de les Illes Balears, fent-lo extensiu als àmbits nacional i internacional.

11.4.3. Impuls de la competitivitat

L'objectiu d'aquesta línia és aconseguir que les empreses de les Illes Balears incrementin la competitivitat a través de la generació i la incorporació de coneixements, tecnologies i innovacions.

L'any 2021 es va publicar una convocatòria (BOIB núm. 160, de 20 de novembre de 2021) amb l'objectiu de crear i cofinançar projectes d'R+D i d'innovació a agrupacions empresarials innovadores (AEI) i clústers del coneixement radicades físicament i fiscalment en l'àmbit territorial de la comunitat autònoma de les Illes Balears. La finalitat d'això era impulsar-ne la participació en convocatòries d'R+D i d'innovació nacionals i internacionals i en projectes col·laboratius amb empreses membres del clúster amb potencial innovador, i la creació de noves AEI de diferents sectors econòmics de les Illes Balears, de manera que augmenti la competitivitat de la nostra economia.

El pressupost és a càrrec del fons d'impuls del turisme sostenible, amb un total de 400.000 euros. Amb els romanents, uns 242.339,31 euros, l'any 2022 es publica una nova convocatòria (BOIB núm. 89, de 9 de juliol de 2022) amb les mateixes condicions de finançar tres tipus d'actuacions:

Línia A: creació de noves AEI.

Línia B: cofinançament de projectes innovadors a les AEI.

Línia C. cofinançament de projectes d'R+D i d'innovació de les AEI que han rebut finançament en altres convocatòries competitives estatals o internacionals.

11.4.4. Mesures d'acompanyament

Aquest programa té com a objectiu fer arribar a tota la societat la importància del coneixement científic i tecnològic.

Activitats de difusió de la ciència, tecnologia i innovació

Des de ja fa uns anys, les dues fites més importants dins el calendari d'activitats de divulgació són la commemoració del Dia de la Dona i la Nina a la Ciència (l'11 de febrer) i la Nit de la Recerca (el darrer divendres de setembre). Els centres de recerca i difusió de les Illes Balears organitzen un conjunt divers d'activitats per apropar la figura de l'investigador a la societat.

En col·laboració amb la plataforma 11F Balears, es va dur a terme la coordinació dels actes commemoratius i la seva comunicació i difusió; és a dir, disseny de la imatge gràfica unitària, actualització del web *11fbalears.org*, preparació de roda de premsa i nota de premsa i coordinació de l'acte central.

Per assegurar l'abast territorial de les actuacions, es va duplicar l'exposició del CSIC «Las chicas somos guerreras... y también ingenieras (y científicas, tecnólogas, matemáticas…)», que també es va exposar

al Centre Bit de Menorca. A Eivissa es va coordinar amb una divulgadora l'activitat «Un passeig pel relleu de la Lluna».

La Nit de la Recerca 2022 va comptar amb el suport del Govern de les Illes Balears i amb la participació de la Universitat de les Illes Balears (UIB), el Sistema d'Observació i Predicció Costaner de les Illes Balears (SOCIB), la Delegació territorial del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (Imedea), l'Institut de Física Interdisciplinària i Sistemes Complexos (IFSIC) i la Fundació Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears (Idisba). Es van programar activitats com xerrades contacontes, cites ràpides amb investigadors, tallers, exposicions i jornades de portes obertes (*nitsdelsinvestigadors.cat*).

A més, coincidint amb el 20è aniversari del ParcBit, la Fundació Bit va posar en marxa l'actuació «Els científics que amaga el ParcBit» com una forma de conèixer els investigadors que donen nom als carrers del ParcBit.

Ajuts per a la divulgació

Durant el 2022 es va tancar la convocatòria d'ajuts per a l'organització d'actuacions de divulgació o difusió científica, congressos i seminaris de caràcter científic o tecnològic de les Illes Balears convocatòria (BOIB núm. 179, de 17 d'octubre de 2020). Les restriccions derivades de la covid provocaren que els resultats fossin desiguals, ja que durant gran part del termini de sol·licituds, no es podien dur a terme activitats presencials. Així i tot, es va tancar amb 27 sol·licituds, 15 ajuts i una inversió de 162.155 euros.

La convocatòria preveia tres modalitats d'activitats: congressos nacionals i internacionals; jornades o tallers, i activitats de divulgació. Els ajuts segons modalitat són els següents:

Modalitat A: 6 activitats amb un ajut total de 37.600 euros.

Modalitat B: 1 activitat en format jornada amb un ajut total de 2.699 euros.

Modalitat C: 9 projectes per un ajut total de 121.831 euros.

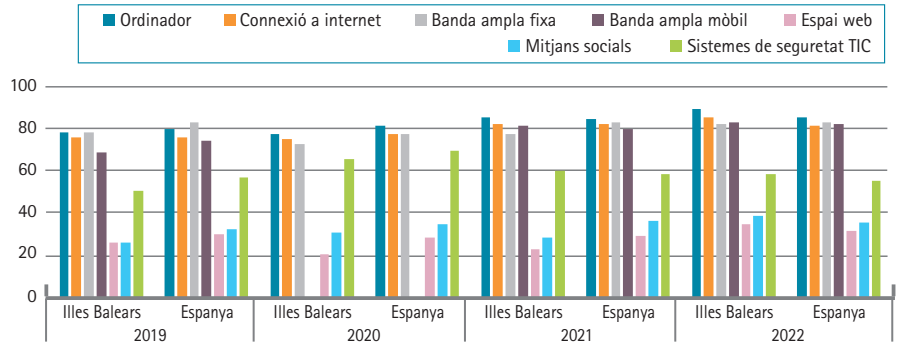
L'agost del 2022 es va publicar una nova convocatòria (BOIB núm. 114, de 30 d'agost de 2022) que, amb el mateix objectiu, introduïa una sèrie de novetats per fer-la més accessible a diferents activitats i costos subvencionables. L'import destinat a la convocatòria és de 550.000 euros amb caràcter pluriennal (2022-2025).

Llei de la ciència

En el marc d'aquest programa, s'ha dut a terme el desenvolupament de l'avantprojecte de la Llei de la ciència, que ha permès que el dia 9 d'agost de 2022 es publiqués la Llei 7/2022, de 5 d'agost, de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears, i derogar així la Llei 7/1997, de 20 de novembre.

El desenvolupament social, polític i econòmic que s'ha produït en aquestes dues darreres dècades ha fet imprescindible l'actualització de la norma perquè s'adapti a les necessitats actuals de les Illes Balears i que, a més, proporcioni una nova gestió del sistema de ciència, tecnologia i innovació perquè sigui més eficaç i eficient.

Gràfic I-11.19.
Resum d'indicadors TIC a les empreses de menys de deu treballadors (%) (2019-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre ús de TIC i comerç electrònic a les empreses i elaboració pròpia

La Llei 7/2022 dota d'una estructura de governança i de gestió per garantir una adequada implementació de les polítiques públiques. Estableix un marc regulador unitari i sistemàtic d'actuació amb la finalitat d'impulsar el desenvolupament econòmic sostenible des del punt de vista econòmic, laboral, social, mediambiental i de bona governança, el benestar social, la creació d'ocupació qualificada i el progrés cultural de la ciutadania de les Illes Balears.

La Llei té per objecte el foment de l'activitat d'investigació, de desenvolupament tecnològic i d'innovació, i la coordinació i la planificació del sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears. A més, pretén impulsar la difusió i la transferència de coneixement en l'àmbit de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

Pel que fa al finançament públic, la Llei 7/2022, en l'article 26, preveu un increment anual en els pressuposts generals de la CAIB destinats a recerca i innovació, de tal manera que s'arribi a l'any 2030 com a mínim a un 2 % del pressupost anual.

11.5. La societat de la informació a les Illes Balears

11.5.1. Empreses

L'any 2022 les empreses de menys de deu treballadors de les Illes Balears continuen avançant en el seu procés de digitalització, com es pot observar en l'evolució dels indicadors (vegeu el gràfic I-11.19).

Pel que fa a l'equipament, un 89,6 % de les microempreses ja disposa d'ordinador (3,5 punts per sobre de la mitjana estatal), xifra que ha augmentat més de 10 punts respecte al 2019. En termes de connectivitat, el 85,6 % de les empreses més petites té connexió a internet, amb la qual cosa

supera la mitjana estatal (82,1 %). Aquesta quantitat representa 9,3 punts més que el 2019 i continua amb la tendència creixent. D'aquestes empreses, un 82,6 % disposa de connexió per banda ampla, mentre que la banda ampla mòbil representa un 83,8 % i és el mitjà més emprat de connexió.

Quant a les micropimes que disposen d'internet, han passat d'un 26,3 % el 2019 al 34,9 % les que tenen pàgina web (3,1 punts per sobre de la mitjana estatal). Aquest increment també es dona en les que utilitzen xarxes socials, un 38,7 % (12,5 més que el 2019), i, igualment, és una dada superior a la mitjana estatal (36,1 %).

Finalment, pel que fa a les mesures de seguretat TIC en aquestes empreses, a les Illes Balears hi ha més conscienciació, ja que també se situen per sobre de la mitjana estatal (59,2 % respecte al 55,3 %) i, tot un petit retrocés en 1,5 punts el 2021, han augmentat 8,1 punts respecte al 2019.

Pel que fa a les empreses de deu o més persones treballant-hi, la majoria dels indicadors van en línia amb la resta de l'Estat (vegeu el gràfic I-11.20).

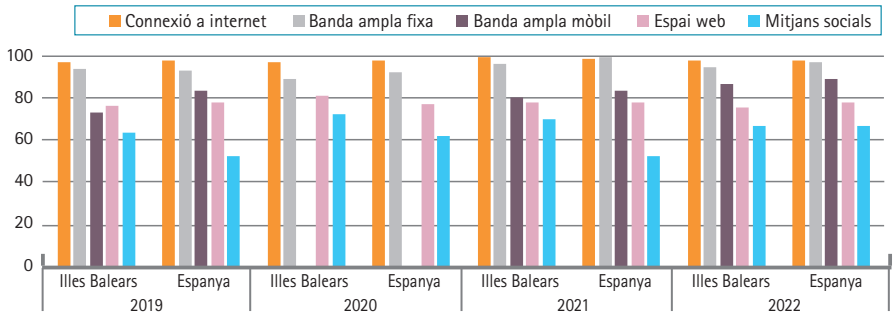
L'accés a internet de les empreses més grans se situa en un 98,3 %, només una dècima per sota de la mitjana estatal (98,3 %). Malgrat un lleuger descens respecte al 2021 (99,8 %), aquesta xifra suposa un augment d'1 punt en comparació amb el 2019. La forma de connexió majoritària des del 2019 continua sent la banda ampla fixa (95,1 %), mentre que la banda ampla mòbil representa un 87,4 %.

Es continua reduint el nombre d'empreses de més de deu persones amb espai web, si bé el 2020 el 81,4 % d'aquestes empreses en tenia, el 2021 la xifra passava a ser del 78,2 %. L'any 2022, el percentatge d'empreses amb web se situa en un 75,9 %, 2,6 punts per sota de la mitjana estatal (78,5 %). Les empreses grans que empren xarxes socials continuen la tendència a la baixa dels anys anteriors i passen del 73 % el 2020 a un 70,7 % el 2021, i el 2022 representen un 67,1 % (quasi al mateix nivell que la mitjana estatal 67,2 %).

El 33,9 % de les empreses més grans permeten la realització de teletreball, 5,5 punts menys que l'any anterior (39,4 % el 2021), també per sota de la mitjana estatal (40,8 %). El percentatge de persones que teletreballa regularment (15,1 %) també és inferior a l'estatal (19,5 %). En aquest aspecte, cal tenir en compte el gran pes a les Illes Balears de l'activitat en el sector turístic i les activitats presencials relacionades amb el sector de serveis, que no es poden fer a distància (vegeu el gràfic I-11.21).

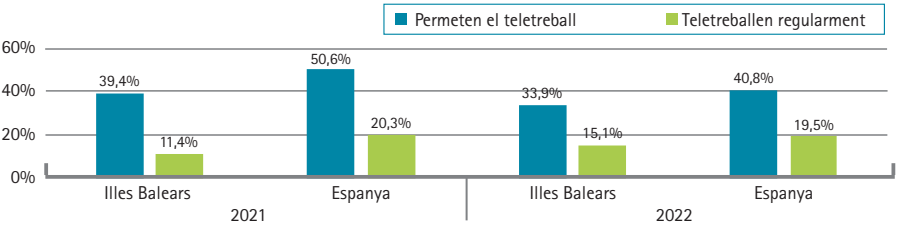
En relació amb la utilització de les tecnologies digitals avançades, el 8,1 % d'empreses de més de deu treballadors han emprat tecnologies basades en intel·ligència artificial, mentre que la mitjana estatal se situa en l'11,8 %. En aquest ús, destaquen les empreses del sector de serveis, que representen el 14,7 % del total d'empreses que empren aquesta tecnologia. L'objectiu de la utilització d'aquesta ha estat sobretot analitzar dades (aprenentatge automàtic) i convertir el llenguatge parlat en format llegible per una màquina.

Gràfic I-11.20.
Resum d'indicadors TIC a les empreses de deu o més treballadors i treballadores (%) (2019-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre ús de TIC i comerç electrònic a les empreses i elaboració pròpia

Gràfic I-11.21.
El teletreball a les empreses de deu o més treballadors i treballadores (2021-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre ús de TIC i comerç electrònic a les empreses i elaboració pròpia

Pel que fa al *big data*, el percentatge d'empreses grans que l'usen a les Illes Balears és d'un 13,1 %, similar a la mitjana estatal (13,8 %) i també continua liderant el seu ús el sector de serveis, amb un 18,1 %. Respecte del tipus de font per obtenir les dades, el predominant és a través de la geolocalització a partir de dispositius portàtils, tant a les Illes Balears, amb un 64,1 %, com a l'àmbit estatal, amb un 55,3 %.

El 14,3 % de les grans empreses de les Illes Balears té especialistes en TIC contractats. Però d'aquestes empreses amb professionals TIC, només un 29,7 % té contractades dones especialistes, una xifra inferior a la mitjana estatal, que se situa en un 40,38 %. En referència al gènere dels especialistes en TIC, les dones només representen un 13,5 % del total, mentre que en el total nacional el percentatge se situa en un 23,7 %. Respecte dels tipus d'especialistes que trobam a les empreses, destaquen els especialistes en dades, que són el 22,9 % a les Illes Balears.

Les empreses amb alguna mesura de seguretat TIC representen el 83,4 % a les Balears, 5,9 punts per sota del 89,3 % de mitjana estatal.

11.5.2. Llars i ciutadania

El percentatge de llars de les Illes Balears que disposen de connexió a internet ha augmentat de manera constant des del 2019 (93,1 %) fins a arribar al 2022 a un 97,5 %, 1,4 punts per sobre de la mitjana estatal actual. Aquest creixement continuat també s'observa en el percentatge d'habitatges amb algun tipus d'ordinador, que el 2022 representa un 86,8 % (2,3 punts més que el 2019) i que és superior a la mitjana de l'Estat (80,9 %).

Quant al tipus de connexió, el 2022 la banda ampla fixa suposa el 97,5 % a les llars de les Illes Balears, 1,4 punts per sobre de la mitjana estatal.

Respecte als habitatges amb telèfon fix, han disminuït progressivament del 82,2 % el 2019 al 65,2 % el 2022, no gaire lluny de la mitjana estatal actual (62,5 %). En canvi, quasi la totalitat de les cases de les Illes Balears disposa de telèfon mòbil a les Illes Balears el 2022 (99,9 %), 0,4 punts per sobre de la mitjana estatal i 0,9 punts més que el 2021 (vegeu el gràfic I-11.22).

Pel que fa als indicadors dels usos d'internet per part de la ciutadania balear, s'observa que creix any rere any i es manté per sobre dels nivells de l'Estat.

Quant a la freqüència, un 97,1 % han utilitzat internet en els darrers tres mesos, 3 punts més que el 2019 i 2,6 punts per sobre de la mitjana estatal. Així mateix, les persones que fan servir internet diàriament a les Illes Balears representen el 91,6 %, 4,5 punts per sobre de la mitjana de l'Estat. Destaca el seu creixement en 13,3 punts respecte al 2019, en què aquest percentatge d'ús diari de la xarxa se situava al 78,3 %.

En aquesta línia, pel que fa als usos del telèfon mòbil per motius particulars, a les Illes Balears la pràctica totalitat de la ciutadania (un 99,3 %) afirmen fer-lo servir, només una dècima per sobre de la mitjana estatal i 1,2 punts més que el 2019. (vegeu el gràfic I-11.22).

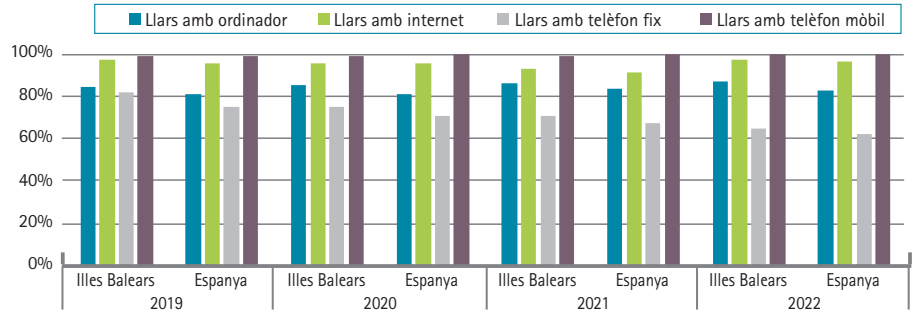
Entre els usos d'internet que fa la ciutadania balear, l'ús de la missatgeria instantània continua sent el preferit pel 95,5 %. Els altres usos més comuns són: rebre o enviar correus electrònics (85,7 %); llegir notícies, diaris, revistes en línia (79,5 %); cercar informació sobre béns i serveis (78,6 %); trucades o videotrucades (77,5 %); escoltar o descarregar música (76,8 %), i utilitzar la banca electrònica (76,2 %). En tots els casos, les Illes Balears se situen per sobre de la mitjana estatal en aquests usos d'internet.

Pel que fa a les compres per internet, del total de persones de 16 a 74 anys de les Illes Balears, un 75 % afirma haver comprat en línia durant el 2022, mentre que la mitjana estatal se situa en un 72,8 %. El comerç electrònic ha tingut un creixement moderat a les Illes durant el darrer període: hi ha una tendència a l'alça constant des del 2019 (52,4 %), mentre que ara ja són més de la meitat (el 55,6 %) els que ho han fet durant els darrers tres mesos, una

xifra lleugerament superior a la mitjana estatal (55,3 %).

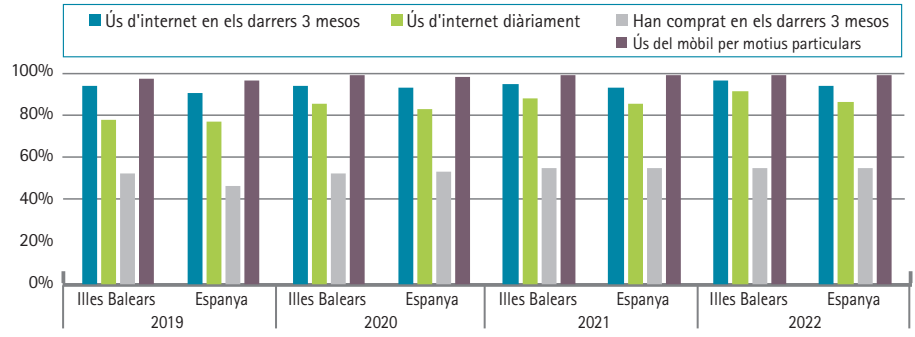
De les persones que han comprat a través d'internet a les Illes Balears en els darrers tres mesos, el 98,2 % ha comprat productes físics. D'aquests, el més comprat ha estat roba, sabates o accessoris (64 %); seguits de menjar a domicili (38,3 %); béns físics comprats a particulars (36,9 %); articles esportius (33,5 %) i ordinadors, tauletes, telèfons mòbils o accessoris (30,3 %). La majoria de les compres en línia es fan a venedors nacionals (51,1 %), seguits per venedors de la UE (19,3 %) (vegeu el gràfic I-11.23).

Gràfic I-11.22.
Equipament TIC a les llars de les Illes Balears (2019-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre equipament de productes TIC de les llars i elaboració pròpia

Gràfic I-11.23.
Principals usos d'internet per part de la ciutadania de les Illes Balears (2019-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre equipament de productes TIC de les llars i elaboració pròpia

Pel que fa a les relacions entre la ciutadania i l'Administració pública per internet, el 79,6 % dels ciutadans de les Illes Balears de 16 a 74 anys ha interactuat amb l'administració electrònica. Aquestes interaccions han estat sobretot la descàrrega o impressió de formularis (63,4 %), seguida d'accions relacionades amb l'accés a informació (55,6 %).

Quant al teletreball, a les Illes Balears el 4,4 % de la població ha teletreballat durant el darrer any (3,7 punts per sota la mitjana nacional), la qual cosa representa el 6,7 % de la població balear ocupada.

12

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA I FINANCES ÈTIQUES

12.1. INTRODUCCIÓ I CONTEXT

L'economia social és un conjunt de pràctiques econòmiques que, a diferència de l'economia convencional, no es regeixen per l'ànim de lucre. Segons la Llei 5/2011, de 29 de març, d'economia social, parlam d'un conjunt d'activitats econòmiques i empresarials que en l'àmbit privat desenvolupen les entitats que cerquen l'interès general econòmic o social, o tots dos. Es parteix de la base de diferents principis relacionats amb la priorització de les persones i el fi social per damunt el capital; la presa democràtica de decisions; el compromís amb la societat, i la independència respecte als poders públics. La Carta de principis de l'economia social i solidària, a més, amplia aquests principis a altres de relacionats amb la sostenibilitat ecològica, l'equitat de gènere, el treball digne, la cooperació, el repartiment just de la riquesa i el compromís amb l'entorn[1].

En aquest sentit, l'OCDE ha subratllat els efectes positius de l'economia social tant pel que fa a la cohesió social (creació inclusiva d'ocupació; més estabilitat laboral; menors desigualtats salarials; majors nivells d'igualtat; contribució als serveis socials) com a la cohesió territorial (creació d'activitat econòmica i ocupació a les àrees rurals; competitivitat de l'economia agrària i retenció de la població rural)[2].

Es tracta de pràctiques molt diverses tant pel que fa al seu funcionament i els sectors de producció i serveis que l'economia social abasta, com a les formes jurídiques que les sustenten. A escala europea, el Sistema europeu de comptes (SEC 2010) nacionals i regionals de la Unió Europea classifica els operadors de l'economia social en dos grans sectors (vegeu el quadre I-12.1).

Com s'ha assenyalat en anteriors memòries, l'economia social i solidària és una modalitat d'activitat econòmica que en el context de les Illes Balears té un pes més qualitatiu que quantitatiu, tot i l'increment en els darrers anys tant del nombre com de l'abast de les iniciatives, sota diferents formes jurídiques i en diferents sectors productius.

Pel que fa al marc internacional i europeu, el 2022 la Comissió Europea (CE) ha publicat una comunicació adreçada al Parlament, el Consell, el Comitè Econòmic i Social Europeu i el Comitè de les

1. Vegeu REAS, Carta de l'economia solidària. Disponible a: *www.economiasolidaria.org/sites/default/files/pages_attachments/CARTA_ECONOMIA_SOLIDARIA_REAS.pdf*.

2. OCDE (2021). *Recomendación del Consejo sobre la Economía Social y Solidaria y la Innovación Social*. Instrumentos jurídicos de la OCDE.

Quadre I-12.1. Classificació dels operadors de l'economia social (SEC 2010)	
Productors de mercat	
Societats no financeres (S.11)	Cooperatives (de treball, agroalimentàries, de consum, educació, transport, habitatge, etc.)
	Societats laborals
	Societats agràries de transformació (SAT)
	Centres especials d'ocupació (CEO)
	Empreses d'inserció
	Altres productors de mercat privats (iniciatives d'RSC, agricultura ecològica i ONCE)
Productors no de mercat	
Institucions financeres (S.12)	Cooperatives de crèdit i d'estalvi
	Companyies de mútues d'assegurances
	Institucions sense ànim de lucre de serveis d'economia social
Institucions sense ànim de lucre al servei de les llars (S.15)	ONG, fundacions, associacions, etc. que presten serveis a les llars i són productors de no mercat

Font: Sistema Europeu de Comptes (SEC 2010)

Regions[3] en forma de pla d'acció per a l'economia social que proporciona un marc europeu fins al 2030 per a l'impuls del sector, basat en quatre pilars:

La creació d'un marc polític i jurídic adient que consideri la diversitat d'organitzacions existents de l'economia social, així com una fiscalitat que afavoreixi les empreses socials.

- El suport financer públic, a través dels estats.
- La millora en l'accés als mercats, amb èmfasi en els mecanismes de contractació pública socialment responsable.
- La promoció de l'economia social tant a escala regional i local com internacional.

L'avaluació del primer any d'aquest pla d'acció[4], corresponent al 2022, coincideix amb el desè aniversari de la Social Economy Europe (SEE), la principal xarxa publicoprivada de promoció i suport a l'economia social d'àmbit europeu, que ha valorat l'oportunitat que representen les iniciatives d'economia social en un context d'inestabilitat global i de necessitat d'avançar cap a un desenvolupament sostenible.

En el context espanyol, el 2022 s'ha aprovat el Projecte estratègic per a la recuperació i la transformació econòmica (PERTE) de l'economia social i de les cures, alineat amb l'esmentat pla d'acció europeu i amb una inversió prevista de més de 800 mi-

3. CE (2021). *Construir una economía que funcione para las personas: un plan de acción para la economía social*.

4. Vegeu The European Parliament's Social Economy Intergroup i Social Economy Europe (2023). «1 year of the social economy action plan. 10 years of SEE». Disponible a: *https://socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2023/05/Report-1year-of-SEAP-10-years-of-SEE.pdf*.

lions d'euros a càrrec dels fons Next Generation EU fins al 2026, que s'articula entorn de tres objectius:

- L'impuls i el desenvolupament de l'economia social.
- L'enfortiment i la transformació dels serveis en l'àmbit de les cures, perquè siguin accessibles i centrats en les persones.
- La creació d'un hub per focalitzar i compartir el coneixement amb les entitats que formen part de l'economia social.

A escala metodològica, en aquest apartat de la memòria del CES es fan servir fonts de dades quantitatives, secundàries, a partir de les bases de dades estadístiques disponibles d'organismes públics, complementades en alguns casos amb dades aportades directament o indirectament per les principals xarxes d'organitzacions vinculades a l'economia social. Així mateix, també es fa una anàlisi qualitativa a partir de l'anàlisi i la interpretació de la documentació publicada i disponible. A més, s'inclou un nou apartat sobre finances ètiques, atès que no només es tracta d'un sector inclòs en el sistema de comptes (institucions financeres, S12), sinó que representa el suport financer fonamental de bona part de les iniciatives d'economia social, que ha de recórrer al crèdit per al seu desplegament i per la seva naturalesa sense ànim de lucre.

Finalment, es fa un repàs en forma de balanç tant de les polítiques públiques desenvolupades a les Illes Balears en relació amb l'economia social com dels principals reptes i tendències del sector.

12.2. Dades i tendències de l'economia social a les Balears el 2022

Si bé, per causes de força major, el 2022 no hem pogut accedir a les dades del registre de cooperatives de la Direcció General de Promoció Econòmica del Govern autonòmic (que també inclou les societats laborals i les empreses d'inserció), aquestes han estat complementades per les dades aportades per les entitats del sector.

D'acord amb les dades disponibles a partir de diferents fonts, el percentatge d'empreses i iniciatives de l'economia social ha pujat molt lleument entre el 2021 i el 2022, en consonància amb un creixement sostingut però lent d'anys anteriors, i molt lluny dels objectius previstos al Pla Director de l'Economia Social de les Illes Balears 2018-2022, del 6 % de l'economia (vegeu el quadre I-12.2). Així, el 2021 les empreses d'economia social representaven un 2,1 % del conjunt d'empreses a les Illes Balears, mentre que el 2013 representen el 2,13 %. No obstant això, si es consideren en aquest còmput les iniciatives no empresarials (productors de no mercat), com ara les activitats desenvolupades pel tercer sector d'acció social, aquest valor relatiu és notablement superior.

A continuació, s'exposen algunes dades relatives als productors tant de mercat com de no mercat, llevat del cas de les societats laborals, que, segons les dades disponibles del Ministeri de Treball i Economia Social, han minvat en els darrers anys en el con-

junt de l'Estat i especialment a les Balears, on des del 2019 no se n'ha constituït cap[5].

12.2.1. Les cooperatives

Les cooperatives són la figura d'economia social amb més tradició i consolidació tant al conjunt de l'Estat com a les Illes Balears. Les modalitats més destacables són les de treball associat (les persones associades de les quals són també treballadors) i les cooperatives agràries.

En aquest apartat, cal esmentar que el nombre de cooperatives registrades no té per què coincidir amb el de cooperatives actives, atès que el registre de cooperatives autonòmic no dona de baixa les que ja no existeixen.

Les cooperatives de treball associat

A l'àmbit espanyol es van constituir 1.558 cooperatives el 2022, segons les dades del Ministeri de Treball i Economia Social, mentre que a les Illes Balears, d'acord amb les dades aportades per la Unió de Cooperatives de Treball Associat (UCTAIB), van ser 22, de les quals la majoria (19) van ser de treball associat. Això representa un 1,14 % del total estatal.

Bona part d'aquestes noves cooperatives són microcooperatives (amb dues persones associades), concretament 19 de les 20 creades. Aquesta és una tendència que s'ha reforçat d'ençà de l'aprovació de la Llei 4/2019, de 31 de gener, de microcooperatives de les Illes Balears, fonamentada en la realitat microempresarial del teixit socioeconòmic illenc i les dificultats per iniciar cooperatives amb tres socis, si més no en l'etapa inicial. L'esmentada llei permet crear una microcooperativa amb dues persones.

En aquest sentit, del total de cooperatives registrades el 2022 a Balears —330 segons la UCTAIB—, 215 (un 65,1 %) ho són de treball associat. D'aquestes, 52 (un 24,2 %) són microcooperatives.

Dins de les cooperatives de treball associat, les que tenen més pes i trajectòria històrica són les cooperatives d'ensenyament, que compten amb la seva pròpia sectorial dins la UCTAIB, i s'agrupen centres educatius com Es Liceu, Es Lledoner-Sant Alfons, Aula Balear o l'Escoleta Gianni Rodari, entre d'altres. En conjunt, tenen uns 7.500 alumnes i 625 treballadors i treballadores entre persones associades cooperativistes i contractades (incloent-hi personal docent i no docent).

El cooperativisme de treball és el motor que impulsa el cooperativisme a les Balears, tant pel nombre de cooperatives registrades com pel creixement exponencial dels darrers anys, especialment gràcies a les microcooperatives. Les cooperatives i microcooperatives són presents a tots els sectors productius, la qual cosa indica que qualsevol activitat econòmica pot ser cooperativitzada, per això la UCTAIB, juntament amb la Confederació Espanyola de Cooperatives (COCETA), impulsa des de la pandèmia el programa Re-inventa en COOP, orientat a la transformació d'empreses convencionals en situació de crisi a cooperatives.

5. Vegeu: Ministeri de Treball i Economia Social, Estadístiques de l'economia social. Disponible a: *www.mites.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/economia-social/estadisticas/index.htm*.

Quadre I-12.2. Nombre d'empreses per condició jurídica de l'economia social a les Illes Balears (2010-2022)

	Societats cooperatives (DG de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular i UCTAIB)	Societats laborals anònimes i limitades (DG de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular)	Altres tipus (*)	Total economia social	Total empreses a les Illes Balears (DIRCE)	Percentatge d'empreses d'economia social (**)
2010	214	545	—	—	89.562	—
2011	221	546	—	—	87.461	—
2012	223	546	—	—	85.372	—
2013	234	546	—	—	85.044	—
2014	244	544	—	—	84.270	—
2015	260	535	—	—	87.111	—
2016	263	520	987	1.770	89.341	1,98 %
2017	273	508	1.035	1.816	93.067	1,95 %
2018	274	482	1.103	1.859	96.638	1,92 %
2019	276	477	1.159	1.912	98.712	1,94 %
2020	295	473	1.190	1.958	100.022	1,96 %
2021	320	463	1.274	2.057	98.120	2,10 %
2022	**326**	**463**	**1.367**	**2.156**	**101.236**	**2,13 %**

Font: Elaboració pròpia a partir del Directori Central d'Empreses (DIRCE) i dades de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular de la CAIB

(*) Incloses les entitats detallades a la taula 2. (**) El càlcul del percentatge és una aproximació.

Les cooperatives agràries

Cooperatives Agroalimentàries (abans UCABAL) és la principal xarxa de cooperatives agràries de les Balears, que també agrupa societats agràries de transformació (SAT) i altres tipus d'entitats del sector. Juntament amb la UCTAIB, conformen la Federació de Cooperatives de les Illes Balears, que el 2022 ha complert deu anys d'existència.

El creixent dinamisme del sector primari es reflecteix en els resultats de les cooperatives agroalimentàries, que el 2022 han facturat 111,6 milions d'euros i compten amb 7.789 socis cooperativistes. De fet, a l'informe *Las empresas más relevantes de la economía social 2021-2022*, de la Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social (CEPES)[6], n'apareixen algunes de les Illes Balears, per volum de facturació: la cooperativa Camp de Menorca (al 418è lloc a escala estatal), Camp Mallorquí (al 454è) i la Cooperativa Insular Ramadera de Menorca (al 464è), seguides per les cooperatives d'ensenyament. Aquestes dades posen de manifest la im-

6. Vegeu CEPES (2023). *Las empresas más relevantes de la economía social 2021-2022*. Disponible a: *www.cepes.es/files/docs/las-empresas-de-la-economa-social-20212022.pdf*.

portància del cooperativisme agrari, i molt especialment en el cas de Menorca, on el sector primari encara ocupa un lloc important en l'economia de l'illa.

Dins de les cooperatives agroalimentàries, el panorama és ben diferent per illes, amb algunes dades destacables, com ara que Eivissa i Formentera són proporcionalment les illes amb més socis[7]: 4.339 en el cas d'Eivissa, gairebé el doble que les 2.213 de Mallorca o les 824 de Menorca, i 413 en el cas de Formentera, on la Cooperativa del Camp ha protagonitzat la revitalització del sector agrari de la Pitiüsa menor, amb la incorporació de joves pagesos i pageses i l'ampliació de la superfície cultivable, amb 270 hectàrees de cultiu al seu abast. En el cas de Menorca, a més, és destacable la sinergia entre el cooperativisme agrari i el de consum, amb acords de col·laboració de la Cooperativa del Camp amb la xarxa de supermercats cooperatius de San Crispín.

També han jugat un rol important a l'àmbit de totes les illes el conjunt d'organitzacions vinculades a la producció agroecològica, com és el cas d'APAEMA (Mallorca) i els seus homònims APAEM (Menorca) i APAEF (Pitiüses), que en els darrers anys han desenvolupat projectes innovadors, com ara els obradors cooperatius i els bancs de terres per tal d'afavorir tant la transformació de producte a un cost assumible com l'accés dels joves a les terres de cultiu.

Pel que fa a APAEMA, l'entitat ha passat d'unes 120 persones associades el 2013 a tancar el 2022 amb 523 persones. A més, forma part del Mercat Social Illes Balears. El nombre de persones associades d'aquestes entitats és paral·lel al creixement de les organitzacions agràries inscrites al Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica (CBPAE), atès que un dels objectius de les associacions de productors agroecològics és lluitar contra la competència deslleial d'aquests productes cada vegada més demandats com són els productes ecològics i de proximitat.

Altres cooperatives

Com es pot veure al quadre I.12.3, a més de les de treball associat i les agràries, també han guanyat pes en els darrers anys les cooperatives d'habitatge, particularment en el cas d'Eivissa, amb les dificultats conegudes d'accés a aquest bé bàsic en aquesta illa. Experiències com Gatzara Ecosocial, Es Porxos o Es Sanadors; aquesta darrera, per exemple, promoguda per personal sanitari que treballa a les Pitiüses. Aquests casos demostren que amb mecanismes no exclusivament de mercat es pot facilitar l'accés a l'habitatge i situar les necessitats de les persones primer.

Finalment, en aquest apartat cal destacar la diversitat de sectors i serveis que abasten les microcooperatives creades arreu de l'arxipèlag durant 2022: onze a Mallorca (anàlisi química, formació, audiovisuals, disseny gràfic, cafeteria, restaurant, teatre, muntatge elèctric, revista musical i explotació comunitària de la terra, revista digital); sis a Menorca (artistes, músics, ioga, cultural, assessoria, serveis socials), i dues

7. Vegeu Cooperatives Agroalimentàries Illes Balears (2022). *Memòria anual 2022*. Disponible a: *www.agroalimentaries.es/wp-content/uploads/2021/07/Memoria-dactivitats-Cooperatives-Agroalimentaries-2022.pdf*.

Quadre I-12.3. Cooperatives a les Balears (2022)					
Modalitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Treball associat	169	22	24		215
Agràries	35	7	6	1	49
Serveis	9	1	2		12
Iniciativa social	11	1	0	0	12
Consumidors i usuaris	5	1	0	1	7
Del mar		1	0	0	1
Explotació comunitària de la terra	6	1	0	0	7
Habitatge	13	1	6	0	20
Transports	5	0	0	0	5
Integrals	1	0	1	0	2
Total de cooperatives a Balears	**254**	**35**	**39**	**2**	**330**

Font: Dades facilitades per UCTAIB

a Eivissa (espai cultural i ecoturisme). Així mateix, també n'hi ha dues d'explotació comunitària de la terra a Mallorca.

12.2.2. El tercer sector d'acció social

El tercer sector d'acció social és un altre dels pilars importants dins l'ecosistema de l'economia social a les Illes Balears. Es tracta d'un sector molt heterogeni, constituït per entitats sense ànim de lucre de diferent naturalesa jurídica i trajectòries històriques i de reconeixement (des d'associacions de caràcter local fins a grans entitats de caràcter singular, com Càritas, la Creu Roja i l'ONCE[8]). A més, n'hi ha que, en funció de l'activitat que desenvolupen, poden ser considerades segons la classificació esmentada anteriorment com a operadors de mercat (per exemple, en el cas dels centres especials de treball o les empreses d'inserció) o no de mercat.

Es tracta d'un sector en creixement, sobretot per mor de dos factors: per una banda, la professionalització de bona part de les entitats del tercer sector en els darrers anys, sobretot de les que gestionen serveis socials, ocupacionals i de cures; segona, les obligacions derivades de la Directriu europea 2014/24/UE i la Llei 9/2017, de contractes del sector públic, que a la disposició addicional quarta recull els contractes reservats per a empreses d'inserció i centres especials d'ocupació d'iniciativa social, així com

8. Segons el *Barómetro del tercer sector de acción social en España 2022*, el 2021 només les tres entitats de caràcter singular Càritas, Creu Roja i ONCE suposaren un 20 % de la facturació de les entitats del tercer sector a escala d'Estat.

per a organitzacions d'economia social[9]. A més, la Llei 3/2018, del tercer sector de les Illes Balears, que estableix la possibilitat que més d'una setantena d'entitats que gestionaven serveis de cures que les administracions tenen l'obligació de prestar, en aplicar-se ha suposat estabilitat i creixement de les entitats sense ànim de lucre que els gestionaven.

L'esmentada llei preveu l'obligació d'aquestes entitats que gestionen serveis bàsics d'integrar-se al Cens públic d'organitzacions del tercer sector[10], depenent de la Conselleria d'Afers Socials. Al tancament de 2022, en aquest cens hi havia de 121 entitats d'arreu de les Illes Balears, 15 de les quals es van donar d'alta el mateix any.

El 2022 també hi havia vuit empreses d'inserció a Balears, set de les quals actives. Cinc d'aquestes formen part de la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS): Deixalles Serveis Ambientals, Deixalles Inserció i Triatge, Mestral Inserció i Medi Ambient (Càritas Menorca), Eines x Inserció (Càritas Mallorca) i Projecte Home Balears Inserció (Benfet Serveis i Manteniment). El 2022 se n'ha creat una de nova, Retexsol, impulsada per Càritas Eivissa. També empreses convencionals com Urbaser han aprofitat el marc normatiu favorable a aquesta figura sociolaboral per crear la seva empresa d'inserció, la qual cosa ha estat considerada un cas d'intrusisme per part de les entitats del tercer sector. Les empreses d'inserció s'han agrupat sota el paraigua de l'Associació Illes Balears d'Empreses d'Inserció.

Tot i que no disposam de les dades del conjunt de l'activitat econòmica desplegada per les entitats del tercer sector, sí que ens podem fer una idea de l'important volum que això representa partint de la base de les que hi ha agrupades a REAS.

Si només es tenen en compte les entitats del tercer sector de la memòria de 2022 de REAS, parlam d'un moviment econòmic anual de més de 17,5 milions d'euros en l'exercici. Altres xarxes, com 3SalutMental, que agrupa les principals entitats de salut mental a Mallorca, el 2022 disposaven de prop de 200 professionals, prestaven diferents serveis que inclouen des de jardineria o la gestió d'aparcaments fins a l'exitosa iniciativa d'embotellament i subministrament d'aigua a domicili Tres Glops, recentment premiada.

El 2022, a més, es va signar entre les federacions de persones discapacitades FOQUA i UNAC, la Federació de Salut Mental, Predif i les entitats Mater, Hospital Sant Joan de Déu, Dacesma i la Fundació EFI amb l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS) un pacte per a les persones amb discapacitat que recull les aportacions de les 26 entitats i 146 centres que formen part de la xarxa de recursos per a persones amb discapacitat.

9. En relació amb aquest tema, el Mercat Social ha publicat el 2022 una guia didàctica per a la compra pública responsable, disponible aquí: *mercatsocial.org/wpfd_file/guia-didactica-compra-publica-responsable/*.

10. Es poden consultar les organitzacions inscrites al cens en el Portal per les Entitats Socials de les Illes Balears: *intranet.caib.es/russfront/llistatEntitats.xhtml*.

12.2.3. Les finances ètiques

Un dels instruments que permet el desenvolupament de bona part de les iniciatives d'economia social tractades fins ara són les finances ètiques. Es tracta de serveis financers o bancaris basats, com el conjunt de l'economia social, en principis ètics, inversió responsable, justa i sostenible i un funcionament democràtic.

A les Illes Balears hi ha tres entitats afiliades a la Federació Europea de Bancs Ètics i Alternatius (FEBEA), que és la xarxa de referència del sector. Es tracta de Caixa Colonya —una de les dues úniques caixes d'estalvi que queden a tot l'Estat després del procés de reestructuració bancària patit fa una dècada que va suposar la desaparició, entre d'altres, de Sa Nostra—; Fiare Banca Ètica, que té un grup d'iniciativa territorial (GIT) a les Balears, i la cooperativa de crèdit Coop57, de matriu catalana, que disposa d'un grup promotor a Mallorca.

Caixa Colonya, que ja va ser pionera als anys noranta del segle passat amb la creació de l'estalvi ètic, el 2022 té 22 oficines a les Illes i va tancar l'exercici de 2021 amb un balanç de 727,2 milions d'euros. El mateix any va subvencionar a través de l'estalvi ètic 185 entitats de les Illes per un import total de 304.691 euros, i 385 a través de la seva obra social, a més de facilitar l'accés al crèdit a les entitats de l'economia social.

Fiare Banca Ètica té 72 persones associades el 2022, i va finançar fins a 15 projectes d'economia social a Balears, per valor de 4,26 milions d'euros. Pel que fa a Coop57, la seva implantació és més recent que la de les anteriors i comptava el 2022 amb vuit entitats associades de serveis i 37 persones associades col·laboradores. Entre el 2021 i el 2022 va finançar projectes d'economia social per valor de més de 115.000 euros.

L'abast de les finances ètiques s'estén també a altres serveis i productes financers, com les assegurances, que van guanyant pes a la realitat de les Illes Balear, de la mà d'entitats com Arç Cooperativa, que compta amb un acord de col·laboració amb la UCTAIB.

Finalment, en aquest apartat val la pena esmentar experiències innovadores de recent creació, com el projecte de moneda social i local de Formentera, els *molinets*, creada arran de la pandèmia, i que el 2022 tenia més de 200 persones i set empreses associades.

12.2.4. La Responsabilitat social corporativa (RSC)

Entre els productors de mercat privats també hi ha les iniciatives de responsabilitat social corporativa (RSC) que exerceixen les empreses de tot tipus, tant si són socials com si no ho són. No existeix un registre públic de RSC, atès que es tracta d'una opció voluntària de les empreses per compensar socialment i mediambientalment les externalitats negatives de la seva activitat i treballar de manera cohesionada i responsable amb la societat.

No obstant això, comptam amb les dades facilitades per Eticentre, associació sense ànim de lucre que treballa per la

incorporació de criteris ètics en el món dels negocis. El 2022 hi ha 23 empreses i organitzacions associades.

Pel que fa a Forética, consultora especialitzada en RSC, no consta cap empresa a les Balears certificada amb la norma SGE1 el 2022 (la norma vinculada a la responsabilitat social empresarial), la darrera es va fer el 2021. En els darrers deu anys només consten set empreses certificades per aquesta organització a les Illes, la qual cosa marca una tendència de retrocés de les iniciatives de RSC que sol coincidir amb contextos de crisi econòmica.

Tot i això, la Confederació d'Associacions Empresarials de Balears (CAEB), a més de tenir entre els seus serveis l'assessorament a les empreses adscrites en l'aplicació de la seva RSC, des del 2020 impulsa el programa Empresas que Ayudan, consistent en iniciatives de mentoratge i patrocini per part d'empreses a entitats sense ànim de lucre. La principal organització patronal de les Illes també promou la xarxa Empreses Compromeses, Empreses amb Valors, conformada per totes les empreses que al llarg dels anys han participat en els programes d'RSC de la CAEB.

12.3. Balanç de polítiques públiques i reptes del sector

Tot i el marc normatiu i polític favorable tant a escala estatal com europea (amb el pla d'acció i el PERTE esmentats al principi del capítol), el balanç de polítiques públiques de suport a l'àmbit de les Balears no és gaire positiu. Si bé el Pla Director de l'Economia Social de les Illes Balears[11] aprovat pel Govern de les Illes Balears plantejava un objectiu de creixement del sector fins a assolir el 5 % de l'economia a les Illes Balears el 2022, el que és cert és que el volum de l'economia social continua al voltant del 2 % del PIB (pel 10 % del PIB de la mitjana espanyola) i que no s'han desplegat ni tan sols les eines estadístiques que permetin fer un seguiment acurat i de conjunt de l'evolució del sector, atesa l'esmentada diversitat de formes jurídiques existents i l'abast de sectors d'activitat, productes i serveis.

Pel que fa a la compra pública ètica i les obligacions de les administracions en relació amb la normativa i la mateixa llei de contractes del sector públic en matèria de contractes reservats, REAS presenta un informe molt crític amb les administracions[12]. En el cas del Govern autonòmic, l'informe assenyala que entre juliol de 2017 i març de 2022 s'havien adjudicat 77 contractes o lots reservats, el 0,48 % de la totalitat dels contractes adjudicats, quan l'obligació legal és de l'1 %. A més, en relació amb l'objectiu del 3 % de contractes reservats, aprovat per Consell de Govern el 29 d'abril de 2016, només s'havia assolit un percentatge del 7,1 % sobre el previst.

11. Pla Director de l'Economia Social de les Illes Balears 2018-2022.

12. REAS (2022). *Seguiment de la contractació pública social*, núm. 2. Disponible a: *mercatsocial.org/wp-content/uploads/2023/02/Contractes-reservats-2022.pdf*.

Només en el cas del Consell de Mallorca s'ha consolidat un pla de suport a l'economia social a través de l'associació Mercat Social, mitjançant el projecte ESS-Local (Economia Social i Solidària i Local), que lliga la promoció de l'economia social al desenvolupament local. L'entitat, que promou el reconeixement de les iniciatives d'economia social i la col·laboració entre entitats membres a través de relacions d'intercooperació, publica el 2022 dos directoris d'economia local, social i solidària: un dels municipis del Pla de Mallorca i un altre dels del Raiguer[13].

Mercat Social va celebrar l'octubre de 2022 a Inca el I Fòrum d'Economies Transformadores de Mallorca, amb l'objectiu d'intercanviar experiències i coneixement amb persones i organitzacions vinculades a l'economia social i solidària, amb debats entorn de diferents taules sobre la transició de model econòmic. El Fòrum de la Societat Civil de les Illes Balears, del qual també forma part el Mercat Social, va situar l'economia social el 2022 en el seu document *El futur que volem. Propostes i projectes de la societat civil per a la transició econòmica, ecològica i social de les Illes Balears*[14] com un dels vectors de transició cap a un model més just, sostenible i resilient.

A Menorca, el Fòrum d'Entitats del Tercer Sector de Menorca (també conegut com a Fòrum ETS), amb més de 45 entitats de l'illa adherides, ha organitzat la VII Edició de la Mostra d'Entitats de Menorca. En el Pla Estratègic 2021-2024 situen la transformació social com a objectiu comú de la diversitat d'entitats no lucratives que el conformen i reclamen espais de reconeixement i participació per part de l'Administració.

Tot i el suport limitat de les administracions a l'economia social i solidària a les Balears, les iniciatives d'economia social i solidària són cada vegada més presents a la nostra societat i el volum de la seva activitat econòmica seria efectivament molt més elevat si es disposàs de registres estadístics acurats, que és a la mà de les administracions.

De la mateixa manera, el marc normatiu europeu i espanyol i la necessitat d'avançar en el compliment dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de l'Agenda 2030 converteixen l'economia social en un instrument d'acció que els poders públics haurien de fomentar de manera molt més proactiva.

13. Es poden consultar i descarregar els catàlegs esmentats al web del Mercat Social: *mercatsocial.org*.

14. Es pot consultar el document complet del Fòrum de la Societat Civil aquí: *forumsocietatcivil.org/wp-content/uploads/2022/11/El-futur-que-volem-DOCUMENT-DE-PROPOSTES-COMPLET_web.pdf*.

Subcapítol I.2. Panorama mediambiental

1

El panorama mediambiental a partir de l'Indicador Sintètic Mediambiental

Requadre I-1.

L'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears: definició i metodologia d'elaboració i de càlcul

Carla Garcia Pou
Consultora a ERF - Energia i Sostenibilitat

Sònia Roura Valls
Consultora a ERF - Energia i Sostenibilitat

Ivan Capdevila Peña
Director d'ERF - Energia i Sostenibilitat

1. Objectius

Les Illes Balears tenen diversos conjunts d'indicadors i dades ambientals que procedeixen de les conselleries, consells insulars i centres de recerca de referència. Es disposa de registres de dades de consum de recursos (energètics i d'aigua), de qualitat de l'aire, qualitat de les aigües, qualitat dels ecosistemes (superfície d'espais protegits, estat de les praderies de posidònia, estat de conservació de les espècies endèmiques), així com informació sobre la pressió derivada de la presència humana i d'activitats econòmiques sobre el territori (com l'Indicador de Pressió Humana, IPH), entre molts d'altres.

No obstant això, atenent la gran complexitat del territori balear, el ple del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, a proposta de la Comissió de la Memòria, va proposar crear un índex o indicador capaç d'informar de manera global de l'estat del medi ambient a les Illes Balears per alimentar la informació de la memòria.

Tenint en compte aquestes iniciatives, el CES va identificar la necessitat i oportunitat d'adoptar un sistema de mesura integrador, amb informació rellevant per posicionar les Illes Balears en relació amb altres territoris de característiques similars.

L'objectiu final era obtenir un índex ambiental compost que aporti una idea integral de l'estat ambiental de les Illes Balears.

2. Desenvolupament

En el procés, s'han dut a terme les tasques següents:

2.1. Benchmarking d'índexs i indicadors compostos

S'han revisat diferents índexs, conjunts d'indicadors i certificacions ambientals internacionals i d'àmbit autonòmic i local per identificar estratègies i metodologies útils per a la definició dels índexs i indicadors ambientals de les Illes Balears.

Concretament, s'han analitzat:

- Índex de Progrés Social Europeu (EU-SPI).
- Sustainable Development Report (SDR).
- Indicadors de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible.
- Indicador Global d'Adaptació (IGA) als impactes del canvi climàtic a Catalunya.
- Certificació BREEAM® ES Urbanismo.
- Certificació Neighborhood Development.

2.2. Anàlisi d'informes i dades de referència

Els indicadors ambientals parcials que conformen l'índex ambiental de les Illes Balears parteixen d'indicadors i paràmetres existents (idealment regionalitzats per illes, amb una freqüència alta d'actualització, amb dades accessibles i disponibles).

La major part dels indicadors i de les dades que integren l'índex ambiental de les Illes Balears es recull en els documents següents:

- Informe de l'estat del medi ambient de les Illes Balears.
- Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.
- Estadístiques i informes de qualitat de l'aire a les Illes Balears.
- Indicadors de l'Agenda 2030 de l'IBESTAT.
- Informe Mar Balear.

2.3. Definició de les dimensions i indicadors

"L´Índex sintètic ambiental de les Illes Balears es calcula en base a 23 indicadors, agrupats en 6 dimensions, cadascuna de les quals resulta en un índex específic que permet valorar un aspecte ambiental.

D'aquesta manera, l'índex ambiental de les Illes Balears s'estructura a partir de:

- Índexs parcials per cada dimensió. Calculats a partir dels resultats ponderats i homogeneïtzats dels indicadors temàtics sobre: Resiliència climàtica, Qualitat de l'aire, Transició energètica, Consum i qualitat de l'aigua, Gestió del territori i biodiversitat i Gestió i circularitat de residus:.
- L'índex ambiental per a les Illes Balears. Calculat a partir dels resultats

ponderats dels índexs obtinguts per a cadascuna de les sis dimensions identificades.

Tots els valors dels índexs i indicadors se situen entre 0 i 100.

2.4. Establiment de metodologia de càlcul

La metodologia de càlcul dels índexs i indicadors es basa en les metodologies que s'han identificat en l'elaboració d'altres índexs i indicadors de referència. Per obtenir l'Índex sintètic ambiental s'ha seguit els següents passos:

- Obtenció dels resultats dels indicadors parcials seleccionats, els quals, finalment i de manera conjunta, acaben configurant un índex específic per donar una visió de cada dimensió.
- Homogeneïtzació dels resultats dels indicadors. Transformació del resultat de cada indicador a un valor normalitzat (de 0 a 100) que permet comparar diferents indicadors entre si. S'utilitzen els valors mínims i màxims o valor objectiu per fer la transformació.
- Ponderació dels indicadors i obtenció del valor dels índexs parcials. Cadascun dels indicadors que configuren els índexs de les dimensions es pondera segons el pes atribuït a cadascuna d'elles, sumant un valor del 100%.
- Ponderació dels índexs parcials i obtenció del valor de l'índex ambiental. Cadascun dels índexs parcials que configuren l'índex ambiental de les Illes Balears es pondera segons els valors obtinguts com a resultat de la participació de persones consultades durant el procés.
- Valoració del grau d'acompliment de l'índex ambiental. Es valora la qualitat ambiental d'acord amb diferents nivells: baixa, mitjana i alta.

2.5. Ponderació dels indicadors i de les dimensions

A l'hora de definir els pesos en la ponderació de les diferents dimensions i dels indicadors, es tenen en compte els aspectes següents:

- Rellevància en la definició de l'estat ambiental de les Illes Balears: ponderacions més altes en indicadors que signifiquin un impacte rellevant sobre la qualitat ambiental de les Illes Balears.
- Estat ambiental de l'àmbit amb què es relaciona l'indicador en l'any de referència: ponderacions més altes en indicadors que tenen relació amb àmbits amb un pitjor estat ambiental.
- Evolució interanual: ponderacions més altes en indicadors que poden mostrar més diferència entre anys.
- Criteri expert en cada àmbit i dels consellers del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears: integració del criteri de persones expertes consultades durant el procés de participació, així com dels membres del CES.

2.6. Procés de participació

L'índex ambiental de les Illes Balears s'ha elaborat mitjançant un procés participatiu ampli: de representants de l'Administració pública, d'entitats socials expertes en la temàtica, de les direccions generals i institucions, per una banda, i del Consell Econòmic i Social en una segona fase. La participació s'ha centrat en la definició de les dimensions ambientals, la selecció dels parcials i el repartiment del pes específic tant de les dimensions com dels indicadors.

S'han integrat totes les aportacions que eren tècnicament adequades i viables, bàsicament atenent a la disponibilitat de dades regionalitzades, generades amb prou freqüència i procedents de fonts estadístiques públiques i de qualitat.

Tot seguit, es detallen les fases del procés participatiu dutes a terme el 2022:

- Sondeig inicial de valoració de les dimensions i els indicadors (del 9 al 16 de maig).
- Sessió tècnica sobre les dimensions tractades (24 de maig).
- Sessió de presentació a la Comissió dels Consellers del CES (13 de setembre).
- Votació virtual per a la ponderació de les dimensions (del 14 al 29 de setembre).
- Sessió de presentació de l'índex ambiental al Ple del CES (5 d'octubre).
- Votació virtual per la ponderació dels indicadors de la dimensió Aigua (de l'11 al 18 d'octubre).

3. Resultat del projecte

Les ponderacions assignades a les dimensions i als indicadors es detallen en els quadres IR-1.1 i IR-1.2.

Quadre IR-1.1. Resum dels resultats de la proposta de ponderació de les dimensions de l'ÍSM

Índexs parcials	Ponderació (%)
Índex de resiliència climàtica	17,5
Índex de qualitat de l'aire	11,9
Índex de transició energètica	18,4
Índex de consum i qualitat de l'aigua	21,5
Índex de gestió del territori i biodiversitat	16,3
Índex de gestió i circularitat de residus	14,4
Total	**100**

Quadre IR-1.2. Resum dels resultats de la proposta de ponderació dels indicadors

Dimensions	Indicadors	Ponderació (%)	
Resiliència climàtica	C1. Evolució de la temperatura mitjana anual (ºC)	37	100
	C2. Valor mitjà de l'índex de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre)	26	
	C3. Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%)	37	
Qualitat de l'aire	QA1. Superacions dels valors d'immissió de NO_2: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut	28	100
	QA2. Superacions dels valors d'immissió d'SO_2: superacions del límit diari per a la protecció de la salut	22	
	QA3. Superacions dels valors d'immissió de PM10: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut	28	
	QA4. Superacions dels valors d'immissió d'O_3: superacions del valor octohorari de protecció de la salut	22	
Transició energètica	E1. Consum d'energia final en relació amb l'IPH (ktep/pers.)	30	100
	E2. Eficiència energètica: energia final vs. energia primària (%)	20	
	E3. Intensitat energètica: consum d'energia primària (tep) amb relació al PIB.	26	
	E4. Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%)	24	
Consum i qualitat de l'aigua	A1. Consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/persona/dia)	22,6	100
	A2. Evolució anual de les reserves hídriques (%)	23,9	
	A3. Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (%)	16,4	
	A4. Percentatges d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) (%)	23	
	A5. Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona (%)	14,1	
Territori i biodiversitat	TB1. Percentatge de superfície terrestre protegida	33	100
	TB2. Percentatge de superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer	33	
	TB3. Percentatge de superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total (%)	17	
	TB4. Percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori (%)	17	

continua

Dimensions	Indicadors	Ponderació (%)	
Gestió i circularitat de residus	R1. Generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/persona/dia)	38	100
	R2. Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats (%)	38	
	R3. Evolució de la recollida de residus perillosos respecte als valors del 2010	24	

1. Introducció

En aquest apartat s'analitza l'estat del medi ambient a les Illes Balears a partir de la metodologia de l'indicador sintètic mediambiental (ISM). Primer, s'analitzen els índexs parcials i els indicadors que el componen i després s'analitzen els resultats dels índexs parcials i generales per illes i anys.

2. Resiliència climàtica

La primera dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears (ÍSM) és la de resiliència climàtica, que fa referència a la capacitat d'un sistema —ja sigui una comunitat, una regió, un país o un ecosistema— per absorbir, adaptar-se i recuperar-se dels impactes del canvi climàtic.

L'índex de resiliència climàtica de l'ÍSM es compon de tres indicadors parcials:

- Evolució de la temperatura mitjana anual (ºC).
- Valor mitjà de l'índex de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre).
- Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%).

2.1. Evolució de la temperatura mitjana anual

L'indicador analitza l'evolució de la temperatura mitjana anual en un període determinat, tot comparant-la amb la temperatura mitjana anual del període 1981-2000.

L'evolució de la temperatura mitjana anual segueix una línia ascendent en totes les illes. A excepció del mes de gener, que va ser fred (a Campos i Son Torrella hi va ha-

ver 18 dies de gelada), i del mes d'abril, que es pot considerar normal, la resta de l'any va ser càlid, molt càlid o, fins i tot, extremadament càlid. Cal destacar el final d'any, en què setembre va ser molt càlid (extremadament a Formentera); octubre, extremadament càlid a totes les illes; novembre, molt càlid (extremadament a Eivissa i Formentera), i el desembre, que també va ser extremadament càlid a totes les illes i va ser el més càlid a molts de llocs en totes les seves sèries històriques.

Aquest fet té el seu reflex en els valors de 0 a l'indicador normalitzat (en valors de 0 a 100) a Mallorca, Formentera i en la mitjana de les Illes Balears (vegeu els quadres I-S2.1 i I-S2.2).

Per elaborar el quadre I-S2.2, s'ha pres com a límit inferior el valor màxim d'increment de temperatura (1,5 °C) que segons l'IPCC no s'hauria de superar. El valor màxim correspondria a una variació de 0 °C.

Quadre I-S2.1. Evolució de la temperatura mitjana anual, per illes (2010-2022)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aeroport de Palma	16,3	17,5	16,9	17,0	17,9	17,4	17,6
Aeroport de Menorca	16,5	17,6	17,5	17,2	18,1	17,7	18,0
Aeroport d'Eivissa	17,6	18,6	18,2	18,2	19,1	18,4	18,5
Formentera	18,5	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aeroport de Palma	17,5	16,3	17,4	17,8	17,5	18,4
Aeroport de Menorca	17,8	17,7	17,3	17,9	17,4	18,6
Aeroport d'Eivissa	17,9	18,1	17,8	18,2	18,3	18,9
Formentera	s. d.	s. d.	19,3	19,6	18,6	20,3

Font: AEMET i Meteoblue

Quadre I-S2.2. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de l'evolució de la temperatura mitjana anual, per illes (2019-2022)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	31,3	4,7	25,2	0,0
Menorca	79,7	48,0	79,7	1,3
Eivissa	100,0	100,0	100,0	60,7
Formentera	80,7	14,0	80,7	0,0
Illes Balears (valor mitjà)	73,5	43,5	72,0	0,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

2.2. Valor mitjà de l'índex de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre)

El 2022 va ser un any sec i la majoria de les precipitacions es va concentrar en episodis molt curts en el temps. S'ha de fer aquesta puntualització, atès que, en alguns casos, la mitjana no s'allunya gaire de la mitjana anual. En el quadre I-S2.3, hi figura l'evolució de les precipitacions en el període 2012-2022.

La sequera esmentada queda més ben reflectida a l'índex de sequera hidrològica. La sequera hidrològica, lligada a la humitat del sòl, acostuma a manifestar-se posteriorment a la sequera pluviomètrica, un cop la manca de pluja queda plasmada en la realitat del terreny. En el quadre I-S2.4, hi figura l'índex de sequera hidrològica per a 2022. Es pot comprovar que la situació mitjana de la nostra comunitat autònoma és de prealerta des de juny fins a final d'any.

Per elaborar el quadre I-S2.5, del valor de l'indicador normalitzat, es pren com a valor mínim el que assenyala una situació d'alerta per sequera (0,3) i com a valor màxim 0,5, que expressa un nivell de sequera de normalitat i situació estable. Els resultats mostren que la situació, que no és bona en el conjunt de les Illes, és particularment greu a Eivissa, on s'accentuen en major grau els efectes del canvi climàtic. Paradoxalment, a Formentera la seqüència és bona.

2.3. Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%)

Pel que fa als gasos amb efecte d'hivernacle, les dades es detallen en el quadre I-S2.6, on, a l'apartat de fluorats, hem inclòs els hidrofluorocarburs (HFC), els perfluorocarburs (PFC) i l'hexafluorur de sofre (SF_6). Les dades es mesuren en quilotones de CO_2 equivalent. El percentatge representa la variació de 2021 respecte de 2020. La variació global es veu arrossegada per l'augment en les emissions de diòxid de carboni, malgrat que en els altres casos l'increment és menor o, fins i tot, negatiu, com en el cas del metà. La variació es visualitza en el gràfic I-S2.1, on les dades estan expressades en tant per cent (%) respecte de 1990.

Quadre I-S2.3. Evolució de les precipitacions anuals a les Illes Balears (2012-2022)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aeroport de Palma	377,9	422,0	365,3	388,7	497,0	476,7
Aeroport de Menorca	368,0	635,4	554,4	606,0	341,5	457,8
Aeroport d'Eivissa	395,5	307,6	252,1	428,2	424,3	278,7

continua

	2018	2019	2020	2021	2022
Aeroport de Palma	451,2	397,2	390,1	426,4	249,9
Aeroport de Menorca	811,7	524,5	412,5	641,0	664,8
Aeroport d'Eivissa	517,4	362,0	267,3	505,7	447,0

Font: AEMET

Quadre I.S2.4. Índex de sequera hidrològica a les Illes Balears (2022)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Gener	0,593	0,546	0,507	0,514	0,585
Febrer	0,558	0,553	0,502	0,518	0,554
Març	0,54	0,542	0,516	0,483	0,538
Abril	0,555	0,548	0,537	0,7	0,553
Maig	0,537	0,537	0,5	0,47	0,535
Juny	0,494	0,502	0,468	0,441	0,492
Juliol	0,46	0,468	0,436	0,462	0,459
Agost	0,417	0,458	0,389	0,454	0,417
Setembre	0,439	0,479	0,386	0,637	0,438
Octubre	0,426	0,472	0,414	0,535	0,428
Novembre	0,498	0,514	0,467	0,71	0,498
Desembre	0,485	0,538	0,504	0,668	0,489
Valor mitjà	0,5	0,513	0,469	0,549	0,499
Valor mitjà estiu (JL-AG-SET)	0,438	0,468	0,404	0,518	0,438

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG de Recursos Hídrics

Quadre I-S2.5. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre)

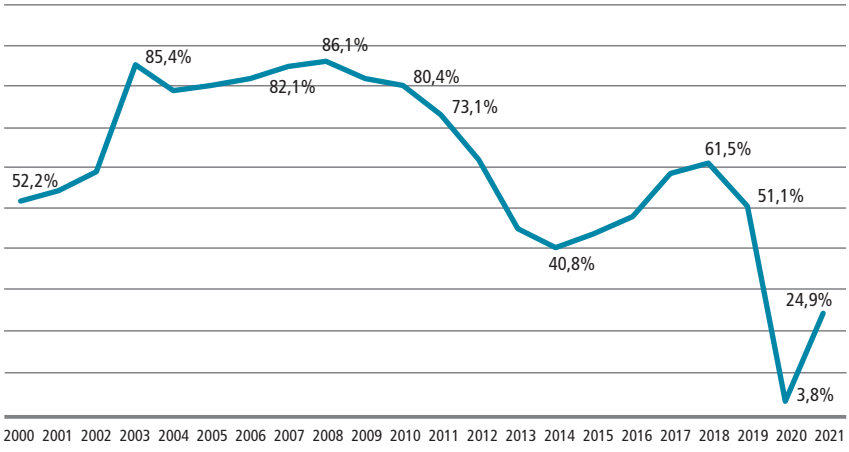
	2019	2020	2021	2022
Mallorca	81,8	100,0	68,5	69,2
Menorca	100,0	99,8	95,5	84,2
Eivissa	40,5	68,7	32,5	51,8
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0
Illes Balears (valor mitjà)	80,3	100,0	67,8	69,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.6 Emissions de GEH a les Balears (kt de CO_2 equivalent)					
	CO_2	CH_4	N_2O	Fluorats	Total
2011	8.630,15	637,13	129,15	348,71	9.745,13
2012	8.030,89	631,95	119,78	361,15	9.143,77
2013	7.163,75	592,27	117,81	369,47	8.243,29
2014	6.812,79	570,33	119,2	368,31	7.870,63
2015	7.112,35	595,23	116,24	214,73	8.038,54
2016	7.394,82	552,25	117,64	213,76	8.278,47
2017	8.009,23	570,39	126,23	177,05	8.882,89
2018	8.322,77	548,67	128,12	154,15	9.153,70
2019	7.636,77	549,52	129,15	148,57	8.464,01
2020	4.955,27	508,83	125,44	129,54	5.719,07
2021	6.144,90	501,91	134,05	133,81	6.914,67
% de var. 21/20	24	-1,4	7,2	3,3	20,9

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Gràfic I-S2.1.
Variació de les emissions de GEH respecte de 1990 (2000-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DH d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Per a l'elaboració del valor normalitzat, s'ha pres com a valor mínim el pitjor valor de la sèrie de dades existent (85 % d'increment). Com a valor màxim, s'ha pres l'assoliment de l'objectiu de reducció d'emissions del 55 % respecte dels valors de 1990, objectiu de la UE (vegeu el quadre I-S2.7).

2.4. Resultat de l'índex parcial de resiliència climàtica

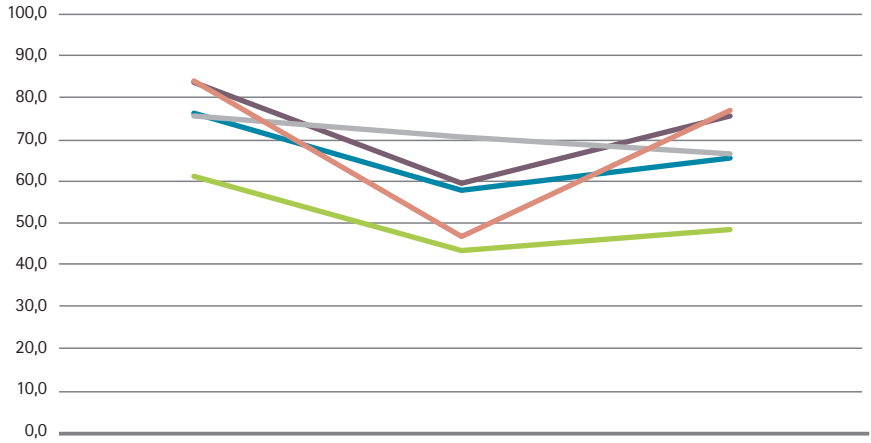
Atès que no es disposa de dades per al 2022 de l'índex d'evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, el resultat de l'índex de resiliència climàtica per les Illes en el període 2019-2021 és el del gràfic I-S2.2.

Quadre I-S2.7. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de l'evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%)

	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	75,8	42,0	57,1	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.2.
Resultats de l'índex de resiliència climàtica

	2.019	2.020	2.021
Illes Balears	76,1	57,6	65,4
Mallorca	60,9	43,3	48,3
Menorca	83,5	59,3	75,4
Eivissa	75,6	70,4	66,6
Formentera	83,9	46,7	77,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

En el conjunt de les Illes Balears, l'índex parcial millora el 2021 respecte de 2020, atès que l'índex de temperatura mitjana supera l'índex de sequera hidrològica pel seu major pes de ponderació en el conjunt de l'índex parcial.

3. Qualitat de l'aire

La segona dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears és la qualitat de l'aire. Fa referència a les emissions dels contaminants atmosfèrics principals, concretament a les superacions dels nivells màxims permesos per a la salut humana.

L'índex de la qualitat de l'aire de l'ÍSM es compon de quatre indicadors parcials:

- Superació dels valors d'immissió de NO_2: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut.
- Superació dels valors d'immissió de SO_2: superacions del límit diari per a la protecció de la salut.
- Superacions dels valors d'immissió de PM_{10}: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut.
- Superació dels valors d'immissió d'O_3: superacions del valor octohorari de protecció de la salut.

Les dades d'immissions dels gasos esmentats es coneixen amb un any de retard, per la qual cosa la seqüència arriba el 2021. Atès que no es disposa de dades d'ozó, les dels altres gasos per al període 2011-2021 es detallen en el quadre I-S2.7, en què el percentatge representa la variació de 2021 respecte de 2020 i es visualitzen en el gràfic I-S2.3. Aquestes dades tenen continuïtat amb les que es publicaren a la memòria de 2021.

En tots els casos (sobretot en els gasos de sofre i nitrogen), s'observa una disminució inicial que coincideix amb la crisi econòmica que va durar fins al 2014. Posteriorment, la línia de tendència és a l'alça fins a la brusca baixada de 2020, provocada pel confinament i les mesures anticovid posteriors. El 2021 és, en tots els casos, ascendent, coincidint amb la relaxació de les mesures antipandèmia i l'augment del turisme. En el cas de les partícules de PM_{10}, l'efecte no és tan notori, atès que, en aquest cas, els nivells no provenen només de la intervenció humana, sinó també de les entrades periòdiques de pols de procedència sahariana.

De les emissions només es disposa de dades amb un any de retard, però no passa el mateix amb les superacions dels valors d'immissió, de les quals es disposa dels valors de 2022 segregats per illes.

3.1. Superació dels valors d'immissió de NO_2

Aquest indicador fa referència al valor a les superacions del valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut. Per al diòxid de nitrogen, gas produït majoritàriament per a la combustió de motors dièsel, els valors de l'indicador normalitzat figuren en el quadre I-S2.8, on el

descens observat per al conjunt de les Illes Balears és provocat pel major pes de l'illa de Mallorca, on baixa 11,2 punts.

S'ha pres com a valor límit el de la mitjana anual que marca el Reial decret 102/2011, que és de 40 µg/m^3. Es pren com a valor màxim objectiu una concentració de 0 µg/m^3.

3.2 Superació dels valors d'immissió de SO_2

Aquest indicador fa referència a les superacions del límit diari per a la protecció de la salut d'aquest gas. Per al diòxid de sofre, gas produït en les combustions de combustibles fòssils (carbó, dièsel i gas natural), que és el principal responsable de la pluja àcida, els valors de l'indicador normalitzat és 100 a totes les illes en tot el període 2019-2022, atès que no s'ha enregistrat cap superació del límit diari. Aquest fet es reflecteix en el quadre I-S2.9.

En qualsevol cas, per a l'elaboració del valor normalitzat s'ha pres com a valor límit diari per a la protecció de la salut humana el que marca el Reial decret 102/2011, que és de 125 µg/m^3, valor que no pot superar-se en més de tres ocasions per any. Es pren com a valor mínim les quatre superacions del límit, i com a valor màxim, les 0 superacions.

3.3. Superacions dels valors d'immissió de PM_{10}: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut

En aquest cas, l'indicador fa referència al valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut d'aquestes partícules. Per PM_{10} s'entenen les partícules sòlides o líquides el diàmetre de les quals és inferior a 10 µm (mil·lèsimes de mil·límetre). La seva presència pot ser per causa de l'acció humana, però també pot ser d'origen natural, com passa molt sovint a les nostres illes quan hi ha entrades de pols en suspensió provinent De l'Àfrica. Els valors de l'indicador normalitzat figuren en el quadre I-S2.10.

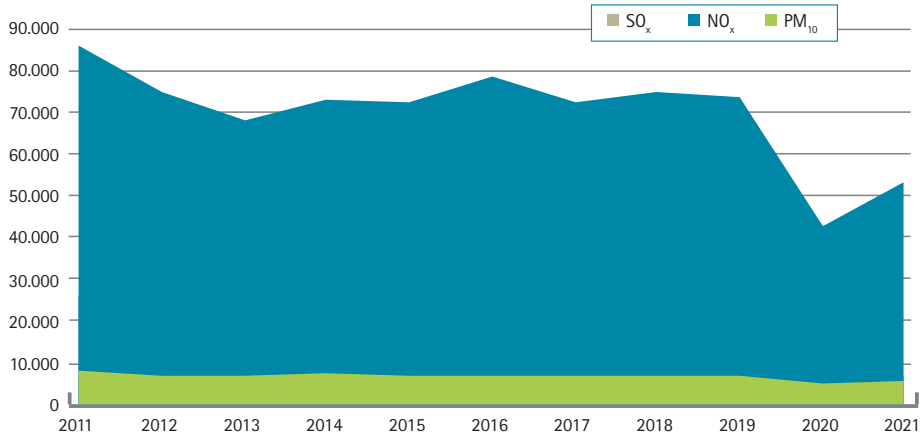
L'augment de la freqüència de les irrupcions de pols sahariana, a conseqüència directa del canvi climàtic, contribueix que aquest indicador no tengui valors bons a cap de les illes.

Per elaborar el valor normalitzat, s'ha pres com a valor límit de la mitjana anual el que marca el Reial decret 102/2011, que és de 40 µg/m^3. El valor màxim correspondria a 0 µg/m^3.

3.4. Superació dels valors d'immissió d'O_3

En aquest cas, l'indicador es refereix a les superacions del valor octohorari de protecció de la salut d'immissió d'ozó. Aquest gas, que a les capes altes de l'atmosfera ens protegeix dels raigs de longitud d'ona curta (UV, raigs X, raigs γ, etc.), a nivell de terra és un contaminant que es forma sobretot a les grans ciutats per reacció entre els òxids de nitrogen (provinents dels motors que consumeixen combustibles fòssils i les indústries) i compostos orgànics volàtils en presència de llum solar. En aquest cas, els valors de l'indicador normalitzat figuren en el quadre I-S2.11. Hi destaquen els millors valors de 2022 respecte de 2020, any en què el confinament va fer baixar dràsticament l'activitat humana.

Gràfic I-S2.3.
Evolució d'emissions a les Balears 2011-2021

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Quadre I-S2.8. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió de NO_2: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	37,5	52,5	50,0	38,8
Menorca	72,5	80,0	77,5	78,8
Eivissa	62,5	76,3	76,3	70,0
Formentera	90,0	92,5	92,5	90,0
Illes Balears	57,5	69,6	67,9	62,5

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.9. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió de SO_2: superacions del límit diari per a la protecció de la salut

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	100,0	100,0	100,0	100,0
Menorca	100,0	100,0	100,0	100,0
Eivissa	100,0	100,0	100,0	100,0
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0
Illes Balears	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.10. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió de PM_{10}: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	37,5	45,0	42,5	38,8
Menorca	51,3	55,0	52,5	45,0
Eivissa	37,5	37,5	30,0	65,0
Formentera	57,5	62,5	60,0	50,0
Illes Balears	42,1	45,8	41,7	49,6

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.11. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió d'O_3: superacions del valor octohorari de protecció de la salut

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	80,0	80,0	84,0	88,0
Menorca	84,0	86,0	94,0	90,0
Eivissa	80,0	80,0	58,0	78,0
Formentera	44,0	64,0	76,0	56,0
Illes Balears	81,3	82,0	78,7	85,3

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Per obtenir el valor normalitzat, s'ha pres com a valor límit de nombre de superacions del valor octohorari el de 25, segons marca el Reial decret 102/2011, que es pren com a valor mínim. El valor màxim correspondria a 0 superacions.

3.5. Resultat de l'índex parcial de la qualitat de l'aire

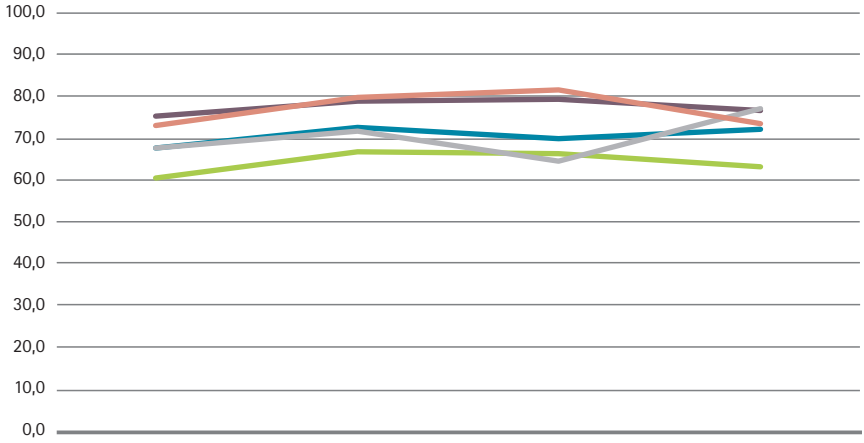
Tenint en compte els quatre indicadors esmentats i atès el pes de cadascun en l'índex parcial de qualitat de l'aire, els resultats per al període 2019-2022 es visualitzen en el gràfic I-S2.4.

No s'observen grans variacions, si bé és visible la millora de 2020 respecte de 2019 per causa del confinament. Tot i això, cal tenir en compte que la mesura de la qualitat de l'aire no tan sols és el resultat de l'acció humana a les Illes, sinó que també és conseqüència de la situació atmosfèrica global.

4. Transició energètica

La tercera dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears (ÍSM) és la de transició energètica, que fa referència a les relacions entre el consum energètic a les Illes Balears i la població real; és a dir, l'IPH, el PIB i la proporció de renovables.

Gràfic I-S2.4.
Resultats de l'índex de qualitat de l'aire

	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	67,8	72,4	70,0	72,2
Mallorca	60,6	66,9	66,4	63,1
Menorca	75,1	78,7	79,1	76,5
Eivissa	67,6	71,5	64,5	77,0
Formentera	73,0	79,5	81,4	73,5

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

L'índex de transició energètica de l'ÍSM es compon de tres indicadors parcials:

- El consum de l'energia final en relació amb l'IPH (ktep/pers.).
- L'eficiència energètica: energia final amb relació a l'energia primària (%).
- Intensitat energètica: consum d'energia primària (tep) pel que fa al PIB.
- Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%).

4.1. Consum d'energia final en relació amb l'IPH

Com en anys anteriors, les dades de consum energètic només estan a disposició amb un any de retard, per la qual cosa la informació arriba fins al 2021. Si es relaciona el consum d'energia final amb la població real de les Illes Balears, s'obté el quadre I.S2.12. L'aparició de la pandèmia el 2020 provocà una forta caiguda del consum d'energia final, que inicià la recuperació el 2021. Però més interessant que els valors absoluts és la relació

tep/pers., significativament més baixa el 2020. L'explicació l'hem de cercar en els efectes del confinament, amb la influència directa que va tenir en el sector dels transports (terrestres, aeris i marítims), així com en sector de serveis (turisme).

D'aquesta manera, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'energia final en relació amb l'IPH dona com a resultat el quadre I-S2.13. Per les raons esmentades, l'únic valor bo correspon a 2020, però no per raons estructurals, sinó conjunturals.

El criteri seguit per elaborar el valor normalitzat és agafar com a valor mínim el pitjor resultat de la sèrie de dades analitzada (1,54 tep/pers.), i adoptar com a valor màxim l'assoliment de l'objectiu d'eficiència energètica del 36 % per al consum d'energia final que marca la UE (estalvi sobre el consum de l'any 2010).

4.2. Eficiència energètica: energia final en relació amb l'energia primària

Aquest indicador fa referència a l'aprofitament que es fa de l'energia: compara la subministrada (primària) amb la consumida (final) i n'extreu l'eficàcia del consum energètic. En el quadre I-S2.14, hi figura el consum d'energia final i d'energia primària a les Illes Balears per al període (2019-2021). Cal indicar que, en el total de consum d'energia final figuren els sectors d'indústria (27.137 tep), transport (1.016.121 tep), el primari (27.980 tep), de serveis (297.934 tep), residencial (331.929 tep) i de serveis públics (39.762 tep).

Amb aquestes dades, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'eficiència energètica dona com a resultat el quadre I-S2.15. L'any 2020 representa l'únic valor bo, per les raons ja esmentades, mentre que el 2021, en què hi va haver una transició entre un any totalment turístic (2019) i un de restriccions (2020), també presenta un valor intermedi, si bé més proper al 2019. Això indica que l'eficiència energètica es perd més ràpidament del que es recupera l'economia.

En aquest cas, el criteri seguit per elaborar el valor normalitzat és adoptar com a valor mínim el pitjor resultat de la sèrie de dades analitzada (68 %) i prendre com a valor màxim l'assoliment d'un 80 % d'eficiència.

Quadre I-S2.12. Consum d'energia final en relació amb l'IPH (tep/pers.)

	2019	2020	2021
Consum d'energia final (tep)	2.086.513,61	1.297.858,46	1.740.862,85
Mitjana anual de l'IPH a les Illes Balears	1.516.941,4	1.292.241,2	1.394.937,8
Relació tep/pers.	1,38	1,00	1,25

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius

Quadre I-S2.13. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'energia final en relació amb l'IPH (tep/pers.)								
	2019		2020		2021		2022	
Illes Balears	43,5		95,5		61,4		s. d.	

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.14. Consum d'energia final i d'energia primària a les Illes Balears (2019-2021)			
	Consum d'energia final (tep)	Consum d'energia primària (tep)	Relació del consum d'energia final amb el consum d'energia primària (%)
2019	2.086.513,61	2.884.675,00	72%
2020	1.297.858,46	1.665.724,59	78%
2021	1.740.862,85	2.382.983,62	73%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius

Quadre I-S2.15. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'eficiència energètica: energia final vs. energia primària (%)								
	2019		2020		2021		2022	
Illes Balears	31,8		81,5		38,2		s. d.	

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

4.3. Intensitat energètica: consum d'energia primària (tep) en relació amb el PIB

En aquest cas, l'indicador es calcula fent una comparativa entre el consum d'energia primària (tep) en relació amb el PIB. Fa referència a l'eficiència energètica d'una economia en el sentit de quantificar les unitats d'energia (en aquest cas, tep) que es necessiten per produir una unitat de riquesa, és a dir, el PIB. En el quadre I-S2.16, hi figuren els valors dels darrers anys dels quals es disposa d'informació.

El valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'intensitat energètica, en funció de les dades esmentades, dona com a resultat el quadre I-S2.17. Com passa amb l'índex d'eficiència energètica i per les mateixes raons, el 2020 obté el valor òptim. També s'observa que el 2021, tot moure's entre els valors del 2020 i el 2019, és més proper al 2019, tot i estar en procés de recuperació econòmica. La conseqüència que se'n deriva és que, com en el cas de l'indicador anterior, es perd a major ritme l'òptim d'intensitat energètica del que es recupera l'economia.

Quadre I-S2.16. Dades de consum brut i PIB Illes Balears (2019-2021)			
	Consum brut (tep)	PIB a preus de mercat (€)	tep/PIB
2019	2.884.675	33.935.302	0,085
2020	1.665.725	26.186.402	0,064
2021	2.382.984	30.321.427	0,079

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius i INE

Quadre I-S2.17. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'intensitat energètica: consum d'energia primària en relació amb el PIB (tep/€)				
	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	65,5	100,0	77,9	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Per a l'elaboració dels valors normalitzats, s'ha pres com a valor mínim el pitjor resultat de la sèrie de dades analitzada (0,12 tep/€). S'ha pres com a valor màxim l'assoliment de l'objectiu d'eficiència energètica del 39 % per al consum d'energia primària que preveu aprovar pròximament la Unió Europea, que es correspon a 0,07 tep/€.

4.4. Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària

Aquest índex fa referència a la fracció d'energia renovable, mesurat en tant per cent, respecte del consum total d'energia primària, per esbrinar l'estat de la nostra comunitat en el procés de descarbonització. Es consideren com a renovables l'energia solar i eòlica, la biomassa i el 50 % de l'energia procedent dels residus biodegradables. En aquest sentit, els valors per al període 2019-2021 figuren en el quadre I-S2.18.

Aquests valors donen com a resultat, per al valor de l'indicador normalitzat (0-100) de proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (Vegeu el quadre I-S2.19). El valor de 2020 no respon a una realitat estructural, ja que, si s'observen les dades del quadre I-S2.18 i es tenen en compte els residus (recordem que el Pla d'Acció Nacional d'Energies Renovables 2011-2020 considera el 50 % dels RSU incinerats com a energia renovable), el 2020 va ser l'any que menys renovables va produir dels tres de la sèrie. Però com que aquest any va ser amb diferència el que va tenir el menor valor del consum brut, el quocient surt favorable.

Per obtenir els valors normalitzats, s'ha pres com a valor mínim una participació nul·la de les renovables (0 %). Com a valor màxim s'ha tingut en compte l'assoliment del 40 % de quota d'energia renovable en el consum d'energia, el valor que proposa la Unió Europea per al 2030.

Quadre I-S2.18. Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%) (2019-2021)			
	2019	2020	2021
Consum brut	2.884.675	1.665.725	2.382.984
Energia solar i eòlica	9.937	10.483	20.949
Biomassa	8.194	9.573	10.864
Renovables	18.131	20.056	31.813
Renovables + residus	75.772	60.990	80.586
% de renovable + residus	2,6%	3,7%	3,4%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius

4.5. Resultat de l'índex parcial de transició energètica

Amb els valors assolits en els quatre indicadors energètics, el resultat de l'índex de transició energètica per a les Balears en el període 2019-2021 és el que figura en el gràfic I-S2.5. L'any 2020 va ser excepcional en molts d'aspectes, raó per la qual els valors indicats en el gràfic per aquest any, com ja hem esmentat en aquest apartat, no s'han de prendre com una situació estructural, sinó conjuntural. Sí que cal destacar la millora de 2021, any de transició econòmica, respecte de 2019. Caldrà veure, amb les dades de 2022, si la millora és una tendència o si bé també es tracta d'una situació conjuntural.

5. Consum i qualitat de l'aigua

La quarta dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears és el consum i la qualitat de l'aigua, que pràcticament fa referència al cicle de l'aigua, començant per les reserves hídriques, continuant pel consum d'aigua de proveïment urbà i acabant amb la qualitat de les aigües que entren i surten de les depuradores. Finalment, també es té en compte la influència de tot plegat en la qualitat de les aigües de bany.

L'índex de consum i qualitat de l'aigua de l'ÍSM es compon de cinc indicadors parcials:

- Evolució anual de les reserves hídriques (%).
- Consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/persona/dia).
- Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (%).
- Percentatge d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) (%).
- Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent o bona (%).

Quadre I-S2.19. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%)

	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	6,6	100,0	8,5	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

5.1. Evolució anual de les reserves hídriques

Les reserves hídriques, ponderades i mesurades en tant per cent, en el decurs de 2022, segregades per illes, es visualitzen en el gràfic I.S2.6 i es detallen en el quadre I-S2.20, on, a més, figura la variació interanual. En general, els valors registrats són inferiors als de 2021, en consonància amb les precipitacions, tal com s'ha esmentat en el capítol de meteorologia.

El valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'evolució anual de les reserves hídriques (%) es detalla en el quadre I-S2.21. Les dades no són bones en cap de les illes, atesa la deriva dels darrers anys provocada pel canvi climàtic.

Malgrat la recuperació dels darrers mesos del 2022, la situació continua sent dolenta, com en els anys anteriors. Les extraccions fetes els mesos d'estiu, que és quan hi ha més població a les Illes, afegit a la pluviositat descendent, marquen la tendència.

Per assolir el valor normalitzat, s'agafa com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (42,83 %). Per altra banda, es pren com a valor objectiu mantenir el 100 % de les reserves.

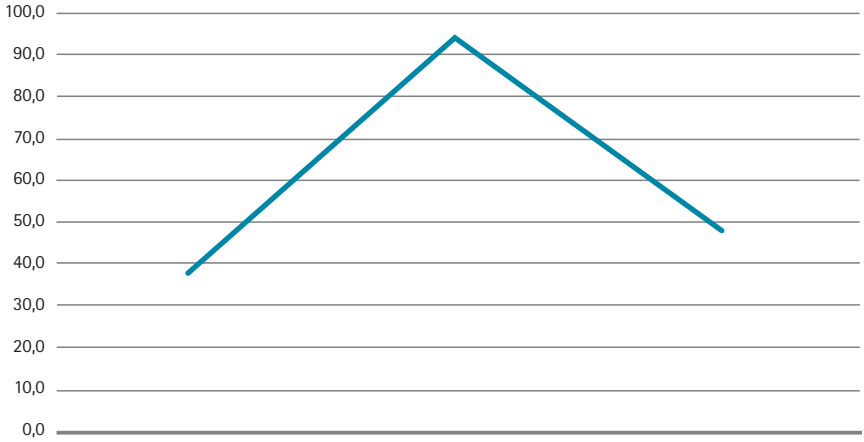
5.2. Indicador del consum d'aigua de proveïment urbà per IPH

El 2022, el volum d'aigua de consum subministrat en el conjunt de les Illes Balears va ser de 138,9 hm^3 (un 8,59 % més que el 2021), del qual es consumiren 102,4 hm^3. Això suposa unes pèrdues del 26,3 % (1,1 punts percentuals menys que l'any anterior).

Per origen de l'aigua subministrada, la subterrània, amb 86,7 hm^3, va representar un 62,4 % del total (1,1 punts percentuals menys que el 2021); la dessalinitzada, amb 14,5 hm^3, suposà un 10,4 % (0,4 punts més que l'any anterior); la indiferenciada (barreja d'aigües subterrànies, dessalinitzades i, fins i tot, superficials en percentatges desconeguts), amb 19,8 hm^3, un 14,2 % (en puja 1,3); la potabilitzada (aigües subterrànies amb un contingut alt de sals que ha passat per un procés de potabilització), amb 9,4 hm^3, el 6,7 % (en baixa 0,04) i la superficial, amb 8,6 hm^3, un 6,2 % (en baixa 0,5). L'evolució des del 2012, amb especificació del seu origen, es representa en el gràfic I.S2.7.

Respecte al que és pròpiament el consum, en el quadre I-S2.22 figuren els valors registrats en el conjunt de les Illes Balears per al període 2016-2022. El consum se segrega en m^3/IPH i en l/IPH/dia.

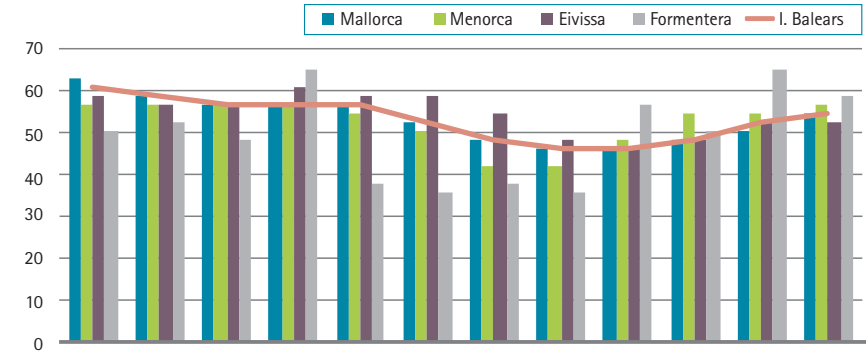
Gràfic I-S2.5.
Resultat de l'índex de transició energètica

	2019	2020	2021
Illes Balears	38,0	94,3	48,3

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.6.
Evolució mensual de les reserves hídriques, en % (2022)

	Gen	Febr	Març	Abr	Maig	Juny	Jul	Ago	Set	Oct	Nov	Des
Mallorca	63	59	58	57	56	53	49	46	46	48	51	55
Menorca	57	57	56	57	55	50	43	43	49	54	55	57
Eivissa	59	57	58	61	59	59	55	49	47	49	52	52
Formentera	51	52	48	65	39	37	39	37	57	51	66	60
I. Balears	62	59	58	58	56	53	49	46	46	48	52	55

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG de Recursos Hídrics

Quadre I-S2.20. Evolució de les reserves hídriques en % (2010-2022)

	Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual
2010	83,7%		58,8%		57,9%		45,5%	
2011	66,5%	-17,2%	59,0%	0,2%	50,9%	-7,0%	52,5%	7,0%
2012	61,6%	-4,9%	58,0%	-1,0%	57,7%	6,8%	42,8%	-9,7%
2013	58,3%	-3,3%	58,4%	0,4%	52,8%	-4,8%	44,8%	1,9%
2014	56,7%	-1,7%	59,3%	0,8%	43,2%	-9,7%	49,0%	4,3%
2015	58,1%	1,4%	67,3%	8,1%	43,8%	0,6%	43,3%	-5,8%
2016	46,9%	-11,2%	61,0%	-6,3%	42,8%	-0,9%	48,8%	5,5%
2017	63,0%	16,1%	61,2%	0,2%	66,2%	23,3%	55,8%	7,0%
2018	62,8%	-0,3%	57,8%	-3,3%	53,3%	-12,9%	53,4%	-2,3%
2019	58,9%	-3,8%	60,8%	3,0%	52,0%	-1,3%	57,1%	3,7%
2020	67,9%	9,0%	62,0%	1,2%	49,6%	-2,4%	55,2%	-1,9%
2021	55,5%	-12,4%	54,8%	-7,3%	49,4%	-0,2%	50,8%	-4,3%
2022	56,6%	1,1%	47,9%	-6,9%	54,7%	5,3%	50,2%	-0,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG de Recursos Hídrics

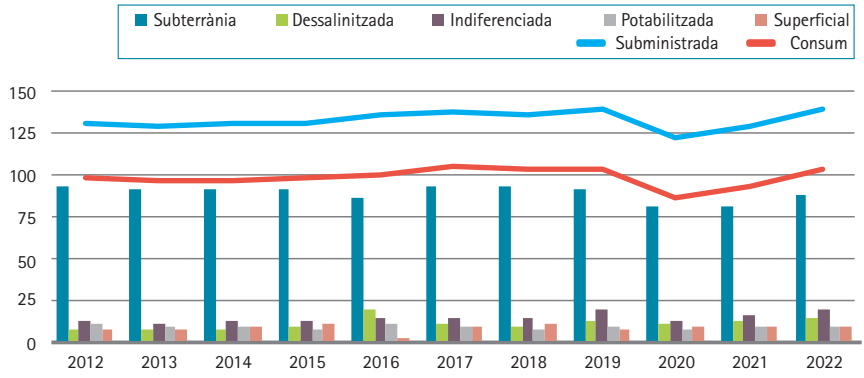
Quadre I-S2.21. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'evolució anual de les reserves hídriques (%)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	28,1	43,9	22,2	24,1
Menorca	31,5	33,5	20,9	8,9
Eivissa	16,0	11,8	11,5	20,8
Formentera	24,9	21,6	14,0	12,9
Illes Balears	28,1	43,9	22,2	24,1

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.7.

Subministrament d'aigua a les Illes Balears, en hm³ (2012-2022)

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Quadre I-S2.22. Consum d'aigua en relació amb l'IPH a les Illes Balears (2016-2022)

Any	Consum total (hm³)	Valor mitjà de l'IPH	Consum per IPH (m³/pers.)	Consum per IPH (l/pers./dia)
2016	100,02	1.477.597	67,69	185,45
2017	103,71	1.499.345	69,17	189,51
2018	102,09	1.504.351	67,86	185,93
2019	102,49	1.516.941	67,57	185,11
2020	85,91	1.292.241	66,48	182,13
2021	92,94	1.394.938	66,62	182,53
2022	102,38	1.544.525	66,28	181,60

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Recursos Hídrics i l'Ibestat

Quadre I-S2.23. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/pers./dia)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	5,0	10,2	9,1	9,2
Menorca	0,0	0,0	0,0	0,1
Eivissa	21,2	14,9	17,9	16,8
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0
Illes Balears	7,1	10,4	10,0	11,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

En el quadre I-S2.23 figura el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/pers./dia).

Menorca té el pitjor valor a causa que, malgrat que disposa de reserves hídriques acceptables, el consum per persona és el més alt de les Illes Balears. En el cas contrari hi ha Formentera, on, malgrat que només es consumeix aigua dessalinitzada, el consum per persona és el més baix de l'arxipèlag.

Per obtenir els valors normalitzats, s'ha pres com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (191,66 litres/pers./dia). Per altra banda, com a valor màxim s'ha adoptat l'objectiu que marca l'OMS, de 100 litres/pers./dia.

5.3. Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores

Sovint, es valora l'efectivitat de la depuració únicament per la qualitat de les aigües de sortida. Però per poder valorar-la, també s'ha de tenir en compte la qualitat de les aigües d'entrada, les quals condicionen el producte final. En aquest indicador es mesura el percentatge d'incompliment de les aigües d'entrada en percentatge.

En el gràfic I-S2.8 es pot visualitzar l'evolució del percentatge d'incompliment de l'aigua d'entrada a les depuradores, on s'observa l'alt percentatge d'incompliment a les Pitiüses. Els resultats en el valor normalitzat (0-100) dels incompliments esmentats es detallen en el quadre I-S2.24.

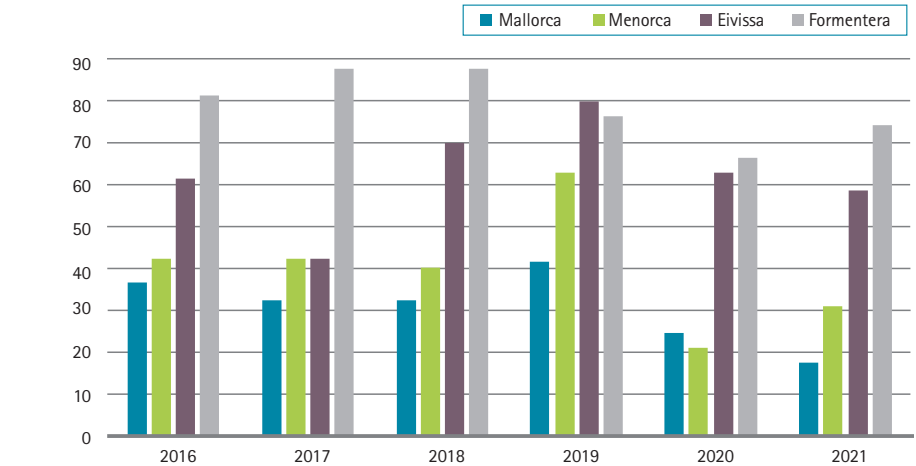
S'ha pres com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (88,5 %), i com a valor màxim, l'objectiu que tota l'aigua compleixi els objectius normatius, resultant un 0 % d'incompliment. Hi ha una millora clara de 2020 respecte de 2019 a causa del confinament. Per aquesta raó, serà interessant disposar de les dades de 2022, més properes a les de 2019 que a les de 2021 pel que fa a l'IPH.

5.4. Percentatge d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD)

Els percentatges d'incompliment dels efluents dels EDAR (anomenats ARUD, aigua residual urbana depurada) per a cadascu-

na de les illes, en el període 2016-2021 (no disposam de dades de 2022), es visualitza en el gràfic I.S2.9. No hi figura Formentera pel fet de complir els requisits en aquest període. En el cas de Mallorca, el percentatge fa referència als EDAR d'Abaqua. Els percentatges estan fets sobre el total (Abaqua) de cada illa.

Gràfic I-S2.8.
Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (2016-2021)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mallorca	36,9	32,7	32,9	42,3	25,1	17,4
Menorca	42,5	42,4	40,9	63,7	21	31,2
Eivissa	61,8	43	70,5	81,1	63,7	59
Formentera	82,4	88,3	88,5	77,1	66,8	75

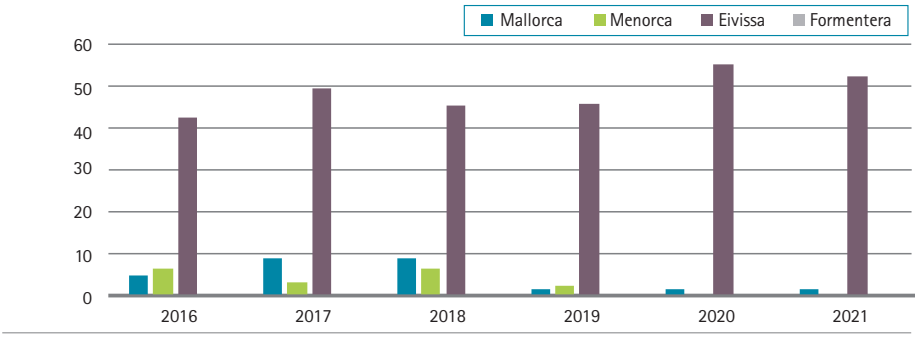
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Abaqua

Quadre I-S2.24. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	52,2	71,6	80,3	s. d.
Menorca	28,0	76,3	64,7	s. d.
Eivissa	8,4	28,0	33,3	s. d.
Formentera	28,0	24,5	15,3	s. d.
Illes Balears	52,2	71,6	80,3	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.9.
Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (2016-2021)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mallorca	4,3	8,5	8,3	1	1	1
Menorca	6,1	2,8	5,9	1,7	0	0
Eivissa	42	49	44,9	45,2	54,7	51,9
Formentera	0	0	0	0	0	0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Abaqua

Els resultats en el valor normalitzat (0-100) dels incompliments esmentats de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) es detallen en el quadre I-S2.25. S'ha tingut en compte com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (49 %). Com a valor màxim, s'ha pres l'objectiu que tota l'aigua compleixi amb els objectius normatius, resultant un 0 % d'incompliment.

Quadre I-S2.25. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatges d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	98,0	98,0	98,0	s. d.
Menorca	96,5	100,0	100,0	s. d.
Eivissa	7,8	0,0	0,0	s. d.
Formentera	100,0	100,0	100,0	s. d.
Illes Balears	98,0	98,0	98,0	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.26. Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2011	95,0	97,0	97,0	100,0	95,6
2012	95,0	93,0	100,0	100,0	95,9
2013	95,6	93,4	97,0	100,0	96,4
2014	98,0	90,5	100,0	100,0	97,4
2015	94,5	94,0	100,0	100,0	95,9
2016	94,0	100,0	98,0	100,0	96,4
2017	95,0	97,0	98,0	100,0	95,6
2018	96,0	93,0	93,0	100,0	95,3
2019	98,0	97,0	95,0	100,0	94,4
2020	98,0	94,0	93,0	100,0	96,4
2021	96,0	94,0	88,0	100,0	94,2
2022	96,0	90,0	88,0	100,0	93,2

Font: Elaboració pròpia a partir de la DG de Salut Pública i Participació

Contràriament al que passa amb els cabals d'entrada, els de sortida mantenen un nivell bo d'efectivitat, amb l'excepció d'Eivissa, on, igual que en anys anteriors, no és així. En aquest cas, també podrà ser interessant contrastar les dades amb les del 2022.

5.5. Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent o bona (%)

Com cada any, a finals de la temporada estiuenca del 2022 es va fer l'avaluació i la qualificació de les aigües de bany. Cal recordar que la qualitat es classifica com a «excel·lent», «bona», «suficient» o «insuficient» segons els criteris que no han canviat des de la memòria de 2017. La situació dels punts de mostreig s'indiquen en el quadre I-S2.26, on les dades són el percentatge de qualificació excel·lent o bona sobre el total de punts de mostreig.

L'evolució interanual de la qualitat de les aigües de bany per al període 2012-2022 dona com a resultat el gràfic I.2.10, on les dades són el percentatge de punts de mostreig sobre el total de les Balears. Malgrat que a l'indicador normalitzat els punts amb la qualificació d'excel·lent o bona es consideren en conjunt com a positius, en el gràfic s'observa el descens progressiu de les excel·lents en benefici de les bones. Això indica que hi ha un empitjorament progressiu de la qualitat de l'aigua.

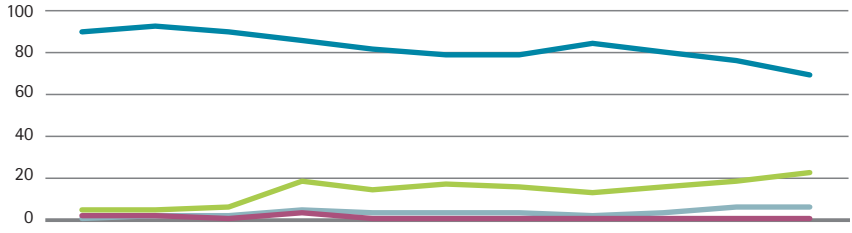
Els resultats en el valor normalitzat (0-100) de l'indicador del percentatge de zones

de bany amb qualificació excel·lent i bona (%) s'esmenten en el quadre I-S2.27.

Tot i que no s'ha detectat cap vessament destacable, el 2022 confirma la tendència a l'empitjorament de la qualitat de les aigües de bany. Cal remarcar que els valors de Menorca i Eivissa són dolents, però que en el primer cas és probable que sigui degut a una situació conjuntural, mentre que a Eivissa ve d'anys anteriors i es pot considerar estructural (recordem la baixa qualitat de les aigües que surten de les depuradores eivissenques).

Per elaborar el valor normalitzat, s'ha pres com a pitjor valor el percentatge més baix de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona (90,5 %). S'ha agafat com a valor òptim el 100 % de les aigües de bany amb qualificació excel·lent i bona.

Gràfic I-S2.10.
Evolució de la qualitat de les aigües bany, en % (2012-2022)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Excel·lent	91	93	91	86	82	79	80	85	81	76	70
Bona	5	4	6	19	14	17	16	12	15	18	23
Suficient	1	2	2	5	3	3	4	2	3	6	6
Insuficient	2	2	1	3	1	1	1	1	1	1	0

Font: Elaboració pròpia a partir de la DG de Salut Pública i Participació

Quadre I-S2.27. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent o bona

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	78,9	78,9	57,9	57,9
Menorca	68,4	36,8	36,8	0,0
Eivissa	47,4	26,3	0,0	0,0
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0
Illes Balears	41,1	62,1	39,4	28,4

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

5.6. Resultat de l'índex de consum i la qualitat de l'aigua

Els resultats de l'índex parcial, atesos els valors i les ponderacions dels indicadors que el componen, es visualitzen en el gràfic I-S2.11. Les dades arriben a 2021, atès que no es disposa de dades de la qualitat dels cabals d'entrada i sortida de les depuradores per al 2022.

A les illes majors, es detecta la millora provocada pel confinament, mentre que a Eivissa la línia és descendent i Formentera es veu arrossegada per l'àmbit d'influència de la Pitiüsa major.

6. Territori i biodiversitat

La cinquena dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears és la de territori i biodiversitat, que fa referència a la protecció i gestió del territori, tant terrestre com marí, així com la incidència en la biodiversitat.

L'índex de territori i biodiversitat de l'ÍSM es compon de quatre indicadors parcials:

- Percentatge de superfície terrestre protegida.
- Percentatge de superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer.
- Percentatge de superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total.
- Percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori.

6.1. Superfície terrestre protegida

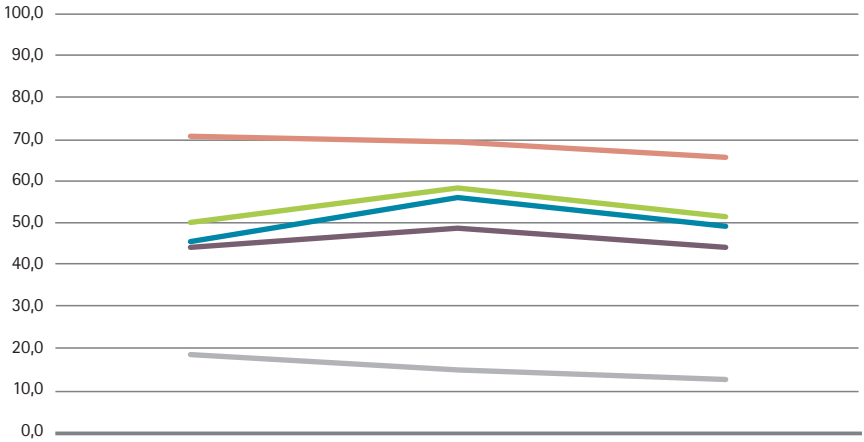
L'indicador fa referència a la proporció entre la superfície terrestre que disposa d'alguna figura de protecció, identificada per la Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat del Govern balear, respecte de la superfície terrestre total de cada illa mesurada en tant per cent. Les dades per al 2022 són les que figuren en el quadre I-S2.28.

Amb aquestes dades, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície terrestre protegida dona com a resultat el quadre I-S2.29.

En el cas de Mallorca, l'any 2021 es va ampliar la zona protegida de s'Albufera, que va passar de 1.646,48 a 2.036,24 hectàrees. Per altra banda, a la superfície del Parc Natural de la Península de Llevant s'han afegit les reserves naturals de la zona. També cal tenir en compte que les reserves naturals del torrent de Pareis i ses Ufanes ja figuren en el còmput del paratge natural de la serra de Tramuntana.

Pel que fa a Menorca, a la superfície de l'albufera des Grau s'han afegit les reserves naturals de la zona. Això també s'ha fet a la superfície protegida de ses Salines d'Eivissa i Formentera. Per assolir els valors numèrics, s'ha tingut en compte que el *social progress index* utilitza el valor de 40 % de superfície protegida respecte al total com a valor objectiu, partint d'una anàlisi de totes les regions europees.

Gràfic I-S2.11.
Índex de consum i qualitat de l'aigua

	2019	2020	2021
Illes Balears	45,3	55,9	48,8
Mallorca	50,1	58,2	51,2
Menorca	44,0	48,7	43,8
Eivissa	18,5	14,5	12,3
Formentera	70,3	68,9	65,6

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.28. Superfície terrestre protegida (2022)

Illa	Zona	ha protegides	% del territori
Mallorca	Cabrera	1.316,0	19,2%
	S'Albufera	2.036,2	
	Mondragó	750,3	
	Sa Dragonera	274,4	
	Península de Llevant	1.673,4	
	Serra de Tramuntana	61.961,0	
	S'Albufereta de Pollença	211,4	
	Es Trenc	1.441,1	
Menorca	Albufera des Grau	3.438,3	4,9%
Eivissa	Es Vedrà, es Vedranell i illots de Ponent	232,7	0,4%

continua

Illa	Zona	ha protegides	% del territori
Formentera	Ses Salines	2.752,8	33,4%
Illes Balears		76.087,5	15,2%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG d'Espais Naturals i Biodiversitat

Quadre I-S2.29. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superfície terrestre protegida (%)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	47,6	47,6	47,9	47,9
Menorca	12,4	12,4	12,4	12,4
Eivissa	1,0	1,0	1,0	1,0
Formentera	83,4	83,4	83,4	83,4
Illes Balears	38,0	38,0	38,2	38,2

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

6.2. Superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer

Aquest indicador fa referència als mateixos conceptes que l'indicador anterior però, en aquest cas, de la superfície marina. És a dir, tracta la proporció entre la superfície marina que disposa d'alguna figura de protecció, identificada per la Direcció General de Pesca i Medi Marí i per l'Informe Mar Balear, respecte de la superfície corresponent a la mar Balear mesurada en tant per cent. La superfície de la mar Balear és de 28.290 km^2. També en aquest cas, el valor de la superfície marina protegida (637,05 km^2) no ha variat en els darrers quatre anys. D'aquesta manera, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície marina protegida dona com a resultat el quadre I-S2.30.

Per tant, la situació tampoc no és bona, tenint en compte que, per assolir els valors numèrics de l'indicador, s'ha considerat com a valor objectiu màxim el 10 % de la superfície de la mar Balear.

6.3. Superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total

Aquest indicador fa referència a la superfície forestal cremada durant un any respecte de la superfície forestal total en percentatge. El 2022, en el conjunt de les Illes Balears es van cremar un total d'11,3 hectàrees, un 90 % menys que l'any anterior. Per illes, a Mallorca es cremaren 8,82 hectàrees (un 92,0 % menys que l'any anterior); a Menorca, 1,07 hectàrees (el 2021 pràcticament no hi va haver incendis); a Eivissa se'n cremaren 1,40 (un 43,3 % menys), i a Formentera, 0,02 hectàrees (l'any anterior

no hi va haver incendis). Amb aquestes dades, l'evolució de la superfície cremada en el conjunt de les Illes Balears dona com a resultat el gràfic I-S2.12.

Amb les dades esmentades, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície forestal cremada dona com a resultat el quadre I-S2.31. S'agafa com a valor pitjor el percentatge de superfície forestal cremada equivalent a l'incendi del 2013 de la serra de Tramuntana. Per altra banda, es pren com a valor òptim el 0 %, com a no ocurrència de cap incendi.

6.4. Percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori

En aquest cas, l'indicador fa referència a les cobertes no artificials (vegetació natural, agrícola i zones humides) gestionades amb un acord de custòdia del territori. Aquest càlcul s'obté fent el quocient entre la superfície amb acord de custòdia i les cobertes no artificials (cobertes de vegetació natural, agrícoles i zones humides). Les dades de partida figuren en el quadre I-S2.32.

Amb les dades de la taula, el valor normalitzat (0-100) de percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori es detalla en el quadre I-S2.33.

Per obtenir els valors, es pren com a valor pitjor un 0 % de superfície amb acord de custòdia. Per altra banda, s'agafa com a òptim el valor equivalent al 7,5 % de superfície de sòl no artificial.

6.5. Resultat de l'índex de territori i biodiversitat

El resultat de l'índex parcial de territori i biodiversitat per a les Illes en el període 2019-2022 és el que figura en el gràfic I-S2.13.

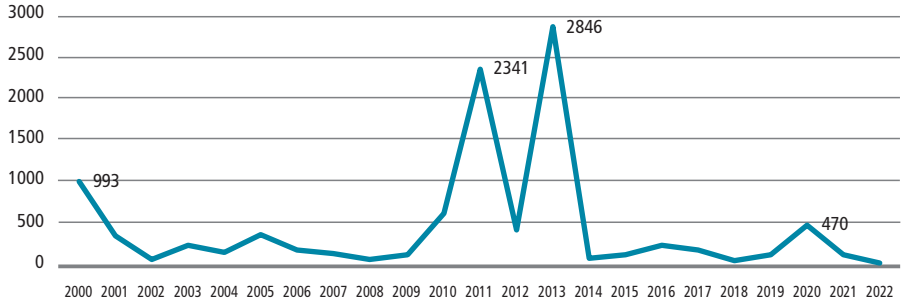
La millora en el conjunt de les Balears és provocada per l'avançament a Eivissa. A la vegada, aquest és conseqüència de la millora de l'indicador del percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori, tot i que representi un 17 % sobre el total de l'índex parcial.

Quadre I-S2.30. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer (%)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	22,5	22,5	22,5	22,5
Menorca	22,5	22,5	22,5	22,5
Eivissa	22,5	22,5	22,5	22,5
Formentera	22,5	22,5	22,5	22,5
Illes Balears	22,5	22,5	22,5	22,5

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.12.
Superfície forestal cremada a les Illes Balears, en ha (2010-2020)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ibestat i del Servei de Gestió Forestal del Govern de les Illes Balears

Quadre I-S2.31. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total (%)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	96,5	83,9	96,1	99,7
Menorca	100,0	100,0	100,0	99,8
Eivissa	99,1	97,7	99,6	99,8
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0
Illes Balears	97,5	88,7	97,3	99,7

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.32. Superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori, en ha (2019-2022)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2019	8.097,4	1.808,7	13,6	0,0	9.919,6
2020	8.585,6	2.704,7	14,5	0,0	11.304,8
2021	8.585,6	2.704,7	14,5	0,0	11.304,8
2022	8.295,5	2.704,7	17.069,0	0,0	28.069,4

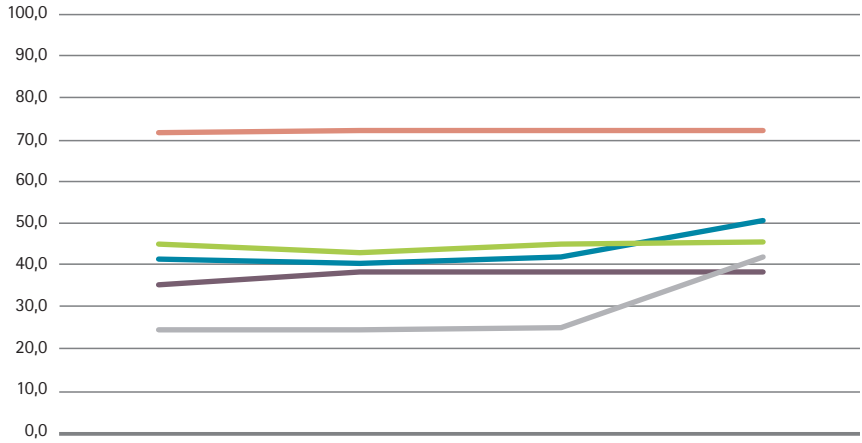
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'ICTIB i ICGIB

Quadre I-S2.33. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	32,0	33,5	33,5	32,4
Menorca	38,3	57,3	57,3	57,3
Eivissa	0,4	0,4	0,4	100,0
Formentera	0,0	0,0	0,0	0,0
Illes Balears	28,6	32,6	32,6	80,9

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.13.
Índex de gestió del territori i biodiversitat

	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	41,4	40,6	42,1	50,7
Mallorca	45,0	43,1	45,3	45,7
Menorca	35,0	38,3	38,3	38,2
Eivissa	24,7	24,4	24,8	41,7
Formentera	72,0	72,0	72,0	72,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

7. Gestió i circularitat de residus

La sisena dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears (ÍSM) és la de gestió i circularitat de residus, que fa referència a la quantitat de recursos naturals utilitzats per satisfer les necessitats de les persones. També valora l'eficiència dels recursos que es fan servir, en el sentit de mantenir-los i recircular-los en el sistema tantes vegades com sigui possible, minimitzant la generació de residus.

L'índex de gestió i circularitat de residus de l'ÍSM es compon de tres indicadors parcials:

- Generació de residus municipals en relació amb l'IPH.
- Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats.
- Evolució de la recollida de residus perillosos respecte als valors del 2010.

7.1. Generació de residus municipals en relació amb l'IPH

Aquest indicador analitza l'evolució interanual de la producció de residus municipals mesurats en quilograms per persona i dia, tenint en compte l'IPH. Les dades per al període 2019-2022 es visualitzen en el gràfic I-S2.14. El major pes de Mallorca en el còmput total fa que els valors d'aquesta illa i la del conjunt de l'arxipèlag siguin molt semblants.

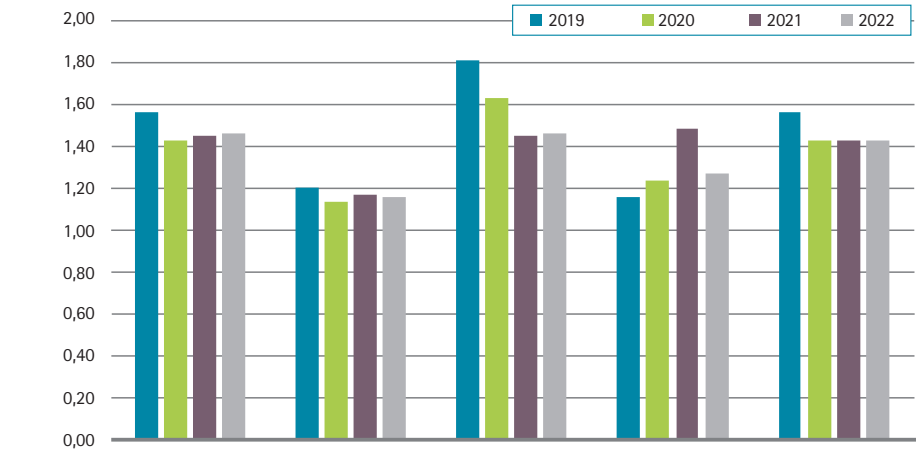
Amb les dades del gràfic anterior, l'indicador normalitzat (0-100) de producció de residus municipals dona com a resultat el quadre I-S2.34. Per elaborar-lo, s'han tingut en compte els nivells que marca la Llei 8/2019, de residus i sòls contaminats de les Illes Balears. En aquest sentit, s'ha pres com a valor mínim el pitjor resultat dels obtinguts (Mallorca, 1,55 kg/pers./dia), mentre que s'ha agafat com a valor òptim el 15 % de reducció, tenint en compte que serà un valor que s'ha d'incrementar, atès que la llei exigeix assolir un 20 % el 2030 respecte als valors del 2010. Es calcula el valor per a cada illa.

Cal destacar que, en el conjunt de les Illes Balears el confinament decretat a causa de la pandèmia va representar una millora, però la incorporació progressiva del turisme no té una afectació significativa. Cas a part és Formentera, on les fluctuacions de l'IPH són molt importants i això queda reflectit en l'indicador normalitzat.

7.2. Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats

En aquest cas, l'indicador fa referència a la proporció, mesurada en tant per cent, de recollida selectiva respecte del total de residus. En el còmput de recollida selectiva, hi entra el paper, el vidre, els plàstics i envasos i la fracció orgànica (FORM). Tenint en compte aquesta darrera observació, l'evolució dels valors de la proporció de recollida selectiva per al període 2019-2022 es detalla al gràfic I.S2.15.

Gràfic I-S2.14.
Generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/pers./dia)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2019	1,55	1,19	1,81	1,15	1,55
2020	1,42	1,13	1,62	1,23	1,42
2021	1,45	1,16	1,44	1,48	1,42
2022	1,45	1,15	1,45	1,26	1,42

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera i l'Ibestat

Quadre I-S2.34. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/pers./dia)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	0,0	24,0	19,3	18,6
Menorca	65,0	75,9	71,5	72,5
Eivissa	0,0	0,0	20,4	18,1
Formentera	72,1	59,1	13,5	52,8
Illes Balears	0,1	24,2	23,9	23,7

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

La millora dels percentatges (significatiu en el cas d'Eivissa) es veu reflectida en els valors de l'indicador normalitzat (0-100) del percentatge de recollida selectiva que figura en el quadre I-S2.35.

Malgrat la millora abans esmentada, els valors no són bons, atès que, d'acord amb els nivells que marca la Llei 8/2019, de residus i sòls contaminats de les Illes Balears, s'ha adoptat com a valor òptim

el 65 % de recollida selectiva que ha de tenir lloc el 2030. Tenint en compte que la llei indica el valor sobre recollida selectiva neta, s'incrementa el valor objectiu fins a un 75 %. És a dir, malgrat la millora, encara s'és lluny dels objectius que cal assolir.

7.3. Evolució de la recollida de residus perillosos respecte als valors del 2010

Aquest indicador fa referència, com el nom indica, a la recollida de residus perillosos, entenent com a tals els que contenen propietats intrínseques que presenten riscos per a la salut i el medi ambient. Les darreres dades de què disposam corresponen a 2017. Per a l'indicador normalitzat (0-100) de recollida de residus perillosos, es tenen en compte els objectius del Pla Director Sectorial de Prevenció i Gestió de Residus Perillosos de les Illes Balears (PDSGP-RP). En aquest sentit, com a valor mínim, es pren l'objectiu de reducció del 10 % de la generació de residus perillosos l'any 2021 respecte als valors del 2010. Com a valor òptim, s'agafa el nivell de reducció més elevat del 65 %. Atesa la limitació en la disposició de les dades, no s'adjunta quadre de l'evolució de l'indicador normalitzat (0-100).

7.4. Resultat de l'índex parcial de gestió i circularitat de residus

Tenint en compte la manca d'informació referent a la generació de residus perillosos —indicador en el qual s'ha imputat el valor de 2017 a cada any—, el resultat de l'índex parcial de gestió i circularitat de residus dona com a resultat el gràfic I.S2.16, on pràcticament són indistingibles les línies de Mallorca i les Illes Balears.

7.5. Resultats de l'indicador sintètic mediambiental de les Illes Balears

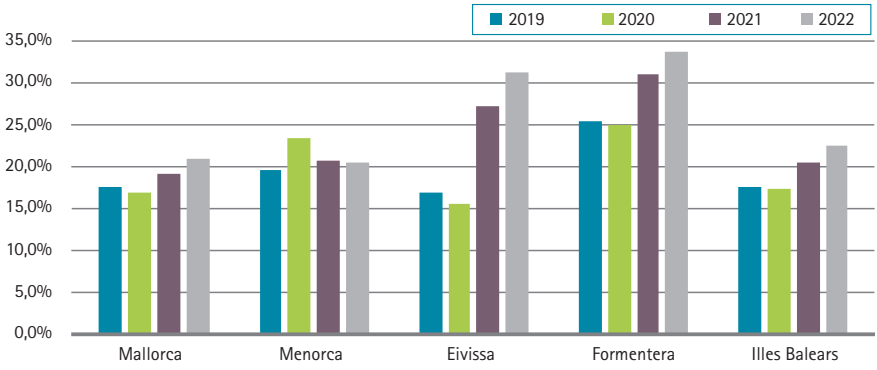
L'evolució de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears des de 2019 queda reflectit en el quadre I-S2.36. Malgrat que no es disposa de dades actualitzades per al 2022 de tres dels índexs parcials, igualment es poden extreure algunes conclusions.

La millora observada el 2020 respecte del 2019 és causada per diversos factors, tots a conseqüència de les limitacions de mobilitat decretades arran de la pandèmia. Així, l'índex de qualitat de l'aire va ser afavorit per un descens significatiu del transport, que es va traduir en una baixada important del funcionament de motors alimentats per combustibles fòssils. Aquest fet també es va reflectir en l'índex de transició energètica, en baixar la quantitat d'energia consumida per habitant i, de retruc, en l'augment de la proporció de les energies renovables, no perquè hi hagués un augment significatiu d'aquestes, sinó perquè en disminuir el consum d'energies d'origen fòssil, la proporció va augmentar sensiblement. En canvi, en altres índexs, com el de resiliència climàtica, hi ha un retrocés, ja que hi influeixen factors naturals que poc tenen a veure amb la mobilitat humana.

L'evolució de l'ÍSM des del 2020 fins al 2022, almenys en els casos en què es disposa de dades, és de lleugera millora. Si bé en tots els casos aquesta no és gaire

destacable (en el darrer any, l'índex de gestió del territori i biodiversitat millora 0,7 punts, el de qualitat de l'aire ho fa 2,2 punts i el de gestió i circularitat de residus millora 0,9 punts), cal remarcar l'evolució dels dos darrers, ja que, malgrat l'augment progressiu d'activitat econòmica, això no s'ha traduït en un empitjorament de la qualitat atmosfèrica ni de la circularitat en matèria de residus.

Gràfic I-S2.15.
Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats (2019-2022)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2019	17,7%	19,7%	17,1%	25,6%	17,8%
2020	17,0%	23,6%	15,8%	25,0%	17,4%
2021	19,3%	20,8%	27,5%	31,3%	20,7%
2022	21,0%	20,6%	31,5%	33,9%	22,7%

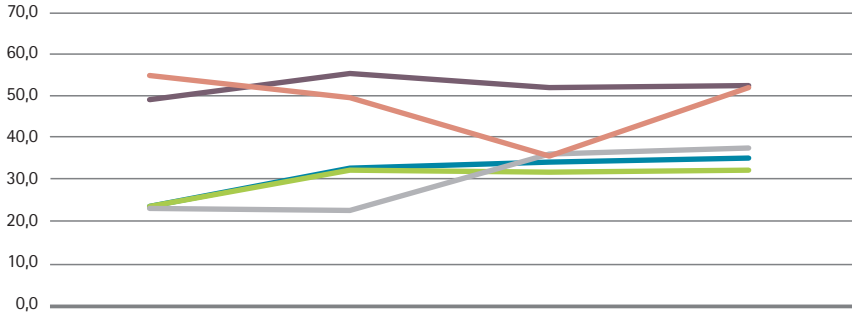
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

Quadre I-S2.35. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	23,5	22,7	25,7	28,0
Menorca	26,3	31,5	27,8	27,5
Eivissa	22,8	21,1	36,6	42,0
Formentera	34,1	33,4	41,7	45,2
Illes Balears	23,7	23,2	27,7	30,3

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.16.
Índex de gestió i circularitat de residus

	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	23,8	32,8	34,4	35,3
Mallorca	23,7	32,5	31,9	32,5
Menorca	49,5	55,6	52,5	52,8
Eivissa	23,4	22,8	36,4	37,6
Formentera	55,1	49,9	35,7	52,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

L'evolució de l'ÍSM es visualitza en el gràfic I.S2.17, on no figuren els valors del 2022, perquè hi falta informació per completar tres dels sis índexs parcials.

Si el resum de resultats es fa per anys i illes, per al 2019 s'obté com a resultat el quadre I-S2.37.

En el seu moment, aquell any va ser rècord en quantitat de turistes, amb la qual cosa va resultar un índex sintètic per davall dels 50 punts. De fet, això va arrossegar mals resultats en matèria de circularitat de residus (sobretot a Mallorca i Eivissa) i d'optimització energètica, en aquest cas a causa de les xifres elevades de consum de combustibles fòssils dels sectors de transport i serveis. Així, aquell any es van aconseguir millors resultats pels GEH que el 2018 i la climatologia va acompanyar amb temperatures i pluges lleugerament superiors a la mitjana, la qual cosa explica el valor de l'índex de resiliència climàtica. Els resultats per al 2019 es representen en el quadre I-S2.37.

Les dades per al 2020 s'esmenten en el quadre I-S2.38, en què es detecten canvis substancials respecte de l'any anterior. El 2020 va ser l'any en què va irrompre la pandèmia, del confinament i de les restriccions. Això va ser determinant en la millora dels índexs, sobretot el de transició energètica, en disminuir el consum de combustibles fòssils, i, d'aquesta manera, millorar el percentatge de renovables. L'índex que va empitjorar més clarament va ser el de resiliència climàtica, ja que, malgrat que es reduïren les emissions de

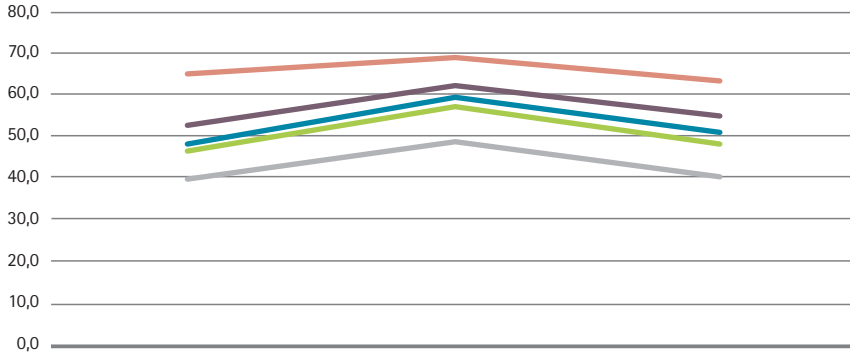
GEH, la temperatura mitjana i la pluviositat (factors no antròpics) no en permeteren una millora. Tot i això, l'ÍSM va millorar en 13,8 punts respecte de l'any anterior.

Quadre I-S2.36. Resultats de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears

	2019	2020	2021	2022
Índex de resiliència climàtica	76,1	57,6	65,4	s. d.
Índex de qualitat de l'aire	67,8	72,4	70	72,2
Índex de transició energètica	38	94,9	48,3	s. d.
Índex de consum i qualitat de l'aigua	45,3	55,9	48,8	s. d.
Índex de gestió del territori i biodiversitat	42,8	42	42	42,7
Índex de gestió i circularitat de residus	23,8	32,8	34,4	35,3
Índex ambiental	48,5	59,8	51	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.17.
Resultat de l'ISM per illes (2019-2021)

	2019	2020	2021
Illes Balears	48,3	59,5	51,0
Mallorca	46,4	57,2	48,2
Menorca	52,8	61,9	54,7
Eivissa	39,6	48,7	40,1
Formentera	65,1	68,8	63,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.37. Resultats dels índexs parcial i l'ISM (2019)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	60,9	83,5	75,6	83,9	76,1
Índex de qualitat de l'aire	60,6	75,1	67,6	73,0	45,8
Índex de transició energètica	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0
Índex de consum i qualitat de l'aigua	50,1	44,0	18,5	70,3	45,3
Índex de gestió del territori i biodiversitat	45,0	35,0	24,7	51,9	41,4
Índex de gestió i circularitat de residus	23,7	49,5	23,4	55,1	23,8
Índex ambiental	46,4	52,8	39,6	61,9	45,7

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.38. Resultats dels índexs parcials i l'ISM (2020)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	43,3	59,3	70,4	46,7	57,6
Índex de qualitat de l'aire	66,9	78,7	71,5	79,5	72,4
Índex de transició energètica	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9
Índex de consum i qualitat de l'aigua	58,2	48,7	14,5	68,9	55,9
Índex de gestió del territori i biodiversitat	43,1	38,3	24,4	51,9	40,6
Índex de gestió i circularitat de residus	32,5	55,6	22,8	49,9	32,8
Índex ambiental	57,2	61,9	48,7	65,6	59,5

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Quadre I-S2.39. Resultats dels índexs parcials i l'ISM (2021)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	48,3	75,4	66,6	77,0	65,4
Índex de qualitat de l'aire	66,4	79,1	64,5	81,4	70,0
Índex de transició energètica	48,3	48,3	48,3	48,3	48,3
Índex de consum i qualitat de l'aigua	51,2	43,8	12,3	65,6	48,8
Índex de gestió del territori i biodiversitat	45,3	38,3	24,8	51,9	42,1
Índex de gestió i circularitat de residus	31,9	52,5	36,4	35,7	34,4
Índex ambiental	48,2	54,7	40,1	59,8	51,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

El 2021 va ser l'any de la recuperació econòmica amb restriccions. Es va quedar lluny de l'afluència turística del 2019, però aquesta augmentà respecte de 2020. Les dades dels índexs per al 2021 es detallen en el quadre I-S2.39.

El 2021, l'ÍSM va baixar 8,5 punts, baixada en què sobretot va influir l'empitjorament de l'índex de transició energètica, que va baixar 46,6 punts respecte de l'any anterior a causa de la recuperació parcial del transport i dels serveis. La resta dels índexs es van moure en valors semblants als de l'any anterior, ja que, malgrat que es produís un augment de l'activitat econòmica, no va ser de la magnitud que hi havia en anys anteriors a la pandèmia i, d'aquesta manera, la influència humana sobre factors mediambientals va ser moderada.

El 2022 s'eliminaren la majoria de les restriccions existents per lluitar contra la covid, la qual cosa es va traduir en un augment significatiu de l'activitat econòmica respecte de 2021. Les dades de què es disposa per al 2022 es detallen en el quadre I-S2.40.

No es disposa de prou dades per elaborar tres dels sis índexs parcials, per la qual cosa no figura valor per a l'índex sintètic. Tot i això, destaca que els tres dels quals sí que hi ha dades registren una millora respecte al 2021. De tota manera, cal veure la influència dels índexs que falten per dues raons. La primera és que el 2022 va ser un any sec i calorós, per la qual cosa és previsible un empitjorament de l'índex de resiliència climàtica. La segona és que l'activitat econòmica va ser sensiblement su-

perior a la del 2021, raó per la qual també s'espera un empitjorament en els índexs de transició energètica i consum i qualitat de l'aigua. Per tant, són dos àmbits en què una afluència massiva de turistes tradicionalment ha jugat en contra.

Quadre I-S2.40. Resultats dels índexs parcials i l'ISM (2022)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.
Índex de qualitat de l'aire	63,1	76,5	77,0	73,5	72,2
Índex de transició energètica	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.
Índex de consum i qualitat de l'aigua	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.
Índex de gestió del territori i biodiversitat	45,7	38,2	41,7	51,9	50,7
Índex de gestió i circularitat de residus	32,5	52,8	37,6	52,0	35,3
Índex ambiental	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

CAPÍTOL II

Mercat de treball i polítiques d'ocupació

1

El mercat de treball de les Illes Balears

1.1. Introducció

En aquest apartat s'analitza l'evolució del mercat de treball de les Illes Balears, fent especial incidència a l'any 2022. Per això s'utilitzen les principals fonts disponibles sobre la matèria: l'Enquesta de població activa, l'enquesta trimestral del cost laboral de l'INE i els registres d'afiliació a la Seguretat Social (TGSS), així com les demandes d'ocupació, atur i contractes registrats al Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB).

1.2. Anàlisi de les dades d'afiliació a la Seguretat Social

Després de la represa de l'activitat el 2021, l'any 2022 ha suposat assolir un ritme de creació d'ocupació dels més intensos de la sèrie històrica. L'any 2022 es tanca amb una mitjana de 523.163 treballadors i treballadores d'alta a la Seguretat Social a les Illes Balears. Així, respecte al 2021, l'afiliació ha crescut en 49.401 efectius, fet que en termes relatius suposa un increment del 10,4 %. Aquesta xifra és la més alta de la sèrie estadística i se situa un 3,2 % per sobre de la del 2019, any previ a la pandèmia. En comparació, en el conjunt d'Espanya les dades d'afiliació del 2022 experimenten un augment del 3,9 % en termes interanuals.

Juntament amb l'evolució del nombre de persones ocupades, cal analitzar el nombre d'hores treballades. D'aquesta manera, i segons les dades de l'Ibestat, l'afiliació equivalent a temps complet puja el 2022 un 12,5 % respecte a l'any anterior, un increment similar al del nombre total de treballadors del règim general (12,8 %) (vegeu el quadre II-1.1).

Per sexe, les dones afiliades a la TGSS el 2022 són 244.460 i representen el 46,7 % del conjunt d'afiliació. Els homes són 278.704 i suposen el 53,3 % restant. Respecte al 2021, hi ha un major increment de l'afiliació entre les dones (10,9 %) que entre el col·lectiu masculí (10,0 %). Aquest fet mostra com la recuperació econòmica s'ha donat amb intensitat similar en els dos col·lectius (vegeu el quadre II-1.2).

En el conjunt d'Espanya les dones ocupades representen el 46,8 % del total d'ocupació del 2022. Tot i que de manera pausada, s'incrementa el pes de les dones ocupades sobre el total de l'ocupació i han passat de representar el 46,3 % el 2014 a l'actual 46,8 %. Històricament, les dones tenien més pes sobre el total de la població ocupada a les Balears que en el conjunt

d'Espanya, si bé la incorporació de les dones en el mercat de treball s'ha incrementat arreu del territori, de manera que s'ha equiparat progressivament el percentatge de dones ocupades sobre el total d'ocupats (vegeu el quadre II-1.3).

Quadre II-1.1. Afiliacions al règim general de la Seguretat Social en equivalència a jornada completa a les Illes Balears (2015-2022)

	Nombre d'afiliacions al règim general	% de var. interanual	Afiliacions en EJC	% de var. interanual
2015	330.097	3,4	296.829	3,5
2016	350.775	6,2	318.882	6,6
2017	374.371	6,3	343.382	7,4
2018	389.084	6,7	360.334	7,7
2019	398.020	3,9	366.711	4,9
2020	356.467	-10,4	325.035	-11,4
2021	364.915	2,4	338.386	4,1
2022	**411.508**	**12,8**	**380.638**	**12,5**

Font: Ibestat (2022), afiliats i comptes de cotització a la Seguretat Social (dades TGSS)
EJC: Equivalència a jornada completa. Mitjana anual dels quatre trimestres.

Quadre II-1.2. Treballadors i treballadores en alta laboral a les Illes Balears per sexe (2014-2022)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Total	**410.635**	**432.487**	**455.257**	**480.471**	**496.712**	**506.882**	**462.613**	**473.763**	**523.163**
Homes	217.352	230.473	243.004	257.513	266.283	271.511	248.213	253.409	278.704
Dones	193.282	202.014	212.253	222.958	230.429	235.371	214.400	220.354	244.460

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

Quadre II-1.3. Evolució del pes de la població ocupada femenina sobre el total de població ocupada a les Illes Balears i Espanya (2014-2022)

	Illes Balears	Espanya
2014	47,1%	46,3%
2015	46,7%	46,2%
2016	46,6%	46,2%
2017	46,4%	46,2%
2018	46,4%	46,2%
2019	46,4%	46,4%
2020	46,3%	46,5%
2021	46,5%	46,6%
2022	46,7%	46,8%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

Quadre II-1.4. Creixement de l'ocupació per sectors d'activitat a les Illes Balears (2021-2022)				
	2021	2022	Var. abs.	Var. (%)
Total	**473.763**	**523.163**	**49.400**	**10,4**
Agricultura	6.748	6.582	-166	-2,5
Indústria	27.725	29.134	1.409	5,1
Construcció	54.574	57.204	2.630	4,8
Serveis	383.777	429.225	45.448	11,8

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

Per sectors econòmics, el 2022 el sector dels serveis aglutina la major part de l'afiliació (429.225 de persones afiliades, el 82,0 %); el segueix la construcció, amb 57.204 treballadors (10,9 %); la indústria, amb 29.134 efectius (5,6 %), i, finalment, l'agricultura, amb 6.582 persones (1,3 %). Respecte al 2021, el sector dels serveis continua liderant la creació d'ocupació (11,8 %). El segueixen la indústria (5,1 %) i la construcció (4,8 %). En canvi, hi ha un descens de l'afiliació en el sector de l'agricultura, concretament del 2,5 % (vegeu el quadre II-1.4).

En el sector dels serveis, l'hostaleria és clarament l'activitat econòmica que ha experimentat un increment més gran de l'afiliació: serveis d'allotjament (48,1 %) i serveis de menjars i begudes (21,5 %). Els segueixen, dins el sector dels serveis, les activitats de cinematografia, de vídeo i de programes de televisió, activitats d'enregistrament de so i edició musical (39,8 %), les activitats de creació, artístiques i d'espectacles (30,9 %) i el transport marítim (29,1 %). En canvi, perden afiliació la mediació financera (-5,7 %) i les activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic (-4,8 %). En la resta de sectors econòmics, destaca l'increment de l'afiliació en les activitats de recollida, tractament i eliminació de residus (12,0 %) i la indústria del cuir i el calçat (10,6 %), i la caiguda de la silvicultura i l'explotació forestal (-7,2 %) i la pesca i l'aqüicultura (-5,4 %).

Per règims, el 2022, el 78,7 % de les persones afiliades d'alta a les Balears estan en el règim general, mentre que en el d'autònoms aquest percentatge és del 18,6 %. La resta de persones d'alta a la seguretat social (2,8 %) es classifiquen en els règims especials. En termes interanuals, augmenta sobretot l'afiliació en el règim general (12,8 %), molt per sobre del règim d'autònoms (3,3 %). En canvi, es dona un descens en els règims especials: el de la llar (-5,1 %) i l'agrari (-3,8 %), mentre que creix el nombre de les afiliacions en el règim de la mar (+13,3 %) (vegeu el quadre II-1.5).

La importància dels autònoms en el teixit productiu balear és molt rellevant, i més si es té en compte que també hi ha assalariats dependents de treballadors autònoms. De fet, durant el 2022, un total de 33.819 persones assalariades, de mitjana, treballaven per a una persona autònoma, un 9,2 % més que el 2021, però encara un 7,5 % menys que el 2019. Així, si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càr-

rec, el pes que representen sobre el total de l'ocupació puja a un 24,9 %[1].

Quant al tipus de contracte, del conjunt de treballadors amb informació sobre la tipologia del seu contracte (378.618 persones), 319.357 estan d'alta amb un contracte indefinit i representen el 84,3 % del total. Alhora, els afiliats i les afiliades amb un contracte temporal sumen 59.260 (un 15,7 %). Els efectes de la reforma laboral regulada en el Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, convalidat el 3 de febrer de 2022, es deixen sentir de manera clara en la qualitat de la contractació. D'aquesta manera, el nombre de treballadors i treballadores amb un contracte indefinit és el que ha experimentat un increment més alt, concretament del 34,5 %. En canvi, el de personal treballador temporal ha patit un descens del 39,0 %, i passa de representar el 29,0 % del total d'afiliats el 2021 al 15,7 % el 2022. Es tracta del menor percentatge d'afiliacions de caràcter temporal de tota la sèrie històrica.

Els treballadors fixos discontinus, per la seva banda, suposen 98.149 altes a la Seguretat Social de mitjana durant el 2022. Registren un increment del 107,0 % en termes interanuals, amb la qual cosa s'assoleix la xifra més alta de la sèrie històrica. De fet, aquesta figura contractual esdevé la gran beneficiària de la reforma laboral. El marcat component estacional continua sent la principal característica d'aquest contracte, si bé els majors increments interanuals s'han donat durant els mesos de temporada mitjana o baixa, fet que mostra un allargament de la temporada. El 2022 s'arriba a la xifra de 173.148 afiliacions de fixos discontinus a les Illes Balears al mes de juliol. El mes amb el menor volum és gener, amb 15.530, si bé encara no havia entrat en vigor la reforma laboral (vegeu el quadre II-1.6).

Per illes, l'afiliació es concentra en un 79,3 % a Mallorca; la segueixen Eivissa, amb un 12,9 %, i Menorca, amb un 6,4 %. Finalment, Formentera concentra el 0,9 % restant. Totes les illes mostren increments de l'afiliació respecte al 2021, i de forma més intensa a les Pitiüses: Eivissa, +16,0 %, i Formentera, +11,2 %. Menorca presenta un increment del 9,7 %. Finalment, a Mallorca l'augment del nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social és del 9,6 % (vegeu el quadre II-1.7).

Les dades de l'estadística del padró continu a 1 de gener de 2022 mostren com les Illes Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el percentatge més alt de població de nacionalitat estrangera sobre el total de població, amb el 18,9 %, seguida de Catalunya (16,3 %), la Comunitat Valenciana (15,4 %) i Múrcia (14,8 %). Les Illes Balears se situen 7,2 punts percentuals per sobre de la mitjana estatal, en què el pes dels estrangers és de l'11,7 %.

Segons dades de la TGSS, el 2022 es comptabilitzen, de mitjana, 105.371 treballadors d'alta de nacionalitat estrangera, la qual cosa suposa un 20,1 % del conjunt de treballadors d'alta a la Seguretat Social, dels quals el 8,8 % són persones de la Unió Europea i l'11,4 % són no comunitàries. Les Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el major pes de població estrangera sobre el total de treballadors d'alta a la Seguretat Social.

1. Vegeu la publicació periòdica *Evolució i perfil del treball autònom*, de l'Observatori del Treball de les Illes Balears, disponible a: *http://www.caib.es/sites/observatorideltreball/ca/perfil_autanoms/*.

Quadre II-1.5. Treballadors i treballadores en alta laboral segons el règim a les Illes Balears (2014-2022)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	% var. 22-21
Total	**410.635**	**432.487**	**455.257**	**480.471**	**496.712**	**506.882**	**462.612**	**473.763**	**523.163**	**10,4**
Règim general	310.777	330.097	350.775	374.371	389.084	398.020	356.467	364.915	411.508	12,8
RE autònoms	83.243	85.932	88.043	89.949	91.923	93.668	91.674	93.997	97.112	3,3
RE treballadors de la llar	12.084	11.790	11.582	11.123	10.599	10.110	9.725	9.927	9.419	-5,1
RE agrari	2.482	2.492	2.598	2.613	2.620	2.562	2.561	2.663	2.561	-3,8
RE treballadors de la mar	2.048	2.177	2.259	2.413	2.486	2.522	2.185	2.262	2.564	13,3

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

Quadre II-1.6. Evolució de les afiliacions per tipus de contracte a les Illes Balears (2021-2022)

	Indefinits fixos discontinus (1)			Altres indefinits			Total d'indefinits			Temporals			Total d'afiliats (2)		
	2021	2022	% variació	2021	2022	% variació	2021	2022	% variació	2021	2022	% variació	2021	2022	% variació
Gener	10.322	15.530	50,46	188.020	195.717	4,09	198.342	211.247	6,51	79.983	83.051	3,84	308.228	326.403	5,90
Febrer	10.633	26.653	150,66	188.130	199.400	5,99	198.763	226.053	13,73	80.627	82.125	1,86	309.518	340.576	10,03
Març	17.515	53.957	208,06	188.045	205.866	9,48	205.560	259.823	26,40	80.596	76.361	-5,25	316.510	368.842	16,53
Abril	23.211	111.827	381,78	189.610	213.345	12,52	212.821	325.172	52,79	82.320	69.168	-15,98	325.603	427.339	31,25
Maig	48.717	147.316	202,39	190.261	218.032	14,60	238.978	365.348	52,88	92.721	62.420	-32,68	362.499	461.302	27,26
Juny	87.429	163.124	86,58	189.954	223.269	17,54	277.383	386.393	39,30	108.178	58.378	-46,04	416.413	478.431	14,89
Juliol	90.142	173.148	92,08	190.348	227.706	19,63	280.490	400.854	42,91	128.183	58.140	-54,64	438.186	491.445	12,15
Agost	89.856	168.922	87,99	188.402	227.683	20,85	278.258	396.605	42,53	123.092	52.536	-57,32	430.588	481.163	11,75
Setembre	86.824	153.091	76,32	189.685	231.437	22,01	276.509	384.528	39,07	111.025	46.233	-58,36	416.386	463.806	11,39
Octubre	65.796	91.244	38,68	190.479	234.403	23,06	256.275	325.647	27,07	101.905	41.781	-59,00	389.784	400.599	2,77
Novembre	21.351	40.241	88,47	192.714	238.280	23,64	214.065	278.521	30,11	88.829	40.286	-54,65	334.834	352.157	5,17
Desembre	17.222	32.730	90,05	193.816	239.366	23,50	211.038	272.096	28,93	87.406	40.644	-53,50	330.425	346.028	4,72
Mitjana anual	**47.418**	**98.149**	**106,99**	**189.955**	**221.209**	**16,45**	**237.374**	**319.357**	**34,54**	**97.072**	**59.260**	**-38,95**	**364.915**	**411.508**	**12,77**

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

(1) Afiliacions al règim general. El total d'afiliats contractats inclou la categoria «no consta». El sumatori d'indefinits i temporals no es correspon amb el total.
(2) El total d'afiliats al règim general.

Quadre II-1.7. Treballadors i treballadores afiliats a les Illes Balears per illes (2021-2022)				
	2021	2022	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa (%)
Total	**473.763**	**523.163**	**49.400**	**10,4**
Mallorca	378.415	414.798	36.383	9,6
Menorca	30.716	33.690	2.974	9,7
Eivissa	58.046	67.335	9.289	16,0
Formentera	4.109	4.571	462	11,2
Altres províncies	2.477	2.770	293	11,8

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

El 2022, el nombre de treballadors estrangers experimenta un increment de l'afiliació del 18,5 %, més accentuat en el cas dels treballadors no comunitaris (20,4 %) que en el cas dels comunitaris (16,1 %). En comparació, augmenta de manera més discreta el nombre de treballadors i treballadores de nacionalitat espanyola, concretament un 8,6 % (vegeu el quadre II-1.8).

1.3. Anàlisi de l'ocupació segons l'Enquesta de població activa

L'Enquesta de població activa (EPA) estima 592.375 persones ocupades a les Illes Balears de mitjana el 2022. Aquesta xifra representa un increment de 39.475 efectius ocupats respecte al 2021, que, en termes relatius, equival a un increment del 7,1 %. Es tracta d'un creixement relatiu més suau que amb les dades de Tresoreria, si bé les diferències metodològiques entre ambdues fonts són importants. D'aquesta manera, s'assoleix un màxim històric d'ocupació, per sobre de les xifres prèvies a la pandèmia. Més en detall, l'ocupació del 2022, sempre segons l'EPA, se situa un 3,7 % per sobre de la xifra del 2019.

Pel que fa a les hores efectives treballades, hi ha un increment del 14,0 % el 2022, per sobre de l'increment de l'ocupació. Aquesta variable, que és la millor per mesurar l'evolució econòmica des de l'àmbit laboral, reafirma la reactivació econòmica i mostra la forta demanda laboral a les Illes Balears (vegeu quadre II-1.9).

Tots els sectors econòmics presenten increments en el nombre de persones ocupades, tret de l'agricultura. Així, i continuant amb l'Enquesta de població activa, el creixement més important en termes relatius es produeix en el sector industrial, que guanya 4.100 efectius. Això equival a un increment de l'11,1 % en termes relatius. El sector de serveis guanya 33.900 ocupats respecte al 2021, la qual cosa suposa un increment del 7,5 %. El sector de la construcció també registra un augment de 4.100 efectius, que, en aquest cas, representa un 7,1 % en termes relatius (vegeu el quadre II-1.10).

Quadre II-1.8. Total d'afiliats i afiliades estrangers a la Seguretat Social a les Illes Balears (2022)

	Unió Europea	No UE	Total	% UE	% no UE
Gener	33.272	43.170	76.442	43,5	56,5
Febrer	34.933	45.462	80.395	43,5	56,5
Març	38.781	50.017	88.798	43,7	56,3
Abril	47.675	60.931	108.606	43,9	56,1
Maig	53.445	68.643	122.088	43,8	56,2
Juny	56.108	72.020	128.128	43,8	56,2
Juliol	57.739	73.873	131.612	43,9	56,1
Agost	56.640	73.095	129.735	43,7	56,3
Setembre	53.756	70.760	124.516	43,2	56,8
Octubre	43.790	58.078	101.868	43,0	57,0
Novembre	37.294	49.716	87.010	42,9	57,1
Desembre	36.542	48.709	85.251	42,9	57,1
Mitjana 2021	**45.831**	**59.540**	**105.371**	**43,5**	**56,5**

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

Quadre II-1.9. Evolució de l'ocupació a les Illes Balears (2010-2022)

		Variació		% var. hores efectives treballades	
	Població ocupada	Absoluta	Relativa	Total d'ocupats	Assalariats
2010	478.400	-5.900	-1,2	-1,0	-2,3
2011	465.100	-13.300	-2,8	-4,4	-6,7
2012	471.800	6.700	1,4	0,5	-0,3
2013	475.800	4.000	0,8	2,9	3,6
2014	482.900	7.100	1,5	1,4	1,7
2015	509.600	26.700	5,5	3,2	3,1
2016	530.600	21.000	4,1	2,8	5,7
2017	537.500	6.900	1,3	0,6	1,4
2018	560.175	22.675	4,2	6,0	6,2
2019	571.150	10.975	2,0	1,1	1,3
2020	528.225	-42.925	-7,5	-22,4	-23,5
2021	552.900	24.675	4,7	12,2	9,5
2022	**592.375**	**39.475**	**7,1**	**14,0**	**17,0**

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.10. Evolució de la població ocupada (milers) per sectors d'activitat a les Illes Balears per trimestres (2014-2022)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2014	5,5	31,9	40,9	404,6	482,9
2015	5,3	37,8	45,0	421,5	509,6
2016	4,4	35,4	50,1	440,7	530,6
2017	4,5	41,1	51,7	440,3	537,5
2018	8,8	40,2	48,9	462,3	560,1
2019	5,8	37,0	63,7	464,6	571,2
2020	5,0	36,0	56,8	430,4	528,2
2021	6,3	37,0	57,9	451,6	552,9
2022	**3,8**	**41,1**	**62,0**	**485,5**	**592,4**

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Segons les dades de l'Enquesta de població activa, del total de 592.375 efectius ocupats l'any 2022, 489.100 són assalariats, dada que suposa el 82,6 % del total de persones ocupades a les Balears. Les 103.200 restants són treballadores per compte propi i representen el 17,4 % del total. Respecte al 2021, creix el nombre d'assalariats un 10,5 %, mentre que el nombre de treballadors i treballadores per compte propi experimenta un descens del 6,1 %

El col·lectiu de treballadors assalariats del sector privat creix en 46.900 efectius, un 13,2 % en termes interanuals, mentre que el nombre d'assalariats i assalariades del sector públic es manté estable —o fins i tot baixa— respecte de l'any anterior (-0,7 %).

Pel que fa als treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors ha estat de 36.200, la qual cosa significa un increment del 13,9 % respecte al 2021. En canvi, el 2022 la categoria d'empresaris sense assalariats assoleix la xifra de 62.700 persones, un 16,4 % per sota de la quantitat del 2021, amb una representació del 60,8 % del total de treballadors per compte propi (vegeu el quadre II-1.11).

1.4. L'estacionalitat i la temporalitat

L'estacionalitat és un fet indiscutible que forma part del model econòmic de les Balears i que es dona de manera més accentuada a les illes menors, en què la temporada turística té una durada més curta que a Mallorca. Els efectes laborals de l'estacionalitat són prou coneguts: més dificultat per sumar períodes de cotització, amb els efectes que això produeix en els nivells de protecció social, entre d'altres.

Quadre II-1.11. Treballadors ocupats per situació laboral a les Illes Balears (2018-2022)

	2018	%	2019	%	2020	%
Total de treballadors	**560,1**	**100,0**	**571,2**	**100,0**	**528,2**	**100,0**
Treballadors per compte propi: total	103,1	18,4	99,8	17,5	100,5	19,0
Treballadors per compte propi: ocupador	34,5	33,5	34,6	34,7	30,0	29,9
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independents	66,4	64,4	63,3	63,4	67,8	67,5
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Treballadors per compte propi: ajuda familiar	2,2	2,1	2,0	2,0	2,7	2,7
Total assalariats	**456,8**	**81,6**	**470,9**	**82,4**	**427,5**	**80,9**
Assalariats del sector públic	71,7	15,7	75,9	16,1	81,0	18,9
Assalariats del sector privat	385,1	84,3	394,9	83,9	346,5	81,1
Una altra situació	0,3	0,1	0,5	0,1	0,2	0,0

	2021	%	2022	%
Total de treballadors	**552,9**	**100,0**	**592,4**	**100,0**
Treballadors per compte propi: total	109,8	19,9	103,2	17,4
Treballadors per compte propi: ocupador	31,8	29,0	36,2	35,1
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independents	75,0	68,3	62,7	60,8
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa	0,0	0,0	0,1	0,1
Treballadors per compte propi: ajuda familiar	3,0	2,7	4,2	4,1
Total assalariats	**442,8**	**80,1**	**489,1**	**82,6**
Assalariats del sector públic	88,0	19,9	87,4	17,9
Assalariats del sector privat	354,8	80,1	401,7	82,1
Una altra situació	0,2	0,0	0,1	0,0

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

* Situació professional actual i percentatge respecte a la mitjana anual.

Quadre II-1.12. Índex d'estacionalitat a les Illes Balears per illa (2022)			
	Treb. juliol	Treb. des.	% de var. jul.-des.
Illes Balears	**608.132**	**454.582**	**33,8**
Mallorca	466.944	370.179	26,1
Menorca	41.985	28.509	47,3
Eivissa	89.138	50.227	77,5
Formentera	7.187	2.746	161,7
Espanya	**20.275.194**	**20.159.317**	**0,6**

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

D'aquesta manera, el juliol de 2022, a les Illes Balears hi ha un 33,8 % més de treballadors i treballadores d'alta a la Seguretat Social que el mes de desembre (l'any anterior aquesta diferència suposava un 26,1 %). Tanmateix, aquesta dada se situa molt per sobre de la del conjunt d'Espanya, en què l'afiliació del desembre només se situa un 0,6 % per sota de la del juliol. Com s'ha dit, es donen diferències per illes, ja que les Pitiüses històricament presenten el nivell més elevat d'estacionalitat: Formentera (161,7 %) i Eivissa (77,5 %), seguides de Menorca (47,3 %) i Mallorca (26,1 %) (vegeu el quadre II-1.12).

Segons les dades de l'Enquesta de població activa, les Illes Balears presenten una taxa de temporalitat del 20,9 %. És a dir, de cada deu persones assalariades, una mitjana d'una mica més de dues tenen un contracte temporal. Aquesta taxa ha experimentat un descens d'1,8 punts percentuals respecte al 2021. Les Illes Balears se situen per sota de la taxa de temporalitat del conjunt d'Espanya (21,2 %) i són la vuitena comunitat autònoma amb la taxa més baixa. Lideren aquest rànquing Madrid (15,9 %) i Catalunya (17,2 %) (vegeu el quadre II-1.13).

Per seccions econòmiques, la que el 2022 presenta una temporalitat més elevada és l'Administració pública, educació i activitats sanitàries (32,2 %). La segueix la secció d'agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca (29,3 %), que presenta un increment de la taxa de temporalitat. En canvi, la construcció, que fins ara encapçalava la classificació de la taxa de temporalitat, cau en 12,2 punts percentuals respecte al 2021 i es queda amb una taxa del 27,6 %. D'altra banda, les branques de la indústria continuen tenint els índexs de temporalitat més baixos. Finalment, les activitats de comerç i hostaleria tenen una taxa del 17,6 %, que està per sota de la mitjana del conjunt d'activitats i baixa lleugerament respecte al 2021.

Per nacionalitat, els treballadors estrangers presenten una taxa de temporalitat superior a la dels de nacionalitat espanyola, amb un 27,4 % i 18,9 %, respectivament. S'accentuen les diferències entre ambdós collectius fins a assolir els 8,5 punts percentuals. Finalment, pel que fa al tipus de sector (públic o privat), s'observa com el 2022 el sector públic presenta una taxa de temporalitat de 16,8 punts percentuals per sobre de la del sector privat, amb un 34,7 % per un 17,9 % (vegeu el quadre II-1.14).

Quadre II-1.13. Assalariats i assalariades (milers) per tipus de contracte i comunitat autònoma (2021-2022)

	2021						2022					
	Total		Indefinit		Temporal		Total		Indefinit		Temporal	
	Val. absolut	%	Val. absolut	%	Val. absolut	%	Val. absolut	%	Val. absolut	%	Val. absolut	%
Total	**16.625,6**	**100,0**	**12.455,8**	**74,9**	**4.169,8**	**25,1**	**17.251,8**	**100,0**	**13.606,0**	**78,9**	**3.645,8**	**21,2**
Andalusia	2.619,2	100,0	1.740,5	66,5	878,7	33,5	2.731,4	100,0	1.961,9	71,8	769,5	28,2
Aragó	484,6	100,0	365,6	75,4	119,0	24,6	494,9	100,0	397,0	80,2	97,9	19,8
Astúries	324,9	100,0	244,0	75,1	81,0	24,9	318,2	100,0	247,5	77,8	70,7	22,2
Illes Balears	**442,8**	**100,0**	**342,1**	**77,3**	**100,7**	**22,7**	**489,1**	**100,0**	**387,1**	**79,1**	**102,0**	**20,9**
Illes Canàries	737,6	100,0	522,8	70,9	214,8	29,1	806,6	100,0	605,5	75,0	201,1	25,0
Cantàbria	205,3	100,0	155,5	75,7	49,8	24,3	208,7	100,0	171,1	82,0	37,6	18,0
Castella i Lleó	799,2	100,0	610,5	76,4	188,8	23,6	823,7	100,0	652,6	79,2	171,0	20,8
Castella-la Manxa	695,4	100,0	510,7	73,4	184,7	26,6	723,7	100,0	560,7	77,5	163,0	22,5
Catalunya	2.916,0	100,0	2.317,1	79,5	598,9	20,5	2.993,2	100,0	2.478,7	82,8	514,5	17,2
Com. Valenciana	1.705,8	100,0	1.248,2	73,2	457,6	26,8	1.828,1	100,0	1.420,2	77,7	407,9	22,4
Extremadura	323,1	100,0	216,1	66,9	107,0	33,1	337,8	100,0	240,6	71,2	97,2	28,8
Galícia	876,4	100,0	661,8	75,5	214,6	24,5	900,4	100,0	726,1	80,6	174,3	19,4
Madrid	2.745,4	100,0	2.219,4	80,8	526,0	19,2	2.819,1	100,0	2.372,8	84,2	446,3	15,9
Múrcia	536,0	100,0	376,2	70,2	159,7	29,8	539,9	100,0	412,5	76,4	127,4	23,6
Navarra	242,8	100,0	185,0	76,2	57,8	23,8	247,6	100,0	194,8	78,7	52,8	21,3
País Basc	802,5	100,0	611,5	76,2	191,0	23,8	817,0	100,0	639,2	78,2	177,8	21,8
La Rioja	118,2	100,0	91,8	77,7	26,4	22,3	121,3	100,0	98,6	81,3	22,7	18,7

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.14. Taxes de temporalitat per seccions d'activitat, nacionalitat i tipus de sector a les Illes Balears (2020-2022)

		2020	2021	2022
Total		**22,6**	**22,7**	**20,9**
Seccions d'activitat	Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	17,5	25,6	29,3
	Indústria alimentació, tèxtil, cuir, fusta i paper	7,6	3,9	13,5
	Indústria extractiva, química, farmacèutica, cautxú i plàstiques, subministrament d'energia, aigua i residus	15,2	13,6	10,1
	Construcció de maquinària, equip elèctric i material de transport; instal·lació i reparació industrial	6,1	10,5	7,2
	Construcció	44,5	39,8	27,6
	Comerç a l'engròs i al detall, reparació d'automòbils, hostaleria	17,8	17,9	17,6
	Transport i emmagatzematge, informació i comunicacions	17,8	17,7	12,5
	Intermediació financera, assegurances, activitats immobiliàries, serveis professionals, científics i altres	16,5	13,5	13,0
	Administració pública, educació i activitats sanitàries	28,3	34,1	32,2
	Altres serveis	21,8	14,0	19,5
Nacionalitat	Espanyola o doble	20,3	21,7	18,9
	Estrangera	31,7	26,4	27,4
Tipus de sector	Sector públic	30,3	35,8	34,7
	Sector privat	20,8	19,5	17,9

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

El 2022, les dones de les Balears —amb un 22,9 % d'assalariades amb contracte temporal sobre el total d'assalariades— presenten una taxa de temporalitat superior a la dels homes (18,9 %). Si bé ambdós col·lectius han experimentat un descens de la temporalitat respecte al 2021, els homes ho han fet de manera més significativa (-2,4 punts percentuals pels -1,4 punts entre les dones) (vegeu el quadre II-1.15).

Per tipus de jornada, la taxa de temporalitat en la jornada parcial és 15 punts superior a la dels treballadors a jornada completa, diferència que es dona en tota la sèrie estadística. L'any 2013 aquesta diferència va assolir els 25,7 punts. Respecte al 2021, cau de forma similar la taxa de temporalitat dels treballadors a jornada completa (-1,8 p. p.) i dels qui treballen a jornada parcial (-2,2 punts) (vegeu el quadre II-1.16).

1.5. Les persones ocupades i assalariades per tipus de jornada, per gènere i per sector econòmic

L'any 2022, el nombre de persones ocupades a jornada completa a les Illes Balears és de 530.473, mentre que a jornada parcial són 61.892. La taxa de parcialitat se situa, per tant, en el 10,4 %. Es donen diferències entre els assalariats i els no assalariats, atès que els primers presenten una taxa superior a la dels segons (11,1 % i 7,3 % respectivament). La taxa de parcialitat es redueix respecte al 2021, quan es va situar en l'11,5 %. Això s'explica per fet que el 2022 es redueix el nombre d'efectius ocupats a temps parcial (–2,8 %) en termes interanuals, mentre que augmenta el nombre de persones ocupades a temps complet (+8,4 %) (vegeu el quadre II-1.17).

Per sexe, del total de 61.892 treballadors a jornada parcial, 44.229 són dones (71,5 %). És a dir, més de 7 de cada 10 persones ocupades a jornada parcial de les Balears és una dona. Dit d'una altra manera, la taxa de parcialitat femenina és del 16,2 % a les Balears, mentre que la masculina és del 5,5 %. La diferència entre ambdues taxes és significativa i es manté en el temps, ja que d'ençà del 2007 ha oscil·lat entre els 10 punts i els 16 punts percentuals, la qual cosa implica que les dones pateixen les conseqüències d'aquesta contractació, que té efectes tant en la seva trajectòria professional com en les futures prestacions que percebin, entre d'altres.

D'altra banda, si es compara el pes dels assalariats sobre el total d'ocupats, s'observa que el 2021 les dones presenten una taxa de salarització més alta (87,3 %) que la dels homes (78,5 %). Aquest fet es repeteix en tota la sèrie històrica estudiada. Fàcilment, es pot comprovar la presència minoritària de les dones en l'activitat empresarial[2], un 12,1 % del total de les dones ocupades a la nostra comunitat autònoma i un 20,7 % en el cas dels homes. En rela-

2. Es compten les categories següents: ocupador, empresari sense assalariats o membre de cooperativa.

ció amb el 2021, com s'ha comentat, es produeix un increment més alt de l'ocupació entre els assalariats (+10,5 %), sobretot entre les dones (+11,0 %). En canvi, cau el nombre dels treballadors per compte propi (-6,1 %), sempre segons les dades de l'Enquesta de població activa, sobretot entre les dones (-15,4 %).

Per sector d'activitat econòmica, les dones ocupades es concentren en un 94,0 % en el sector dels serveis. Aquest percentatge assoleix el 94,6 % si només es tenen en compte les assalariades. En canvi, en el col·lectiu masculí els serveis aglutinen el 71,6 % dels ocupats i el 73,5 % dels assalariats. Respecte al 2021, els increments més grans del nombre d'ocupats es donen en el sector de la indústria i la construcció entre els homes i en els serveis entre les dones (vegeu el quadre II-1.18).

Quadre II-1.15. Taxes de temporalitat dels assalariats i assalariades a les Illes Balears per sexe (2016-2022)

	Total	Home	Dona
2016	28,1	30,4	25,7
2017	29,3	31,4	27,0
2018	28,4	29,2	27,6
2019	27,0	26,0	28,2
2020	22,6	23,7	21,5
2021	22,7	21,3	24,3
2022	**20,9**	**18,9**	**22,9**

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.16. Taxes de temporalitat dels assalariats i assalariades a les Illes Balears per tipus de jornada (2016-2022)

	Total	Jornada completa	Jornada parcial
2016	28,1	26,7	37,2
2017	29,3	27,3	41,4
2018	28,4	26,2	43,7
2019	27,0	24,4	45,3
2020	22,6	20,6	37,4
2021	22,7	21,0	36,3
2022	**20,9**	**19,2**	**34,2**

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.17. Ocupats i assalariats a les Illes Balears per tipus de jornada i per sexe (2015-2022)

	Ocupats				Assalariats				No assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
2015	253.245	184.442	18.986	52.933	191.679	149.276	16.022	47.821	61.566	35.166	2.964	5.112
2016	263.776	198.159	21.741	46.912	203.434	162.382	17.622	40.541	60.342	35.777	4.119	6.371
2017	271.713	197.612	19.953	48.272	204.556	167.773	17.046	42.820	67.157	29.839	2.907	5.452
2018	282.792	209.739	16.886	50.729	221.587	177.224	12.855	45.089	61.205	32.515	4.031	5.640
2019	289.400	209.500	21.700	50.600	232.092	179.786	16.024	42.959	57.300	29.700	5.700	7.600
2020	267.584	193.941	19.021	47.689	209.949	164.970	14.314	38.274	57.635	28.971	4.707	9.415
2021	281.158	208.052	15.664	47.982	216.059	175.204	11.572	39.958	65.099	32.848	4.092	8.024
2022	**301.302**	**229.171**	**17.663**	**44.229**	**236.515**	**198.268**	**13.773**	**40.544**	**64.787**	**30.903**	**3.890**	**3.685**

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.18. Ocupats i assalariats a les Illes Balears per sectors econòmics i sexe (2021-2022)

	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2022 (milers)	% de var. 22-21	2022 (milers)	% de var. 22-21	2022 (milers)	% de var. 22-21	2022 (milers)	% de var. 22-21
Total	**319,0**	**7,5**	**273,4**	**6,8**	**250,3**	**10,0**	**238,8**	**11,0**
Agricultura	3,0	-47,0	0,7	8,4	2,2	-49,7	0,0	-100,0
Indústria	31,9	14,6	9,2	-0,3	23,4	28,8	7,7	30,1
Construcció	55,6	10,5	6,4	-15,1	40,6	4,5	5,4	-14,9
Serveis	228,5	7,3	257,1	7,8	184,1	10,7	225,8	11,3

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

1.6. Anàlisi comparada de les taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur de les Balears i d'altres comunitats autònomes

La taxa d'activitat, definida com el pes de la població que treballa o està en disposició de fer-ho sobre el total de població de 16 anys i més, va ser del 64,1 % el 2022 a les Illes Balears. Se supera amb escreix la mitjana nacional (58,6 %). De fet, les Balears són la comunitat autònoma amb la taxa més alta. En termes interanuals, la taxa de les Illes puja 0,9 punts percentuals (vegeu el quadre II-1.19).

L'any 2022, la taxa d'activitat masculina creix 1,5 punts percentuals respecte al 2021, i la taxa d'activitat femenina augmenta 0,3 punts. Així, la taxa d'activitat femenina se situa en el 59,3 % i es consolida com la més alta del conjunt de comunitats autònomes, 5,5 punts per sobre de la mitjana estatal (53,8 %). Per la seva part, la taxa d'activitat masculina se situa en el 69,0 % i es posiciona també com la més alta del conjunt d'Espanya, a 5,3 punts per sobre de la mitjana (63,7 %). Es manté —i, fins i tot, s'accentua— la bretxa de gènere, ja que la taxa d'activitat masculina està 9,7 punts per sobre de la femenina. El grup d'edat que ha experimentat un increment més gran de la taxa d'activitat respecte al 2021 és el de 20 a 24 anys. En canvi, cau entre les persones de més edat, sobretot en el col·lectiu femení (vegeu el quadre II-1.20).

Pel que fa a la taxa d'ocupació[3] del conjunt de comunitats autònomes el 2022, tres registren taxes per sobre del 55 %, entre les quals la taxa balear assoleix el 57,1 % de la població de 16 i més anys. És la comunitat autònoma amb la taxa d'ocupació més alta, 6 punts percentuals per sobre de la taxa del conjunt nacional (51,1 %). En termes interanuals, la taxa de les Balears experimenta un augment de 3,2 punts percentuals. Ja s'ha recuperat els valors previs a la pandèmia pel que fa a la taxa d'ocupació. De fet, es tracta del valor més alt des de l'any 2008 (vegeu el quadre II-1.21).

3. La taxa d'ocupació és la relació entre el nombre total de persones ocupades i la població de 16 anys i més.

Quadre II-1.19. Taxa d'activitat per comunitats autònomes (2020-2021)

	2021					2022				
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana
Espanya	**57,7**	**58,6**	**59,1**	**58,7**	**58,5**	**58,5**	**58,7**	**58,9**	**58,5**	**58,6**
Andalusia	56,0	57,1	57,4	57,6	57,0	56,4	56,8	56,9	56,4	56,6
Aragó	58,2	58,4	58,9	58,8	58,6	59,2	58,9	58,6	58,4	58,8
Astúries	50,6	51,1	51,1	50,0	50,7	49,9	48,9	50,0	50,5	49,8
Illes Balears	**60,2**	**64,7**	**66,6**	**61,4**	**63,2**	**63,1**	**65,4**	**66,8**	**61,1**	**64,1**
Illes Canàries	55,6	56,9	59,6	59,7	58,0	59,4	59,2	58,8	59,1	59,1
Cantàbria	54,3	55,5	57,1	55,0	55,5	54,3	54,8	55,7	54,3	54,8
Castella i Lleó	53,7	54,2	54,7	54,3	54,2	54,7	55,3	55,3	54,7	55,0
Castella-la Manxa	58,0	59,4	60,2	59,1	59,2	58,8	59,3	59,2	59,5	59,2
Catalunya	61,0	61,3	61,5	61,3	61,3	60,6	61,0	61,4	60,7	60,9
Com. Valenciana	56,4	58,0	58,5	58,2	57,8	58,1	58,2	59,0	59,4	58,7
Extremadura	53,7	55,6	56,6	54,9	55,2	55,0	55,7	56,2	55,4	55,6
Galícia	52,0	52,5	52,9	52,4	52,5	52,7	53,2	53,3	52,7	53,0
Madrid	63,3	63,6	63,5	63,1	63,4	63,9	63,8	62,9	63,2	63,5
Múrcia	59,3	60,4	61,6	60,0	60,3	59,5	59,9	59,7	59,7	59,7
Navarra	57,9	58,5	59,1	58,9	58,6	59,2	58,7	58,6	59,3	59,0
País Basc	55,1	55,4	56,7	56,8	56,0	56,8	55,8	56,9	56,5	56,5
La Rioja	58,6	60,8	60,6	59,7	59,9	60,0	60,3	59,4	59,7	59,8
Ceuta	54,9	56,5	55,7	56,4	55,9	61,1	60,4	62,5	64,0	62,0
Melilla	63,2	63,0	63,2	63,8	63,3	63,4	63,1	61,1	58,6	61,6

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.20. Taxa d'activitat, d'ocupació i d'atur per sexes i per grups d'edat a les Illes Balears (2021-2022)

	Activitat			Ocupació			Atur		
	2021	2022	Var. 22-21 (abs.)	2021	2022	Var. 22-21 (abs.)	2021	2022	Var. 22-21 (abs.)
Ambdós sexes	**63,2**	**64,1**	**0,9**	**53,9**	**57,1**	**3,2**	**14,8**	**10,9**	**-3,9**
16-19 anys	14,2	16,0	1,8	8,5	9,6	1,1	40,1	39,7	-0,4
20-24 anys	52,2	60,4	8,2	35,8	48,4	12,6	31,4	19,8	-11,5
25-54 anys	86,6	87,7	1,1	74,4	78,8	4,5	14,2	10,1	-4,1
55 i més anys	34,5	34,4	-0,1	30,6	31,2	0,6	11,4	9,5	-2,0
Homes	**67,4**	**69,0**	**1,5**	**58,3**	**62,1**	**3,9**	**13,6**	**9,9**	**-3,7**
16-19 anys	17,6	17,6	0,0	10,5	10,8	0,3	40,2	38,3	-1,9
20-24 anys	53,4	66,3	12,9	37,8	50,2	12,3	29,3	24,4	-4,9
25-54 anys	90,3	91,1	0,7	78,2	82,9	4,7	13,5	9,0	-4,5
55 i més anys	38,3	40,1	1,7	35,3	37,3	2,0	7,9	6,9	-1,0
Dones	**59,1**	**59,3**	**0,3**	**49,5**	**52,1**	**2,6**	**16,1**	**12,1**	**-4,1**
16-19 anys	10,5	14,2	3,7	6,3	8,3	2,0	39,9	41,5	1,6
20-24 anys	50,9	54,2	3,3	33,8	46,6	12,8	33,7	14,0	-19,7
25-54 anys	82,8	84,2	1,5	70,4	74,6	4,2	14,9	11,4	-3,6
55 i més anys	31,1	29,4	-1,7	26,4	25,7	-0,7	15,3	12,6	-2,7

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.21. Taxes d'ocupació per comunitats autònomes (2021-2022)

	2021					2022				
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana
Espanya	**48,5**	**49,6**	**50,5**	**50,8**	**49,9**	**50,5**	**51,4**	**51,4**	**51,0**	**51,1**
Andalusia	43,4	44,8	44,6	45,9	44,7	45,4	46,2	46,1	45,7	45,9
Aragó	51,1	52,2	53,8	53,5	52,6	53,2	53,6	53,3	52,9	53,3
Astúries	43,5	44,1	44,8	45,0	44,3	43,9	43,3	43,6	43,2	43,5
Illes Balears	**48,8**	**54,9**	**59,5**	**52,3**	**53,9**	**51,7**	**59,3**	**62,9**	**54,4**	**57,1**
Illes Canàries	41,5	42,9	45,4	48,4	44,5	47,3	48,7	48,4	50,5	48,7
Cantàbria	47,9	48,6	51,4	48,6	49,1	48,6	50,3	50,9	48,7	49,6
Castella i Lleó	46,9	47,4	49,2	48,7	48,0	48,6	49,6	50,4	49,9	49,6
Castella-la Manxa	47,9	49,5	51,0	51,2	49,9	50,4	51,0	50,7	50,9	50,7
Catalunya	53,2	53,7	54,8	55,1	54,2	54,4	55,3	55,6	54,7	55,0
Comunitat Valenciana	47,1	48,3	49,1	49,8	48,6	50,7	50,7	51,0	51,4	50,9
Extremadura	41,8	44,9	46,5	44,5	44,4	44,5	46,4	47,3	45,7	46,0
Galícia	45,3	46,0	47,5	46,6	46,4	46,6	47,2	47,5	47,1	47,1
Madrid	55,6	56,0	56,0	56,7	56,1	56,3	57,3	55,8	55,9	56,3
Múrcia	49,6	52,4	52,6	52,2	51,7	51,5	52,6	51,0	52,0	51,8
Navarra	51,3	52,5	52,8	53,0	52,4	53,1	53,6	53,4	53,4	53,3
País Basc	49,1	49,9	51,1	52,1	50,5	51,8	50,9	52,2	51,6	51,6
La Rioja	51,6	53,8	53,2	53,5	53,0	53,3	54,1	54,6	54,6	54,2
Ceuta	39,2	42,8	40,6	41,3	41,0	43,3	46,7	43,3	44,4	44,4
Melilla	49,6	51,6	50,9	50,9	50,8	49,4	47,6	50,0	46,2	48,3

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Per sexe, puja 2,6 punts la taxa d'ocupació femenina fins a assolir el 52,1 % de la població de 16 anys i més el 2022. Les Illes Balears se situen en primera posició per comunitats autònomes i a més de 6 punts per sobre de la taxa d'ocupació femenina del conjunt d'Espanya (45,9 %). La taxa d'ocupació masculina, per la seva banda, creix 3,9 punts en termes interanuals i queda en un 62,1 %, la més alta de totes les comunitats autònomes. El major increment de la taxa d'ocupació es dona en el col·lectiu jove, entre 20 i 24 anys, concretament 12,6 punts, amb un 48,4 %, i gairebé assoleix el valor del 48,9 % del 2019.

El 2022, gairebé totes les comunitats autònomes presenten increments significatius en la taxa d'ocupació dels joves menors de 30 anys, que, com s'ha dit, fou un dels col·lectius més castigats pels efectes laborals de la pandèmia. En el cas de les Illes Balears, la taxa ha passat del 41,5 % el 2021 al 46,5 % el 2022. És la segona regió amb la taxa d'ocupació juvenil més alta, per darrere de Catalunya (49,2 %), i 4,7 punts per sobre de la mitjana espanyola, que és del 41,7 % (vegeu el quadre II-1.22).

D'altra banda, segons les dades de l'Enquesta de població activa, la taxa d'atur[4] de les Illes Balears és del 10,9 % de la població activa el 2022, 2 punts percentuals per sota la taxa del conjunt d'Espanya (12,9 %). En termes interanuals, la taxa balear experimenta una caiguda de 3,9 punts, ja que passa del 14,8 % el 2021 al 10,9. Ens hem de remuntar al 2008 per trobar una xifra d'atur més baixa, la qual cosa evidencia que les Illes ja han recuperat la situació prèvia a la pandèmia. El 2022, en el rànquing per comunitats autònomes, les Illes Balears són la vuitena regió amb la taxa d'atur més baixa (vegeu el quadre II-1.23).

La taxa d'atur femenina se situa en el 12,1 % a les Illes Balears, una taxa 2,2 punts per sobre de la masculina (9,9 %). En termes interanuals, ambdues taxes es retallen de forma significativa, 4,1 punts percentuals entre les dones i 3,7 punts entre els homes. En el conjunt d'Espanya la taxa d'atur femenina se situa en el 14,8 %, 2,7 p. p. per sobre la de les Illes. La taxa d'atur masculina del conjunt d'Espanya (11,3 %) és 1,4 punts superior a la de les Illes Balears.

Per grups d'edat, tot i la millora, tornen a ser el jovent, els menors de 25 anys els que presenten la taxa d'atur més elevada el 2022, concretament del 23,2 %. Malgrat tot, la taxa experimenta un descens de 9,7 punts percentuals respecte al 2021, en què va assolir el 32,9 %. D'altra banda, el grup d'edat entre 25 i 54 anys mostra una taxa d'atur del 10,1 %, 4,1 punts per sota de la del 2021. Finalment, la taxa d'atur del grup de persones de més de 55 anys és la més baixa dels tres grups d'edat (9,5 %) i se situa 2 punts per sota del valor del 2021.

També cal posar de manifest les diferències que es produeixen en la taxa d'atur segons l'època de l'any en un territori tan especialitzat en l'activitat turística com les Balears. Així, en els mesos centrals de l'estiu la taxa d'atur es redueix respecte als trimestres de menys activitat turística. En el tercer trimestre de l'any, la taxa d'atur de les Illes Balears va quedar en el 5,8 %. En canvi, el primer trimestre de l'any es va assolir una taxa d'atur del 18,0 %.

4. La taxa d'atur és la relació entre el nombre de persones aturades i la població activa.

Quadre II-1.22. Taxa d'ocupació del jovent menor de 30 anys per comunitats autònomes (2022)

	Ocupats/es < 30 anys	Població < 30 anys	Taxa d'ocupació
Espanya	**2.891.386**	**6.932.354**	**41,7**
Andalusia	457.556	1.301.514	35,2
Aragó	81.664	182.505	44,7
Astúries	36.339	111.631	32,6
Illes Balears	**86.438**	**186.071**	**46,5**
Illes Canàries	128.582	346.531	37,1
Cantàbria	27.572	74.273	37,1
Castella i Lleó	115.339	293.231	39,3
Castella-la Manxa	122.354	306.316	39,9
Catalunya	578.245	1.175.664	49,2
Com. Valenciana	309.426	735.427	42,1
Extremadura	55.953	152.344	36,7
Galícia	116.155	321.906	36,1
Madrid	478.871	1.033.851	46,3
Múrcia	101.088	250.377	40,4
Navarra	40.928	99.790	41,0
País Basc	127.495	287.010	44,4
La Rioja	17.770	43.132	41,2
Ceuta	4.576	14.701	31,1
Melilla	5.035	16.080	31,3

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

1.7. L'atur i les demandes d'ocupació

L'any 2022 marca el punt d'inflexió de la represa i la recuperació econòmica. D'aquesta manera, la mitjana de demandants d'ocupació registrats a les oficines del SOIB cau un 39,4 % en relació amb el 2021, amb 86.712 persones. Fins i tot la xifra se situa per sota de la xifra del 2019, concretament un 1,9 % per sota. Del total de demandants, el 48,8 % correspon a demandants no ocupats, els anomenats DENO[5]; el 46,2 % ja tenen una ocupació (fixos discontinus, i d'altres), i la resta (el 4,9 %) són persones amb una disponibilitat limitada (per exemple, estudiants) o bé que demanen una ocupació específica.

5. Segons la terminologia del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, com a demandants no ocupats hi ha les categories d'aturats registrats i la d'altres de no ocupats (demandants d'una jornada inferior a 20 hores, demandants estudiants, demandants de serveis previs a l'ocupació). Els altres no ocupats són les persones demandants de feina que es considerarien aturades en l'EPA.

Quadre II-1.23. Taxes d'atur per comunitats autònomes (2021-2022)

	2021					2022				
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana
Espanya	**16,0**	**15,3**	**14,6**	**13,3**	**14,8**	**13,7**	**12,5**	**12,7**	**12,9**	**12,9**
Andalusia	22,5	21,6	22,4	20,2	21,7	19,4	18,7	19,0	19,0	19,0
Aragó	12,1	10,7	8,8	9,0	10,2	10,1	9,0	9,1	9,4	9,4
Astúries	14,1	13,6	12,3	10,0	12,5	12,0	11,4	12,8	14,4	12,6
Illes Balears	**18,9**	**15,2**	**10,6**	**14,9**	**14,8**	**18,0**	**9,3**	**5,8**	**10,9**	**10,9**
Illes Canàries	25,4	24,7	23,9	18,9	23,2	20,3	17,8	17,7	14,6	17,6
Cantàbria	11,9	12,4	10,0	11,5	11,5	10,5	8,2	8,6	10,3	9,4
Castella i Lleó	12,6	12,6	10,1	10,3	11,4	11,1	10,2	8,9	8,8	9,8
Castella-la Manxa	17,4	16,6	15,3	13,3	15,6	14,3	14,1	14,4	14,4	14,3
Catalunya	12,9	12,3	10,9	10,2	11,6	10,2	9,3	9,3	9,9	9,7
Comunitat Valenciana	16,5	16,7	16,1	14,4	15,9	12,9	12,8	13,5	13,5	13,2
Extremadura	22,2	19,2	17,9	18,9	19,5	19,0	16,7	15,9	17,6	17,3
Galícia	13,0	12,4	10,2	11,0	11,7	11,4	11,2	10,8	10,6	11,0
Madrid	12,2	12,1	11,8	10,1	11,6	11,9	10,2	11,3	11,5	11,2
Múrcia	16,4	13,2	14,7	12,9	14,3	13,4	12,2	14,5	12,9	13,3
Navarra	11,5	10,3	10,7	9,9	10,6	10,4	8,8	9,0	10,1	9,6
País Basc	11,0	10,0	9,9	8,4	9,8	8,7	8,8	8,3	8,7	8,6
La Rioja	11,9	11,5	12,2	10,5	11,5	11,2	10,2	8,0	8,6	9,5
Ceuta	28,5	24,2	27,1	26,9	26,7	29,2	22,8	30,8	30,6	28,4
Melilla	21,5	18,0	19,4	20,2	19,8	22,1	24,7	18,2	21,2	21,6

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.24. Evolució dels i les demandants d'ocupació segons el col·lectiu (2015-2022)

	Total	Ocupats		Disp. limitada / Demanen ocup. espec.	Demandants de feina sense ocupació		
		Fixos discontinus	Altres		Total	Altres no ocupats	Atur registrat
2015	105.406	24.252	8.449	3.957	68.748	1.645	67.103
2016	95.549	23.846	8.296	3.629	59.778	1.462	58.316
2017	88.098	23.945	8.080	3.405	52.668	1.177	51.491
2018	86.075	24.654	8.131	3.390	49.900	1.258	48.641
2019	88.354	26.469	7.969	3.546	50.369	1.730	48.640
2020	187.277	36.758	68.239	6.088	76.191	3.149	73.042
2021	143.129	39.104	27.231	6.601	70.194	4.575	65.618
2022	**86.712**	**33.873**	**6.217**	**4.264**	**42.358**	**2.054**	**40.304**

Font: SOIB

Respecte al 2021, el nombre de demandes cau de forma similar entre els demandants ocupats (-39,6 %), i els no ocupats (-39,7 %), així com entre la categoria d'altres (-35,4 %). Més en detall, el subgrup que experimenta el descens més important és el d'altres ocupats (que no són fixos discontinus) en què s'inclouen els treballadors afectats per un expedient de regulació temporal d'ocupació i que ja el 2022 han passat a ser un grup residual. Els demandants fixos discontinus, per la seva banda, experimenten un descens del 13,4 % respecte al 2021 (vegeu el quadre II-1.24).

Pel que fa a les xifres d'atur registrat, l'any 2022 les Illes Balears tanquen amb una mitjana anual de 40.304 persones aturades, la qual cosa representa un descens interanual del 38,6 %. Es tracta d'una reducció molt significativa de l'atur, tot i que, fins i tot, se situa per sota de les xifres prèvies a la pandèmia, concretament un 17,1 % per sota de la dada del 2019.

La distribució de l'atur per illes reflecteix, com és natural, el pes de la població. Així, Mallorca és l'illa amb més pes de l'atur (82,8 %), seguida d'Eivissa (9,9 %), Menorca (6,9 %) i Formentera (0,4 %). En relació amb el 2021, es produeix un descens generalitzat a totes les illes, i, de manera més significativa, a les Pitiüses: Eivissa (-49,9 %) i Formentera (-51,2 %), seguides de Menorca (-40,0 %) i Mallorca (-36,7 %).

Per sexe, els homes han experimentat un descens més accentuat de l'atur registrat (-41,9 %) que en el cas de les dones (-38,6 %). El 2022, les dones representen el 57,6 % del total de l'atur registrat. Des del 2014, una vegada que s'entra en un període de reactivació, les dones són majoria a les llistes d'atur. Ara bé, el 2022 s'assoleix el pes més alt de dones en atur sobre el total de l'atur registrat de tota la sèrie històrica (des del 2005). Aquest fet s'atribueix al major descens de l'atur entre el col·lectiu masculí. Així, per exemple, la xifra d'atur dels homes el 2022 està un

20,7 % per sota de la del 2019. En el cas de les dones, la xifra del 2022 només està un 14,3 % per sota de la del 2019 (vegeu el quadre II-1.25).

Per grups d'edat, el pes més alt de les persones aturades correspon al grup d'edat de major edat, de 45 i més anys, que representen un 52,0 %. En segon lloc, se situa el grup d'edat central (25-44 anys), que aglutina un 38,8 % de l'atur registrat. Finalment, els joves menors de 25 anys representen un 9,2 % del total de persones en situació d'atur. En termes interanuals, cau l'atur sobretot en el grup de joves menors de 25 anys (-49,2 %). A continuació, hi ha el grup d'edat central (de 25 a 44 anys), amb un descens respecte al 2021 del 46,5 %. Pel que fa als majors de 45 anys, per la seva banda, es registra un descens del 27,9 %.

El 2022, del total de persones en atur a les Illes Balears, 14.149 acumulen una durada de la demanda o de la inscripció superior a dotze mesos. En termes relatius, suposen el 35,1 % del total de l'atur registrat. Respecte al 2021, l'atur de llarga durada s'ha reduït a la meitat, amb un descens del 49,9 %, després del fort increment experimentat per mor de la covid. En el conjunt d'Espanya l'atur de llarga durada representa el 43,7 % del total de l'atur registrat. De fet, les Illes Balears són la comunitat autònoma amb la menor incidència d'atur de llarga durada; la Comunitat Valenciana (53,2 %) és la que en té el percentatge més alt (vegeu el quadre II-1.26).

Quadre II-1.25. Evolució de l'atur registrat a les Illes Balears per sexe (2009-2022)

	Total	Homes	Dones
2009	74.378	40.605	33.773
2010	82.882	44.540	38.342
2011	83.263	44.277	38.986
2012	87.544	45.728	41.816
2013	82.282	42.320	39.961
2014	75.405	37.529	37.876
2015	67.103	31.857	35.247
2016	58.316	27.015	31.302
2017	51.491	23.151	28.340
2018	48.641	21.506	27.135
2019	48.640	21.561	27.078
2020	73.042	33.500	39.542
2021	65.618	29.442	36.176
2022	**40.304**	**17.104**	**23.201**

Font: SOIB

Quadre II-1.26. Atur de llarga durada per comunitats autònomes (2022)			
	Atur	Atur de llarga durada	%
Espanya	**2.962.791**	**1.295.685**	**43,7**
Andalusia	773.399	303.230	39,2
Aragó	59.444	22.823	38,4
Astúries	62.695	29.960	47,8
Illes Balears	**40.304**	**14.149**	**35,1**
Illes Canàries	193.729	87.719	45,3
Cantàbria	34.309	16.338	47,6
Castella-la Manxa	144.604	56.156	38,8
Castella i Lleó	123.387	50.731	41,1
Catalunya	354.644	161.373	45,5
Comunitat Valenciana	351.773	187.055	53,2
Extremadura	87.913	33.456	38,1
Galícia	146.167	68.208	46,7
Madrid	319.789	143.136	44,8
Múrcia	92.028	40.116	43,6
Navarra	32.143	11.720	36,5
País Basc	113.273	55.258	48,8
La Rioja	14.602	5.877	40,2
Ceuta	10.515	5.323	50,6
Melilla	8.075	3.058	37,9

Font: SEPE

Pel que fa al perfil de les persones en situació d'atur de llarga durada, aquest és majoritàriament femení (el 63,0 % del total d'aturats de llarga durada són dones). Per grups d'edat, el 2022, el 70,1 % del total de les persones aturades de llarga durada té més de 45 anys. Segons el nivell d'estudis, un 51,4 % de les persones aturades de llarga durada no en tenen o només han assolit els estudis primaris, la qual cosa en dificulta l'ocupabilitat. Finalment, segons el sector econòmic, es veu com hi ha una forta concentració d'aquestes persones en el sector de serveis (77,3 %). En relació amb l'any anterior, tots els col·lectius han experimentat un descens, tot i que és més accentuat entre els homes (-54,5 %) i els menors de 25 anys (-81,6 %) (vegeu el quadre II-1.27).

Cal comentar que les Illes Balears es caracteritzen per ser la comunitat autònoma amb el percentatge més alt d'estrangers sobre el total d'atur registrat. El 2022 suposa un 20,2 % del total de persones en situació d'atur. En comparació, en el conjunt d'Espanya representen un 12,5 %. En nombres absoluts, el total d'estrangers desocupats el 2022 és de 8.131, la mei-

Quadre II-1.27. Perfil dels aturats i aturades de llarga durada a les Illes Balears (2016-2022)

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Total d'aturats de llarga durada		**19.522**	**15.703**	**13.585**	**12.544**	**19.395**	**29.813**	**14.459**
Sexe	Homes	8.134	6.240	5.154	4.714	7.585	11.753	5.348
	Dones	11.388	9.463	8.431	7.830	11.810	18.060	9.111
Edat	Menors de 25 anys	1.216	819	766	633	3.184	3.173	583
	De 25 a 45 anys	5.538	4.047	3.378	3.057	5.383	10.867	3.739
	Més de 45 anys	12.769	10.837	9.441	8.854	10.828	15.773	10.138
Nivell d'estudis	Sense estudis	167	137	119	75	128	223	95
	Estudis primaris	9.477	7.640	6.559	6.206	10.415	16.554	7.427
	Estudis secundaris	8.417	6.784	5.888	5.267	7.337	10.808	5.802
	Estudis superiors	1.461	1.141	1.019	996	1.515	2.228	1.136
Sector d'activitat	Agricultura	402	299	218	190	257	377	212
	Indústria	1.172	919	743	661	896	1.280	709
	Construcció	2.551	1.852	1.445	1.304	1.718	2.754	1.558
	Serveis	14.211	11.683	10.321	9.623	15.108	23.497	11.174
	Sense ocupació anterior	1.187	950	858	766	1.416	1.905	807
Illa	Mallorca	17.005	13.673	11.825	10.882	16.378	25.037	12.543
	Menorca	1.124	917	789	757	1.306	1.850	873
	Eivissa-Formentera	1.393	1.113	971	905	1.711	2.926	1.043

Font: SOIB

tat (-50,6 %) dels que hi havia el 2021. D'aquests, un 35,8 % són ciutadans de la Unió Europea i el 64,2 % restant són extracomunitaris. Per la seva banda, el nombre d'aturats de nacionalitat espanyola experimenta un descens interanual del 34,6 %.

1.8. La contractació

La tendència positiva del mercat de treball també s'ha fet notar de manera clara en la contractació registrada durant l'any 2022. A més, els efectes de la reforma laboral[6] han estat importants. Així, s'han registrat 457.515 nous contractes a les Illes Balears, fet que suposa un 28,0 % per sobre de la dada del 2021. Es tracta d'un increment molt accentuat; ara bé, la contractació se situa encara un 12,0 % per sota de la xifra del 2019. S'ha de tenir en compte que entre els efectes de la reforma laboral hi ha aquest descens del volum total de contractació, ja que disminueix la temporalitat. Així, s'ha passat

6. Reial decret llei 32/2001, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball.

d'un pes del 17,8 % dels nous contractes registrats indefinits del 2021 al 64,8 % el 2022. D'altra banda, la contractació temporal ha baixat del 82,2 % el 2021 al 35,2 % el 2022. En relació amb el 2021, la contractació indefinida ha crescut un 366,8 %, mentre que la temporal ha experimentat un descens del 45,2 %.

Per tipus de jornada, s'han registrat 190.215 nous contractes a temps complet, la qual cosa representa un 41,6 % del total dels contractes; 85.397 a jornada parcial (el 18,7 % del total) i 174.265 de fixos discontinus (el 38,1 % del total). Respecte al 2021, s'ha donat un increment del 583,7 % dels contractes fixos discontinus. En canvi, experimenten un descens, tant els contractes a temps complet (-13,4 %), com sobretot els contractes a temps parcial (-23,7 %).

Més en detall, en la contractació temporal cauen notablement els contractes per obra i servei (-81,0 %), atès que la reforma laboral marca la desaparició d'aquesta tipologia de contractes. També baixen els eventuals per circumstàncies de la producció (-36,3 %), però augmenten els contractes a persones amb discapacitat (48,4 %) i els d'interinitat (21,6 %). En el grup de contractes indefinits, com s'ha dit, són els contractes fixos discontinus (583,7 %) els que creixen de forma exponencial. Ara bé, també augmenten de manera significativa la resta de tipus de contractes indefinits: ordinaris a temps complet (221,7 %) o a temps parcial (221,0 %), així com el de persones amb discapacitat (106,9 %). D'altra banda, pugen els contractes formatius (17,2 %) respecte al 2021, sobretot els de pràctiques a temps complet (168,8 %) (vegeu el quadre II-1.28).

Pel que fa a la durada dels contractes, del total de contractes temporals registrats a les Balears el 2022, el 23,4 % és un contracte per a un o dos dies. Si s'hi sumen els contractes de durada inferior a 16 dies, el percentatge s'eleva fins al 36,1 %. És a dir, un de cada tres contractes temporals registrats a les Illes Balears ha tingut una durada inferior a 16 dies. D'altra banda, el 24,0 % dels contractes temporals tenen una durada indeterminada (vegeu el quadre II-1.29).

En relació amb la curta durada dels contractes registrats, l'índex de rotació (quocient entre el nombre de contractes temporals i el nombre de persones contractades amb contracte temporal) és d'1,87 contractes per persona contractada, gairebé el mateix índex que el 2021. Tanmateix, es tracta d'un valor per sota del que es va donar en el quinquenni 2014-2019. D'altra banda, el 2022 la durada mitjana dels contractes és de 55,9 dies de mitjana, la xifra més baixa de la sèrie històrica. En resum, cau la contractació temporal, però aquesta de cada vegada és de menor durada (vegeu el gràfic II-1.1).

Per sexe, el 2022 les dones han signat 211.089 contractes (el 46,1 % sobre el total de contractació), i els homes, 246.426 (el 53,9 % restant). En termes interanuals, tant la contractació femenina com la masculina han augmentat significativament, un 29,7 % les primeres i un 26,6 % els segons. D'altra banda, el pes de la contractació indefinida de les dones sobre el total de contractes registrats és inferior al dels homes (62,1 % i 67,2 % respectivament).

Quadre II-1.28. Contractes registrats a les Illes Balears per modalitat de contractació (2015-2022)

	2015	2016	2017	2018	2019
Total de contractació	**447.887**	**495.810**	**536.519**	**529.341**	**520.066**
Contractes indefinits	**52.641**	**64.266**	**76.859**	**91.480**	**85.436**
A temps complet	21.345	26.561	31.890	37.280	33.652
Ordinaris	12.578	15.219	17.104	20.088	17.916
Conversió bonificat	85	109	194	181	187
Discapacitats (ordinaris i conversions)	147	178	199	201	198
Inicials bonificats	365	542	670	692	87
Conversió no bonificat	8.170	10.513	13.723	16.118	15.264
A temps parcial	10.593	11.830	13.236	14.896	12.828
Fix discontinu	20.703	25.875	31.733	39.304	38.956
Contractes de durada determinada	**390.585**	**428.709**	**456.124**	**434.774**	**431.445**
A temps complet	243.495	275.996	306.233	297.769	296.293
Obra i servei	85.956	92.221	103.116	103.054	103.726
Eventual per circumstàncies de la producció	137.338	163.814	183.867	175.035	173.514
Interinitat	19.833	19.528	18.774	19.160	18.581
Discapacitats	232	258	303	275	307
Altres	136	175	173	245	165
A temps parcial	147.090	152.713	149.891	137.005	135.152
Temps parcial	146.582	152.109	149.204	136.217	134.821
Jubilació parcial	364	455	503	575	251
Relleu	144	149	184	213	80
Contractes formatius	**3.227**	**1.808**	**2.945**	**2.397**	**2.102**
Formació	2.280	791	878	1.012	1.112
Pràctiques a temps complet	671	784	1773	1117	772
Pràctiques a temps parcial	276	233	294	268	218
Altres contractes	**1.434**	**1.027**	**591**	**690**	**1.083**

continua

	2020	2021	2022	Var. 22-21	Var. (%)
Total de contractació	**251.170**	**357.365**	**457.515**	**100.150**	**28,0**
Contractes indefinits	**45.705**	**63.536**	**296.592**	**233.056**	**366,8**
A temps complet	21.189	27.450	88.307	**60.857**	221,7
Ordinaris	10.749	13.673	69.346	**55.673**	407,2
Conversió bonificat	131	149	204	**55**	36,9
Discapacitats (ordinaris i conversions)	108	130	269	**139**	106,9
Inicials bonificats	42	71	150	**79**	111,3
Conversió no bonificat	10.159	13.427	18.338	**4.911**	36,6
A temps parcial	8.878	10.598	34.020	**23.422**	221,0
Fix discontinu	15.638	25.488	174.265	**148.777**	583,7
Contractes de durada determinada	**203.964**	**291.800**	**151.210**	**-140.590**	**-48,2**
A temps complet	135.286	190.719	100.016	**-90.703**	-47,6
Obra i servei	58.079	72.048	13.681	**-58.367**	-81,0
Eventual per circumstàncies de la producció	62.686	101.419	64.622	**-36.797**	-36,3
Interinitat	14.251	16.873	20.512	**3.639**	21,6
Discapacitats	128	221	328	**107**	48,4
Altres	142	158	873	**715**	452,5
A temps parcial	68.678	101.081	51.194	**-49.887**	-49,4
Temps parcial	68.274	100.625	50.757	**-49.868**	-49,6
Jubilació parcial	302	353	348	**-5**	-1,4
Relleu	102	103	89	**-14**	-13,6
Contractes formatius	**1.282**	**1.770**	**2.075**	**305**	**17,2**
Formació	875	1.096	677	**-419**	-38,2
Pràctiques a temps complet	262	452	1.215	**763**	168,8
Pràctiques a temps parcial	145	222	183	**-39**	-17,6
Altres contractes	**219**	**259**	**7.632**	**7.373**	**2.846,7**

Font: SOIB

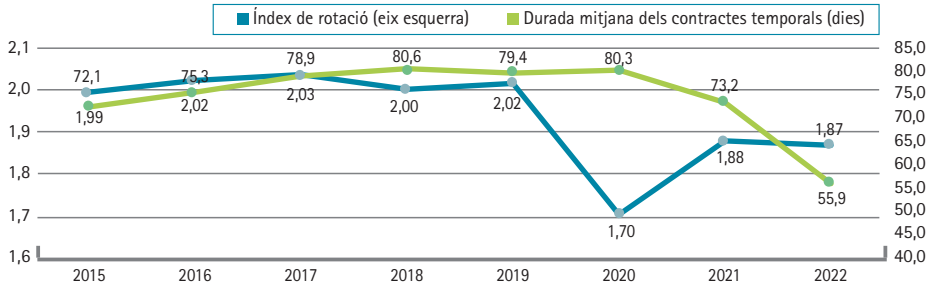
Quadre II-1.29. Contractació de durada determinada registrada a les Illes Balears per durada del contracte (2012-2022), en percentatges

	1-2 dies	3-15 dies	16-30 dies	2-3 mesos	3-6 mesos	7-12 mesos	> 12 mesos	Indeterminats
2012	10,8	8,0	9,0	25,0	15,8	3,7	0,5	27,2
2013	13,5	7,9	8,7	24,1	15,9	3,5	0,3	26,1
2014	14,7	8,0	8,0	23,4	15,5	3,4	0,3	26,7
2015	14,7	7,9	7,9	22,7	15,3	3,5	0,3	27,8
2016	14,8	7,4	7,4	22,9	16,6	3,5	0,3	27,0
2017	15,4	6,6	6,7	22,4	17,9	4,2	0,4	26,5
2018	15,0	6,6	6,3	22,0	17,5	4,3	0,4	27,9
2019	15,4	6,7	6,2	22,0	17,6	4,4	0,3	27,5
2020	10,2	7,3	8,5	22,7	9,9	4,4	0,6	36,5
2021	11,8	7,3	9,4	26,1	12,1	2,9	0,6	29,8
2022	**23,4**	**12,6**	**8,4**	**17,6**	**10,8**	**2,5**	**0,7**	**24,0**

Font: SOIB

Gràfic II-1.1.

Índex de rotació: nombre de contractes temporals dividit per persones contractades amb contracte temporal (2015-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SOIB

Quant a les deu ocupacions amb més contractes registrats el 2022, el primer fet que cal destacar és la superioritat de les ocupacions incloses dins els serveis, especialment en el cas de les dones, ja que totes pertanyen a aquest sector. En el cas dels homes, tot i ser majoria les dels serveis, també hi ha ocupacions incloses en la resta de sectors econòmics (vegeu el quadre II-1.30).

Quadre II-1.30. Les deu ocupacions més contractades a les Illes Balears per sexe (2022)				
		Absoluts	%	Acumulat
Dones	**Total de contractació de dones**	**211.089**	**100,0**	–
	Total de les deu ocupacions	**132.274**	**62,7**	–
	Cambreres assalariades	36.825	17,4	17,4
	Personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars	32.338	15,3	32,8
	Venedores de botigues i magatzems	24.211	11,5	44,2
	Empleades administratives amb tasques d'atenció al públic	8.776	4,2	48,4
	Ajudants de cuina	8.148	3,9	52,3
	Monitores d'activitats recreatives i d'entreteniment	6.215	2,9	55,2
	Cuineres assalariades	5.406	2,6	57,8
	Empleades domèstiques	4.027	1,9	59,7
	Auxiliars d'infermeria hospitalària	3.204	1,5	61,2
	Recepcionistes d'hotels	3.124	1,5	62,7
Homes	**Total de contractació d'homes**	**246.426**	**100,0**	–
	Total de les deu ocupacions	**124.336**	**50,5**	–
	Cambrers assalariats	35.703	14,5	14,5
	Paletes	18.749	7,6	22,1
	Peons de la construcció d'edificis	13.269	5,4	27,5
	Cuiners assalariats	11.354	4,6	32,1
	Ajudants de cuina	11.079	4,5	36,6
	Venedors de botigues i magatzems	8.575	3,5	40,1
	Personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars	7.065	2,9	42,9
	Conductors assalariats d'automòbils, taxis i furgonetes	7.049	2,9	45,8
	Compositors, músics i cantants	6.166	2,5	48,3
	Peons del transport de mercaderies i descarregadors	5.327	2,2	50,5

Font: SOIB

Les dones concentren el 62,7 % del total de la contractació registrada en deu ocupacions, concretament 132.274 contractes. Les tres ocupacions més contractades mostren un pes superior al 10 % del total de la contractació, de manera que en conjunt suposen el 44,2 % del total. És a dir, més de dues de cada cinc dones han registrat un contracte en aquestes tres ocupacions el 2022. Les ocupacions són les següents: cambreres (el 17,4 % de la contractació femenina), personal de neteja

(15,3 %) i venedores de botigues i magatzems (11,5 %). D'aquestes deu ocupacions, sis corresponen a feines de mitjana qualificació (grups 4-8 de la CNO-11); tres a feines no qualificades (grup 9), i una a feines d'alta qualificació (grups d'1 a 3).

En el cas dels homes, les deu ocupacions més contractades representen el 50,5 % del total dels contractes. Per tant, hi ha menys concentració dels contractes que en el cas de les dones. Tanmateix, les tres ocupacions amb més contractació sumen el 27,5 %: cambrers (14,5 %), paletes (7,6 %) i peons de la construcció (5,4 %), les mateixes que els cinc anys anteriors, però en diferent ordre. Per nivell de qualificació, cinc corresponen a ocupacions de mitjana qualificació (grups 4-8), quatre a ocupacions no qualificades (grup 9) i una a feines d'alta qualificació (grups d'1 a 3).

El 2022 s'han registrat 136.471 contractes a persones estrangeres a les Illes Balears, fet que suposa el 29,8 % del total de nous contractes registrats. En el conjunt d'Espanya, el pes dels contractes a persones estrangeres sobre el total és del 20,6 %. Del total de contractes a estrangers registrats a les Balears, un 66,6 % ha correspost a treballadors de fora de la Unió Europea, i la resta, el 33,4 %, a treballadors europeus. En termes interanuals, els contractes a persones estrangeres augmenta un 33,9 %, mentre que els contractes a treballadors de nacionalitat espanyola ho fa en un 25,7 % (vegeu el quadre II-1.31).

1.9. Salaris i cost laboral

Segons les dades de l'enquesta trimestral de cost laboral publicada per l'INE, el 2022 el cost salarial total mitjà per treballador a les Illes Balears és de 1.982,6 euros, un 6,3 % per sota de la mitjana nacional (2.115,1 euros). Respecte al 2021, es produeix un increment del 8,3 %, per sobre de la mitjana nacional (4,6 %). Així, les Balears són la segona comunitat autònoma amb l'increment més elevat, per darrere de les Canàries (11,3 %). Cal tenir en compte que els dos arxipèlags van tenir molts de treballadors en ERTO encara el 2021 i que ha estat el 2022 quan han recuperat gran part de l'activitat turística (vegeu el quadre II-1.32).

Quadre II-1.31. Nombre de contractes registrats a treballadors estrangers a les Illes Balears i a Espanya per zones de procedència (2022)

	Illes Balears		Espanya	
	Absoluts	%	Absoluts	%
Total	**136.471**	**100,0**	**3.775.829**	**100,0**
Unió Europea	45.557	33,4	981.511	26,0
No UE	90.914	66,6	2.794.318	74,0

Font: SOIB

Quadre II-1.32. Cost salarial total per treballador i comunitat autònoma (2021-2022)			
	Mitjana 2021	Mitjana 2022	% variació
Total	**2.022,6**	**2.115,1**	**4,58**
Andalusia	1.768,2	1.855,8	4,95
Aragó	1.937,3	2.014,1	3,96
Astúries	2.028,4	2.086,4	2,86
Illes Balears	**1.831,2**	**1.982,6**	**8,26**
Illes Canàries	1.583,5	1.762,0	11,27
Cantàbria	1.858,5	1.962,3	5,58
Castella-la Manxa	1.830,0	1.898,5	3,74
Castella i Lleó	1.785,1	1.874,9	5,03
Catalunya	2.165,9	2.286,3	5,56
Com. Valenciana	1.812,8	1.896,6	4,63
Extremadura	1.619,6	1.698,4	4,87
Galícia	1.823,0	1.888,8	3,61
Madrid	2.452,5	2.538,5	3,51
Múrcia	1.816,1	1.847,5	1,73
Navarra	2.167,3	2.249,7	3,80
País Basc	2.357,1	2.424,9	2,88
La Rioja	1.795,3	1.891,0	5,33

Font: INE (2022), Enquesta trimestral del cost laboral

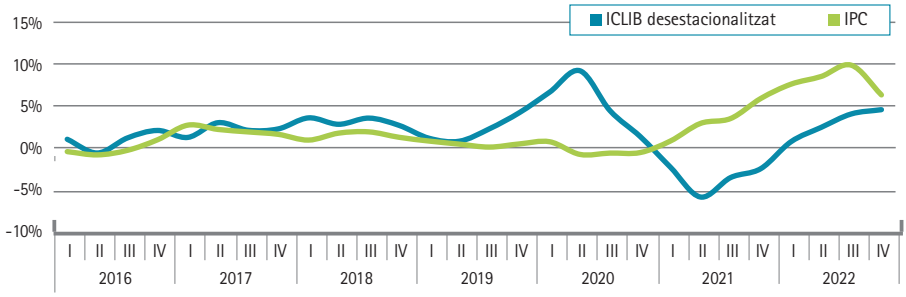
D'altra banda, l'any 2017 l'Ibestat comença a elaborar l'índex de costos laborals de les Illes Balears (ICLIB)[7], que es crea amb la finalitat d'obtenir un indicador de l'evolució del cost laboral en què no intervenguin els possibles canvis en la composició del mercat laboral. En aquest sentit, l'ICLIB es construeix com un índex encadenat de Laspeyres a partir de la informació proporcionada per l'enquesta trimestral de cost laboral. Així, s'omple un buit d'informació salarial que hi havia fins ara, ja que la composició del mercat laboral segons el tipus de jornada o la branca d'activitat pot afectar artificialment l'evolució agregada dels salaris. A més, la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació corregeix l'ICLIB dels efectes estacionals i de calendari.

El gràfic II-1.2 mostra l'evolució dels costos laborals i l'índex de preus de consum del període 2016-2022. La situació extraordinària del 2020 implica un increment molt intens de l'ICLIB, corregit d'efectes estacionals i de calendari, que s'explica pel menor nombre d'hores treballades però cobrades

7. Es pot consultar a l'enllaç següent: *ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=431a3d27-a5d5-4b8d-bb8e-fc5021cd2890&lang=ca.*

pel fet que molts treballadors estaven en ERTO. Això es tradueix en estar d'alta a la Seguretat Social però no treballar, combinat amb una caiguda de l'IPC. En canvi, el 2021 la situació es capgira amb una caiguda molt accentuada de l'ICLIB en relació amb el 2020, i una tendència clara de pujada dels preus de consum, fet que repercuteix en el poder adquisitiu dels treballadors. Aquest fet s'ha vist accentuat el 2022 amb una notable alça dels preus, molt per sobre de la dels salaris.

Gràfic II-1.2.
Variació interanual de l'ICLIB desestacionalitzat i de l'IPC a les Illes Balears per trimestres (2016-2022)

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia a partir de les dades de l'Ibestat i de l'INE

2

L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT) DE LES ILLES BALEARS

REQUADRE II-1.

REVISIÓ METODOLÒGICA DE L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)

MARIA DEL MAR RIBAS MAS
Cap de servei de l'Observatori del Treball de les Illes Balears, SOIB

L'any 2004, el Consell Econòmic i Social de les Illes Balears va encarregar un primer estudi que tenia per objecte definir una metodologia i una proposta d'indicadors per avaluar la qualitat del treball a les Illes Balears[1]. Aquesta primera versió va ser posteriorment actualitzada l'any 2008 i editada el 2009[2], de manera que es disposa de resultats de l'any 2001 i del 2006 al 2016. El 2019, es duu a terme una nova actualització de la metodologia i es publica un tercer treball[3] que aprofita bona part de la tasca que s'havia fet fins al moment, però que considera el desenvolupament de nous indicadors i estadístiques. Aquesta vegada té per objecte centrar l'anàlisi específicament en els aspectes qualitatius de l'ocupació, deixant alguns dels indicadors fins ara emprats com a elements de context del marc laboral. El nou índex de qualitat del treball es basa en un conjunt d'indicadors agrupats en tres grans dimensions:

1. Retribucions salarials. L'objectiu és prendre en consideració el nivell salarial de l'ocupació principal del treballador i alguna mesura de com garanteix o no un cert nivell de benestar. Així mateix, es proposa introduir mesures de desigualtat en la distribució salarial.

2. Seguretat laboral. Es tracta de preveure mesures que aproximen la probabilitat de passar a la situació d'atur, les condicions d'aquest període d'atur i tots els aspectes indicatius de més o menys estabilitat en l'ocupació, com ara el grau de prevalença de diverses modalitats de contractes laborals.

1. PARELLADA, M.; GARCIA, G. (2004). *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, SOIB. El CES va emetre el Dictamen 9/2003 sobre aquesta matèria.

2. Estudi elaborat l'any 2008 i publicat el 2009 a proposta de la Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007 i aprovat per la Comissió Permanent, en què es duu a terme l'actualització del primer estudi del CES sobre l'IQT, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears i SOIB, 2004. Vegeu: PARELLADA, M.; PUIGGRÒS, A.; RIBAS, M. (2008). *Indicadors de qualitat del treball*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears.

3. Estudi elaborat i publicat el 2019 a proposta de la Comissió de Treball d'Ocupació i Relacions Laborals, en què es duu a terme una nova actualització dels IQT. Vegeu: GARCIA, G.; PARELLADA, M.; PUIGGRÒS, A.; RIBAS, M. (2019). *La qualitat del treball a les Illes Balears 2009-2018*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears.

3. Condicions laborals. Aquesta seria la dimensió més àmplia, en la mesura que pren en consideració tots els aspectes relacionats amb les condicions en què es desenvolupa el treball, conciliació de vida laboral i familiar, sinistralitat laboral, gènere, etc.

El 2021, la submostra de l'Enquesta de població activa de l'INE va patir un canvi metodològic i sis indicadors dels 36 utilitzats en el càlcul de l'IQT no es van poder actualitzar. Concretament, es tracta dels indicadors següents: percentatge d'ocupats que cerquen feina per inseguretat en l'actual; els ocupats que volen treballar més hores; percentatge d'ocupats que cerquen feina per millorar; percentatge d'ocupats que treballen en jornada continuada; percentatge d'ocupats que fan formació relacionada amb la seva ocupació actual, i, finalment, el percentatge d'ocupats que fan formació amb participació empresarial. Per a l'actualització de l'IQT del 2021 es va decidir mantenir els valors calculats per a l'any 2020.

Tanmateix, de cara a la continuació de l'actualització de l'indicador, s'ha optat per fer una revisió i anàlisi de les possibles implicacions de la no disponibilitat de diversos indicadors emprats en l'elaboració de l'IQT. La decisió final ha estat eliminar els indicadors que ja no estan disponibles i substituir únicament els dos indicadors del bloc de formació, atès que els altres quatre indicadors pertanyen a blocs diferents entre si i ja tenen prou indicadors representatius[4].

4. La revisió de l'IQT, l'han fet Martí Perallada i Gemma Garcia.

Els dos nous indicadors de formació incorporats són: abandonament escolar prematur i percentatge d'empreses formadores sobre el total d'empreses, enteses com les empreses que ofereixen formació als seus treballadors, que publica el Ministeri de treball anualment a l'Enquesta de formació professional per a l'ocupació.

Per enllaçar les dues sèries, s'ha calculat novament l'IQT del 2020 amb els nous indicadors i s'ha vist com els resultats no diferien de manera significativa, més aviat canviaven poc. Per tant, els resultats presentats en aquesta memòria es presenten amb l'antiga metodologia fins al 2019 i amb la nova metodologia per als anys 2020 i 2021.

En definitiva, l'actual IQT està compost per una bateria de 32 indicadors que permeten obtenir una visió àmplia de les principals característiques quantitatives i qualitatives del mercat de treball a les diverses comunitats autònomes (vegeu el quadre RII-1.1).

Pel que fa a les ponderacions dels diversos indicadors, s'han definit tres possibles escenaris[5]. En tots els casos es considera que la dimensió de retribucions salarials té una rellevància clarament superior a l'hora de valorar la qualitat de la feina. La resta d'indicadors tenen tots la mateixa ponderació en l'escenari base, mentre que en l'escenari social s'atorga un pes superior als indicadors de conciliació i gènere, i en l'escenari d'estabilitat

5. Les ponderacions dels indicadors i els escenaris van ser aprovats en la reunió de la Comissió de Relacions Laborals del CES del dia 12 de juny de 2019.

es consideren més rellevants les variables relacionades amb la seguretat en el lloc de feina i les modalitats laborals (vegeu el quadre RII-1.2).

Quadre RII-1.1. Dimensions i indicadors de qualitat del treball (2021)

Dimensions	Indicadors
DIMENSIÓ 1. RETRIBUCIONS	**Retribucions salarials**
	Guany mitjà anual
	% de pobl. en llars de baixa intensitat de treball
	Desigualtat salarial (ràtio 90/10)
DIMENSIÓ 2. SEGURETAT A LA FEINA	**Seguretat**
	Risc de quedar-se a l'atur
	Taxa neta cobertura prestacions per atur
	% de treballadors afectats per ERO
	Taxa de cobertura dels convenis col·lectius
	Modalitats laborals
	Taxa de temporalitat
	% de temporals involuntaris
	Taxa de parcialitat
	% de parcials involuntaris
	% de contractes fixos discontinus
DIMENSIÓ 3. CONDICIONS LABORALS	**Condicions de treball**
	Desajustament de qualificacions
	Autonomia en el lloc de treball
	% d'ocupats que treballen més de 40 hores
	Hores extraordinàries per treballador
	Sinistralitat
	Incidència d'accidents laborals amb baixa
	Gravetat dels accidents amb baixa
	Incidència de malalties professionals
	Conciliació
	% d'ocupats que treballen dissabte, diumenge, final de tarda o nit
	% d'ocupats que treballen al domicili particular
	% d'ocupats amb jornada parcial voluntària
	Formació i promoció
	% d'ocupats que cursen estudis
	Abandonament escolar prematur
	% d'empreses formadores sobre total empreses
	Gènere
	Bretxa salarial D/H
	Risc de quedar-se a l'atur D/H
	Parcialitat involuntària D/H
	Temporalitat involuntària D/H
	Desajustament de qualificacions D/H
	% d'ocupats amb treball al domicili particular D/H
	% d'ocupats que cursen estudis D/H

Font: Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Quadre RII-1.2. Ponderacions establertes en els diversos escenaris, IQT (2021)

Dimensió		Escenari base	Escenari social	Estabilitat
Dimensió 1. Retribucions	Retribucions salarials	51	43	43
Dimensió 2. Seguretat a la feina	Seguretat	7	7	11
	Modalitats laborals	7	7	11
Dimensió 3. Condicions laborals	Condicions de treball	7	7	7
	Sinistralitat	7	7	7
	Conciliació	7	11	7
	Formació i promoció	7	7	7
	Gènere	7	11	7

Font: Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

2.1. Evolució de l'IQT de les Illes Balears (2009-2021), per dimensions

Aplicant les ponderacions explicades en el requadre II-1, els resultats globals situen les Illes Balears en una posició avantatjosa en relació amb la resta de comunitats autònomes durant bona part dels anys estudiats. Tanmateix, els resultats del 2019 van presentar una millora notable de la posició de les Balears, que va assolir la tercera posició del rànquing en l'escenari base, la segona en l'escenari d'estabilitat i la primera en l'escenari social. L'avanç de posicions relatives va ser molt significatiu, atès que els resultats dels anys anteriors col·locaven les Illes Balears entre la quarta i la sisena posició. L'actualització dels indicadors el 2020, any especialment complicat per al mercat de treball, va donar continuïtat als bons resultats de l'any anterior, i les Illes Balears se situaren una altra vegada en la tercera posició en l'escenari base i en la segona en l'escenari d'estabilitat. En canvi, baixaren fins a la quarta posició en l'escenari social.

L'actualització amb les dades del 2021 implica un lleuger empitjorament de la posició de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes, atès que baixen una posició en l'escenari base i en el d'estabilitat (fins a la quarta i tercera posició, respectivament). I mantenen la quarta posició en l'escenari social (vegeu el quadre II-2.1).

L'anàlisi que es fa amb les dades de l'índex de qualitat del treball (IQT) permet

oferir algunes conclusions rellevants que estan en la línia d'identificar els punts forts de la regió i també els aspectes respecte als quals les Balears mostren una situació més feble. És interessant analitzar en quines dimensions i en quins indicadors les Illes Balears han millorat els resultats del 2021 respecte al 2020, així com quins han estat els indicadors que han patit un descens en el rànquing per comunitats autònomes (vegeu els quadres II-2.2, II-2.3, II-2.4, II-2.5, II-2.6, II-2.7, II-2.8 i II-2.9).

- En la dimensió 1, sobre retribucions salarials, que integra els indicadors que tenen més pes en tots els escenaris considerats[1], les Balears han passat de la vuitena posició a la setena pel que fa al guany salarial i mantenen la primera posició en l'indicador de desigualtat salarial. Així mateix, cauen de la primera fins a la vuitena posició pel que fa al percentatge de llars amb baixa intensitat de treball. Tot plegat fa que les Illes Balears estiguin en la cinquena millor posició en aquesta dimensió i perdin dues posicions relatives respecte al 2020.

- En la dimensió 2, sobre la seguretat laboral, les Balears mantenen la primera posició del rànquing. Continuen encapçalant la llista de comunitats autònomes en els indicadors de taxa de cobertura de prestacions per atur i de taxa de cobertura de convenis col·lectius. En canvi, han perdut una posició relativa en el risc de quedar a l'atur (passen de la primera a la segona posició). D'altra banda, el pes dels treballadors afectats per un expedient de regulació de l'ocupació puja del darrer lloc al primer amb l'actualització de les dades del 2021.

- També en la dimensió 2, en aquest cas en la subdimensió de les modalitats laborals, les Illes Balears passen de la catorzena posició a la quinzena. Es tracta, per tant, d'una dimensió en què les Illes ocupen de les pitjors posicions en relació amb la resta de comunitats autònomes. Més concretament, les Illes mantenen la darrera posició pel que fa al pes dels ocupats fixos discontinus i, així mateix passen a ocupar el darrer lloc en relació amb la menor taxa de parcialitat. Experimenten també una forta caiguda (de la primera posició a la novena) en el pes dels assalariats temporals involuntaris. En canvi, milloren i escalen posicions en la taxa de temporalitat i en la taxa de parcialitat involuntària.

- En la dimensió 3 sobre les condicions laborals, pel que fa a la subdimensió de condicions de treball, les Illes Balears van assolir la primera posició el 2019. El 2020 van perdre un lloc en el rànquing i se situaren en el segon lloc, que mantenen el 2021. Tanmateix, hi ha variacions en les posicions dels indicadors. Per exemple, perden posicions sobretot en indicadors com el desajustament de qualificacions i les hores extres. En canvi, milloren en comparació a la resta de territoris en el pes dels ocupats que treballen més de 40 hores setmanals i mantenen el primer lloc en l'autonomia en el lloc de feina.

1. S'ha de tenir en compte que la font de dos dels tres indicadors que componen aquesta dimensió és l'Enquesta anual d'estructura salarial de l'INE, que té un decalatge temporal en la seva publicació d'un any i els resultats per al 2021 corresponen a l'enquesta del 2020.

Quadre II-2.1. Rànquing dels IQT de les comunitats autònomes segons les ponderacions establertes (2009-2021)

	Escenari Base							Escenari Social							Escenari Estabilitat						
	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021
Andalusia	17	17	15	16	17	16	16	17	17	15	16	17	16	16	17	17	16	16	17	16	17
Aragó	4	4	5	6	7	6	6	4	4	4	6	8	7	6	4	5	4	6	8	7	5
Astúries	9	9	13	15	15	14	14	9	9	13	15	15	14	14	9	9	13	14	15	15	13
Illes Balears	**6**	**6**	**4**	**5**	**3**	**3**	**4**	**6**	**6**	**5**	**5**	**1**	**4**	**4**	**5**	**6**	**5**	**4**	**2**	**2**	**3**
Canàries	16	16	17	11	12	13	15	15	16	17	11	12	13	15	16	16	17	11	12	13	15
Cantàbria	11	13	10	9	8	7	7	11	15	10	9	7	8	8	12	13	10	8	7	6	7
Castella i Lleó	8	7	11	7	9	10	11	8	7	11	8	9	10	11	8	7	11	7	9	10	11
Castella-la Manxa	10	11	9	13	11	12	8	10	10	9	13	11	12	7	10	11	9	13	11	12	8
Catalunya	3	5	6	4	5	5	3	2	5	6	4	5	5	3	2	4	6	3	5	5	4
Com. Valenciana	13	14	12	14	13	15	12	13	14	12	14	13	15	12	13	14	12	12	13	14	12
Extremadura	15	12	16	17	16	17	17	16	12	14	17	16	17	17	15	12	15	17	16	17	16
Galícia	12	10	8	10	10	9	10	12	11	8	10	10	9	10	11	10	8	10	10	9	9
Madrid	2	3	2	2	4	2	2	3	3	2	2	4	2	1	3	3	2	2	4	3	2
Múrcia	14	15	14	12	14	11	13	14	13	16	12	14	11	13	14	15	14	15	14	11	14
Navarra	5	2	3	3	2	4	5	7	2	3	3	3	3	5	7	2	3	5	3	4	6
País Basc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1
La Rioja	7	8	7	8	6	8	9	5	8	7	7	6	6	9	6	8	7	9	6	8	10

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Nota: La regió amb els resultats més bons ocupa el primer lloc en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté els pitjors resultats) té el valor 17.

Quadre II-2.2. Rànquing dels IQT. Dimensió 1: Retribucions salarials (2021)			
	Guany mitjà anual	% de pobl. en llars de baixa intensitat de treball	Desigualtat salarial (ràtio 90/10)
Andalusia	15	16	15
Aragó	6	3	2
Astúries	5	15	17
Illes Balears	**7**	**8**	**1**
Illes Canàries	16	17	10
Cantàbria	8	11	4
Castella-la Manxa	10	5	13
Castella i Lleó	14	5	3
Catalunya	4	9	11
Com. Valenciana	12	12	16
Extremadura	17	14	14
Galícia	13	10	7
Madrid	2	4	12
Múrcia	11	13	9
Navarra	3	7	8
País Basc	1	2	6
La Rioja	9	1	5

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Quadre II-2.3. Rànquing dels IQT. Dimensió 2: Seguretat en el treball. Seguretat (2021)				
	Risc de quedar-se a l'atur	Taxa neta cobertura prestacions per atur	% de treballadors afectats per ERO	Taxa de cobertura dels convenis col·lectius
Andalusia	13	3	5	9
Aragó	10	8	14	2
Astúries	3	15	9	11
Illes Balears	**2**	**1**	**1**	**1**
Illes Canàries	1	5	2	13
Cantàbria	11	12	3	8
Castella-la Manxa	8	11	6	5
Castella i Lleó	12	9	15	3
Catalunya	7	6	8	7

continua

	Risc de quedar-se a l'atur	Taxa neta cobertura prestacions per atur	% de treballadors afectats per ERO	Taxa de cobertura dels convenis col·lectius
Com. Valenciana	4	10	13	4
Extremadura	15	2	4	15
Galícia	6	4	11	12
Madrid	5	13	7	10
Múrcia	16	7	12	17
Navarra	17	17	17	6
País Basc	9	16	10	14
La Rioja	14	14	16	16

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Quadre II-2.4. Rànquing dels IQT. Dimensió 2: Seguretat en en el treball. Modalitats laborals (2021)

	Taxa de temporalitat	% de temporals involuntaris	Taxa de parcialitat	% de parcials involuntaris	% de contractes fixos discontinus
Andalusia	17	15	4	16	14
Aragó	10	2	4	4	8
Astúries	11	10	8	13	1
Illes Balears	**4**	**9**	**17**	**2**	**17**
Illes Canàries	14	17	15	17	12
Cantàbria	8	16	15	8	9
Castella-la Manxa	5	8	7	11	3
Castella i Lleó	12	11	12	10	5
Catalunya	2	1	13	3	7
Com. Valenciana	13	4	2	5	15
Extremadura	16	5	6	15	11
Galícia	9	12	10	12	6
Madrid	1	6	13	14	2
Múrcia	15	7	9	7	16
Navarra	6	13	1	6	10
País Basc	6	14	3	9	4
La Rioja	3	3	11	1	13

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Quadre II-2.5. Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Condicions de treball (2021)

	Desajustament de qualificacions	Autonomia en el lloc de treball	% d'ocupats que treballen més de 40 h	Hores extraordinàries per treballador
Andalusia	10	15	10	7
Aragó	4	3	9	15
Astúries	9	12	16	9
Illes Balears	**16**	**1**	**5**	**4**
Illes Canàries	17	17	1	6
Cantàbria	3	5	6	2
Castella-la Manxa	14	7	12	4
Castella i Lleó	11	9	13	11
Catalunya	1	6	2	17
Com. Valenciana	12	4	14	16
Extremadura	13	14	15	1
Galícia	7	2	17	8
Madrid	6	10	8	9
Múrcia	15	11	11	12
Navarra	8	8	4	14
País Basc	2	16	7	2
La Rioja	5	13	3	12

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Quadre II-2.6. Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Sinistralitat (2021)

	Incidència d'accidents laborals amb baixa	Gravetat d'accidents amb baixa	Incidència de malalties professionals
Andalusia	10	9	5
Aragó	8	12	15
Astúries	7	15	7
Illes Balears	**17**	**1**	**3**
Illes Canàries	2	10	2
Cantàbria	5	17	9
Castella-la Manxa	16	14	12
Castella i Lleó	6	5	13

continua

	Incidència d'accidents laborals amb baixa	Gravetat d'accidents amb baixa	Incidència de malalties professionals
Catalunya	3	4	6
Com. Valenciana	4	13	11
Extremadura	11	11	4
Galícia	9	16	10
Madrid	1	2	1
Múrcia	13	6	8
Navarra	15	3	17
País Basc	12	7	14
La Rioja	14	8	16

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Quadre II-2.7. Rànquing dels IQT Dimensió 3: Condicions laborals. Conciliació (2021)

	% d'ocupats que treballen ds., dg., final de tarda o nit	% d'ocupats que treballen al domicili particular	% d'ocupats amb jornada parcial voluntària
Andalusia	14	6	8
Aragó	9	5	12
Astúries	15	3	15
Illes Balears	**5**	**8**	**7**
Illes Canàries	16	9	2
Cantàbria	12	15	1
Castella-la Manxa	13	10	3
Castella i Lleó	8	12	4
Catalunya	1	2	13
Com. Valenciana	7	7	14
Extremadura	17	11	16
Galícia	11	4	9
Madrid	4	1	11
Múrcia	2	13	17
Navarra	6	14	6
País Basc	3	17	10
La Rioja	10	16	5

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Quadre II-2.8. Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Formació i promoció (2021)

	% d'ocupats que cursen estudis	Abandonament escolar prematur	Empreses formadores sobre total empreses
Andalusia	14	17	6
Aragó	5	8	9
Astúries	9	6	3
Illes Balears	**11**	**14**	**10**
Illes Canàries	8	7	17
Cantàbria	2	2	4
Castella-la Manxa	10	9	14
Castella i Lleó	15	15	5
Catalunya	13	13	15
Com. Valenciana	1	10	13
Extremadura	17	12	12
Galícia	12	3	1
Madrid	6	5	8
Múrcia	7	16	2
Navarra	4	4	11
País Basc	3	1	7
La Rioja	16	11	16

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Quadre II-2.9. Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Gènere (2021)

	Bretxa salarial D/H	Risc de quedar-se a l'atur D/H	Parcialitat involuntària D/H	Temporalitat involuntària D/H	Desajustament de qualificacions D/H	% d'ocupats amb treball al domicili particular D/H	% d'ocupats que cursen estudis D/H
Andalusia	15	12	12	10	8	12	11
Aragó	10	4	13	1	7	17	7
Astúries	17	11	15	15	2	9	3
Illes Balears	**3**	**13**	**2**	**16**	**3**	**14**	**13**
Illes Canàries	1	17	7	5	1	4	15
Cantàbria	8	16	10	9	15	15	17
Castella-la Manxa	13	15	8	3	9	6	6

continua

	Bretxa salarial D/H	Risc de quedar-se a l'atur D/H	Parcialitat involuntària D/H	Temporalitat involuntària D/H	Desajustament de qualificacions D/H	% d'ocupats amb treball al domicili particular D/H	% d'ocupats que cursen estudis D/H
Castella i Lleó	2	10	17	4	10	16	1
Catalunya	11	7	5	12	4	8	8
Com. Valenciana	12	2	4	7	12	11	10
Extremadura	4	8	14	17	6	1	12
Galícia	9	14	11	14	13	3	14
Madrid	5	9	3	2	14	2	16
Múrcia	14	1	6	8	5	13	9
Navarra	16	5	9	6	11	5	2
País Basc	6	6	16	11	16	7	5
La Rioja	7	3	1	13	17	10	4

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

- Pel que fa a la sinistralitat laboral, també dins de la dimensió 3, les Illes Balears es van situar en la quarta posició el 2020. Un any més tard cauen dos llocs i queden en la sisena. Així, les Illes es caracteritzen per tenir l'índex més alt d'incidència d'accidents laborals. Ara bé, continuen ocupant la primera posició en l'indicador sobre els dies de baixa i es mantenen en la tercera posició pel que fa a la incidència de malalties professionals.

- Continuant amb la dimensió 3, en aquest cas amb la subdimensió de conciliació, les Illes Balears han millorat posicions i passen de la sisena el 2020 a la tercera el 2021. Així, milloren de manera significativa (de la setzena posició a la setena) en la taxa de parcialitat voluntària. En canvi, han perdut posicions en el percentatge d'ocupats que treballen en dissabte, diumenge, darrera hora del capvespre o nit, així com en els ocupats que treballen en el seu domicili.

- En la subdimensió de formació i promoció de la dimensió 3, les Illes Balears, amb els canvis d'indicadors introduïts se situa en la desena posició el 2020 i baixa fins a la tretzena el 2021. D'aquesta manera, passen de la sisena posició a l'onzena en el percentatge d'ocupats que cursen algun tipus de formació, i de la novena a la desena pel que fa al percentatge d'empreses formadores sobre el total d'empreses. Tanmateix, milloren dos llocs i escalen fins al catorzè en l'indicador d'abandonament prematur. Sens dubte, en el bloc de formació les Illes Balears tenen un marge de millora ampli.

- Finalment, pel que fa a la subdimensió de gènere de la dimensió 3, les Illes Balears està en la desena posició el 2021,

de manera que s'accentua la caiguda experimentada l'any anterior (que va passar de la primera a la setena posició). Aquesta davallada s'explica sobretot per l'empitjorament de la posició relativa en els indicadors de bretxa salarial i ràtio dona/home dels ocupats que treballen en el domicili particular. A més, mantenen les darreres posicions en la ràtio de la temporalitat involuntària. En canvi, milloren la posició en els indicadors de ràtio del risc de quedar a l'atur i la ràtio dels ocupats que cursen estudis.

En síntesi, els resultats de l'índex de qualitat del treball del 2021 suposen un lleuger empitjorament, en dos dels escenaris, respecte als resultats del 2020. A les taules, es poden consultar els resultats corresponents a cadascun dels indicadors. A més, es pot comprovar com la posició relativa de les Illes Balears en relació amb la resta de les comunitats autònomes perd algunes posicions respecte als dos anys anteriors, si bé es manté en una posició avantatjosa en relació amb la majoria dels territoris. El País Basc continua liderant el rànquing com el territori amb un índex de qualitat del treball més alt en tota la sèrie temporal estudiada. A l'altre extrem se situen Andalusia i Extremadura, que ocupen els darrers llocs del rànquing.

3

Polítiques actives d'ocupació

3.1.

Context: El suport a l'ocupació com a àmbit clau d'actuació per fer front a la recuperació de la covid-19

La gestió de la crisi sanitària provocada per la covid-19 obligà a aturar bona part de l'economia de les nostres illes, així com de la resta de l'Estat espanyol, una mesura també adoptada en la immensa majoria de països europeus i arreu del món. Com és evident, aquesta aturada de l'activitat tingué importants efectes d'ordre econòmic i laboral. Sortosament, la situació en el moment de presentar aquest apartat de polítiques actives d'ocupació és radicalment diferent. El nombre de persones ocupades i desocupades fins i tot és més favorable que el 2019, de manera que el 2022 presenta xifres que s'han situat en un escenari clarament postpandèmic.

En l'àmbit estatal, el programa nacional de reformes fixa les prioritats de política econòmica del Govern, alineades amb el marc estratègic d'inversions i reformes contingut en el pla de recuperació, transformació i resiliència (d'ara endavant, PRTR).

El PRTR és l'instrument que conté el conjunt de reformes estructurals i d'inversions que s'adreça al triple objectiu d'impulsar la recuperació de l'activitat econòmica i l'ocupació després de la crisi provocada per la pandèmia de la covid-19, accelerar la transformació del país i enfortir la resiliència per afrontar els reptes futurs.

Entre les reformes previstes al pla de recuperació, transformació i resiliència espanyol, destaquen les dirigides a la millora de les polítiques actives d'ocupació. L'any 2021 es posen en marxa unes quantes reformes previstes en el PRTR. Així, el mes de desembre, després d'un procés d'intens diàleg social, s'aprova el Reial decret llei 32/2021, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat a l'ocupació i la transformació del mercat de treball, que recull un paquet de reformes per europeïtzar el mercat de treball tot fomentant la generalització de la contractació indefinida, la modernització de la negociació col·lectiva i de la subcontractació, juntament amb la introducció d'un mecanisme de flexibilitat i sostenibilitat de l'ocupació davant les crisis.

Entre el contingut d'aquesta norma, pel que fa a aquest apartat cal destacar les mesures per reduir la temporalitat, mantenir la flexibilitat per a les empreses i impulsar la formació.

Pel que fa a la reducció de la temporalitat, es redueix el nombre de causes que justifiquen la contractació temporal (causes

productives i per substitució) i s'elimina el contracte d'obra i servei. S'introdueix un contracte indefinit nou per al sector de la construcció. Es redefineix el contracte fix-discontinu per acollir tasques temporals, així com les fetes en el marc de la subcontractació que fins ara es cobrien mitjançant contractes temporals. Es penalitzen els contractes de menys de trenta dies a través de l'increment en la cotització a la Seguretat Social, es limita l'encadenament de contractes i s'endureixen les sancions per ús fraudulent de contractes temporals.

El PRTR facilita a Espanya l'accés als fons comunitaris Next Generation EU a mesura que es compleixen les fites i els objectius acordats. En aquest sentit, estableix el conjunt d'actuacions a través de les quals l'Estat preveu executar els 69.528 milions d'euros que li ha assignat el mecanisme de recuperació i resiliència (MRR).

Amb l'aprovació del Reglament del mecanisme de recuperació i resiliència l'any 2021, l'eix central de l'instrument Next Generation EU, s'aprova el paquet de mesures extraordinàries de recuperació destinades a fer front a la crisi originada per la covid-19. A partir de juliol del 2021, es comença a donar llum verd a la utilització dels fons de recuperació i resiliència per part dels estats membres, entre els quals, Espanya. Per a l'any 2022, el total de fons MRR destinat a polítiques de formació i ocupació és de 9,2 milions d'euros a les Illes Balears.

Els fons REACT-EU, fons inclosos en l'instrument Next Generation EU per contribuir en la recuperació ecològica, digital i resilient de l'economia, han complementat la programació del fons social europeu (FSE), l'instrument principal amb què la Unió Europea contribueix a reforçar la cohesió econòmica i social.

Cal destacar que durant l'any 2022 s'ha aprovat la regulació del nou FSE, el fons social europeu plus (FSE+) com a resultat de la refosa del fons social europeu, la iniciativa d'ocupació juvenil, el fons d'ajuda europea per a les persones més desafavorides i el programa d'ocupació i innovació social.

El pressupost per a tot el període 2021-2027 (FSE+) és de 97.957,6 milions d'euros, dels quals 11.153,4 milions s'assignen a Espanya. A les Illes Balears, correspon una taxa de cofinançament del 60 %, amb un import de 102 milions d'euros.

D'altra banda, el Pla de Garantia Juvenil Plus 2021-2027, de treball digne per a les persones joves, està cofinançat tant pel fons social europeu (FSE) com per la Iniciativa d'Ocupació Juvenil (IEJ). Consta de 69 mesures per millorar l'ocupació jove. El Pla de Garantia Juvenil Plus té com a objectiu millorar la qualificació dels joves perquè adquireixin les competències professionals i tècniques necessàries per accedir al mercat laboral. El Pla de Garantia Juvenil s'inscriu en una inversió global, el Pla Estratègic Joventut Avança, que agrupa les accions per a l'ocupació juvenil i que destinarà 950 milions a aquestes finalitats, la quantitat més gran destinada per un Govern per a accions d'ocupació juvenil.

Les accions d'orientació també s'han dut a terme en el marc del Programa de Garantia Juvenil, fet que suposa un compromís dels

estats membres de la UE perquè tots els menors de 30 anys rebin una bona oferta d'ocupació, d'educació, de formació com a aprenents o en període de pràctiques en un termini de quatre mesos després de quedar en atur o d'acabar l'educació formal[1].

A més, la inscripció en el sistema nacional de garantia juvenil proporciona als joves l'accés a les polítiques actives d'ocupació i la possibilitat de disposar d'un orientador laboral que els ofereix tant un assessorament individualitzat com un itinerari d'inserció adaptat a la situació i les necessitats.

El 2022, el nombre de sol·licituds d'inscripció en el programa creix en 3.336 respecte al 2021, fet que suposa un augment en termes relatius del 6,4 % i un total de 55.784 inscripcions acumulades al llarg dels darrers cinc anys. D'altra banda, el nombre de beneficiaris assoleix les 19.037 persones.

De fet, dins el conjunt d'actuacions d'orientació integral de joves del programa SOIB Jove (finançat a través del Programa de Garantia Juvenil), aquestes experimenten un augment del 20,8 % respecte de l'any 2021.

El programa de SOIB Jove —finançat principalment amb els recursos del Programa de Garantia Juvenil Plus 2021-2027 i del nou Programa Operatiu FSE Plus 2021-2027— té l'objectiu de reduir la taxa d'atur juvenil a partir de la millora de les qualificacions i el foment de la contractació i de l'autoocupació. Es pretén complir així els objectius i les prioritats de l'Estratègia UE 2020. S'adreça a joves que ni estudien ni treballen de més de 16 anys i menors de 30 anys, els quals, de manera voluntària, s'han d'inscriure al Fitxer nacional de garantia juvenil. Per a l'any 2022, el nombre de joves registrats en el Programa de Garantia Juvenil supera les 55.000 persones. La despesa d'aquesta convocatòria ha ascendit a 2.478.00,00 euros.

En definitiva, tots aquests plans i programes incorporen el conjunt d'inversions i reformes previstes sobre quatre eixos transversals —transició ecològica; transformació digital; cohesió social i territorial, i igualtat de gènere— que s'articulen a través de deu polítiques palanca, de gran capacitat d'arrossegament sobre l'activitat i l'ocupació, que alhora es despleguen en trenta línies d'acció (components).

El mercat de treball —inclòs dins la política palanca vuitena, «Nova economia de les cures i polítiques d'ocupació»— és un àmbit clau d'actuació per impulsar la productivitat i el creixement potencial a llarg termini. Bàsicament, a través del component 23, «Noves polítiques públiques per a un mercat de treball dinàmic, resilient i inclusiu», es preveu un programa de reformes i inversions que s'han d'abordar en el marc del diàleg social i tenen per objectiu la millora de l'ocupabilitat i de la inclusió social dels treballadors, així com el reforç de la modernització i transformació digital dels serveis públics d'ocupació.

En el moment de tancar aquest apartat, el mercat laboral està en situació de

1. Consell de la Unió Europea (2013). Recomanació del Consell, de 22 d'abril de 2013, sobre l'establiment de la garantia juvenil (2013/C 120/01). *Diari Oficial de la Unió Europea*, 26 d'abril de 2013.

normalització. En efecte, el nombre de persones desocupades s'està reduint i se situa en 31.011 persones. La taxa d'atur administratiu se situa en el 5,3 %, és la més baixa registrada per a un mes d'abril. Tot i això, cal tenir cura dels col·lectius més afectats, els quals necessiten encara que es continuïn aplicant mesures de xoc.

És important destacar que en els darrers anys s'ha incrementat l'esforç pressupostari, el qual ha permès que la inversió per persona aturada se situï en 3.702,6 euros, a la vegada que les ràtios d'impacte dels programes són altes (vegeu el quadre II-3.1).

Sens dubte, l'increment de recursos provinents de les diferents conferències sectorials, així com els fons europeus d'ocupació provinents del component 23 dels MRR han de permetre continuar aquesta tendència.

Així, en el nou escenari resulta cabdal la capacitat de formació de les persones desocupades i la d'intermediació laboral. Resulta estratègic desenvolupar actuacions que reforcin la inclusió de les persones amb més dificultats d'accés al mercat laboral a través d'accions específicament dissenyades per a elles i les seves circumstàncies en el camp de l'orientació, la intermediació laboral, la qualificació, la formació professional i l'adquisició d'experiència laboral. Al capdavall, un dels principis rectors de les polítiques actives d'ocupació és la igualtat d'oportunitats.

3.2. Marc estratègic i normatiu

L'Estratègia espanyola de suport actiu a l'ocupació 2021-2024 (d'ara endavant, EEAE) constitueix el marc per a la determinació d'objectius comuns que cal assolir en el conjunt de serveis públics d'ocupació. S'estableix com un instrument que garanteix la igualtat en l'accés i l'atenció als beneficiaris de les polítiques d'activació per a la feina a tot Espanya. Tot això, sense perjudici de permetre la suficient flexibilitat per a la seva adaptació a les característiques de les persones beneficiàries dels serveis a les diferents comunitats autònomes, de manera que es garanteixi, en cada moment, la cohesió social i la complementarietat entre la unitat de mercat i la diversitat territorial, així com l'eficàcia i l'eficiència en la utilització de fons públics.

Quadre II-3.1 Evolució dels pressupostos executats de les polítiques actives d'ocupació i despesa per persona aturada registrada (2019-2022)

	2019	2020	2021	2022
Pressupost de les PAO	100.476.175,0 €	103.223.282,0 €	113.439.467,0 €	149.227.841,0 €
Despesa en en les PAO per persona aturada registrada en el SOIB	2.065,7 €	1.413,2 €	1.714,7 €	3.702,6 €

Font: Elaboració pròpia a partir dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

En aquesta estratègia, elaborada de manera participativa en el si del sistema nacional d'ocupació i informada per la Conferència Sectorial de 28 d'abril de 2021, amb suport unànime de les comunitats autònomes, es reflecteixen les polítiques actives d'ocupació i d'intermediació laboral que es desenvolupen al conjunt de l'Estat. A més, conté l'anàlisi de la situació i les tendències del mercat de treball, els principis d'actuació i els objectius estratègics i estructurals que cal assolir en matèria de polítiques d'activació per a l'ocupació, així com el marc pressupostari, les fonts de finançament i els criteris de gestió dels fons.

L'EEAE estableix dos tipus d'objectius que han de ser desenvolupats pels plans anuals de política d'ocupació: els objectius estratègics i els objectius específics. Els objectius estratègics són: l'enfocament centrat en les persones i les empreses, la coherència amb la transformació productiva, l'orientació cap a resultats, la millora de les capacitats dels serveis públics d'ocupació i la governança i cohesió del sistema nacional d'ocupació. Els objectius específics faciliten la implantació progressiva de les mesures correctores o innovadores que cal desenvolupar durant el període de vigència de l'EEAE. Així mateix, s'estableixen eixos complementaris que, juntament amb els objectius estratègics i específics, conformen l'estructura per enquadrar les polítiques actives d'ocupació.

L'avaluació es concep com un eix vertebrador d'aquesta estratègia, amb la voluntat de superar la utilització d'indicadors focalitzats en el repartiment de fons i assolir un model integrat de seguiment i avaluació orientat cap a resultats, transparent i accessible. S'assenyala que el disseny de les metodologies quantitatives i qualitatives per a l'avaluació i el seguiment dels serveis i programes requerirà un procés participatiu de diferents actors: els serveis públics d'ocupació estatal i autonòmics; els interlocutors socials; organismes especialitzats, com l'autoritat independent de responsabilitat fiscal (AIReF), i amb aportacions complementàries d'experts en avaluació a través d'unitats especialitzades o de col·laboracions amb altres institucions i entitats, de l'àmbit públic i privat, incloent-hi l'àmbit acadèmic[2].

La nova estratègia estableix cinc objectius estratègics, i dins de cadascun d'aquests, s'hi inclouen els objectius específics (un total de 15), que es desenvolupen en diferents mesures (27 en total). La finalitat última de l'estratègia és coordinar els esforços que fan els agents del sistema nacional d'ocupació per millorar-ne l'eficàcia i l'eficiència en la consecució d'uns objectius comuns per a les polítiques d'activació, de conformitat amb els principis que s'hi recullen.

En aquest sentit, cal tenir en compte que, en el context de la transformació de les polítiques d'ocupació al llarg de l'any, s'ha avançat en dues reformes importants: la de la Llei d'ocupació i la de la formació professional.

L'objecte de la nova Llei d'ocupació és potenciar els instruments d'actuació i coordinació del sistema nacional d'ocupació, centrant-se en la revisió de l'EEAE, els seus eixos i els plans anuals de política d'ocupació.

2. Es manté el programa EVADES (avaluació de l'exercici dels serveis públics d'ocupació).

Té com a objectiu respondre a les necessitats del mercat laboral i combatre'n les debilitats estructurals com l'atur, en especial el juvenil. A més, aposta per augmentar l'eficàcia de les polítiques actives d'ocupació per orientar-les definitivament a acompanyar les transformacions que requereix el canvi de model econòmic. En concret, els objectius són establir un marc d'ordenació de les polítiques públiques d'ocupació, promoure i desenvolupar la planificació, la coordinació i l'execució de la política d'ocupació i oferir noves eines a les persones treballadores, aturades i ocupades, i a les empreses, per millorar la qualitat de l'ocupació, l'orientació i l'acompanyament. Un dels aspectes essencials de la reforma és la conversió del servei públic d'ocupació estatal en agència i la voluntat d'augmentar-ne la capacitat d'intermediació mitjançant mesures concretes per fer-ho efectiu.

La Llei de formació professional (Llei orgànica 3/2022, d'ordenació i integració de la formació professional) parteix del fet que la divisió en dos subsistemes (formació professional del sistema educatiu i formació professional per a l'ocupació) destinats a diferents col·lectius, sense relació entre si, és font de limitacions importants en la qualificació i la requalificació professional a Espanya i no ha donat una resposta eficaç a les necessitats i al model que la nova economia requereix.

L'objectiu de la norma és la constitució i l'ordenació d'un sistema de formació professional al servei d'un règim de formació i acompanyament professionals que sigui capaç de respondre amb flexibilitat als interessos, les expectatives i les aspiracions de qualificació professional de les persones al llarg de la seva vida. Alhora, ha de ser un instrument per a l'enfortiment i la sostenibilitat de l'economia que satisfaci les competències demanades pel món laboral, tant per l'augment de la productivitat com per la generació d'ocupació i el seu manteniment per part dels sectors productius.

El Pla Anual de Política d'Ocupació (d'ara endavant, PAPE 2022) per al 2022 és un dels instruments de coordinació i execució de les polítiques d'ocupació dels diferents serveis públics d'ocupació. La Llei d'ocupació defineix les polítiques actives d'ocupació com el conjunt de serveis i programes d'orientació, ocupació i formació professional per a l'ocupació en l'àmbit laboral per millorar les possibilitats d'accés a l'ocupació, per compte d'altri o propi, de les persones aturades, al manteniment de l'ocupació, a la promoció professional de les persones ocupades i al foment de l'esperit empresarial i de l'economia social.

Així, el PAPE 2022 s'ha d'incardinar dins del conjunt d'inversions i reformes contingut en el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència, que constitueix l'agenda de política econòmica del Govern d'Espanya per a l'any 2022 i els exercicis següents.

Els serveis i programes d'aquest Pla 2022 s'han inclòs d'acord amb els sis eixos definits a l'article 13 de la Llei d'ocupació, és a dir:

- Eix 1. Orientació

Comprèn les actuacions d'informació, orientació professional, motivació, assessorament, diagnòstic i determinació del perfil professional i de competències, disseny i gestió de la trajectòria individual d'apre-

nentatge, recerca de feina, intermediació laboral i, en resum, les actuacions de suport a la inserció de les persones beneficiàries. Així mateix, comprèn les actuacions de prospecció de necessitats i prestació dels serveis d'ocupació a les empreses.

- Eix 2. Formació

Inclou les actuacions de formació a la feina, dirigides a l'aprenentatge, formació, requalificació o reciclatge professional i de formació en alternança amb l'activitat laboral, inclosos els programes públics d'ocupació i formació, que permetin al beneficiari adquirir competències o millorar-ne l'experiència professional, per millorar-ne la qualificació i facilitar-ne la inserció laboral, tenint en compte la bretxa digital existent i garantint l'atenció presencial a la població que la pateix.

- Eix 3. Oportunitats d'ocupació

Comprèn les actuacions que tenen per objecte incentivar la contractació, la creació d'ocupació o el manteniment dels llocs de treball, especialment per als col·lectius que tenen més dificultat en l'accés o la permanència a l'ocupació, amb especial consideració a la situació de les persones amb discapacitat, en situació d'exclusió social, amb responsabilitats familiars, víctimes del terrorisme i de les dones víctimes de violència de gènere i d'altres formes de violència contra la dona.

- Eix 4. Igualtat d'oportunitats a l'accés a l'ocupació

Comprèn les actuacions que promouen la igualtat entre dones i homes en l'accés, la permanència i la promoció en l'ocupació, així com la conciliació de la vida personal, familiar i laboral. També inclou les que s'adrecen a facilitar la mobilitat geogràfica i promoure la contractació en sectors d'activitat diferents d'aquells en què s'hagi treballat habitualment.

- Eix 5. Emprenedoria

Comprèn les activitats per fomentar la iniciativa empresarial, el treball autònom i l'economia social, així com les encaminades a la generació d'ocupació, activitat empresarial i dinamització i impuls del desenvolupament econòmic local.

- Eix 6. Millora del marc institucional del sistema nacional d'ocupació

Aquest eix té caràcter transversal, per la qual cosa afecta tots els restants. Recull les accions, mesures i actuacions per millorar la gestió, col·laboració, coordinació i comunicació dins del sistema nacional d'ocupació i impulsar la modernització.

Amb data 6 d'abril del 2022 i 8 d'abril del 2022, la Conferència Sectorial d'Ocupació i Afers Laborals i el Consell General del Sistema Nacional d'Ocupació van emetre un informe per a la qualificació del Centre d'Orientació, Emprenedoria i Innovació per a l'Ocupació de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears[3] (d'ara endavant, COE).

3. BOE 12.721 (2022). Resolució de 12 de maig de 2022, de la Direcció General del Servei Públic d'Ocupació Estatal, per la qual es qualifica el Centre d'Orientació, Emprenedoria i Innovació per a l'Ocupació de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Disponible a: *www.boe.es/buscar/doc.php?lang=ca&id=BOE-A-2022-12721* [Consultat el 16 de maig de 2023].

Inclòs en la secció 6*a*, programes de l'eix 6, «Millora del marc institucional», l'article 88, «Orientació, emprenedoria i innovació per a l'ocupació», determina que, en el marc del sistema nacional d'ocupació i en els seus àmbits respectius actuació, els serveis públics d'ocupació podran desenvolupar un programa d'orientació, emprenedoria i innovació per a l'ocupació que tindrà per objecte les funcions següents:

a) Avaluació de programes d'orientació, de prospecció i intermediació laboral i d'emprenedoria que es puguin qualificar de bones pràctiques, tant pel que fa a programes propis per transferir el coneixement a la resta de serveis públics d'ocupació com a programes externs per aplicar-los, si escau, al seu respectiu territori.

b) Disseny d'accions innovadores i desenvolupament de projectes experimentals en matèria d'orientació i de prospecció i d'intermediació laboral.

c) Desenvolupament i execució d'un pla específic de formació permanent adreçat al personal del servei públic d'ocupació mateix que fa funcions d'orientació professional per a l'ocupació i d'assistència per a l'autoocupació, així com de prospecció empresarial i intermediació laboral, i que inclogui formació específica en matèria d'igualtat de tracte i oportunitats entre dones i homes.

d) Disseny de models d'emprenedoria i aplicació de projectes pilot.

e) Suport a la coordinació dels projectes d'emprenedoria associats a la capitalització de la prestació per desocupació (pagament únic).

f) Seguiment, amb una visió integradora, de totes les actuacions fetes pels organismes competents en matèria de foment de l'ocupació autònoma, així com en matèria de suport a la creació i l'ocupació en cooperatives i societats laborals, dins del mateix àmbit d'actuació.

g) Interlocució amb les associacions representatives, en el corresponent àmbit territorial, de treballadors autònoms i de l'economia social, sens perjudici de la que pogués mantenir amb altres agents econòmics i socials en l'àmbit de l'orientació i la innovació per a l'ocupació.

Al protocol per a la creació dels centres d'orientació, emprenedoria, acompanyament i innovació per a l'ocupació, aprovat per la LXXIX Conferència Sectorial d'Ocupació i Afers Laborals i en reunió extraordinària del Consell General del Sistema Nacional d'Ocupació, celebrada a Madrid, el dia 28 d'abril de 2021, apartat III, es recullen els requisits bàsics de mitjans i infraestructura que ha de reunir un centre d'orientació emprenedoria i innovació per a l'ocupació.

A més, es preveu la previsió que la Xarxa de Centres Públics d'Orientació, Emprenedoria, Acompanyament i Innovació per a l'Ocupació.

Inclòs al Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència, el projecte Component 23, de noves polítiques públiques per a un mercat de treball dinàmic, resilient i inclusiu, a la inversió 5, «Governança i impuls a

les polítiques de suport a l'activació per a l'ocupació», pretén la constitució i posada en marxa de les activitats d'una xarxa de centres d'orientació, emprenedoria, acompanyament i innovació per a l'ocupació.

El sistema per a l'ocupació a les Illes Balears el conformen el conjunt d'entitats, serveis i programes que promouen i desenvolupen la política pública d'ocupació i que garanteixen uns serveis ocupacionals de qualitat a les persones i empreses de les Illes Balears en el marc de l'Estratègia espanyola de suport actiu per a l'ocupació 2021-2024, el Pla Anual de Polítiques per a l'Ocupació (PAPE 2022) i els diferents plans autonòmics: Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2022-2025[4] i el Pla Integral de Formació Professional 2022-2025[5].

Les polítiques actives d'ocupació inclouen un conjunt de programes i d'actuacions adreçats a facilitar l'accés al mercat de treball de les persones en atur mitjançant accions de millora de l'ocupabilitat i intermediació entre oferta i demanda d'ocupació.

D'acord amb aquesta classificació del PAPE 2022, es diferencien cinc tipus de programes amb actuacions destinades directament a les persones demandants de feina: orientació laboral i intermediació laboral; formació professional per a l'ocupació; foment i creació d'ocupació, i suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial.

Dades pressupostàries i inversió econòmica de les polítiques actives d'ocupació

Finançament dels pressupostos

Pel que fa a l'origen d'aquest pressupost, a part dels fons propis, cal destacar les transferències finalistes de la distribució territorial que fa l'Estat (64,7 milions d'euros), el fons MRR (31 milions d'euros), el Ministeri d'Educació i Formació Professional (per a formació professional per a l'ocupació, 23 milions d'euros), el Programa de Garantia Juvenil (6,9 milions d'euros), i el fons social europeu (6 milions d'euros).

El pressupost per executar tots aquests programes ha estat de 154.600.784,90 euros[6], un 44,4 % més que l'any 2021 (47,5 milions d'euros) (vegeu el quadre II-3.2).

En el quadre II-3.3, s'observa un creixement sostingut del pressupost consignat que la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Ocupació ha dedicat a polítiques actives d'ocupació els darrers anys a través del SOIB, l'IDI i les direccions generals de Treball i d'Emprenedoria. El pressupost per a l'any 2022 demostra l'aposta ferma envers aquest tipus de polítiques i serveis enmig del context de covid-19.

4. Govern de les Illes Balears (2022). Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears (2022-2025). Disponible a: *soib.es/wp-content/uploads/2022/05/Pla-dOcupacio-de-Qualitat-de-les-Illes-Balears-2022-2025-def.pdf* [Consultat el 4 maig 2023].

5. Govern de les Illes Balears (2022). Pla Integral de Formació Professional 2022-2025. Disponible a: *www.caib.es/govern/rest/arxiu/3158710* [Consultat el 4 maig 2023].

6. Aquest pressupost d'ingressos conté partides pressupostàries pluriennals, amb romanent de l'anualitat corresponent a l'any 2021.

Quadre II-3.2. Finançament dels pressupostos 2022		
Finançament del pressupost	**Import**	**% sobre total pressupost**
CONFERÈNCIA SECTORIAL OCUPACIÓ 21-22	64.693.734,4 €	41,85%
CONFERÈNCIA SECTORIAL EDUCACIÓ 22	23.021.772,6 €	14,89%
FONS MRR	31.063.322,3 €	20,09%
FONS PROPIS RH	16.012.562,6 €	10,36%
FSE	6.149.608,2 €	3,98%
FONS GARANTIA JUVENIL	6.989.695,0 €	4,52%
FONS PROPIS	2.518.579,9 €	1,63%
PLA RENOVE	2.719.760,0 €	1,76%
IB-DONA	1.350.000,0 €	0,87%
CRN NÀUTICA	81.750,0 €	0,05%
Total	**154.600.784,9 €**	**100,00%**

Font: Elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de les Illes Balears 2022. Disponible a: https://pressupostsillesbalears.cat/ca/programas/322D/foment-i-gestio-de-locupacio-de-les-illes-balears#view=functional&year=2022 [Consultat el 5 de maig de 2023]

Quadre II-3.3. Evolució pressupostària per a polítiques actives d'ocupació per programes de despesa (2019-2022)				
	2019	**2020**	**2021**	**2022**
SOIB	90.457.862,0 €	87.022.483,0 €	95.399.475,0 €	121.966.990,0 €
IDI	1.309.091,0 €	6.122.738,0 €	4.175.230,0 €	4.952.730,0 €
DG TREBALL	8.709.222,0 €	5.820.000,0 €	9.478.126,0 €	12.980.930,0 €
DG PROMOCIÓ EMPRENEDORIA		4.258.061,0 €	4.386.636,0 €	9.327.191,0 €
TOTAL	**100.476.175,0 €**	**103.223.282,0 €**	**113.439.467,0 €**	**149.227.841,0 €**

Font: Elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de les Illes Balears 2022. Disponible a: https://pressupostsillesbalears.cat/ca/politicas/32/promocio-social#view=functional&year=2022 [Consultat el 23 de maig de 2023]

Hi ha un increment pressupostari en totes les unitats administratives de la CAIB que executen programes o serveis d'ocupació. El pressupost total destinat a polítiques actives d'ocupació ha crescut considerablement aquests dos darrers anys, s'ha passat dels 100.476.105 euros pressupostats per a l'any 2019 als 149.227.481 per al 2022. És un increment molt significatiu (+48,5 %) respecte del finançament assignat a polítiques actives en aquests darrers tres exercicis pressupostaris, molt marcats per la situació de pandèmia.

Anant al detall de l'evolució pressupostària per a polítiques actives d'ocupació, cal dir que la despesa del SOIB és la que està inclosa en el programa 322D de foment i gestió de l'ocupació a les Illes Balears, segons les lleis generals de pressupostos de la CAIB més l'assignació que prové de l'impost de turisme sostenible. S'inclouen tots

els programes i serveis d'orientació laboral, la formació professional per a l'ocupació, la intermediació laboral, els programes mixtos de formació i ocupació, la formació dual, el foment de la contractació directa, el desenvolupament local i el sosteniment de les oficines d'ocupació, dels centres de formació i del personal del SOIB. En definitiva, el SOIB gestiona el gruix pressupostari de les polítiques actives d'ocupació a les Balears.

Per altra banda, la Direcció General de Treball i Salut Laboral, la Direcció General Promoció Econòmica, Emprenedoria, Economia Social i Circular o l'IDI també executen programes o serveis rellevants des de la perspectiva de la demanda de treball com són el suport a la contractació dels col·lectius de difícil inserció, l'ocupació a mercat protegit, la promoció de l'autoocupació i l'assistència tècnica a l'emprenedoria.

Pel que fa als pressuposts de 2022, cal dir que el 81,7 % ha estat aportat pel Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB); el 8,7 % per la Direcció General de Treball i Salut Laboral; el 6,3 % per la Direcció General Promoció Econòmica, Emprenedoria, Economia Social i Circular; i el 3,3 % per l'Institut d'Innovació Empresarial de les Illes Balears (IDI).

3.3. Principals actuacions segons eixos i programes

La distribució per tipus de programes mostra que un 32,8 % del total (211.380) ha participat en accions d'intermediació laboral. L'orientació laboral ha beneficiat 343.425 persones (59,6 % del total), mentre que a la formació professional per a l'ocupació n'hi han participat 39.044 (6,8 % del total). Han participat en accions de foment i creació de l'ocupació un total de 2.942 (0,5 % del total), i en accions de suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial, 1.657 persones (0,3 % del total).

L'anàlisi evolutiva de la participació per programes o actuacions en el període 2019-2022 mostra una certa estabilització de les dades de participació tant en xifres absolutes com percentuals en els cinc tipus de programes (vegeu el quadre II-3.4).

La situació de desigualtat de les dones respecte del mercat laboral queda palesa en l'anàlisi per sexe segons els principals eixos i programes de les polítiques actives d'ocupació en què mostra una elevada presència i concentració de les dones en la majoria d'eixos i programa al llarg de tot el període. Per a l'any 2022, aquesta distribució de persones que han rebut un o més serveis per part del SOIB és del 56,4 % per a les dones i 43,7 % per als homes. Els àmbits amb una major concentració de dones són els de la intermediació laboral (un 85,6 %) i el del foment de l'ocupació amb un 66,8 % de dones (vegeu el quadre II-3.5).

3.3.1. Orientació i intermediació

L'orientació laboral i els itineraris d'inserció per a col·lectius vulnerables

L'orientació laboral és la porta d'entrada a totes les polítiques actives d'ocupació, a través de les oficines d'ocupació, i el principal mecanisme per gestionar eficientment

les transicions laborals dels treballadors de les Balears.

De fet, el Servei d'Orientació Laboral es troba íntimament lligat amb les primeres passes que fa una persona quan acudeix a una oficina del SOIB: sol·licitar cita, registrar la demanda d'ocupació, clarificar les necessitats i expectatives a través de tallers ocupacionals i sessions individuals, analitzar detalladament la trajectòria formativa i professional del demandant d'ocupació, consensuar un pla d'acció, fer un seguiment, avaluar els progressos i proposar canvis si es requereixen.

El 2022, hi ha un increment considerable del 28,3 % en les actuacions d'orientació laboral fetes a les oficines del SOIB (vegeu el quadre II-3.6), que passen de 205.713 a 263.929. Les actuacions amb un augment més significatiu són les següents:

— Un 85,1 % en accions d'acompanyament d'itineraris individualitzats.
— Un 56,2 % en accions d'assessorament per a l'ocupació.
— Un 28,3 % en les actuacions de diagnòstics d'ocupabilitat.
— Un 23,9 % en informacions professionals (informació i assessorament sobre el funcionament del mercat laboral i polítiques actives d'ocupació).

De manera complementària, el SOIB finança entitats de caràcter social i el desenvolupament d'itineraris integrals d'inserció per a les persones demandants d'ocupació amb especials dificultats d'inserció laboral i en situacions de vulnerabilitat.

El 2022, les actuacions de les entitats del tercer sector especialitzades a atendre col·lectius vulnerables es mantenen estables respecte a l'any 2021 i, a la vegada, si s'analitza el període 2019-2022, es pot afirmar que es consoliden les actuacions d'itineraris integrals d'inserció per a l'ocupació de persones vulnerables.

Quadre II-3.4. Comparativa de les polítiques actives d'ocupació per àmbits (2019-2022)

	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%
Total	**526.699**	**100**	**484.302**	**100**	**478.201**	**100**	**575.859**	**100**
Intermediació laboral	214.711	40,8	182.852	37,8	161.889	33,9	188.791	32,8
Orientació laboral	285.756	54,3	273.722	56,5	280.504	58,7	343.425	59,6
Formació professional per a l'ocupació	19.853	3,8	22.625	4,7	31.734	6,6	39.044	6,8
Foment i creació d'ocupació	2.542	0,5	3.955	0,8	2.942	0,6	2.942	0,5
Suport a l'emprenedoria i desenvolupament local	3.837	0,7	1.148	0,2	1.132	0,2	1.657	0,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAPE 2022 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

Quadre II-3.5. Participants(*) en les polítiques actives d'ocupació segons sexe (2019-2022)					
		2019	2020	2021	2022
Orientació	Homes	44.459	42.656	38.719	40.471
	Dones	65.065	62.682	64.729	66.877
Intermediació	Homes	39.277	37.129	63.950	75.932
	Dones	43.705	47.378	81.866	92.654
Demandes	Homes	188.666	156.167	122.312	144.384
	Dones	214.489	156.524	138.306	177.026
Autoocupació/emprenedoria	Homes	295	26	116	181
	Dones	386	46	187	317
Formació	Homes	6.687	8.577	8.843	9.710
	Dones	8.189	11.850	11.743	13.188
Foment de l'ocupació	Homes	681	599	1.899	274
	Dones	717	651	1.779	552
Altres programes i serveis: centres especials d'ocupació, contractació discapacitat i empreses d'inserció	Homes	1.008	633	947	1.250
	Dones	708	453	720	889
TOTAL	Homes	281.073	245.787	236.786	272.202
	Dones	333.259	279.584	299.330	351.503
	Total	**614.332**	**525.371**	**536.116**	**623.705**

(*) No són persones usuàries úniques. Es el recompte de totes les persones en funció del nombre d'actuacions que ha rebut.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAPE 2022 i dels Informes de Polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

Quadre II-3.6. Persones ateses pels serveis d'orientació laboral a les oficines del SOIB (2019-2022)				
	2019	2020	2021	2022
Per sexe	**104.059**	**79.946**	**75.273**	**86.175**
Dona	62.286	51.831	47.390	54.127
Home	41.773	28.115	27.883	32.048
Per trams d'edat	**104.059**	**79.946**	**75.273**	**86.175**
Menors de 25 anys	20.973	17.699	59.130	20.669
25 anys i més	83.086	62.247	16.143	65.506
Durada de la demanda	**104.059**	**79.946**	**75.273**	**86.175**
Menys de 12 mesos	84.564	73.442	63.827	65.596
Més de 12 mesos	19.495	6.504	11.446	20.579
Cobren prestació	**104.059**	**79.946**	**75.273**	**86.175**
Sí	35.161	53.360	24.422	22.742
No	68.898	26.586	50.851	63.433

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAPE 2022 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

Així, al llarg de l'any 2022, aquestes entitats han atès un total de 7.834 persones. Específicament, s'han dut a terme 5.862 intervencions en els itineraris integrals adreçats a col·lectius vulnerables. Això suposa un increment del 0,3 %. En els itineraris integrals d'inserció adreçats a joves en situació de vulnerabilitat, s'han dut a terme 1.307 intervencions, que suposen un descens lleuger (8,9 %) en relació amb el 2021.

Pel que fa al perfil de beneficiari d'accions d'orientació laboral, tant a les oficines del SOIB com en entitats especialitzades, el 2022 són majoritàriament dones (62,3 %), són persones que tenen més de 25 anys (76,0 %), que fa menys de dotze mesos que estan inscrites com a demandants d'ocupació (88,4 %) i que no cobren una prestació social (76,1 %). Es produeix un canvi de tendència respecte dels anys postpandèmia, en què moltes d'aquestes persones eren beneficiàries d'una prestació per fer front a la crisi generada per la covid-19.

Els punts d'orientació acadèmica i professional (POAP) són una iniciativa del SOIB i la Direcció General de Formació Professional adreçada a persones demandants d'ocupació i estudiants que facilita l'orientació i la informació sobre les opcions formatives emmarcades en el sistema integrat de qualificacions i formació professional, així com sobre les vies d'accés a aquestes titulacions.

L'any 2021 es reformula el projecte POAP amb tres novetats importants:

1. Elaboració d'itineraris de qualificació.

2. Ampliació de la xarxa POAP, afegint extensions POAP a les oficines del SOIB, amb personal tècnic d'orientació de l'administració laboral.

3. POAP central/territorials amb personal d'orientació laboral i educativa.

L'any 2021 fou un any de canvis importants per al POAP, en què comença un nou projecte que destaca per un augment del nombre de tècnics que formen la xarxa i un canvi en la ubicació dels tècnics del SOIB, que passen dels centres educatius a les oficines del SOIB.

Per a l'any 2022, el nombre de persones ateses és de 2.404 (193 consultes més que el 2021). D'aquestes, un 60,4 % són dones i un total de 399 persones beneficiàries procedeixen del programa de garantia juvenil.

La intermediació laboral

La intermediació laboral és el conjunt d'accions que tenen per objecte posar en contacte les ofertes de treball existents amb els treballadors que cerquen una ocupació adequada a les seves característiques. Al mateix temps, la intermediació laboral facilita a les empreses els treballadors més apropiats en els seus requisits. És un procés bidireccional que afecta tant el demandant d'ocupació com l'empresa que té necessitats de personal perquè ha de cobrir vacants.

La intermediació laboral és el procés bidireccional en què es dona suport a les persones demandants d'ocupació en la cerca d'una ocupació adequada a les seves característiques, alhora que proporciona a les empreses les candidatures més idònies als seus requisits.

Al llarg del 2022, s'ha consolidat la reestructuració del Servei d'Intermediació Laboral del SOIB, la reorganització iniciada en els anys 2018 i 2019 amb la creació dels serveis SOIB Empreses, l'Oficina Sectorial de l'Escola d'Hoteleria, el manteniment de les oficines territorials d'ocupació i una unitat específica (ESMO) dedicada a la millora del model d'orientació i a la sistematització d'avaluació holística a totes les oficines d'ocupació, a través de la incorporació de noves tecnologies mitjançant una estratègia de comunicació multicanal amb la ciutadania.

La gestió de les ofertes

Al llarg del 2022, 2.429 empreses han presentat ofertes d'ocupació en el SOIB, una xifra significativament superior a la del 2021, que fou de 1.453. És a dir, s'ha produït un increment del 67,2 %. A la vegada, s'han gestionat un total de 10.637 llocs de feina, fet que suposa un augment del 53,5 % respecte a l'any 2021 (6.929).

El 2022 s'ha valorat la idoneïtat d'alguna oferta de treball enregistrada en el SOIB i s'han atès 42.634 demandants d'ocupació per a ofertes de feina gestionades pel SOIB. Com a resultat d'aquest procés, 22.553 han estat finalment contractades, en empreses privades i 691 mitjançant programes d'ocupació de les administracions públiques o en llocs de feina subvencionats (vegeu el quadre II-3.7).

Quadre II-3.7. Evolució de la participació en les principals accions d'intermediació laboral (2019-2022)

	2019	2020	2021	2022
Total	**216.201**	**182.852**	**216.201**	**208.872**
Col·locacions gestionades a través d'ofertes d'ocupació gestionades pel SOIB o perquè els demandants que prèviament han signat un contracte han rebut serveis d'orientació	174.345	136.782	119.959	152.894
Llocs de feina gestionats pel SOIB	11.424	9.633	6.929	10.637
Empreses ateses pel SOIB	2.406	2.208	1.453	2.429
Atenció i preselecció candidats per a ofertes d'ocupació registrades al SOIB	26.186	33.919	33.548	42.634
Atencions demandants i suport CV per a ofertes i qualificacions gestionades a través de la Xarxa Eures	350	310	-	278

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAPE 2022 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

Les col·locacions

Les col·locacions gestionades pel SOIB inclouen tots els demandants d'ocupació que han estat atesos tant en el servei d'intermediació com en els serveis generals del SOIB i que han trobat una ocupació independentment de la procedència de l'oferta.

El 2022, s'han enregistrat un total de 152.894 col·locacions. S'ha produït un augment considerable respecte a les del 2021 (27,4 %), fet que suposa que la gestió de les col·locacions torna a posar-se als nivells d'abans de la pandèmia.

Els certificats d'insuficiència

En els casos en què el SOIB no pot identificar demandants amb un perfil idoni a les ofertes de feina que gestiona, emet un certificat d'insuficiència que permet a les empreses contractar persones extracomunitàries amb permís de feina.

El 2022, s'han emès 384 certificats d'insuficiència, la qual cosa representa al voltant del 3,6 % del total de les ofertes de feina tramitades en el SOIB (10.637 ofertes). En els darrers anys, s'ha produït una diversificació de les ocupacions més demandades. Les cinc ocupacions més demandades són picapedrer, treballador d'obra (morter), cuiner, mecànic naval i infermer.

Xarxa Eures: programes d'adquisició d'experiència laboral

La Xarxa Eures és un servei de la Unió Europea que facilita la lliure circulació de treballadores i treballadors entre els països membres, a més de Suïssa, Islàndia, Liechtenstein i Noruega, i ofereix un ampli ventall d'accions entre les quals hi ha la intermediació laboral. Aquestes accions inclouen l'atenció individualitzada a persones demandants d'ocupació i empreses; l'organització de jornades de selecció al nostre territori; la informació a través de portals específics i xarxes socials sobre el programa i les condicions de feina i vida a la Unió Europea, i mesures per incentivar la mobilitat dels joves treballadors (beques «El teu primer treball Eures»).

El 2022, 278 persones demandants d'ocupació han cercat un lloc de feina en un país estranger, fet que suposa un descens del 10,3 % en relació amb el 2020, el darrer any del qual es disposa de dades, ja que al llarg de l'any 2021 el Servei Eures-Balears no va disposar del mitjans tècnics ni de personal per dur a terme el programa de mobilitat, la qual cosa va suposar que la gestió del programa fos assumida directament pel SEPE i no es disposa de dades desagregades per al territori de les Illes Balears.

Pressupost executat per als programes d'Orientació i Intermediació

Per al 2022, el pressupost destinat als programes d'orientació i intermediació augmenta fins a un de definitiu de 13,8 milions[7]. El SOIB és el principal gestor de la despesa d'aquest programa, bàsicament a través de les oficines d'ocupació. Cal te-

7. Aquest pressupost incorpora una estimació del 50 % de les despeses de personal de capítol 1 de les oficines d'ocupació del SOIB. El 50 % restant de les despeses de personal es destinen a serveis centrals i direcció del SOIB.

nir en compte, d'altra banda, la despesa executada a través de les convocatòries de subvencions dels itineraris integrals d'inserció per a l'ocupació de persones vulnerables a través de les entitats del tercer sector social i el programa SOIB Jove, que ascendeixen a 10,9 milions d'euros. Per tant, suma gairebé 24 milions d'euros.

3.3.2. Formació professional

La nova Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional (d'ara endavant, FPO), té per objecte regular un règim de formació i acompanyament professional que, servint com a enfortiment, la competitivitat i sostenibilitat de l'economia espanyola, sigui capaç de respondre amb flexibilitat als interessos, les expectatives i les aspiracions de qualificacions professionals de les persones al llarg de la seva vida i de les competències demandants de les noves necessitats productives i sectorials, tant per l'augment de la productivitat com per la generació d'ocupació.

Per altra part, la Llei 30/2015, de 9 de setembre, per la qual es regula el sistema de l'FP per l'ocupació, té com una de les principals finalitats afavorir la formació al llarg de la vida dels treballadors ocupats i desocupats per millorar les competències professionals i els seus itineraris d'ocupació i formació, així com el seu desenvolupament professional i personal. La necessitat i evidència que ambdós subsistemes —l'educatiu i el laboral— estiguin coordinats es tradueix en l'aposta per potenciar un sistema integral de formació, qualificacions i acreditacions que faciliti el trànsit entre els dos sistemes formatius, en què ambdós estan relacionats mitjançant el Catàleg nacional de les qualificacions professionals.

Accions de formació professional per a l'ocupació

L'FPO s'estructura principalment al voltant dels certificats de professionalitat (CP), que són d'àmbit estatal. En total, n'hi ha 583, organitzats en 26 famílies professionals. A les Balears hi ha centres acreditats que permeten la formació corresponent a 329 d'aquests certificats. La taxa de cobertura —és a dir, el nombre de certificats que es poden impartir a les Balears en relació amb el total de CP— és del 56,34 %.

Per famílies professionals, la taxa de cobertura dels certificats de professionalitat és del 100 % en administració i gestió i agrària; del 90 % en comerç i màrqueting; electricitat i electrònica; imatge i so; imatge personal; maritimopesquera; del 66,67 % en sanitat i serveis socioculturals i a la comunitat. També hi ha una cobertura elevada en les d'edificació i obra civil; hoteleria i turisme; informàtica i comunicacions, i transport i manteniment de vehicles (es poden cursar més del 70 % dels certificats de professionalitat). En les d'activitats físiques i esportives, i seguretat i medi ambient i salut, s'ofereixen entre el 57 % i el 66 % dels certificats de professionalitat que hi ha. La taxa de cobertura és inferior al 50 % en la resta de famílies professionals (energia i aigua; fusta; moble i suro; instal·lació i manteniment; arts gràfiques; indústries alimentàries; fabricació mecànica; tèxtil, confecció i pell; química; vidre i ceràmica; arts i artesania i indústries

Quadre II-3.8. Principals tipus de programes i accions de formació professional per a l'ocupació. Participants (2019-2022)

	2019		2020		2021		2022	
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Programes i accions de formació per a persones desocupades	14.969	84,5	14.253	78,0	9.996	75,4	13.366	82,8
Accions formatives per a treballadors ocupats	1.727	9,7	2.879	15,8	1.096	8,3	338	2,1
Formació no finançada	610	3,4	794	4,3	1.068	8,1	736	4,6
Acreditació de l'experiència laboral	419	2,4	336	1,8	1.092	8,2	1.695	10,5
Total	**17.725**	**100**	**18.262**	**100**	**13.252**	**100**	**16.135**	**100**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAPE 2022 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

extractives); no hi ha cap centre acreditat per impartir certificats professionals en les dues darreres.

El 2022 s'han expedit 2.103 certificats de professionalitat, xifra que suposa una disminució de l'11,2 % respecte al 2021 (se n'expediren 2.368). Les acreditacions parcials acumulables, que permeten obtenir un CP en haver acreditat totes les que conformen el certificat corresponent, han estat 195, amb una disminució del 33,9 % respecte a les del 2021 (295).

En el quadre II-3.8, hi figuren els tipus de programes i accions formatives que s'han ofert en el marc de l'FPO. Tal com s'hi observa, la participació es concentra principalment en les formacions adreçades a la població en atur (82,8 % del total de participants l'any 2022). La participació en formació no finançada pel SOIB[8] és del 4,6 %, el 10,5 % ha aconseguit acreditació de la seva experiència laboral[9], i només el 2,1 % ha participat en accions formatives per a persones ocupades.

Les dades de participants en accions formatives indistintament de la modalitat de formació per a l'any 2022 indiquen que es manté la tendència de més participació de les dones (55,2 %) en la formació que els homes (44,8 %).

Les accions formatives adreçades preferentment a persones desocupades tenen la finalitat d'oferir una formació adequada a les necessitats formatives individuals i del mercat laboral que els permeti millorar l'ocupabilitat. S'adrecen principalment a persones amb baix nivell educatiu i es fan preferentment en el marc dels certificats de professionalitat. Són les accions que arriben a un volum més elevat de població. Durant el 2022, el SOIB ha gestionat 1.014 accions formatives adreçades a persones desocupades, amb

8. No es disposa de les dades de la situació laboral de les persones que segueixen aquestes formacions, és a dir, de si estan en atur o ocupades.

9. Ídem.

un total d'11.313 participants[10] (vegeu el quadre II-3.9).

Les accions formatives adreçades a persones ocupades

El 2022 s'han dut a terme només 82 accions formatives. Aquestes dades suposen un canvi de tendència respecte d'altres anys. Si el 2020 hi havia un fort increment respecte a l'any anterior —que coincidia, a més, amb la participació més elevada des de la sèrie iniciada el 2014—, el 2022 suposa una ruptura d'aquesta tendència a la baixa amb un descens del 69,2 %. S'ha de ressenyar que des de la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació (Fundae) es gestiona tota la formació adreçada a les empreses i, en conseqüència, als treballadors. Això suposa que des del SOIB es gestioni majoritàriament la formació dirigida a persones desocupades (vegeu apartat 3.3.5).

Accions no finançades però autoritzades pel SOIB

Es tracta en tots els casos d'una formació basada en els certificats de professionalitat que no finança el SOIB però sí que en té l'autorització. El 2022 hi han participat 736 persones, que suposa un descens de 332 persones en relació amb el 2021. Així, se situa pròxim a les magnituds registrades els anys 2019 i 2020.

Programes específics per a col·lectius vulnerables

Els programes adreçats a col·lectius vulnerables es basen en els certificats de professionalitat i es caracteritzen per una flexibilitat més elevada que permet que s'adeqüin més a persones que tenen dificultats per participar en altres formacions per a població desocupada.

Durant el 2022, s'han fet 168 accions formatives. El total de participants ha estat de 2.053, xifra que suposa un increment del 77,6 % en relació amb el 2021 (1.156 participants).

Beques i incentius per a la tornada a la qualificació

Aquestes beques tenen com a finalitat facilitar el retorn al sistema educatiu reglat oferint incentius econòmics per obtenir el títol de GESO o cursar formació professional, amb la condició d'aprovar.

El 2016 es van iniciar amb el nom de beques d'èxit, adreçades a joves entre 18 i 29 anys sense el títol de graduat en educació secundària obligatòria (GESO), demandants d'ocupació i inscrits en el Sistema Nacional de Garantia Juvenil. Posteriorment, s'han ampliat a la població de més de 30 anys en atur de llarga durada i a dones víctimes de violència de gènere. Per a l'any 2022 hi ha hagut 3.849 beques concedides, distribuïdes de la manera següent:

— 2.218 en la categoria de beques d'èxit (67,4 % homes i 32,6 % dones).

— 1.610 en la categoria de beques per a majors de 30 anys (78,7 % dones i 21,3 % homes).

10. En aquests programes, s'hi inclouen les accions de formació adreçades als col·lectius en situació de vulnerabilitat. El nombre de participants és de 2.053.

Quadre II-3.9. Programes i accions de formació professional per a l'ocupació per a persones desocupades. Participants (2019-2022)

	2019		2020		2021		2022	
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Accions formatives per a persones preferentment desocupades	7.709	51,3	6.754	47,4	9.996	53,6	11.313	53,9
Programes específics per a col·lectius vulnerables	1.028	6,8	1.370	9,6	1.156	6,2	2.053	9,8
Formació en competències transversals: idiomes i informàtica	1.702	11,3	1.268	8,9	1.433	7,7	1.774	8,5
Formació dual i amb compromís de contractació	1.803	12,0	2.220	15,6	1.473	7,9	1.984	9,5
Beques i incentius per a la tornada a la qualificació	2.675	17,8	2.596	18,2	4.586	24,6	3.849	18,4
Total	**15.019**	**100,0**	**14.253**	**100,0**	**18.644**	**100,0**	**20.973**	**100,0**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAPE 2022 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

— 21 en la categoria de beques a dones víctimes de la violència masclista.

Respecte a l'any 2021, hi ha un lleuger descens (16,1 %) de les sol·licituds de beques.

Formació dual i amb compromís de contractació

Es tracta de programes basats en certificats de professionalitat que tenen com a característica comuna dur a terme una part de la formació en una empresa amb un contracte laboral. Els que tenen més tradició són els programes mixtos de formació i ocupació que organitzen les administracions locals. L'origen d'aquesta acció es troba en el programa de les escoles taller i cases d'oficis, pioner en les polítiques actives d'ocupació espanyoles, que es va iniciar l'any 1985. A partir del 2015, s'hi van afegir altres programes amb la denominació global de programes de formació i ocupació amb empreses i el tercer sector, que actualment inclouen els programes Dual Vulnerables i Dual Sectors Estratègics. A aquestes iniciatives, s'hi ha d'afegir la formació vinculada als contractes de formació i aprenentatge (vegeu els quadres II-3.9 i II.3.10).

La formació dual gestionada pel SOIB s'articula a través d'un programa de subvencions, mitjançant el contracte per a la formació. Es pretén millorar l'ocupabilitat, la qualificació i la inserció laboral dels joves en les activitats econòmiques considerades estratègiques i amb més projecció d'ocupació a les Balears, com són la nàutica, les TIC, el calçat, eficiència energètica, el moble, la bijuteria, la cuina, l'allotjament i el comerç.

En la mateixa línia, si bé limitada a l'actuació dels ens locals i entitats sense ànim de lucre l'any 2022, el SOIB ha continuat fomentant els programes de formació amb alternança (formació i ocupació) amb les entitats locals i entitats sense ànim de lucre de les Balears. La finalitat és que ajudin a impulsar estratègies de desenvolupament local. Dona formació i ocupació a més de 1.000 persones desocupades i presenta unes taxes d'inserció professional molt altes que arriben al 80 %.

Els programes mixtos de formació i ocupació —també anomenats formació dual amb administracions públiques— diferencien dos grups de participants en funció de l'edat: menors i majors de 30 anys. Aquesta diferenciació permet aprofitar els fons del programa de garantia juvenil per a la població menor de 30 anys. En aquest programa el 2022 hi han participat 493 persones i es manté molt estable al llarg del temps.

El programa de formació dual amb el tercer sector i amb empreses privades s'adreça a joves de fins a 30 anys amb especials dificultats d'inserció laboral i a persones amb discapacitat o en risc d'exclusió social. S'organitza en dos subprogrames que tenen com a elements comuns impartir una formació basada en certificats professionals i incloure un contracte laboral. Són els següents: Dual Vulnerables i Dual Sectors Estratègics. El 2022, el nombre total de participants ha estat de 534 (vegeu el quadre II-3.10).

Així mateix, el SOIB ha autoritzat la formació associada a 957 contractes de formació i aprenentatge, un volum inferior al dels anys anteriors.

Finalment, l'Institut de les Qualificacions Professionals de les Illes Balears (IQPIB) acredita l'experiència laboral en el marc de la regulació feta pel Reial decret 1224/2009, de 17 de juliol, de reconeixement de les competències professionals adquirides per l'experiència laboral. Les dades del 2022 indiquen que 1.695 persones s'han beneficiat d'aquest programa i que els han estat acreditades un total de 7.534 unitats de competència.

Quadre II-3.10. Formació dual. Participació en els diferents programes (2019-2022)

	2019		2020		2021		2022	
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Programes mixtos de formació i ocupació	487	27,0	490	22,1	426	28,9	493	24,8
Formació dual amb empreses i tercer sector	328	18,2	581	26,2	84	5,7	534	26,9
Formació dual (autorització de formació associada a contractes de formació i aprenentatge)	988	54,8	1.149	51,8	963	65,4	957	48,2
Total	**1.803**	**100,0**	**2.220**	**100,0**	**1.473**	**100,0**	**1.984**	**100,0**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAPE 2022 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

Quadre II-3.11. Evolució de les persones i de les unitats de competència acreditades per l'IQPIB (2019-2022)

	2019	2020	2021	2022
Persones	419	336	1.092	1.695
Unitats de competència	1.636	1.414	4.109	7.530

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents de l'IQPIB i del PAPE 2022 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

L'evolució del programa des que es va implantar l'any 2009 fins al 2022 ha estat positiva. El 2022, el nombre de persones que han aconseguit acreditació ha augmentat un 55,2 %, i el nombre unitats de competència acreditades, un 83,2 % (vegeu el quadre II-3.11).

Pressupost executat per als programes de formació

El pressupost definitiu executat a través dels diferents programes de formació professional per a l'ocupació, tant els que s'adrecen a persones desocupades, com en situació de vulnerabilitat, així com el programes de beques i incentius i la gestió de programes mixtos al llarg de l'any 2022, ha estat de prop de 29 milions d'euros.

D'altra banda, el pressupost executat per l'IQPIB en matèria d'acreditació de competències, tot i dependre de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, ascendeix a un total d'1 milió d'euros.

3.3.3. Foment i creació d'ocupació

El SOIB, a través de diversos programes gestiona la major part del pressupost destinat a la política de despesa de foment de l'ocupació.

Com a resultat de la gestió de la crisi sanitària, el 2020 es va aprovar la convocatòria SOIB Reactiva, que contenia tres línies de subvenció. La primera estava destinada a aturats de llarga durada, persones aturades de més de 30 anys, que substituïa la convocatòria de SOIB Visibles, aprovada en anys anteriors. Una altra línia, d'aturats de curta durada, per a persones que, a conseqüència de la pandèmia, havien quedat a l'atur, i una darrera línia, per a joves menors de 30 anys desocupats. També s'ha fomentat la contractació de les dones víctimes de violència masclista donant continuïtat a la convocatòria de subvencions SOIB Dona, atesa la importància de la inserció laboral especialment en aquest col·lectiu com a mesura per aconseguir l'empoderament econòmic, social i personal de la dona amb l'objectiu de sortir del cercle de la violència.

Es fomenta l'adquisició d'experiència laboral i de competències professionals dels joves desocupats que finalitzen la seva etapa formativa. L'objectiu final és assolir una inserció duradora dins el mercat laboral, tenint en compte que la incorporació

a les empreses de professionals qualificats és una de les claus de la competitivitat. Per això, s'ha reprès el programa de Qualificats, amb l'afegit que la convocatòria de SOIB Reactiva inclou una línia per als joves amb nivell d'estudis baix.

De fet, l'any 2022 els programes de foment de l'ocupació han suposat 2.683 llocs de feina i impliquen un creixement en la contractació pública interanual molt significatiu (85,2 %) que es complementa des de la perspectiva de polítiques actives d'ocupació amb actuacions per part dels serveis d'orientació laboral (vegeu el quadre II-3.12).

Inclusió dels col·lectius més vulnerables envers el mercat laboral (vegeu l'apartat d'orientació). Les persones amb capacitats diferents i en risc d'exclusió social requereixen un conjunt de mesures flexibles, altament especialitzades i adequades a la seva circumstància per combatre l'exclusió social i la probabilitat de tornar-se inactives. La múltiple causalitat de l'exclusió social demana un enfocament integrador i innovador de les polítiques actives d'ocupació que tengui en compte els trets diferenciadors, la necessitat de treballar les habilitats prelaborals dels demandants d'ocupació i promogui la col·laboració entre els agents públics i els privats.

En aquest eix de foment i creació de l'ocupació i amb fons MRR s'han publicat al llarg dels anys 2021-2022 tres convocatòries de subvencions que es troben en estat d'execució:

- SOIB Qualificats, primera experiència 2021-2023. Té per objecte la subvenció de les despeses originades per la contractació de joves desocupats, majors de 16 i menors de 30 anys, en la modalitat de contracte en practiques, per part de les entitats del sector públic instrumental de la CAIB i de la UIB (i les seves entitats dependents o vinculades), amb un pressupost de 7.216.904 euros. Al llarg de l'any 2022 es va augmentar el crèdit d'aquesta convocatòria en més de 3 milions d'euros.

- Convocatòria de subvencions SOIB Projectes Territorials per a Col·lectius Vulnerables. L'objecte d'aquesta subvenció és desenvolupar projectes integrats d'inserció laboral a través d'itineraris individualitzats i personalitzats, que s'han d'adreçar a col·lectius especialment vulnerables, dins de l'àmbit geogràfic de la comunitat autònoma de les Illes Balears, per al període 2021-2023, amb un pressupost de 5.994.000 euros. S'han executat 2,7 milions l'any 2022.

- Programa SOIB Recerca i Innovació, per al període 2022-2025, és la contractació de joves demandants d'ocupació, de 16 anys o més i que no hagin complert els 30 anys en el moment de començar la relació contractual. Els contractants són organismes d'investigació i difusió de coneixements; universitats públiques; centres tecnològics, parcs científics i tecnològics; entitats públiques subjectes al dret privat, i entitats privades sense ànim de lucre, juntament amb empreses que inverteixen en recerca i innovació que pertanyen al sector públic o privat. Es tracta d'iniciatives d'investigació i innovació previstes en aquesta convocatòria, dins l'àmbit geogràfic de la

comunitat autònoma de les Illes Balears, amb un pressupost de 4.776.148 euros. El pressupost executat és de 3.635.502,62 euros

La Direcció General de Treball i Salut Laboral gestiona convocatòries d'ajudes per fomentar la integració de les persones amb discapacitat. Així mateix, els ajuts destinats a les persones amb discapacitat s'adrecen tant a la contractació en el mercat ordinari com en centres especials de treball.

El 2022, després de superada la crisi de la covid-19, l'esforç s'ha centrat principalment en el programa de bonificacions i suport a la contractació de persones amb discapacitat per mitjà del mercat de treball protegit (centres especials d'ocupació i unitats de suport). Els ajuts es destinen a aportar suport salarial a la contractació i el manteniment de l'ocupació de les persones amb discapacitat, així com al suport de personal tècnic qualificat.

Els centres especials d'ocupació tenen com a objectiu principal proporcionar als treballadors amb discapacitat la possibilitat de fer una tasca productiva i remunerada que sigui adequada a les seves característiques. Les unitats de suport són equips multidisciplinaris que assisteixen els treballadors i les treballadores que puguin necessitar ajuda pel seu tipus de discapacitat, com ara paràlisi cerebral o acreditació d'un grau del 65 % de discapacitat o superior.

El 2022, s'han beneficiat dels ajuts en el mercat de treball protegit 1.609 persones amb discapacitat física, psíquica o sensorial en 44 centres especials d'ocupació.

Pel que fa als ajuts a la contractació en el mercat ordinari, es destinen a la contractació de persones amb discapacitat, en situació o en risc d'exclusió procedents d'empreses d'inserció o de persones beneficiàries de la renda garantida de ciutadania. Així mateix, es convoquen ajuts per dur a terme els serveis integrals d'orientació, acompanyament i suport a la inserció de les persones amb discapacitat o trastorns de la salut mental.

El 2020, a causa de l'impacte de la covid-19, no es desenvoluparen actuacions de subvencions en mercat ordinari o per a col·lectius distints de les persones discapacitades. Els anys 2021 i 2022 es recuperen aquestes actuacions, amb 76 i 47 actuacions, respectivament.

Entre els recursos que s'assignen a aquest programa, cal destacar els destinats a impulsar la igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral, ja sigui abordant les situacions de desigualtat i discriminació que es produeixen en el mercat de treball com facilitant la inserció sociolaboral dels col·lectius amb més dificultats. El pressupost definitiu d'aquest programa ha estat de 5,8 milions d'euros. El gestiona íntegrament la Direcció General de Treball i Salut Laboral.

Pressupost executat per als programes de foment i creació de l'ocupació

Aquest conjunt de programes destinats a facilitar la inserció sociolaboral dels col·lectius amb més dificultats a través del programa de foment de l'ocupació el gestiona íntegrament el SOIB. El pressupost definitiu d'aquest programa ha estat de 39,7 milions d'euros.

Quadre II-3.12. Mesures directes de foment i creació d'ocupació (2019-2022)

	2019		2020		2021		2022	
Total programes	**2.513**	**2.920**	**2.599**	**2.683**	**18.644**	**100,0**	**20.973**	**100,0**
SOIB Visibles i Reactiva	532	740	251	446	1.156	6,2	2.053	9,8
SOIB Joves Qualificats i Reactiva	180	515	336	454	1.433	7,7	1.774	8,5
SOIB Dona		81	309	127	1.473	7,9	1.984	9,5
Foment de l'ocupació de persones discapacitades en mercats protegits	1.454	1.310	1.627	1.609	4.586	24,6	3.849	18,4
Foment de l'ocupació de persones discapacitades en mercats ordinaris	63	sense actuacions	76	47	1.433	7,7	1.774	8,5

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAPE 2022 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/ [Consultat el 5 de maig de 2023]

3.3.4. Suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial i desenvolupament local

Són actuacions en les quals, a més del SOIB, participen l'Institut d'Innovació Empresarial (IDI), la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Circular i Social, i la Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral. Totes les accions estan incloses en el Pla de Foment de l'Autoocupació i Promoció de l'Emprenedoria 2017-2020, encara en vigor.

L'actuació integral per fomentar l'emprenedoria i l'autoocupació se situa en les 1.682 actuacions de l'any 2022.

El 2022 s'ha incrementat ostensiblement el nombre de persones demandants d'ocupació interessades en l'emprenedoria detectades pel SOIB mitjançant accions de motivació i d'informació bàsica sobre autoocupació: 542 actuacions per les 339 de l'any 2021. Aquestes persones han estat derivades a l'IDI, on han pogut obtenir un suport especialitzat lligat als diferents moments i tasques del procés: idea de negoci, pla d'empresa, subvencions, millora de competències, processos d'internacionalització o d'altres que se sol·liciten.

El servei Emprèn de l'IDI (principal servei d'informació empresarial de la CAIB) ha assessorat 963 persones en matèria d'emprenedoria (un increment del 34,9 % respecte al 2021), de manera que és el valor més elevat de la sèrie històrica iniciada el 2015, quan es va posar en marxa aquesta iniciativa.

D'altra banda, hi ha el programa de subvencions a l'economia social, que consisteix a concedir subvencions per fomentar que persones aturades o treballadors temporals d'una cooperativa o societat laboral s'hi incorporin com a socis treballadors amb caràcter indefinit. El 2022 s'han donat 66 subvencions (10 l'any 2021).

Aquesta activitat es complementa amb la Xarxa d'Agents d'Ocupació i Desenvolupament Local (AODL), que finança el SOIB i que inclou municipis de les Illes Balears amb l'encàrrec de dinamitzar l'emprenedoria i les noves oportunitats d'ocupació. La xarxa cobreix les quatre illes i la majoria dels municipis. La posada en marxa de la nova convocatòria de subvencions ha permès contractar 69 AODL.

Dins l'estratègia global del govern de millora del model econòmic, resulta fonamental la promoció del desenvolupament local com a estratègia per la qual els diferents territoris reforcen els elements que els fan més competitius dins de projectes de creixement endogen. En això, l'estímul del teixit productiu i de les oportunitats empresarials passa en bona part per l'activació local. Al llarg de l'any 2022 s'han posat les bases per a la nova convocatòria del programa d'AODL amb l'objectiu de consolidar el programa de desenvolupament local per impulsar les polítiques actives d'ocupació en l'àmbit local.

Pressupost executat per als programes de suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial i desenvolupament local

Per aquest conjunt de programes destinats al suport a l'emprenedoria i el teixit em-

presarial gestionats per l'Institut d'Innovació Empresarial (IDI), la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Circular i Social, i la Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral, el pressupost definitiu d'aquest programa ha estat de 14,2 milions d'euros.

Per a l'any 2022, des de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular es va posar en marxa diverses convocatòries per al reinici i el manteniment del treball autònom i altres ajuts destinats a empreses afectades per la covid-19, amb un pressupost final de 24.634.638 euros. Aquests 24 milions d'euros no estaven previstos al pressupost inicial; de fet, no estan recollits al quadre II-3.3, d'evolució pressupostària, però s'han de sumar al pressupost de despesa final per aquest àmbit de les polítiques actives d'ocupació.

3.3.5 Altres programes: formació de la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació (Fundae)

Finalment, a continuació s'analitza la formació gestionada per la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació (Fundae) i les bonificacions i reduccions en la contractació.

Pel que fa a la formació programada per les empreses, 8.891 empreses han programat formació i l'han comunicada a la Fundae, el 7,5 % (8.221 empreses l'any 2021) més que l'any anterior. Les empreses formadores representen el 18,2 % del total d'empreses que cotitzen per formació professional.

El crèdit disposat ha estat d'11 milions d'euros, el 25 % més que l'any anterior. Per mida de l'empresa, destaca que el 29,53 % del crèdit disposat ho ha estat per a empreses amb una plantilla de 10 a 49 persones, el 26,08 % per a empreses amb plantilles de 50 a 249, el 25,62 % per a empreses amb plantilles d'entre 100 i 249 persones i el 18,77 % per a empreses d'entre 1 i 9 treballadors.

Han participat 128.861 participants (el que equival a 78.981 persones assalariades), un 16,7 % més que l'any anterior. La taxa de cobertura formativa dels participants ha estat del 32,05 %, gairebé 1 punt més que l'any anterior. Pel que fa al perfil dels participants, un 51,7 % són homes, i un 48,3 %, dones. Per grups d'edat, els de 40 a 54 anys són els que més han participat en accions de formació (52,4 %), seguits dels de 30 a 44 (38,5 %). Atesa la mida de l'empresa, el 49,7 % dels participants formats treballa en empreses amb plantilles de més de 249 persones, el 22,5 % en empreses de 50 a 249 treballadors, el 20,2 % en empreses de 10 a 49 persones i només el 6,9 % fa feina en empreses amb plantilles d'1 a 9 persones.

D'altra banda, cal tenir en compte l'existència de les bonificacions i reduccions a la cotització, que tenen per objectiu reduir les despeses de Seguretat Social per a les empreses i potenciar l'accés de determinats col·lectius al mercat laboral. Les bonificacions van a càrrec del pressupost del SEPE, que transfereix l'import a la Tresoreria General de la Seguretat Social, i poden estar cofinançades per l'FSE.

Per al conjunt de l'Estat, la procedència dels recursos per a la formació professional per a l'ocupació[11] per a 2021 (la darrera dada disponible) és de 1.340 milions d'euros procedents de la quota de formació professional, 257 milions d'euros procedents del fons del mecanisme de recuperació i resiliència i, finalment, 638,4 milions d'euros procedents de l'Estat. Segons la distribució territorial de l'any 2021, al conjunt de les Illes Balears s'hi destinaren 2,9 milions d'euros.

11. FUNDAE (2021). *Memoria Fundae 2021* Disponible a: *www.fundae.es/publicaciones/home/datos-estad%C3%ADsticos---home* [Consultat el 25 maig 2023].

4

Les relacions laborals a les Illes Balears

4.1.

Marc normatiu de les relacions laborals

La funció de regulació de les condicions de treball que impliquen els convenis col·lectius a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, com a tot el territori nacional, es desenvolupa en un marc normatiu ordenat per la Unió Europea, pel legislador estatal i, en un grau més baix, pels executius autonòmics.

4.1.1. Marc europeu

A escala europea, des de l'any 2017 fins al 2025, la política social comunitària està presidida pel pilar europeu de drets socials (PIEDS), un instrument no coercitiu aprovat pel Consell d'Ocupació, Política Social, Sanitat i Consumidors en la sessió del 23 d'octubre de 2017. Aquest fixa vint principis rectors de l'Europa social i guia la configuració de la normativa social europea durant aquest període. Algunes de les mesures concretes que s'han pres a la seva empara inclouen l'elaboració d'una ruta per a l'aplicació del PIEDS, la promoció del diàleg social i la cooperació entre els estats membres en matèria de polítiques socials, el foment de la igualtat de gènere i la no discriminació en el lloc de feina, i la millora de les condicions de treball i de vida dels treballadors immigrants.

Pel que fa a l'activitat legislativa, la normativa comunitària estrella en l'àmbit de la política social és la directiva. Atès que hi ha una proscripció d'adoptar directives en matèria de sindicació i remuneracions, les que tenen un paper més incisiu a l'hora de delimitar el radi d'acció de la negociació col·lectiva en els ordenaments interns tracten les condicions laborals.

És paradigmàtica la Directiva 2003/88/CE, del Parlament Europeu i del Consell, relativa a determinats aspectes de l'ordenació del temps de treball, ja que posa en relleu la capacitat intrínseca dels convenis col·lectius per regular al detall tots els aspectes essencials de les condicions de feina vitals per al funcionament de l'empresa. Sobre aquesta qüestió, cal destacar la publicació, el 16 de desembre de 2022, de l'actualització de la comunicació interpretativa sobre la Directiva 2003/88/CE, relativa a determinats aspectes de l'ordenació del temps de treball, que té com a objectiu proporcionar orientació i claredat sobre l'aplicació de la Directiva de temps de treball i se centra en diverses qüestions clau com ara la definició del temps de treball, els períodes de descans, les guàrdies i les exclusions del seu àmbit d'aplicació.

Especialment rellevant l'any 2022 ha estat l'aprovació de la Directiva 2022/2041, de 19 d'octubre de 2022, sobre salaris mínims adequats a la Unió Europea, que estableix que cada estat membre de la UE hauria de

garantir un salari mínim adequat per als treballadors i les treballadores, considerant com a adequat que ha de ser suficient per cobrir les necessitats bàsiques dels treballadors i les seves famílies, incloent-hi l'alimentació, la salut, l'educació, l'allotjament i altres. La directiva també estableix que els salaris mínims haurien de ser actualitzats periòdicament per garantir que es mantenguin adequadament. Així mateix, es preveu la creació de mecanismes per a la negociació col·lectiva i per a l'arbitratge per assegurar que els salaris mínims són justos i adequats per als treballadors. Tot això per garantir un salari mínim just i adequat per a tots els treballadors de la Unió Europea, millorar les condicions de feina i combatre la pobresa laboral.

De la mateixa manera, hi ha altres directives en matèria de política social que també contenen al·lusions importants a la funció reguladora de la negociació col·lectiva. Així, per exemple, en matèria d'igualtat entre sexes, la Directiva 2006/54/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 5 de juliol de 2006, relativa a l'aplicació del principi d'igualtat d'oportunitats i igualtat de tracte entre homes i dones en matèria d'ocupació i treball, anima els estats a fomentar normes de treball flexibles amb l'objectiu de facilitar la conciliació de la vida laboral, personal i familiar. Fa una crida als interlocutors socials perquè incloguin normes antidiscriminatòries en els convenis col·lectius que negocien. Sobre aquest punt, cal destacar la recent aprovació de l'estratègia europea per a la igualtat de gènere 2020-2025, que enumera entre els seus objectius combatre les diferències de gènere en el mercat de treball, especialment en matèria de salarials i de pensions, i aconseguir una participació laboral igualitària dels treballadors i les treballadores en els diferents sectors de l'economia.

Sobre aquesta qüestió, és rellevant la Directiva 2022/2381, de 21 de novembre, relativa a un millor equilibri de gènere entre els administradors de les societats cotitzades i mesures connexes. Té com a objectiu promoure un millor equilibri de gènere i establir una sèrie de mesures per augmentar la representació femenina en els consells d'administració i en els comitès executius, incloent-hi objectius de diversitat de gènere i processos de selecció transparents. La directiva també integra mesures per millorar la transparència en la remuneració dels administradors i garantir que es tengui en compte la diversitat de gènere en la planificació de la successió en els òrgans d'administració.

Finalment, com ja es va esmentar a la memòria de l'anualitat anterior, en el marc del Pla d'Acció del Pilar Europeu de Drets Socials del 4 de març de 2021 i la recomanació de la Comissió 2021/402, sobre un suport eficaç per a l'ocupació després de la crisi de la covid-19, el mes d'abril del 2021, els estats membres van presentar el Pla de Recuperació i Resiliència en què es reflecteix el programa de reformes i inversions previstes per fer front a la crisi.

En concret, en matèria de polítiques d'ocupació, el Pla de Recuperació d'Espanya fa incidència en la formació dels treballadors, la incentivació de la contractació indefinida, la millora de la intermediació laboral, la planificació de programes adreçats a collectius amb dificultats especials d'integració en el mercat laboral i actuacions socials dirigides a reduir la pobresa i garantir el benestar de la població en exclusió social.

En aquest pla s'emmarca el Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per la reforma laboral, la garantia d'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball (d'ara endavant, RDL 32/2021), que va entrar en vigor l'any 2022 i que s'analitza seguidament.

4.1.2. Marc nacional: referència especial a la contractació temporal en el marc de la reforma laboral de 2021

El RDL 32/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per la reforma laboral, la garantia d'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball, va introduir mesures tècniques que afectaren aspectes de les relacions laborals individuals i col·lectives com la contractació laboral i la reducció de les taxes de temporalitat, la modernització de la negociació col·lectiva pel que fa a la seva estructura i al règim d'ultraactivitat dels convenis col·lectius, la contractació i subcontractació d'empreses, l'establiment de mecanismes de flexibilitat interna, estabilitat en l'ocupació i suport a la transició digital per protegir l'ocupació en moments de crisi o canvi estructural.

En concret, pel caràcter estacional de bona part de l'activitat econòmica de la CAIB, a efectes de l'anàlisi de la negociació col·lectiva, esdevé particularment important exposar els canvis introduïts en matèria de contractació temporal per millorar la qualitat del treball de durada determinada, garantir l'aplicació del principi de no discriminació i establir un marc per impedir els abusos derivats de la utilització de contractes temporals successius.

En primer lloc, es modifica l'article 11, que regula els contractes formatius i n'estableix dues modalitats diferents: (i) el contracte de formació en alternança, que té per objecte compatibilitzar l'activitat laboral retribuïda amb els corresponents processos formatius en l'àmbit de la formació professional, els estudis universitaris o el Catàleg d'especialitats formatives del sistema nacional d'ocupació, i (ii) el contracte formatiu per a l'obtenció de la pràctica professional adequada al corresponent nivell d'estudis.

En segon lloc, es modifica l'article 15 de l'Estatut del treballador (ET), que estableix les causes que justifiquen la contractació de durada determinada i les noves regles sobre la concatenació de contractes temporals en una mateixa empresa o grup. Cal destacar que desapareix la possibilitat d'establir contractes per obra o servei determinat, una modalitat contractual que havia estat qüestionada i que s'utilitzava de manera molt freqüent, perquè la jurisprudència n'havia admès la utilització per a la contractació de treballadors dedicats al compliment de contractes i subcontractes entre empreses. Ara només es pot subscriure el contracte de treball de durada determinada per circumstàncies de la producció o per substitució del treballador. I, a més, pel que fa al primer, se'n prohibeix expressament la utilització per cobrir treballs de contractes o subcontractes entre empreses.

El contracte temporal per circumstàncies de la producció és una modalitat de contractació temporal que només es pot emprar per a tasques concretes que tenen una naturalesa temporal i que estan relacionades amb un augment ocasional i imprevisible de l'activitat normal de l'em-

presa, així com per a oscil·lacions que generen un desajust temporal entre l'ocupació estable disponible i el que es requereix. En particular, la modalitat de contracte per increment ocasional i imprevisible de l'activitat i les oscil·lacions que generin una alteració temporal entre el treball disponible i el que es necessiti té una durada màxima de sis mesos, que es pot ampliar fins a un any en el conveni sectorial d'aplicació.

En la modalitat del contracte per atendre situacions ocasionals, previsibles i que tenguin una durada reduïda, només es pot contractar el treballador per un màxim de 90 dies, necessàriament discontinus, a l'any. Igualment, s'estableix una nova redacció de l'article 15.5 de l'Estatut del treballador per limitar encara més la concatenació de contractes temporals, és a dir, la successió de contractes temporals, que reconeix el dret de ser fixos als treballadors que en un període de 24 mesos hagin estat contractats per més de divuit mesos en una mateixa empresa o grup d'empreses.

En tercer lloc, pel que fa als contractes fixos discontinus, s'estableixen noves regles per a la gestió dels períodes de contractació i d'inactivitat, així com per als processos de reincorporació dels treballadors. A més s'amplia el seu camp d'aplicació, que fins ara només es podien emprar en els sectors amb activitat irregular, per incloure altres sectors que també tenen activitats que es fan de manera intermitent o estacional. Igualment, es crea un registre de treballadors amb contractes fixos discontinus, que haurà de ser mantingut per l'empresa, i en el qual s'haurà de fer constar el període en què els treballadors han estat ocupats en cada una de les activitats que integren el contracte.

Aquestes modificacions normatives destinades a reduir la temporalitat es complementen i reforcen amb les modificacions d'altres blocs normatius, entre els quals destaquen especialment (i) la penalització en la cotització per als contractes temporals breus, que ara és aplicable a tots els contractes amb una durada inferior a trenta dies, enfront dels cinc que es preveien abans de la reforma a l'article 151 de la RDL 8/2015, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de seguretat social i (ii) l'increment de les sancions administratives en cas de frau en la contractació, amb la previsió afegida que s'ha de considerar una infracció per cada una de les persones afectades, d'acord amb la nova redacció dels articles 7 i 40 del Reial decret legislatiu 5/2000, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei sobre infraccions i sancions de l'ordre social.

Pel que fa, en general, a la regulació de la negociació col·lectiva, les mesures més destacades de la reforma laboral afectaren l'estructura de la negociació col·lectiva i el règim jurídic de la seva vigència temporal. D'una banda, es va eliminar la prioritat aplicativa del conveni d'empresa en l'àmbit salarial, perquè es considerava que s'emprava com una mesura substitutiva dels mecanismes de flexibilitat interna per afrontar situacions conjunturals i que, més que crear una unitat de negociació nova, es comportava com un succedani de la inaplicació del conveni col·lectiu, a banda de considerar que la regulació salarial a escala d'empresa afavoreix la competència de distintes companyies d'un mateix sector al voltant d'una reducció dels costos

laborals. Així i tot, la prioritat aplicativa del conveni d'empresa es manté en altres matèries com ara les jornades de treball, els horaris, la distribució del temps de treball i el règim de treball a temps parcial.

D'altra banda, la reforma laboral suposa la tornada a la ultraactivitat legal indefinida per defecte dels convenis col·lectius. Per tant, les seves disposicions i condicions laborals es continuen aplicant indefinidament després de la seva data de caducitat. En altres paraules, el conveni continua vigent i en vigor, i les seves clàusules i acords continuen sent vinculants per a les parts fins que se substitueixi per un nou conveni col·lectiu o es produeixi un acord diferent. Tot i això, el règim legal continua sent dispositiu i, per tant, els agents socials encara tenen llibertat negociadora per fixar un règim diferent per acord exprés, previst en el mateix conveni col·lectiu o en un instrument diferent propi de la negociació col·lectiva.

4.2. Noves formes de treball. El compliment de la legislació laboral i l'actuació inspectora a la CAIB

4.2.1. Noves formes de treball a la CAIB

D'acord amb les estadístiques anuals de les Illes Balears que elabora l'Observatori del Treball de les Illes Balears[1], la quantitat de persones afiliades al règim especial de treballadors autònoms (RETA) el 2022 va oscil·lar entre les 92.393 el mes de gener i les 100.918 el mes de juliol.

En les memòries dels anys anteriors ja es va posar de manifest la importància del treball autònom en el teixit productiu de les nostres Illes, que està guanyat força i que conviu amb la forma de treball prototípica en les economies de capitalisme avançat, el treball subordinat o per compte d'altri. També s'hi explicava que la figura del treball autònom queda associada a la problemàtica de la fugida del dret del treball per escapar de la legislació laboral i aplicar en lloc seu la legislació comuna dels contractes, amb tot el que això implica des de la perspectiva de poder eludir indegudament pagaments laborals i pagaments al sistema públic de la Seguretat Social, i, així mateix, obtenir beneficis provinents de règims tributaris més favorables.

El treball autònom és una realitat a la CAIB que a un nivell més general també està connectat amb l'auge que experimenten models actuals d'activitat econòmica que s'han anomenat d'economia de plataformes, basada en formes d'ocupació caracteritzades per treballar a través d'aplicacions en línia, pròpies de societats amb una forta presència de les tecnologies de la informació i comunicació en què dispositius digitals com tauletes i telèfons intel·ligents fan possible connectar el prestador d'un servei amb els usuaris per canalitzar el desenvolupament de l'activitat empresarial.

En aquest sentit, és de vital importància el Reial decret llei 9/2021, pel qual es modifi-

1. Vegeu: *www.caib.es/sites/observatorideltreball/ca/illes_balears-23555/*.

ca l'Estatut del treballador, per garantir els drets laborals de les persones dedicades al repartiment en l'àmbit de les plataformes digitals, que estableix una presumpció de laboralitat dels treballadors de plataformes digitals de repartiment. A més, l'any 2022, la Comissió Europea va tramitar la proposta de directiva relativa a la millora de les condicions laborals en el treball en plataformes digitals.

A través d'una definició àmplia del concepte de treballador, es destaca la necessitat de garantir drets laborals fonamentals, com la remuneració justa, l'accés a la protecció social, la protecció de la salut i la seguretat en el treball i el dret a la negociació col·lectiva. A més, com en el cas de la llei espanyola, se cerca reforçar la transparència sobre els algoritmes que determinen les condicions laborals dels treballadors de les plataformes.

En definitiva, el projecte vol establir una base sòlida per a la protecció dels drets laborals en l'àmbit de les plataformes digitals i promoure un entorn laboral just i equitatiu per als treballadors d'aquest sector, tot i que encara està subjecte a possibles modificacions abans de l'adopció final.

4.2.2. Compliment de la legislació laboral i actuació inspectora a la CAIB

El 2021, el Govern espanyol va posar en marxa el Pla Estratègic de la Inspecció de Treball i Seguretat Social 2021, 2022 i 2023 «Cap a un nou model d'inspecció de treball i seguretat social»[2], que recollia els reptes conjunturals derivats de la pandèmia i els reptes estructurals provinents de la digitalització del món laboral i la consecució de la igualtat de gènere.

En concret, es fixen quaranta objectius que se sintetitzen en quatre eixos: (i) la millora de la qualitat de l'ocupació i la lluita contra el frau i la precarietat laboral; (ii) el reforç de la tasca de control de la inspecció pel que fa a la garantia dels drets laborals bàsics; (iii) la modernització tecnològica de la inspecció, i (iv) la creixent activitat internacional de la inspecció. Així mateix, el 2021 també s'aprovà la Resolució de 6 de maig de 2021 de la Secretaria General Tècnica per la qual es publica el Conveni entre l'organisme autònom estatal d'inspecció de treball i seguretat social i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per al desenvolupament efectiu de la cooperació per la consecució dels fins públics assignats a la Inspecció de Treball i de Seguretat Social[3]. Aquest acord estableix les funcions de l'autoritat autonòmica de la inspecció i la participació de la Comunitat Autònoma en la designació del director territorial.

A les Illes Balears es reedita des del 2015 el Pla de Lluita contra la Precarietat Laboral com a resultat del compromís polític assumit després de les eleccions al Parlament

2. Resolució de 29 de novembre de 2021 de la Secretaria d'Estat d'Ocupació i Economia Social per la qual es publica l'Acord del Consell de Ministres de 16 de novembre de 2021 pel qual s'aprova el Pla Estratègic de la Inspecció de Treball i Seguretat Social 2021-2023 (BOE de 3 de desembre de 2021).

3. BOE de 14 de maig de 2021.

Balear del 24 de maig de 2015[4].

Segons recull el document de la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball «Resultats del pla de lluita contra la precarietat en el treball Illes Balears 2022», la campanya de 2022 finalitza 1.214 actuacions inspectores de les quals es beneficien 1.315 treballadors i treballadores. En particular, les actuacions inspectores es van centrar en el control de la parcialitat i de la temporalitat. Pel que fa a la primera, es van inspeccionar 1.214 empreses, en què es van transformar 340 contractes de treball, un 22,4 % del total dels revisats. Pel que fa a la segona, es van dur a terme 1.214 actuacions, consistents en la visita a 1.223 centres de treball, en què es van revisar 1.128 contractes temporals, dels quals 395 es van convertir en contractes indefinits. Així mateix, com a novetat, es van revisar contractes fixos discontinus i 64 es van convertir en indefinits.

Per altra banda, com en anys anteriors, el temps de treball i el control de les hores extraordinàries és una de les àrees en què es detecten més infraccions, ja que se n'arriben a sumar 124, que revertiren en una proposta de sanció de 113.318 euros en total i que afectaven 487 treballadors.

4. Vegeu l'acord de governabilitat per a les Illes Balears (#AcordspelCanvi: un Govern al servei de la gent), en què la primera línia («Un nou temps per a la gent: primer, el rescat de la ciutadania») planteja polítiques transversals per a la creació de feina estable i digna en horaris i en remuneracions.

4.3.

Descripció de l'estat de la negociació col·lectiva a la CAIB

La descripció de l'estat de la negociació col·lectiva a la CAIB, l'any 2022, s'ha dut a terme a partir de les resolucions del conseller del Model Econòmic, Turisme i Treball i dels convenis i d'altres acords col·lectius publicats al *Butlletí Oficial de les Illes Balears* (BOIB) en aquesta anualitat. El 2022, com ja va succeir l'any anterior, en aquest apartat no és possible prendre com a referent cap acord interconfederal. No obstant això, el 2023 s'ha pactat un nou acord per l'ocupació i la negociació col·lectiva 2023-2025.

En termes generals, es pot afirmar que la negociació col·lectiva s'ha reactivat d'una manera ben important després d'un 2021 en què els agents socials es decantaren, sobretot en la primera meitat de l'any —a causa de la situació de pandèmia derivada de la covid-19—, per mantenir la vigència de convenis col·lectius negociats en anys anteriors, allargant en alguns casos la ultraactivitat inicialment prevista. Cal destacar, per tant, el ferm interès demostrat pels agents socials a reprendre la normalitat negociadora.

Després d'oferir les dades quantitatives de la negociació col·lectiva el 2022, aquesta part de la memòria, atesa la important reforma de l'Estatut del treballador —sobretot en matèria de contractació duta a terme pel RDL 32/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat a l'ocu-

pació i la transformació del mercat de treball—, se centrarà en el desenvolupament convencional de l'esmentada norma.

4.3.1. Dades quantitatives dels convenis col·lectius publicats al BOIB el 2022

Als BOIB de l'any 2022 s'han publicat 36 convenis col·lectius, quantitat que gairebé duplica els 19 del 2021 i molt superior als només vuit del 2020. Les darreres anualitats que s'acosten a la xifra de 2022 són els 23 que es van publicar el 2019 i els 28 del 2018. De fet, la dada de 2021 és igual a la de convenis col·lectius el 2017.

En tot cas, l'increment del nombre de convenis col·lectius publicats el 2021, sobretot, a partir del segon semestre, deixa palès l'interès dels agents socials per reprendre la dinàmica negociadora, a pesar de totes les dificultats que ha suposat la situació de pandèmia derivada de la covid-19.

De tots aquests convenis col·lectius, només vuit són sectorials. Es tracten dels següents convenis col·lectius: III conveni col·lectiu del sector insular de Menorca d'escoletes infantils d'educació de 0 a 3 anys[5]; conveni col·lectiu del sector de neteja pública viària, regs, recollida domiciliària d'escombraries[6]; conveni col·lectiu de neteja de platges, tractament i eliminació de residus, recollida selectiva, punts verds i plantes de reciclatge; conveni col·lectiu del metall de les Illes Balears (2021-2022)[7]; II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de les Illes Balears[8]; X conveni col·lectiu per al sector d'empreses de lloguer de vehicles sense conductor de les Illes Balears[9] ; conveni col·lectiu per al sector del transport regular de viatgers per carretera de la CAIB per als anys 2021 a 2024; conveni col·lectiu per al sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears vigent de l'1 agost de 2022 al 31 de desembre de 2026[10]; i conveni col·lectiu per als establiments sanitaris d'hospitalització, consulta i assistència de les Illes Balears per als anys 2022 i 2023[11]. Al BOIB de 2022, igual que el 2021, no apareix cap conveni de grup d'empreses.

Pel que fa als convenis col·lectius d'empresa, si als BOIB de 2021 n'hi havia set, als BOIB de 2022 n'hi ha 17: Mercados Centrales de Abastecimiento de Palma de Mallorca, MercaPalma SA[12]; Sucsvalids SA[13]; Mantenimiento y Montajes Industriales SA[14]; Servicios Petroleros SL[15]; Good&Fast Mallorca Avenidas SLU[16]; Limpiezas Costa de Calvià SA[17]; Cobega Embotellador SLU[18]; Family, Food & Fun SL[19]; Goo-

5. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
6. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
7. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
8. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.
9. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
10. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
11. BOIB núm. 139, de 27 d'octubre de 2022.
12. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
13. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
14. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
15. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
16. BOIB núm. 50, de 14 d'abril de 2022.
17. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
18. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
19. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.

d&Fast Mallorca Plaza SLU[20]; Good&Fast Mallorca Levante SLU Illes Balears[21]; conveni col·lectiu Explotaciones RJ Van SL[22]; Aqüicultura Balear SAU, 2021-2022[23]; Astilleros de Mallorca SA, 2019 a 2021[24]; Empresa General de Serveis ITV SA en l'activitat d'inspecció tècnica de vehicles a l'illa de Mallorca[25]; Marason Bus SL[26]; Casino de Mallorca SA[27], i Club Nàutic S'Arenal 2022-2024[28].

També es poden trobar convenis col·lectius d'un o de diversos centres de treball. Són els casos del conveni col·lectiu de Llars El Temple[29] i del conveni col·lectiu de Transportes Salas Simó SL i els treballadors dels centres de Mallorca i Menorca[30].

A més, dins del sector privat, als BOIB de 2022, hi apareixen sis convenis col·lectius per al personal destinat a contractes o concessions administratives. Tres són d'UTE, com ara el conveni col·lectiu UTE SU Muro i els seus treballadors adscrits a la contracta de sanejament urbà del municipi de Muro[31]; el conveni col·lectiu UTE LUMSA-Amer e Hijos i el seu personal adscrit a la contracta de recollida domiciliària i transport de residus al municipi d'Inca[32], i el conveni col·lectiu del centre del servei públic municipal de neteja viària dels nuclis de Sant Llorenç i Son Carrió i el de recollida, trasllat de residus i gestió del parc verd del municipi de Sant Llorenç des Cardassar[33].

Uns altres tres convenis col·lectius són de contractes específiques d'empreses que es dediquen a la neteja. Són els casos del conveni col·lectiu de FCC Medio Ambiente, SAU i els seus treballadors adscrits a la contracta de recollida i transport de residus urbans del municipi de Santanyí[34]; del conveni col·lectiu de Limpiezas Urbanas de Mallorca SA (LUMSA) i els seus treballadors adscrits als serveis de neteja viària, recollida de residus urbans i recollida selectiva d'Alcúdia i sa Pobla[35], i del conveni col·lectiu de FCC Medio Ambiente SA i els seus treballadors per a les activitats de recollida d'escombraries, neteja viària i reg als seus centres de feina de Maó, Alaior i es Castell, de l'illa de Menorca[36].

En relació amb la resta, el 2022 s'ha publicat un conveni col·lectiu corresponent a organismes del sector públic (personal laboral i Ajuntament de Puigpunyent[37]) i tres d'altres entitats que estan relacionades amb el sector públic instrumental dins de la CAIB (personal laboral de l'organisme autònom de la residència Miquel Mir[38], Fundació Es Baluard Museu d'Art Contem-

20. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
21. BOIB núm. 67, de 24 de maig de 2022.
22. BOIB núm. 78, de 16 de juny de 2022.
23. BOIB núm. 90, de 12 de juliol de 2022.
24. BOIB núm. 107, de 13 d'agost de 2022.
25. BOIB núm. 112, de 25 d'agost de 2022.
26. BOIB núm. 159, de 8 de desembre de 2022.
27. BOIB núm. 168, de 27 de desembre de 2022.
28. BOIB núm. 168, de 27 de desembre de 2022.
29. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
30. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
31. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
32. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
33. BOIB núm. 67, de 24 de maig de 2022.
34. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
35. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
36. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
37. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
38. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.

porani de Palma[39] i III conveni col·lectiu per al personal laboral al servei de Ports de les Illes Balears[40]).

Al marge d'aquesta llista de convenis col·lectius, el resultat de la negociació col·lectiva a la CAIB el 2022 també es tradueix en una mostra extensa de pràctiques clàssiques de la negociació col·lectiva, com per exemple actes de les comissions negociadores o de les comissions paritàries de distints convenis col·lectius.

En concret, d'una banda, actes de les comissions negociadores publicades al BOIB en trobam 20: conveni col·lectiu Avanza Facility Services SL[41]; conveni col·lectiu Calinet Balear SLU[42]; conveni col·lectiu Fundació Teatre Principal de Palma; conveni col·lectiu de l'Asociación Parálisis Cerebral de Baleares (Aspace), sobre interpretacions i aclariments del conveni col·lectiu[43]; conveni col·lectiu Brillosa SL[44]; conveni col·lectiu Empresa Municipal Aguas y Alcantarillado SA (Emaya), sobre l'annex V[45]; conveni col·lectiu del personal laboral del Consell Insular d'Eivissa[46]; conveni col·lectiu Empresa Municipal Aguas y Alcantarillado SA (Emaya), sobre l'increment salarial a partir de l'1 de febrer[47]; conveni col·lectiu Mantenimiento y Montajes Industriales SA[48]; conveni col·lectiu Real Club Náutico de Palma, sobre l'increment salarial de 2022[49]; conveni col·lectiu Empresa Municipal Aguas y Alcantarillado SA (Emaya), Àrea de Qualitat Urbana[50]; conveni col·lectiu de la indústria de la fusta del territori de la CAIB[51]; conveni col·lectiu Empresa Municipal Aguas y Alcantarillado SA (Emaya), Qualitat Urbana, sobre el Reglament del personal fix discontinu[52]; conveni col·lectiu del sector de comerç CAIB, sobre l'aprovació de les taules salarials[53]; conveni col·lectiu del sector del comerç de les Illes Balears, sobre modificació de determinats articles[54]; conveni col·lectiu sector de la construcció de Balears[55]; conveni col·lectiu Real Club Náutico de Palma[56]; acord sectorial en matèria salarial per als centres especials d'ocupació i els centres d'atenció especialitzada de les Illes Balears[57]; conveni col·lectiu per al personal laboral del Consell Insular d'Eivissa[58]; conveni col·lectiu Institut Superior Emergències SLU[59], i conveni col·lectiu Salvament Aquàtic de les Illes Balears SL[60].

39. BOIB núm. 93, de 19 de juliol de 2022.
40. BOIB núm. 109, de 18 d'agost de 2022.
41. BOIB núm. 38, de 17 de març de 2022.
42. BOIB núm. 38, de 17 de març de 2022.
43. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
44. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
45. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
46. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
47. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
48. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
49. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
50. BOIB núm. 50, de 14 d'abril de 2022.
51. BOIB núm. 50, de 14 d'abril de 2022.
52. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
53. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
54. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
55. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
56. BOIB núm. 81, de 23 de juny de 2022.
57. BOIB núm. 107, de 13 d'agost de 2022, corregit per l'acta publicada al BOIB núm. 145, de 10 de novembre de 2022.
58. BOIB núm. 109, de 18 d'agost de 2022.
59. BOIB núm. 139, de 27 d'octubre de 2022.
60. BOIB núm. 139, de 27 d'octubre de 2022.

I, d'altra banda, actes de les comissions paritàries, en trobam nou: conveni col·lectiu Salvament Aquàtic SL[61], conveni col·lectiu Institut Superior Emergències SLU[62], conveni col·lectiu metall de la CAIB[63], conveni col·lectiu sector de la indústria de la fusta i del moble de les Illes Balears[64], XV conveni col·lectiu sectorial d'hostaleria de la CAIB[65], conveni col·lectiu metall de les Illes Balears[66], conveni col·lectiu Llar de Majors de Calvià SA[67], conveni col·lectiu sectorial del transport regular de viatgers per carretera de les Illes Balears[68], i conveni col·lectiu sectorial de vehicles de llogues sense conductor[69].

Respecte del contingut d'aquestes darreres pràctiques, la majoria tracten les actualitzacions salarials. Residualment, n'hi ha algun que aclareix el contingut del conveni en qüestió. En tot cas, atesa la important negociació de convenis durant l'any 2022, el nombre d'acords referits a l'àmbit temporal dels convenis ha disminuït dràsticament. Sigui com sigui, enguany el que interessa destacar són tots els acords que concreten aspectes de la nova regulació en matèria de contractació aprovada pel RDL 32/2021, de 28 de desembre[70].

Així mateix, als BOIB de 2022, també hi apareixen tres manifestacions més de la negociació col·lectiva dins l'àmbit de l'Administració pública, com són l'Acord mixt del personal laboral i funcionaris de l'Ajuntament de Lloseta[71], l'Acord del Ple de l'Ajuntament des Castell[72] i l'Acord del Ple de la Mancomunitat des Raiguer[73].

El 2022 no apareix al BOIB cap acord d'adhesió de cap col·lectiu a un conveni col·lectiu preexistent.

4.3.2. Desenvolupament convencional del RDL 32/2021, de 28 de desembre

La reforma de la contractació duta a terme pel RDL 32/2021 ha reduït de manera considerable el paper del conveni col·lectiu d'empresa a favor del conveni col·lectiu de sector.

L'estudi del desenvolupament convencional —sigui per conveni col·lectiu o per actes de les comissions negociadores— en

61. BOIB núm. 21, de 10 de febrer de 2022.
62. BOIB núm. 21, de 10 de febrer de 2022.
63. BOIB núm. 38, de 17 de març de 2022.
64. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
65. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
66. BOIB núm. 93, de 19 de juliol de 2022.
67. BOIB núm. 93, de 19 de juliol de 2022.
68. BOIB núm. 139, de 27 d'octubre de 2022.
69. BOIB núm. 139, de 27 d'octubre de 2022.
70. Acord de la comissió negociadora del conveni col·lectiu d'Emaya SA, Qualitat Urbana, sobre el reglament del personal fix discontinu (BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022); acta de la Comissió Negociadora del conveni col·lectiu del sector de comerç de la CAIB (BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022); acta de la Comissió Negociadora del conveni col·lectiu de la construcció de Balears (BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022); i acta de la Junta Directiva del Real Club Nàutic de Palma i els representants sindicals (BOIB núm. 81, de 23 de juny de 2022).
71. BOIB núm. 109, de 18 d'agost de 2022.
72. BOIB núm. 128, d'1 d'octubre de 2022.
73. BOIB núm. 148, de 17 de novembre de 2022.

matèria de contractació s'ha de fer distingint els tipus de contractes temporals, a la vegada que s'han d'indicar quines són les mesures recollides en els convenis publicats el 2022 per fomentar la reducció de la temporalitat (article 15.8 ET). Després, s'ha de fer una breu referència als contractes formatius, per acabar amb el desenvolupament convencional del contracte fix discontinu.

No obstant això, abans de començar amb l'anàlisi convencional, s'ha de destacar l'existència de convenis col·lectius publicats el 2022, però negociats abans de la reforma laboral i que, per tant, tenen una regulació de la contractació que no s'adapta a la normativa estatutària vigent. És el cas del conveni col·lectiu del sector insular de Menorca d'escoles infantils d'educació de 0 a 3 anys[74]; el conveni col·lectiu per a Family, Food & Fun SL Illes Balears[75]; el conveni col·lectiu Cobega Embotellador SLU[76]; el conveni col·lectiu Good&Fast Mallorca Avenidas SLU[77]; el conveni col·lectiu Good&Fast Mallorca Plaza SLU[78]; el conveni col·lectiu Good&Fast Mallorca Levante SLU Illes Balears[79], i el conveni col·lectiu FCC Medio Ambiente, SA i els seus treballadors per a les activitats de recollida d'escombraries, neteja viària i reg als centres de feina de Maó, Alaior i es Castell, de l'illa de Menorca[80].

D'altres, tot i ser posteriors a la reforma de 2021, no han actualitzat la regulació. Així passa amb el conveni col·lectiu Aqüicultura Balear SAU[81], que encara parla de contractes eventuals, la durada dels quals no pot ser superior a dotze mesos en un període de divuit mesos (article 9), i el conveni col·lectiu de Transporte Salas Simó SL i els treballadors dels centres de Mallorca i Menorca[82], que, en referència al contracte eventual per les circumstàncies del mercat, l'acumulació de tasques i l'excés de comandes, indica que pot tenir una durada màxima de sis mesos en un període de dotze mesos, a comptar del moment en què es donin aquestes causes (article 20).

Dit això, la preferència del legislador per la contractació indefinida (article 15.1 ET) es reflecteix en algun conveni col·lectiu. Cal destacar el II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de les Illes Balears[83], que recull la presumpció que el contracte de feina és concertat per temps indefinit (article 31). L'esmentat conveni col·lectiu continua indicant que aquest tipus de contractes s'utilitzaran per atendre totes les necessitats de llocs de feina que tenguin caràcter permanent i fix. I afegeix, d'una banda, que el personal admès a l'empresa sense pactar cap modalitat especial quant a la durada del contracte s'ha de considerar fix una vegada transcorregut el període de prova. De l'altra, tot el personal ha de passar automàticament a la condició de fix si, transcorregut el termini màxim de durada de la

74. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
75. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
76. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
77. BOIB núm. 50, de 14 d'abril de 2022.
78. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
79. BOIB núm. 62, de 24 de maig de 2022.
80. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
81. BOIB núm. 90, de 12 de juliol de 2022.
82. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
83. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.

modalitat del contracte, continua desenvolupant l'activitat laboral.

En el marc de la contractació temporal estructural, el contracte per circumstàncies de la producció relatiu a l'increment ocasional i imprevisible de l'activat i a les oscil·lacions és el que més atenció ha rebut per part dels convenis o instruments col·lectius publicats l'any 2022. Alguns es limiten a fer una remissió a la regulació estatutària d'aquest tipus de contracte, com ara l'acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu del sector de comerç de la CAIB[84]. Altres convenis concreten els supòsits t que habiliten les empreses a contractar mitjançant aquest contracte per circumstàncies de la producció. És el supòsit del II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de les Illes Balears[85] o del conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les Balears[86].

Però la qüestió que més interès ha despertat als agents socials és la relativa a la durada màxima d'aquest contracte. Així, hi trobam convenis que mantenen la durada màxima prevista a l'Estatut del treballador, que és de sis mesos: II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de les Illes Balears[87] (article 31).

Hi ha tres instruments normatius que opten per una durada màxima de nou mesos: conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les Balears[88] (article 13), conveni col·lectiu per al sector de transport regular de viatgers per carretera de la CAIB 2021-2024[89] (article 33) i acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu personal laboral del Consell Insular d'Eivissa[90], que específicament preveu que la contractació es podrà dur a terme amb un o més contractes fins a completar el límit de nou mesos dins del període de dotze.

Només dos fan ús de la possibilitat prevista a l'article 15.2 de l'ET d'allargar la durada màxima a dotze mesos: el conveni col·lectiu per als establiments sanitaris d'hospitalització, consulta i assistència de les Illes Balears per als anys 2022 i 2023[91], i el conveni col·lectiu sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[92] (article 9).

En fi, en matèria de durada del període de prova, el conveni col·lectiu per als establiments sanitaris d'hospitalització, consulta i assistència de les Illes Balears per als anys 2022 i 2023[93], la concreta en funció de si la persona és diplomada o titulada superior o no ho és (article 16).

Pel que fa al contracte temporal per circumstàncies previsibles, l'interès mostrat pels instruments col·lectius és menor. Tan sols el II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de

84. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
85. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.
86. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
87. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.
88. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
89. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2021.
90. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
91. BOIB núm. 139, de 27 d'octubre de 2022.
92. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
93. BOIB núm. 139, de 27 d'octubre de 2022.

les Illes Balears[94] (article 31) i el conveni col·lectiu del sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[95] s'hi refereixen, reproduint l'article 15.2, paràgraf 3, de l'Estatut del treballador (article 9). També ho fa l'acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu del sector de comerç de la CAIB[96].

D'altra banda, hi ha algun conveni col·lectiu que intenta justificar la contractació temporal quan el que procedeix és la contractació d'un treballador fix discontinu. És el cas del conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les Balears[97] (article 13): si bé estableix que no es poden contractar temporalment treballadors per circumstàncies de la producció en defecte de l'ocupació de les persones fixes discontínues de l'empresa per ocupar-ne els llocs de feina, preveu com a excepció els casos en què es tracta d'ocupacions per a les quals no hi ha cap treballador amb els coneixements i les condicions específiques necessàries.

El contracte de substitució tampoc ha motivat la negociació col·lectiva balear. De fet, tant el conveni col·lectiu del sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[98] (article 10) com l'acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu del sector de comerç de la CAIB[99] es remeten a la regulació estatutària de l'article 15.3 de l'ET. I el II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de les Illes Balears[100], si bé també reprodueix l'article 15.3 de l'ET, afegeix una possible pròrroga del contracte de substitució de màxim quinze dies (article 31).

En línia amb l'article 15.8 de l'Estatut del treballador, que pretén fomentar la contractació indefinida, es poden destacar qualcuns convenis col·lectius que estableixen diverses mesures per promocionar aquest tipus de contractació estable. Algunes d'aquestes són molt genèriques. És el cas del conveni col·lectiu del sector insular de Menorca d'escoles infantils d'educació de 0 a 3 anys[101] que, tot i ser anterior a la reforma de 2021, indica que el personal admès a l'empresa sense pactar cap modalitat especial quant a la durada del contracte s'ha de considerar fix una vegada transcorregut el període de prova (article 13); o el conveni col·lectiu per al sector de transport regular de viatgers per carretera de la CAIB 2021-2024)[102], que obliga les empreses que amb participació dels representants dels sindicats a l'empresa, delegats de personal i/o comitès d'empresa determinin els llocs de feina de caràcter permanent i converteixi en fixes les persones fixes discontínues o eventuals que ocupin aquests llocs (article 33).

Uns altres convenis, de manera més incisiva, estableixen percentatges mínims de plantilla indefinida o percentatges màxims de plantilla temporal. Així es pot fer esment al conveni col·lectiu per als establiments sanitaris d'hospitalització, consulta

94. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.
95. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
96. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
97. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
98. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
99. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
100. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.
101. BOIB núm. 42, de 26 de març de 2022.
102. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2021.

i assistència de les Illes Balears per als anys 2022 i 2023[103], que, a més de l'assumpció d'un compromís de creació i manteniment d'ocupació estable, estableix que la relació entre el volum d'ocupació fixa i la plantilla total de l'empresa ha de ser almenys d'un 70 % de plantilla fixa de mitjana en còmput anual (article 15).

El conveni col·lectiu del sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[104], que es marca com a objectiu prioritari el manteniment de l'ocupació i el foment de l'estabilitat prioritzant el contracte indefinit ordinari (articles 7 i 8), conté el compromís empresarial de fer que la mitjana anual d'ocupació estable en relació amb la totalitat de la plantilla no sigui inferior al 75 % a partir de l'1 d'agost de 2022. Es considera que aquest percentatge ha d'estar integrat pels contractes fixos ordinaris i discontinus. A més, s'indica que la contractació temporal mitjana no pot superar el 25 % a partir de l'1 d'agost de 2022, si bé en aquest percentatge no s'hi han de computar els contractes de substitució per entendre que substitueixen la reserva de plaça d'una altra persona, els formatius, ni els de substitució per avançament de l'edat jubilació als 64 anys ni els de relleu per jubilació parcial anticipada.

Amb uns percentatges similars, hi trobam el conveni col·lectiu del metall de les Illes Balears[105], que disposa que les plantilles de treballadors de les empreses afectades per aquest conveni han d'estar formades —per a les noves contractacions— pel 75 % dels treballadors amb contracte de feina en la modalitat de fixos o fixos discontinus. El 25 % restant de les noves incorporacions pot estar format per persones amb contracte de treball efectuat sota les diverses modalitats de contractació temporal vigents en cada moment (article 39).

Finalment, l'acta de la comissió negociadora del sector de comerç de la CAIB[106] instaura percentatges mínims de plantilla estable —contractes fixos ordinaris i fixos discontinus a jornada completa— en funció del nombre de treballadors al centre de treballs. Aquests percentatges van del 20 % en centres de treball de sis a deu persones al 70 % en centres de treball de més de cinquanta treballadors.

Quant als contractes formatius regulats a l'article 11 de l'Estatut del treballador, d'una banda, hi ha convenis que es limiten a fer una al·lusió a la normativa estatutària, com ara el I conveni col·lectiu de Servicios Petroleros Baleares SL[107] (article 10) i el II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de les Illes Balears[108] (article 31).

D'altra banda, hi ha convenis que concreten alguna qüestió, com el conveni col·lectiu del metall de les Illes Balears[109], que, després d'una remissió a l'article 11 de l'ET, disposa que per als contractes de formació en alternança, en cap cas la retribució no pot ser inferior al salari mínim

103. BOIB núm. 139, de 27 d'octubre de 2022.
104. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
105. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
106. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
107. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
108. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.
109. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.

interprofessional vigent en cada moment, en proporció amb el temps de feina efectiu (article 40), o el III conveni col·lectiu per al personal laboral al Servei de Ports de les Illes Balears[110], que els presta una especial atenció. Així, l'article 26 d'aquest conveni regula tant el contracte d'aprenentatge, que concreta aspectes relatius al temps dedicat a la formació teòrica i el salari, com el contracte en pràctiques, que se centra en la qüestió salarial (article 26).

En fi, l'acta de la comissió negociadora del sector comerç de la CAIB[111] inclou una regulació del contracte de formació en alternança detallada. Per exemple, fixa el nombre de persones en formació que hi pot haver en cada centre de treball en funció del nombre de treballadors que tengui, els grups professionals susceptibles d'aquest tipus de contractació o la retribució mínima que ha de cobrar la persona en formació.

Pel que fa al contracte fix discontinu, els convenis negociats amb posterioritat a la reforma de 2021 han optat per mantenir els supòsits de fet tradicionals, sense fer referència als nous supòsits de fet previstos a l'article 16 de l'Estatut del treballador.

En relació amb l'al·lusió exclusiva als treballs fixos i periòdics, cal destacar el conveni col·lectiu Casino de Mallorca SA[112] (article 7) i el I conveni col·lectiu de Servicios Petroleros Baleares SL[113] (article 9). Per la seva banda, el II conveni col·lectiu Marason Bus SL[114] preveu aquesta modalitat per fer feines que tenguin el caràcter discontinu i no es repeteixin en dates certes, dins del volum normal d'activitat de l'empresa, i per treballs fixos i periòdics de l'empresa, però de caràcter no permanent o discontinu (article 17).

A més, el II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de les Illes Balears[115] indica que el contracte per temps indefinit de fixos discontinus s'ha de concertar per fer treballs que tenguin caràcter de fix discontinu i no es repeteixin en dates certes, dins del volum normal de l'activitat de l'empresa.

Als supòsits de treball discontinus que es repeteixin en dates certes, els ha de ser aplicable la regulació del contracte a temps parcial subscrit per temps indefinit, tal com estableix l'article 16 de l'Estatut del treballador (article 31).

No obstant això, el conveni col·lectiu del sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[116] sí que preveu l'ús d'aquest contracte quan es concerta per dur a terme treballs de naturalesa estacional o vinculats a activitats productives de temporada, o per al desenvolupament dels que no tenguin aquesta naturalesa però que, sent de prestació intermitent, tenguin períodes d'execució certs, determinats o indeterminats; així com per al desenvolupament de treballs consistents en la prestació de serveis en el marc de l'execució de contractes mercantils o administratius que, sent pre-

110. BOIB núm. 109, de 18 d'agost de 2022.
111. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
112. BOIB núm. 168, de 27 de desembre de 2022.
113. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.
114. BOIB núm. 159, de 8 de desembre de 2022.
115. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.
116. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.

visibles, formin part de l'activitat ordinària de l'empresa (article 11).

La crida dels fixos discontinus és una qüestió que preocupa en els convenis col·lectius de les Illes Balears. De fet, entre els convenis negociats amb posterioritat a la reforma de 2021, que regulen la figura del fix discontinu, n'hi ha bastants que desenvolupen aquesta qüestió. El criteri seguit per tots aquests és el de l'antiguitat a l'empresa i també s'empra en sentit invers a l'hora de la interrupció de la prestació: II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de les Illes Balears[117], conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les Balears[118] (article 12), conveni col·lectiu per al sector de transport regular de viatgers per carretera de la CAIB (2021 a 2024) (article 33)[119], conveni col·lectiu del sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[120] (article 11), conveni col·lectiu Transporte Salas Simó SL i els treballadors dels centres de Mallorca i Menorca[121] (article 21), II conveni col·lectiu Marason Bus SL[122] (article 17), acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu d'Emaya SA, Qualitat Urbana[123] sobre l'acord del Reglament del personal fix discontinu i acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu del sector de comerç de la CAIB[124].

Aquest criteri pot jugar dins de cada especialitat, lloc de feina o grup professional. De la crida, entre altres qüestions, també es regula el preavís tant a l'inici de la prestació de serveis com en el moment de la interrupció, que sol oscil·lar entre els tres i setze dies: conveni col·lectiu sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[125] (article 11), conveni col·lectiu Transporte Salas Simó SL i les persones treballadores dels centres de Mallorca i Menorca[126] (article 21), II conveni col·lectiu Marason Bus SL[127] (article 17) i acta de la comissió de negociadora del conveni col·lectiu d'Emaya SA, Qualitat Urbana[128] sobre l'acord del reglament del personal fix discontinu.

Així mateix, en referència a la crida, també se'n regula la falta: conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les Balears[129], conveni col·lectiu Transporte Salas Simó SL i les persones treballadores dels centres de Mallorca i Menorca[130] (article 21), acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu d'Emaya SA, Qualitat Urbana[131] sobre l'acord del Reglament del personal fix discontinu i acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu del sector de comerç de la CAIB[132]. A més, se'n regula la forma: conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les

117. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.
118. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
119. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2021.
120. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
121. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
122. BOIB núm. 159, de 8 de desembre de 2022.
123. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
124. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
125. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
126. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
127. BOIB núm. 159, de 8 de desembre de 2022.
128. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
129. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
130. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
131. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
132. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.

Balears[133] (article 12), conveni col·lectiu sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[134], conveni col·lectiu Transporte Salas Simó SL i les persones treballadores dels centres de Mallorca i Menorca[135] (article 21), acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu d'Emaya SA, Qualitat Urbana[136], sobre l'acord del reglament del personal fix discontinu. Així mateix, també es regula l'obligació empresarial d'elaborar un escalafó anual de fixos discontinus: conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les Balears[137] (article 12), conveni col·lectiu Transporte Salas Simó SL i els treballadors dels centres de Mallorca i Menorca[138] (article 21). Finalment, es regula un període mínim d'ocupació: acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu d'Emaya SA, Qualitat Urbana[139], sobre l'acord del reglament del personal fix discontinu i acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu del sector de comerç de la CAIB[140], i els efectes de la no reincorporació del treballador al seu lloc de feina: conveni col·lectiu sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[141].

L'article 16.5 de l'Estatut del treballador apunta la possibilitat que els convenis col·lectius d'àmbit sectorial, per raons justificades, puguin acordar la celebració a temps parcial dels contractes fixos discontinus. Idò bé, així ho fan el conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les Balears[142] (article 12); el conveni col·lectiu per als establiments sanitaris d'hospitalització, consulta i assistència de les Illes Balears per als anys 2022 i 2023[143] (article 17); el conveni col·lectiu del sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[144] (article 11); el II conveni col·lectiu autonòmic de reforma juvenil i protecció de menors de les Illes Balears[145] (article 31), i el conveni col·lectiu per al sector de transport regular de viatgers per carretera de la CAIB (2021 a 2024)[146] (article 33).

De forma específica, l'acta de la comissió negociadora del conveni col·lectiu del sector de comerç de la CAIB[147] indica que la jornada laboral en còmput setmanal de les persones contractades com a fixes discontínues a temps parcial ha de ser com a mínim del 50 % de la jornada setmanal a temps complet que preveu aquest conveni col·lectiu. A més, aquesta acta estableix el percentatge de fixos discontinus a temps parcial que hi pot haver a cada centre de treball, que varia en funció del nombre de treballadors del centre.

Per la seva banda, el I conveni col·lectiu de Servicios Petroleros Baleares SL[148] només preveu aquesta possibilitat per als

133. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
134. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
135. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
136. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
137. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
138. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
139. BOIB núm. 57, de 30 d'abril de 2022.
140. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
141. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
142. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
143. BOIB núm. 139, de 27 d'octubre de 2022.
144. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
145. BOIB núm. 94, de 21 de juliol de 2022.
146. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2021.
147. BOIB núm. 77, de 14 de juny de 2022.
148. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.

contractes subscrits en modalitat de fix discontinu, que no es repeteixin en dates certes (article 9). En qualsevol cas, cal destacar que, no obstant aquesta reserva als convenis col·lectius sectorials, hi ha algun conveni d'empresa que, contràriament al que preveu l'article 16.5 de l'ET, medita la possibilitat de subscriure contractes fixos discontinus a temps parcial. Són els casos del conveni col·lectiu Casino de Mallorca SA[149] (article 7) i del II conveni col·lectiu Marason Bus SL[150] (article 17). Com també, l'acta CN de la reunió extraordinària de la Junta Directiva del Real Club Nàutic de Palma i els representants sindicals[151].

Com a millora de l'ocupació dels fixos discontinus, hi trobam dues tendències. La primera fa referència a la prioritat que tenen els fixos discontinus en ocupar llocs de feina fixos. En aquest sentit, es poden citar el conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les Balears[152] (article 10), el conveni col·lectiu per al sector de transport regular de viatgers per carretera de la CAIB (2021 a 2024)[153] (article 33) i el conveni col·lectiu Transporte Salas Simó SL i els treballadors dels centres de Mallorca i Menorca[154] (article 21).

La segona pretén allargar el temps d'ocupació dels fixos discontinus mitjançant l'oferiment de prestació de serveis en els períodes d'inactivitat. És el cas del conveni col·lectiu sector de neteja d'edificis i locals de les Illes Balears[155], que disposa que les persones fixes discontínues tenen prioritat d'incorporació a la feina sobre qualsevol nova contractació, de manera que no es poden subscriure contractes de durada determinada mentre hi hagi treballadors fixos discontinus que no hagin estat cridats (article 11), i del conveni col·lectiu Casino de Mallorca SA[156], que preveu que les persones amb contracte fix discontinu i les contractades a temps parcial indefinit puguin ser contractades com a interines, sempre que es tracti de substituir personal amb dret a la reserva del lloc de feina (article 7).

En fi, hi ha convenis que regulen la conversió de contractes temporals en fixos discontinus, com ara el conveni col·lectiu autonòmic de vehicles de lloguer sense conductor de les Balears[157] (article 12) que, sense perjudici que la condició de fix discontinu s'adquireixi inicialment per aplicació de l'article 16 de l'Estatut del treballador, apunta que perquè un contracte a temps determinat es converteixi en un per a treballs fixos discontinus, el treballador haurà d'haver prestat serveis amb contracte eventual almenys durant dos anys consecutius i amb una durada mínima acumulada d'almenys dotze mesos. O el conveni col·lectiu de Servicios Petroleros Baleares SL[158], que disposa que les empreses amb centres de treball d'activitat no permanent que pretenguin establir-se amb caràcter d'activitat permanent o continuada al llarg de tot l'any poden convertir transitòria-

149. BOIB núm. 168, de 27 de desembre de 2022.
150. BOIB núm. 159, de 8 de desembre de 2022.
151. BOIB núm. 81, de 23 de juny de 2022.
152. BIOB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
153. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2021.
154. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
155. BOIB núm. 126, de 27 de setembre de 2022.
156. BOIB núm. 168, de 27 de desembre de 2022.
157. BOIB núm. 113, de 27 d'agost de 2022.
158. BOIB núm. 48, de 9 d'abril de 2022.

ment la condició dels seus treballadors fixos discontinus a fixos ordinaris durant un període màxim de quatre anys, passant al cinquè any, i de continuar l'activitat permanent o continuada, a consolidar la condició contractual de fix ordinari (article 9).

4.4. Conflictivitat laboral i solució de conflictes

Per fer l'anàlisi del estat de la conflictivitat laboral a la CAIB el 2022 s'ha de distingir entre la judicial i l'extrajudicial.

4.4.1. Conflictivitat judicial

D'acord amb la informació subministrada pel Ministeri de Treball i Economia Social[159], el total d'assumptes judicials de caràcter laboral resolts a les Illes Balears el 2022 és de 7.427. Aquesta xifra és semblant a la de 2021 (7.489). Entre aquests casos, hi ha 34 conflictes col·lectius (un més que el 2021) i 1.971 controvèrsies en matèria de seguretat social (l'any anterior n'eren 1.730). Pel que fa als assumptes individuals, 3.193 són reclamacions derivades del contracte de treball (més que de les 2.998 de 2021) i 2.229 són reclamacions per acomiadaments (manco que les 2.728 de 2.021).

De tots aquests assumptes individuals resolts en matèria d'acomiadaments que arriben als tribunals, només 498 s'han resolt per sentència favorable al treballador —sigui totalment o parcialment—, afectant un total de 609 treballadors. Un poc menys de la meitat dels assumptes individuals s'han resolt en conciliació judicial, sense necessitat d'arribar a celebrar el judici. En concret, 1.114 assumptes s'han resolt per conciliació judicial, afectant 1.177 treballadors.

En el cas dels acomiadaments resolts per sentència favorable al treballador, la quantia mitjana reconeguda és de 9.762,1 euros; mentre que, en els supòsits resolts per conciliació, la quantia mitjana reconeguda per treballador és sensiblement inferior, concretament, de 4.673,4 euros.

Sigui com sigui, les dues quanties mitjanes reconegudes es troben bastant per sota de les quanties mitjanes reconegudes, a l'àmbit estatal. En efecte, comparant les quanties mitjanes reconegudes als treballadors balears amb les d'altres comunitats autònomes, resulta que la quantia mitjana de les Illes reconeguda per sentència (9.762,1 euros) és la quarta més baixa, darrere de la Regió de Múrcia (8.734,1 euros), de Canàries (8.848,2 euros) i d'Astúries (9.191,6 euros). La més alta és la de la Comunitat Foral de Navarra (16.763,9 euros). En el cas de la quantia mitjana reconeguda en conciliació, directament és la més baixa. La més alta torna a ser la de la Comunitat Foral de Navarra (21.305,6 euros). Atès que les indemnitzacions per acomiadament prenen com a referència tant el salari com l'antiguitat dels treballadors, aquestes xifres deixen palès un any més que el nostre mercat de treball pateix certa precarietat,

159. Vegeu *www.mites.gob.es/estadisticas/ajs/welcome.htm* i *www.mites.gob.es/estadisticas/ajs/ajs_224t/ajs_4t2022.pdf*.

sigui perquè els salaris no són alts o perquè l'antiguitat dels treballadors és curta.

Pel que fa a procediments judicials relatius a reclamacions de quantitat, 706 assumptes es varen resoldre per sentència favorable als interessos dels treballadors, la qual cosa deriva en una quantia indemnitzadora total de 3.993.890 euros, que correspon a una mitjana de 5.657,1,euros per cada treballador. Per conciliació judicial es resolen 660 procediments de la mateixa naturalesa, amb una quantia total pactada d'1.431.170 euros, que dona una quantia mitjana per treballador de 2.168,4 euros.

A l'àmbit del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears, que n'és el competent, no es dicta cap sentència en resolució d'un procediment d'impugnació d'un acomiadament col·lectiu.

4.5. Conflictivitat extrajudicial

L'estat de la conflictivitat laboral extrajudicial a la CAIB s'examina considerant tant els assumptes resolts pel TAMIB com les vagues convocades dins l'àmbit autonòmic.

a) L'activitat del TAMIB

Quant a l'activitat duta a terme pel TAMIB el 2022[160], el nombre total d'expedients és de 12.655, mentre que el 2021 va ser d'11.133. En concret, del total d'expedients de 2022, 12.573 han estat individuals, pels 11.061 de 2021, i 82 de col·lectius, pels 72 de l'any 2021. Aquestes xifres suposen que el 2022 el nombre total d'expedients resolts, tant individuals com col·lectius, s'ha incrementat un 14 %.

Entre els expedients resolts, el 62 % (7.841) ha estat referit a extincions contractuals, el 22 % a reclamacions de quantitat (2.761), el 15 % (1.971) a altres assumptes i només l'1 % (81) a conflictes col·lectius. Aquests indicadors suposen que, respecte de 2021, el percentatge dels procediments relatius a extincions ha minvat (va ser del 65 %), mentre que els referits a reclamacions de quantitat s'han incrementat (va ser del 19 %). Els percentatges sobre altres assumptes i conflictes col·lectius s'han mantingut iguals que el 2021 (15 % altres assumptes i 1 % conflictes col·lectius). Tal com ja va succeir el 2021 i el 2020 no s'ha efectuat cap arbitratge.

Entre els expedients d'extinció contractual (7.841), els més nombrosos s'han referit a extincions per acomiadaments (7.190), seguits de finalitzacions de contractes fixos discontinus (370), d'extincions per causes objectives (198) i extincions per incompliments empresarials previstes a l'article 50 de l'Estatut del treballador (83). El perfil dels treballadors que han perdut la feina, un any més, és el de dones administratives i homes especialistes o no qualificats, entre un i cinc anys d'antiguitat a l'empresa. Pel que fa a les reclamacions de quantitat (2.761), la majoria (1.576) oscil·len, com és habitual, entre 1.000 i 5.000 euros. Quant als altres assumptes (1.971), bàsicament estan relacionats amb reclamacions de drets (1.369), sancions (396) i modi-

160. Vegeu la memòria del TAMIB 2022, disponible a:*www.tamib.es/wp-content/uploads/2023/05/MemoTamib_2022.pdf*.

ficacions substancials de condicions de feina (169). I, respecte dels 82 expedients de conflictes col·lectius, 31 corresponen a conflictes en què es va anunciar l'exercici del dret de vaga.

Finalment, la possibilitat de tramitar expedients en línia que es va posar en marxa el desembre de 2020, a conseqüència de la pandèmia derivada de la covid-19, ha quedat definitivament consolidada, atès que un 17,30 % de les mediacions s'ha dut a terme aprofitant aquesta possibilitat.

b) Dinàmica de les vagues

D'acord amb les dades subministrades per la Direcció General de Treball i Salut[161], al llarg de 2022 s'han convocat 18 vagues, nou més que el 2021. Concretament, segons les dades del Ministeri de Treball i Economia Social[162], el 2022 a les Illes Balears, el nombre de participants ha estat de 1.779, i el de jornades no treballades, de 2.529. No consta cap tancament patronal.

161. Vegeu: CAIB (2023), Resum d'estadísitiques de vagues a les Illes Balears. Disponible a: *www.caib.es/sites/relacionslaborals/f/418074*

162. Vegeu Ministeri de Treball i Economia Social (2023), *Estadístiques de vagues i tancaments patronals*. Disponible a: *www.mites.gob.es/estadisticas/hue/welcome.htm*

5

LA SEGURETAT I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

L'any 2022 es registren 24.592 accidents en jornada de treball amb baixa a les Illes Balears, segons les dades de la Direcció General de Treball i Salut Laboral. Una vegada superats els efectes de la pandèmia i la seva incidència en el mercat laboral, el 2022 mostra un nivell d'activat elevat i acumula mes a mes màxims en les xifres d'afiliació. Tot plegat fa augmentar de forma significativa el nombre d'accidents laborals respecte al 2021. Així, es produeix un increment de 6.775 accidents, fet que suposa un increment relatiu del 38,0 %.

La gran majoria dels accidents que s'han registrat a les Illes Balears el 2022 han estat de caràcter lleu (99,6 %), un 0,42 % han estat greus i un 0,02 % han estat mortals (cinc accidents). En termes relatius i respecte al 2021, com s'ha dit, els accidents han crescut de manera significativa, tant en el cas dels lleus com en el dels greus: un 38,0 % els primers i un 35,5 % els segons. Els mortals, per la seva part, es mantenen en el mateix valor que l'any anterior: cinc accidents (vegeu el quadre II-5.1).

D'altra banda, l'índex d'incidència és de 4.714,9 per cada 100.000 treballadors i treballadores amb les contingències cobertes a les Illes Balears el 2022, segons les dades del Ministeri de Treball i Economia Social. Aquesta dada representa un augment del 24,5 % respecte al 2021, any encara singular pels efectes que s'arrosseguen de la pandèmia.

Les Illes Balears tornen a presentar l'índex d'incidència més alt de totes les comunitats autònomes, molt per sobre de la mitjana nacional (2.852,1). En termes interanuals, cinc comunitats autònomes mostren descensos interanuals, sobretot a Galícia (-13,4%). En canvi, les dotze regions restants presenten increments de la sinistralitat laboral en el darrer any, i de forma més accentuada a Cantàbria (49,4%) i a les Illes Balears (24,5 %). En el conjunt d'Espanya, l'augment de l'índex d'incidència respecte al 2021 és de l'1,5 % (vegeu el quadre II-5.2).

QUADRE II-5.1. ACCIDENTS EN JORNADA LABORAL AMB BAIXA A LES ILLES BALEARS SEGONS EL GRAU DE LESIÓ (2012-2022)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	"Dif. 21-20"	% var. 22-21
Total	**12.727**	**13.362**	**14.779**	**16.329**	**18.428**	**20.099**	**20.625**	**21.725**	**13.197**	**17.817**	**24.592**	**6.775**	**38,0**
Lleus	12.639	13.284	14.699	16.225	18.330	19.993	20.522	21.614	13.127	17.736	24.484	6.748	38,0
Greus	85	74	78	95	93	95	100	104	65	76	103	27	35,5
Mortals	3	4	2	9	5	11	3	7	5	5	5	0	0,0

Font: OTIB, a partir de dades de la Direcció General de Treball i Salut Laboral

Quadre II-5.2. Índex d'incidència dels accidents en jornada laboral amb baixa per comunitat autònoma (2019-2022)

	2019	2020	2021	2022
Espanya	**3.019,6**	**2.455,1**	**2.810,5**	**2.852,1**
Andalusia	3.404,9	2.768,4	2.949,7	2.969,2
Aragó	2.948,3	2.836,7	2.919,5	2.941,3
Astúries	3.021,6	2.586,6	2.880,6	3.410,5
Illes Balears	**4.348,8**	**2.916,7**	**3.785,6**	**4.714,9**
Illes Canàries	2.876,3	2.027,1	2.354,3	2.690,5
Cantàbria	2.799,6	2.521,8	2.815,4	4.205,7
Castella-la Manxa	3.659,4	3.290,9	3.726,2	3.980,5
Castella i Lleó	2.975,9	2.544,0	2.828,1	2.761,0
Catalunya	2.892,1	2.279,5	2.670,7	2.717,9
Com. Valenciana	2.824,8	2.401,3	2.784,8	2.679,1
Extremadura	3.165,9	2.709,7	2.979,0	2.987,6
Galícia	3.158,5	2.552,1	2.922,3	2.530,7
Madrid	2.437,1	1.863,5	2.229,0	2.236,8
Múrcia	3.073,3	2.770,9	3.199,7	3.080,2
Navarra	3.766,3	3.144,9	3.685,5	3.717,8
País Basc	3.253,0	2.728,1	3.196,5	2.947,5
La Rioja	3.397,2	2.863,5	3.637,5	4.234,0
Ceuta	2.412,9	2.297,6	2.756,1	2.641,9
Melilla	2.618,5	2.077,5	2.665,5	2.910,0

Font: OTIB, a partir de dades del Ministeri de Treball i Economia Social

Quadre II-5.3. Accidents en jornada laboral amb baixa a les Illes Balears per sector econòmic i gravetat (2020-2021)

	2021				2022				Dif. 22-21	% de var. 22-21
	Lleus	Greus	Mortals	Total	Lleus	Greus	Mortals	Total		
Total	**17.736**	**76**	**5**	**17.817**	**24.484**	**103**	**5**	**24.592**	**6.775**	**38,0**
Agricultura	312	5	-	317	290	2		292	-25	-7,9
Indústria	1.708	6	-	1.714	1.802	15	1	1.818	104	6,1
Construcció	4.142	25	1	4.168	4.421	33	1	4.455	287	6,9
Serveis	11.574	40	4	11.618	17.971	53	3	18.027	6.409	55,2

Font: OTIB, a partir de dades de la Direcció General de Treball i Salut Laboral

Amb referència a la distribució per sectors, el de serveis és el que, de manera habitual, presenta un nombre més alt d'accidents, concretament 18.027 accidents el 2022, que suposen el 73,3 %. El segueix la construcció (4.455 sinistres, el 18,1 %), la indústria (1.818 accidents, el 7,4 %) i, finalment, l'agricultura (292 accidents, l'1,2 %). En relació amb el 2021, l'increment de la sinistralitat més elevat s'ha produït, amb diferència, en el sector de serveis (+55,2 %) (vegeu el quadre II-5.3).

Per illes, els accidents es distribueixen d'acord amb l'ocupació: Mallorca en concentra el pes (78,9 %), seguida d'Eivissa (13,6 %), Menorca (6,8 %) i Formentera (0,5 %). En termes interanuals, el nombre d'accidents creix a totes les illes i de manera més significativa a Menorca (49,3 %), seguida de Mallorca (38,2%), Eivissa (35,3 %) i Formentera (9,8 %) (vegeu el quadre II-5.4).

Quadre II-5.4. Accidents en jornada laboral amb baixa a les Illes Balears per illa (2012-2022)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2012	10.025	800	1.714	61	**12.727**
2013	10.354	815	1.889	58	**13.362**
2014	11.560	833	2.223	68	**14.779**
2015	12.855	943	2.376	87	**16.329**
2016	14.537	1.083	2.645	100	**18.428**
2017	15.793	1.168	2.930	110	**20.099**
2018	16.261	1.286	2.913	90	**20.625**
2019	16.843	1.414	3.281	98	**21.725**
2020	10.312	903	1.662	78	**13.197**
2021	14.048	1.125	2.465	112	**17.817**
2022	19.414	1.680	3.335	123	**24.592**
Var. 22-21	5.366	555	870	11	**6.775**
% de variació	38,2	49,3	35,3	9,8	**38,0**

Font: OTIB, a partir de dades de la Direcció General de Treball i Salut Laboral

CAPÍTOL III

Qualitat de vida i estat del benestar

1

La població de les Illes Balears

1.1. Introducció

Com ja és habitual a la memòria anual del CES, les dades demogràfiques que s'exposen són les dades del padró d'habitants que publiquen l'INE i l'Ibestat. La data de referència és l'1 de gener de 2022 i, per tant, es reflecteix la situació poblacional que resulta dels moviments de població de l'any anterior.

Juntament amb les dades padronals, a l'apartat s'analitzen les dades relatives als moviments naturals de la població, en especial els naixements i les defuncions, i les estadístiques d'immigració. En aquest cas, es recullen les dades del 2021, en ser les darreres definitives que hi ha disponibles.

1.2. Dinàmica i estructura de la població

L'any 2022 comença a les Balears amb un total d'1.176.659 residents, dels quals un 18,9 % són de nacionalitat estrangera (222.017). No obstant això, d'aquests, un 9,3 % (20.604) són persones nascudes al nostre país.

Per comparació, l'any 2022 el nombre de residents ha crescut un 0,3 %, amb un increment de 3.651 persones. La pujada, tot i ser superior a la de l'any 2021 (+1.465), continua sent inferior a les observades els anys anteriors a la covid-19. D'altra banda, la taxa de creixement no és gaire diferent de l'observada a la resta del país, encara que hi ha algunes comunitats en què la variació és negativa. Tot i això, cal remarcar que respecte a l'any 2012, les Balears presenten un elevat increment poblacional del 5,1 %, que contrasta amb una variació mitjana a escala nacional de només un 0,4 %. El baix increment a l'àmbit nacional per al període decennal s'explica per l'existència de descensos de població significatius en comunitats com Castella i Lleó i Astúries.

Per illes, les variacions anuals són positives, excepte en el cas de Formentera, on, amb un descens anual de 290 habitants (-2,48 %), s'intensifica la tendència a la baixa iniciada l'any 2018. Quant a la distribució de la població, un 77,7 % es concentra a Mallorca, un 13,1 % a Eivissa, un 8,2 % a Menorca i un 1 % a Formentera.

El quasi estancament del creixement poblacional de l'any 2022 s'explica, un cop més, tant per la minoració del balanç migratori de l'any 2021 com pel descens del creixement natural de la població, que, amb un 0,59‰, se situa en un mínim històric.

Igual que l'any 2021, l'evolució anual de la població presenta diferències en funció del seu lloc de naixement i només baixa el nombre de persones nascudes a una altra comunitat autònoma. En aquest cas, la població presenta un decrement de l'1 % (-2.656), mentre que, entre les nascudes a l'estranger, el creixement s'intensifica, ja que passa del 0,9 % a l'1,6 % (+4.537). També en el cas de la població nascuda a les Illes, amb què la variació anual és positiva (+1.770; +0,3 %), tot i que un punt percentual més moderada que la de l'any anterior. Per illes, destaca que Formentera perd població resident dels tres subgrups poblacionals.

A pesar d'aquestes evolucions, la distribució percentual dels tres grans grups de població segons la variable de lloc de naixement (nascuts a les Illes Balears, a una altra comunitat autònoma i a l'estranger) no presenta grans variacions i la població nascuda a les Balears manté un pes del 54 %. Per illes, la situació és diferent i la proporció és significativament inferior, amb valors per sota del 40 %, tant a Eivissa com a Formentera, mentre que a Mallorca i Menorca la proporció és més semblant a la de la mitjana comunitària. En el panorama nacional, la nostra comunitat continua sent, amb un 24,7 %, la que té un percentatge més alt de població nascuda a l'estranger, seguida de Catalunya, Madrid i les Canàries, amb valors que se situen al voltant del 20-21 %. A tot l'Estat, el subgrup representa un 15,9 % i la proporció més baixa, a 20 punts de distància respecte a les Illes, se situa a Extremadura, amb un 4,7 %,

Entre la població nascuda a l'estranger, el grup més nombrós per zona de procedència és un cop més el format per persones d'Amèrica del Sud (37,7 %). Pel que fa a l'edat, un 84 % de residents nascuts a l'estranger estan en edat activa i un 9,7 %, amb un total de 28.243 persones, tenen més de 65 anys. En aquest darrer cas, tres de cada deu han nascut a un país de la UE-15; dos de cada deu, a la resta d'Europa, i un 28 %, a Amèrica del Sud. El Marroc (22.831) continua sent el país que més població estrangera aporta a la comunitat, seguit del Regne Unit (17.150). Les persones nascudes a Alemanya, Argentina, Colòmbia i Itàlia també són nombroses i superen, en cada cas, els 10.000 residents.

Pel conjunt de persones nascudes a l'estranger, la distribució segons la variable de sexe, igual que per al total de la població resident, és equilibrada, i un 51 % són dones. No obstant això, la desagregació mostra que les dones són molt menys nombroses entre la població resident nascuda a l'Àfrica (37,5 %) i, en un grau més baix, a l'Àsia i Oceania (46 % i 45 %).

A pesar de la importància de la població nascuda a l'estranger, a escala global l'edat mitjana de la població balear no ha parat de créixer. Així, el 1998 era de 38,5 anys; el 2020 va ser de 41,4 i el 2022 se situa en els 42,04 anys. Per sexes, l'edat mitjana dels homes és de 41,12 anys, i la de les dones, de 42,95 anys. En els tres casos la comparativa anual confirma la tendència a l'alça. Per lloc de naixement, els nascuts a l'estranger presenten una edat mitjana de 42,25 anys, mentre que entre els nascuts a una altra comunitat autònoma la mitjana és de 52,14 anys (vegeu el quadre III-1.1).

Quadre III-1.1. Indicadors de població de les Balears per illes segons la revisió del padró de l'1 de gener de 2022

		Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Percentatge de població de menys de 16 anys		15,4	15,7	14,5	14,7	13,1
Percentatge de població de 16-64 anys		68,2	67,6	67,8	72,1	73,8
Percentatge de població de 65 i més anys		16,3	16,8	17,7	13,2	13,1
Població estrangera / població de l'illa (%)		18,9	18,2	11,9	26,6	27,9
Pobl. nascuda a altre CA / Pobl. de l'illa (%)		21,4	19,6	23,9	29,6	30,2
Pobl. nascuda a l'estranger / Pobl. de l'illa (%)		24,7	24,2	17,9	31,1	32,9
Total pobl. nascuda fora de la CA / Pobl. de l'illa (%)		46,0	43,8	41,8	60,7	63,1
Total pobl. nascuda a Illes Balears / Pobl. de l'illa (%)		54,0	56,2	58,2	39,3	36,9
Relació d'homes per cada dona (Índex de masculinitat)		1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Índex de creixement 2021-2022(%)		0,3	0,2	0,6	0,1	-2,5
Índex de creixement de la població espanyola (%)		0,2	0,2	0,4	0,4	-1,7
Índex de creixement de la població estrangera (%)		0,8	0,4	1,6	2,4	-4,4
Índex de creixement de la població nascuda a les Balears (%)		0,3	0,3	-0,1	-0,7	-0,1
Índex de creixement de la població nascuda en una altra CA (%)		-1,1	-1,2	1,1	-1,2	-4,4
Índex de creixement de la població nascuda a l'estranger (%)		1,6	1,2	1,9	2,4	-3,3
Edat mitjana	Total	42,0	42,1	43,1	41,0	41,7
	Homes	41,1	41,1	42,4	40,6	41,5
	Dones	43,0	43,1	43,8	41,4	41,9
Índex d'envelliment (pobl. de 65 i més / pobl. <16 anys)		1,1	1,1	1,2	0,9	1,0
Índex de longevitat o sobreenvelliment (pobl. 85 i més/pobl. 65 i més)		0,1	0,2	0,1	0,1	0,2
Índex de dependència* (pobl. <16 + pobl. >64) / pobl. de 16 a 64)		0,5	0,5	0,5	0,4	0,4
Índex de recanvi (pobl. de 60 a 64 / pobl. de 20 a 24)		1,1	1,1	1,2	1,2	1,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ibestat (2023), padró (xifres de població)

1.2.1. L'envelliment de la població

Una de les principals preocupacions pel que fa a l'evolució demogràfica és l'envelliment progressiu, amb una menor proporció de persones en edat activa respecte a les persones grans i un increment de les persones majors de 85 anys. L'esperança de vida més alta, l'entrada de les generacions del *baby-boom* a edats adultes i el descens de la taxa de natalitat són els tres factors que expliquen aquesta tendència. Així, l'any 2001 les persones de 85 i més anys eren l'11 % de les persones de més de 65 anys, mentre que per al 2022 la proporció és del 16,7 %. D'altra banda, des del 2001 la població de més de 85 anys s'ha incrementat en un 94,4 %, ja que ha passat de 14.129 persones a 27.461. Per al mateix període, la població total ha crescut un 33,9 %, i la població menor de 16 anys, un 26,4 %.

Els indicadors demogràfics mostren aquest procés i, per segon any, el nombre de persones de més de 65 anys supera el de menors de 16 anys. Entre el 2020 i el 2021 l'índex d'envelliment (quocient entre població de 65 i més anys i població menor de 16 anys) passa del 0,99 a l'1,02, mentre que el 2022 l'índex se situa en l'1,06. És a dir, per cada 100 menors de 16 anys, n'hi ha 106 majors de 65 anys. Per tenir una idea més clara del que suposa aquesta xifra, s'ha de tenir en compte que l'any 2001 l'índex era de 0,89.

Pel que fa a l'índex de sobreenvelliment, és a dir, el nombre de persones de 85 i més anys sobre el total de majors de 64 anys, el valor es manté respecte al 2020 i al 2021 i és del 0,14. Cal recordar que el 2001 era del 0,11.

L'illa que presenta un índex d'envelliment més alt (1,22) és Menorca, amb un 17,7 % de persones de més de 65 anys, mentre que a Eivissa i a Formentera se situa en un 13 %. En el cas de Mallorca és del 16,8 %.

El procés d'envelliment de la població, amb el descens progressiu de la natalitat i la major longevitat, es veu gràficament a la piràmide de població (vegeu el gràfic III-1.1).

1.2.2. Pressió humana i càrrega demogràfica

L'indicador de pressió humana (IPH) és una estimació de població duta a terme per l'Ibestat que pren en consideració, juntament amb la població resident, les dades relatives a les arribades i sortides diàries de passatgers, tant d'aeroport com de ports. L'operació, per tant, permet saber el nombre total de persones que hi ha al territori en un període concret.

El període temporal de referència de l'obtenció de les dades és el dia natural, si bé es publiquen dades de síntesi per a períodes anuals i mensuals. Les darreres dades definitives són les del 2021. En aquest apartat s'exposen les dades provisionals del 2022.

L'any 2022 les Illes han arribat, al mes d'agost, a una pressió demogràfica màxima de 2.009.341 i una mínima, el gener, d'1.218.570 (mitjana mensual). La mitjana màxima és un 70,8 % superior respecte a la població resident a 1 de gener de 2022, si bé s'ha de dir que un cop més el percentatge ha estat inferior al del 2019, quan la taxa de creixement va ser del 72,7 %.

L'agost també és el mes de màxima població a cada una de les illes, tot i que la dada relativa de pressió humana presenta valors dispars. Així, a Formentera s'hauria registrat de mitjana mensual un 215,4 % més de població respecte a la població resident. En el cas de Menorca, el percentatge se situa en un 123,5 %, i a Eivissa, en un 104,9 %. Mallorca, amb un 57,6 %, seria la que presenta una menor pressió. Per al conjunt de les Balears, el dia de l'any 2022 amb més pressió humana va ser el 5 d'agost, amb 2.062.428 persones (vegeu el quadre III-1.2).

1.3. Els components de la dinàmica demogràfica

1.3.1. La natalitat i la fecunditat

Després de Múrcia, les Balears presenten la taxa de natalitat més elevada entre les comunitats autònomes de l'Estat, amb un 7,81‰ (INE, 2021). Aquests valors són molt similars als del 2020 (7,78‰), que, no obstant això, s'insereixen en una tendència decreixent de la taxa iniciada amb la crisi del 2008.

El 2021 a les Balears es produïren 9.520 naixements, amb un escàs increment interanual del 0,69 %, però encara molt lluny dels 12.713 naixements del 2008. Mentrestant, a l'Estat es registraren 337.380 naixements, 3.935 menys que l'any anterior (-1,17 %). Aquestes xifres s'allunyen molt del màxim de 519.779 naixements d'aquest segle (2008) i no arriben ni al 50 % dels registrats als anys setanta del segle passat (677.456 naixements el 1976).

Les estimacions provisionals de l'INE per al 2022 xifren en 329.838 els naixements a tot l'Estat i 9.113 naixements per a les Illes Balears, la qual cosa, en ambdós casos, suposa descensos respecte dels valors de 2021.

El nombre de naixements de mares estrangeres a l'arxipèlag és important i supera el 30 % dels registrats el 2021, amb una gran variabilitat entre illes: des del menor percentatge registrat a Menorca, un 19,81 % (127 naixements del total de 641) fins al màxim registrat a Formentera, un 53,76 % (50 naixements de 93); passant per Eivissa, amb un 36,50 % (461, de 1.263), i Mallorca, amb un 29,84 % (2.245 de 7.523).

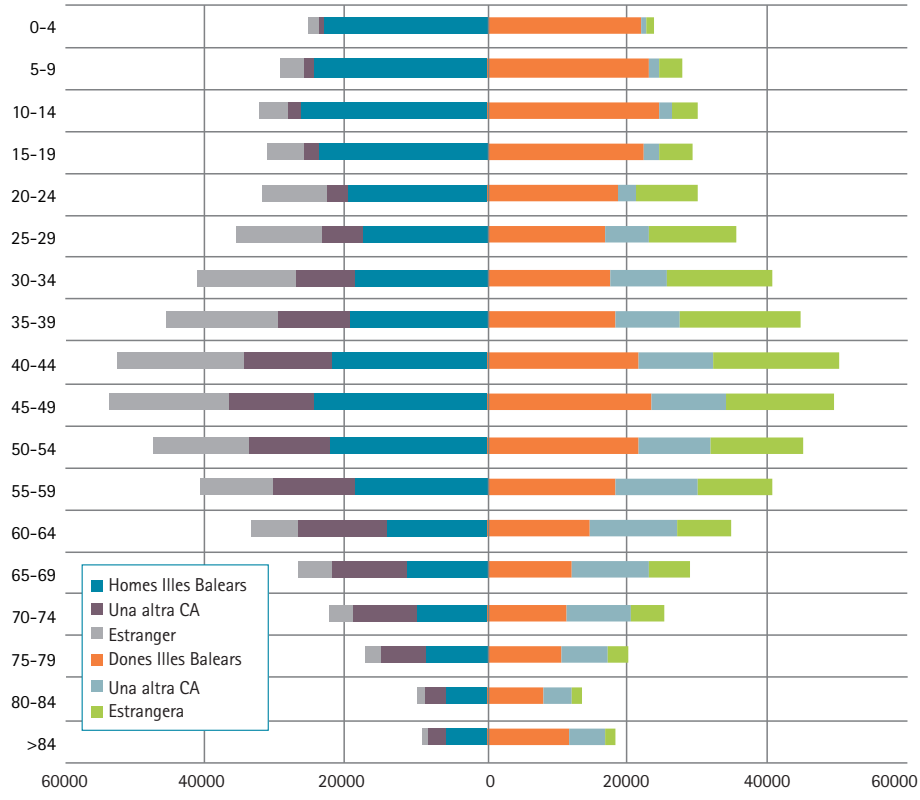
Per illes, Mallorca, concentra prop del 80 % del total de naixements de l'arxipèlag (79,02 %); seguida d'Eivissa, amb més del 13 % (13,27 %), que duplica la xifra de naixements de Menorca (6,73 %). Finalment, la petita illa de Formentera només registra 93 naixements, amb un pes percentual molt reduït (0,98 %).

Les baixes xifres de naixements són conseqüència, a més del descens del contingent de dones en edat fèrtil, del retard en l'edat de tenir el primer fill i el descens en el nombre mitjà de fills per dona.

L'Eurostat situa l'Estat espanyol, amb una mitjana d'1,19 fills/dona, en la segona posició —després de Malta— quant a la menor xifra de fills als països de la Unió Europea (mitjana d'1,53 fills per dona).

Gràfic III-1.1.

Piràmide de població segons el lloc de naixement. Revisió del padró de l'1 de gener de 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ibestat (2023), padró (xifres de població)

L'edat mitjana de maternitat augmenta considerablement en els darrers anys als països de l'entorn europeu. Les espanyoles, amb 31,6 anys de mitjana, són les dones que més retarden la primera maternitat, juntament amb les italianes (31,6 anys), mentre que la mitjana de l'Europa dels 27 se situa en 29,7. També les espanyoles són de les que més es pensen de repetir la maternitat, com ho demostren els 32,6 anys de mitjana de maternitat total, per una mitjana europea de 31,1.

Les dades tant de les Illes Balears com de l'Estat espanyol mostren clarament el retard en la maternitat: 32,61 anys de mitjana (el 2016 se superà per primer cop la mitjana de 32 anys) i 32,33 anys en el cas de les Balears (vegeu el quadre III-1.3).

Quadre III-1.2. Indicador mensual de pressió humana i taxa de creixement respecte a la xifra de població l'1 de gener per Illes. Mitjana mensual, gener i agost de 2022 (valors mensuals màxim i mínim)

	Illes Balears		Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
	IPH 2022 (P)	% de creixement	IPH 2022 (P)	% de creixement	IPH 2022 (P)	% de creixement	IPH 2022 (P)	% de creixement	IPH 2022 (P)	% de creixement
M08 (màxim)	2.009.341	70,8%	1.441.714	57,6%	215.567	123,5%	316.053	104,9%	36007	215,4%
M01 (mínim)	1.218.570	3,6%	948.752	3,7%	99.658	3,3%	157.267	2,0%	12893	12,9%
Padró 01/01/2022	1.176.659		914.564		96.467		154.210		11.418	

Font: Ibestat (2023). Indicador de pressió humana (IPH)
Nota: Mitjana anual. IPH 2022, dades provisionals.

Quadre III-1.3. Edat mitjana de maternitat (total i primer fill) i fills per dona. Espanya i Illes Balears (1980-2021)

	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
	Edat mitjana - Total		Edat mitjana - Primer fill		Fills/dona	
1980	28,20	27,62	25,06	24,88	2,21	2,19
1985	28,45	28,11	25,79	26,01	1,64	1,83
1990	28,86	28,47	26,81	26,65	1,36	1,62
1995	29,96	29,73	28,41	28,24	1,16	1,25
2000	30,72	30,26	29,09	28,45	1,21	1,37
2005	30,92	30,41	29,34	28,53	1,33	1,35
2010	31,20	30,78	29,82	29,24	1,37	1,35
2015	31,90	31,62	30,69	30,23	1,33	1,24
2016	32,00	31,55	30,80	30,22	1,34	1,26
2017	32,08	31,68	30,90	30,29	1,31	1,22
2018	32,20	31,83	31,02	30,65	1,26	1,22
2019	32,25	31,74	31,10	30,54	1,24	1,14
2020	32,32	31,85	31,22	30,55	1,19	1,12
2021	**32,61**	**32,33**	**31,56**	**31,23**	**1,19**	**1,13**

Font: INE (2023). Indicadors demogràfics bàsics

El retard en el naixement del primer fill mostra una tendència evident a l'Estat espanyol i a les Balears. S'ha passat dels prop dels 25 anys de finals del setanta a superar els 31 anys el 2021. Això té una incidència evident sobre la fecunditat total de les dones, que de cada cop és més llunyana de la taxa de reemplaçament (2,1 fills/dona), que no es registra d'ençà de l'inici dels anys vuitanta. El 2021 el nombre mitjà de fills per dona a les Balears és d'1,13, amb la qual cosa se situa com la sisena comunitat autònoma amb la taxa més baixa. L'Estat espanyol presenta una mitjana d'1,19.

A inicis del mil·lenni les dones estrangeres presentaven comportaments clarament més pronatalistes. Actualment, podem parlar de convergència entorn del model general poc natalista. Tot i això, la importància dels naixements de mares estrangeres a les Illes és fonamental i suposen, si fa no fa, una tercera part dels naixements de les Illes (2.883, 30,28 % del 2021) (vegeu el quadre III-1.4).

Per nacionalitat de les mares, destaquen tres contingents: Europa (1.033, 35,83 %), Àfrica (888, 30,80 %) i Amèrica del Sud (635, 22,03 %).

L'estudi de l'estat civil mostra un augment gairebé exponencial dels fills de mares no casades, d'acord amb la pèrdua progressiva del valor social atorgat al matrimoni, sigui civil o religiós. El 1975 només el 2,89 % dels naixements a les Balears eren extramatrimonials; l'any 2000 ho eren més 25 %, i el 2018 se superà per primer cop el 50 %. El 2021 aquesta taxa és d'un 53,11 %: 5.056 (4.725, fadrines; 320, separades o divorciades i 16 vídues) dels 9.520 totals.

1.3.1.1. Interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE)

El 2021 es registraren a l'Estat espanyol 90.189 IVE, la qual cosa suposa un creixement interanual proper al 2,18 % i se situa la taxa en 10,7 ‰ dones. No obstant això, aquesta és la segona xifra d'IVE més baixa registrada en els darrers tres quinquennis, després de la de 2020, i la podem relacionar amb reducció de les interaccions socials per efecte dels confinaments, la reducció de la mobilitat i de l'impacte econòmic derivats de la pandèmia de covid-19. Els majors increments d'IVE interanuals el 2021 es registren en els grups més joves: un 21,4 % en les menors de 15 anys i un 7,96 % en el grup de 15 a 19 anys.

D'ençà de la implantació de la Llei orgànica 2/2010, de 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs, ha crescut el nombre de centres notificadors d'IVE a l'Estat fins als 210 registrats el 2021 (tres més que el 2020), dels quals deu (set centres públics i tres de privats) es localitzen a les Balears, amb la qual cosa es manté la situació a les Illes respecte al 2020.

La Llei orgànica 2/2010 ha significat un increment de les IVE practicades en centres públics, des del 2 % de les IVE practicades fins al 15,67 % (6,27 % en centres hospitalaris i 9,4 % en extrahospitalaris). Tot i això, una gran majoria d'IVE (84,33 %) es fa en centres privats, majoritàriament de tipus extrahospitalari.

Quadre III-1.4. Evolució dels naixements a les Illes Balears per principals àrees de nacionalitat de la mare i pes percentual sobre el total (2007-2021)

	Total	Espanya	% Espanya / total	Estran-gera	% Estran-gera / total	Europa	% Europa / total	% Europa / estrangers	Àfrica	% Àfrica / total	% Àfrica / estrangers	Amèrica del Sud	% Amèrica del Sud / total	% Amèrica del Sud / estrangers
2007	11.918	8.553	71,77	3.365	28,23	1.013	8,50	30,10	944	7,92	28,05	1.196	10,04	35,54
2008	12.713	8.676	68,25	4.037	31,75	1.180	9,28	29,23	1.228	9,66	30,42	1.350	10,62	33,44
2009	12.044	8.104	67,29	3.940	32,71	1.104	9,17	28,02	1.324	10,99	33,60	1.213	10,07	30,79
2010	11.967	8.254	68,97	3.713	31,03	1.088	9,09	29,30	1.347	11,26	36,28	962	8,04	25,91
2011	11.265	7.991	70,94	3.274	29,06	985	8,74	30,09	1.132	10,05	34,58	832	7,39	25,41
2012	11.002	7.775	70,67	3.227	29,33	1.065	9,68	33,00	1.118	10,16	34,65	730	6,64	22,62
2013	10.532	7.505	71,26	3.027	28,74	1.007	9,56	33,27	1.074	10,20	35,48	650	6,17	21,47
2014	10.673	7.902	74,04	2.771	25,96	929	8,70	33,53	973	9,12	35,11	582	5,45	21,00
2015	10.597	7.784	73,45	2.813	26,55	1.040	9,81	36,97	964	9,10	34,27	550	5,19	19,55
2016	10.616	7.671	72,26	2.945	27,74	1.123	10,58	38,13	1.009	9,50	34,26	545	5,13	18,51
2017	10.288	7.326	71,21	2.962	28,79	1.072	10,42	36,19	1.013	9,85	34,20	528	5,13	17,83
2018	10.285	7.216	70,16	3.069	29,84	1.131	11,00	36,85	985	9,58	32,10	621	6,04	20,23
2019	9.681	6.517	67,32	3.164	32,68	1.136	11,73	35,90	1.013	10,46	32,02	659	6,81	20,83
2020	9.455	6.436	68,07	3.018	31,92	1.007	10,65	33,37	974	10,30	32,27	667	7,05	22,10
2021	9.520	6.637	69,72	2.883	30,28	1.033	10,85	35,83	888	9,33	30,80	635	6,67	22,03

Font: Ibestat (2023). Naixements

Aquest canvi s'ha donat especialment al nostre arxipèlag, on majoritàriament s'han dut a terme en centres de titularitat pública (el 69,65 % de les 2.768 IVE de 2021), la totalitat dels quals en centres hospitalaris. Contràriament, el 99,9 % de les 1.058 IVE fetes en centres privats s'han dut a terme en entorns extrahospitalaris (només 1 IVE privada ha estat en un hospital).

Les taxes d'IVE a les Balears es mantenen el 2021 com les terceres més elevades de l'Estat espanyol, després de Catalunya i Madrid (vegeu el gràfic III-1.2).

L'any 2021, el principal motiu per interrompre l'embaràs a les Balears, com també a la resta de l'Estat, ha estat la sol·licitud de la dona, en el 96,35 % de les IVE practicades (2.768). La resta de causes codificades, ordenades de major a menor: anomalies fetals incompatibles amb la vida o malaltia greu i incurable (42), risc de greus anomalies en el fetus (32) i greu risc per a la vida o la salut de l'embarassada (27).

El 2021 les interrupcions a les Balears s'han fet majoritàriament al principi de l'embaràs. Prop del 81,5 % s'han fet a les vuit setmanes o menys de gestació, i entorn del 97,4 %, dins el termini lliure de les catorze setmanes.

Tot i que l'avortament és un procés evitable i certament important per a les dones, entorn d'un terç dels avortaments (28,9 %) a les Balears el 2021 s'ha practicat a dones que ja s'havien sotmès anteriorment a aquest procés.

1.3.2. La nupcialitat

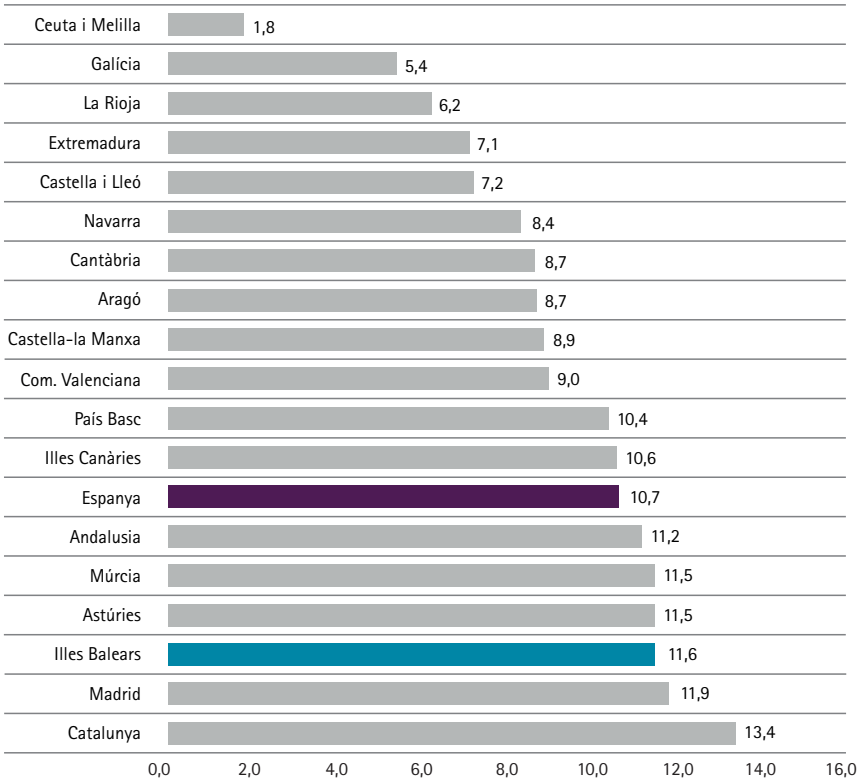
1.3.2.1. Matrimonis entre cònjuges de diferent sexe

El 2021 se celebraren 4.166 matrimonis entre cònjuges de distint sexe, 1.319 més que el 2020, en què la xifra fou inusualment baixa a conseqüència de l'excepcional situació sanitària —això va fer que moltes parelles anul·lessin o endarrerissin aquesta celebració—, però una quantitat inferior a les registrades en exercicis anteriors. En el conjunt estatal s'ha produït la mateixa situació. Els 143.515 matrimonis (2021) suposen un creixement interanual importantíssim de 56.034 enllaços (un 64 % més). Les taxes brutes de matrimonialitat a les Illes Balears pugen fins al 3,58 ‰ i se situen per sobre de la mitjana estatal (3,12 ‰), però en valors inferiors als de 2019 en ambdós casos.

El 2021 les Balears s'han situat com la comunitat autònoma amb la taxa de nupcialitat més alta i ha assolit un 3,58 ‰, mentre que la mitjana estatal tot just arriba al 3,12 ‰.

La nupcialitat entre cònjuges de distint sexe a les Balears es caracteritza, pel que fa a la manera de celebració, pel rapidíssim descens en la proporció de matrimonis catòlics. Així, mentre que el 2000 aquests matrimonis eren encara majoritaris, amb un 66 % de total; el 2005 suposaren un 45 %, i el 2010, només un 27 %. El 2021 se situen per sota del 10 % (9,55 %). Avui dia, les persones heterosexuals que es casen ho fan principalment en cerimònies civils o d'altres modalitats, en una proporció propera a les nou de cada deu.

Gràfic III-1.2.
Taxa d'interrupció voluntària de l'embaràs per CA de residència (2021)

* Taxa per 1.000 dones entre 15 i 44 anys

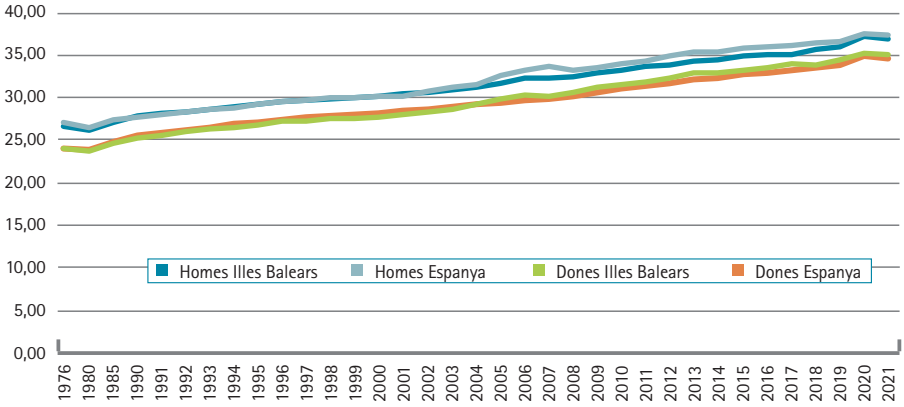
Font: Ministeri de Sanitat (2023). Interrupciions voluntàries de l'embaràs

Una altra característica de la matrimonialitat és el retard en l'edat a l'hora de contreure matrimoni, que s'explicaria per múltiples causes (períodes de formació més llargs, inestabilitat laboral, preu de l'habitatge, noves prioritats personals...). D'ençà del 1976, l'edat del matrimoni s'ha retardat més de deu anys en el cas dels homes i més d'onze en el de les dones.

Les dades del 2021 situen l'edat mitjana del primer matrimoni dels homes per sobre dels 37 anys (37,27) i ja per sobre dels 35 anys en el cas de les dones (35,07); en ambdós casos estan per sobre de les mitjanes estatals (36,78 i 34,62, respectivament). Aquest endarreriment incideix sobre la natalitat i la fecunditat total (vegeu el gràfic III-1.3).

Quan es casen, els homes, de mitjana, tenen entre dos i tres anys més que les dones. Aquesta bretxa per sexe s'ha mantingut relativament constant al llarg de la sèrie estudiada, tant en el conjunt de l'Estat com a les Balears.

Gràfic III-1.3.
Evolució de l'edat mitjana al primer matrimoni a Espanya i a les Illes Balears per sexe (1976-2020)

Font: INE (2023). Indicadors de primonupcialitat

Així mateix, la importància dels fluxos immigratoris determina que s'hagin incrementat significament en les darreres dècades els matrimonis celebrats a les Balears en què alguns dels seus membres tenen nacionalitat estrangera. El 2021, hi ha hagut 4.166 matrimonis entre cònjuges de diferent sexe, dels quals el 70,14 % eren parelles de contraents amb nacionalitat espanyola; el 22,66 % eren parelles en què un dels membres tenia nacionalitat estrangera, i, finalment, un 7,2 % eren parelles en què tots dos contraents eren estrangers, d'aquests, un de cada dos va ser entre persones de la mateixa nacionalitat (vegeu el quadre III-1.5).

Pel que fa als matrimonis entre persones espanyoles i estrangeres, cal indicar que són més freqüents entre un espanyol i una estrangera que a la inversa. El 2021 es registraren a les Balears 552 matrimonis entre un espanyol i una estrangera, l'àrea de nacionalitat principal de les quals fou Amèrica de Sud (272 matrimonis i 49,2 % dels matrimonis entre espanyol i estrangera) i Europa (56 matrimonis i 34,78 %). Els matrimonis entre una espanyola i un estranger foren 392, i destaca la procedència sud-americana (151 i un 38,52 % dels matrimonis entre una espanyola i un estranger), d'Europa (124 i un 31,63 %) i d'Àfrica (80 i un 20,41 %).

1.3.2.2. Matrimonis entre cònjuges del mateix sexe

La Llei 13/2005, d'1 de juliol, per la qual es modifica el Codi civil en matèria de dret a contreure matrimoni, modificà el Codi civil i va conferir el dret de casar-se a Espanya a qualsevol parella independentment del sexe dels membres.

El 2021 no només ha registrat un important increment interanual en els enllaços entre parelles del mateix sexe, sinó que els 197 enllaços són la segona xifra més elevada de la sèrie, després dels 202 del 2019. Aquesta xifra tan destacable és conseqüència del rècord de matrimonis registrat entre dones (vegeu el quadre III-1.6).

Pel que fa a la situació per illes, el 2020 el 76,14 % dels enllaços entre persones del mateix sexe se celebraren a l'illa de Mallorca, un 16,75 % a les Pitiüses i prop del 8 % restant a l'illa de Menorca. El 2021 se celebraren molts més matrimonis entre dones (114) que entre homes (83). Aquesta situació destaca principalment a Mallorca (90 de dones / 60 d'homes), mentre que a les Pitiüses (17 de dones / 16 d'homes) i Menorca (7 de dones / 7 d'homes) les xifres de matrimonis entre membres del mateix sexe són molt similars.

1.3.2.3. Divorcis, separacions i nul·litats

Les xifres de dissolucions matrimonials de 2021, tot i el fort increment interanual respecte de 2020 que fou excepcional per la situació pandèmica, continuen la tendència decreixent respecte dels màxims assolits a mitjans dels 2000. Així, s'assoliren 90.582 dissolucions a l'Estat espanyol (10.000 més que el 2020) i 2.401 a les Balears (160 més) (vegeu el quadre III-1.7).

Les 2.401 dissolucions matrimonials registrades el 2021 a les Balears es distribueixen entre 2.309 (96,17 %) divorcis i 92 (3,83 %) separacions, amb la qual cosa no es registra cap nul·litat.

Les Balears presenten la sisena taxa més elevada per comunitat autònoma de dissolució matrimonial (1,97 ‰), mentre que la mitjana estatal se situa en l'1,91 ‰ (2021).

1.3.3. La mortalitat

En aquest apartat s'exposen breument les dades sobre defuncions, així com les taxes brutes i estandarditzades de mortalitat i d'anys potencials de vida perduts (APVP).

L'any 2021, amb una taxa bruta de mortalitat del 7,22 ‰, es van produir a les Illes un total de 8.802 defuncions. Mallorca i Menorca presenten les taxes més elevades (7,40 ‰ i 7,36 ‰), mentre que a Eivissa i Formentera aquesta és del 6,16 ‰.

La taxa estandarditzada, que permet la comparació territorial, se situa a les Balears en un 8,06 ‰, amb un coeficient de variació anual del 0,9 %. Al conjunt de l'Estat, amb una taxa del 8,32 ‰, la variació és del 0,13 %. La comparativa amb les altres comunitats (sense Ceuta i Melilla) mostra que Madrid té la taxa més baixa (6,97 ‰), mentre que la més elevada s'observa a Andalusia, amb un 9,72 ‰. Pel que fa als coeficients de variació, Navarra (1,17 %) lidera la pujada, mentre que Andalusia (0,29 %) se situa en el darrer lloc. Les causes de mort que presenten unes taxes estandarditzades més elevades són les malalties del sistema circulatori, els tumors i les patologies associades a problemes respiratoris (vegeu el quadre III-1.8).

Quadre III-1.5. Matrimonis amb cònjuges de diferent sexe segons composició de les nacionalitats dels contraents a les Illes Balears (1986-2021)

	1986	1991	1996	2001	2006	2011	2017	2018	2019	2020	2021
Total	4.164	4.410	4.152	4.329	4.260	3.950	4.570	4.615	4.880	2.847	4.166
Ambdós espanyols	3.892	4.035	3.749	3.647	2.990	2.712	3.315	3.257	3.376	1.929	2.922
Espòs espanyol i esposa estrangera	156	198	186	331	568	512	547	568	650	412	552
Esposa espanyola i espòs estranger	77	124	154	198	337	403	425	465	461	270	392
Ambdós estrangers	39	53	63	153	365	323	283	325	393	244	300
Mateixa nacionalitat estrangera	29	37	30	82	193	145	128	133	147	84	151

Font: Ibestat (2023). Matrimonis

Quadre III-1.6. Matrimonis entre cònjuges del mateix sexe a les Illes Balears (2006-2021)

	Illes Balears		Mallorca		Menorca		Eivissa i Formentera	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
2006	95	53	77	37	4	8	14	8
2007	87	42	73	36	2	2	12	4
2008	56	36	43	25	5	4	8	7
2009	86	38	72	25	1	4	13	9
2010	71	42	56	36	5	2	10	4
2011	82	43	61	37	5	0	16	6
2012	56	50	44	40	2	4	10	6
2013	75	54	55	41	4	7	16	6
2014	63	60	50	49	3	3	10	8
2015	72	66	59	55	1	8	12	3
2016	78	80	64	66	2	4	12	10
2017	84	96	70	73	4	15	10	8
2018	110	84	89	67	4	4	17	13
2019	114	88	90	72	5	6	19	10
2020	57	56	49	42	3	6	5	8
2021	**83**	**114**	**60**	**90**	**7**	**7**	**16**	**17**

Font: INE (2023). Indicadors demogràfics bàsics

Quadre III-1.7. Dissolucions del matrimoni a Espanya i les Illes Balears (2007-2021)

	Espanya				Illes Balears			
	Total	Nul·litat	Separació	Divorci	Total	Nul·litat	Separació	Divorci
2007	137.510	150	11.583	125.777	3.774	10	273	3.491
2008	118.939	142	8.761	110.036	3.087	3	198	2.886
2009	106.166	127	7.680	98.359	2.784	4	184	2.596
2010	110.321	140	7.248	102.933	2.853	2	162	2.689
2011	110.651	132	6.915	103.604	2.907	1	136	2.770
2012	110.764	133	6.369	104.262	2.851	0	151	2.699
2013	100.437	110	4.900	95.427	2.500	3	107	2.389
2014	105.893	113	5.034	100.746	2.510	2	117	2.391
2015	101.357	144	4.652	96.562	2.503	2	78	2.423
2016	101.294	117	4.353	96.824	2.539	2	154	2.383
2017	102.341	100	4.280	97.960	2.694	0	146	2.548
2018	99.444	92	4.098	95.254	2.596	4	94	2.498
2019	95.320	75	3.599	91.645	2.523	0	76	2.447
2020	80.015	40	2.775	77.200	2.248	0	99	2.149
2021	**90.582**	**57**	**3.674**	**86.851**	**2.401**	**0**	**92**	**2.309**

Font: INE (2023). Estadística de nul·litats, separacions i divorcis

Quadre III-1.8. Evolució de les taxes estandarditzades de defunció a Espanya i a les Illes Balears (2001, 2008, 2020, 2021)

	2001		2008		2020		2021	
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Total	8,53	8,73	7,47	7,40	9,24	8,04	8,32	8,06
Malalties del sistema circulatori	2,92	2,97	2,31	2,37	2,19	2,13	2,14	2,22
Tumors	2,35	2,38	2,12	2,10	2,23	2,16	2,22	2,15
Malalties del sistema respiratori	0,88	0,86	0,83	0,68	0,78	0,70	0,64	0,57

Font: INE (2023). Defuncions segons causa de mort

Nota: taxa tant per mil.

Quant al nombre mitjà d'anys potencials de vida perduts (APVP), pels homes és de 14,6 anys i de 13,55 per les dones. En tot cas, el valor de l'indicador és significativament superior en el cas de morts per causes externes (28,6). A més, entre les dones també destaca el nombre mitjà d'anys potencials de vida perduts per causes de mort relacionades amb l'embaràs, el part i el puerperi (47,5). La taxa estandarditzada d'APVP mostra que la principal causa de mort prematura per al total de la població és la que es relaciona amb els tumors (1.958,12 per 100.000 habitants). Quant a les causes externes de mortalitat, la taxa se situa en 703,04. Pel total de defuncions, la taxa —inferior a la nacional— se situa en el 4.743,43 per 100.000 habitants (vegeu el quadre III-1.9).

Amb una taxa bruta del 7,59‰ i un índex de sobremortalitat masculina de l'1,11. Els homes continuen presentant una mortalitat més alta. No obstant això, cal advertir que la sobremortalitat masculina és més baixa entre els grups d'edat dels extrems, mentre que en els grups d'edat quinquennals que van dels 10 als 70 anys s'observen uns índexs que en molts casos són superiors al 2. Destaca, en aquest sentit, la sobremortalitat masculina entre les persones d'entre 20 i 24 anys, en què, donada la incidència de les morts per causes externes entre els homes, per cada 3,2 defuncions masculines n'hi ha una de femenina.

Per grups d'edat, i com és previsible, la xifra de defuncions es concentra especialment en les edats superiors. El 42,3 % (3.723) de les defuncions es va produir entre persones de més de 85 anys, de les quals 6 de cada 10 són dones. En aquest cas, la principal causa de mort són les malalties del sistema circulatori (vegeu el quadre III-10).

Quadre III-1.9. Taxes estandarditzades d'APVP total, tumors i per causes externes a Espanya i les Illes Balears (2021)

	Ambdós sexes		Homes		Dones	
Espanya/Illes Balears	Taxa estandarditzada d'APVP	Nombre mitjà d'APVP	Taxa estandarditzada d'APVP	Nombre mitjà d'APVP	Taxa estandarditzada d'APVP	Nombre mitjà d'APVP
Total defuncions						
Illes Balears	5,4	28,1	8,3	28,5	2,3	27,0
Illes Balears	5,4	28,1	8,3	28,5	2,3	27,0
Tumors						
Espanya	1.997,9	13,4	2.473,6	12,7	1.567,0	14,5
Illes Balears	1.958,1	14,2	2.469,3	13,9	1.470,4	14,7
Causes externes						
Espanya	611,8	26,6	946,7	27,7	276,5	23,5
Illes Balears	703,0	28,6	1082,9	28,4	314,2	29,4

Font: INE (2023). Defuncions segons causa de mort

Nota: APVP, anys potencials de vida perduts. Taxa en tant per 100.000.

Quadre III-1.10. Defuncions a les Illes Balears segons els grups d'edat i el gènere (2021)						
	Total	Homes	Dones	Sobremortalitat dels homes	Distribució per grups d'edat	Percentatge de dones
Total	**8.802**	**4.627**	**4.175**	**1,1**	**100,0%**	**47,4%**
<1 any	22	12	10	1,2	0,2%	45,5%
01-04 anys	2	1	1	1,0	0,0%	50,0%
05-09 anys	9	3	6	0,5	0,1%	66,7%
10-14 anys	6	4	2	2,0	0,1%	33,3%
15-19 anys	9	6	3	2,0	0,1%	33,3%
20-24 anys	21	16	5	3,2	0,2%	23,8%
25-29 anys	26	18	8	2,3	0,3%	30,8%
30-34 anys	31	22	9	2,4	0,4%	29,0%
35-39 anys	55	35	20	1,8	0,6%	36,4%
40-44 anys	75	49	26	1,9	0,9%	34,7%
45-49 anys	128	90	38	2,4	1,5%	29,7%
50-54 anys	219	149	70	2,1	2,5%	32,0%
55-59 anys	383	260	123	2,1	4,4%	32,1%
60-64 anys	454	313	141	2,2	5,2%	31,1%
65-69 anys	623	420	203	2,1	7,1%	32,6%
70-74 anys	759	496	263	1,9	8,6%	34,7%
75-79 anys	965	579	386	1,5	11,0%	40,0%
80-84 anys	1.292	710	582	1,2	14,7%	45,0%
85 i més anys	3.723	1.444	2.279	0,6	42,3%	61,2%

Font: Ibestat (2023). Defuncions

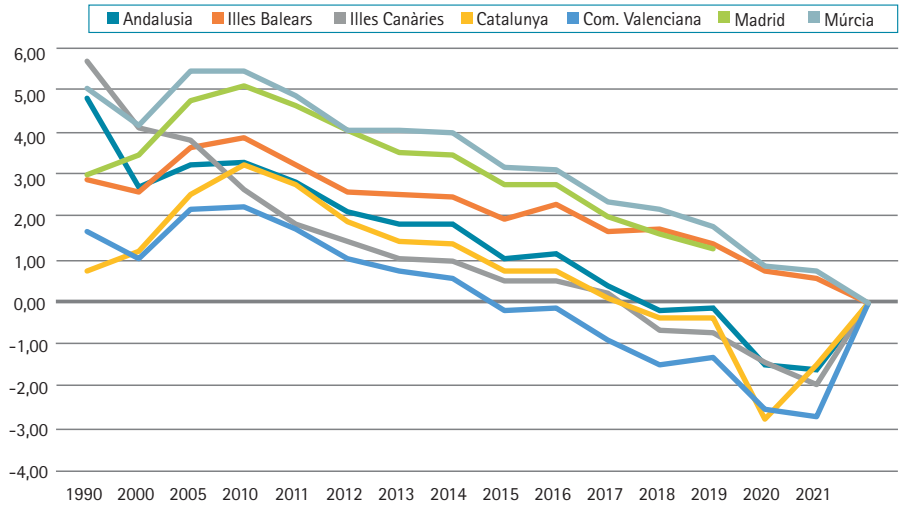
El nombre total de defuncions és inferior al nombre de naixements, fet que resulta en un creixement vegetatiu del 0,59‰, el més baix de la sèrie 1990-2021. Quant a Espanya, el balanç és negatiu (-2,37) (vegeu el gràfic III-1.4).

1.3.4. La immigració

Un dels components demogràfics més importants en l'estructura i dinàmica de les poblacions actuals són els moviments migratoris, que són un dels components de l'equació compensadora que determina la grandària d'una població.

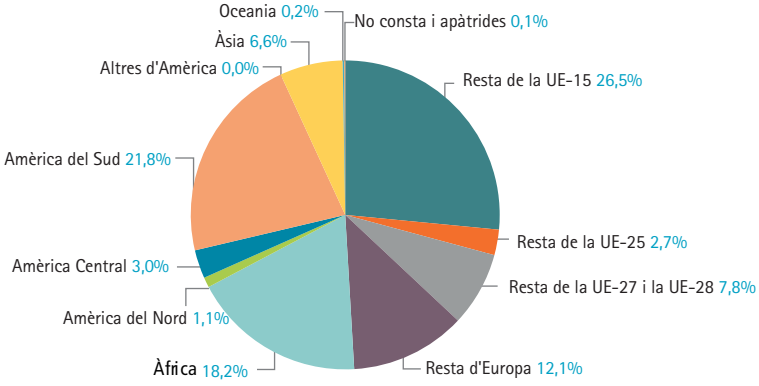
L'existència de persones residents nascudes fora de les Illes ha estat un procés continuat en el temps d'ençà que s'inicià el desenvolupament turístic, que amb la globalització ha anat presentant més complexitat i diversificació, especialment pel que fa al país d'origen (vegeu el gràfic III-1.5).

Gràfic III-1.4.
Taxes de creixement vegetatiu per 1.000 (1990-2010 decennal / 2011-2021 anual)

Font: INE (2023), Creixement i estructura de la població

Gràfic III-1.5.
Distribució de la població estrangera a les Illes Balears segons àrea de nacionalitat. Revisió del padró de l'1 de gener de 2022

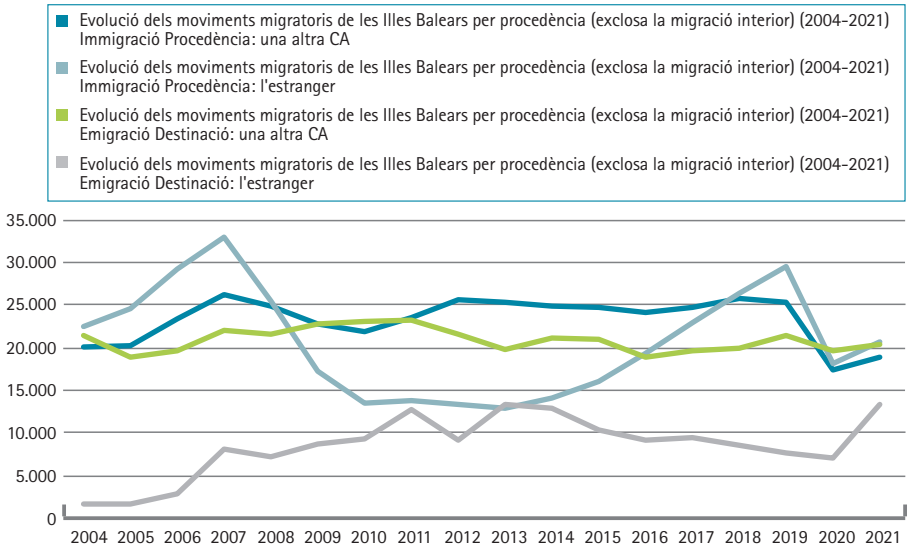

Font: Ibestat (2023), Indicadors demogràfics (revisions anuals del padró municipal d'habitants)
Notes: Turquia a partir de la revisió de l'any 2006 es comptabilitza amb la resta d'Europa.

La importància de la immigració es palesa clarament en l'estructura de la població, atenent les variables de nacionalitat i lloc de naixement. Així, tal com hem vist al principi d'aquest capítol, la població resident nascuda fora de la comunitat autònoma (a una altra comunitat o a l'estranger) representa el 46 % de la població empadronada.

Pel que fa al balanç migratori —especialment significatiu entre els períodes 2004-2008 i 2016-2019—, es manté la tendència a la baixa iniciada l'any 2020 a causa dels efectes de la covid-19. En un any, el balanç passa de 8.905 a 5.833. Per comparació amb l'any 2022, destaca sobretot el nombre de migracions cap a l'estranger (vegeu el gràfic III-1.6).

Gràfic III-1.6.
Evolució dels moviments migratoris de les Illes Balears per procedència. Illes Balears (2004-2021)

Font: Ibestat (2023). Estadística de variacions residencials (EVR)

Notes: Les sèries anuals s'han homogeneïtzat pel que fa a la situació per països del darrer any disponible. Antics territoris de sobirania espanyola es comptabilitzen com nascuts a l'estranger. Des de l'any 2006, Turquia es comptabilitza amb la resta de països europeus.

2

BENESTAR ECONÒMIC, DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA I POBRESA

2.1. INTRODUCCIÓ

Des de la memòria de l'any 2002, el CES analitza els trets bàsics del benestar econòmic a les Illes Balears mitjançant l'estudi de les microdades de diferents fonts estadístiques elaborades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Fins a la memòria del 2006 ho va fer amb les dades de l'Enquesta contínua de pressupostos familiars, i d'ençà de la memòria del 2007, amb les de l'enquesta de condicions de vida (ECV)[1].

La memòria del 2022 suposa un perllongament d'aquesta línia d'estudi, tot continuant amb l'anàlisi del nivell i les disparitats en els recursos monetaris entre els ciutadans de les Balears. En concret, aquesta memòria ofereix una visió temporal de la fase final de la gran recessió el 2013 i posa l'èmfasi en l'etapa de recuperació econòmica que transcorre des de la crisi econòmica fins al 2019, i sobretot en l'impacte sobre el benestar econòmic dels dos anys sencers afectats per la crisi sanitària de la Covid-19.

En aquest sentit, resulta interessant l'anàlisi comparada de l'impacte dels anys de la pandèmia respecte de just l'anterior per valorar fins a quin punt la xarxa de recursos públics aconsegueix esmorteir l'impacte econòmic de la gestió sanitària. Una de les novetats de l'edició d'enguany d'aquest informe és la presentació dels resultats desagregats per sexe i per edats, de manera que es pot analitzar el diferent impacte entre la població en funció de la situació d'aquestes dues variables en el cap de família principal.

Com ja s'ha comentat, la base de dades utilitzada és l'Enquesta de condicions de vida (d'ara endavant, l'ECV) que elabora l'INE[2]. L'ECV està dissenyada per oferir informació harmonitzada sobre condicions de vida i exclusió social en el context dels països de la Unió Europea. A l'àmbit espanyol, el nivell de desagregació territorial màxim és la comunitat autònoma. L'Enquesta de condicions de vida es duu a terme a Espanya des de l'any 2004 i la darrera onada disponible és del 2022. Val a dir que la informació d'ingressos de l'ECV es refereix sempre a l'any anterior, raó per la qual a la resta del document quan es parla de l'Enquesta de condicions de vida 2022 es fa referència a l'any 2021. Tot i

1. Es pot consultar en l'annex estadístic d'aquest apartat —del quadre AIII-11 a AIII-16— la sèrie històrica de les variables d'indicadors de desigualtat i índex de pobresa per al període 2013-2017.

2. Per a una exposició extensa de l'ECV i del seu paper per analitzar les condicions de vida en el conjunt de la Unió Europea, es pot consultar: ATKINSON, A.B.; MARLIER, E. (ed.) (2010). *Income and living conditions in Europe*. Eurostat, Statistical books. També es pot consultar a: *www.ine.es/prensa/np526.pdf*, pàg. 9-11.

això, atès l'interès per copsar l'impacte de la crisi econòmica derivada de la crisi sanitària, també s'explota alguna informació disponible a l'ECV referent a les limitacions econòmiques de les llars i que sí que es refereixen al 2022.

En línia amb anteriors memòries, la metodologia aplicada és la convencional en la bibliografia. Així, la informació d'ingressos de cada llar es refereix als ingressos monetaris nets i s'ha homogeneïtzat dividint-los pel nombre de membres, d'acord amb l'escala de l'OCDE, la qual reflecteix l'existència d'economies d'escala[3]. Per això, d'ara endavant el concepte d'ingressos d'una llar s'utilitzarà com a sinònim dels ingressos totals per individu equivalent. D'altra banda, en tots els càlculs s'ha incorporat el pes poblacional de cada llar.

La resta de l'apartat sobre el benestar econòmic dels ciutadans balears s'ha estructurat de la manera següent: a l'apartat 2.2 es compara el nivell d'ingressos mitjans de les llars de les diferents comunitats autònomes i de l'UE-28, així com la distribució relativa; l'apartat 2.3 es dedica a l'anàlisi de la pobresa relativa[4].

3. En concret, els adults (14 anys i més) altres que el sustentador principal de la llar computen per 0,5 unitats, mentre que aquest darrer computa la unitat. Per la seva banda, cadascun dels menors de 14 anys computen per 0,3 unitats.

4. En l'elecció dels indicadors de desigualtat de rendes i de pobresa s'ha seguit l'informe de síntesi del 2002 de la Comissió Europea.

2.2. El nivell i la distribució de rendes

El primer indicador de benestar econòmic fa referència al nivell mitjà d'ingressos per família en el decurs de la darrera fase d'expansió econòmica, 2014-2019, a més del bienni de la pandèmia, 2020-21 (vegeu el quadre III-2.1).

L'Enquesta de condicions de vida estima que les llars balears tingueren el 2021 uns ingressos mitjans nets per unitat de consum de 18.576 euros, per davall de la mitjana espanyola, de 19.160 euros. En termes relatius, els ingressos mitjans de les llars balears passen a ser un 3 % inferiors als del conjunt espanyol. Aquesta dada sembla en coherència amb el fet que la caiguda del PIB balear fou més del doble de l'espanyol, -20,6 %, si bé, gràcies als estabilitzadors automàtics posats en marxa pel Govern espanyol, el diferencial a escala de llars fou substancialment inferior. De fet, la pràctica equiparació dels valors balears amb els espanyols són una mostra clara de l'impacte positiu dels estabilitzadors automàtics, així com de les mesures específiques de suport. Tanmateix, és esperable que aquests valors relatius reverteixin en properes onades de l'ECV, atesa la recuperació més intensa de l'economia balear al llarg de 2022 i 2023.

Des d'un punt de vista temporal, els valors del bienni 2020-2021 suposen una ruptura de la tendència global dels ingressos mostrada per l'ECV en els darrers anys, ja que el 2020 la renda mitjana es reduí un 10,3 % pel -0,2 % del conjunt espanyol.

En canvi, malgrat encara l'impacte econòmic de la pandèmia, les dades d'ingressos de 2021 suposen una millora substancial i el gairebé apropament amb el nivell d'ingressos de prepandèmia. Resta pendent de veure si la relació positiva apuntada en anteriors memòries entre reactivació econòmica i laboral iniciada el 2015 i els ingressos es traslladarà a partir de 2022 en els ingressos i si es revertirà així la situació observada el 2020.

El quadre III-2.2 ofereix informació d'ingressos per comunitats autònomes corresponents a l'any 2021. Quant als ingressos abans d'impostos directes, aquests també palesen la caiguda el 2021 de la capacitat de riquesa de l'economia balear, amb uns ingressos de 22.835 euros, també un 3,3 % per sota de la mitjana nacional (vegeu la columna 5 del quadre III-2.2). Una vegada computats aquests impostos directes i sense incorporar les transferències socials altres que les pensions, la renda es redueix un 27 % fins als 16.658 euros (vegeu les columnes 3 i 4 del quadre III-2.2). D'aquesta manera, idò, s'observa l'efecte limitador esperat per sobre de la mitjana provocat pels impostos directes, mentre que l'efecte positiu de les transferències socials, per l'efecte contrari, és inferior al de la mitjana nacional. En qualsevol cas, l'evolució d'aquests efectes està lligada a la conjuntura econòmica i no tant al valor absolut de partida.

A banda de la capacitat adquisitiva mitjana, l'ECV ofereix informació per conèixer si aquesta —una vegada establertes les decisions de despesa— es tradueix en una capacitat folgada per poder estalviar i afrontar incerteses (vegeu les columnes 7 i 8 del quadre III-2.2). En aquest cas, la capacitat de maniobra és lleugerament inferior a la dels valors del conjunt espanyol.

Una vegada comprovat que el nivell d'ingressos mitjans de les llars balears s'ha situat lleugerament per sota de la mitjana de les llars espanyoles, si bé amb una tendència de retorn a una situació relativa més favorable, l'anàlisi del benestar econòmic requereix comparar la seva distribució entre la població. En coherència amb anteriors memòries, l'indicador de referència per analitzar la desigualtat relativa de recursos és l'índex de Gini[5] (vegeu el gràfic III-2.1).

L'índex de Gini de les llars balears amb la mostra de l'ECV-2022 pren un valor de 0,283, que és clarament inferior al que s'obté per al conjunt espanyol (0,320). Això indica, per tant, un nivell de desigualtat més baix entre les llars balears de l'ECV que entre les del conjunt espanyol.

El mateix quadre III-2.2 permet comparar amb la resta de comunitats autònomes, tot il·lustrant un posicionament de les Balears com una de les comunitats amb un nivell de desigualtat més baix. De fet, i amb les cauteles pròpies de l'ús de l'ECV, cal reconèixer que ja són més de quatre en què les Balears se situen entre les comunitats més igualitàries, amb el valor qualitatiu afegit que les dades de 2021 corresponen a les de l'època de la covid-19.

5. L'índex de Gini pren valors entre zero i la unitat. El valor zero correspon a una distribució perfectament igualitària. És a dir, per exemple, que el 10 % de població amb menys recursos tingués un 10 % dels ingressos. El valor unitari indicaria que tots els recursos estarien en possessió d'una sola llar: la més rica. D'aquesta manera, com més baix és l'índex, menor és la desigualtat relativa i a la inversa.

Quadre III-2.1. Evolució dels ingressos a les Illes Balears (2014-2021)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ingressos per unitat de consum, escala OCDE-ECV (€)	15.894	17.894	18.312	19.554	18.420	18.787	16.867	18.576
Ingressos, escala OCDE-ECV (valor 100 nacional)	103,15	112,95	111,73	115,45	106,55	103,70	93,17	96,95
Ingressos per persona-ECV (valor 100 nacional)	103,92	114,14	114,37	116,01	106,26	102,98	91,57	95,72

Font: Ibestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

Quadre III-2.2. Indicadors de desigualtat de rendes per comunitats autònomes (2021)*

	Ingressos nets per unitat de consum	Ingressos nets per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos bruts per unitat de consum	Ingressos bruts (base 100 nacional)	Percentatge de persones sense capacitat per pagar imprevists	Percentatge de persones amb alguna dificultat per arribar a final de mes**	Índex de Gini
Aragó	20.347	106,19	18.928	108,00	25.255	106,97	27,2	38,8	0,273
Galícia	18.093	94,43	16.443	93,82	21.922	92,85	29,3	44,1	0,280
La Rioja	19.819	103,44	18.136	103,48	24.205	102,52	19,6	36,0	0,282
Illes Balears	**18.576**	**96,95**	**16.658**	**95,05**	**22.835**	**96,72**	**36,4**	**49,2**	**0,283**
Castella i Lleó	19.117	99,78	17.777	101,43	23.230	98,39	27,1	39,8	0,292
Múrcia	16.128	84,17	14.495	82,70	19.188	81,27	44,7	58,3	0,293
País Basc	23.886	124,67	22.158	126,43	29.386	124,46	18,7	31,6	0,294
Extremadura	14.843	77,47	13.088	74,68	17.483	74,05	42,3	55,7	0,294
Castella-la Manxa	16.404	85,62	14.893	84,98	19.759	83,69	36,6	49,8	0,299
Navarra	23.578	123,06	22.094	126,07	29.307	124,13	21,5	39,6	0,300

continua

	Ingressos nets per unitat de consum	Ingressos nets per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos bruts per unitat de consum	Ingressos bruts (base 100 nacional)	Percentatge de persones sense capacitat per pagar imprevists	Percentatge de persones amb alguna dificultat per arribar a final de mes**	Índex de Gini
Catalunya	21.637	112,93	19.905	113,57	27.198	115,20	34,8	48,5	0,300
Cantàbria	19.974	104,25	18.418	105,09	24.709	104,65	23,9	42,1	0,303
Comunitat Valenciana	17.444	91,04	15.825	90,30	21.393	90,61	34,6	48,2	0,307
Astúries	19.368	101,08	17.699	100,99	23.893	101,20	24,0	39,4	0,311
Espanya	**19.160**	**100,00**	**17.526**	**100,00**	**23.610**	**100,00**	**35,5**	**47,7**	**0,320**
Madrid	23.338	121,81	22.035	125,73	29.766	126,07	31,3	43,3	0,324
Andalusia	**15.862**	82,79	14.142	**80,69**	**19.118**	**80,97**	**44,7**	54,4	0,328
Illes Canàries	**15.901**	82,99	13.642	**77,84**	**18.705**	**79,22**	**57,2**	60,6	0,332

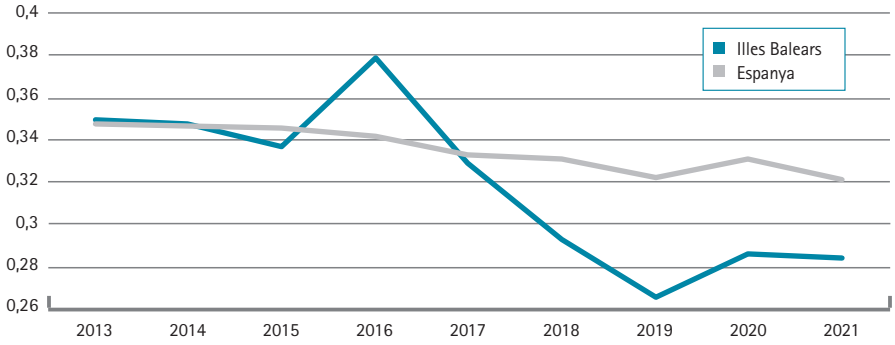
Font: Ibestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

(*) Les caselles corresponents al percentatge de persones sense capacitat de pagar imprevistos i amb alguna dificultat corresponen a l'any 2022.

(**) Percentatge de persones amb molta dificultat, amb dificultat i amb certa dificultat.

(…) Dada oculta per imprecisa o de baixa qualitat.

Gràfic III-2.1.
Evolució de l'índex de Gini a les Illes Balears i a Espanya (2013-2021)

Font: Ibestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

Sigui com sigui i amb la cautela de confirmació en futures onades de l'ECV, el més destacat és que mentre estructuralment fins al 2017 els nivells de desigualtat de les llars balears eren similars als de la mitjana estatal des del 2018. A més, amb independència de l'impacte de la pandèmia, l'índex de Gini balear es desentén del conjunt estatal i és significativament inferior, fins al punt de situar-se entre les comunitats amb un índex de desigualtat més baix.

Si es fa una lectura temporal, s'observa que l'indicador de desigualtat ha mantingut la tendència de reducció en paral·lel a la recuperació econòmica abans de la pandèmia, i manté la situació relativa tot i l'impacte econòmic a les Balears de la covid-19. Així, el gràfic III-2.1 mostra com el 2021 representa el quart any consecutiu de valor clarament inferior a l'espanyol i més important encara: com, per quart any consecutiu, el valor davalla de 0,3. Per tant, sembla que s'assenta la hipòtesi que l'onada expansiva econòmica viscuda es traslladà en una intensa reducció de les desigualtats a les Balears fins al punt d'assolir, amb escreix, el valor més baix de la sèrie històrica i que l'esclat de la crisi sanitària de la covid-19 no ha fet variar aquesta situació.

Com és habitual en aquesta memòria, s'analitza fins a quin punt els resultats de desigualtat econòmica poden ser sensibles als indicadors esmerçats. Per això, en el que segueix es comenten els valors obtinguts amb l'indicador S80/20; és a dir, el diferencial d'ingressos entre el 20 % més ric i el 20 % de les cases més pobres. Mentre que el 20 % de les llars més riques acumulen uns ingressos que són 5,6 vegades superiors que el del 20 % de les llars més pobres, en el cas de Balears el valor és inferior: un 4,5 (fet que suposa una reducció des del 4,7 de l'any 2020). Això, també constatat en anteriors onades de l'ECV, assenyala que la distribució en la coa baixa és més igualitària a les Balears que en el conjunt espanyol i entre les menys desigualitàries de l'Estat espanyol.

Si l'enfocament territorial de comparació s'amplia al nivell dels països de la Unió Europea, es referma un fet nou ja assenyalat en les memòries del 2020 i 2021, ja que per quart any el nivell de desigualtat de rendes per a l'any 2021 se situa per sota del nivell de la zona euro. Cal notar aquí que fins ara era un fet estructural, independent de la fase del cicle econòmic analitzat, que l'índex de Gini balear, malgrat ser similar a l'espanyol, se situava sempre entre els més alts dels països integrants de la Unió Europea. Per quarta onada consecutiva de l'ECV, els valors balears se situen entre els de països amb menor desigualtat. En la mateixa direcció apunta un altre indicador alternatiu: S80/20, que compara les rendes acumulades pel 20 % de les llars més riques i el 20 % de les famílies més pobres. En aquest cas, les llars balears més riques acumularien 4,5 vegades més renda que les més pobres, mentre que aquest valor per a Espanya és de 5,6 (vegeu el quadre III-2.3). Tanmateix, cal recordar que aquests valors s'han d'interpretar amb la cautela pròpia de l'ECV.

2.3. La pobresa relativa a les Illes Balears[6]

L'apartat anterior sobre distribució de rendes s'ha dedicat a analitzar el conjunt de la població tenint en compte tant les llars amb més recursos com les de menys recursos. En aquest sentit, els indicadors utilitzats són sensibles a la situació de totes les llars, en major o menor grau, segons l'aversió a la desigualtat implícita en cada indicador. En canvi, aquest apartat es dedica a analitzar un grup més específic de població com són les llars amb menys recursos. L'objectiu és determinar el percentatge (taxa) de llars amb un nivell de recursos per sota d'un llindar concret, que està en relació amb el que es pot considerar el nivell de vida estès entre la població d'un territori, de manera que les llars per sota d'aquest llindar són considerades en risc de pobresa.

Com és obvi, l'establiment d'un llindar monetari concret és una tasca difícil, possiblement arbitrària, i esdevé encara més complicada quan en l'anàlisi s'inclouen realitats socioeconòmiques diferents com les representades per les distintes comunitats autònomes. Per tot això, la metodologia adoptada en aquest apartat és l'estàndard en aquests tipus d'estudis[7], és a dir, s'ha aplicat el concepte de pobresa relativa i no el d'absoluta[8].

D'aquesta manera, s'han considerat llars en risc de pobresa les que disposen d'ingressos inferiors a un 60 % dels ingressos de la mediana de les llars del seu territori de residència[9]. En aquest sentit, cal fer no-

6. Vegeu: Eurostat (2000). *Income, poverty and social exclusion*. Brussel·les.

7. Vegeu: INE (2005). *Estudio descriptivo de la pobreza en España. Resultados basados en la Encuesta de condiciones de vida 2004*.

8. Entre els avantatges del concepte de pobresa relativa hi ha el fet que es té en compte que el cost d'accés a alguns béns i serveis és diferent en una societat rica que en una de pobra. A més, l'enfocament de pobresa relativa engloba la pobresa absoluta.

9. Cal observar que la utilització de la mediana en lloc de la mitjana implica que únicament s'observen reduccions en el nivell de pobresa si efectivament s'ha produït una redistribució de recursos en favor de la població pobra. En aquest sentit, cal advertir que l'INE calcula les taxes de pobresa aplicant el mateix llindar a totes les llars del territori espanyol, fet que suposa un biaix.

tar que el que es calcula és el percentatge de llars o persones de cada comunitat autònoma que té uns recursos inferiors a una quantitat determinada. Atès que s'analitza la pobresa relativa, el nombre llindar de referència és diferent a cada comunitat autònoma, que és més elevada als territoris més rics i a l'inrevés (vegeu el quadre III-2.4). En el cas de les dades de pobresa, s'ha pogut emprar la informació de l'ECV-2022 i, per tant, les dades d'ingressos del 2021.

Quadre III-2.3. Índexs de desigualtat i risc de pobresa a la Unió Europea (2021)

	Índex de desigualtat de Gini	S80/S20	Taxa de risc de pobresa
Bulgària	0,384	7,3	22,9
Illes Balears	**0,283**	**4,5**	**16,9**
Lituània	0,362	6,4	20,9
Espanya	0,320	5,6	20,4
Portugal	0,338	5,7	18,4
Grècia	0,314	5,3	18,8
Romania	0,343	7,1	22,5
Itàlia	0,327	5,6	20,1
Estònia	**0,319**	**-**	**22,8**
Luxemburg	0,296	4,6	18,1
Xipre	**0,294**	**-**	**13,8**
UE-27	0,300	5,0	16,8
Irlanda	0,279	4,9	14,0
Croàcia	0,285	4,6	18,0
França	0,293	4,4	14,3
Polònia	0,263	3,9	13,7
Alemanya	**0,288**	**4,4**	**14,7**
Malta	0,312	5,0	14,5
Hongria	0,274	4,0	12,1
Suècia	0,268	4,0	15,7
Àustria	0,278	4,3	14,8
Dinamarca	0,278	3,9	12,3
Holanda	**0,263**	**3,9**	**14,5**
Bèlgica	0,249	3,6	13,2
Finlàndia	0,266	3,8	12,7
Rep. Txeca	0,248	3,5	18,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'bestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

Quadre III-2.4. Taxa de risc de pobresa per comunitats autònomes (2022)

	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Extremadura	7.653	13,8	5,7	22,4	23,9
Illes Balears	**10.127**	**17,0**	**8,4**	**22,0**	**21,5**
Navarra	12.727	17,1	9,0	19,1	19,2
Castella-la Manxa	8.916	17,5	7,0	25,5	24,6
Galícia	10.005	17,9	6,8	24,0	23,5
Comunitat Valenciana	9.315	18,0	8,1	24,0	23,9
Cantàbria	10.384	18,1	5,1	23,6	22,7
Castella i Lleó	10.402	18,8	7,6	22,8	23,0
Múrcia	9.000	19,1	9,2	25,2	24,5
La Rioja	11.049	19,2	7,0	22,6	23,0
Illes Canàries	8.449	19,3	10,8	29,6	29,2
Catalunya	11.841	19,9	8,8	25,2	24,7
País Basc	12.983	20,1	9,3	22,5	22,6
Aragó	11.595	20,4	7,3	24,2	23,9
Espanya	**10.088**	**20,4**	**8,9**	**26,3**	**26,0**
Andalusia	8.265	20,5	9,4	29,3	29,3
Madrid	12.170	20,7	8,7	25,4	25,1
Astúries	10.579	21,0	9,6	26,0	26,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'bestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

Nota: En aquest apartat es calculen les taxes de risc de pobresa a partir del llindar d'ingressos per persona de cada comunitat autònoma.

Així, mentre aquest llindar se situa en els 10.127 euros a les Illes Balears, en el cas del conjunt espanyol aquest llindar correspon als 10.088 euros i, en el cas del País Basc, per exemple, en els 12.983 euros. Com és obvi, per tant, la taxa de llars en risc de pobresa s'ha de calcular amb els valors de cada territori; en cas contrari, si s'aplicàs el mateix valor per a totes les comunitats autònomes (per exemple, el llindar del conjunt espanyol), la taxa seria inferior a les comunitats riques i superior a les pobres.

Com que el que es calcula és el percentatge de llars a la coa inferior, per analitzar les llars amb més pocs recursos s'acompanyen els resultats amb un segon indicador més restrictiu, que és el percentatge de llars

amb ingressos per sota d'un 40 % dels ingressos de la mediana, que és el que s'anomena en la bibliografia «la població en risc de pobresa extrema».

De les dades de pobresa del quadre III-2.4, cal destacar sis fets estilitzats:

1. El percentatge de llars en risc de pobresa és d'un 17 %, un valor clarament inferior al 20,4 % del conjunt espanyol.

2. Les dades de 2021 situen les Balears com la segona comunitat amb la taxa de risc de pobresa més baixa (vegeu el quadre 4), en coherència amb les dades de desigualtat de l'apartat anterior.

3. En comparació amb el valor de la mostra de l'ECV dels darrers anys, el percentatge de llars en risc de pobresa de 2021 s'ha reduït en quatre dècimes respecte de 2020, i substancialment respecte d'abans de la pandèmia, quan el 2019 era d'un 20,7 %, i també d'un 25,9 % del 2014.

4. Si, a més dels indicadors d'ingressos, se n'hi afegeixen d'altres d'accés a béns imprescindibles, la taxa risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020) augmenta fins a situar-se en un 22 %, inferior al 24,4 % del 2021 i inferior també a la mitjana estatal, del 26,3 % (vegeu el quadre 3).

5. Quan la referència de renda és un 40 % de la mediana de llars, la taxa de risc de pobresa extrema se situa a les llars balears en un 8,4 %, inferior al 8,9 % de 2020 i per sota del valor estatal, de 8,9 %.

6. Des d'una perspectiva europea, malgrat les dades globals de desigualtat, el percentatge de llars en risc de pobresa de les Illes se situa a la mitjana de la zona euro (vegeu el quadre III-2.3).

7. Els quadres III-2.5 i III-2.6 il·lustren les diferències en les taxes de pobresa segons l'edat i el sexe del cap de família.

Quadre III-2.5. Taxa de risc de pobresa per comunitats autònomes i sexe (2022)

Sexe	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Andalusia					
Total	8.265	20,5	9,4	29,3	29,3
Homes	8.265	20,1	9,1	28,8	28,3
Dones	8.265	20,9	9,7	29,9	30,3
Aragó					
Total	11.595	20,4	7,3	24,2	23,9
Homes	11.595	18,6	6,4	22,0	21,8
Dones	11.595	22,1	8,1	26,2	26,0

continua

Sexe	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Astúries					
Total	10.579	21,0	9,6	26,0	26,1
Homes	10.579	17,9	7,5	22,9	23,1
Dones	10.579	23,9	11,5	28,9	28,9
Cantàbria					
Total	10.384	18,1	5,1	23,6	22,7
Homes	10.384	17,0	4,7	23,4	21,9
Dones	10.384	19,2	5,4	23,8	23,5
Castella i Lleó					
Total	10.402	18,8	7,6	22,8	23,0
Homes	10.402	18,0	7,0	22,5	22,0
Dones	10.402	19,6	8,2	23,1	24,0
Castella-la Manxa					
Total	8.916	17,5	7,0	25,5	24,6
Homes	8.916	17,6	6,9	24,1	23,1
Dones	8.916	17,4	7,0	26,9	26,0
Catalunya					
Total	11.841	19,9	8,8	25,2	24,7
Homes	11.841	19,2	8,9	24,7	24,0
Dones	11.841	20,5	8,8	25,8	25,4
Comunitat Valenciana					
Total	9.315	18,0	8,1	24,0	23,9
Homes	9.315	17,7	8,2	23,2	23,1
Dones	9.315	18,2	8,1	24,7	24,6
Espanya					
Total	10.088	20,4	8,9	26,3	26,0
Homes	10.088	19,8	8,7	25,4	24,8
Dones	10.088	21,1	9,1	27,1	27,2
Extremadura					
Total	7.653	13,8	5,7	22,4	23,9
Homes	7.653	13,6	5,2	22,3	23,4
Dones	7.653	14,0	6,3	22,6	24,3

continua

Sexe	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Galícia					
Total	10.005	17,9	6,8	24,0	23,5
Homes	10.005	17,1	6,4	23,1	22,0
Dones	10.005	18,6	7,1	24,8	24,9
Illes Balears					
Total	10.127	17,0	8,4	22,0	21,5
Homes	10.127	17,4	8,4	21,9	21,7
Dones	10.127	16,6	8,4	22,1	21,4
Illes Canàries					
Total	8.449	19,3	10,8	29,6	29,2
Homes	8.449	18,4	9,2	27,2	27,1
Dones	8.449	20,2	12,4	32,0	31,3
La Rioja					
Total	11.049	19,2	7,0	22,6	23,0
Homes	11.049	16,9	5,8	20,8	20,8
Dones	11.049	21,5	8,3	24,4	25,1
Madrid					
Total	12.170	20,7	8,7	25,4	25,1
Homes	12.170	19,7	8,6	24,2	23,3
Dones	12.170	21,6	8,7	26,5	26,7
Múrcia					
Total	9.000	19,1	9,2	25,2	24,5
Homes	9.000	19,1	10,0	25,1	24,2
Dones	9.000	19,1	8,3	25,3	24,9
Navarra					
Total	12.727	17,1	9,0	19,1	19,2
Homes	12.727	15,0	7,2	16,9	17,4
Dones	12.727	19,1	10,7	21,3	21,1
País Basc					
Total	12.983	20,1	9,3	22,5	22,6
Homes	12.983	19,0	8,6	21,4	20,9
Dones	12.983	21,2	10,1	23,5	24,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'bestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

Nota: En aquest apartat es calculen les taxes de risc de pobresa a partir del llindar d'ingressos per persona de cada comunitat autònoma.

Quadre III-2.6. Taxa de risc de pobresa per comunitats autònomes i grup d'edat (2022)

Edat	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Andalusia					
Total	8.265	20,5	9,4	29,3	29,3
Menys de 16 anys	8.265	29,1	15,6	35,5	36,4
Entre 16 i 29 anys	8.265	23,8	10,2	36,1	32,0
Entre 30 i 44 anys	8.265	20,8	10,5	29,5	28,3
Entre 45 i 64 anys	8.265	18,4	8,1	28,5	30,6
65 i més anys	8.265	13,1	4,1	19,0	19,7
Aragó					
Total	11.595	20,4	7,3	24,2	23,9
Menys de 16 anys	11.595	33,9	11,6	36,4	36,5
Entre 16 i 29 anys	11.595	21,5	10,2	25,8	24,2
Entre 30 i 44 anys	11.595	18,5	6,8	24,4	24,3
Entre 45 i 64 anys	11.595	13,1	4,5	17,7	18,1
65 i més anys	11.595	22,3	6,6	23,6	23,0
Astúries					
Total	10.579	21,0	9,6	26,0	26,1
Menys de 16 anys	10.579	33,9	10,2	37,4	39,2
Entre 16 i 29 anys	10.579	30,3	15,2	39,4	36,5
Entre 30 i 44 anys	10.579	22,7	11,7	28,3	30,2
Entre 45 i 64 anys	10.579	18,2	10,8	24,8	25,0
65 i més anys	10.579	14,4	4,3	16,0	15,1
Cantàbria					
Total	10.384	18,1	5,1	23,6	22,7
Menys de 16 anys	10.384	24,4	6,4	26,1	26,0
Entre 16 i 29 anys	10.384	23,1	7,4	29,9	27,7
Entre 30 i 44 anys	10.384	15,5	2,9	24,5	21,8
Entre 45 i 64 anys	10.384	17,9	5,7	24,6	25,6
65 i més anys	10.384	13,8	3,8	16,2	14,7
Castella i Lleó					
Total	10.402	18,8	7,6	22,8	23,0
Menys de 16 anys	10.402	23,7	10,8	26,9	26,9
Entre 16 i 29 anys	10.402	20,5	10,8	26,7	25,1
Entre 30 i 44 anys	10.402	15,7	7,7	19,9	20,2
Entre 45 i 64 anys	10.402	16,8	7,4	22,6	23,3
65 i més anys	10.402	20,4	4,7	21,2	21,7

continua

Edat	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Castella-la Manxa					
Total	8.916	17,5	7,0	25,5	24,6
Menys de 16 anys	8.916	24,2	10,4	31,7	31,6
Entre 16 i 29 anys	8.916	16,0	6,2	24,0	20,8
Entre 30 i 44 anys	8.916	14,8	7,3	24,8	22,1
Entre 45 i 64 anys	8.916	16,1	8,0	25,2	26,2
65 i més anys	8.916	18,5	2,7	22,7	21,7
Catalunya					
Total	11.841	19,9	8,8	25,2	24,7
Menys de 16 anys	11.841	28,0	14,8	31,8	32,5
Entre 16 i 29 anys	11.841	20,6	10,3	28,2	24,8
Entre 30 i 44 anys	11.841	21,1	9,4	28,6	26,9
Entre 45 i 64 anys	11.841	15,8	7,5	21,9	22,2
65 i més anys	11.841	17,5	4,2	18,9	19,6
Comunitat Valenciana					
Total	9.315	18,0	8,1	24,0	23,9
Menys de 16 anys	9.315	22,8	10,7	28,1	27,6
Entre 16 i 29 anys	9.315	18,8	7,3	24,3	23,1
Entre 30 i 44 anys	9.315	13,8	6,9	21,5	20,1
Entre 45 i 64 anys	9.315	17,0	7,8	25,0	26,1
65 i més anys	9.315	19,5	8,3	21,5	22,1
Espanya					
Total	10.088	20,4	8,9	26,3	26,0
Menys de 16 anys	10.088	27,7	13,6	31,9	32,2
Entre 16 i 29 anys	10.088	22,3	9,9	30,2	27,3
Entre 30 i 44 anys	10.088	19,2	9,4	25,7	24,8
Entre 45 i 64 anys	10.088	18,0	7,8	25,3	26,2
65 i més anys	10.088	18,7	5,8	21,3	21,3
Extremadura					
Total	7.653	13,8	5,7	22,4	23,9
Menys de 16 anys	7.653	19,9	8,7	22,9	26,2
Entre 16 i 29 anys	7.653	13,6	6,7	28,3	24,7
Entre 30 i 44 anys	7.653	9,5	4,5	15,3	17,5
Entre 45 i 64 anys	7.653	16,1	5,9	28,0	31,5
65 i més anys	7.653	10,4	4,0	16,8	16,3

continua

Edat	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Galícia					
Total	10.005	17,9	6,8	24,0	23,5
Menys de 16 anys	10.005	19,9	8,1	23,4	23,8
Entre 16 i 29 anys	10.005	19,7	8,7	30,2	24,6
Entre 30 i 44 anys	10.005	12,7	6,0	19,5	18,4
Entre 45 i 64 anys	10.005	18,1	6,4	26,0	26,6
65 i més anys	10.005	19,8	6,3	22,5	22,9
Illes Balears					
Total	10.127	17,0	8,4	22,0	21,5
Menys de 16 anys	10.127	23,4	13,4	27,4	28,4
Entre 16 i 29 anys	10.127	10,8	3,9	15,6	15,2
Entre 30 i 44 anys	10.127	20,2	16,5	27,9	25,7
Entre 45 i 64 anys	10.127	13,3	3,9	19,5	19,0
65 i més anys	10.127	19,2	5,0	19,7	20,1
Illes Canàries					
Total	8.449	19,3	10,8	29,6	29,2
Menys de 16 anys	8.449	30,0	16,6	40,9	40,2
Entre 16 i 29 anys	8.449	22,1	17,9	34,7	32,0
Entre 30 i 44 anys	8.449	18,6	10,5	28,3	27,0
Entre 45 i 64 anys	8.449	15,8	6,8	28,3	29,6
65 i més anys	8.449	16,3	8,0	20,7	20,4
La Rioja					
Total	11.049	19,2	7,0	22,6	23,0
Menys de 16 anys	11.049	18,1	9,1	19,8	20,2
Entre 16 i 29 anys	11.049	24,9	7,8	26,9	27,2
Entre 30 i 44 anys	11.049	15,6	8,7	20,4	19,3
Entre 45 i 64 anys	11.049	16,1	5,0	20,6	22,1
65 i més anys	11.049	24,1	6,4	26,8	27,0
Madrid					
Total	12.170	20,7	8,7	25,4	25,1
Menys de 16 anys	12.170	26,0	11,6	28,8	28,5
Entre 16 i 29 anys	12.170	23,4	8,6	30,5	29,5
Entre 30 i 44 anys	12.170	18,3	9,4	23,0	21,4
Entre 45 i 64 anys	12.170	17,8	7,2	24,1	24,6
65 i més anys	12.170	21,3	7,6	23,2	23,3

continua

Edat	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Múrcia					
Total	9.000	19,1	9,2	25,2	24,5
Menys de 16 anys	9.000	28,1	10,3	32,6	33,2
Entre 16 i 29 anys	9.000	18,4	9,8	25,1	21,0
Entre 30 i 44 anys	9.000	20,3	8,7	28,4	27,2
Entre 45 i 64 anys	9.000	15,9	9,4	23,2	23,6
65 i més anys	9.000	13,9	7,6	16,5	16,6
Navarra					
Total	12.727	17,1	9,0	19,1	19,2
Menys de 16 anys	12.727	30,0	20,2	32,3	32,1
Entre 16 i 29 anys	12.727	13,2	4,9	16,4	15,0
Entre 30 i 44 anys	12.727	18,1	10,1	19,7	19,6
Entre 45 i 64 anys	12.727	10,7	5,7	13,6	14,5
65 i més anys	12.727	18,1	6,7	18,1	18,8
País Basc					
Total	12.983	20,1	9,3	22,5	22,6
Menys de 16 anys	12.983	26,1	14,3	27,9	28,6
Entre 16 i 29 anys	12.983	18,6	11,2	20,6	19,9
Entre 30 i 44 anys	12.983	24,4	11,3	28,4	27,6
Entre 45 i 64 anys	12.983	19,4	9,1	21,8	23,2
65 i més anys	12.983	14,7	4,0	16,1	15,5

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'bestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

3

SEGURETAT SOCIAL

3.1. INTRODUCCIÓ

A través d'aquest apartat pretenem donar visibilitat a la manera com la Seguretat Social desplega la seva àmplia acció protectora en les diverses situacions de necessitat que són presents al llarg de l'itinerari vital de la gent. Pel seu impacte en la qualitat de vida de l'estat social i democràtic de dret en què vivim, s'ha considerat que les persones han de ser protegides en condicions d'igualtat, equitat i mitjançant prestacions econòmiques adequades a través d'un règim públic de seguretat social per a tots els ciutadans.

El 2022 gran part de les recomanacions del Pacte de Toledo 2020, transformades com a compromisos i mesures d'actuació en el Pla de Recuperació Transformació i Resiliència (PRTR), han estat recollides en la legislació aprovada o que ha entrat en vigor en aquest any amb la finalitat d'assegurar la suficiència i l'equitat de les prestacions i reforçar la sostenibilitat financera i social del sistema davant els desafiaments que es presenten al sistema a mitjà i a llarg termini. Exemples d'això són la Llei 21/2021, que garanteix la suficiència de les pensions mitjançant la seva revaloració d'acord amb l'evolució de l'IPC, reforça la separació de les fonts de finançament. A més, modifica els coeficients reductors de la jubilació voluntària i estableix més incentius per allargar la vida laboral que s'apliquen a la jubilació, la reforma laboral aprovada al mes de març. També aprova un nou sistema de cotització per a treballadors autònoms sobre la base dels ingressos reals, i la nova llei de plans i fons de pensions que regula el sistema complementari al de les prestacions del sistema de Seguretat Social.

Pel que fa a les fonts estadístiques, per a l'elaboració d'aquest apartat, les dades procedeixen de la Seguretat Social (eSTADISS i Imserso, Tresoreria de la Seguretat Social), el SEPE i el Ministeri de Treball i Economia Social.

3.2. LA DESPESA SOCIAL EN PRESTACIONS ECONÒMIQUES DEL SISTEMA DE SEGURETAT SOCIAL A LES ILLES BALEARS EL 2022

Segons la informació pressupostària i financera del pressupost de despeses de les entitats gestores i serveis comuns de la Seguretat Social, a la fi de 2022 les transferències corrents van ascendir a 3.100.990.975 euros, un 5,8 % més que el 2021, en el qual van representar

2.931.725.958 euros. En pensions, sense incloure els complements de mínims, es van abonar 2.753.311.562,5 euros, un 4,9 % més que el 2021. El 75,3 % d'aquesta despesa anual en pensions contributives de les entitats gestores de la Seguretat Social (INSS i ISM) s'ha destinat a les pensions de jubilació contributives, 2.074.2 milions d'euros; el 8,8 % a les pensions d'incapacitat permanent, 241,1 milions; el 14,8 % a les pensions de viduïtat, 407.225.186 euros; l'1,1 % a les pensions d'orfandat, 29.723.462 euros, i a les pensions en favor de familiars, 979.912 euros, un percentatge inferior al 0,1 %. La despesa en subsidis i altres prestacions contributives a les Illes Balears gestionats per les entitats gestores va ascendir a 159.048.107 euros, i és un 9 % més que el 2021. A les prestacions de l'incapacitat temporal (IT) es van abonar 69.783.698 euros; a les prestacions per naixement i cura del menor, per risc per embaràs i per lactància, 86.159.582 euros, i la resta a altres prestacions. Caldria afegir també els complements de mínims i altres prestacions de naturalesa no contributiva.

Les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social (MCSS) abonaren en prestacions 235.431.307 euros i la imatge de la projecció de l'acció protectora de la Seguretat Social a les Illes Balears es completa amb les prestacions d'atur gestionades pel SEPE, 750.734.394 euros; la despesa destinada per la TGSS al pagament de les pensions no contributives, 53.335.933 euros, i la despesa social corresponent a les pensions de classes passives, amb un import anual de 255.986.909 euros (vegeu el quadre III-3.1).

3.2.1. Especial referència a les pensions contributives de la Seguretat Social

A 1 de desembre de 2022, a les Illes Balears hi havia 202.830 pensions en vigor. L'import mitjà d'aquestes, 1.020,9 euros, és més elevat que la mitjana de les pensions en 27 províncies i representa el 93,25 % de la pensió a l'àmbit nacional, 1.094,87 euros, que només se supera en tretze províncies de set comunitats autònomes. El 66 % de les pensions són de jubilació, 133.847 pensions, i la pensió mitjana, 1.163,4 euros, és el 92,35 % de la mitjana a escala estatal i de quantia superior a la pensió mitjana de 22 províncies.

El 8,8 % són pensions de viduïtat —45.061 pensions— amb un import mitjà de 705,5 euros, el 90,2 % dels 781,7 euros de la pensió mitjana nacional; el 14,8 % són pensions d'incapacitat permanent, 17.661, amb un import mitjà de 971,1 euros, el 93,9 % de la mitjana estatal; l'1,1 % correspon a les pensions d'orfandat, 6.144 pensions, amb import mitjà de 379,5 euros, inferior als 439,70 euros de mitjana nacional, i hi ha també 117 pensions de favors familiars.

L'import global de les nòmines de l'any corresponents a les 201.309 pensions que va ser la mitjana anual del conjunt del sistema de Seguretat Social a les Illes Balears el 2022 va ascendir a 2.856.373.677 euros, amb una pensió mitjana resultant de 1.016 euros, el 93,2 % de la pensió mitjana estatal. D'aquest import, 2.219,7 milions d'euros corresponen als imports inicials de les pensions inicials, 498,8 a la revaloració de les pensions,107,6 als complements de mínims i 30,2 a altres complements.

Quadre III-3.1. Persones beneficiàries de prestacions de l'atur del SEPE a les Illes Balears, per mes (2022)

	Homes				Dones				Total				Total abonat			
Mes	Prestació contributiva	Subsidi	RAI	Total	Prestació contributiva	Subsidi	RAI	Total	Prestació contributiva	Subsidi	RAI	Total	Nòmines	Cotitzacions	Despesa total	Prestació mitjana
gener	35.215	6.173	583	41.971	40.125	8.193	1.225	49.543	75.340	14.366	1.808	91.514	99.943.396	44.327.824	144.271.220	1.576
febrer	30.912	5.916	535	37.363	36.690	8.133	1.106	45.929	67.602	14.049	1.641	83.292	93.316.610	40.526.171	133.842.780	1.607
març	7.307	5.653	479	13.439	7.245	7.752	1.050	16.047	14.552	13.405	1.529	29.486	71.559.905	15.259.574	86.819.480	2.944
abril	6.326	4.725	400	11.451	6.402	6.481	873	13.756	12.728	11.206	1.273	25.207	23.756.491	9.871.748	33.628.238	1.334
maig	5.624	4.120	378	10.122	5.627	5.431	842	11.900	11.251	9.551	1.220	22.022	19.293.856	8.787.534	28.081.389	1.275
juny	5.482	3.883	346	9.711	5.235	5.071	781	11.087	10.717	8.954	1.127	20.798	16.424.937	7.442.838	23.867.775	1.147
juliol	6.068	3.812	327	10.207	6.906	4.985	749	12.640	12.974	8.797	1.076	22.847	17.212.879	8.184.105	25.396.984	1.111
agost	6.775	3.891	311	10.977	7.380	5.048	727	13.155	14.155	8.939	1.038	24.132	17.932.139	9.163.452	27.095.591	1.122
setembre	6.819	4.002	308	11.129	6.570	5.202	734	12.506	13.389	9.204	1.042	23.635	18.852.587	8.788.276	27.640.863	1.169
octubre	9.455	4.822	317	14.594	9.471	6.407	742	16.620	18.926	11.229	1.059	31.214	22.743.607	10.536.358	33.279.965	1.066
novembre	19.845	6.699	304	26.848	21.947	9.916	750	32.613	41.792	16.615	1.054	59.461	47.397.842	22.055.782	69.453.624	1.168
desembre	27.683	7.709	270	35.662	31.627	11.588	744	43.959	59.310	19.297	1.014	79.621	79.352.462	38.004.021	117.356.483	1.473
Mitjana 2022	**13.959**	**5.117**	**380**	**19.456**	**15.435**	**7.017**	**860**	**23.313**	**29.395**	**12.134**	**1.240**	**42.769**	**527.786.710**	**222.947.683**	**750.734.394**	**1.416**

Font: SEPE

A les Illes Balears, el creixement interanual en el nombre de pensions, en l'import de la nòmina anual i en la pensió mitjana va ser superior al produït en el conjunt nacional.

El nombre de pensions va créixer en relació amb el 2021 un 1,4 %, l'import de la nòmina un 5,5 % i la pensió mitjana un 5,6 %, variacions interanuals superiors en tots els casos a les que es van produir a l'àmbit estatal (0,9 % en nombre de pensions, 4,7 % en increment anual de la nòmina i el 5,4 % la pensió mitjana).

La pensió mitjana del conjunt de les pensions en la mitjana de l'any 2022 va ser de 1.016,1 euros (840,7 euros l'import mitjà de les pensions de les dones, un 17,29 % menys que els 1.224,4 euros de la pensió mitjana dels homes).

El 79,4 % del total de la despesa en pensions es produeix en el règim general de la Seguretat Social (RG), amb 2.268,7 milions d'euros. Les variacions interanuals en relació amb el 2021 van ser del 2,19 % en el nombre de pensions, del 6,16 % en l'import de la nòmina anual i d'un 5,48 % en la pensió mitjana.

L'import anual corresponent a la suma de les nòmines mensuals de les pensions del RETA va ser de 476,73 milions d'euros, amb una variació interanual percentual de 0,15 en el nombre de pensions, un 3,6 en l'import de la nòmina i d'un 5,1 en la pensió mitjana. La pensió mitjana del RETA és un 62,6 % de la pensió mitjana de l'RG.

Pel que fa a les 2.523 pensions del règim especial de treballadors de la mar (RTM) que gestiona l'Institut Social de la Marina, la variació interanual ha estat de l'1,99 % en la nòmina anual, d'un 5,5 % en la pensió mitjana i d'un -1,8 % en el nombre de pensions, que continua reduint-se any rere any des del 2005, en què hi va haver 3.077 pensions.

3.2.1.1. Les pensions de jubilació

Gran part de les reformes del sistema de Seguretat Social per reforçar la suficiència de les pensions, l'equitat i la sostenibilitat del sistema a mitjà i llarg termini —compromeses en el component 30 del pla de recuperació per donar compliment a les recomanacions del Pacte de Toledo de 2020 i que s'han plasmat en la Llei 21/2021— concerneixen o se centren en les pensions de jubilació. Amb aquestes, es pretén impulsar l'alineament de l'edat real de jubilació amb la legal per abordar els desafiaments que plantejaran al sistema les jubilacions dels *baby-boommers*.

A aquests objectius responen la modificació dels coeficients reductors en la jubilació anticipada voluntària, l'establiment de més incentius a la jubilació demorada, la prohibició de clàusules convencionals que prevegin la jubilació forçosa del treballador a una edat inferior als 68 anys, l'aplicació d'un nou complement per mantenir l'equilibri entre prestacions i el premi a les llargues carreres de cotització a les jubilacions causades des de l'1 de gener de 2012. A més, d'altres de contingut més ampli com la derogació del factor de sostenibilitat —establert el 2013—, la substitució per un mecanisme d'equitat intergeneracional i la garantia de la revaloració de les pensions conforme a l'IPC de l'any anterior a desembre de cada any.

Les 133.847 pensions de jubilació en vigor a 1 de desembre de 2022 representen el 66 % del total de les pensions, amb un import mensual mitjà de 1.163,4 euros. El 70,5 % són del règim general, amb una pensió mitjana de 1.315 euros, un 67 % més elevada que la pensió mitjana resultant de les 34.095 pensions de jubilació de l'RTA, 787,7 euros. En la mitjana anual, en l'RG la pensió de jubilació és de 1.312,9 euros —1.503,1 els homes i 1.060,7 les dones—, i el règim d'autònoms, 786,1 euros de mitjana —870 euros els homes i 674 euros les dones.

En el règim de treballadors de la mar (RTM), la pensió mitjana de les 1.346 pensions de jubilació en vigor a 1 de desembre té un import de 1.539,7 euros, un 17 % més elevada que la del règim general, i la supera la pensió mitjana del règim de mineria del carbó (RMC), 1.975,8 euros, en la qual només hi ha 43 pensions.

La mitjana de les 986 pensions de jubilació en el règim d'accidents de treball (RAT) és de 1.218 euros; la pensió mitjana de les 82 del règim de malalties professionals (RMP) és de 1.259 euros; la de les 2.034 pensions de jubilació del SOVI, 431 euros de mitjana.

La pensió mitjana de les 132.329 pensions de jubilació de mitjana el 2022 és de 1159,1 euros. La pensió mitjana de les dones (939,1 euros) és un 29,5 % més baixa que la pensió mitjana de jubilació dels homes (1.332,50 euros). La Llei general de la Seguretat Social defineix la bretxa de gènere en les pensions de jubilació com el percentatge de diferència en l'import mitjà de les pensions de jubilació contributiva causades en un any per les dones respecte de les pensions causades pels homes. La pensió mitjana de les 7.753 altes de pensions de jubilació que es van causar el 2022 ha estat de 1.274,9 euros: 1.138,9 euros la pensió mitjana de les 3.631 altes de pensions de les dones i 1.394,7 euros la pensió mitjana de les 4.122 pensions de jubilació dels homes. Per tant, la bretxa de gènere de les pensions de jubilació que es van reconèixer el 2022 a les dones del 18,3 %, un punt percentual menys que a l'àmbit nacional (vegeu el quadre III-3.2).

A les Illes Balears, l'acostament de l'edat real de jubilació a l'edat legal de jubilació és més gran que en la mitjana del conjunt estatal. El 2022, a les Illes Balears l'accés a la jubilació es va produir a una mitjana de 65,1 anys; el 2021, amb 65 anys; el 2020, amb 64,9 anys, i el 2019, amb 64,8 anys. A escala nacional, l'edat mitjana d'accés a la pensió de jubilació va ser menor: 64,8 anys el 2022; 64,7 anys el 2021; 64,6 anys el 2020, i 64,4 anys el 2019.

L'edat legal de jubilació ordinària el 2022 era de 66 anys i dos mesos (quan s'havia cotitzat menys de 37 anys i 6 mesos, i es manté en 65 anys si el beneficiari havia cotitzat durant més temps) i el seu allargament gradual conclourà el 2027, quan s'exigiran 67 anys si es tenen menys de 38 anys i 6 mesos cotitzats o 65 anys si s'ha cotitzat un període superior indicat. A les Illes Balears, el 67,5 % de les 7.753 altes de pensions de jubilació que hi va haver el 2022, és a dir, 5.234, es van causar per persones amb 65 anys o més, amb un import mitjà mensual de 1.274 euros, un 20 % inferiors a les 2.519 pensions de jubilació que, amb un import mitjà de 1.584 euros, es van reconèixer a menors de 65 anys.

Quadre III-3.2. Evolució de les altes inicials de jubilació per edat a les Illes Balears (2019-2022)

Edat	Any 2019			Any 2020		
	Número	Nombre	Pensió mitjana	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana
Fins a 54 anys	1	2.659,41 €	2.659,41 €	2	4.902,81 €	2.451,40 €
55 anys	0	0,00 €	0,00 €	3	5.017,93 €	1.672,64 €
56 anys	7	14.021,53 €	2.003,08 €	10	21.399,86 €	2.139,99 €
57 anys	10	20.557,13 €	2.055,71 €	9	17.393,08 €	1.932,56 €
58 anys	7	12.779,08 €	1.825,58 €	2	2.629,06 €	1.314,53 €
59 anys	54	128.006,84 €	2.370,50 €	32	76.580,03 €	2.393,13 €
60 anys	66	155.782,29 €	2.360,34 €	59	138.764,73 €	2.351,94 €
61 anys	442	621.420,66 €	1.405,93 €	291	421.555,86 €	1.448,65 €
62 anys	131	204.151,85 €	1.558,41 €	157	235.473,79 €	1.499,83 €
63 anys	1.151	1.767.182,65 €	1.535,35 €	1.275	2.008.443,38 €	1.575,25 €
64 anys	547	877.809,80 €	1.604,77 €	640	1.106.167,59 €	1.728,39 €
65 anys	3.863	4.098.114,53 €	1.060,86 €	3.437	3.997.049,61 €	1.162,95 €
66 anys	326	259.224,61 €	795,17 €	419	376.849,51 €	899,40 €
67 anys	184	134.853,53 €	732,90 €	168	159.384,76 €	948,72 €
68 anys	100	87.781,52 €	877,82 €	92	84.410,05 €	917,50 €
69 anys	63	46.531,37 €	738,59 €	61	51.648,84 €	846,70 €
70 anys	53	50.172,78 €	946,66 €	54	63.098,83 €	1.168,50 €
Més de 70 anys	124	95.167,16 €	767,48 €	146	132.678,07 €	908,75 €
Total altes	7.129	8.576.216,74 €	1.203,00 €	6.857	8.903.447,79 €	1.298,45 €
<65 anys	2.416	3.804.371,24 €	1.574,66 €	2.480	4.038.328,12 €	1.628,36 €
≥65 anys	4.713	4.771.845,50	1.012,49 €	4.377	4.865.119,67 €	1.111,52 €
Edat mitjana de les noves altes	64,8 anys			64,9 anys		

Edat	Any 2021			Any 2022		
	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana
Fins a 54 anys	0	0,00 €	0,00 €	2	4.417,33 €	2.208,67 €
55 anys	2	5.394,13 €	2.697,06 €	1	2.819,18 €	2.819,18 €
56 anys	6	11.866,65 €	1.977,78 €	3	7.325,74 €	2.441,91 €
57 anys	8	16.549,12 €	2.068,64 €	7	15.907,30 €	2.272,47 €
58 anys	10	20.884,20 €	2.088,42 €	11	22.242,80 €	2.022,07 €

continua

Edat	Any 2021			Any 2022		
	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana
59 anys	34	85.278,47 €	2.508,19 €	34	85.017,14 €	2.500,50 €
60 anys	40	91.355,78 €	2.283,89 €	64	164.832,17 €	2.575,50 €
61 anys	163	266.657,90 €	1.635,94 €	80	135.439,68 €	1.693,00 €
62 anys	317	480.504,94 €	1.515,79 €	311	460.008,35 €	1.479,13 €
63 anys	1.319	2.060.095,17 €	1.561,86 €	1.392	2.160.830,23 €	1.552,32 €
64 anys	658	1.116.282,34 €	1.696,48 €	614	931.456,32 €	1.517,03 €
65 anys	2.477	3.101.008,53 €	1.251,92 €	2.473	3.426.117,37 €	1.385,41 €
66 anys	1.580	1.442.541,59 €	913,00 €	2.082	1.853.873,95 €	890,43 €
67 anys	185	153.260,40 €	828,43 €	249	216.962,31 €	871,33 €
68 anys	119	96.359,84 €	809,75 €	132	101.026,89 €	765,36 €
69 anys	62	50.898,88 €	820,95 €	80	86.689,53 €	1.083,62 €
70 anys	61	58.369,88 €	956,88 €	73	99.532,56 €	1.363,46 €
Més de 70 anys	129	91.758,27 €	711,30 €	145	110.012,87 €	758,71 €
Total altes	7.170	9.149.066,09 €	1.276,02 €	7.753	9.884.511,72 €	1.274,93 €
<65 anys	2.557	4.154.868,70 €	1.624,90 €	2.519	3.990.296,24 €	1.584,08 €
≥65 anys	4.613	4.994.197,39 €	1082,64	5.234	5.894.215,48 €	1.126,14 €
Edat mitjana de les noves altes	65 anys			65,1 anys		

Font: Seguretat Social

L'import mitjà de les altes de pensions de jubilació de les dones que es van produir el 2022 en el règim general de la Seguretat Social va ser de 1.217,2 euros i de 1.541,9 el dels homes, amb una bretxa de gènere en aquest règim del 21,1 %, un punt percentual menys que la bretxa del 2021, el 22,1 %.

En el conjunt dels règims del sistema de Seguretat Social s'ha passat d'una bretxa de gènere en les pensions de jubilació del 41,4 %, en les pensions causades el 2006, a un 25,6 % el 2013; a un 19,7 % el 2019; un 21,7 % el 2020; un 18 % el 2021, i un 18,3 % el 2022.

L'efecte de substitució d'unes pensions que causen alta més elevades que les pensions que causen baixa el 2022 es percep ostensiblement. Així, les 7.753 altes de pensió de jubilació el 2022 van tenir una pensió mitjana que és un 22 % més elevada que la de les 6.138 baixes que es van produir, amb un import mitjà de 1.044,5 euros. La pensió mitjana de les 4.122 altes de pensions de jubilació causades pels homes va ser un 19,3 % superior a la pensió mitjana de 1.169,4 euros resultant de les 3.819 pensions que van causar baixa.

La pensió mitjana de les 3.631 altes de pensió de jubilació de les dones és un 55 % més elevada que l'import mitjà de 734,2 euros que tenien les 2.325 baixes de pensions. Si observam els increments nets del nombre de pensions de jubilació per gènere, veiem que el 2022 les pensions de les dones a les Illes Balears van ser 1.306 pensions més, mentre que l'increment net del nombre de pensions de jubilació dels homes ha estat de 309 pensions (391 altes més de pensions de jubilació que les dones, però també 1.488 baixes de pensió més).

3.2.1.2. Les pensions de viduïtat i orfandat

A 1 de desembre de 2022 hi havia 45.061 pensions de viduïtat: 4.641 les percebien homes i el 89,7 % del total —40.420 pensions— corresponia a dones. La pensió mitjana d'aquestes darreres és de 723,8 euros, un 32,5 % de mitjana més alta que la dels homes (546,4 euros). El gran grup d'edat amb més volum de pensions de viduïtat és el de 75-79 anys, amb 14.516 pensions (13.282 dones), seguit del de 85 o més anys, amb 13.151 pensions (12.132 dones). Aquests dos grups d'edat representen un 61,4 % del total de les pensions dels més grans de 75 anys.

El nivell més alt de concurrència de pensions en els beneficiaris es dona en els pensionistes de viduïtat, 19.940 pluripensionistes (16.729 dones i 3.211 homes), ja que, a més de la pensió de viduïtat, perceben una altra o unes altres pensions (la de jubilació en la majoria dels casos). El 73,8 % dels pluripensionistes que cobren la pensió de viduïtat (13.048) té 75 anys o més. El tram de quantia més freqüent és el de 700,01-750 euros, amb 7.776 pensions: 7.525 de dones i 251 d'homes. Previsiblement en aquest tram es troba una part important de les 9.041 pensions de viduïtat complementades a mínims i, singularment, de les 8.806 de dones que les perceben, amb una quantia mitjana mensual de 702,3 euros.

Quant a les 3.173 pensions d'orfandat (3.173 nins i 2.971 nines), la pensió mitjana es va situar a 1 de desembre en 379,5 euros i, tenint en compte el conjunt de l'any, en 380,33 euros (385,3 euros les dels nins i un 2,7 % menys la de les nines, 375 euros).

3.2.1.3. Les pensions d'incapacitat permanent

A les Illes Balears hi havia 17.661 pensions d'incapacitat permanent en vigor a 1 de desembre de 2022, que representen l'1,9 % del total nacional d'aquesta classe de pensions i 440 són de gran invalidesa, amb una pensió mitjana de 2.139 euros. Això és totalment similar a la mitjana estatal. Un 96,6 % de la pensió mitjana nacional i 11.889 d'incapacitat permanent total, amb una pensió mitjana de 819,1 euros, que és el 79,2 % de la mitjana estatal (1.034,5 euros). En la mitjana del conjunt de l'any, la pensió mitjana d'IP el 2022 és de 967,9 euros, 1.010,5 la dels homes i un 9,9 % més baixa la de les dones, 910,6 euros.

3.2.1.4. Els complements de les pensions contributives

Els complements de les pensions contributives corresponents a les 201.308,7 pensions de mitjana anual el 2022 van ascendir a 137.853.439 euros, 107.636.744 euros

els complements de mínims i 30.216.439 euros els altres complements.

El complement per a la reducció de la bretxa de gènere ha substituït des del 4 de febrer de 2021 el complement de maternitat per aportació demogràfica i el seu import el 2022 ha estat de 28 euros per fill o filla en 14 pagues (392 euros a l'any) que es pot percebre des d'un fill fins a un màxim de per quatre fills (1.568 euros a l'any) i es va percebre a les Illes Balears en la nòmina de les pensions de desembre de 2022 en 7.536 pensions amb un import mitjà de 60 euros. A escala nacional, 388.235 pensions, amb una mitjana de 61,2 euros. El 94,4 % del total de beneficiaris són dones (7.113), amb una mitjana de 60,98 euros de complement. Quant al nombre de fills pels quals es percebia, el supòsit més freqüent és per dos fills, 56 euros al mes en 3.704 pensions, seguit del complement per tres fills, 84 euros al mes en 1.467 pensions.

Pel que fa al complement de maternitat, per aportació demogràfica, les persones beneficiàries que el dia 4 de febrer de 2021 l'estiguessin percebent, mantenen la percepció i el 2022 s'ha percebut, amb un import mitjà de 63,6 euros en 16.368 pensions (16.212 percebudes per dones, amb un import mitjà de 63,18 euros i 156 homes amb un import mitjà de 107,29 euros)

A 1 de desembre de 2022 a les Illes Balears hi havia 34.607 pensions complementades a mínims, el 17,1 % del total de les pensions, i més de dues de cada tres pensions —concretament el 70 %— la perceben dones, 24.201 pensions, el 21 % del total de les pensions percebudes per les dones. Aquest percentatge és molt superior a l'11,23 % que representen les 10.386 pensions mínimes percebudes per homes en relació amb el total de pensions que perceben. A l'àmbit nacional el percentatge de pensions mínimes era el 21,9 %, gairebé cinc punts percentuals més que a les Illes Balears, diferència encara més notable en el cas de les pensions de viduïtat, amb complement de mínims percebudes per les dones 7,6 punts percentuals més (27,7 % a escala estatal, 20,1 % a les Illes Balears).

Per classe de pensió, estaven complementades a mínims el 9,3 % de les pensions d'incapacitat permanent, el 16,1 % de les jubilacions, el 20,1 % de les pensions de viduïtat, el 38,3 % de les d'orfandat i el 41 % de les de favor familiar.

Per garantir la suficiència de les pensions mínimes, la Llei 21/2021 assenyala el termini d'un any per acordar les modificacions normatives que estableixin regles relatives a l'evolució de les pensions mínimes que tenguin en compte l'evolució del salari mínim interprofessional i garantir la sostenibilitat financera i social del sistema públic de pensions.

3.2.2. Altres prestacions contributives

3.2.2.1. La incapacitat temporal (IT)

El 2022, en el conjunt del sistema a les Illes Balears, hi va haver 292.099 processos d'incapacitat temporal, que, acumulats, van generar un total de 8.067.049 dies de

baixa, amb una despesa social en prestacions que assoleix els 271,7 milions d'euros. D'aquests, gairebé 202 milions corresponen a les MCCS, i més de 69,78 milions, a les entitats gestores (INSS i ISM).

En el conjunt del sistema de Seguretat Social, les incapacitats temporals originades per contingències comunes (sense el RETA) van acumular 185.160 processos finalitzats, que van generar 5.752.661 baixes laborals; el RETA va registrar 7.383 processos i un total de 718.623 dies de baixa; les contingències professionals d'AT i malalties professionals en 81.436 processos finalitzats van causar un total de 881.001 dies de baixa i en 81.436 processos finalitzats de covid-19 gestionats per les MCSS, es van acumular 714.764 dies de baixa laboral.

La durada mitjana dels processos per contingències comunes, exceptuant el règim d'autònoms, va ser de 31,2 dies en el cas dels homes i de 30,9 les dones. En el RETA, es van iniciar 7.556 processos, amb una durada mitjana de 98,2 dies en el cas dels homes i 96 dies en el cas de les dones. Es triplica la durada mitjana dels processos de contingències comunes (31,2 dies els homes i 30,9 les dones).

Les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social van gestionar 6.359.564 dies de baixa per IT, un 7,1 % més que el 2021, en què van gestionar 5.938.800 dies de baixa. Els processos finalitzats d'IT per la covid-19 gestionats per les MCSS van afectar proporcionalment més les dones (57,8 % del total d'IT per aquesta patologia el 2022 pel 52 % del 2021). El nombre de dies de baixa ocasionats (714.564) va ser inferior al del 2021 (733.390), atesa la reducció de la durada mitjana dels processos, ja que el dels homes va passar de 12 dies el 2021 a 8 el 2022, i el de les dones, de 15 dies de mitjana el 2021, a 9 dies el 2022.

Al sistema de comunicació de malalties professionals a la Seguretat Social (CEPROSS), el 2022 a les Illes Balears s'hi van comunicar 405 parts de malalties professionals, 74 parts més que el 2021; 148, van ser d'homes i 257 de dones. La majoria van ser sense baixa, 233 parts, per 182 amb baixa. Les causades per agents físics van ser 353 parts comunicats, el 87,2 % del total de comunicacions, i van donar lloc a 165 baixes (64 d'homes i 101 dones), i el segon col·lectiu més freqüent és el del grup 5 de la classificació de les malalties professionals, referit a les malalties de la pell amb 28 parts comunicats.

3.2.2.2. Les prestacions de naixement i cura del menor i altres prestacions

L'import anual abonat el 2022 a les prestacions per naixement i cura del menor, risc per embaràs i per lactància va ascendir a 104.209.706 euros, un 4,7 % més que el 2021, 86.159.582 euros per les entitats gestores (INSS i ISM) i 18.050.124 euros per les MCSS. El 2022 les entitats gestores van reconèixer als beneficiaris 12.534 prestacions per naixement i cura del menor (NCM): 5.958 al primer progenitor i 6.576 al segon progenitor. La durada mitjana de les prestacions en el cas de maternitat biològica contributiva va ser de 107,6 dies.

Quant a les prestacions per risc per embaràs, hi va haver 2.438 processos iniciats, amb una durada mitjana dels processos

tancats de 79,3 dies, i 2.434 s'han gestionat per les MCSS. També van gestionar onze prestacions per risc durant la lactància natural obertes el 2022, amb una durada mitjana en els processos finalitzats de 143,5 dies, i 176 prestacions per cura de menors afectats per càncer o malaltia greu iniciades el 2022, amb una durada mitjana dels processos tancats de 451 dies.

3.2.2.3. Les prestacions de protecció familiar

Les prestacions familiars per fill a càrrec (PF) es van abonar en la nòmina semestral de desembre de 2022, amb un import global de 2.611.682 euros corresponents a 6.058 persones beneficiàries i 9.410 causants.

Quant a les assignacions per fill o menor acollit a càrrec amb discapacitat, amb 18 anys o més, en la nòmina mensual de desembre d'1.563.896 euros figuraven 3.129 causants i 3.095 persones beneficiàries. Pel que fa a les prestacions familiars de pagament únic, el 2022 hi va haver 247 prestacions familiars a famílies nombroses, 53 a famílies monoparentals i dues a mares discapacitades.

3.2.2.4. L'ingrés mínim vital el 2022 a les Illes balears

A les Illes Balears, les dades acumulades d'altes inicials de prestacions d'ingrés mínim vital (IMV) que han figurat en nòmina de juny de 2020 a desembre de 2022 mostren que la protecció ha assolit 7.192 llars perceptores, en les quals viuen 19.770 persones beneficiàries (10.954 adultes i 8.816 menors). El 2022, en l'àmbit nacional, hi va haver 549.670 perceptors, 365.947 dones i 183.723 homes, i la protecció de l'IMV va arribar a 1.542.675 beneficiaris.

A les Illes Balears, el 59,5 % dels titulars de prestacions i el 54,4 % dels beneficiaris són dones, 4.280 titulars i 10.754 beneficiàries i hi ha 2.912 homes titulars i 9.191 beneficiaris de la prestació. Els menors d'edat representen el 44,6 % del total de beneficiaris i la seva presència es registra en el 59,2 % de les llars receptores de la prestació.

El complement d'ajuda per a la infància (CAPI) que va entrar en vigor al gener de 2022 estableix prestacions mensuals integrades a l'IMV de 100 euros més, 70 euros o 50 euros, per a menors de 18 anys segons l'edat, i la perceben a les Illes Balears 3.813 menors (305.460 a escala estatal).

Dels 14 diferents tipus de llars dels titulars que han rebut la prestació econòmica de l'IMV, destaquen 2.388 prestacions per a llars amb un adult, 1.130 per a llars amb dos adults i més de dos menors, 909 prestacions per a llars amb un adult i un menor i 849 prestacions per a llars amb dos adults i dos menors.

Igual que les pensions mínimes i les pensions no contributives, l'IMV el 2022 va tenir una revaloració del 3 %, mig punt més que la revaloració de les pensions contributives. És ressenyable que a 2022 figuraven onze entitats en el registre de mediadors socials, que és un sistema per permetre que treballadors socials del tercer sector d'acció social puguin acreditar algunes condicions necessàries per poder rebre l'IMV i Creu Roja Espanyola i Càritas

Diocesana, amb gran implantació a les Illes Balears, van ser les dues primeres entitats a inscriure-s'hi. El 2022 s'ha regulat el segell d'inclusió social (RD 636/2022, de 26 de juliol) com a distintiu públic de l'AGE i també la compatibilitat de l'IMV amb els ingressos de rendes del treball o de l'activitat econòmica per compte propi per millorar les oportunitats reals d'inclusió social i laboral de les persones beneficiàries (RD 789/2022, de 27 de setembre, que va entrar en vigor l'1 de gener de 2023).

Finalment, cal assenyalar que l'Ordre ISM1055/2022, de 31 d'octubre, sobre la fita 319 del PRTR, preveu un pla de reordenació i simplificació de les prestacions econòmiques no contributives d'AGE que s'ha de centrar en l'IMV, CAPI, PNC i diverses prestacions familiars. El suport tècnic del sistema d'informació de la targeta social digital (TSD) serà fonamental. El 8 de setembre de 2021 es va subscriure el conveni entre l'INSS i la CAIB per a impuls i consolidació de la TSD.

3.3. El pressupost de despeses i la informació economicofinancera dels ingressos de les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social (MCSS)

La despesa en prestacions contributives de les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social (MCSS) el 2022 a les Illes Balears va ascendir a 235.431.307 euros, un 31,9 % menys que el 2021. Si es tenen en compte, a més de les prestacions, les transferències a la Seguretat Social, el pressupost total de despeses per transferències corrents en el capítol 4 del pressupost de les MCSS a les Illes Balears va ser de 312.519.000 euros, un 25,4 % menys que els 419.041.537 euros que van assolir el 2021.

El 85,8 % de la despesa en prestacions de les MCSS correspon a IT, 201.970.938 euros amb un creixement interanual de l'11,2 %. En concepte de maternitat, paternitat, risc d'embaràs i lactància, es van abonar 18.050.124 euros, per altres prestacions i indemnitzacions 13,3 milions, que contrasten amb els 146,8 milions del 2021. A més, es van abonar 1.469.789 euros en prestacions i lliuraments únics, 59.162 euros en prestacions socials, 586.513 euros en farmàcia i 5.215 euros en ajudes genèriques a famílies en institucions sense ànim de lucre.

Pel que fa als ingressos per cotitzacions socials, el 2022 van ser 345.909.623,7 euros, la qual cosa suposa un 23,8 % més que el 2021. Les partides més importants corresponen als 215.532.931 euros de cotitzacions al règim d'accidents de treball i malalties professionals, un 11,8 % més que el 2021, i als 104.923.198 de cotitzacions al règim general, amb una variació interanual del 14,8 % i absoluta, de més de 34,1 milions. En cotitzacions al RETA, les MCSS van rebre 16.051.694,6 euros (-5,1 %) i al RTM, 679.548,8 euros, un 15,9 % més que el 2021.

3.4.

Les pensions no contributives de jubilació o d'invalidesa (PNC)

Les pensions no contributives de la Seguretat Social (PNC) es gestionen per la CAIB, es financen a través d'aportacions al pressupost de la Seguretat Social que figuren en el pressupost de despeses i dotacions de l'Institut de Majors i Serveis Socials (Imserso) i s'abonen per la TGSS.

L'import anual abonat el 2022 per les PNC va ascendir a 53.335.9343 euros (per les 5.399 PNC de jubilació, 34.302.316 euros i per les 2577 PNC d'invalidesa 19.033.617 euros). El 2021, per les 5.305 PNC de jubilació, l'import global anual abonat va ser de 29.554.302 euros, i per les 2.721 pensions d'invalidesa, 17.033.617 euros. Les variacions interanuals en el nombre de persones beneficiàries de PNC de jubilació va ser un d'un 1,8 % més, i en les d'invalidesa un 5,3 % menys, i a l'import anual de les nòmines, un 16,1 % més les PNC de jubilació i un 11,7 més les PNC d'invalidesa.

3.5.

Les pensions de classes passives

La Llei 22/2021, de pressupostos generals de l'Estat, per al 2022 preveu l'assumpció de la gestió de prestacions del règim de classes passives per l'INSS un cop es culmini el procés d'adaptació de la gestió administrativa, comptable, pressupostària i financera per a la gestió d'aquestes prestacions. Durant aquest període transitori, les competències les haurà d'exercir la Direcció General d'Ordenació de la Seguretat Social adscrita a la Secretaria d'Estat Seguretat Social i Pensions del Ministeri d'Inclusió Seguretat Social i Pensions.

La nòmina de desembre del 2022, amb 10.342 pensionistes de classes passives i les 10.590 pensions va ser de 39.761.860,75 euros. Hi va haver 674 altes en nòmina i 441 baixes. El creixement interanual del nombre de pensions de l'estatal va ser del 2,2 %, la variació interanual del nombre de pensionistes, un 2,3 %, i l'import abonat en la nòmina de desembre que inclou l'abonament de la paga extraordinària va ser el 8,4 %,

L'import anual abonat el 2022 en concepte de pensions de classes passives ha estat de 255.986.909 euros, que suposa una variació interanual del 0,6 %. En aquest règim, la revaloració d'aquestes pensions i els incentius a l'allargament de l'edat de jubilació s'efectua també d'acord amb la Llei 21/2021, de garantia del poder adquisitiu de les pensions i d'altres mesures de reforç de la sostenibilitat financera de la Seguretat Social, que modifica el text de la Llei de classes passives a aquests efectes.

3.6.

Les prestacions per desocupació que gestiona el Servei d'Ocupació Pública Estatal (SEPE)

Al pagament de les prestacions econòmiques per a la protecció de la contingència d'atur que es gestionen pel SEPE, es

van destinar a les Illes Balears el 2022, 750.734.394 euros, 527.786.710 euros en concepte de prestacions econòmiques per desocupació i 222.947.683 euros en les corresponents cotitzacions a la Seguretat Social durant la percepció d'aquestes prestacions. El 2021 la despesa conjunta de prestacions i les cotitzacions corresponents a aquestes havia ascendit a 1.327.892.777 euros. El 2020 es va assolir el rècord històric de prestacions econòmiques de protecció per desocupació, amb 1.630.565.485 euros, que contrasten notablement amb els 638.934.632 euros de 2019. Es posa en relleu que la despesa en prestacions per desocupació actua d'estabilitzador automàtic davant canvis del cicle econòmic, ja que augmenta quan aquest és desfavorable, com va succeir durant el 2020 i part de 2021 amb la crisi de la covid-19, i disminueix quan hi ha més creixement econòmic i de l'ocupació, com s'afirma al PRTR, component 23.

Els dos mesos amb més impacte de la protecció van ser el gener, amb 91.514 beneficiaris i una nòmina de prestacions de més de 144 milions d'euros, i el de febrer, amb 83.292 persones beneficiàries i una nòmina de prestacions d'uns 134 milions. El juny va ser el mes amb un nombre més baix de beneficiaris, 20.798, i la nòmina mensual de prestacions més baixa de l'any, 23,9 milions d'euros.

L'any 2022 la mitjana mensual de beneficiaris va ser de 42.769 persones, 29.395 perceptors de prestacions contributives (13.959 homes i 15.435 dones), 12.134 de subsidis per desocupació (5.117 homes i 7.017 dones) i 1.240 perceptors de la renda activa d'inserció (RAI) (380 homes i 860 dones).

La mitjana mensual de beneficiaris estrangeres va ser de 8.996 (3.943 de països comunitaris i 5.053 de no comunitaris), 6.858 van percebre la prestació per desocupació (3.650 homes i 3.209 dones), 1.891 el subsidi per desocupació (737 homes i 1.154 dones) i 247 la RAI (64 homes i 183 dones).

El desembre del 2022 hi va haver 79.621 beneficiaris (35.662 homes i 43.959 dones), dels quals 59.310 percebien la prestació contributiva (27.683 homes i 31.627 dones), el 6,9 % del total nacional (volum només superat per Madrid i Barcelona en aquell mes). Llavors, 19.297 persones (5.117 homes i 7.017 dones) percebien el subsidi per desocupació, la qual cosa representa un 2,7 % del conjunt estatal. Aquestes dades no són extrapolables a altres mesos de l'any. El 23,6 % de les persones beneficiàries el desembre del 2022 eren de la Unió Europea, i 10.571 d'altres països que no són de la UE.

Els trams d'edat amb més beneficiaris de la prestació contributiva el desembre del 2022 són els de 40 a 44 anys, amb 8.361 persones, seguit dels de 45 a 49 anys, amb 7.951. En els trams de 16 a 19 anys i el de 20 a 24 anys, si bé són els trams amb menor nombre de beneficiaris (3.534 en la suma de tots dos), representen el 7,7 % dels 45.646 beneficiaris a escala nacional i només la Comunitat Autònoma de Madrid se supera les Illes Balears en el nombre de prestacions contributives en aquests dos trams.

En la mitjana anual, a desembre de 2022, els 29.395 beneficiaris de la prestació contributiva a les Illes Balears representaven

el 3,8 % del conjunt nacional, només cinc províncies —Madrid, Barcelona, València, Sevilla i Alacant— tenen una mitjana de preceptors de prestació contributiva més elevada.

Pel que fa al subsidi per desocupació, els trams d'edat que més beneficiaris del subsidi per desocupació acumulen al desembre del 2022 són els de 60 anys o més, amb 4.280 perceptors; el de 55-59 anys, amb 3.072, i el de 50-54, amb 2.051. És a dir, en aquests tres trams es concentra el 48,7 % del total de beneficiaris en aquest mes.

Les Illes Balears és la província amb més beneficiaris del subsidi per desocupació en el tram 20-24 anys, amb 1.464 persones, d'un total a escala estatal de 14.727, i aquesta xifra és més del doble que Madrid i gairebé un 70 % superior a Barcelona.

De les 12.134 persones perceptores del subsidi per desocupació en la mitjana de 2022, 6.458 (2.940 homes i 3.518 dones) ho eren dins del col·lectiu dels majors de 52 anys (cotitzacions per jubilació), 2.127 (756 homes i 1.371 dones) per esgotament de la prestació contributiva d'atur; per períodes de cotització insuficient per tenir dret a la prestació contributiva, 2.966 (2.051 amb una percepció de 6 mesos, 769 de 21 mesos i 146 de tres a cinc mesos), per 196 fixos discontinus de 1.998 en l'àmbit nacional.

La mitjana anual a desembre, amb 12.134 perceptors, compassa aquests resultats i representa un 1,7 % del conjunt estatal. Creix a mesura que augmenten els trams d'edat excepte en el tram de 40 a 44 anys, que, amb 1.005 perceptors, és superior al de 45-49 anys, amb 850. Això és congruent amb el que s'esdevé amb aquests dos trams a l'àmbit nacional (661 al desembre, de 1.344 a escala estatal).

La RAI al desembre tenia 1.014 beneficiaris, 1.240 la mitjana anual (860 dones i 380 homes). Dins del col·lectiu de majors de 45 anys hi havia 99 perceptors, 283 dins del grup de violència de gènere, 152 dins del centre i quatre dins de l'apartat de violència domèstica. El tram amb més persones beneficiàries és el de 45-49 anys.

3.7. La Tresoreria General de la Seguretat Social. L'afiliació, cotització i recaptació de quotes a la Seguretat Social i el pressupost d'ingressos de la Seguretat Social a les Illes Balears el 2022

La TGSS és el servei comú de la Seguretat Social que enquadra el col·lectiu protegit a través de l'afiliació, altes i baixes de treballadors, inscripció d'empreses, proveeix de recursos el sistema mitjançant la recaptació de les cotitzacions, unifica com a caixa única de la Seguretat Social tots els recursos pressupostaris i extrapressupostaris del sistema i paga totes les prestacions de la Seguretat Social.

3.7.1. El pressupost d'ingressos de la Seguretat Social al tancament provisional de desembre 2022

A la fi de desembre de 2022 en el pressupost d'ingressos de la TGSS a les Illes Balears es van comptabilitzar 3.119.903.609,7 euros, dels quals el 99,2 % correspon a cotitzacions socials, amb un import de 3.095.965.677 euros i una variació interanual del 5,49 % (2.934.797.845 euros el 2021).

L'apartat més important d'aquests ingressos són les cotitzacions socials d'empreses i dels treballadors ocupats, que van ascendir en el pressupost de la TGSS a 2.838.395.981 euros, amb un creixement interanual de l'11,72 % (2.421.107.836 euros el 2021) i, en segon lloc, els 257.569.696 euros a cotitzacions de perceptors de prestacions per desocupació i per bonificacions de foment d'ocupació un 49,9 % menys que els 513.690.009 euros del 2021.

En l'àmbit nacional, al pressupost d'ingressos de la Seguretat Social, després de les cotitzacions socials, la partida més rellevant, en aplicació del principi de separació de fonts de finançament de la Seguretat Social, correspon a les transferències corrents de l'Estat.

La recaptació al règim general va ser de 2.548.517.069 euros, un 11,96 % més que el 2021; al RETA, 275.677.893 euros, un 0,55 % menys que el 2021; al règim especial de treballadors de la mar, 12,9 milions d'euros (11.613 644 el 2021), i 1.257.724 al règim d'accidents de treball i malalties professionals, un 18,5 % més que el 2021.

3.7.2. Les persones afiliades en alta laboral el 2022

Els 454.569 treballadors en alta a 30 de desembre de 2022 (244.364 dones i 210.205 dones) posen en relleu el manteniment d'un important nivell d'activitat, en aquest mes, que s'ha reflectit en 17.013 altes més que al desembre de 2021. El juliol, amb 608.129 persones en alta, ofereix el resultat mensual més elevat de la sèrie històrica i els mesos de maig a setembre de 2022, amb més de 575.000 persones treballant, han superat àmpliament el rècord de 2021, que es va produir al juliol, amb 551.801 treballadors. De fet, és la primera vegada de la sèrie històrica que es comptabilitzen més de 500.000 afiliats en alta laboral durant set mesos, d'abril a octubre.

La mitjana anual de 528.093 treballadors en alta a les Illes Balears el 2022 és un creixement interanual de l'11,1 % amb relació al 2021, i una variació interanual de 50.783 més que les 477.300 persones en alta laboral en la mitjana de 2021. El 53,2 % són homes (281.088), 25.927 més que el 2021, i el 46,8 % són dones (246.995), 24.857 més que el 2021.

Si el 2021 a les Illes Balears el percentatge de la mitjana anual d'afiliacions de dones va suposar el 46,4 % del total d'afiliacions, l'increment fins al 46,8 % de 2022 ha permès reduir el diferencial amb la mitjana estatal del -0,2 % el 2021 al -0,1 % el 2022.

Al règim general, el 2022 a les Illes Balears, sense incloure els treballadors per compte d'altri del sistema especial agrari ni les afiliacions en alta del sistema especial

d'empleats de llar, hi va haver una mitjana de 415.984 treballadors en alta (203.257 dones, el 48,9 % del total, i 212.727 homes, el 51,1 %). Això suposa una variació absoluta interanual de 47.777 treballadors més amb relació a la mitjana de 368.207 persones en alta que hi va haver el 2021.

El creixement interanual en el règim general el 2022 a les Illes Balears del percentatge de les treballadores ha estat del 13,2 %, i un 12,8 % el dels homes. Al sistema especial agrari, hi va haver de mitjana de 2.580 afiliacions de persones treballant per compte d'altri (220 homes i 380 dones), i en el sistema especial d'empleats de la llar, 9.477 treballadors (409 homes i 8.068 dones).

Al desembre de 2022, el nombre més gran de treballadors en alta en el RG i en RETA s'ha registrat en el comerç a l'engròs i al detall reparació de vehicles, amb 75.510 persones —57.975 en el RG i 17.535 en RETA—; en la construcció amb 59.257 persones afiliades en alta (42.107 en RG i 17.150 en RETA), i en l'hostaleria, amb 52.423 persones (40.878 en el règim general i 11.545 en el règim d'autònoms).

Les afiliacions mitjanes dels estrangers al desembre de 2022 ha estat de 86.170 persones i representa el 18,8 % de la mitjana del total de persones en alta laboral en aquest mes (458.020), el 3,5 % del total nacional, i és un 6,7 % més elevada que la mitjana estatal (12,1 %). El 59 % dels treballadors en alta estrangers són homes, 50.808, i el 41 %, dones (35.362). A les Illes Balears, la variació mensual de treballadors estrangers en alta ha estat al desembre de 5.059 persones, un 5,5 %, i la interanual, un 9,32 % (superior a la mitjana nacional, de 8,41 %).

Les 38.183 empreses en alta al desembre de 2022, amb un total global de 325.180 treballadors cotitzant al règim general, eren un 1,9 % més que les 37.454 empreses en alta al desembre de 2021.

Dels 325.180 treballadors cotitzants al règim general (170.765 homes i 154.415 dones), 291.200 tenien contracte indefinit, i 33.980, contracte temporal. Amb un 89,6 % de contractació indefinida, les Illes Balears assoleixen al desembre de 2022 el percentatge més alt en aquest tipus de contractació, pel 86 % de la mitjana estatal. Per la seva banda, el desembre de 2022 la contractació temporal a les Illes Balears, amb un 10,4 % (un 8,4 % homes i un 12,8 % dones), representa el percentatge més baix de totes les comunitats autònomes, 3,6 punts per sota de la mitjana nacional, 14 % (un 11,8 % homes i un 16,4 % dones).

Els treballadors cotitzants a les Illes Balears suposen un 2,2 % del total estatal, tant en dones com en homes, i la cotització de treballadors i treballadores en alta amb tipus de contracte indefinit suposa el 2,3 % del total nacional de cotitzants. El desembre de 2022 a les Illes Balears, un 74,1 % dels treballadors cotitzants (79,8 % homes i 67,8 % dones) tenia contractes a temps complet (un 73,3 % a escala estatal), el 15,7 % a temps parcial (majoritàriament les dones, un 22,3 %, per un 9,7 % dels homes) i el 10,3 % de fix discontinu (9,9 % dones i 10,6 homes), un 2,9 % més que la mitjana nacional.

Quadre III-3.3. Bases mitjanes de cotització a les Illes Balears i Espanya, per sexe i mesos (2022)

	Illes Balears		Total Espanya	
	Homes	Dones	Homes	Dones
gener	1.901,99 €	2.051,37 €	2.128,03 €	1.822,64 €
febrer	1.884,06 €	2.010,90 €	2.113,14 €	1.818,75 €
març	1.849,94 €	2.015,98 €	2.138,02 €	1.825,98 €
abril	1.822,48 €	1.987,52 €	2.129,01 €	1.822,63 €
maig	1.877,06 €	2.044,43 €	2.138,68 €	1.826,37 €
juny	1.883,87 €	2.047,39 €	2.122,26 €	1.813,71 €
juliol	1.912,89 €	2.075,69 €	2.142,17 €	1.852,85 €
agost	1.941,37 €	2.101,70 €	2.153,66 €	1.867,31 €
setembre	1.914,16 €	2.069,07 €	2.134,81 €	1.827,13 €
octubre	1.906,28 €	2.067,77 €	2.167,35 €	1.850,62 €
novembre	1.873,68 €	2.034,77 €	2.169,91 €	1.856,93 €
desembre	1.974,78 €	2.129,97 €	2.197,49 €	1.886,43 €

Font: Seguretat Social

3.7.3. Les bases mitjanes de cotització

La base mitjana de cotització al desembre de 2022 al règim general a les Illes Balears va ser de 2.056 euros, superior en un 0,4 % a la base mitjana de cotització a l'àmbit nacional, que va ser 2.047 euros. Al costat de les Illes Balears, només nou províncies i la ciutat autònoma de Ceuta tenien aquest mes bases mitjanes de cotització més altes que la mitjana estatal. A més de desembre de 2022, al maig i a l'agost, també a les Illes Balears s'ha superat la mitjana de les bases de cotització a escala nacional.

La mitjana de les bases de cotització mitjanes mensuals a les Illes Balears de 2022 supera la mitjana estatal, al mes de desembre, el tercer mes amb menys afiliats en alta laboral de l'any, al maig, agost i setembre, en què la seva incidència és més gran per l'elevat nombre de treballadors en alta en aquests mesos.

El creixement interanual de les bases mitjanes de cotització al desembre en relació amb el 2021 ha estat un 3,8 %, un 8,9 % si es compara amb el 2019 i un 11,3 % si es compara amb el 2018 (vegeu el quadre III-3.3).

La mitjana mensual de les bases de cotització de les dones al règim general a les Illes Balears el 2022 és superior a la mitjana de les bases de cotització de dones a l'àmbit estatal en els onze mesos de l'any diferents d'abril, mes en què la mitjana nacional s'equipara a la mitjana a les Illes

Balears. La mitjana de les bases de cotització de les dones al desembre de 2022 ha estat de 1.974,8 euros i de 2.130 euros les dels homes, una bretxa en les bases de cotització de les dones en relació amb les dels homes del 7,86 %, molt inferior al 16,5 % de la mitjana nacional. La reducció de la bretxa a les Illes Balears en el període de 2018-2022 ha estat de 2,4 punts percentuals, i a escala estatal, de 2,8 punts, la qual cosa reflecteix una tendència cap a una major igualtat i reducció de les diferències en les bases de cotització mitjanes de les dones en relació amb les bases de cotització mitjanes dels homes.

Quant al RETA, cal assenyalar que dels 101.153 afiliats per compte propi (100.665 en RETA), que representen el 3 % del total estatal, 58.457 autònoms són persones físiques i representen el 2,9 % del total a l'àmbit estatal. El 90,7 % —concretament, 53.016— al setembre de 2022 cotitzen per la base mínima de cotització, el percentatge més elevat de totes les comunitats autònomes (el 85,3 % a l'àmbit estatal). A aquesta situació pretén donar resposta, en compliment de les recomanacions quarta i cinquena del Pacte de Toledo de 2020 i del PRTR, el Reial decret llei 13/2022, de 26 de juliol, que estableix un nou sistema de cotització per als treballadors per compte propi o autònoms i es millora la protecció per cessament d'activitat.

4

SALUT, QUALITAT DE VIDA I SERVEIS SANITARIS

4.1. INTRODUCCIÓ

Al llarg d'aquest capítol hem volgut conjugar aspectes sobre com es configura l'organització sanitària de les Illes Balears en matèria d'infraestructures, tecnologia i professionals, i indicadors de resultats de salut, tant quantitatius com qualitatius. De fet, consideram aquests darrers més significatius per elaborar una imatge del sistema sanitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i el seu estat de salut, en alguns casos en comparació amb la resta de l'Estat, com és el cas dels indicadors clau del sistema nacional de salut (SNS). En aquesta edició, no es poden mostrar les dades de l'activitat d'atenció especialitzada, perquè no s'han pogut actualitzar, i s'hi inclouen nou recomanacions.

4.2. RECURSOS

4.2.1. ESTRUCTURES, CENTRES, SERVEIS I ESTABLIMENTS

Són competència de la Conselleria de Salut i Consum les diferents autoritzacions sanitàries, tant de funcionament com de modificació, referents als centres, serveis i establiments sanitaris a la nostra comunitat autònoma.

Segons les dades del registre de centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears —replicats en el registre nacional de centres—, en l'actualitat hi ha 3.443 recursos sanitaris autoritzats (vegeu el quadre III 4.1).

4.2.2. CENTRES HOSPITALARIS

Les Balears disposen de 25 hospitals, dels quals 10 (un 40 %) són de dependència pública i 15 (un 60 %) de titularitat privada (vegeu el quadre III-4.2).

El nombre d'hospitals públics no s'ha modificat en els darrers anys. L'IB-Salut gestiona actualment deu hospitals (set d'aguts, dos de mitjana i llarga estada i un psiquiàtric). La mútua d'accidents de treball gestiona una clínica de 40 llits.

La xarxa privada gestiona 1.416 llits i atenen bàsicament pacients aguts. Els 14 hospitals privats suposen el 35,9 % de l'oferta de llits de les Balears.

Per illes, Mallorca concentra 19 hospitals, 12 dels quals són a la capital; Menorca té tres hospitals autoritzats; Eivissa en té dos, i Formentera té un hospital públic.

Quadre III-4.1. Centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears (2022)

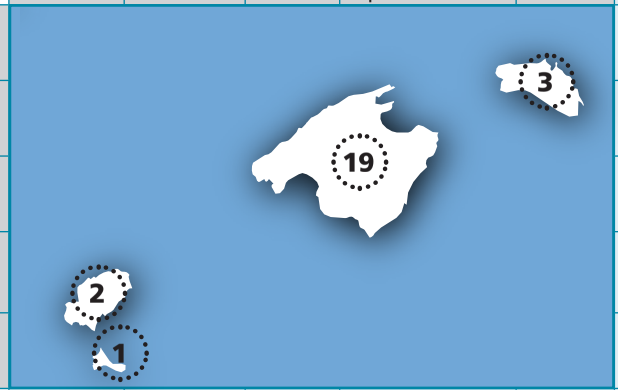
		Tipus de centre, servei, establiment	Autoritzats	Per illes				Per titularitat	
				Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Públic	Privat
Biobancs	B.1	Biobancs de tumors	1	1	0	0	0	1	
	B.2	Altres biobancs	3	3	0	0	0	1	2
Centres amb internamet (hospitals)	C.1.1	Hospitals generals	19	13	3	2	1	7	12
	C.1.2	Hospitals especialitzats	1	0	0	1	0	1	
	C.1.3	Hospitals de mitja i llarga estada	5	5	0	0	0	2	3
	C.1.4	Hospitals de salut mental i tractament de toxicomanies	1	1	0	0	0	1	
Centres ambulatoris	C.2.1	Consultes mèdiques	207	150	20	36	1		207
	C.2.2	Consultes d'altres professionals sanitaris	320	258	37	23	2		320
	C.2.3.1	Centres de salut	54	42	5	6	1	54	
	C.2.3.2	Unitats bàsiques de salut	99	83	6	10	0	99	
	C.2.4	Centres polivalents	296	223	19	51	3		296
	C.2.5.1	Clíniques dentals	467	373	33	59	2		467
	C.2.5.10	Centres de reconeixements	75	60	7	7	1		75
	C.2.5.2	Centres de reproducció humana assistida	7	5	1	1	0		7
	C.2.5.3	Centres d'interrupció voluntària de l'embaràs	3	3	0	0	0		3
	C.2.5.5	Centres de diàlisi	7	7	0	0	0		7
	C.2.5.6.1	Centres de diagnòstic per la imatge	18	16	1	1	0		18
	C.2.5.6.2	Laboratori d'anàlisis clíniques	43	32	4	7	0		43
	C.2.5.7	Unitats mòbils d'assistència sanitària	21	17	1	2	1		21
	C.2.5.8	Centres de transfusió	3	1	1	1	0	3	
	C.2.5.9	Bancs de teixits	1	1	0	0	0	1	
	C.2.5.90.1	Mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social (MATMPSS)	25	16	4	5	0	25	
	C.2.5.90.2	Centres especialitzats en medicina estètica	39	35	0	4	0		39
	C.2.5.90.3	Centres especialitzats en fisioteràpia i rehabilitació	53	35	8	10	0		53
	C.2.5.90.4	Altres centres especialitzats	232	176	25	27	4	2	230
	C.2.90.1	Proveïdors d'assistència sanitària domiciliària	256	190	27	38	1		256
	C.2.90.2	Altres proveïdors d'assistència sanitària	6	4	1	1	0		6

continua

		Tipus de centre, servei, establiment	Autoritzats	Per illes				Per titularitat	
				Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Públic	Privat
Serveis sanitaris en una organització no sanitària	C.3.1	Serveis sanitaris a empreses de prevenció de riscs laborals	81	63	10	7	1	5	76
	C.3.2	Serveis sanitaris en centres sociosanitaris	24	21	0	3	0	7	17
	C.3.3	Serveis sanitaris en centres ludicoesportius i balnearis	8	7	1	0	0		8
	C.3.4	Serveis sanitaris en centres penitenciaris	4	2	1	1	0	4	
	C.3.5	Serveis sanitaris en centres d'atenció a drogodependències/ addiccions	16	12	2	2	0	11	5
	C.3.6	Serveis sanitaris a empreses	1	1	0	0	0		1
	C.3.7	Altres serveis sanitaris integrats en una organització no sanitària	62	56	3	3	0	3	59
Establiments	E.3	Òptiques	170	140	17	12	1		170
	E.4	Ortopèdies	19	16	2	1	0		19
	E.5	Establiments d'audiopròtesis	84	61	**14**	8	1		84
AMB	AMB	Ambulàncies	270	179	34	53	4	65	205
FAR	FAR	Farmàcies	442	356	**40**	42	4		442
TOTAL			**3.443**	**2.664**	**327**	**424**	**28**	**292**	**3.151**

Font: Registre de centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears i registre nacional 2022

Quadre III-4.2. Hospitals a les Illes Balears (2022)

			Dependència patrimonial							
			Seguretat Social	Comunitat Autònoma	Consell	Mútues d'accidents de treball i malalties professionals	Privats	Total hospitals	Total llits hospitalaris	% de llits instal·lats
Dependència funcional	IB-Salut	Sistema Nacional de Salut						7	2.253	57,1
		Comunitat Autònoma						3	341	8,6
		Consell						0	0	0,0
	Privats	Mútues d'accidents de treball i malalties professionals						1	40	1,0
		Privats						14	1.416	35,9
		Total hospitals	4	4	2	1	14	25		
		Llits hospitalaris	1.925	434	235	40	1.416		4.050	
		% de llits instal·lats	48,8	11,0	6,0	1,0	35,9			100

Font: Elaboració pròpia a partir del CNH 2023 i del Registre de centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears 2022

Nota: El Consell d'Eivissa té a càrrec seu un hospital residència que és al Catàleg de residències per a gent gran.

4.2.3. Alta tecnologia i finalitat assistencial

Avui dia, hi ha 4.050 llits hospitalaris instal·lats als 25 centres amb internament autoritzats. La finalitat assistencial dels hospitals públics bàsicament és d'atenció general, amb 2.253 llits, als quals cal afegir 193 llits en centres de mitjana i llarga estada a Mallorca i l'hospital psiquiàtric, amb 148.

La finalitat assistencial dels centres privats també és de tipus general o medicoquirúrgica, perquè la major part del seu pressupost assistencial es destina a aquesta activitat.

La dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les Illes Balears és de 479 equips, dels quals 354 (72,5 %) pertanyen al sistema públic i 134 (27,4 %) a la xarxa privada (vegeu els quadres III-4.3 i III-4.4).

Quadre III-4.3. Dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les Illes Balears per finalitat assistencial i dependència (2022)

	Total	Públics	Privats	% públic
Llits instal·lats	**4.050**	**2.634**	**1.416**	**65,0**
Alta tecnologia	**488**	**354**	**134**	**72,5**
ALI	4	3	1	75,0
ASD	8	3	5	37,5
BRA	2	1	1	50,0
DO	12	4	8	33,3
DIAL	191	152	39	20,4
TAC	24	13	11	45,8
PET	2	1	1	50,0
RM	28	11	17	60,7
GAM	3	2	1	33,3
LIT	5	1	4	80,0
MAMOS	22	11	11	50,0
NEU	4	2	2	50,0
SPECT	4	2	2	50,0
RVMI	170	144	26	84,7
HEM	9	4	5	44,4

Font: Elaboració pròpia a partir del CNH 2023

ALI (accelerador de partícules), ASD (angiografia per sostracció digital), BRA (equips de braquiteràpia, DO (densitòmetres ossis), DIAL (equips d'hemodiàlisi), TAC (tomografia axial computeritzada), PET (tomografia per emissió de positrons), RM (ressonància magnètica), GAM (càmera gamma), LIT (litotrícia extracorpòria per ones de xoc), MAMOS (mamògraf), NEU (neuronavegador), SPECT (tomografia per emissió de fotons), RVMI (respiradors de ventilació mecànica invasiva, HEM (sales d'hemodinàmica).

Quadre III-4.4. Dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les Illes Balears per finalitat assistencial i dependència (2022)

	Nom	Municipi	Llits instal·lats	Finalitat assistencial	Concert	TAC	RM	GAM	HEM
Públics	Hospital General de Mallorca	Palma	87	Geriatria i/o llarga estada	S				
	Hospital Psiquiàtric	Palma	148	Psiquiàtric	S				
	Hospital Joan March	Bunyola	106	Geriatria i/o llarga estada	S				
	Hospital Can Misses	Eivissa	382	General	N	1	1		1
	Hospital de Manacor	Manacor	224	General	N	2	1		
	Hospital Son Llàtzer	Palma	423	General	N	2	2		1
	Hospital de Formentera	Formentera	13	General	N	1			
	Hospital Comarcal d'Inca	Inca	173	General	N	1	1		
	Hospital Mateu Orfila	Maó	142	General	N	1	1		
	Hospital Universitari Son Espases	Palma	896	General	N	4	4	2	2
	Clínica Mútua Balear	Palma	40	Traumatologia i/o rehabilitació	S	1	1		
Privats	Hospital de la Creu Roja Espanyola	Palma	71	Medicoquirúrgic	S		1		
	Hospital Sant Joan de Déu	Palma	200	Medicoquirúrgic	S	1	1		
	Clínica Rotger	Palma	193	General	N	1	2	1	1
	Clínica Juaneda	Palma	191	General	N	1	1		1
	Hospital Juaneda Miramar	Palma	180	General	S	1	2		1
	Policlínica Nuestra Señora del Rosario, SA	Eivissa	68	General	S	1	2		1
	Clínica Juaneda Menorca	Ciutadella de Menorca	41	General	S	1	1		
	Hospital Juaneda Muro	Muro	85	General	S	1	1		
	Clínica Juaneda Maó	Maó	15	General	N	1			
	Hospital Quirón Salud Palmaplanas	Palma	169	General	S	1	3		1
	Hospital de Llevant	Manacor	70	General	N	1	1		
	Hospital Quironsalud Son Verí	Llucmajor	34	General	N	1	1		
	Clínica Luz de Palma	Palma	19	General	N				
	Hospital Sant Joan de Déu d'Inca	Inca	80	Medicoquirúrgic	S		1		
Total			**4.050**			**24**	**28**	**3**	**9**

continua

	Nom	Municipi	Llits instal·lats	Finalitat assistencial	ASD	LIT	ALI	SPECT	PET	MAMOS
Públics	Hospital General de Mallorca	Palma	87	Geriatria i/o llarga estada						
	Hospital Psiquiàtric	Palma	148	Psiquiàtric						
	Hospital Joan March	Bunyola	106	Geriatria i/o llarga estada						
	Hospital Can Misses	Eivissa	382	General						2
	Hospital de Manacor	Manacor	224	General						2
	Hospital Son Llàtzer	Palma	423	General	1					2
	Hospital de Formentera	Formentera	13	General						1
	Hospital Comarcal d'Inca	Inca	173	General						1
	Hospital Mateu Orfila	Maó	142	General						1
	Hospital Universitari Son Espases	Palma	896	General	2	1	3	2	1	2
	Clínica Mútua Balear	Palma	40	Traumatologia i/o rehabilitació						
Privats	Hospital de la Creu Roja Espanyola	Palma	71	Medicoquirúrgic						
	Hospital Sant Joan de Déu	Palma	200	Medicoquirúrgic						1
	Clínica Rotger	Palma	193	General	1	1		1	1	1
	Clínica Juaneda	Palma	191	General	1	1				1
	Hospital Juaneda Miramar	Palma	180	General	1	1	1	1		1
	Policlínica Nuestra Señora del Rosario, SA	Eivissa	68	General	1					1
	Clínica Juaneda Menorca	Ciutadella de Menorca	41	General						1
	Hospital Juaneda Muro	Muro	85	General						1
	Clínica Juaneda Maó	Maó	15	General						1
	Hospital Quirón Salud Palmaplanas	Palma	169	General	1	1				1
	Hospital de Llevant	Manacor	70	General						1
	Hospital Quironsalud Son Verí	Llucmajor	34	General						1
	Clínica Luz de Palma	Palma	19	General						
	Hospital Sant Joan de Déu d'Inca	Inca	80	Medicoquirúrgic						
Total			**4.050**		**8**	**5**	**4**	**4**	**2**	**22**

continua

	Nom	Municipi	Llits instal·lats	Finalitat assistencial	DO	DIAL	NEU	RVMI	BRA	Total alta tecnologia
Públics	Hospital General de Mallorca	Palma	87	Geriatria i/o llarga estada						0
	Hospital Psiquiàtric	Palma	148	Psiquiàtric						0
	Hospital Joan March	Bunyola	106	Geriatria i/o llarga estada						0
	Hospital Can Misses	Eivissa	382	General	1	34				40
	Hospital de Manacor	Manacor	224	General		18				23
	Hospital Son Llàtzer	Palma	423	General	1	21	1	3		34
	Hospital de Formentera	Formentera	13	General						2
	Hospital Comarcal d'Inca	Inca	173	General		15		12		30
	Hospital Mateu Orfila	Maó	142	General	1	28				32
	Hospital Universitari Son Espases	Palma	896	General	1	36	1	129	1	191
	Clínica Mútua Balear	Palma	40	Traumatologia i/o rehabilitació						2
Privats	Hospital de la Creu Roja Espanyola	Palma	71	Medicoquirúrgic						1
	Hospital Sant Joan de Déu	Palma	200	Medicoquirúrgic						3
	Clínica Rotger	Palma	193	General	1		1			12
	Clínica Juaneda	Palma	191	General	1		1	15		23
	Hospital Juaneda Miramar	Palma	180	General	1	29			1	40
	Policlínica Nuestra Señora del Rosario, SA	Eivissa	68	General	1					7
	Clínica Juaneda Menorca	Ciutadella de Menorca	41	General	1					4
	Hospital Juaneda Muro	Muro	85	General	1			5		9
	Clínica Juaneda Maó	Maó	15	General						2
	Hospital Quirón Salud Palmaplanas	Palma	169	General	1					9
	Hospital de Llevant	Manacor	70	General	1	10		6		20
	Hospital Quironsalud Son Verí	Llucmajor	34	General						3
	Clínica Luz de Palma	Palma	19	General						0
	Hospital Sant Joan de Déu d'Inca	Inca	80	Medicoquirúrgic						1
Total			**4.050**		**12**	**191**	**4**	**170**	**2**	**488**

Font: Elaboració pròpia a partir del CNH 2023

ALI (accelerador de partícules), ASD (angiografia per sostracció digital), BRA (equips de braquiteràpia, DO (densitòmetres ossis), DIAL (equips d'hemodiàlisi), TAC (tomografia axial computeritzada), PET (tomografia per emissió de positrons), RM (ressonància magnètica), GAM (càmera gamma), LIT (litotrícia extracorpòria per ones de xoc), MAMOS (mamògraf), NEU (neuronavegador), SPECT (tomografia per emissió de fotons), RVMI (respiradors de ventilació mecànica invasiva, HEM (sales d'hemodinàmica).

4.2.4. Professionals

Als centres de salut d'atenció primària, hi treballen 2.427 professionals sanitaris (personal mèdic i d'infermeria i altres professionals). No es disposa d'informació sobre l'ocupació que es genera a la resta de centres i establiments sanitaris sense internament.

Per la seva importància crítica, des de l'any 2007 el Ministeri de Sanitat duu a terme estudis periòdics per conèixer la relació oferta-necessitat de metges especialistes a Espanya. El darrer s'ha publicat el 2022 i es titula *Oferta i necessitat de metges especialistes a Espanya (2021-2035)*. En aquest sentit, presentam l'evolució dels professionals mèdics col·legiats a les Balears i d'algunes especialitats recollides al SIAE des del 2015 (vegeu els quadres III-4.5, III-4.6 i III-4.7).

4.2.5. Activitat

Les principals dades d'activitat d'atenció especialitzada, tant d'àmbit públic com privat, estan classificades per àrees: hospitalització, assistència quirúrgica, assistència obstètrica, consultes, activitat diagnòstica, urgències i altres activitats especialitzades. Aquest any no s'han pogut actualitzar les dades i es poden consultar a les memòries dels anys anteriors.

L'activitat dels centres de salut es comença a normalitzar i baixa a dades prepandèmia, tant en nombres absoluts com pel que fa a la freqüentació. En canvi, les urgències retornen a un increment percentual d'un 3 %, tant de medicina com d'infermeria (vegeu el quadre III-4.8).

4.2.6. Modalitat de cobertura sanitària privada

L'any 2022 es comptabilitzaven 393.359 persones amb assegurança de salut privada a les Illes Balears, segons les dades mostrals del servei d'estadística Investigació Cooperativa entre Entitats Asseguradores i Fons de Pensions (ICEA), amb una penetració del 33,43 % de la població.

En els darrers cinc anys l'assegurança privada presenta una taxa de creixement anual composta de l'1,42 %. Per tipus d'assegurança de salut, els assegurats es distribueixen de la manera següent: un 85,23 % correspon a assistència sanitària, un 5,55 % pertany a assegurances de reemborsament i, finalment, un 9,22 % a subsidis i indemnitzacions (vegeu el quadre III-4.9).

Les Balears són una de les comunitats amb més penetració de l'assegurança privada per tradició històrica, ja que algunes dècades enrere l'arxipèlag tenia un dèficit important d'infraestructures sanitàries públiques. Amb els anys, s'han corregit aquestes mancances, no obstant s'ha mantingut en el temps la forta prevalença de la doble assegurança. Pràcticament, un de cada tres habitants de les Illes fa servir la sanitat privada.

La pandèmia ha estat una causa més que ha contribuït a incrementar l'assegurança privada a causa de la saturació del sistema públic. Aquest factor no ha estat exclusiu del sistema sanitari balear, sinó que també és general al territori nacional.

Quadre III-4.5. Taxa de metges i metgesses per 100.000 habitants per comunitats autònomes de col·legiació i situació laboral (2022)

	Total 2016	Total 2022	Col·legiats no jubilats	Col·legiats jubilats	Var. Total 2016-2022	Col. no jubilats: diferència taxa comunitat amb Balears	Dif. absoluta Balears amb les taxes de la comunitat
Madrid	660,65	720,77	623,74	97,03	60,12	165,56	1987
Aragó	650,64	732,76	571,37	161,39	82,12	113,19	1358
País Basc	611,83	706,59	574,42	132,17	94,76	116,24	1395
Navarra	627,77	698,65	561,93	136,72	70,88	103,75	1245
Cantàbria	602,20	672,58	547,58	125,00	70,38	89,40	1073
Astúries	604,47	714,12	548,90	165,22	109,65	90,72	1089
Castella i Lleó	589,10	676,92	522,26	154,66	87,82	64,08	769
Espanya	533,04	611,51	504,83	106,68	78,47	46,65	560
Catalunya	543,20	622,23	498,63	123,60	79,03	40,45	485
Extremadura	501,87	591,07	497,60	93,47	89,20	39,42	473
Canàries	474,86	558,45	494,64	63,81	83,59	36,46	438
Múrcia	474,49	551,58	488,87	62,72	77,09	30,69	368
Galícia	499,00	576,18	473,36	102,82	77,18	15,18	182
Com. Valenciana	495,17	571,24	471,26	99,97	76,07	13,08	157
La Rioja	515,71	600,48	473,65	126,83	84,77	15,47	186
Illes Balears	**479,63**	**530,40**	**458,18**	**72,22**	**50,77**	**0,00**	0
Andalusia	452,07	539,79	441,85	97,94	87,72	-16,33	-196
Castella-la Manxa	416,85	483,94	402,31	81,63	67,09	-55,87	-670

Font: Col·legi Oficial de Metges

Quadre III-4.6. Evolució del personal sanitari per especialitats (2015-2021)

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	Variació absoluta 2021-2015	% de variació 2021-2015
Especialitats mèdiques i personal facultatiu	Anestèsia i reanimació	136	132	139	140	148	154	168	32	23,53
	Aparell digestiu	51	52	48	52	54	58	69	18	35,29
	Cardiologia	59	62	62	67	68	70	75	16	27,12
	Neurologia	42	49	54	59	57	62	72	30	71,43
	Medicina física i rehabilitació	40	39	40	42	38	37	43	3	7,50
	La resta d'especialitats mèdiques	269	284	222	230	213	195	166	-103	-38,29
	Angiologia	7	8	9	8	10	9	10	3	42,86
	Geriatria	6	7	7	6	7	5	7	1	16,67
	Oncologia	33	34	37	38	37	41	48	15	45,45
	Pneumologia	38	40	45	43	42	45	50	12	31,58
	Medicina interna	110	113	109	117	126	129	123	13	11,82
	Endocrinologia	25	25	26	28	28	32	34	9	36,00
	Cirurgia cardíaca	10	10	11	13	10	8	9	-1	-10,00
	Cirurgia general	80	83	90	87	95	96	102	22	27,50
	Cirurgia oral i maxil·lofacial	11	12	13	13	13	14	12	1	9,09
	Cirurgia ortopèdica i traumatologia	113	123	122	130	135	127	141	28	24,78
	Cirurgia pediàtrica	9	10	9	9	9	9	9	0	0,00
	Cirurgia plàstica i reparadora	9	9	10	12	12	13	13	4	44,44
	Cirurgia toràcica	4	4	5	5	5	5	5	1	25,00
	Dermatologia medicoquirúrgica	35	35	38	40	41	36	44	9	25,71

continua

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	Variació absoluta 2021-2015	% de variació 2021-2015
Especialitats mèdiques i personal facultatiu	Neurocirurgia	11	10	9	8	7	7	8	-3	-27,27
	Ginecologia i obstetrícia	126	119	123	126	138	135	141	15	11,90
	Oftalmologia	71	71	71	61	70	66	72	1	1,41
	ORL	45	48	50	51	50	49	48	3	6,67
	Urologia	42	41	39	37	45	43	43	1	2,38
	Pediatria	137	146	155	164	168	176	191	54	39,42
	Medicina intensiva	97	99	101	108	103	116	108	11	11,34
	Psiquiatria	103	101	103	114	111	111	117	14	13,59
	Serveis centrals	204	204	265	245	244	311	310	106	51,96
	Urgències	253	268	297	292	313	319	324	71	28,06
	Farmacèutics	68	71	77	80	88	82	83	15	22,06
	Altres titulats superiors sanitaris	66	86	82	91	84	93	82	16	24,24
	Total	2.310	2.395	2.468	2.516	2.569	2.653	2.727	417	18,05
Altre personal sanitari		8.966	9.358	9.462	10.085	10.316	10.699	10.961	1995	22,25
Personal no sanitari		3.668	3.692	3.721	3.739	3.843	3.947	4.048	380	10,36
Total		**14.944**	**15.445**	**15.651**	**16.327**	**16.728**	**17.299**	**17.736**	**2792**	**18,68**

Font: Sistema d'informació d'atenció especialitzada (SIAE) 2021

Quadre III-4.7. Nombre de professionals de la medicina al sistema nacional de salut (SNS) (2021*)

	Total professionals de la medicina	Equips d'atenció primària	Altres atenció primària	Atenció hospitalària	Serveis d'urgències	Professionals de la medicina en formació especialitzada	Total professionals de la medicina per cada 1.000 habitants
Castella i Lleó	10.249	2.535	675	5.182	200	1.657	4,3
Aragó	5.558	1.162	378	2.966	108	944	4,2
Astúries	4.160	758	168	2.518	54	662	4,1
Navarra	2.714	527	236	1.321	56	574	4,1
País Basc	8.649	1.736	246	5.120	82	1.465	4
Cantàbria	2.252	455	155	1.143	31	468	3,9
Extremadura	4.083	946	336	1.984	95	722	3,9
Madrid	25.328	4.579	306	14.462	504	5.477	3,8
Múrcia	5.702	1.151	278	2.952	340	981	3,8
Galícia	9.865	2.206	562	5.491	131	1.475	3,7
Castella-la Manxa	7.433	1.611	453	3.981	168	1.220	3,6
La Rioja	1.131	256	58	610	25	182	3,6
SNS	**167.808**	**36.075**	**7.084**	**91.159**	**3.579**	**29.911**	**3,5**
Catalunya	26.753	5.727	263	15.786	411	4.566	3,5
Com. Valenciana	17.179	3.803	542	9.651	277	2.906	3,4
Illes Balears	**3.727**	**708**	**186**	**2.152**	**113**	**568**	3,1
Canàries	6.967	1.557	209	3.831	221	1.149	3,1
Andalusia	25.635	6.262	2.020	11.747	743	4.863	3
Ceuta i Melilla	423	96	13	262	20	32	2,5
% de professionals Balears/total	2,2	2,0	2,6	2,4	3,2	1,9	88,6

El nombre de metges que treballen en els equips d'atenció primària comprèn la suma de metges de família i pediatres. Any 2021. Atenció hospitalària: dades provisionals.

Nombre de professionals de la medicina que treballen en el sistema nacional de salut (SNS) en atenció primària, atenció hospitalària, serveis d'urgències i emergències (112/061) i especialistes en formació segons comunitat autònoma.

Quadre III-4.8. Activitat tota d'atenció primària a l'IB-Salut (2012-2022)

		Atenció primària										
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Medicina de família	Consultes	3.596.147	3.563.614	3.625.058	3.671.677	3.771.468	3.776.817	3.827.802	3.945.137	4.170.569	4.430.826	4.315.746
	Centre	3.563.273	3.530.395	3.592.212	3.637.316	3.737.825	3.742.500	3.791.146	3.908.191	4.138.822	4.393.331	4.274.346
	Domicili	32.874	33.219	32.846	34.361	33.643	34.317	36.656	36.946	31.747	37.495	41.400
	Freqüentació	4,07	4,04	4,06	4,06	4,11	4,06	4,06	4,06	4,19	4,37	4,17
	Cons./MF/dia	28,99	28,94	29,39	29,58	29,95	29,31	29,16	29,63	39,49	29,87	30,79
Pediatria	Consultes	662.924	658.955	655.455	658.108	665.681	647.428	651.110	626.055	640.910	724.062	675.308
	Centre	662.723	658.646	655.296	657.752	665.514	647.356	651.033	625.947	639.823	723.511	675.003
	Domicili	201	309	159	356	167	72	77	108	1.087	551	305
	Freqüentació	4,36	4,35	4,25	4,23	4,25	4,12	4,09	3,94	4,06	4,67	4,45
	Cons./Ped./dia	21,24	21,34	21,02	21,13	21,13	20,50	20,66	19,20	14,85	15,67	18,42
Infermeria	Consultes	2.562.720	2.590.780	2.652.190	2.673.633	2.841.078	2.891.344	2.916.447	2.955.204	3.283.781	4.541.150	3.606.546
	Centre	2.444.945	2.469.537	2.532.775	2.555.198	2.720.298	2.760.754	2.779.914	2.816.011	3.132.605	4.382.639	3.438.146
	Domicili	117.775	121.243	119.415	118.435	120.780	130.590	136.533	139.193	151.176	158.511	168.400
	Freqüentació	2,48	2,51	2,53	2,52	2,65	2,66	2,65	2,62	2,85	3,89	3,04
	Cons./Inf./dia	18,91	19,36	19,56	19,09	18,81	18,39	18,48	17,85	20,70	21,95	18,19

continua

		Punt d'atenció continuada (PAC) / Servei d'urgència d'atenció primària (SUAP)										
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Metge	Consultes	549.082	591.473	614.344	658.832	667.361	634.151	631.827	628.365	557.707	687.484	710.822
	Centre	540.091	580.689	600.198	640.308	646.257	612.581	610.046	607.361	522.517	660.857	685.052
	Domicili	8.991	10.784	14.146	18.524	21.104	21.570	21.781	21.004	35.190	26.627	25.770
Infermeria	Consultes	303.557	378.991	396.198	401.040	402.144	414.282	408.995	401.717	323.297	430.338	444.739
	Centre	294.641	368.846	383.801	386.663	385.689	394.816	389.168	381.998	305.141	411.443	425.984
	Domicili	8.916	10.145	12.397	14.377	16.455	19.466	19.827	19.719	18.156	18.895	18.755

Font: IB-Salut.

Quadre III-4.9. Assegurança privada a les Illes Balears (2018-2022)				
	Assegurats	Primes (€)	Població	Penetració (%)
2018	366.651	303.416.128	1.128.908	32,48%
2019	373.099	312.725.996	1.149.460	32,46%
2020	376.489	322.736.305	1.171.543	32,14%
2021	387.029	332.439.409	1.173.008	32,99%
2022	393.359	350.524.384	1.176.659	33,43%
Taxa de creixement anual composta	1,42%	2,93%	0,83%	

Font: ICEA i INE

4.2.7. Pressupost i despesa sanitària

Respecte als pressuposts inicials per comunitats autònomes (2022), les Illes Balears continuen la mateixa tendència dels últims anys, ja que és una de les comunitats que ocupen les darreres posicions (vegeu el gràfic III-4.1).

Pel que fa a la despesa sanitària pública d'Espanya (2021), a l'hora d'interpretar les dades és important tenir en compte que un 7,9 % d'aquesta despesa no es recull territorialitzada en l'estadística.

Així, la despesa sanitària pública consolidada del sector ha suposat 80.955 milions d'euros, que representen el 6,7 % del PIB. La despesa *per capita* mitjana ha estat de 1.716 euros per habitant. Aquestes dades són de la darrera publicació de l'Estadística de despesa sanitària pública 2021 del Ministeri de Sanitat (vegeu el quadre III-4.10).

En relació amb la població, el 2021 les comunitats amb més despesa sanitària pública són el País Basc (2.073 euros per habitant), el Principat d'Astúries (1.965 euros per habitant) i la Comunitat Foral de Navarra (1.941 euros per habitant).

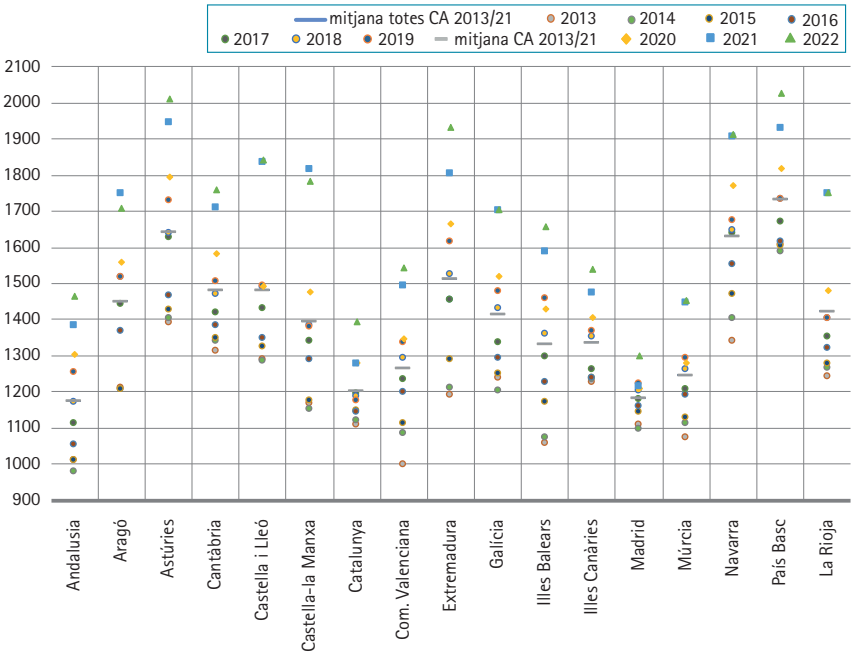
Les comunitats amb menys despesa sanitària pública són Andalusia (1.486 euros per habitant), la Comunitat de Madrid (1.536 euros per habitant) i les Illes Balears (1.644 euros per habitant).

A les Illes Balears es pot apreciar que des del 2002 fins al 2021 hi ha hagut un considerable augment (x2,9) de la despesa sanitària en els serveis hospitalaris i especialitzats (3,4), als serveis primaris de salut (3,3) i als serveis col·lectius de salut (6,8). A l'àmbit de l'assistència sanitària, la funció amb més protagonisme és la dels serveis hospitalaris i especialitzats, que representen un 65,12 % de la despesa total consolidada l'any 2021 (vegeu el quadre III-4.11).

Quant a la despesa hospitalària per habitant a les Illes Balears, el 2021 i en l'àmbit públic arriba a 1.018,20 euros, mentre que en l'àmbit privat la despesa és de 304,29 euros (vegeu el gràfic III-4.2).

Gràfic III-4.1.

Pressupostos inicials per comunitats autònomes (euros per habitat) (2013-2022*)

Font: Pressupostos inicials per habitant destinats a sanitat MS

(*) Dades de població corresponents a les xifres de població publicades per l'Institut Nacional d'Estadística.

Quadre III-4.10. Despesa sanitària pública consolidada segons la comunitat autònoma (2021)

	Milions d'euros	Percentatge sobre el PIB	Euros per habitants
País Basc	4.514	6,3%	2.073
Astúries	1.983	8,5%	1.965
Navarra	1.275	6,3%	1.941
Múrcia	2.895	9,0%	1.909
Extremadura	1.999	9,9%	1.895
Aragó	2.487	6,6%	1.894
Castella i Lleó	4.472	7,7%	1.879
Cantàbria	1.089	7,9%	1.866
Catalunya	14.017	6,1%	1.829
Castella-la Manxa	3.670	8,7%	1.793
Galícia	4.778	7,6%	1.776

continua

	Milions d'euros	Percentatge sobre el PIB	Euros per habitants
Canàries	3.890	9,1%	1.732
Espanya	**80.955**	**6,7%**	**1.716**
La Rioja	524	6,1%	1.660
Com. Valenciana	8.368	7,4%	1.656
Illes Balears	**2.005**	**6,6%**	**1.644**
Madrid	10.353	4,4%	1.536
Andalusia	12.638	7,9%	1.486

Font: Estadística de despesa sanitària pública (EGSP)

4.3. Mortalitat

4.3.1. Mortalitat general

La mortalitat general continua sent més alta en homes que en dones. Els tumors i les malalties del sistema circulatori encara són les causes de mort amb les taxes més altes. Per sexes, els tumors són més freqüents en homes i les malalties de l'aparell circulatori ho són en dones (vegeu el gràfic III-4.3).

En els darrers cinc anys, les taxes de les causes de mort es mantenen similars, excepte un augment el 2020 i el 2021 de les malalties infeccioses. Aquest increment es pot explicar per la covid-19, ja que aquesta malaltia està inclosa en el grup de les malalties infeccioses (vegeu els gràfics III-4.4 i III-4.5).

4.3.2. Mortalitat per causes externes

Així mateix, la mortalitat per causes externes és més freqüent en homes que en dones. La causa externa més freqüent en homes és el suïcidi i en dones és l'ofegament (vegeu el gràfic III-4.6). Per tant, el suïcidi en homes i l'ofegament en dones són les causes externes de mort més freqüents en els darrers cinc anys (vegeu els gràfics III-4.7 i III-4.8).

4.4. Malalties de declaració obligatòria

En el quadre III-4.12, es pot veure l'evolució de les malalties de declaració obligatòria —excepte la covid-19— en els darrers cinc anys. Es veu una disminució important en el nombre de casos de grip l'any 2021, probablement per l'efecte de la covid-19.

La quantitat d'herpes zòster continua augmentant a l'edat adulta i la de varicel·la en nins disminueix. La reducció del nombre de casos de varicel·la es pot explicar per la vacunació. El nombre d'infeccions per VIH disminueix i, per tant, també ho fa la sida.

Quadre III-4.11. Despesa sanitària pública segons classificació funcional a les Illes Balears (2022 i 2021*)

	2002	2021*	Var 2021/2002	2002 %	2021* %
Serveis hospitalaris i especialitats (inclou docència MIR hospitalària)	381.516	1.305.816	3,4	55,3	65,1
Serveis primaris de salut (inclou MIR de Medicina familiar i comunitària)	87.005	284.228	3,3	12,6	14,2
Serveis de salut pública	9.871	29.216	3,0	1,4	1,5
Serveis col·lectius de salut (Administració i recerca i formació)	10.426	70.817	6,8	1,5	3,5
Farmàcia	137.307	255.036	1,9	19,9	12,7
Trasllat, pròtesis i aparells terapèutics	12.348	16.907	1,4	1,8	0,8
Despesa de capital	51.468	43.235	0,8	7,5	2,2
TOTAL CONSOLIDAT	**689.941**	**2.005.254**	**2,9**	**100**	**100**

Font: Estadística de despesa sanitària pública (EGSP)

(*) Dades provisionals.

Gràfic III-4.2.

Despesa hospitalària per habitant (en euros) a Espanya i a les Balears per titularitat del centre (2013-2021*)

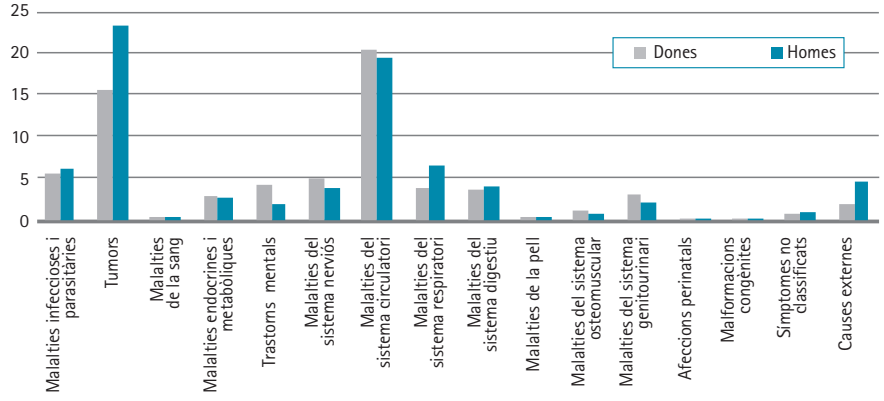

Font: Sistema d'informació d'atenció especialitzada (SIAE) 2021*

* Dades provisionals.

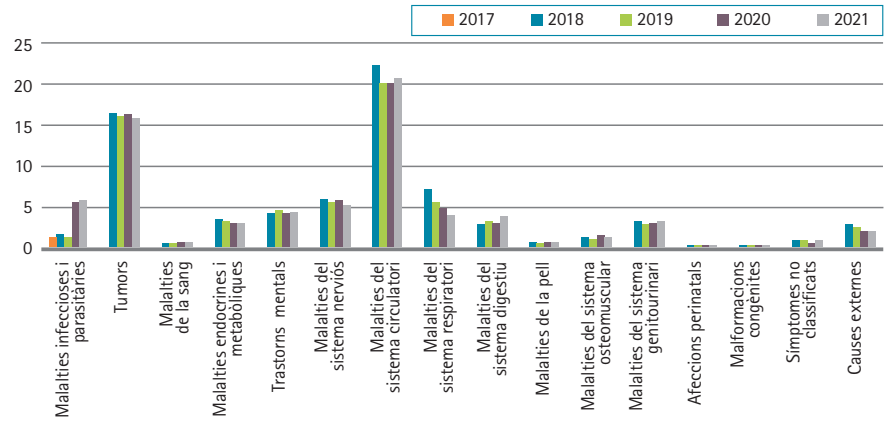
Gràfic III-4.3.

Taxes de mortalitat per causes per 10.000 h. (2021)

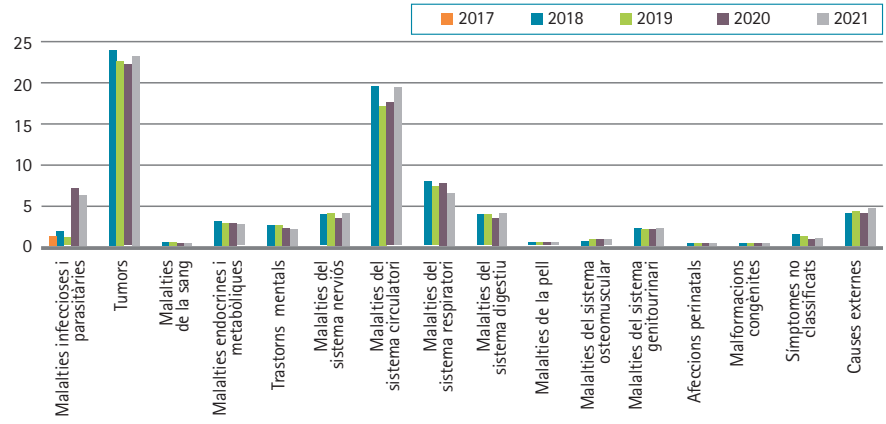
Font: Elaboració pròpia i Ibestat 2021

Gràfic III-4.4.
Causes de mort. Taxes per 10.000 dones (2017-2021)

Font: Elaboració pròpia i Ibestat 2021

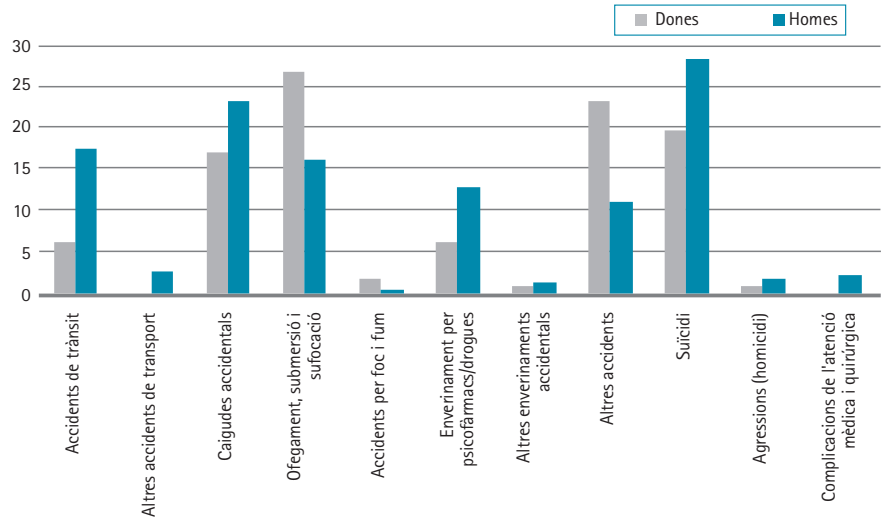
Gràfic III-4.5.
Causes de mort. Taxes per 10.000 homes (2017-2021)

Font: Elaboració pròpia i Ibestat 2021

Gràfic III-4.6.

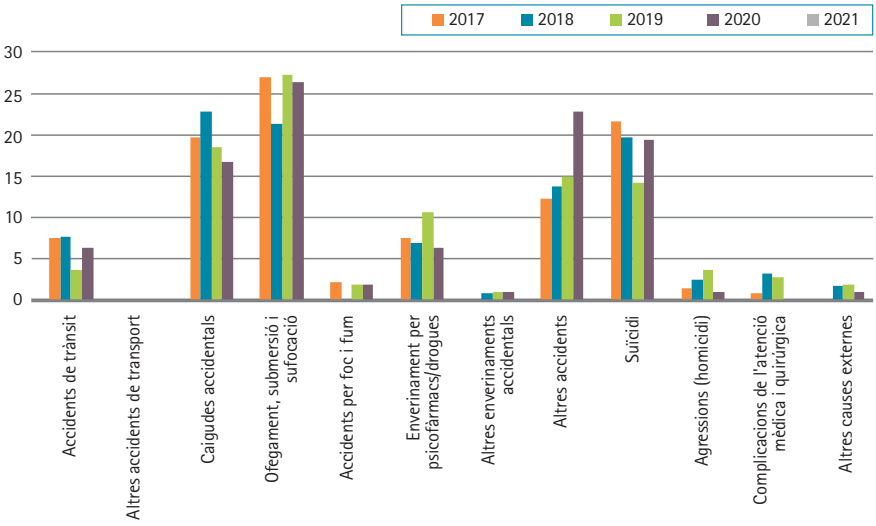
Percentatges de mortalitat per causes externes (2021)

Font: Elaboració pròpia i Ibestat 2021

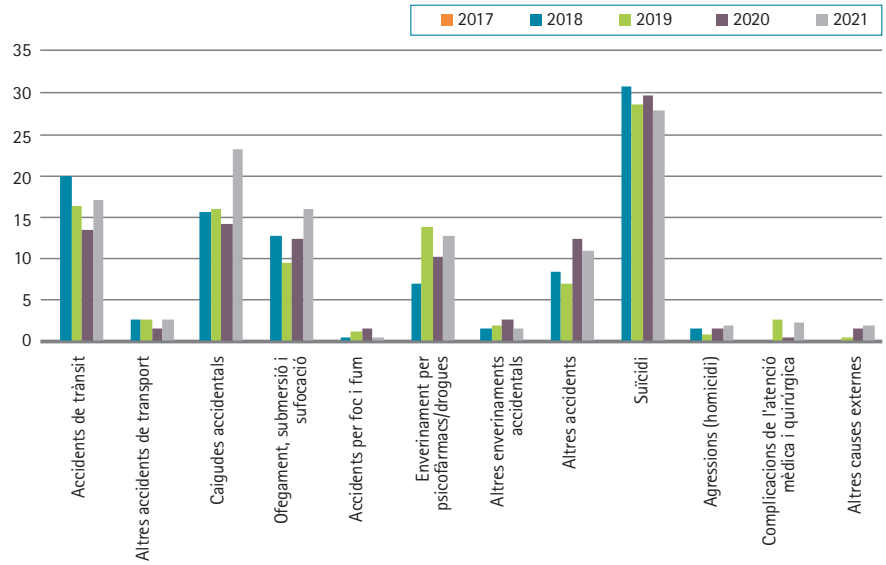
Gràfic III-4.7.

Causes externes. Percentatge de mortalitat en dones (2017-2021)

Font: Elaboració pròpia i Ibestat 2021

Gràfic III-4.8.
Causes externes. Percentatge de mortalitat en homes (2017-2021)

Font: Elaboració pròpia i Ibestat 2021

Quadre III-4.12. Malalties de declaració obligatòria (2017-2021)

	Casos				
	2017	2018	2019	2020	2021
Diarrea infecc. aguda	34.036	35.504	38.587	16.814	23.220
Grip	10.341	19.756	16.020	12.310	2.194
Varicel·la	3.517	2.772	1.833	507	384
Inf. gonocòccica	485	486	416	227	452
Sífilis	207	269	221	135	212
F. Tifoide	0	0	1	0	0
Disenteria bacil·lar	5	5	5	3	1
F. exant. mediterrània	34	42	47	22	30
F. recurrent paparres	0	0	0	0	0
M. meningocòccica	8	15	18	10	2

continua

	Casos				
	2017	2018	2019	2020	2021
M. H. Influenzae	6	10	5	4	8
Tuberculosi pulm.	89	73	65	46	52
Tuberculosi, altres	26	38	36	37	28
Tuberculosi	115	111	101	83	80
Xarampió	0	0	1	0	0
Rubèola	0	0	0	0	0
Parotiditis	160	82	117	67	20
Tos ferina	40	33	15	9	2
Hepatitis A	97	32	18	5	2
Hepatitis B	16	11	11	9	10
Hepatitis C	57	27	35	20	39
Alt. hepatitis víriques	0	0	2	0	0
Legionel·losi	112	88	72	46	75
Tètan	0	0	0	0	0
Leishmaniosi	28	26	31	22	55
Brucel·losi	0	0	0	0	2
Botulisme	0	0	0	0	0
Lepra	0	0	0	0	0
Carboncle	0	0	0	0	0
Pòlio	0	0	0	0	0
Triquinosi	0	0	0	0	0
Sífilis congènita	0	0	0	0	1
Herpes zòster	4.039	4.415	5.282	6.271	6.443
MI Str. pyogenes	1	4	0	1	0
MI Str. pneumoniae	55	107	88	46	45
Paludisme	0	0	0	0	0
E.C. Jakobs	0	1	1	1	4
VIH	165	127	118	120	110
Sida	27	23	21	14	16

Font: Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

4.5. Interrupció voluntària de l'embaràs

Les taxes d'avortament han disminuït en els darrers dos anys. Així mateix, al llarg del temps la taxa d'avortament en dones de 25 a 29 anys iguala i supera la del grup de 20 a 24 anys (vegeu el gràfic III-4.9).

4.6. Consum de tabac, alcohol i altres drogues

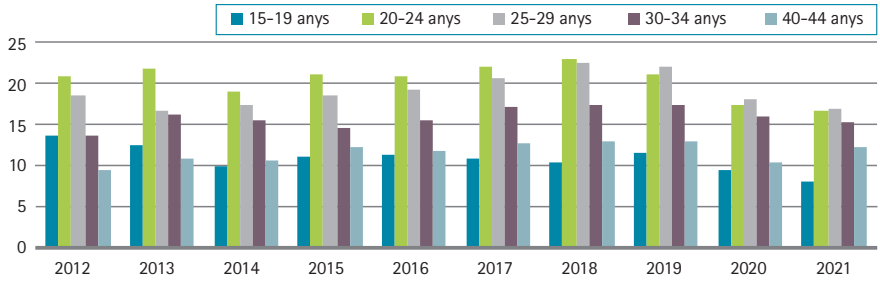
L'alcohol és la droga més consumida per ambdós sexes i té una taxa lleugerament superior en homes. Continuen el tabac, el cànnabis i els hipnosedants. La freqüència és superior en homes, excepte en hipnosedants. Respecte a l'evolució del consum d'alcohol, disminueix des de 2017. El consum de tabac també descendeix lleugerament. El consum de cànnabis es manté en els darrers cinc anys, encara que augmenta el nombre de persones que l'han consumit alguna vegada a la vida (vegeu els gràfics III-4.10, III-4.11, III-4.12 i III-4.13).

4.7. Indicadors clau del sistema nacional de salut

El sistema nacional de salut —i en termes més amplis el conjunt del sistema sanitari espanyol— disposa d'una sèrie d'indicadors per donar resposta a la necessitat d'informació sobre el funcionament i el desenvolupament del sistema. Entre aquests, hi ha un conjunt d'indicadors clau capaç de proporcionar, de manera integrada i sistemàtica, informació fonamental per al sistema sanitari públic i privat (vegeu el quadre III-4.13).

Enguany s'han afegit més indicadors i, a continuació, es resumeixen els indicadors principals de les Balears comparats amb el valor nacional.

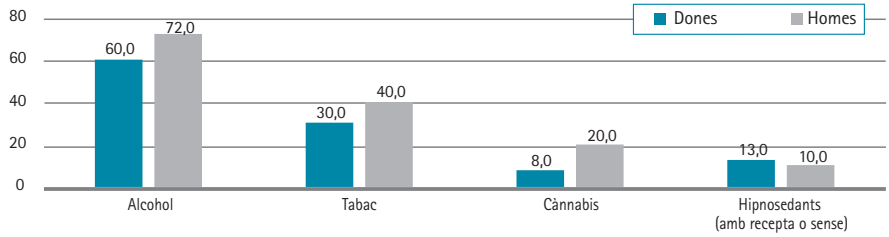
Gràfic III-4.9.
Interrupcions voluntàries de l'embaràs Taxes per 1.000 dones (2012-2021)

Font: Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

Gràfic III.4.10.

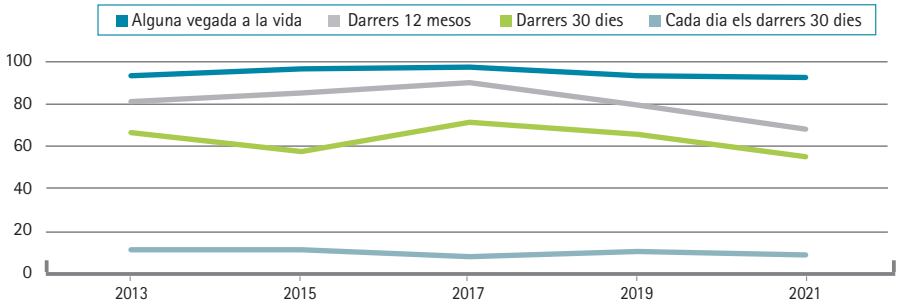
Prevalença (%) de consum de drogues en els darrers 12 mesos (2021)

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Coordinació Autonòmica d'Addiccions. EDADES 2021/2022

Gràfic III-4.11.

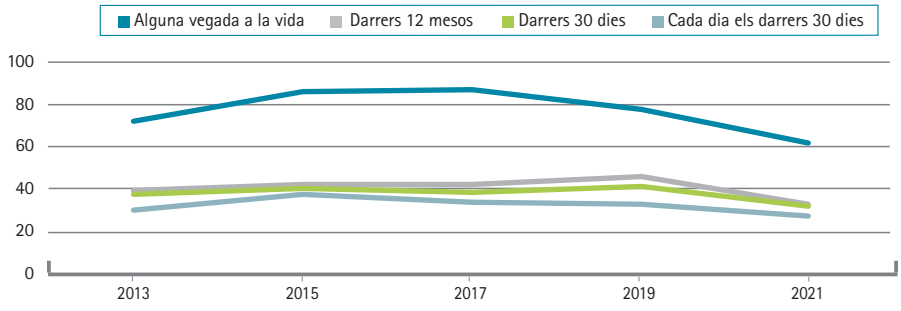
Evolució de la prevalença (%) del consum d'alcohol (2013-2021)

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Coordinació Autonòmica d'Addiccions. EDADES 2021/2022

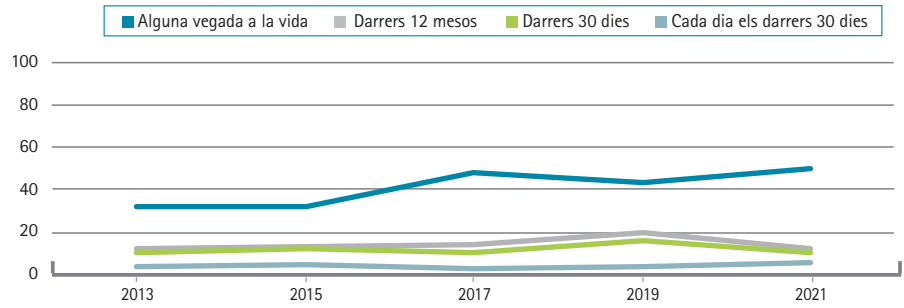
Gràfic III-4.12.

Evolució de la prevalença (%) del consum de tabac (2013-2021)

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Coordinació Autonòmica d'Addiccions. EDADES 2021/2022

Gràfic III-4.13.
Evolució de la prevalença (%) del consum de cànnabis (2013-2021)

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Coordinació Autonòmica d'Addiccions. EDADES 2021/2022

4.8.

El coneixement i la innovació biomèdica i sanitària de les Illes Balears

L'any 2022, una immensa majoria de la població sosté, respecte al 2021, que la inversió pública en R+D+I és insuficient, mentre que l'opinió sobre la capacitat innovadora de les empreses en l'entorn divideix Espanya en dos: onze comunitats autònomes augmenten la valoració de la innovació i la veuen com un fenomen positiu, mentre que set disminueixen la seva valoració. En aquest sentit, les Illes Balears destaquen i és la comunitat autònoma que més incrementa el percentatge de valoració respecte al 2021 (14 % enfront de l'augment de tan sols l'1,5 % d'Espanya).

Aquesta percepció de la població de les Illes Balears ha estat recollida en la sisena Enquesta de percepció social de la innovació a Espanya i elaborada per la Fundació COTEC el desembre del 2022. Així, apunta que, a pesar que molts dels indicadors actuals sobre les activitats d'R+D+I no són gaire esperançadors, la transformació i el canvi en aquesta comunitat és possible. Per tant, s'ha de continuar treballant i augmentant la inversió en R+D+I a les Illes Balears.

Per tot el que s'ha exposat, es considera clau reforçar els recursos adreçats a l'activitat de recerca i innovació en salut a les Illes Balears, així com les interaccions de les entitats públiques amb el sector empresarial. Destaca especialment l'oportunitat d'una major col·laboració entre el sector tecnològic i el clínic. Tot això ha quedat recollit a la nova Estratègia de recerca i innovació en salut de les Illes Balears 2023-2027, que s'ha elaborat el 2022 però que no serà fins al 2023 quan es comenci a executar. Les característiques principals d'aquesta estratègia es detallen al punt 4.8.1 d'aquesta memòria.

Quadre III-4.13. Indicadors clau del sistema nacional de salut (2022)

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/ Espanya	Any	Notes
Esperança de vida en néixer	83,1	**83,3**	0,3	1,00	2021	
Anys de vida saludable als 65 anys	17,9	**19,1**	1,2	1,07	2020	
Percentatge de població de 65 anys i més anys amb valoració positiva del seu estat de salut	50,7	**59,5**	8,9	1,18	2020	
Dificultat per a la mobilitat en 65 i més anys	41,4	**34,6**	-6,8	0,84	2020	
Prevalença registrada d'hipertensió arterial en població general	18,5	**16,4**	-2,1	0,89	2021	
Prevalença registrada de diabetis mellitus en població general	5,7	**5,0**	-0,7	0,88	2021	
Prevalença registrada de trastorns mentals en població general	15,0	**18,7**	3,6	1,24	2021	
Taxa ajustada d'hospitalització per infart agut de miocardi, per 10.000 hab.	11,6	**12,5**	0,9	1,08	2021	
Taxa ajustada d'hospitalització per malalties cerebrovasculars, per 10.000 hab.	19,6	**16,6**	-3,1	0,84	2021	
Taxa ajustada d'hospitalització per malaltia hipertensiva per 10.000 hab.	17,5	**13,6**	-3,9	0,78	2021	
Taxa ajustada d'hospitalització per diabetis mellitus per 10.000 hab.	6,2	**7,3**	1,1	1,17	2021	
Taxa de mortalitat per cardiopatia isquèmica	55,6	**46,8**	-8,8	0,84	2020	Ajustada per edat, per 100.000 hab.
Taxa de mortalitat per diabetis mellitus	20,5	**22,4**	1,9	1,09	2020	
Taxa de mortalitat per suïcidi	7,9	**7,0**	-0,9	0,89	2020	
Taxa de mortalitat prematura per càncer	119,8	**114,8**	-5,0	0,96	2020	
Índex de dependència	54,2	**46,6**	-7,6	0,86	2022	
Proporció de població de 25 a 64 anys amb nivell d'estudis de 1a etapa d'educació secundària o inferior	36,1	**35,3**	-0,8	0,98	2021	
Percentatge de població de classe social baixa	46,9	**43,4**	-3,6	0,92	2017	
Taxa de risc de pobresa (indicador AROPE)	27,8	**22,4**	-5,4	0,81	2021	

continua

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any	Notes
Prevalença de consum de tabac en població adulta	19,8	**20,5**	0,8	1,04	2020	
Prevalença d'obesitat en població infantil	10,3	**10,0**	-0,3	0,97	2017	
Percentatge de la població que declara que el soroll procedent de l'exterior del seu habitatge és molest	27,7	**34,0**	6,2	1,22	2017	
Percentatge de la població que declara escassetat de zones verdes entorn del seu habitatge	25,8	**23,6**	-2,1	0,92	2017	
Control de PAS i PAD en pacients amb registre d'hipertensió arterial	51,6	**43,7**	-7,9	0,85	2021	
Pacients amb diabetis mellitus amb hemoglobina glicosiàlia <7,5%	72,6	**69,7**	-2,9	0,96	2021	
Taxa de cesàries (hospitals SNS)	22,1	**17,2**	-4,9	0,78	2021	
Taxa d'hospitalització per complicacions agudes en pacients diabètics en el sistema nacional de salut	1,6	**1,8**	0,1	1,08	2021	
Percentatge global de reingressos en hospitals d'aguts (SNS)	7,9	**7,1**	-0,9	0,89	2021	
Percentatge de reingressos urgents psiquiàtrics (hospitals SNS)	11,5	**10,1**	-1,4	0,88	2021	
Utilització de hipolipemiants en persones de 75 i més anys sense malaltia cardiovascular	39,8	**42,3**	2,4	1,06	2021	
Utilització de benzodiazepines de vida mitjana llarga en persones de 65 i més anys	13,0	**8,9**	-4,0	0,69	2021	
Percentatge de pacients polimedicats en persones de 75 i més anys	30,0	**28,5**	-1,6	0,95	2021	
Taxa d'amputacions membre inferior en persones diabètiques (hospitals SNS)	0,1	**0,1**	0,0	1,11	2021	
Percentatge de trauma obstètric en part vaginal no instrumentat en el sistema nacional de salut	1,0	**1,0**	0,0	1,00	2021	
Prevalença total de pacients amb IRAS (infeccions relacionades amb l'assistència sanitària) en hospitals d'aguts	7,8	**10,0**	2,2	1,28	2021	
Mortalitat intrahospitalària postinfart per cada 100 altes per infart (SNS)	6,2	**4,6**	-1,6	0,74	2021	
Mortalitat intrahospitalària després de fractura de maluc per cada 100 altes per aquest diagnòstic (SNS)	4,9	**4,6**	-0,3	0,94	2021	
Valoració positiva de la coordinació entre els diferents professionals del sistema sanitari públic	42,7	**39,9**	-2,7	0,94	2022	

continua

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any	Notes
Participació en les decisions sobre el seu problema de salut i el seu tractament en atenció primària	76,0	**77,9**	1,9	1,03	2022	
Participació en les decisions sobre el seu problema de salut i el seu tractament en atenció especialitzada	65,8	**70,0**	4,2	1,06	2022	
Inaccessibilitat declarada a l'atenció dental per motius econòmics	9,3	**7,1**	-2,2	0,76	2020	
Inaccessibilitat declarada als medicaments receptats per motius econòmics (en els darrers 12 mesos)	3,1	**0,7**	-2,4	0,23	2022	
Cobertura (%) de persones majors de 64 anys vacunades enfront de la grip	69,5	**57,6**	-11,9	0,83	2021	
Percentatge de persones de 50 a 69 anys amb prova de sang oculta en femta realitzada amb la freqüència recomanada (cada 2 anys)	31,9	**8,1**	-23,8	0,25	2020	
Accessibilitat a atenció primària en 24-48 hores des de la sol·licitud de la cita	26,8	**18,0**	-8,8	0,67	2022	
Temps mitjà d'espera per a una primera consulta d'atenció especialitzada	79,4	**49,7**	-29,7	0,63	2022	
Temps mitjà d'espera (dies) per a una intervenció quirúrgica no urgent	112,9	**121,4**	8,5	1,08	2022	
Personal mèdic atenció primària per 1.000 persones assignades	0,8	**0,6**	-0,2	0,78	2021	
Personal d'infermeria en atenció primària per 1.000 persones assignades	0,7	**0,6**	-0,1	0,84	2021	
Freqüentació en medicina d'atenció primària per persona assignada/any	5,6	**4,1**	-1,5	0,72	2021	
Personal mèdic en atenció especialitzada per 1.000 hab.	2,1	**2,1**	0,0	1,00	2021	
Personal d'infermeria en atenció especialitzada per 1.000 hab.	3,9	**4,1**	0,2	1,05	2021	
Freqüentació en consultes d'atenció especialitzada (% SNS)	77,0	**50,0**	-26,9	0,65	2021	
Freqüentació registrada en hospitals de dia (% SNS)	92,0	**92,9**	0,9	1,01	2021	
Llits hospitalaris en funcionament (% SNS)	81,4	**71,9**	-9,5	0,88	2021	
Freqüentació en urgències d'atenció primària	637,0	**869,5**	232,6	1,37	2021	
Freqüentació d'urgències hospitalàries	589,4	**711,5**	122,2	1,21	2021	

continua

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/ Espanya	Any	Notes
Percentatge de cirurgia ambulatòria en l'SNS (hospitals SNS)	44,7	**37,4**	-7,2	0,84	2021	
DHD antidepressius	92,7	**90,1**	-2,5	0,97	2021	
DHD substàncies hipnòtiques i sedants	35,1	**25,4**	-9,7	0,72	2021	
DHD d'antibiòtics	13,6	**11,3**	-2,3	0,83	2021	
Despesa sanitària públic gestionat per les comunitats autònomes, per habitant protegit	1701,5	**1679,2**	-22,2	0,99	2020	
Percentatge de la despesa sanitària en atenció primària	13,9	**12,0**	-1,9	0,87	2020	
Percentatge de la despesa dedicada a concerts	8,5	**9,2**	0,7	1,09	2020	
Despesa farmacèutica per habitant i any a través de receptes mèdiques SNS en oficines de farmàcia	257,5	**217,6**	-40,0	0,84	2021	
Despesa mig anual de consum per persona en béns i serveis sanitaris (euros)	402,2	**318,8**	-83,4	0,79	2020	
Percentatge de la despesa en remuneració de personal	44,9	**47,2**	2,3	1,05	2020	

Font: Indicadors clau del sistema nacional de salut

Mentre aquesta estratègia es posa en marxa, l'any 2022 s'ha mantingut el compromís i l'aposta per l'R+D en salut. S'observa una evolució creixent tant pel que fa al personal dedicat a l'R+D en salut, al nombre i a la qualitat de les publicacions científiques, com a la quantitat de resultats susceptibles de ser transferits al sector productiu o traslladats als pacients.

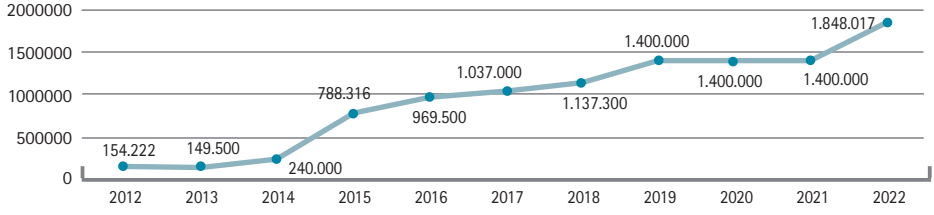
Finalment, si fem la vista enrere, observam una evolució molt positiva respecte al pressupost en R+D+I en salut de les Illes Balears. I és que en els darrers deu anys, el pressupost s'ha multiplicat per dotze (des dels 154.222 euros invertits el 2012 fins als 1.848.017 euros del 2022). A més, un dels increments més alts ha estat en el període 2021-2022 (448.017 euros) (vegeu el gràfic III-4.14).

A continuació, i igual que en l'edició anterior, els punts 4.8.2, 4.8.3 i 4.8.4 d'aquesta memòria recullen l'evolució dels principals indicadors d'R+D+I biomèdica i sanitària en tres escenaris molt diferents. Tots tres es coordinen des de la Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació de la Conselleria de Salut del Govern de les Illes Balears: l'Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (Idisba), la Biblioteca Virtual de les Illes Balears (Bibliosalut) i el Comitè d'Ètica de la Investigació amb Medicaments de les Illes Balears (CEIm-IB).

4.8.1. L'estratègia de recerca i innovació en salut de les Illes Balears 2023-2027

Aquest document serà el marc de l'R+D en salut per al pròxim període 2023-2027. Al document, s'hi estableixen set objectius, cinc eixos estratègics, deu línies d'acció i 47 accions. Amb la seva execució, s'ha de permetre orientar i consolidar l'activitat d'R+D biomèdica a les Illes Balears, així com enfortir la col·laboració entre l'àmbit de la recerca bàsica i la investigació clínica. A més, es volen fomentar actuacions en què puguin treballar conjuntament els professionals d'ambdós àmbits per, finalment, donar valor als resultats de recerca obtinguts.

Gràfic III-4.14.
Pressupost dirigit a l'R+D en salut a les Illes Balears (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia

Igualment, al document s'estableix una aposta transversal per captar i retenir talent, i fomentar l'excel·lència dels grups i les entitats dedicades a l'R+D+I, així com per la projecció internacional de l'activitat acomplida. Tot això, alineant-se amb les prioritats d'R+D biomèdiques definides en l'àmbit estatal i europeu, i d'acord amb els capacitats de l'ecosistema d'R+D en salut a la nostra regió.

En definitiva, es tracta d'una estratègia de canvi i nova era digital, de transició ecològica, de cohesió social i de sostenibilitat. Es basa en la necessitat de continuar apostant i impulsant l'R+D sanitària com un dels motors del benestar i desenvolupament de la nostra societat, de manera que contribueixi amb els canvis socials i econòmics que volem per a les Illes.

4.8.2. Anàlisi de l'activitat d'R+D a la Fundació Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (Idisba)

L'Idisba, institut entorn del qual la majoria de les persones desenvolupen la seva activitat d'investigació, el 2022 ha presentat un total de 823 investigadors, dels quals 448 (54,43 %) eren dones. Dels 476 investigadors amb els perfils investigadors EURAXESS, hi ha 84 persones (17,6 %) que tenen perfils predoctorals o en formació (R1); hi ha 165 persones (34,7 %) amb perfils postdoctorals júniors (R2); 137 persones amb perfils postdoctorals sèniors (R3), i 90 persones amb perfils de caps en investigació (R4) (vegeu els gràfics III-4.15 i III-4.16).

El 2022 continua la tendència positiva en els indicadors principals, especialment pel que fa a la qualitat de la producció científica, com es reflecteix en l'augment en el factor d'impacte acumulat, que voreja els 3.844 punts, i l'índex d'impacte mitjà és de 6,80 punts (vegeu el quadre III-4.14).

4.8.3. Anàlisi de l'activitat de la biblioteca virtual de les Illes Balears: Bibliosalut

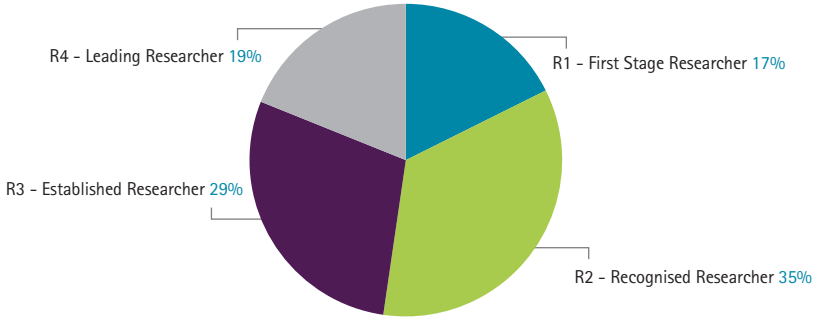
Els principals indicadors d'activitat de Bibliosalut del 2022 es resumeixen en el quadre III-4.15.

L'accés als recursos i serveis de Bibliosalut es facilita a través del portal web Bibliosalut.com, que el 2022 ha comptat amb 120.137 visites (329 visites diàries). Aquest mateix any els usuaris de Bibliosalut s'han descarregat 347.247 documents a text complet. Llavors, 3.203 professionals del sistema sanitari públic de les Illes Balears han accedit als recursos i serveis de Bibliosalut mitjançant l'accés remot.

Pel que fa al Servei d'Obtenció de Documents (SOD), 933 usuaris de Bibliosalut han fet 7.822 peticions de documents i s'han rebut 2.249 peticions d'altres biblioteques sanitàries d'Espanya.

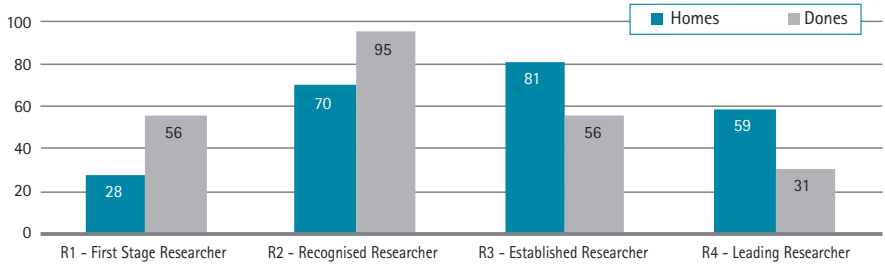
El 2022 Bibliosalut ha impartit 30 cursos (19 de presencials i 11 en línia) i 11 sessions (una de presencial i 11 en línia), amb un total de 41 hores docents. En aquestes activitats han participat un total de 746 usuaris.

Gràfic III-4.15.
Personal investigador segons classificació EURAXESS

Font Elaboració pròpia

Gràfic III.4.16.
Personal investigador segons classificació EURAXESS per sexe

Font Elaboració pròpia

Quadre III-4.14. Evolució dels resultats a l'Idisba (2018-2022)

Activitats Idisba	2018	2019	2020	2021	2022
Nre. de personal investigador	759	777	806	789	823
Nre. de grups d'investigació	54	52	52	53	56
Personal propi	121	171	167	90	84
Projectes competitius					
Nre. de projectes propis concedits	4	4	4	7	9
Nre. de projectes nacionals públics concedits	14	12+5 (UIB)	12 + 3 (UIB)	11 (Idisba)	10
Nre. de projectes nacionals privats concedits	5	4+1 (UIB)	4	3 (Idisba)	1
Nre. de projectes internacionals totals concedits	3	2+1(UIB)	2	5	5

continua

Activitats Idisba	2014	2015	2016	2017	2018
Estudis clínics					
Nre. d'estudis clínics iniciats	78	82	89	91	87
Nre. d'estudis clínics actius	466	486	497	327	332
Publicacions					
Nre. de publicacions totals	431	540	622	679	591
Nre. de publicacions index. amb Factor d'impacte	401	513	580	621	565
% de publicacions en Q1	51	55	57	54	56
% de publicacions en D1	19	23	20	19	17
Factor impacte acumulat	1899	2401	2898	3561	3844
Índex d'impacte mitjà	4,74	4,68	5	5,73	6,8
Activitats transferència d'innovació					
Patents	1	6	1	1	2
Spin-off					1

Font: Elaboració pròpia

Quadre III-4.15. Indicadors de Bibliosalut (2022)

Indicador	Quantitat
Usuaris que han accedit als recursos i serveis (accés remot)	3.203
Visites al web Bibliosalut.com	120.137
Mitjana de visites diàries a Bibliosalut.com	329
Descàrregues de documents a text complet	347.247
Nombre de revistes electròniques	2.100
Nombre de llibres electrònics	3.300
Peticions al Servei d'Obtenció de Documents (SOD)	10.071
Usuaris que han fet servir el SOD	933
Activitats de formació d'usuaris	41
Usuaris que han participat en les activitats formatives	746
Consultes a Pregunta a Bibliosalut (SAU)	159
Notícies publicades a Infosalut.com	1.501
Visites al web Infosalut.com	140.633
Pàgines vistes al web Infosalut.com	374.162
Documents accessibles al repositori institucional Docusalut	2.344
Nombre de piulades de @bibliosalut	816
Nombre de piulades de @infosalut	4.562

Font: Elaboració pròpia

El nombre de consultes rebudes al servei d'atenció a l'usuari Pregunta a Bibliosalut ha estat de 159. Durant el 2022 s'han publicat 1.501 notícies a Infosalut, el butlletí de gestió del coneixement del sistema sanitari públic de les Illes Balears. El nombre de visites al web Infosalut ha augmentat significativament, amb la qual cosa s'ha passat de 116.763 el 2021 a 140.633 el 2022. Així mateix, el nombre de pàgines vistes al web infosalut ha passat de 180.590 (2021) a 374.162 (2022).

Pel que fa a les xarxes socials de Bibliosalut, el 2022 s'han publicat 816 piulades al compte @bibliosalut i 4.562 al compte @infosalut.

Cal destacar tres fites importants de Bibliosalut:

- La posada en funcionament del repositori institucional Docusalut com a base de dades en què els autors del sistema sanitari públic de les Illes Balears dipositen els seus treballs d'investigació per tal de preservar-los, difondre'ls i incrementar-ne la visibilitat internacional. El 2022 s'han fet accessibles 2.344 documents a través de Docusalut.
- L'estrena del nou lloc web de la biblioteca virtual. Substitueix el que hi havia en funcionament des de l'any 2011.
- La realització dels onze primers cursos en línia de Bibliosalut, en el marc del programa Next Generation EU. S'ha canviat el model de formació presencial pel de formació *e-learning*.

4.8.4. Anàlisi de l'activitat del comitè d'ètica de la investigació amb medicaments de les Illes Balears (CEIm-IB)

El Comitè d'Ètica de la Investigació de les Illes Balears (CEI-IB), actualment acreditat com a Comitè d'Ètica de la Investigació amb Medicaments (CEIm), el 2022 ha avaluat un total de 204 estudis.

En el quadre III-4.16, es resumeix la resolució del nombre i tipus d'estudis presentats: notificats (avaluats per altres comitès) i avaluats, i d'aquests, quants s'han aprovat, denegat o cancel·lat durant l'any.

Quadre III-4.16. Nombre i tipus d'estudis presentats, avaluats i notificats al CEIm-IB (2022)

	Presentats	Notificats	Avaluats	Aprovats
Tipus de protocols	**Nombre**			
Assajos clínics amb medicaments	82	81	1	1
Estudis observacionals amb medicaments	58	33	25	22
Productes sanitaris	13	2	11	8
Projectes de recerca	167	3	164	124
Casos clínics	3	0	3	3
Total	**323**	**119**	**204**	**158**

continua

	Denegats	Cancel·lats	Pendents	No avaluables
Tipus de protocols	**Nombre**			
Assajos clínics amb medicaments	0	0	0	0
Estudis observacionals amb medicaments	0	1	2	0
Productes sanitaris	1	0	2	0
Projectes de recerca	18	1	10	11
Casos clínics	0	0	0	0
Total	**19**	**2**	**14**	**11**

Font: Elaboració pròpia

4.9.

Baròmetre sanitari

Conèixer el grau de satisfacció dels ciutadans amb els serveis sanitaris públics és una eina molt important que permet avaluar la qualitat del sistema sanitari. Aquesta informació ajuda a identificar àrees de millora i fa possible que els decisors en matèria de política sanitària rebin els *inputs* generats de la relació d'usuari i ciutadà amb els serveis sanitaris.

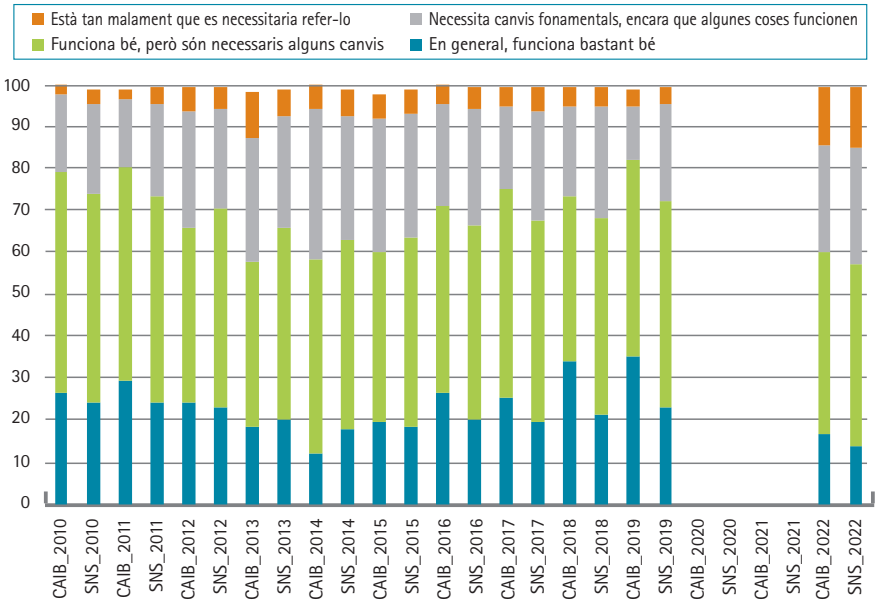
Per fer una aproximació a les expectatives i experiències de les persones que empren el sistema sanitari, proposam utilitzar alguns dels indicadors del baròmetre sanitari. El baròmetre sanitari és un estudi d'opinió que fa anualment el Ministeri de Sanitat des de l'any 1993. A més d'obtenir la informació de l'indicador, això permet observar-ne l'evolució al llarg del temps. L'estudi ofereix informació desagregada i amb significació per comunitat autònoma (CA), cosa que fa possible comparar els resultats de la CAIB amb els de la resta de comunitats i amb l'Estat. Hem triat cinc preguntes que ens han semblat les més rellevants per analitzar la percepció que els usuaris i ciutadans tenen del sistema sanitari[1].

Hem seleccionat les respostes des del 2010 fins al 2022 per oferir la sèrie temporal. Als gràfics hi ha una ruptura de la sèrie els anys 2020 i 2021, ja que, a causa de la pandèmia, no es va fer l'enquesta.

La primera pregunta seleccionada mostra l'opinió dels usuaris sobre el funcionament general del sistema sanitari: «De les afirmacions següents, quina expressa millor la vostra opinió sobre el funcionament del sistema sanitari al nostre país?» La majoria de les persones que han estat enquestades en té una opinió bona, però l'any 2022 aquesta valoració ha baixat i s'ha situat en valors similars als dels anys 2012-2014, coincidint amb l'última crisi econòmica.

1. L'informe complet està disponible a l'espai web següent: *www.sanidad.gob.es/estadEstudios/estadisticas/BarometroSanitario/home_BS.htm*.

Gràfic III-4.17.
De les afirmacions següents, quina expressa millor la vostra opinió sobre el funcionament del sistema sanitari (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari. Ministeri de Sanitat

Malgrat aquest descens, la percepció continua sent millor a les Illes Balears que a la mitjana del sistema nacional de salut.

Pel que fa a les respostes que consideren que el sistema sanitari necessita canvis fonamentals o, fins i tot, refer-lo de nou, el percentatge d'aquesta resposta a la CAIB se situa en un 38 % l'any 2022. Aquest resultat és un dels pitjors de la sèrie, tot i que es troba per sota de la percepció general del sistema nacional de salut, que se situa en el 42 % (vegeu el gràfic III.4.17)

La segona pregunta seleccionada fa referència a la valoració de l'atenció rebuda a l'atenció primària. Per primera vegada en tota la sèrie, el percentatge d'enquestats que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en atenció primària se situa per sota del 80 %, tant en el conjunt del sistema nacional de salut (79,7 %) com a les Illes Balears (79,8 %). En el cas de les Illes, parlam de pèrdues de quasi 8,4 punts percentuals respecte al 2019, mentre que en el conjunt del SNS ha davallat 2,9 punts percentuals respecte al mateix any (vegeu el gràfic III-4.18).

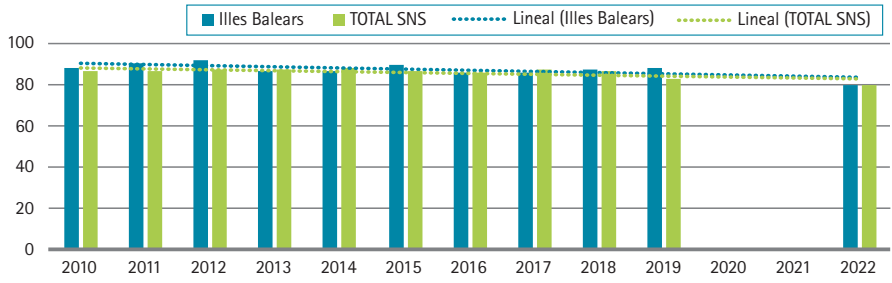
Pel que fa a l'atenció rebuda a les urgències, al voltant del 70 % d'enquestats considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en l'última urgència. Tot i que aquest valor és considerable, es visualitza una caiguda en la percepció dels usuaris

similar a la que es va identificar en l'apartat anterior. En aquest cas, és notori que mentre al llarg de la sèrie la CAIB se situa pràcticament sempre per sobre de la mitjana del sistema nacional de salut, l'any 2022 cau 6,3 punts percentuals per sota d'aquesta mitjana (vegeu el gràfic III-4.19)

En el cas del percentatge d'enquestats que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en hospitalització, l'opinió ha estat molt bona a la CAIB, amb uns resultats a les Illes per sobre de la mitjana estatal de manera significativa (vegeu el gràfic III-4.20).

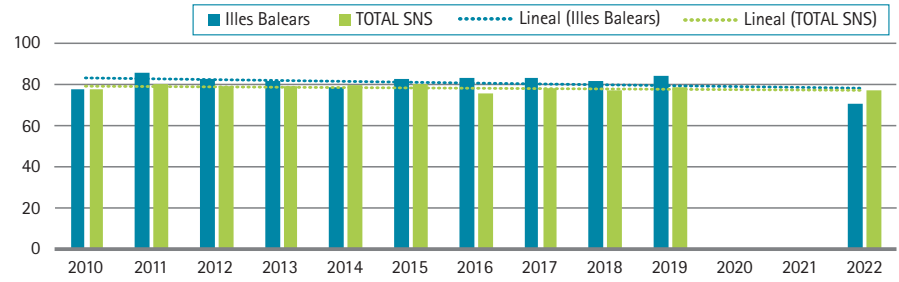
Finalment, pel que fa a la percepció que tenen els usuaris sobre el comportament de la llista d'espera, es pot veure un empitjorament en la darrera enquesta. Tant a les Illes Balears com al conjunt del sistema nacional de salut al voltant del 40 % de les persones entrevistades considera que les llistes d'espera han empitjorat.

Gràfic III-4.18.
Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en atenció primària (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari. Ministeri de Sanitat

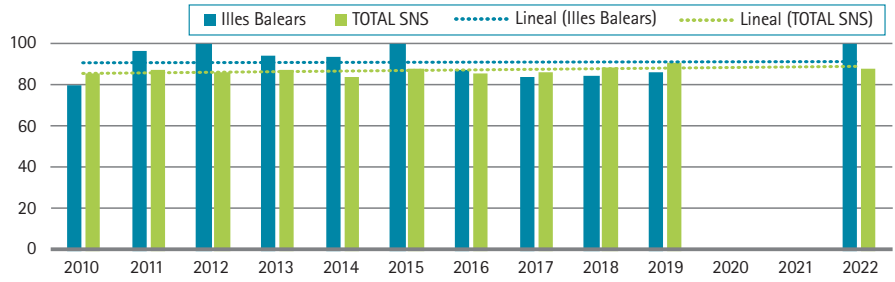
Gràfic III-4.19.
Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en la darrera urgència (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari

Gràfic III-4.20.

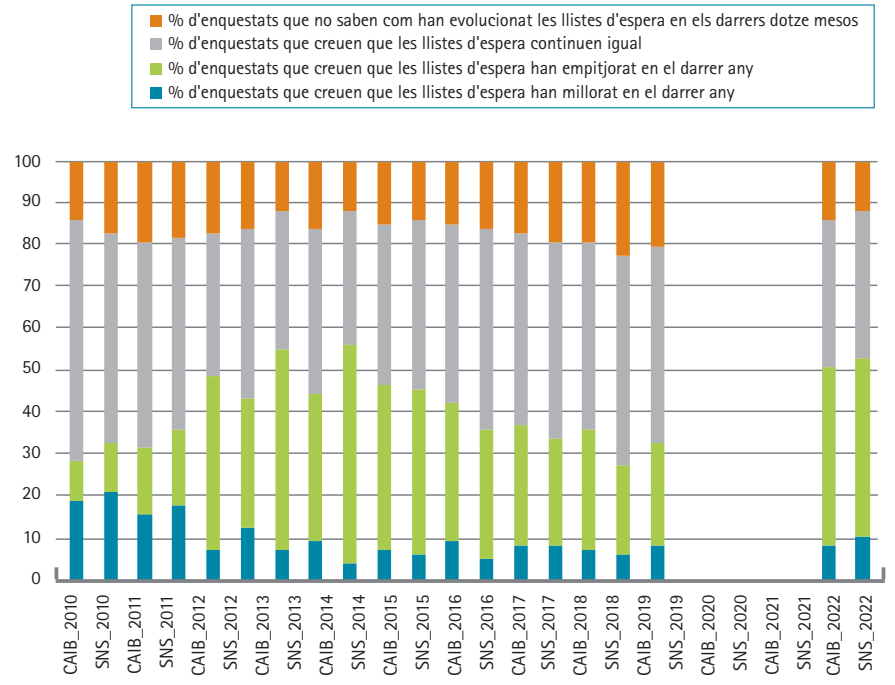
Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en hospitalització (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari

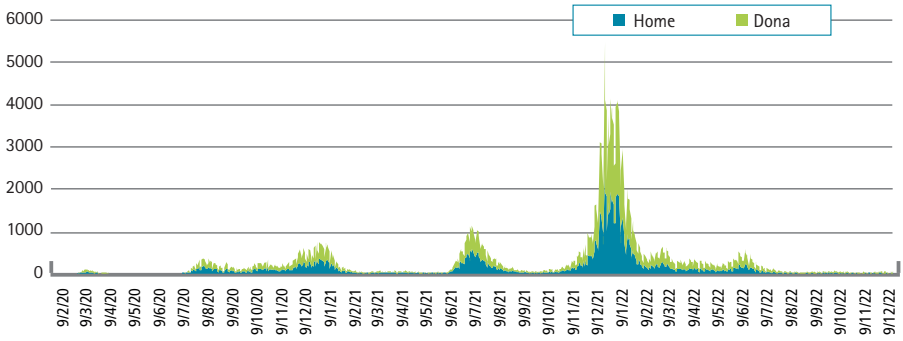
Gràfic III-4.21.

Percepció de la situació de les llistes d'espera (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari

Gràfic III-4.22.
Evolució per sexe i total de la covid-19 (2020-2022)

Font: Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

Aquests valors són els pitjors de la sèrie. Sembla que hi ha hagut un desplaçament de les persones que no sabien com estaven les llistes d'espera o que pensaven que no havien canviat cap al grup que considera que han empitjorat.

També es constata que a les Illes Balears el percentatge de persones que pensa que en el darrer any les llistes d'espera han millorat se situa en un 8,3 %, amb la qual cosa es milloren les respostes dels darrers anys (vegeu el gràfic III-4.21).

4.10. Evolució de la covid-19

Cronològicament, les etapes epidèmiques de les Illes Balears gairebé coincideixen amb les observades a l'àmbit nacional. Els dos primers períodes es retardaren un mes, però els restants són simultanis. Per sexes, no hi ha diferències significatives en cap període (vegeu el gràfic III-4.22).

5

EDUCACIÓ

L'objectiu del capítol d'educació és presentar una panoràmica dels indicadors escolars principals per a una societat com la balear, que presenta un fort impacte educatiu del model social i econòmic centrat en el turisme.

Es posa especial atenció en les xifres d'alumnat en els distints nivells educatius, el percentatge d'alumnes estrangers, l'esperança de vida escolar, les taxes d'idoneïtat, els nivells formatius per franges d'edat, així com una menció a les dades universitàries. Les xifres i els indicadors s'interpreten amb la finalitat d'entendre les característiques específiques del fenomen educatiu a les Illes Balears.

5.1. EL SISTEMA EDUCATIU NO UNIVERSITARI DE LES ILLES BALEARS

Quant a l'alumnat matriculat en els diferents nivells educatius del règim general (vegeu el quadre III-5.1), hi ha un augment sostingut que es pot observar en la sèrie dels darrers set cursos, des del curs 2015/16, en el total d'alumnat matriculat. Aquestes dades van en paral·lel al creixement demogràfic continuat de les Balears. Pel que fa a la titularitat dels centres, els centres privats són els que augmenten més en els darrers dos cursos (2020/21 i 2021/22). En concret, el creixement es produeix en els centres privats no concertats (creixement de 1.794 alumnes entre el 2020/21 i el 2021/22). Pel que fa al balanç global de la distribució entre centres públics i privats (concertats i no concertats), la proporció és d'un 65,4 % d'alumnes en centres públics i un 34,6 % en centres privats.

Per etapes educatives, l'educació infantil creix en el primer cicle des de l'inici de la sèrie, mentre que la de segon cicle manté una trajectòria oscil·lant amb una lleugera tendència al descens. Les dades sobre educació infantil són rellevants, a causa dels esforços en inversió educativa dels darrers anys en aquest àmbit. L'educació primària evoluciona amb un tímid descens en els tres darrers cursos acadèmics. L'educació secundària obligatòria presenta un ascens mantingut al llarg de la sèrie dels darrers set cursos acadèmics, i el mateix succeeix amb el batxillerat.

L'aposta de les polítiques públiques per la formació professional es veu reflectida en el creixement en nombre d'alumnes dels cicles formatius tant de grau mitjà com de grau superior. Els graus mitjans (incloent-hi els graus a distància) han crescut un 41,7 % en els darrers set cursos (des del 2015/16). Mentre que els graus superiors (incloent-hi els graus a distància) han augmentat en un 67,7 % en el període estudiat.

Menció a part mereix el cas de la formació professional bàsica (FP bàsica), que va ser creada com un dels itineraris curriculars de flexibilització acadèmica per a les trajectòries educatives de més risc d'abandonament escolar. En el període estudiat, el creixement de l'FP bàsica és del 14,7 %. El que cal destacar aquí és la distribució entre l'escola pública i la privada, amb una alta concentració d'aquesta tipologia d'estudi en la primera. Els centres públics concentren, el curs 2021/22, el 82,5 % de l'alumnat d'FP bàsica.

Pel que fa als ensenyaments de règim especial (arts plàstiques i disseny, música, dansa, art dramàtic, ensenyament d'idiomes i ensenyaments esportius), mantenen una certa trajectòria estable en el període estudiat (de 2019/20 a 2021/22) (vegeu el quadre III-5.2). En aquest tipus d'estudis el curs 2021/22, un 65,4 % dels alumnes són dones. Per tant, és un àmbit amb un alt grau de feminització. En l'ensenyament d'idiomes, la presència de les dones és d'un 67,7 %, un 2 % per sobre de la mitjana. Finalment, l'ensenyament musical presenta més equilibri entre sexes, amb un 53,6 % de dones el 2021/22.

Una franja de l'educació també molt important és l'educació d'adults i l'educació a distància (vegeu el quadre III-5.3), perquè contribueix a perseguir l'objectiu de promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom i per a totes les edats (el quart objectiu dels objectius de desenvolupament sostenible, ODS).

L'educació d'adults de caràcter formal engloba l'educació secundària per a persones adultes i les preparacions de proves d'accés per a cicles formatius i per a la universitat. L'educació secundària per a adults té una tendència oscil·lant: cursos amb augments i altres cursos amb descensos, sense respondre a una pauta clara. El que sí que cal destacar sobre aquestes dades és l'alta matriculació el curs 2020/21 fruit de la pandèmia.

En la preparació de l'accés a la universitat també es troba un patró semblant, una trajectòria més o menys estable quant a xifres, amb petites variants. La preparació de les proves d'accés als graus mitjans presenta dades poc considerables. I les xifres de la preparació al grau superior és estable amb algunes variacions.

Les dades d'educació d'adults de caràcter no formal presenten una lleugera trajectòria a la baixa en el període estudiat (cursos de 2017/18 a 2021/22), especialment a causa del descens en l'alumnat de llengües estrangeres. L'alumnat de llengua per a immigrants (s'inclou aquí tant català com castellà) presenta un recorregut més o menys estable amb algunes oscil·lacions. El capítol d'altres cursos ha tingut un creixement important en l'etapa analitzada.

Les xifres d'educació a distància presenten trajectòries divergents en funció de si es mira l'evolució de les dades de batxillerat o les dels cicles formatius de formació professional. Les dades de batxillerat a distància augmenten entre els cursos 2017/18 i el 2020/21, amb una baixada sobtada el curs 2021/22. Les altes xifres de 2019/20 i de 2020/21 són molt probablement atribuïbles a l'augment de la matriculació en aquests tipus d'estudis durant la pandèmia.

Quadre III-5.1. Alumnes matriculats en ensenyaments de règim general per nivells educatius

						Curs 2020/2021					Curs 2021/2022				
	Curs 2015/2016	Curs 2016/2017	Curs 2017/2018	Curs 2018/19	Curs 2019/20	Total	Centres públics	Centres privats	Centres privats concertats	Centres privats no concertats	Total	Centres públics	Centres privats	Centres privats concertats	Centres privats no concertats
Total						**192.202**	**124.664**	**67.538**	**53.937**	**13.601**	**192921**	**127018**	**65903**	**53108**	**12795**
Total	178.055	180.138	185.658	189.400	192.202	192.921	127.018	65.903	53.108	12.795	193.877	126.773	67.104	52.515	14.589
Educació infantil - primer cicle	5.530	6.600	8.375	8591	8.713	7.397	4.998	2.399	0	2.399	8.400	5.525	2.875	0	2.875
Educació infantil - segon cicle	32.623	31.897	31.915	32079	32.623	31.301	19.754	11.547	10.025	1.522	30.859	19.323	11.536	9.801	1.735
Educació primària	69.645	70.275	71.345	71736	71.859	70.347	44.454	25.893	21.745	4.148	69.879	43.986	25.893	21.308	4.585
Educació especial	636	721	792	841	887	887	276	611	611	0	910	269	641	641	0
ESO	43.084	43.678	45.066	46.503	47.861	48.812	30.619	18.193	15.445	2.748	49.446	31.019	18.427	15.279	3.148
Batxillerat	11.966	12.037	12.285	12578	12.580	13.265	9.281	3.984	3.146	838	13.354	9.120	4.234	3.219	1.015
Batxillerat a distància	689	770	713	783	998	1.086	1.086	0	0	0	470	470	0	0	0
CF FP bàsica	1.738	1.889	1.955	1979	1.977	1.947	1.646	301	297	4	1.994	1.645	349	331	18
CF FP grau mitjà	6.423	6.463	6.634	7217	7.519	8.782	7.251	1.531	1.208	323	8.983	7.305	1.678	1.285	393
CF FP grau superior	4.023	4.240	4.953	5186	5.314	6.377	5.237	1.140	521	619	6.613	5.432	1.181	528	653
CF FP grau mitjà a distància	746	644	630	746	767	1.183	1.117	66	0	66	1.182	1.117	65	0	65
CF FP grau superior a distància	848	816	901	995	946	1.389	1.261	128	0	128	1.556	1.454	102	0	102

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Ensenyaments no universitaris. alumnes matriculats. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

Quadre III-5.2. Alumnes matriculats en ensenyaments de règim especial

	Curs 2019/2020	Curs 2020/2021	Curs 2021/2022		
Total ensenyaments de règim especial	**13.551**	**12.557**	**13.417**	**4.647**	**8.770**
Total ensenyaments d'arts plàstiques i disseny	1.143	1.175	263	83	180
CFGM arts plàstiques i disseny	76	78	75	29	46
CFGS arts plàstiques i disseny	1.067	1.097	188	54	134
Total ensenyaments de música	2.302	2.135	2.187	1.014	1.173
Ensenyaments elementals de música	1.462	1.298	1.324	629	695
Ensenyaments professionals de música	660	648	672	277	395
Ensenyaments superiors de música	180	189	191	108	83
Total ensenyaments de dansa	317	284	351	32	319
Ensenyaments elementals de dansa	189	162	223	26	197
Ensenyaments professionals de dansa	128	122	128	6	122
Total ensenyaments d'art dramàtic	77	68	67	14	53
Total ensenyaments d'idiomes	9.445	8.695	10.318	3.333	6.985
Total ensenyament d'idiomes nivell bàsic	3.306	2.909	3.164	1.025	2.139
Ensenyament d'idiomes nivell bàsic A1	1.902	1.591	1.952	656	1.296
Ensenyament d'idiomes nivell bàsic A2	1.404	1.318	1.212	369	843
Total ensenyament d'idiomes nivell intermedi	4.555	4.199	4.709	1.530	3.179
Ensenyament d'idiomes nivell intermedi B1	2.220	1.380	1.700	543	1.157
Ensenyament d'idiomes nivell intermedi B2	2.335	2.819	3.009	987	2.022
Total ensenyament d'idiomes nivell avançat	898	1.223	1.291	392	899
Ensenyament d'idiomes nivell avançat C1	695	928	1.002	307	695
Ensenyament d'idiomes nivell avançat C2	203	295	289	85	204
Total ensenyament d'idiomes nivell bàsic a distància	171	46	355	100	255
Total ensenyament d'idiomes nivell intermedi a distància	515	250	564	180	384
Total ensenyament d'idiomes nivell avançat a distància	0	68	235	106	129
Total ensenyaments esportius	267	200	231	171	60
Ensenyaments esportius (grau mitjà)	267	186	228	168	60
Ensenyaments esportius (grau superior)	0	14	3	3	0

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

Quadre III-5.3. Alumnes matriculats en educació d'adults i en educació a distància per ensenyament

		Curs 2017/2018	Curs 2018/2019	Curs 2019/2020	Curs 2020/2021	Curs 2021/2022	% dones (2021/2022)
Educació d'adults de caràcter formal	Educació secundària per a persones adultes	4.286	2.784	3.816	5.180	3.487	51,2
	Preparació de la prova d'accés a la universitat	589	561	629	624	555	61,8
	Preparació de la prova d'accés a cicles de grau mitjà	2	6	22	18	0	0,0
	Preparació de la prova d'accés a cicles de grau superior	505	461	553	499	450	60,2
Educació d'adults de caràcter no formal	Total	8.135	7.335	8.639	6.344	7.367	64,7
	Llengua per a immigrants	3.894	3.426	4.056	3.218	3.840	63,7
	Llengües estrangeres	2.610	2.302	2.492	32	0	0,0
	Altres cursos	1.631	1.607	1.477	3.094	3.527	65,7
Educació a distància	Batxillerat	713	783	998	1.086	470	58,9
	Cicles formatius d'FP	1.531	1.741	1.713	2.572	2.738	67,2
	Grau mitjà	630	746	767	1.183	1.182	64,9
	Grau superior	901	995	946	1.389	1.556	69,0

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

Les dades dels cicles formatius presenten un fort augment el curs 2020/21 (atribuïble als efectes de la pandèmia), però aquest creixement es manté el curs 2021/22.

En ambdós estudis, tant batxillerat com cicles formatius, les dones són majoria (gairebé un 59 % en el cas del batxillerat i un 67,2 % en els cicles formatius).

Pel que fa a les dades sobre alumnat estranger (vegeu el quadre III-5.4), la tendència tant espanyola com balear és d'augment, si consultam el període analitzat (des del curs 2017/18 fins al curs 2020/21). L'estudi del percentatge d'alumnes estrangers en perspectiva comparada i històrica aporta informació sobre les eventuals necessitats d'atenció a la diversitat del sistema educatiu. A més, l'element distintiu de les Balears com a comunitat amb més presència d'alumnat estranger s'ha consolidat al llarg dels anys. En altres paraules, les necessitats educatives i els requisits pedagògics del territori illenc són diferents de la mitjana estatal. En aquesta equació, cal afegir-hi que la nostra comunitat autònoma disposa de llengua pròpia i es necessiten recursos per garantir l'aprenentatge del català per part dels nouvinguts.

Anant a les xifres, la distància entre les dades autonòmiques i estatals ha augmentat aquests darrers quatre anys. Les Balears estaven 5,1 punts per sobre el curs 2017/18 (13,9 % de les Balears per un 8,8 % estatal); mentre que quatre cursos després la distància és de 5,7 punts (15,7 % de les Balears per un 10 % Espanya). Tot i que ambdós territoris presenten trajectòries ascendents, a les Balears continua havent-hi més creixement en alumnat estranger que en el conjunt estatal.

Quan s'estudien les diferències Balears-Espanya per nivell educatiu, és important analitzar les franges més joves (educació infantil i educació primària), perquè són les que marcaran les tendències de futur en els altres nivells educatius. En aquestes etapes educatives és on les Balears presenten les majors distàncies en relació amb els nivells estatals: 5,8 punts de distància a educació infantil (15,7 % de les Balears per un 9,9 % d'Espanya) i, especialment, 8 punts de distància a educació primària (18,9 % de les Balears per un 11,9 % d'Espanya). Cal destacar el 18,9 % d'alumnat estranger en el cas de l'educació primària a l'arxipèlag, un percentatge proper a una cinquena part. L'alt percentatge d'aquesta cohort generacional tindrà repercussions en la planificació de recursos en les etapes educatives posteriors per als anys següents, a la vegada que aquest alumnat vagi promocionant.

L'estudi del pes relatiu de l'alumnat estranger també cal fer-lo de manera detallada en relació amb la presència als centres educatius públics i privats, en una mirada comparada, de cara a detectar una eventual segregació escolar. En data del darrer curs analitzat, el 2020/21, els centres públics de les Balears presenten una taxa 3,9 punts per sobre de la dels centres privats illencs (centres públics de Balears, un 17 %; per un 13,1 % dels centres privats). A escala estatal, aquesta taxa és 5,9 punts superior (centres públics d'Espanya, 11,6 %; centres privats, 6,7 %). Tot i les distàncies, els percentatges de presència d'alumnat estranger als centres privats de les Balears és superior a les mitjanes estatals, en una distància semblant a la dels centres públics. En el curs 2020/21, la

distància Illes Balears-Espanya en centres públics és de 5,4 punts; exactament la mateixa que en centres privats.

La mitjana d'alumnes per professor en equivalents a temps complet és una dada que s'analitza com a indicador per estudiar la qualitat educativa (vegeu quadre III-5.5). Entre els cursos 2016/17 i 2020/21, aquesta mitjana ha baixat tant a Espanya com a Balears. En el cas espanyol ha passat de 12,5 alumnes per professor (curs 2016/17) a 11,4 alumnes per professor (curs 2020/21), un descens d'1,1 punts. Les Balears presenten mitjanes inferiors en el període estudiat, tot passant d'11,4 alumnes per professor (curs 2016/17) a 10,5 alumnes (curs 2020/21), un descens de 0,9 punts.

En el mateix període, tant Espanya com les Balears presenten mitjanes inferiors d'alumnes per professor en els centres públics, que encara és una mica inferior en el cas illenc. El curs 2020/21, Espanya té una mitjana de 10,4 alumnes per professor en centres públics, mentre que les Balears tenen una mitjana de 9,7 alumnes. Pel que fa als centres privats, Espanya presenta una mitjana més alta que les Balears: 14,2 alumnes pels 12,5 alumnes de les Balears.

Aquestes xifres també contenen diferències segons el nivell educatiu al qual es fa referència. En el cas de l'educació infantil, cal assenyalar que la tendència general de les Balears de presentar mitjanes més baixes que les estatals es compleix a partir del curs 2018/19. Abans, les mitjanes eren més altes que les del conjunt de l'Estat. El 2020/21, les Balears disposen de 7,7 alumnes per professor, pels 8 alumnes a l'àmbit estatal en l'educació infantil. En el cas dels centres públics, la trajectòria és similar i també es produeix el curs 2018/19 el punt d'inflexió en què les Balears passen a presentar millors mitjanes que les del conjunt espanyol. En el cas dels centres privats, no és fins al darrer curs analitzat, el 2020/21, que les Balears presenten mitjanes inferiors a les estatals en alumnes per professor.

En el cas de l'educació primària, les ràtios de les Illes Balears es mantenen per sota de les estatals en tot el període estudiat i ambdues ràtios presenten unes trajectòries descendents (el curs el 2016/17, Balears 12,4 alumnes per professor, Espanya 13,2; el curs 2020/21, Balears 10,7, Espanya 11,7). En l'anàlisi separada per centres públics, les Illes Balears presenten una ràtio més baixa que l'espanyola, també al llarg de tota l'etapa observada. En canvi, en l'estudi de les dades dels centres privats, s'observa que les dades de les Balears són 2,3 punts inferiors en el darrer curs estudiat, el 2020/21. Al principi del període, la distància Balears-Espanya en les ràtios en centres privats només era d'un punt, per la qual cosa es pot afirmar que els centres privats balears presenten una trajectòria descendent més positiva que l'estatal.

Des d'una perspectiva de l'abandonament o fracàs escolar entès com un procés i no com un moment puntual, cal estudiar els processos de vinculació i desvinculació escolar a partir d'indicadors com l'esperança de vida escolar en el sistema educatiu als 6 anys (vegeu el quadre III-5.6). Les Illes Balears han augmentat l'esperança de vida escolar en 0,4 entre els cursos 2016/17 i 2020/21. Tot i això, es troba a 2,7 anys de la mitjana estatal, situada en els 17,8 anys.

Quadre III-5.4. Percentatge d'alumnes estrangers en ensenyaments de règim general no universitaris a les Illes Balears per nivells i titularitat dels centres (quadre evolutiu)

			Total (1)	Educació infantil	Educació primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles formatius FP bàsica	Cicles formatius FP - grau mitjà (2)	Cicles formatius FP - grau superior (2)	Altres programes formatius
Total centres	2017/2018	Espanya	8,8	8,6	9,7	8,6	6,4	15,0	8,6	5,9	22,8
		Illes Balears	13,9	13,7	15,7	13,6	9,6	19,5	10,3	7,2	19,1
	2018/2019	Espanya	9,2	9,1	10,5	8,9	6,4	13,6	8,3	6,1	25,0
		Illes Balears	14,5	14,6	17,0	14,0	8,2	17,4	10,0	6,9	18,1
	2019/2020	Espanya	9,9	9,8	11,6	9,4	6,5	14,1	8,5	6,7	28,0
		Illes Balears	15,5	15,8	18,3	14,8	9,3	17,7	9,3	7,4	15,8
	2020/2021	Espanya	10,0	9,9	11,9	9,3	6,7	15,5	8,7	6,8	30,9
		Illes Balears	15,7	15,7	18,9	14,8	10,3	20,4	9,8	7,6	18,2
Centres públics	2017/2018	Espanya	10,3	10,8	11,6	9,9	7,0	15,0	9,1	6,1	15,4
		Illes Balears	15,6	15,5	18,3	15,3	10,3	20,6	11,1	7,2	0,0
	2018/2019	Espanya	10,8	11,4	12,6	10,1	7,0	13,8	9,0	6,3	24,5
		Illes Balears	16,0	16,6	19,2	15,4	8,6	18,5	10,6	7,0	11,7
	2019/2020	Espanya	11,5	12,1	13,8	10,7	7,1	13,9	9,1	6,8	26,7
		Illes Balears	16,9	17,8	20,4	16,3	10,2	18,7	10,0	7,6	5,6
	2020/2021	Espanya	11,6	12,0	14,1	10,7	7,3	15,4	9,4	7,0	30,4
		Illes Balears	17,0	17,3	21,2	16,1	11,1	21,0	10,5	8,0	7,9

continua

			Total (1)	Educació infantil	Educació primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles formatius FP bàsica	Cicles formatius FP - grau mitjà (2)	Cicles formatius FP - grau superior (2)	Altres programes formatius
Centres privats	2017/2018	Espanya	5,7	4,9	5,6	6,3	4,8	14,8	7,2	5,2	40,2
		Illes Balears	10,7	10,6	11,1	11,0	7,9	13,7	6,5	7,0	19,1
	2018/2019	Espanya	6,0	5,3	6,1	6,5	5,0	13,2	6,8	5,5	26,2
		Illes Balears	11,7	11,3	13,1	11,7	7,4	11,5	7,1	6,0	21,7
	2019/2020	Espanya	6,6	5,9	6,9	6,9	5,0	14,8	7,0	6,3	30,9
		Illes Balears	12,9	12,4	14,9	12,5	7,1	12,3	6,1	6,7	24,1
	2020/2021	Espanya	6,7	6,0	7,1	6,7	5,2	16,0	7,1	6,4	32,1
		Illes Balears	13,1	12,8	15,0	12,7	8,2	16,9	5,7	5,8	21,8

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

(1) El total inclou també els alumnes d'educació especial específica.

(2) Inclou els alumnes estrangers que cursen aquest ensenyament en els règims presencial i a distància.

Quadre III-5.5. Mitjana d'alumnes per professor en equivalents a temps complet als ensenyaments de règim general no universitaris per tipus de centre i titularitat

			Total	Centres ed. infantil	Centres ed. primària	Centres ed. primària i ESO	Centres ESO i/o batxillerats i/o FP	Centres ed. primària, ESO i batx./ FP	Centres específics ed. especial
Total centres	2016/2017	Espanya	12,5	9,3	13,2	14,7	10,7	16,4	3,9
		Illes Balears	11,4	10,3	12,4	13,4	8,8	15,1	3,5
	2017/2018	Espanya	12,4	9,7	13,1	14,6	10,6	16,2	3,7
		Illes Balears	11,4	10,0	12,1	13,7	9,2	14,6	3,3
	2018/2019	Espanya	12,2	9,4	13,0	14,6	10,4	16,1	3,6
		Illes Balears	11,0	8,7	11,7	12,9	8,9	14,9	3,5
	2019/2020	Espanya	12,0	9,3	12,7	14,3	10,3	16,0	3,5
		Illes Balears	10,8	8,8	11,5	12,8	8,8	14,5	3,4
	2020/2021	Espanya	11,4	8,0	11,7	13,3	10,1	15,2	3,5
		Illes Balears	10,5	7,7	10,7	12,2	9,2	13,8	3,5
Centres públics	2016/2017	Espanya	11,5	8,8	13,1	9,4	10,5	9,1	3,4
		Illes Balears	10,4	9,4	12,3	-	8,7	-	4,0
	2017/2018	Espanya	11,4	8,9	13,1	9,5	10,4	9,1	3,2
		Illes Balears	10,5	9,4	12,1	-	9,0	-	3,7
	2018/2019	Espanya	11,2	8,7	13,0	9,5	10,1	9,1	3,2
		Illes Balears	10,0	7,8	11,6	9,5	8,8	-	3,7
	2019/2020	Espanya	11,0	8,6	12,7	9,5	10,0	8,6	3,1
		Illes Balears	9,9	8,0	11,5	9,0	8,6	-	3,7
	2020/2021	Espanya	10,4	7,2	11,7	9,2	9,8	8,8	3,0
		Illes Balears	9,7	7,0	10,7	8,4	9,0	-	3,7

continua

			Total (1)	Educació infantil	Educació primària	ESO	Cicles formatius FP - grau mitjà (2)	Cicles formatius FP - grau superior (2)	Altres programes formatius
Centres privats	2016/2017	Espanya	15,1	10,1	14,5	16,1	14,0	16,4	4,4
		Illes Balears	13,7	13,0	13,5	13,4	12,8	15,1	3,4
	2017/2018	Espanya	15,0	10,7	14,3	15,9	14,1	16,2	4,2
		Illes Balears	13,6	11,2	12,8	13,7	15,4	14,6	3,3
	2018/2019	Espanya	15,0	10,3	14,4	16,0	14,6	16,2	4,2
		Illes Balears	13,3	10,5	13,2	13,0	12,9	14,9	3,5
	2019/2020	Espanya	14,9	10,3	14,0	15,7	15,1	16,1	4,2
		Illes Balears	13,1	10,3	12,1	12,9	14,2	14,5	3,4
	2020/2021	Espanya	14,2	9,3	13,1	14,7	15,3	15,2	4,1
		Illes Balears	12,5	9,2	10,8	12,3	15,2	13,8	3,5

Font: Elaboració d'un equip CES-UIB a partir de Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

Quadre III-5.6. Esperança de vida escolar en el sistema educatiu als 6 anys (*)						
	Total		Homes		Dones	
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Total						
2016/2017	17,5	**14,7**	17,2	14,4	17,9	15,0
2017/2018	17,6	**14,7**	17,2	14,4	18,0	15,1
2018/2019	17,5	**14,6**	17,1	13,2	18,0	14,9
2019/2020	17,6	**14,7**	17,1	14,7	18,1	15,0
2020/2021	17,8	**15,1**	17,2	14,6	18,3	15,5
Educació no universitària						
2016/2017	14,3	**13,4**	14,3	13,4	14,3	13,4
2017/2018	14,3	**13,4**	14,3	13,3	14,3	13,5
2018/2019	14,3	**13,3**	14,2	13,2	14,3	13,4
2019/2020	14,3	**13,4**	14,2	13,3	14,4	13,5
2020/2021	14,4	**13,7**	14,3	13,6	14,5	13,9
Educació universitària						
2016/2017	3,2	**1,3**	2,9	1,1	3,6	1,6
2017/2018	3,3	**1,3**	2,9	1,1	3,7	1,5
2018/2019	3,3	**1,3**	2,9	1	3,7	1,5
2019/2020	3,3	**1,3**	2,8	1	3,7	1,5
2020/2021	3,3	**1,3**	2,9	1,1	3,8	1,6

Font: Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

(*) Inclou ensenyaments de règim general universitaris i no universitaris, ensenyaments de règim especial (CF arts plàstiques i disseny, esportives, professionals de música i dansa –16 i més anys–, idiomes nivell avançat –presencial–, artístiques –grau superior– i adults –inicials i secundària).

També cal fer l'anàlisi detallada per educació no universitària i educació universitària. En l'educació no universitària, les Balears creixen en 0,3 anys i se situen en 13,7 anys el curs 2020/21, tot restant 0,9 dècimes per sota de la mitjana estatal. En l'educació universitària, les diferències són més sensibles i les Balears estan a 2 punts de la mitjana estatal i presenten escassament una xifra d'1,3 anys d'esperança escolar en aquesta etapa educativa.

Cal tenir present que, com que l'arxipèlag és una economia turística, la demanda del mercat de treball impacta sobre les trajectòries educatives.

Quan es fa l'anàlisi de gènere, les dones presenten una esperança de vida més llarga, tant a les Balears (1,6 anys de les dones per 1,1 anys els homes), com a Espanya (3,8 anys les dones per 2,9 anys els homes). Emperò, en una mirada comparativa, la dis-

tància de les dones balears i la mitjana de les dones espanyoles (a 2,2 anys de distància) és major que la dels homes (1,8 anys de distància). Això es pot deure en part a la forta feminització del sector de serveis propi d'una economia turística.

Les taxes netes d'escolarització en edats postobligatòries (vegeu el quadre III-5.7) són un indicador important per mesurar el grau de retenció de l'alumnat en el sistema educatiu, després dels anys en els quals és vinculant anar a l'escola. Unes taxes de retenció altes s'associen a un indicador de qualitat, donat que es detecten trajectòries educatives que estan estudiant cicles formatius de grau superior o graus universitaris. Dins l'objectiu d'augmentar les credencials escolars de l'alumnat per fer front als reptes de la societat global del coneixement, és rellevant parar atenció a aquestes xifres.

Quadre III-5.7. Taxes netes d'escolarització en edats postobligatòries en el sistema educatiu i formatiu (*)

	Total		Homes		Dones	
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
16 anys						
2016/2017	96,0	**87,4**	95,1	85,9	97,0	89,0
2017/2018	95,7	**87,4**	94,8	85,1	96,5	89,8
2018/2019	95,9	**88,1**	95,0	87,6	96,8	88,6
2019/2020	95,6	**87,9**	94,4	85,9	97,0	90,0
2020/2021	96,0	**89,4**	95,2	88,4	97,0	90,5
17 anys						
2016/2017	89,8	**81,9**	88,2	80,8	91,5	83,0
2017/2018	90,2	**84,3**	88,4	81,4	92,1	87,5
2018/2019	90,1	**81,4**	88,1	77,4	92,2	85,1
2019/2020	90,0	**83,3**	88,0	81,8	92,2	84,9
2020/2021	90,8	**85,3**	88,8	82,5	92,9	88,3
18 anys						
2016/2017	79,5	**54,3**	77,5	54,9	81,7	53,7
2017/2018	80,0	**56,5**	77,8	58,3	82,3	54,5
2018/2019	79,8	**55,5**	77,4	56,4	82,3	54,6
2019/2020	79,7	**56,1**	77,1	56,6	82,4	55,7
2020/2021	81,2	**57,4**	78,6	59,1	84,1	55,7

Font: Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

(*) Inclou: ensenyaments de règim general universitaris i no universitaris, ensenyaments de règim especial (CF arts plàstiques i disseny, esportius, professionals de música i dansa, idiomes nivell avançat i artístiques grau superior) ensenyaments equivalents a l'universitari, formació ocupacional i escola d'adults (bàsica i secundària).

A l'edat de 16 anys, les Balears estan 6,6 punts per sota de la mitjana estatal (Balears 89,4 %, per Espanya 96 %). En la mirada per sexes, la distància dels homes balears és 6,8 punts per sota de la mitjana estatal; mentre que en el cas de les dones balears és de 6,5 punts, distància lleugerament menor. A l'edat de 17 anys, la distància entre l'arxipèlag i l'estat se situa en 5,5 punts, una petita retallada de la distància que hi havia als 16 anys. A l'edat de 18 anys, la distància esdevé molt gran, tot arribant als 23,8 punts. En aquesta edat és on es fa més palès l'impacte del treball turístic en les trajectòries educatives dels joves balears. En el cas dels homes, la taxa d'escolarització a les Balears és del 59,1 i la distància respecte a l'Estat és de 19,5 punts. En el cas de les dones, les espanyoles presenten una taxa de 84,1, i les balears, una taxa de 55,7, la qual cosa representa 28,4 punts menys. Un altre cop, hi ha més distància respecte a la mitjana estatal en el cas de les dones. Les balears als 18 anys se situen 3,4 punts per sota dels homes (dones, 55,7; per homes, 59,1). És rellevant assenyalar aquest matís, perquè en altres estadístiques i indicadors són els homes els que presenten taxes o xifres més baixes.

Un altre indicador que, com l'esperança de vida escolar, permet estudiar els processos de vinculació o desvinculació escolar són les taxes d'idoneïtat, el percentatge d'alumnes que es troben al curs que els correspon per edat (vegeu el quadre III-5.8). D'una banda, les repeticions en els darrers anys es troben a la baixa, perquè no es recomanen des de les institucions com a estratègia educativa. D'altra banda, cal esmentar aquí que les incorporacions tardanes d'eventual alumnat immigrant també afecten aquest indicador. A 8 anys, les taxes d'idoneïtat balears i espanyoles, tant de dones com d'homes, presenten percentatges al voltant del 95 %. Aquestes taxes baixen progressivament a mesura que augmenta l'edat d'anàlisi. En el cas dels 15 anys, darrera edat reportada, les Balears estan 2,9 punts per sota de la mitjana estatal (Balears, 72,6 anys; Espanya, 75,5 anys). En la mirada per sexes, els homes balears presenten una taxa d'idoneïtat inferior a la de les dones (dones, 69,7; homes, 75,8), fet que representa 6,1 punts per sota.

La taxa bruta de població que es gradua per cada ensenyament i titulació (vegeu el quadre III-5.9) aporta un diagnòstic del nivell de qualificació d'un territori. Aquí també és important establir la comparativa entre les xifres estatals i autonòmiques, tot tenint en compte les característiques del model econòmic illenc. En el cas dels graduats en ESO, les xifres de les Balears són inferiors a les estatals, també en el cas de les dones i els homes. En el cas d'ESO per a adults, quan es miren les xifres de les Balears es poden detectar lleugerament els itineraris educatius de retorn fruit d'incorporacions primerenques al mercat de treball. És l'únic cas en què les dades de l'arxipèlag són lleugerament superiors a les estatals: 7,1 per 6,7 en el curs 2020/21. Aquesta distància es deu a la major incorporació de les dones balears a aquests estudis (en comparació amb les espanyoles), perquè presenten una mitjana superior a l'estatal d'1,3 punts. En canvi, els homes balears estan en una taxa bruta de 5,7, que són 3 dècimes per sota de la mitjana estatal.

Quadre III-5.8. Taxes d'idoneïtat als 8, 10, 12, 14 i 15 anys

		8 anys		10 anys		12 anys		14 anys		15 anys	
		Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
2016/2017	Total	93,6	90,9	89,7	85,3	85,7	79,8	74,4	69,2	68,6	64,0
	Homes	92,6	90,1	88,4	83,4	83,6	77,1	70,3	64,0	64,3	59,1
	Dones	94,7	91,9	91,1	87,4	87,9	82,9	78,6	74,9	73,0	69,2
2017/2018	Total	93,7	92,5	90,0	87,0	86,5	82,5	74,4	69,7	69,5	64,6
	Homes	92,7	91,0	88,5	85,1	84,5	80,2	70,3	64,7	65,2	58,8
	Dones	94,7	94,2	91,5	89,1	88,6	85,0	78,8	75,2	74,0	71,0
2018/2019	Total	93,6	93,9	89,5	87,7	86,2	82,6	74,7	70,5	70,6	65,9
	Homes	92,6	93,0	88,0	86,6	80,0	84,4	70,8	66,1	66,5	60,7
	Dones	94,6	94,9	91,1	88,9	88,2	85,3	78,9	75,5	78,9	71,6
2019/2020	Total	93,8	94,2	89,8	89,3	86,6	84,3	75,4	73,1	71,1	67,2
	Homes	92,9	93,7	88,4	87,6	84,6	82,1	71,6	69,8	67,0	63,2
	Dones	94,7	94,8	91,3	91,1	88,8	86,8	79,4	76,6	75,4	76,6
2020/2021	**Total**	**95,0**	**95,6**	**91,0**	**91,0**	**87,2**	**85,3**	**79,0**	**75,9**	**75,5**	**72,6**
	Homes	94,2	95,0	89,8	90,1	85,3	83,8	75,9	72,2	72,0	69,7
	Dones	95,8	96,2	92,3	92,0	89,1	87,0	82,3	79,8	79,1	75,8

Font: Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

Quadre III-5.9. Taxa bruta de població que es gradua a les Illes Balears i Espanya per cada ensenyament titulació

		Total		Homes		Dones	
		Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya
Graduat en ESO	2010/11	74,7	67,0	69,5	61,7	80,2	72,6
	2015/16	79,3	70,0	74,3	64,4	84,7	75,9
	2020/21	82,2	78,9	78,1	74,5	86,6	83,8
Graduat en ESO adults	2010/11	13,0	8,4	11,0	7,6	11,7	7,9
	2015/16	8,8	6,8	9,3	7,0	8,3	6,5
	2020/21	6,7	7,1	6,0	5,7	7,4	8,7
Batxillerat	2010/11	49,7	39,1	42,9	32,0	57,0	46,6
	2015/16	57,4	43,0	50,4	35,8	65,0	50,8
	2020/21	57,4	43,3	47,4	35,7	63,1	51,5
Professional bàsic	2020/21	4,6	5,4	6,2	7,2	3,0	3,4
Tècnic (1)	2010/11	19,9	17,7	18,7	16,0	21,1	19,4
	2015/16	24,7	20,6	25,6	22,4	23,8	18,7
	2020/21	27,0	27,2	27,9	28,0	26,1	26,4
Tècnic superior (2)	2010/11	21,2	11,8	18,9	10,7	23,6	13,0
	2015/16	27,8	12,7	26,8	12,0	28,8	13,4
	2020/21	35,3	21,1	33,9	21,1	36,9	21,1
Grau	2015/16	41,2	16,3	32,1	10,8	50,9	22,1
	2020/21	43,5	13,7	34,0	8,9	53,5	18,9
Màster Oficial	2010/11	9,7	4,1	8,2	3,2	11,2	4,9
	2015/16	19,7	6,2	16,7	4,1	22,9	8,2
	2020/21	28,8	6,2	23,1	4,2	34,8	8,2

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2023)

La taxa de graduats és la taxa bruta de població amb què es nota més l'impacte del treball turístic, perquè les Balears presenten una taxa gairebé 30 punts (29,8) per sota de la mitjana estatal. En l'anàlisi per sexes, els homes balears acrediten una taxa de 25,1 punts per sota de l'estatal, mentre que les illenques estan 34,6 punts per sota de la mitjana de les espanyoles.

És rellevant consultar també les taxes en els casos de tècnic superior (corresponent al cicle formatiu de grau superior) per indagar si la menor presència de graduats universitaris balears es compensa tímidament amb una major presència de tècnics superiors. Tenint en compte que les Balears són una societat turística, una major taxa en aquest nivell de cicle formatiu pot

acreditar que una part de la mà d'obra del sector serveis sí que disposa de titulació postobligatòria. En economies turístiques, cicles formatius ajustats a la demanda poden ser vies per augmentar les credencials escolars i formatives de la població jove.

La distància entre la mitjana de tècnics superiors espanyols i balears no és tan ampla com en el cas dels graduats. La mitjana espanyola es troba 14,2 punts per sobre de la illenca. En l'estudi detallat per sexes, els homes balears estan 12,8 punts per sota de la mitjana espanyola, mentre que les dones se situen a una mica més de distància, a 15,8 punts de la mitjana espanyola de dones.

A l'àmbit europeu, és important l'estudi i la comparació de la població de 18 a 24 anys que no ha completat cap etapa educativa postobligatòria (vegeu el quadre III-5.10). En altres paraules, cal conèixer el percentatge de joves d'aquesta cohort generacional que no s'enrolen en estudis més enllà dels obligatoris.

Tant la trajectòria autonòmica com l'espanyola són satisfactòries en el període analitzat, entre el 2011 i el 2021. En el cas autonòmic, el percentatge s'ha reduït gairebé a la meitat en una dècada, tot passant del 29,7 % al 15,4 %. En el cas espanyol, la trajectòria és semblant, tot baixant del 26,3 % del 2011 al 13,3 % del 2021.

En una perspectiva d'anàlisi per sexes, els homes partien de xifres molt baixes d'implicació en estudis postobligatoris. Concretament, el 2011 les Balears i Espanya presentaven un percentatge de 33,2 % i 31 %, respectivament, d'homes que no havien cursat o no cursaven cap estudi postobligatori. Deu anys després, el percentatge balear és un 14,6 % més baix; mentre que el percentatge espanyol és un 14,3 % inferior. En el cas de les dones, el descens autonòmic en una dècada és del 14,1 % (del 26 % el 2011 a l'11,9 % el 2021), i el descens a escala estatal és menor, un 11,8 %: del 21,5 % al 9,7 %.

En termes de posició relativa de les xifres illenques en comparació amb les altres comunitats autònomes (i també les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla), cal analitzar les diferències entre el 2011 i el 2021. El 2011, les Balears (29,7 %) ocupaven la vuitena posició, just per davant de Castella i Lleó (27,5 %) i just per darrere d'Extremadura (30,1 %). Quan s'estudien les característiques de les comunitats autònomes que presenten percentatges més alts, no s'observa una pauta o tendència concreta: hi ha tant comunitats autònomes més turístiques, com Canàries (30,9 %), com industrials i agrícoles com la Rioja (30,6 %), o principalment agrícoles com la Regió de Múrcia (30,3 %). En canvi, en el cas de les comunitats autònomes amb menor percentatge d'alumnes sense estudis postobligatoris, el 2011 destaquen les comunitats més industrialitzades com el País Basc (13,8 %) i Navarra (12 %).

El 2021, les Balears (15,4 %) es troben 2,1 punts per sobre de la mitjana espanyola (13,3 %). En l'anàlisi per territoris, l'arxipèlag ocupa la quarta posició de comunitat autònoma amb percentatge més alt de joves sense estar cursant o sense haver cursat estudis postobligatoris, tot i que ha millorat aquesta xifra en 14,3 punts en relació amb el 2011. Presenten percentatges

més alts que les Balears comunitats principalment agrícoles com Castella-la Manxa (15,5 %) i la Regió de Múrcia (17,3 %), i agrícoles i turístiques com Andalusia (17,7 %). A l'altra banda de la taula, els territoris que presenten percentatges més baixos són el País Basc (4,8 %) i Cantàbria (6,4 %).

Assolir un nivell d'estudis superior a l'etapa obligatòria és considerat imprescindible per afrontar amb garanties els reptes de la societat del coneixement. És important analitzar el percentatge de població de 20 a 24 anys que ha superat almenys el nivell d'educació secundària de segona etapa (vegeu el quadre III-5.11).

Quadre III-5.10. Població de 18 a 24 anys que no ha completat el nivell d'educació secundària de segona etapa i no continua cap tipus d'educació o formació (*), per comunitats autònomes

	Total			Homes			Dones		
	2011	2016	2021	2011	2016	2021	2011	2016	2021
Espanya	**26,3**	**19,0**	**13,3**	**31,0**	**22,7**	**16,7**	**21,5**	**15,1**	**9,7**
Andalusia	32,1	23,1	17,7	37,2	27,0	20,9	26,8	19,0	14,3
Aragó	22,8	19,1	12,4	27,8	24,4	16,0	17,8	13,5	8,2
Astúries, Principat de	21,9	16,6	11,8	27,1	16,0	14,8	16,5	17,2	8,6
Balears, Illes	**29,7**	**26,8**	**15,4**	**33,2**	**34,9**	**18,6**	**26,0**	**18,1**	**11,9**
Canàries, Illes	30,9	18,9	11,8	34,5	24,5	17,0	27,1	13,1	6,1
Cantàbria	21,4	8,6	6,4	27,5	8,8	6,8	14,8	8,3	6,0
Castella i Lleó	27,5	17,3	12,4	33,4	20,0	16,1	21,2	14,4	8,4
Castella-la Manxa	31,5	23,2	15,5	40,5	26,7	20,3	22,2	19,7	10,5
Catalunya	26,2	18,0	14,8	31,1	21,6	19,4	21,1	14,2	9,9
Comunitat Valenciana	26,7	20,2	12,8	32,0	24,4	15,5	21,3	15,5	9,8
Extremadura	30,1	20,4	14,0	37,6	24,3	18,8	22,0	16,4	8,9
Galícia	20,4	15,2	8,1	25,3	19,1	10,6	15,3	11,2	5,5
Madrid, Comunitat de	19,5	14,6	10,7	22,2	17,5	13,6	16,9	11,7	7,7
Múrcia, Regió de	30,3	26,4	17,3	33,0	30,9	21,4	27,4	21,7	12,7
Navarra, Comunitat Foral de	12,0	13,4	9,1	15,5	16,9	12,1	8,6	9,8	6,0
País Basc	13,8	7,9	4,8	14,2	10,7	4,7	13,4	5,0	4,9
Rioja, la	30,6	17,8	12,9	36,1	17,7	13,8	25,4	17,8	12,0
Ceuta	38,9	21,5	10,2	41,1	..	..	36,4	..	..
Melilla	19,3	24,4	10,5	..	26,8	..	..	..	..

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2023)

Nota: Calculat amb la metodologia establerta per l'Eurostat, basant-se en mitjanes anuals de dades trimestrals.

(1) Abandonament primerenc de l'educació i la formació. Les dades s'han de prendre amb precaució, ja que les derivades de mides mostrals petites estan afectades per greus errors de mostreig.

Quadre III-5.11. Percentatge de població de 20 a 24 anys que ha assolit almenys el nivell d'educació secundària de segona etapa

	Total			Homes			Dones		
	2011	2016	2021	2011	2016	2021	2011	2016	2021
Espanya	**62,0**	**70,9**	**78,8**	**54,4**	**65,3**	**74,2**	**69,7**	**76,6**	**83,7**
Illes Balears	56,0	61,2	77,0	47,5	51,5	76,0	64,5	70,9	78,0

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2023)

Tant les Balears com Espanya han millorat molt el percentatge en la darrera dècada. En el període estudiat, entre el 2011 i el 2021, el percentatge ha augmentat 21 punts en el cas de l'arxipèlag (del 56 % al 77 %) i 16,8 punts en el cas d'Espanya. En la mirada per sexes, es pot observar que en el cas dels homes les Balears presenten un percentatge superior a l'estatal en el darrer any reportat (2021): un 76 % a les Balears pel 74,2 % de l'Estat. És l'únic indicador sobre nivells d'estudis assolit en què les Illes presenten una taxa més alta que l'espanyola. En el cas de les dones, el 2021 la nostra comunitat autònoma està 5,7 punts per sota de la mitjana espanyola (78 % per 83,7 %). En la comparació percentual entre homes i dones, a les Balears, les dones estan dos punts per sobre dels homes en percentatge de persones amb un nivell igual o superior al d'educació secundària de segona etapa (78 % dones balears per un 76 % homes balears). En canvi, a Espanya la distància és encara més gran, de 9,1 punts: un 83,7 % les dones per un 74,2 % els homes. En conjunt, per tant, les dones d'aquesta franja d'edat de 20 a 24 anys tenen nivells educatius més alts que els homes.

Després d'haver analitzat els nivells educatius de la franja d'edat de 20 a 24 anys, cal també estudiar amb detall aquests nivells en la resta de franges d'edat adultes (de 25 a 64 anys) (vegeu el quadre II-5.12). A més, cal detallar de manera separada les fites formatives de la població de 25 a 34 anys per poder disposar d'una mica de diagnòstic de futur i per poder-les comparar amb el conjunt de 25 a 64 anys.

L'any 2022, el darrer any estudiat per als nivells formatius, es troben xifres diferents segons si ens referim al cas balear o espanyol. En el conjunt de franges d'edat de 25 a 64 anys, les Balears presenten un 33,7 % de població amb estudis superiors, 7,4 punts per sota de la mitjana estatal, situada en el 41,1 %. El nivell d'estudis en què les Balears presenten un percentatge més alt és en el nivell d'estudis inferiors a la segona etapa d'educació secundària, un percentatge del 38,5 %; mentre que la població amb la titulació de segona etapa d'educació secundària és del 27,9 %.

En una mirada de gènere, les majors diferències dona-home es troben en els estudis superiors, 9,4 punts més per a les dones (dones de les Illes Balears, 38,4 %; homes, 29,0 %); i en els estudis inferiors a la segona etapa, amb els homes 5,3 punts per sobre del percentatge de les dones (homes de les Illes Balears, 41,6 %; dones, 35,3 %).

Quadre III-5.12. Nivell de formació de la població per grups d'edat i sexe

			Inferior a 2a etapa d'educació secundària		2a etapa d'educació secundària		Educació superior	
			Població					
			de 25 a 64 anys	de 25 a 34 anys	de 25 a 64 anys	de 25 a 34 anys	de 25 a 64 anys	de 25 a 34 anys
Any 2020	Total	Espanya	37,1	28,3	23,2	24,3	39,7	47,4
		Illes Balears	**37,1**	**29,5**	**28,1**	**30,4**	**34,8**	**40,1**
	Homes	Espanya	40,2	33,8	23,1	25,0	36,7	41,3
		Illes Balears	41,8	35,3	26,8	31,7	31,4	33,0
	Dones	Espanya	34,1	22,9	23,3	23,6	42,7	53,5
		Illes Balears	32,2	23,8	29,5	29,1	38,3	47,1
Any 2021	Total	Espanya	36,1	27,7	23,2	23,6	40,7	48,7
		Illes Balears	**35,3**	**29,1**	**28,6**	**27,3**	**36,2**	**43,7**
	Homes	Espanya	39,5	32,9	23,2	24,0	37,3	43,1
		Illes Balears	38,8	31,9	29,9	30,3	31,4	37,8
	Dones	Espanya	32,7	22,4	23,2	23,2	44,0	54,4
		Illes Balears	31,7	26,3	27,2	24,2	41,1	49,5
Any 2022	Total	Espanya	35,8	26,5	23,1	22,9	41,1	50,5
		Illes Balears	**38,5**	**32,9**	**27,9**	**28,1**	**33,7**	**39,1**
	Homes	Espanya	39,1	31,7	23,4	24,2	37,5	44,1
		Illes Balears	41,6	37,3	29,5	30,5	29,0	32,2
	Dones	Espanya	32,6	21,3	22,7	21,7	44,7	57,0
		Illes Balears	35,3	28,5	26,3	25,6	38,4	45,8

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

Nota: Els resultats es basen en mitjanes anuals de dades trimestrals. Les dades s'han de prendre amb precaució, ja que les derivades de mides mostrals petites estan afectades per greus errors de mostreig.

En la franja d'edat de 25 a 34 anys, en el cas de les Balears, el percentatge de població amb un nivell formatiu d'educació superior és del 39,1 %, mentre que a Espanya aquest percentatge supera el 50,1 %. En altres paraules, el nivell illenc es troba 11,4 punts per sota de la mitjana espanyola.

En els altres nivells educatius, l'arxipèlag presenta, respectivament, un 32,9 % en titulacions inferiors a la segona etapa i un 27,9 % amb una titulació de segona etapa d'educació secundària. També cal analitzar les dades des d'una perspectiva de gènere. Una altra vegada, les distàncies més grans les trobam en els nivells d'estudis superiors, amb les dones que presenten un percentatge més alt. Concretament, les dones presenten un 45,8 % d'estudis superiors, mentre que els homes queden 13,6 punts

per darrere, amb un 32,2 %. El fet que les dones de les Balears tenguin més titulació, salvant alguna excepció, és una constant en les taules analitzades. Pel que fa al nivell amb estudis inferiors, els homes, amb un 37,3 %, es troben 8,8 punts per sobre del percentatge de les dones (28,5 %). En conjunt, en un panorama de menor nivell d'estudis a les Balears quan es compara amb les dades estatals, cal assenyalar que les xifres d'estudis assolits en el cas dels homes són inferiors a les aconseguides per les dones. Aquesta dinàmica, de més estudis en el cas del gènere femení, es produeix de manera paral·lela en les mitjanes que es refereixen a l'Estat.

Un altre indicador educatiu constitueix la despesa pública invertida en l'ensenyament (vegeu el quadre III-5.13). En el cas d'una societat turística com les Balears, l'esforç en política pública educativa en termes monetaris és encara més important. Això és especialment rellevant quan es té en compte la necessitat de millorar el capital formatiu, fortament impactat per la demanda de mà d'obra poc qualificada per part del mercat de treball turístic.

Quadre III-5.13. Despesa pública (en euros) per alumne en ensenyament no universitari

		Espanya	Illes Balears
Despesa pública per alumne públic i concertat	2012	4.729	4.920
	2013	4.569	4.817
	2014	4.537	4.808
	2015	4.743	5.102
	2016	4.879	5.328
	2017	5.014	5.465
	2018	5.163	5.672
	2019	5.398	5.905
	2020	5.667	6.011
Despesa pública per alumne públic	2012	5.430	5.796
	2013	5.231	5.623
	2014	5.169	5.592
	2015	5.436	5.917
	2016	5.607	6.379
	2017	5.779	6.493
	2018	5.968	6.767
	2019	6.230	7.046
	2020	6.540	6.945

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2023)

Cal analitzar-ho en perspectiva històrica i també en perspectiva comparada Balears-Espanya, a més de desglossar de manera separada concretament la inversió en l'educació pública. En la mirada diacrònica o històrica, en la inversió conjunta en educació pública i concertada, les Balears han passat de rebre 191 euros més que la mitjana estatal el 2012, a 244 euros més l'any 2020. Tant la mitjana estatal com la insular presenten una tendència ascendent, però les Balears mantenen una inversió superior en el conjunt del període.

Quan es mira de manera separada la inversió específicament només per a l'educació pública, les Balears també presenten xifres superiors en el període estudiat. L'any 2012, la diferència a favor de les Balears era de 366 euros. El 2020, aquesta distància encara va augmentar una mica més, fins als 405 euros.

5.2. El sistema educatiu universitari de les Illes Balears

En aquesta memòria anual del CES, pel que fa a l'educació, s'hi incorpora una menció a les dades universitàries. Es fa seguiment de l'evolució de l'alumnat universitari a la UIB (vegeu el quadre III-5.14) i de les posicions de la Universitat de les Illes Balears en el rànquing universitari de referència, el del Centre de Classificació Universitària Mundial (CWUR) (vegeu el quadre III-5.15).

En referència a la trajectòria en xifres d'alumnes universitaris UIB, hi ha un petit augment de les xifres de 2022 (13.763 estudiants) respecte a les de 2021, però un petit descens quan es compara amb les dades de 2020. Per tenir també una aproximació a la quantitat d'universitaris en el conjunt de població jove illenca, s'analitza també anualment la proporció d'estudiants a la UIB en comparació amb el conjunt de població de la franja d'edat 18-24 anys de les Balears. Aquí cal tenir en compte que no es computen les xifres d'alumnes que estudien en altres universitats. En el període estudiat, el percentatge d'estudiants de la UIB respecte al conjunt de la població jove de 18-24 voreja entre el 15 % i el 16 %. Aquesta xifra es pot considerar baixa, tenint en compte la demanda de nivells formatius més alts per afrontar els reptes de la societat global.

Per acabar, el CWUR és una classificació que avalua la qualitat de la docència, la recerca i l'ocupabilitat de les universitats del món, tot indexant les 2.000 primeres d'un total de 20.000 universitats (*www.cwur.org*).

S'estudia any a any la posició de la Universitat de les Illes Balears en aquest rànquing. Quant a la ubicació en el conjunt estatal, ha baixat un lloc —ha passat al número 26— en la comparació entre el rànquing del curs 2021/22 i el de 2022/23.

En l'escala internacional, ha perdut 24 llocs entre el 2021/22 i el 2022/23, i ara ocupa la 796a posició.

En els dos anys estudiats pel que fa a l'Estat espanyol, cal destacar que es mante-

nen com les tres primeres universitats la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Complutense de Madrid.

En conjunt, les dades educatives d'aquest capítol recullen, d'una banda, el creixement demogràfic reflectit en les xifres de l'escolarització i, d'altra banda, la persistència de l'impacte del model de treball turístic en les trajectòries educatives (recollit en els modestos nivells d'escolarització en les etapes postobligatòries). En les xifres dels darrers anys, es veu un augment en la inversió pública i un descens en la ràtio alumnes/professor.

Quadre III-5.14. Evolució de la taxa d'universitaris matriculats a la UIB

Any	2020	2021	2022
Nombre d'alumnes	14.128	13.617	13.763
Joves entre 18 i 24 anys	85.839	85.429	86.259
% d'universitaris UIB per cada 100 joves	16,4%%	15,9%	15,9%

*Nombre d'alumnes en estudis oficials.

Font: Elaboració pròpia a partir de Quinze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears (dades de novembre de 2022) i padró 2020, Ibestat

Quadre III-5.15. La UIB al rànquing del Centre de Classificació Universitària Mundial (CWUR)

	POSICIÓ EN EL RÀNQUING 2021/22		
Universitat	Rang a Espanya	Rang mundial	Puntuació agregada (educació, impacte...)
Universitat de Barcelona	1	131	80,6
Universitat Autònoma de Barcelona	2	186	79
Universitat Complutense de Madrid	3	247	77,7
Universitat de les Illes Balears	**25**	**772**	**71,7**
Universitat CEU San Pablo	53	1.999	65,7
	POSICIÓ AL RÀNQUING 2023		
Universitat de Barcelona	1	134	80,6
Universitat Autònoma de Barcelona	2	190	79
Universitat Complutense de Madrid	3	249	77,7
Universitat de les Illes Balears	**26**	**796**	**71,7**
Universitat de Burgos	52	1945	66,2

Font: Elaboració pròpia a partir de CWUR World University Rankings 2023

Requadre III-1.

La formació professional dual a les Illes Balears

Francesca Salvà Mut
Catedràtica d'universitat al Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació. Directora del Laboratori de Recerca i Innovació en Formació Professional, UIB

Elena Quintana Murci
Professora al Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació. Subdirectora del Laboratori de Recerca i Innovació en Formació Professional, UIB

Maria Tugores Ques
Professora Titular d'universitat al Departament d'Economia Aplicada. Membre del Laboratori de Recerca i Innovació en Formació Professional, UIB

La formació professional (FP) a Espanya ha passat de ser poc valorada a tenir un paper cada vegada més central en el sistema d'educació i formació. El Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR)[1] preveu el paper estratègic de l'FP en la transformació dels sectors productius, el reforçament del teixit empresarial, el desenvolupament de les competències digitals i la qualificació i requalificació de la població activa. A més, recull actuacions derivades del Pla de Modernització de l'FP 2020-23[2]. A les Balears, aquests plantejaments es desenvolupen en el primer[3] i el segon Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears[4], que abasten, respectivament, els períodes de 2018 a 2021 i de 2022 a 2025.

En aquest context, s'ha produït un apropament progressiu de l'FP al sistema productiu i a les necessitats de les empreses. L'obligatorietat del mòdul de formació en centres de treball (FCT) i el desenvolupament progressiu de la formació professional dual (FPD) ho posen de manifest.

En aquest monogràfic fem un repàs al desenvolupament de l'FPD a les Balears, tot diferenciant els dos períodes que en marquen l'evolució i destacant alguns dels reptes que suposa el moment actual.

1. Govern d'Espanya (2021). *Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia.* Recuperat el 15 de juny de 2022 de: *www.lamoncloa.gob.es/temas/fondos-recuperacion/Documents/160621-Plan_Recuperacion_Transformacion_Resiliencia.pdf*.

2. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2020). *Plan de modernización de la Formación Profesional 2020-2023.* Govern d'Espanya.

3. Govern de les Illes Balears (2018). *I Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears 2018-2021*. Disponible a: *soib.es/wp-content/uploads/2020/09/Pla-Integral-de-Formacio-Professional.pdf*.

4. Govern de les Illes Balears (2022). *II Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears 2022-2025*. Disponible a: *soib.es/wp-content/uploads/2022/11/III-Pla-Integral-FP-IB_definitu.pdf*.

1. Deu anys de formació professional dual (de 2012 a 2022)

La formació professional dual a Espanya es regula mitjançant el Reial decret 1529/2012, de 8 de novembre, pel qual es desenvolupa el contracte per a la formació i l'aprenentatge i es regulen les bases de la formació professional dual[5]. En aquest context, es defineix l'FPD com el conjunt de les accions i iniciatives «mixtes d'ocupació i formació, que tenen per objecte la qualificació professional dels treballadors en un règim d'alternança d'activitat laboral en una empresa amb l'activitat formativa rebuda en el marc del sistema de formació professional per a l'ocupació o del sistema educatiu» (article 2).

Es pot desenvolupar mitjançant els contractes per a la formació i l'aprenentatge i també mitjançant projectes específics amb la coparticipació dels centres educatius i les empreses. Es tracta d'una norma de mínims que les comunitats autònomes han desenvolupat durant aquests deu anys i que ha suposat un clar impuls a l'FPD.

A continuació, es presenten les dades més significatives, d'acord amb les estadístiques disponibles, sobre l'FPD a les Balears tot diferenciant la que està lligada al sistema educatiu i la que hi està al sistema de formació per a l'ocupació. La primera es vincula als cicles de formació professional de grau mitjà (FPGM) o superior (FPGS), que es duen a terme en centres educatius responsabilitat de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, i la segona, als certificats de professionalitat que es desenvolupen en centres de la xarxa de centres col·laboradors i propis del SOIB. En ambdues modalitats és obligatòria la contractació laboral, que es fa a través del SOIB.

L'FPD en l'àmbit del sistema educatiu[6]

La implantació d'aquest tipus de formació professional encara és baixa en termes relatius, però ha tingut una evolució creixent des de l'inici. Així, a les Illes Balears ha passat de deu alumnes (1,2 % de l'oferta total) en el primer curs acadèmic en què va tenir lloc (el 2012/2013) a 473 alumnes (1,9 %) en el darrer curs acadèmic del qual es disposa de dades, el 2021/2022. Això va acompanyat de la creixent implicació del nombre d'empreses participants (vegeu el quadre IIIR-1.1).

5. Reial decret 1529/2012, de 8 de novembre, pel qual es desenvolupa el contracte per a la formació i l'aprenentatge i es regulen les bases de la formació professional dual. *Boletín Oficial del Estado*, 270, de 9 de novembre de 2012.

6. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023). *Educabase. Estadística de las Enseñanzas no universitarias*. Recuperat el 15 de maig de 2023 de: *www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas.html*.

Caixabank Dualiza (2023). *Observatorio de la Formación Profesional. Panel de indicadores*. Recuperat el 24 d'abril de 2023 de: *www.observatoriofp.com/*.

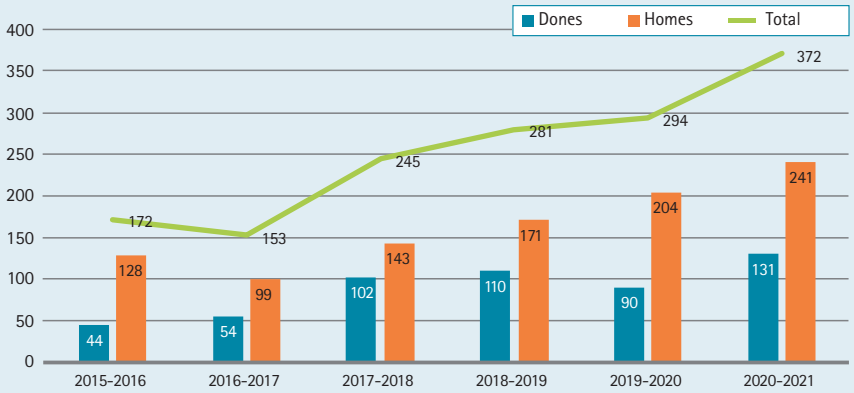
Quadre IIIR-1.1. Percentatge de formació professional dual a l'àmbit educatiu per comunitats autònomes

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Andalusia	0,9%	1,7%	2,4%	2,5%	4,8%	5,1%
Aragó	1,0%	0,8%	0,6%	0,6%	0,7%	0,7%
Astúries	1,5%	1,8%	0,7%	0,6%	0,3%	0,1%
Illes Balears	**1,2%**	**1,1%**	**1,6%**	**1,7%**	**1,8%**	**1,9%**
Canàries	0,2%	0,9%	0,9%	1,8%	2,4%	3,0%
Cantàbria	1,7%	0,9%	0,5%	0,4%	0,6%	0,6%
Castella i Lleó	0,4%	0,7%	0,5%	0,9%	0,9%	0,8%
Castella-la Manxa	4,4%	4,4%	2,4%	4,4%	5,0%	3,5%
Catalunya	3,6%	5,4%	4,5%	4,7%	4,3%	5,0%
Com. Valenciana	1,3%	1,5%	1,7%	2,3%	2,0%	1,5%
Extremadura	0,8%	0,8%	1,1%	1,2%	1,3%	1,5%
Galícia	0,6%	1,0%	1,5%	2,0%	3,3%	2,7%
Madrid	3,5%	4,6%	6,2%	6,1%	6,4%	5,9%
Múrcia	0,1%	0,1%	0,1%	1,1%	1,3%	5,9%
Navarra	5,7%	5,8%	6,2%	7,5%	10,5%	12,9%
País Basc	1,6%	2,5%	4,0%	4,4%	4,4%	2,6%
La Rioja	1,3%	2,0%	2,1%	2,5%	3,2%	3,4%
Ceuta	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
Melilla	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Total	**1,8%**	**2,6%**	**2,8%**	**3,1%**	**3,7%**	**3,8%**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de Caixabank i del MEFP-Educabase

Pel que fa a la comparativa entre les Illes Balears i la mitjana espanyola, el quadre 1 mostra que encara que la tendència és ascendent i positiva, la incidència de l'FPD a les Illes Balears està lluny de la mitjana per al conjunt de l'Estat espanyol. Així, del total d'alumnes matriculats a les Illes, un 1,9 % ho està a la formació dual, mentre que per al conjunt d'Espanya la quantitat s'eleva al 3,8 %. Aquesta diferència de gairebé 2 punts percentuals és més gran que la registrada sis anys abans, amb només 0,6 punts percentuals de diferència. El fet que les Balears siguin una de les poques comunitats autònomes en què tota l'FPD a l'àmbit educatiu inclou un contracte laboral —en contraposició a un ús estès de les beques formatives en altres comunitats— potser és una de les raons d'aquesta situació.

Gràfic IIIR-1.1
Evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu a les Illes Balears per sexe

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional i del MEFP-Educabase

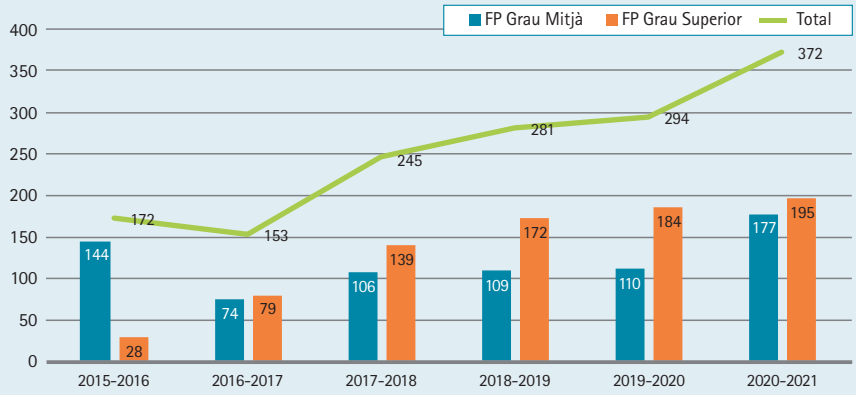
Això no exclou que, d'acord amb les dades de participació, altres comunitats autònomes presenten percentatges clarament superiors. Crida especialment l'atenció el cas de Navarra, amb un 12,9 % de les places per a formació dual, seguida de Madrid i Múrcia (5,9 % totes dues), Andalusia (5,1 %) i Catalunya (5 %). A la coa de l'FPD en l'àmbit del sistema educatiu hi ha Astúries, Ceuta i Melilla, amb valors inferiors al 0,5 % de les places per a la modalitat dual.

En el gràfic IIIR-1.1, s'hi observa l'evolució del nombre d'estudiants d'FPD a l'àmbit educatiu de les Illes Balears desagregat per sexes. Queda patent que hi ha més participació d'alumnat masculí, amb un percentatge de participació superior en tot el període analitzat, que, si més no, ha anat canviant durant els anys. Així, el curs 2015/2016 la participació femenina representava només el 25,6 %, mentre que el curs 2020/2021 era del 35,2 %, tot i que encara lluny d'una situació d'igualtat que sí que es dona per a la formació professional en general, amb un percentatge de dones a les Illes Balears del 49,5 %.

El gràfic 2 mostra l'evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu de les Illes Balears desagregat per nivell educatiu, segons cursi FPGM o FPGS. Cal remarcar que a les Illes Balears l'FPD lligada a la formació professional bàsica (FPB) és una assignatura encara pendent, tot i que és present a altres comunitats autònomes d'Espanya, encara que de manera residual (vegeu el gràfic IIIR-1.2).

Gràfic IIIR-1.2

Evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu a les Illes Balears per tipus d'estudi

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de Caixabank i del MEFP-Educabase

L'evolució mostra una formació dual que s'inicia a les Illes Balears a l'FPGM i que ràpidament ha inclòs cicles d'FPGS, que al curs 2020/2021 ja representaven un 52,4 % de l'alumnat participant. Tenint en compte que l'alumnat a l'FPGS representa a les Illes Balears el 39,1 %, queda patent la sobrerepresentació de la formació professional dual a l'àmbit educatiu lligada als cicles de nivell superior.

Segons les dades publicades pel Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023)[7], per edat, la major part de l'alumnat d'FPD del darrer curs amb informació, el 2020/2021, es distribueix entre els 17 i 19 anys (59, 3 %) i entre 20 i 21 anys (26 %) en l'FPGM mentre que en l'FPGS la distribució de l'alumnat per edat es concentra majoritàriament entre els 19 i els 23 anys (87,7 %). L'oferta correspon a un total de 12 centres (10 de titularitat pública i 2 de privada), amb la qual cosa s'ofereix un total de 19 cicles formatius (10 de grau mitjà i 9 de grau superior).

La distribució de l'FPD segons la família professional i la seva evolució a les Illes Balears es mostra al quadre 2. De les 24 famílies professionals amb oferta a les Illes Balears, només vuit tenen FPD. Si bé més de la meitat de la matriculació en FPD del curs 2015/2016 corresponia a la família de l'hoteleria i el turisme (55,8 %), anys després la diversificació és més gran. El curs 2020/2021 les famílies professionals amb més estudiants matriculats en aquesta modalitat eren: administració i gestió (31,2 %); informàtica i comunicacions (23,6 %), i hoteleria i turisme (20,2 %). En un grau menor hi ha: elec-

7. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023). *Educabase. Estadística de las Enseñanzas no universitarias*. Recuperat el 15 de maig de 2023 de: *www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas.html*.

tricitat i electrònica (9,9 %); transport o manteniment de vehicles (9,9 %); comerç i màrqueting (3,5 %), i indústries alimentàries (1,6 %) (vegeu el quadre IIIR-1.2).

Les dades desagregades per nivell educatiu mostren que l'alumnat del curs 2020/2021 es va distribuir entre l'FPGM i l'FPGS de la manera següent: 177 alumnes en els deu cicles de formació professional dual de grau mitjà oferts a les Illes Balears (un 59,3 % d'homes) i 195 alumnes en els nou cicles superiors d'aquesta modalitat (un 69,7 % d'homes).

En relació amb les famílies professionals, els deu cursos de grau mitjà pertanyen a quatre famílies professionals. Si consideram la distribució de l'alumnat per sexe, observam que si bé els homes participen en cursos de totes les famílies professionals, les dones només són presents a les d'administració i gestió (en què representen un 77,6 % de l'alumnat) i d'hoteleria i turisme (en què són un 47,2 % de l'alumnat). I en el total de nou cursos de grau superior oferts el 2020/2021, hi ha una forta segregació dels estudis, ja que el 72,9 % de les matriculades en aquests estudis ho fan a la família professional d'administració i gestió (vegeu el quadre IIIR-1.3).

Si s'analitza amb les dades més recents (vegeu el quadre IIIR-1.4[8]) l'oferta de cursos de formació professional dual dels dos darrers cursos acadèmics, s'hi observa un creixement exponencial. Així, el curs 2022/2023 s'han ofert 22 cursos —11 de grau mitjà i 10 de grau superior— i en el curs 2023/24 se n'oferiran un total de 29 (15 de grau mitjà i 14 de grau superior).

En resum, l'evolució de la formació professional dual a les Illes Balears mostra una tendència creixent però a un menor ritme que a la resta de l'Estat espanyol. També mostra una participació inferior de les dones que dels homes i més incidència en la formació professional de grau superior. Apropar-se a la mitjana nacional suposarà haver d'incrementar el ritme de creixement en els propers anys. Uns altres reptes han de ser apropar-se a les alumnes potencials a la vegada que s'amplia l'abast a un nombre més gran de famílies professionals.

L'FPD en l'àmbit del sistema de formació per a l'ocupació[9]

El Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB) desenvolupa accions de formació dual basades en certificats de professionalitat mitjançant dos programes. Per una banda, els programes mixtos de formació i ocupació amb administracions públiques que tenen el seu origen en els programes d'escoles taller i cases d'ofici iniciats el 1985. Mitjançant aquests programes, s'ofereixen accions de formació amb alternança adreçades a joves (me-

8. Conselleria d'Educació i Formació Professional (2023). Oferta formativa de formació professional. Recuperat el 25 de maig de 2023 de: *www.caib.es/sites/fp/ca/informacio_a_alumnes/*.

9. Pou Garcias, Ll. (dir.); Puiggròs Rebassa, A.P.; Rodríguez Rodríguez, C.; Sampol Morell, F. (2022). *Informe anual de formació professional per l'ocupació (2021).* Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears.

nors de 30 anys) i persones majors de 30 anys en què cada usuari desenvolupa obres d'interès general a l'Administració pública i disposa d'un itinerari individualitzat de formació i inserció laboral.

Des de l'any 2015, un total de 2.900 persones han seguit aquests programes, que han experimentat un creixement considerable: del 68,4 % en el període 2015-2021.

Si ens atenim a les darreres dades disponibles referents al 2021, la majoria de les accions formatives es desenvolupen a l'illa de Mallorca (59,1 %), en què la majoria dels participants són dones (52 %) i majors de 30 anys (53 %).

Per altra banda, els programes de formació-ocupació amb empreses i entitats socials s'adrecen a joves fins a 30 anys i a persones amb discapacitat o en risc d'exclusió social i estan conformats per dos subprogrames. Primerament, els programes de formació dual en sectors estratègics que proporcionen certificats de professionalitat en activitats econòmiques estratègiques tals com nàutica, hoteleria, TIC, moble, calçat i comerç.

Des del seu inici l'any 2016, 1.298 persones s'han beneficiat d'aquesta formació, en la qual s'ha produït un increment del 57,7 % en el període 2015-2021. En segon lloc, els programes de formació dual adreçats a col·lectius vulnerables (joves i col·lectius amb més dificultats d'inserció). Des de l'any 2015, 1.145 persones han fet formació en aquests programes i el 2020 és l'any en què hi va participar més gent (398).

Quadre IIIR-1.2. Evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu a les Illes Balears per família professional

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Administració i gestió	13	45	90	99	80	116
Agrària	0	3	4	9	0	0
Comerç i màrqueting	0	8	12	9	9	13
Electricitat i electrònica	15	15	20	22	34	37
Hoteleria i turisme	96	33	56	50	56	75
Indústries alimentàries	0	0	0	6	6	6
Informàtica i comunicacions	22	31	37	59	80	88
Transport i manteniment de vehicles	26	18	26	27	29	37
Total	**172**	**153**	**245**	**281**	**294**	**372**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de Caixabank i del MEFP-Educabase

Quadre IIIR-1.3. Oferta i alumnat matriculat als cicles formatius de grau mitjà i superior per família professional i sexe (2020/2021)

	Grau mitjà			Grau superior		
	Nre. cursos	Alumnes matriculats		Nre. cursos	Alumnes matriculats	
	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes
Administració i gestió	3	38	11	3	43	24
Electricitat i electrònica	1	0	16	1	1	20
Hoteleria i turisme	3	32	43			
Transport i manteniment de vehicles	3	2	35			
Indústries alimentàries				1	2	4
Comerç i màrqueting				1	8	5
Informàtica i telecomunicacions				3	5	83
Total	**10**	**72**	**105**	**9**	**59**	**136**

Font: Elaboració pròpia a partir de Estadística de las Enseñanzas no universitarias (Ministeri d'Educació i Formació Professional, 2023)

Quadre IIIR-1.4. Comparativa oferta formativa FP dual a l'àmbit educatiu dels cursos 2022/23 i 2023/24

	Curs 2022/2023	Curs 2023/2024
Cicle formatiu de grau mitjà	**Nre. de cursos**	**Nre. de cursos**
Administració i gestió	3	3
Electricitat i electrònica	1	1
Hoteleria i turisme	6	6
Transport i manteniment de vehicles	2	4
Informàtica i telecomunicacions	0	1
Total	**12**	**14**
Cicle formatiu de grau superior	**Nre. de cursos**	**Nre. de cursos**
Electricitat i electrònica	1	1
Informàtica i telecomunicacions	3	6
Indústries alimentàries	1	1
Energia i aigua	0	1
Total	**10**	**14**

Font: Elaboració pròpia a partir del web de la Conselleria d'Educació i Formació Professional. www.caib.es/sites/fp/ca/informacio_a_alumnes/

Quadre IIIR-1.5. Evolució programes de formació dual SOIB (2015-2021)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Programes mixtos de formació-ocupació amb administracions públiques	253	430	409	405	487	490	426
Programes mixtos de formació-ocupació amb empreses i entitats socials	215	409	255	362	328	581	293
Programes de formació dual en sectors estratègics	----	149	190	301	240	183	235
Programes de formació dual per a col·lectius vulnerables	215	260	65	61	88	398	58
Total persones beneficiàries	**468**	**839**	**664**	**767**	**815**	**1.071**	**719**

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Informe anual de formació professional per l'ocupació (2021). Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears

Si s'analitzen les dades sobre participació en ambdós programes el 2021, es pot observar que la totalitat de les accions formatives són a Mallorca, amb una participació superior d'homes (67 %) i joves menors de 30 anys (85 %) (vegeu el quadre IIIR-1.5).

2. De l'FPD com a modalitat a un sistema de formació professional de tipus dual: normativa i reptes

La Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional, té associats canvis substancials en el model d'FP[10], en tant l'FPD deixa de ser una modalitat de l'FP (com hem vist encara molt minoritària) per passar a caracteritzar el sistema espanyol de formació professional.

D'acord amb l'article 2, l'FPD és la formació professional que es duu a terme «harmonitzant els processos d'ensenyament i aprenentatge entre el centre de formació professional i l'empresa o organisme equiparat, en corresponsabilitat entre ambdós agents, amb la finalitat de la millora de l'ocupabilitat de la persona en formació».

Tota l'oferta d'FP corresponent als graus C (certificat professional), D (títol de formació professional) i, si escau, E (títol d'especialista o màster de formació professional) ha de ser dual i s'ha d'oferir en les dues modalitats que estableix la llei: la modalitat general i la modalitat intensiva. Ambdues tenen caràcter dual, tot diferenciant-se en funció de: la durada de la formació a l'empresa o organisme

10. Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional. *Boletín Oficial del Estado*, 78, d'1 d'abril de 2022.

equiparat; el pes d'aquesta formació en el desenvolupament del currículum, i l'estatus de la persona en formació (article 65). En ambdós casos hi ha d'haver un pla de formació per a cada persona (vegeu el quadre IIIR-1.6).

La llei també estableix la possibilitat de fer la formació en diverses empreses i regula les figures del tutor d'empresa, del tutor dual del centre i el paper de les organitzacions sindicals i empresarials i dels organismes intermedis. Igualment, inclou un procés d'avaluació i millora continuada del sistema i, en especial, del seu caràcter dual, que informi del «funcionament i l'adequació a les necessitats formatives individuals i del sistema productiu, i promogui la recerca sobre el model de formació professional, així com el seu impacte sobre les dimensions de millora de l'ocupació i de la productivitat» (article 6).

Tal com assenyala un informe acabat de publicar del Consell Econòmic i Social d'Espanya (2023)[11], el fet de considerar tota la formació com a dual implica exigències importants per a la futura implantació, gestió i desenvolupament de l'FP. Així, destaquen els reptes que en la pràctica suposa l'equilibri entre trobar prou empreses i l'exigència d'estàndards de qualitat.

La normativa que ha de desenvolupar la llei no s'ha publicat en el moment de redactar aquest document. Mentrestant, s'han d'afrontar alguns dels canvis que aquesta implica i que requereixen planificació estratègica consensuada i mecanismes de seguiment i avaluació. El Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears 2022-25 és el document que recull les previsions al respecte a les Illes. A l'apartat de reptes, n'hi ha un sobre formació dual professional que és el següent: «Consolidar i ampliar l'oferta integrada de formació dual i formar almenys 2.000 alumnes cada any» (pàgina 9).

Aquest pla també planteja com un dels eixos impulsar l'FPD intensiva. Atesa la trajectòria de les Balears en relació amb la formació dual professional, que sempre l'ha desenvolupat associada a la contractació laboral, aquest eix és un reflex clar de la voluntat de seguir en aquest camí.

D'aquesta manera, es pot preveure una FPD general que haurà d'afegir al model actual d'FCT un increment del temps de formació a l'empresa i una millora progressiva de la qualitat d'aquesta formació i de l'articulació entre el currículum formatiu del centre i el de l'empresa. A més, cal anticipar una formació dual professional intensiva que ha d'implicar un impuls en qualitat i quantitat de la coneguda com a FPD fins que la llei de 2022 va establir les dues modalitats.

L'impuls de l'FPD intensiva s'estructura en tres accions:

a) Reforçar la xarxa d'actors clau i el disseny estratègic per posar en marxa programes d'FP dual intensiva.

11. Consell Econòmic i Social d'Espanya (2023). *Informe 01/2023. La formación dual en España: situación y perspectivas*. Consell Econòmic i Social.

b) Potenciar l'oferta d'FPD intensiva en l'àmbit de la formació professional.

c) Continuar ampliant l'oferta d'FPD intensiva ocupacional per territoris i col·lectius.

Finalment, el pressupost en milions d'euros assignat a aquest eix durant el període que abasta el pla és de 119,8 milions d'euros, dels quals 28,2 per al 2022, 29,2 per al 2023, 30,7 per a l'any 2024 i 31,7 per al 2025.

Quadre IIIR-1.6. FP general i FP intensiva: característiques

Característiques	FP general	FP intensiva
Durada de la formació a l'empresa o organisme equiparat respecte de la durada total de la formació oferta. (S'estableix un termini fins al 31 de desembre de 2024 per adequar la durada actual del període de formació en empresa al qual es preveu a la llei actual).	Entre el 25% i el 35% (excepcionalment podrà ser del 20% en les ofertes associades a competències de nivell 1).	Superior al 35%.
Participació de l'empresa o organisme equiparat en els resultats d'aprenentatge del currículum.	Fins a un 20%.	Més d'un 30%.
Contracte de formació amb l'empresa o organisme equiparat.	No, és una formació pràctica tutoritzada sense vinculació contractual.	Sí. (S'habilita un període transitori fins al 31 de desembre de 2028 per passar de la beca per a l'FPD recollida en l'RD 1529/2012 al contracte).
Temporalització dels períodes de formació en el centre i a l'empresa o organisme equiparat.	La formació a l'empresa s'ha de fer preferentment al llarg de la durada (inici almenys a partir dels tres primers mesos de l'inici de la formació) de la formació i en tots els cursos.	Simultanis (excepcionalment es podrà optar per una estada a l'empresa anual).

Font: Elaboració pròpia a partir de Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional

6

SERVEIS SOCIALS I INCLUSIÓ SOCIAL

6.1. INTRODUCCIÓ

En aquest document es recullen les principals dades d'activitat del Govern de les Illes Balears en matèria de serveis socials. Així mateix, també es recull informació pressupostària desagregada per illes i un recull de les principals innovacions normatives aprovades l'any 2022.

Sempre que hi ha informació al respecte, s'adjunten sèries anuals des de l'any 2014 fins al 2022, tot i que en algunes ocasions les dades només s'han aconseguit fins al 2021. També, sempre que n'hi ha, les dades es presenten de forma desagregada pel que fa al gènere.

6.2. PRESTACIONS SOCIALS DE CARÀCTER ECONÒMIC

Fins a l'any 2020, a la CAIB hi va haver la renda mínima d'inserció, però posteriorment es va substituir de manera progressiva per la renda social garantida. L'evolució anual de la primera es pot consultar en el gràfic III.6.1. Per illes, l'evolució es pot consultar en el quadre III-6.1.

En data de 31 de desembre del 2022, hi ha un total de 3.562 perceptors (titulars) de la renda social garantida. Això suposa una disminució de 694 beneficiaris des del mes de gener del mateix any.

En el quadre III-6.2, s'hi observa l'evolució mensual de la prestació durant l'any 2022, tant en relació amb els titulars de la prestació com pel que fa a la suma de titulars i beneficiaris.

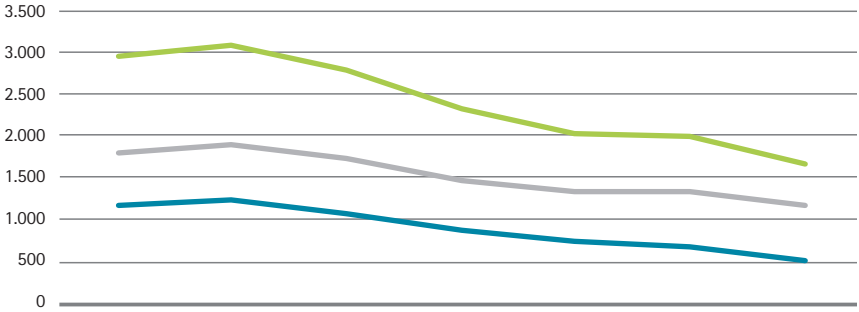
De fet, a partir del setembre de 2021, el complement de rendes a les pensions no contributives (PNC) es comença a donar d'ofici a les persones a qui correspon. El nombre de persones perceptores d'aquest complement al mes de desembre de 2022 és de 7.330, amb la qual cosa es genera una despesa durant aquest mes de 904.933,66 euros.

En data 31 de desembre de 2022, el nombre de perceptors de pensions no contributives era de 8.086 persones. A continuació, s'aporten les dades corresponents a les diferents modalitats de pensions no contributives.

L'evolució de les pensions no contributives per motiu de jubilació es pot observar en el quadre III-6.3.

L'any 2022, el total de persones perceptores de pensions no contributives per motiu de discapacitat és de 3.654, men-

Gràfic III-6.1.
Persones beneficiàries de la renda mínima d'inserció (2014-2020)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Homes	1.155	1.199	1.062	845	700	657	488
Dones	1.786	1.896	1.729	1.459	1.330	1.331	1.151
Total	2.941	3.095	2.791	2.304	2.030	1.988	1.639

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Planificació, Equipaments i Formació

tre que el nombre de titulars de PNC per motiu d'edat és de 4.432 persones. El total anual de la nòmina corresponent a les pensions no contributives per discapacitat augmenta a 22.055.830,50 euros, mentre que el total de la nòmina de pensions no contributives per motiu de jubilació arriba a 24.315.528,46 euros.

En un sentit evolutiu, el quadre III-6.4 reflecteix l'evolució de les pensions no contributives d'invalidesa des de l'any 2014 fins al 2021.

Pel que fa a les pensions no contributives d'invalidesa al mes de desembre de cada any (fins al 2021), l'evolució anual des de l'any 2014 és la del quadre III-6.5.

A partir de setembre 2021, es comença a donar d'ofici a qui correspon el complement de rendes a les pensions no contributives. El nombre de perceptors d'aquest complement és de 7.330 persones, amb la qual cosa es genera una despesa de 904.933,66 euros.

6.3. Valoració de la discapacitat

En l'apartat de discapacitat, cal fer constar que la base de dades de discapacitat del Govern de les Illes Balears el 2022 es trobava en fase de definició i depuració. Per aquest motiu, aquest any hi ha un nombre elevat de persones amb discapacitat dins la categoria «sense especificar». També, al llarg de les sèries anuals, s'ha modificat la categorització de les tipologies de discapacitat, un factor que, pel que fa a l'anàlisi estadística, dificulta l'anàlisi de la seriació.

Quadre III-6.1. Persones beneficiàries de la renda mínima d'inserció (2014-2020)

	Mallorca			Menorca			Eivissa			Formentera		
Any	Homes	Dones	Total beneficiaris	Homes	Dones	Total beneficiaris	Homes	Dones	Total beneficiaris	Homes	Dones	Total beneficiaris
2014	874	1.439	**2.313**	244	276	**520**	37	65	**102**	0	6	**6**
2015	939	1.571	**2.510**	220	259	**479**	38	62	**100**	2	4	**6**
2016	793	1.462	**2.255**	231	204	**435**	34	55	**89**	4	8	**12**
2017	666	1.252	**1.918**	148	145	**293**	31	54	**85**	0	8	**8**
2018	595	1.182	**1.777**	80	102	**182**	24	39	**63**	1	7	**8**
2019	476	1.081	**1.557**	56	90	**146**	123	156	**279**	2	4	**6**
2020	436	1.084	**1.520**	29	47	**76**	17	13	**30**	6	7	**13**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Planificació, Equipaments i Formació

Quadre III-6.2. Evolució mensual de la renda social garantida: titulars, persones beneficiàries i total de la nòmina, per mesos (2022)

	gener	febrer	març	abril	maig	juny
Nombre de perceptors (titulars) de la renda social garantida	4.256	4.236	**4.178**	4.215	4.327	**4.327**
Persones destinatàries de renda social garantida (titulars i beneficiaris)	8.957	8.880	**8.758**	8.860	9.005	**9.005**
Total de la nòmina de renda social garantida	2.788.980,7 €	2.616.019,7 €	**2.561.613,8 €**	2.974.132,4 €	3.333.032,7 €	**3.156.608,5 €**

	juliol	agost	setembre	octubre	novembre	desembre
Nombre de perceptors (titulars) de la renda social garantida	4197	4.199	**4.143**	3.980	3.606	**3.562**
Persones destinatàries de renda social garantida (titulars i beneficiaris)	8.741	8.747	**8.658**	8.275	7.297	**7.203**
Total de la nòmina de renda social garantida	3.036.953,3 €	3.101.155,3 €	**2.843.522,2 €**	2.912.026,5 €	2.492.154,1 €	**2.687.348,8 €**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Planificació, Equipaments i Formació

Quadre III-6.3. Pensions no contributives de jubilació a les Illes Balears (2014-2021)			
Any	Pensions (1)	Imports anual (€)	Pensió mitjana (€)
2014	4.499	22.599.482 €	362 €
2015	4.696	23.522.923 €	360 €
2016	4.806	24.129.530 €	357 €
2017	4.850	24.522.570 €	359 €
2018	4.943	25.602.299 €	371 €
2019	5.037	27.014.493 €	383 €
2020	4.975	27.804.914 €	387 €
2021	5.305	29.554.302 €	399 €

Font: Imserso
(1) Pensions en vigor el primer dia de cada mes. Dades corresponents al mes de desembre.

Quadre III-6.4. Pensions no contributives per discapacitat a les Illes Balears (2014-2021)			
Any	Pensions (1)	Imports anuals (€)	Pensió mitjana (€)
2014	3.207	18.196.489 €	402 €
2015	3.151	18.192.805 €	403 €
2016	3.127	18.006.558 €	403 €
2017	3.074	17.681.183 €	402 €
2018	2.939	17.779.825 €	422 €
2019	2.824	17.573.710 €	430 €
2020	2.707	17.111.361 €	434 €
2021	2.721	17.326.163 €	444 €

Font: Imserso
(1) Pensions en vigor el primer dia de cada mes. Dades corresponents al mes de desembre.

Quadre III-6.5. Pensions no contributives d'invalidesa a les Illes Balears (2014-2021)			
Any	Pensions (1)	Imports anuals (€)	Pensió mitjana (€)
2014	3.207	18.196.489 €	402 €
2015	3.151	18.192.805 €	403 €
2016	3.127	18.006.558 €	403 €
2017	3.074	17.681.183 €	402 €
2018	2.939	17.779.825 €	422 €
2019	2.824	17.573.710 €	430 €
2020	2.707	17.111.361 €	434 €
2021	2.721	17.326.163 €	444 €

Font: Imserso
(1) Pensions en vigor el primer dia de cada mes. Dades corresponents al mes de desembre.

Quadre III-6.6. Persones amb discapacitat ≥ 33% segons sexe i illa de residència (2017-2021)

	2017			2018			2019		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Mallorca	31.698	32.035	63.733	20.706	21.236	41.942	22.359	22.390	44.749
Menorca	2.204	2.482	4.686	2.090	2.364	4.454	2.227	2.546	4.773
Eivissa	3.054	2.782	5.836	2.830	2.619	5.449	2.945	2.640	5.585
Formentera	145	118	263	141	111	252	140	130	270
Total	**37.101**	**37.417**	**74.518**	**25.767**	**26.330**	**52.097**	**27.671**	**27.706**	**55.377**

	2020			2021		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Mallorca	22.029	21.967	43.996	21.270	21.001	42.271
Menorca	2.263	2.537	4.800	2.498	2.683	5.181
Eivissa	2.891	2.637	5.528	3.105	2.708	5.813
Formentera	151	125	276	150	133	283
Total	**27.334**	**27.266**	**54.600**	**27.023**	**26.525**	**53.548**

Font: Servei de valoració i atenció a la discapacitat i a la dependència

Quan s'ha observat aquest fet, s'ha optat per separar les taules estadístiques i s'ha prioritzat la classificació tipològica.

Pel que fa a l'any 2022, a 31 de desembre hi ha 53.544 persones amb discapacitat valorada i reconeguda. D'aquestes, 35.083 corresponen a persones amb discapacitat lleu (33-64 %); 18.425, a persones amb gran discapacitat (>64 %), i 544 són persones amb discapacitat menors de 6 anys.

Segons la tipologia de discapacitat, 21.430 persones figuren al registre perquè tenen alguna discapacitat física; 8.773 són persones amb discapacitat psíquica (intel·lectual i mental), i 368 persones tenen discapacitat sensorial (visual i auditiva). Hi ha 6.941 persones amb discapacitat múltiple, mentre que persones amb una discapacitat sense especificar són 15.992[1] (vegeu els quadres III-6.6, III-6.7, III-6.8 i III-6.9).

6.4. Emancipació de joves extutelats

A 31 de desembre de 2022, hi ha 207 joves perceptors de la renda d'emancipació. Això suposa un cost de 117.279,07 euros. (1.386.283,53 euros anuals). Es disposa de 130 places d'acompanyament i 126 places d'habitatge destinades a joves titulats del sistema de protecció de menors. L'any 2021, el total de

1. Aquest nombre elevat és degut que durant aquest període s'està depurant la base de dades.

joves perceptors a Mallorca era de 337 persones (163 dones i 175 homes). A Menorca va ser de 17 (5 dones i 12 homes), a Eivissa 34 (7 dones i 27 homes) i a Formentera només hi va haver una perceptora.

Quadre III-6.7. Persones amb discapacitat ≥ 33% segons grau i illa de residència (2021)

	de 33 a 64%	> 64%	Total
Mallorca	27.809	14.462	42.271
Menorca	3.492	1.689	5.181
Eivissa	3.625	2.188	5.813
Formentera	184	99	283

Font: Servei de valoració i atenció a la discapacitat i a la dependència, GOIB

Quadre III-6.8. Tipologia discapacitat menors de 6 anys segons sexe i illa (2018-2020)

		2018				
	Discapacitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Balears
Nins	Física	95	6	9	2	112
	Intel·lectual	289	11	28	3	331
	Mental	1	0	0	0	1
	Visual	4	0	2	0	6
	Auditiva	16	1	1	0	18
Nines	Física	76	9	11	0	96
	Intel·lectual	128	5	25	2	160
	Mental	0	0	0	0	0
	Visual	7	2	2	0	11
	Auditiva	13	2	1	0	16

		2019				
	Discapacitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Balears
Nins	Física	98	6	9	2	320
	Intel·lectual	278	11	29	2	1
	Mental	1	0	0	0	6
	Visual	4	0	2	0	20
	Auditiva	18	1	1	0	103
Nines	Física	83	9	11	0	156
	Intel·lectual	124	5	25	2	0
	Mental	0	0	0	0	11
	Visual	7	2	2	0	15
	Auditiva	11	2	1	1	0

continua

		2020				
	Discapacitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Balears
Nins	Física	90	7	6	2	105
	Intel·lectual	307	13	43	5	368
	Mental	0	0	0	0	0
	Visual	7	0	0	0	7
	Auditiva	19	1	2	0	22
Nines	Física	69	6	11	1	87
	Intel·lectual	126	5	21	1	153
	Mental	0	0	0	0	0
	Visual	8	2	0	0	10
	Auditiva	13	1	1	0	15

Font: Centre Base. Direcció General de Serveis Socials

Quadre III-6.9. Persones amb discapacitat en funció del tipus (2021)

Discapacitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Balears
Física	15.937	2.779	2.599	142	21.457
Múltiple	5.457	667	783	34	6.941
Psíquica	7.041	684	1.010	39	8.774
Sensorial	269	43	54	2	368
Sense especificar	13.566	1.008	1.364	66	16.004
Total	**42.270**	**5.181**	**5.810**	**283**	**53.544**

Font: Centre Base. Direcció General de Serveis Socials

Nota: Si una persona té més d'un tipus de discapacitat, apareix comptabilitzada tantes vegades com tipologies de discapacitat té diagnosticada.

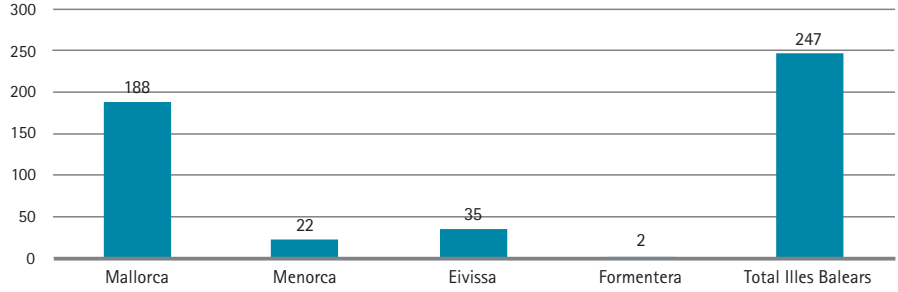
6.5. Atenció primerenca

El Govern de les Illes Balears té algunes competències en matèria d'atenció primerenca. S'han dut a terme 137.058 sessions concertades d'atenció primerenca, que han donat atenció a 3.188 usuaris d'atenció primerenca.

6.6. Serveis socials comunitaris

Els serveis socials comunitaris bàsics, dependents de les administracions locals, han atès 86.640 persones. El Govern de les Illes Balears aporta al finançament d'aquests serveis socials 11.543.301,44 euros.

Gràfic III-6.2.
Alumnes que han passat pel programa Alter, per illa (2021)

Font: Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies, GOIB

6.7. Programa Alter

El programa Alter ha atès 247 persones (vegeu el gràfic III-6.2).

6.8. Tuteles judicials

Durant l'any 2022 hi ha hagut 1.172 persones amb tutela judicial.

6.9. Atenció social als jutjats

En aquest mateix període s'han atès 1.514 persones, que han rebut atenció social als jutjats per diversitat de causes.

6.10. Salut mental

Pel que fa a l'atenció psicosocial a persones amb problemes de salut mental, l'any 2022 s'han ofert 85 places de servei d'acompanyament. A 31 de desembre de 2022 s'havia donat atenció a 464 persones usuàries del servei ocupacional. Es disposa de 45 places en habitatges supervisats, que han servit per donar atenció (a 31 de desembre de 2022) a 201 persones en el servei de suport a l'habitatge.

6.11. Atenció a la discapacitat

En aquest apartat, s'han atès 32 persones que són usuàries del servei d'acompanyament a la discapacitat física; 157 persones que són usuàries del servei d'ajudes tècniques i suport tecnològic, i 19 persones són usuàries del servei d'acompanyament a la discapacitat per causa de sordceguesa.

6.12.

Mesures judicials d'adolescents

Durant l'any 2022, s'ha intervingut en 1.404 casos de menors (entre 14 i 18 anys), als quals s'ha dictat una mesura no privativa de llibertat per part del Jutjat de Menors. També s'ha intervingut en 31 mediacions extrajudicials.

Les mesures privatives de llibertat aplicades a menors d'edat penal han estat un total de 240. D'altra banda, el nombre d'adolescents amb mesures judicials que han estat atesos és de 1.876.

6.13.

La despesa en benestar social a les Illes Balears

La despesa en benestar social a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears es pot consultar en el quadre III-6.10. Així mateix, les transferències monetàries a famílies es visualitzen en el quadre III-6.11.

6.14.

Evolució del pressupost en serveis socials i programes, per illes

La despesa dels consells insulars en matèria de serveis socials l'any 2022 assoleix les xifres següents: a Mallorca s'han pressupostat 240.090.995,5 euros; a Menorca, el pressupost inicial ha estat de 29.698.003 euros, i, finalment, a Eivissa, de 21.232.890,0 euros.

A més a més, en el quadre III-6.12 també es pot observar l'evolució del pressupost destinat a serveis socials a Mallorca, Menorca i Eivissa des de l'any 2018 fins al 2022.

6.15.

Principals canvis normatius

Les principals novetats normatives de l'any 2022 en matèria de serveis socials són les que es detallen a continuació:

- Decret 28/2022, de 25 de juliol, pel qual es crea el Cens d'entitats de voluntariat de les Illes Balears (CEVIB)

L'objectiu de la Llei 11/2019, de 8 de març, de voluntariat de les Illes Balears, és tenir identificades les entitats de voluntariat de les Illes Balears i poder planificar i elaborar polítiques de foment i suport al voluntariat d'acord amb la realitat. Així mateix, l'article 27 d'aquesta llei preveu la creació del Cens d'entitats de voluntariat, i l'article 22.1.*a*) encomana al Govern de les Illes Balears la seva creació.

Així, el cens s'entén com un instrument de publicitat de les entitats de voluntariat, alhora que garanteix el compliment de la legalitat per part d'aquestes entitats. A més, el decret es considera com a una premissa que ha de possibilitar la participació en les polítiques públiques de les entitats que aglutinen el voluntariat.

Quadre III-6.10. La despesa en benestar social. Pressupost CAIB (2014-2021)				
	2014	2015	2016	2017
Despesa en benestar social (2006-2019)	**130.311.099,00 €**	**132.687.280,00 €**	**151.032.757,00 €**	**165.738.831,00 €**
Atenció a la discapacitat (**)	5.818.130,00 €	5.646.774,00 €	5.299.251,00 €	8.238.172,00 €
Atenció a la dependència (***)	64.508.353,00 €	58.703.399,00 €	61.078.731,00 €	61.972.769,00 €
Planificació i ordenació social	17.458.994,00 €	12.766.486,00 €	13.703.784,00 €	41.308.874,00 €
Direcció General de Serveis Socials (********)			2.178.344,00 €	2.539.256,00 €
Pensions i prestacions	29.403.505,00 €	41.395.237,00 €	52.974.211,00 €	33.534.120,00 €
Mesures judicials i prevenció del delicte (****)	10.748.013,00 €	10.383.591,00 €	11.336.762,00 €	12.336.129,00 €
Família i unitats de convivència	636.863,00 €	1.994.735,00 €	2.396.017,00 €	3.598.190,00 €
Protecció i foment de la integració i de la participació social de la joventut				
Direcció General de Menors i Famílies	11.384.876,00 €	12.531.601,00 €	14.053.433,00 €	16.240.099,00 €
Direcció General de Planificació i Formació Social	-	-	-	-
Centre Base Discapacitats (*******)	1.717.241,00 €	1.643.783,00 €	1.745.003,00 €	1.905.541,00 €
Mallorca	1.677.241,00 €	1.568.783,00 €	1.654.060,00 €	1.888.998,00 €
Menorca	20.000,00 €	20.000,00 €	35.943,00 €	15.943,00 €
Eivissa	20.000,00 €	55.000,00 €	55.000,00 €	600,00 €
Escoletes Infantils (*****)	-	-	-	-
Accions públiques relatives a la covid-19				
Protecció i defensa dels drets dels menors (******)	20.000,00 €	153.275,00 €	320.654,00 €	305.780,00 €

continua

	2018	2019	2020	2021
Despesa en benestar social (2006-2019)	**175.266.497,00 €**	**169.955.391,00 €**	**177.611.116,00 €**	**195.341.902,00 €**
Atenció a la discapacitat (**)	9.452.183,00 €	13.448.087,00	20.219.826,00	20.196.255,00
Atenció a la dependència (***)	68.738.373,00 €	55.683.847,00	54.391.025,00	56.607.884,00
Planificació i ordenació social	44.216.648,00 €	46.804.169,00	18.254.316,00	14.693.591,00
Direcció General de Serveis Socials (********)	2.584.873,00 €	2.598.232,00	30.577.913,00	27.535.336,00
Pensions i prestacions	33.110.563,00 €	33.172.672,00	33.284.244,00	46.116.883,00
Mesures judicials i prevenció del delicte (****)	12.756.984,00 €	13.660.667,00	13.866.547,00	14.546.426,00
Família i unitats de convivència	3.767.848,00 €	4.220.451,00	3.952.204,00	4.797.662,00
Protecció i foment de la integració i de la participació social de la joventut			2.773.245,00	2.670.688,00
Direcció General de Menors i Famílies	16.882.456,00 €	18.248.384,00 €	20.883.792,00 €	22.433.887,00 €
Direcció General de Planificació i Formació Social	-	-	-	-
Centre Base Discapacitats (*******)	281.401,00 €	(*******)	(*******)	(*******)
Mallorca	264.858,00 €	-	-	-
Menorca	15.943,00 €	-	-	-
Eivissa	600,00 €	-	-	-
Escoletes Infantils (*****)	-	-	-	-
Accions públiques relatives a la covid-19				7.758.066,00 €
Protecció i defensa dels drets dels menors (******)	357.624,00 €	367.266,00 €	291.796,00 €	419.111,00 €

Font: Pressuposts Generals de la Comunitat Autònoma Illes Balears. Previsió de despesa

(*) Els anys 2006 i 2007 era la Direcció General de Serveis Socials; a la legislatura de 2007-2011 passa a ser la Direcció General d'Atenció a la Dependència. L'any 2022, la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació és la que engloba tots els programes d'àmbit social.
(**) Fins al 2016, els pressupostos generals de la CAIB parlen de «centres assistencials».
(***) Fins al 2016, els pressupostos generals de la CAIB parlen de «protecció i acció social».
(****) Fins al 2014, els pressupostos generals de la CAIB parlen de «mesures judicials menors i protecció i defensa dels drets dels menors».
(*****) A partir de 2009, les escoletes infantils passen a ser competència de la Conselleria d'Educació i Cultura.
(*******) Fins al 2014, als pressupostos generals de la CAIB Oficina de Defensa del Menor.
(*******) A partir de 2019, vegeu atenció a la discapacitat.
(********) Abans de 2020, integració social d'immigrants.

Quadre III-6.11. Transferències monetàries a famílies (2014-2021)				
	2014	2015	2016	2017
FAS	8.392,16 €	8.841,74 €	7.942,58 €	6.204,12 €
LISMI	294.166,00 €	242.727,44 €	225.888,36 €	200.636,86 €
PNC	**40.795.970,47 €**	**41.715.728,08 €**	**41.440.959,42 €**	**42.203.753,37 €**
Invalidesa	18.196.488,84 €	18.192.804,83 €	22.466.173,31 €	17.681.183,03 €
Jubilació	22.599.481,63 €	23.522.923,25 €	18.974.786,11 €	24.522.570,34 €
Complement de les Illes Balears a les pensions no contributives				
Prestacions econòmiques de la Llei de dependència	42.121.313,89 €	28.702.119,30 €	64.474.749,78 €	35.743.856,00 €
Renda social garantida			1.180.792,88 €	8.940.344,00 €
Renda social garantida extraordinària				
Renda mínima d'inserció (****)	7.457.218,40 €	6.307.221,00 €	5.881.800,05 €	4.372.793,00 €
Prestacions econòmiques no periòdiques	**8.053.222,07 €**	**9.405.621,45 €**	**10.045.690,00 €**	**7.056.441,00 €**
Ajudes d'emergència social, necessitats bàsiques	6.598.004,07 €	7.570.195,00 €	8.150.790,00 €	6.567.841,00 €
Ajudes al lloguer pensionistes no contributius	27.090,00 €	418.950,00 €	473.550,00 €	442.050,00 €
Targeta bàsica (*)	1.400.000,00 €	1.401.476,45 €	1.421.350,00 €	
Bonus d'infància				
Ajut econòmic de caràcter social complementari a les PNC (***)				46.550,00 €
Programa d'acolliment de persones majors	28.128,00 €	15.000,00 €		
Total	**98.730.282,99 €**	**86.382.259,01 €**	**123.257.823,07 €**	**98.524.028,35 €**

continua

	2018	2019	2020	2021
FAS	4.196,08 €	2.247,90 €		
LISMI	181.012,15 €	155.278,52 €	114.370,00 €	102.390,37 €
PNC	**43.382.123,99 €**	**44.588.203,00 €**	**44.916.275,00 €**	**46.371.358,96 €**
Invalidesa	17.779.825,03 €	17.573.710 €	17.111.361 €	22.055.831 €
Jubilació	25.602.298,96 €	27.014.493 €	27.804.914 €	24.315.528 €
Complement de les Illes Balears a les pensions no contributives			11.289.232,35 €	9.179.058,82 €
Prestacions econòmiques de la Llei de dependència	38.316.228,00 €	41.525.802,84 €	46.510.054,96 €	50.613.985,92 €
Renda social garantida	17.148.328,22 €	22.694.907,29 €	10.734.062,89 €	22.806.804,46 €
Renda social garantida extraordinària			6.231.059,00 €	
Renda mínima d'inserció (****)	4.184.723,70 €	5.712.254,06 €	7.254.689,44 €	1.539.954,12 €
Prestacions econòmiques no periòdiques	**7.370.275,00 €**	**8.314.348,00 €**	**8.547.186,83 €**	**8.167.568,99 €**
Ajudes d'emergència social, necessitats bàsiques	6.904.075,00 €	7.884.548,00 €	8.124.386,83 €	7.317.068,99 €
Ajudes al lloguer pensionistes no contributius	441.525,00 €	421.575,00 €	388.500,00 €	425.250,00 €
Targeta bàsica (*)				
Bonus d'infància				
Ajut econòmic de caràcter social complementari a les PNC (***)	24.675,00 €	8.225,00 €	34.300,00 €	
Programa d'acolliment de persones majors				
Total	**110.586.887,14 €**	**122.993.041,61 €**	**135.596.930,47 €**	**138.781.121,64 €**

Font: Memòria Conselleria d'Afers Socials i Esports i Ministeri d'Hisenda i Funció Pública.

(*) El juliol de 2016 L'aprovació de l'ajut econòmic de caràcter social canvia el funcionament de la targeta bàsica.
(**) L'aprovació del Decret llei 10/2020, de 12 de juny, de prestacions socials de caràcter econòmic de les Illes Balears, preveu la renda social garantida i el complement de les Illes Balears a les pensions no contributives com a dues prestacions diferenciades. La despesa del complement de les Illes Balears a les pensions no contributives d'abans de 2020 està inclosa dins la renda social garantida.
(***) A partir de 2021, es fusiona amb el complement de les Illes Balears a les pensions no contributives.
(****) Està en vigor fins al mes de març de 2021 i després desapareix.

Quadre III-6.12. Evolució del pressupost destinat a serveis socials, per illes (2018-2022)						
		2018	2019	2020	2021	2022
IMAS. Consell Insular de Mallorca	Pressupostat	196.415.054,90 €	200.154.978,60 €	231.658.357,50 €	222.621.492,70 €	240.090.995,50 €
	Executat	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
	% executat	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
Serveis socials i promoció social. Consell Insular d'Eivissa	Pressupostat	17.143.370,00 €	17.914.300,00 €	18.519.770,00 €	s.d.	21.232.890,00 €
	Executat	9.780.912,00 €	10.661.710,00 €	s.d.	s.d.	s.d.
	% executat	57,10%	59,50%	s.d.	s.d.	s.d.
Serveis socials i promoció social. Consell Insular de Menorca	Pressupostat	21.553.215,00 €	22.518.963,00 €	23.818.099,00 €	26.689.451,00 €	29.698.003,00 €
	Executat	20.049.917,00 €	22.328.079,00 €	24.501.664,00 €	26.028.509,00 €	s.d.
	% executat	93,00%	99,20%	102,90%	97,50%	s.d.

Font: Portals de transparència dels consells insulars de Mallorca, Menorca i Eivissa

- Decret llei 7/2022, d'11 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic de les Illes Balears

L'objecte d'aquest decret llei és regular les prestacions socials de caràcter econòmic que s'emmarquen en l'àmbit dels serveis socials de les Illes Balears.

Tot i això, cal tenir en consideració que la durada d'aquest decret ha estat limitada, ja que el 2023 ha derogat mitjançant la Llei 4/2023, de 27 de febrer, de prestacions socials de caràcter econòmic de les Illes Balears.

- Decret 36/2022, de 22 d'agost, pel qual s'estableixen els principis generals de funcionament dels serveis d'orientació professional i es regulen els requisits que han d'acreditar per a la inscripció posterior en el Registre d'entitats i els serveis d'orientació professional i els serveis complementaris

L'objecte d'aquest decret és regular els principis generals de funcionament dels serveis d'orientació professional i els requisits que aquests serveis han de complir per ser acreditats i, posteriorment, inscrits en el Registre d'entitats i els serveis d'orientació professional i els serveis complementaris.

- Decret 35/2022, de 22 d'agost, pel qual es crea i regula el registre d'entitats i els serveis d'orientació professional i els serveis complementaris, i els procediments d'acreditació de serveis i habilitació d'entitats

Aquest decret es dicta en desplegament de la Llei 12/2018, de 15 novembre, de serveis a les persones en l'àmbit social a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, amb un doble objectiu:

a) Crear i regular el registre d'entitats i serveis d'orientació professional i serveis complementaris.

b) Establir els procediments d'habilitació de les entitats i d'acreditació dels serveis d'orientació professional i els serveis complementaris, la inscripció, la revocació, així com el seguiment i el control.

7

El sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència

7.1. Introducció

Amb la creació del sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència (SAAD) l'any 2007, s'assumeix el repte d'atendre les persones que requereixen suport per dur a terme les activitats essencials de la vida diària, de manera que tenguin un grau d'autonomia personal més alt i puguin exercir els seus drets de ciutadania.

Atès que incorpora el reconeixement del dret universal i subjectiu a la promoció de l'autonomia personal i l'atenció a la dependència, el SAAD completa i supera els sistemes de protecció ja existents, com el sistema de salut, de caràcter universal, i es coordina amb altres, com el sistema de serveis socials (de caràcter assistencial) i el sistema de la seguretat social (assistencial i contributiu). Des de la creació del SAAD, ara ja fa quinze anys, fins a l'any 2022, s'han viscut etapes de millora en el cobriment de la protecció social a la dependència. Ara bé, cal destacar una sèrie de limitacions estructurals del sistema i unes altres de vinculades a situacions conjunturals relacionades amb la voluntat i decisió pública durant períodes de crisi econòmica i social que han repercutit en la provisió de serveis públics i que han afectat la gestió de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i l'atenció a les persones en situació de dependència (LAPAD).

A partir de l'any 2007, el sistema de la dependència, de caràcter estatal, s'aplica al conjunt de comunitats autònomes espanyoles. Cerca un cert nivell d'equitat territorial amb la cobertura d'un nivell mínim a tot l'Estat i un nivell complementari que és acordat amb les comunitats autònomes mitjançant un conveni.

Per conèixer els antecedents del SAAD i la forma en què l'Administració de l'Estat es coordina amb les administracions autonòmiques, vegeu aquest mateix capítol de la memòria del CES de l'any 2021.

Des de l'aprovació de la LAPAD, el desembre de 2006, el SAAD ha sofert diferents situacions compromeses que han afectat profundament totes les coordenades inicials (OED, 2023: 13). Ens referim al calendari d'aplicació de la norma, els barems de valoració, el finançament, els continguts i les intensitats dels serveis, la quantia de les prestacions econòmiques, la compatibilitat entre prestacions i serveis, i la consideració de cuidadors familiars i les seves cotitzacions en un règim especial de la Seguretat Social. El fet que resulta més preocupant

és que les successives modificacions i interrupcions no s'han encaminat a millorar el sistema, sinó a la contenció i reducció de la despesa (OED, 2023: 13). Sobretot va ser des de l'inici del seu desenvolupament, que es van succeir els retards en la implantació i especialment se'n va paralitzar financerament el desplegament a partir del 2012, amb l'aplicació de les mesures d'austeritat que el Govern de l'Estat va aplicar amb l'aprovació del RDL 20/2012, a conseqüència de la crisi financera de 2008. Tot i que l'Administració general de l'Estat és la principal obligada a vetllar per l'exercici comú i homogeni de drets de les persones en situació de dependència i els seus governs successius des de 2007 són els principals responsables de les restriccions als drets de la ciutadania destinatària d'aquesta llei.

Des dels inicis, el desplegament de la LAPAD ha generat una activitat legislativa intensa, especialment a les comunitats autònomes (CA). Per al 2022, no s'aprova cap norma d'àmbit estatal ni autonòmic en matèria de dependència. Per tant, la més recent és la Resolució de setembre de 2021 de la Secretaria d'Estat de Drets Socials per la qual es publica el Conveni amb la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'execució de projectes amb càrrec als fons europeus procedents del mecanisme de recuperació i resiliència, que inclou la construcció de places residencials i centres de dia per a persones amb necessitat de cures de llarga durada; la reforma de residències i teleassistència avançada, i noves tecnologies per a la promoció de l'autonomia.

La crisi sanitària provocada per la pandèmia va incorporar noves dificultats al SAAD, va limitar de manera important les possibilitats de promoció de l'autonomia de les persones en situació de dependència i va tenir repercussions greus per a aquesta gent. Arran de la pandèmia, el Govern de l'Estat —per mitjà del Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030, els interlocutors socials i les comunitats autònomes— aprova el 18 de gener de 2021 el Pla de Xoc en Dependència 2021-2023, amb l'objectiu de contribuir a impulsar el SAAD. El 2023, a la recta final de desplegament del pla, no s'han assolit els objectius previstos i cal insistir en el seu desplegament.

Aquest pla de xoc té per objectiu principal la recuperació del sistema i inclou un increment del finançament del SAAD per part de l'Administració general de l'Estat de 582 milions d'euros per a l'any 2022, i de 653 milions per al 2023 (OED, 2023: 7). Això suposa un augment de finançament per part de l'Estat en el període 2021-23 de 3.644 milions d'euros i la recuperació del 90 % de les retallades acumulades des de 2012.

Tot i els objectius establerts al Pla de Xoc 2021-23 per optimitzar el SAAD, es confirma que no s'han assolit ni la reducció de la llista d'espera ni la reducció del temps de tramitació (reducció del temps en l'aplicació de graus) ni la millora de les condicions laborals de les persones que treballen al SAAD ni l'accés als serveis de teleassistència a totes les persones amb grau reconegut ni l'augment d'hores d'atenció al SAAD ni la millora de les prestacions econòmiques.

L'increment pressupostari de l'Estat ha tingut un efecte pervers en els governs auto-

nòmics, que han reduït pressupostos propis en lloc d'utilitzar l'augment per atendre les persones en situació de dependència que són a les llistes d'espera, o millorar la qualitat de l'atenció directa mitjançant l'increment de les prestacions econòmiques i la millora de la intensitat i compatibilitat dels serveis (OED, 2023: 7-8).

D'altra banda, el 2022 l'execució del pressupost del SAAD va ser parcial. Concretament, es van deixar de gastar 55 milions d'euros de les quantitats pressupostades al nivell mínim pel Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030. Tampoc s'han executat 11 milions de les quotes de la Seguretat Social dels cuidadors no professionals.

Les Balears es troben entre les tres comunitats autònomes en què, a pesar d'haver rebut un increment pressupostari estatal, s'ha augmentat la llista d'espera. A més, amb un percentatge preocupant —del 31 %—, semblant a Astúries (+34,7 %) i a Múrcia (29,6 %) (vegeu el gràfic III-7.1). Paradoxalment, i en relació amb l'augment de la llista d'espera, les Balears també creixen en el nombre de persones que tenen dret a rebre prestació el 2022, en un 9 % (OED, 2023: 9). La burocràcia que acompanya els procediments i l'augment en les llistes d'espera suposen l'incompliment de reducció d'aplicació de revisió de graus de la població i l'inici de rebre les prestacions i serveis. Concretament, no es compleix l'objectiu de reduir en 60.000 persones a escala estatal la llista d'espera, compromís que s'havia adoptat en el Pla de Xoc 2021-23[1].

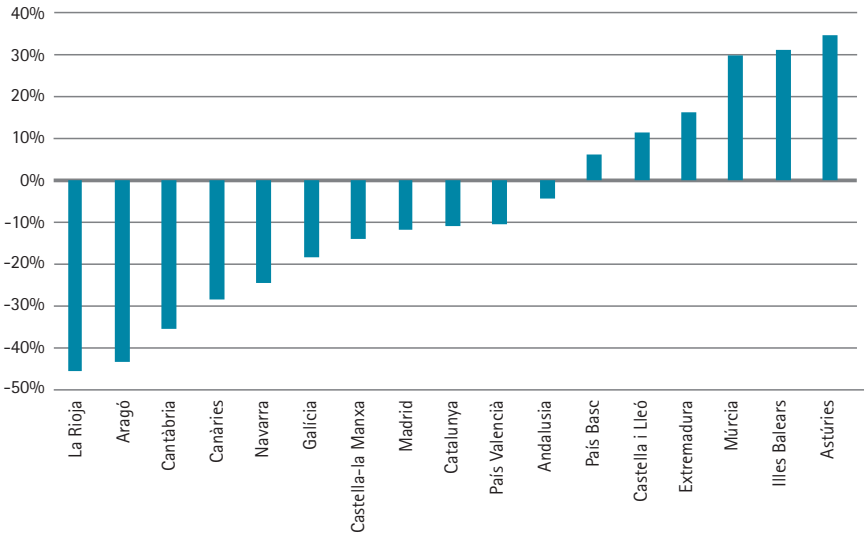
1. Observatorio Estatal de la Discapacidad (2023). *Informe Olivenza sobre la situación de la discapacidad en España 2022*.

El 2022, el nombre de persones en espera de valoració a l'àmbit estatal ha augmentat. Així, hi ha 131.810 persones (més de 7.000 que l'any anterior). Per tant, hi ha un total de 353.965 persones en espera d'algun tràmit de dependència. Això, al ritme d'atenció anual actual, suposaria 35 anys de treball per assolir la plena atenció. De les persones en espera, 177.423 es troben *als llimbs* de la dependència (persones valorades però pendents de rebre la prestació).

A més a més, s'hi han d'afegir 21.903 sol·licituds que no consten a cap tipus d'estadística (de les quals a les Balears n'hi ha 297) i 22.829 que no tenen el programa individual d'atenció efectiu, és a dir, que no reben prestació ni servei (a les Balears no es registra cap cas en aquesta situació). Un 44 % de les persones desateses són de grau III o II. L'any 2022, en el SAAD es registren 232.917 persones amb sol·licitud de dependència mortes i 45.360 van morir en llista d'espera (19.661 pendents de resolució de grau i 25.699 sense haver pogut exercir els seus drets).

Respecte a les característiques i la intensitat de les prestacions, es valora la baixa intensitat i la insuficiència d'aquestes. Només un 12,1 % (69.602 persones) del total de cuidadors no professionals el 2022 estan donats d'alta al conveni especial de la Seguretat Social, la qual cosa suposa un percentatge inferior a l'any anterior. En un 74 % les persones cuidadores són dones; un 46,8 % tenen entre 50 i 66 anys, i un 28,4 %, entre 16 i 49 anys. Respecte a la creació d'ocupació, l'any 2022 hi ha una ràtio de 41 ocupacions directes per milió d'euros de despesa pública.

Gràfic III-7.1.
Proporció de reducció de la llista d'espera entre desembre de 2021 i desembre de 2022 per comunitat autònoma

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Imserso i l'OED, informació mensual SISAAD

L'atenció domiciliària, amb una mitjana de 2,5 hores diàries de dilluns a divendres per als graus II i III, és clarament insuficient.

A més, el pla no ha augmentat les quanties i intensitats dels serveis i les prestacions del sistema. Les comunitats autònomes, a pesar de disposar de més finançament, no han augmentat les intensitats d'ajuda a domicili. Les prestacions per cures familiars tenen un import mitjà mensual de 234,96 euros. Si bé per grau i servei aquestes prestacions tenen una gran variabilitat, resulten insuficients per fer front, per exemple, a l'abonament d'una plaça residencial que oscil·la en els 445,5 euros/mes (grau II) i 550,8 euros/mes (grau III). El preu que realment pagarà la persona beneficiària sovint triplica la prestació de les ajudes, la qual cosa implica un copagament invisible.

L'accés al SAAD és molt desigual per CA, ja que la cobertura de persones potencialment dependents és d'un 19,9 %. L'esforç financer públic també és desigual, la despesa pública mitjana per persona dependent l'any el 2022 fou de 6.123,53 euros, i per comunitats autònomes la variabilitat és important. Les Balears se situen per sota de la mitjana, amb una despesa mitjana de 4.537,62 euros. Per tant, el finançament de 2022 s'ha vist reduït respecte a l'any anterior per part de les comunitats autònomes.

Tot i que els objectius no s'han assolit plenament, els avenços en l'aplicació del

pla de xoc són notables i han permès incrementar en 91.295 els atesos pel SAAD el 2022 respecte a l'any anterior. Aquest augment és de 189.207 persones si es tenen en compte les dades de 2021 i 2022, la qual cosa suposa dos rècords consecutius. Un altre avenç és l'augment en més de 75.000 persones reconegudes en situació de dependència el 2022.

Quant als temps d'espera al conjunt de l'Estat, s'ha reduït un 18,3 %. El 2022 va ser de 344 dies de mitjana, 208 de valoració i 108 de proposta individual d'atenció (PIA) efectius, tot i que hi continua havent variacions interterritorials importants, fet que afegeix problemes de gestió importants a la insuficiència històrica de finançament.

7.2. Aplicació de la LAPAD a les Illes Balears

Les característiques d'insularitat de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (CAIB), així com la llei de capitalitat referida específicament a la ciutat de Palma (2006), condicionen l'organització competencial i les transferències de gestió entre els ens territorials: govern autonòmic, consells insulars, mancomunitats i ajuntaments.

Per això, s'estableixen convenis de col·laboració entre el Govern de les Illes Balears (GOIB) i els ajuntaments, segons els quals el GOIB aporta el personal, i els ajuntaments, les instal·lacions per atendre les persones dependents. La Fundació d'Atenció a la Dependència és l'organisme responsable d'introduir la sol·licitud en el sistema i d'elaborar la proposta individual d'atenció. Els consells insulars són els encarregats de posar-se en contacte amb el sol·licitant o familiar cuidador per acordar i fer la valoració del nivell de dependència. És competència de la conselleria autonòmica responsable de la matèria —en la legislatura 2019-2023 és la Conselleria d'Afers Socials i Esports— resoldre la sol·licitud i reconèixer la prestació, que té validesa a tot l'Estat.

7.2.1. Característiques sociodemogràfiques

Per conèixer l'abast de l'aplicació de la Llei 39/2006, cal considerar les variacions de la població destinatària d'aquest dret. Aquesta llei considera tres col·lectius en situació de dependència: els majors de 65 anys, les persones en situació de discapacitat i el grup d'edat de 0 a 4 anys.

Segons el padró del 2022, el grup de persones majors de 65 anys constitueix un 16,3 % del conjunt de la població de les Balears, i les persones de més de 85 anys representen només el 2,3 % del total de residents a l'arxipèlag. Per illes, Mallorca (16,8 %) i Menorca (17,7 %) concentren una proporció més elevada de persones majors que Eivissa (13,2 %) i Formentera (13,1 %).

Aquestes dades reflecteixen que ens trobam davant un procés d'allargament de la vida dels residents a les Balears que condueix al manteniment de l'autonomia de les persones durant més temps, alhora que

és un procés que demana noves respostes per atendre les situacions de vulnerabilitat i dependència que van apareixent amb l'augment de l'edat de les persones.

Aquestes dades resulten coherents si tenim en compte la distribució demogràfica de la població a Espanya i a les Illes Balears en els darrers trenta anys. De fet, aquesta distribució s'il·lustra amb una piràmide poblacional basada en l'envelliment progressiu de la població. En canvi, les persones més joves, les que tenen fins a 4 anys, suposen un 4,2 % del total de població a les Balears, segons l'actualització del padró del 2022.

En relació amb les persones en situació de discapacitat, val a dir que les Balears se situen en proporcions per sota de les que es registren per al conjunt de l'Estat el 2020[2]. Això vol dir que un 9,1 % de la població a partir de 6 anys es troba en situació de discapacitat, mentre que a les Balears aquesta proporció és del 7,7 %.

7.2.1.1. L'atenció a les persones majors

L'envelliment progressiu de la població provoca que el grup d'edat majoritari amb necessitats de cura personal sigui el de persones de més de 65 anys, i el tram d'edat que requereix més atenció per la seva situació de salut és el de persones majors de 85 anys, en especial les dones, pel fet de tenir una esperança de vida més llarga que els homes.

2. La darrera dada disponible recollida en alguna enquesta sobre persones en situació de discapacitat a Espanya és del 2020, amb l'Enquesta de discapacitat, autonomia personal i situacions de dependència. Per això ens remetem a aquesta font i no una altra de més recent.

Fins a final del 2022, la població total empadronada a Espanya era de 47.450.795 persones, i a les Balears hi havia un total d'1.171.543 persones. A Espanya la població augmenta entre 2021 i 2022 entorn de 15.000 persones i a les Balears disminueix en uns pocs milers. Els majors de 65 anys a l'Estat suposen un 19,7 % respecte a la població total; la proporció a les Balears és inferior, amb un 16,3 % de persones de 65 anys o més, cosa que demostra que a les Balears hi ha una taxa d'envelliment inferior en relació amb la del conjunt de l'Estat.

La distribució de persones de més de 65 anys el 2022 indica que existeix un procés de feminització de la vellesa:

- A Espanya, hi ha més dones que homes a partir de 65 anys, amb una diferència d'1.255.658 persones, xifra que des del 2001 ha augmentat progressivament un 5 %.
- A les Balears, la diferència entre homes i dones és de 21.057 dones.
- La població de més de 65 anys és majoritàriament femenina; aquesta proporció és superior a l'Estat, en el cas dels homes és d'un 17,7 % a Espanya i d'un 14,6 % a les Balears, i en el cas de les dones és d'un 22,2 % a l'Estat i d'un 18,1 % a les Illes.
- Hi ha més dones que homes majors de 85 anys; a Espanya hi ha un 4,4 % de dones d'aquesta edat per un 2,3 % d'homes, i a les Balears, la proporció és inferior, un 3,1 % per a les dones i un 1,6 % per a homes. Per illes, aquesta proporció és semblant, però encara és

més baixa per a homes i dones a Eivissa i Formentera, on la població és la menys envellida de les Illes.

Per illes, es detecten unes tendències semblants. A tots els municipis de les Balears, la proporció de dones de més de 65 anys és superior a la dels homes, que és entre tres i quatre punts percentuals al 73,6 % de municipis de Mallorca. La proporció més elevada de dones es troba a Mallorca —amb un 18,1 % de dones respecte a un 14,6 % d'homes l'any 2022— i a Menorca, amb un 19 % de dones i un 16,5 % d'homes. Pel que fa a Eivissa i Formentera, hi ha una població més jove, amb una taxa d'envelliment a Formentera per a les dones d'un 14,6 % i per als homes d'un 11,7 %, i a Eivissa, d'un 12,1 % per als homes i d'un 14,5 % per a les dones.

Per municipis, a Mallorca, les comarques que tenen taxes d'envelliment superiors al 20 %, sempre superior la femenina, són el Pla de Mallorca (Algaida, Costitx, Llubí, Maria de la Salut, Montuïri, Muro, Petra, Porreres, Sant Joan i Ariany), el Raiguer (Búger, Campanet i Selva), la serra de Tramuntana (Banyalbufar, Estellencs, Fornalutx, Escorca, Sóller, Pollença i Valldemossa), el Migjorn (Felanitx i Santanyí) i al Llevant trobam Artà.

En canvi, a Eivissa i Formentera no hi ha cap municipi amb una taxa d'envelliment superior al 20 %, i a Menorca només es Migjorn Gran té una taxa de 20,9 %.

7.2.1.2. Persones en situació de discapacitat

Al mateix capítol de la memòria del CES del 2021 es van publicar alguns resultats sobre l'Enquesta de discapacitat, autonomia personal i situacions de dependència (EDAD). Com que aquest treball es fa una vegada cada deu anys, no tenim novetats per al 2022 i destacam aquests elements:

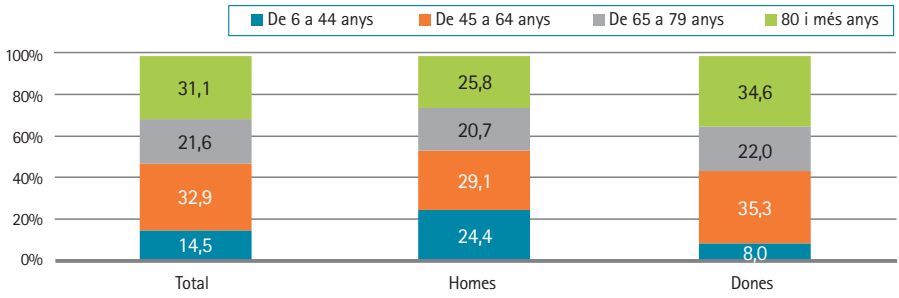
- El 2020 hi havia 4,38 milions de persones a Espanya que tenen alguna discapacitat o que viuen una situació de diversitat funcional.

- A les Illes Balears, el 2020 la proporció de persones en situació de discapacitat reconeguda superior al 33 % respecte al conjunt de la població era del 7,7 % (EDAD, 2022).

- En xifres absolutes, a les Balears les persones en situació de discapacitat física, sensorial o intel·lectual són 90.600, entre les quals hi ha diferències per sexe, trams d'edat i referència territorial.

Per a les Balears els trams d'edat amb proporcions més elevades de població en situació de discapacitat respecte al conjunt de l'Estat són les d'edat inferior (6-44 anys), amb un 14,5 % de la població en situació de discapacitat a les Balears. Llavors, les persones de 45 a 65 anys representen poc més d'un terç (32,9 %) de la població en situació de discapacitat a les Balears. Una altra dada rellevant és el percentatge de dones que tenen entre 45 i 64 anys en situació de discapacitat (35,3 %), ja que presenten una proporció més d'un 10 % superior per al conjunt d'Espanya. En canvi, la proporció important de persones en situació de discapacitat per a Espanya, amb poca diferència per sexe, és la de persones entre 65 i 84 anys, en què per a Espanya és d'un 28,5 %, i per a Balears, del 21,6 % (vegeu el gràfic III-7.2).

Gràfic III-7.2.
Població a partir de 6 anys a les Balears en situació de discapacitat per trams d'edat i sexe (en %), 2020

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE (2020). Enquesta de discapacitat, autonomia personal i situacions de dependència (EDAD)

Les persones amb un expedient obert referent al grau de discapacitat es divideixen en dos grups: el rang de menys del 33 % i el rang de més del 33 %. El més impactant és que, de mitjana, la proporció de persones en situació de discapacitat i amb un reconeixement institucional, especialment en el cas de les dones a les Balears, no arriba al 40 % amb un grau de discapacitat reconegut, de les quals el 33,7 % és de més del 33 % i el 3,8 % és inferior a aquest percentatge. A Espanya, les dones que tenen un grau de dependència reconegut és lleugerament superior, amb un 43,4 %. En el cas dels homes, el reconeixement d'una situació de discapacitat és superior al 50 % a Espanya i a les Balears. De mitjana, hi ha més persones que tenen un grau reconegut superior al 33 %. Es tracta d'una distribució entorn del 3 %-7 % per als graus inferiors i del 33 %-49 % per als superiors[3].

Quant als tipus de discapacitat, a les Balears el 53,8 % de les persones amb algun grau de discapacitat reconegut, aquesta és de caràcter físic, un percentatge lleugerament superior en el cas de les dones. Pel que fa a les situacions de discapacitat auditiva i visual, en ambdós casos gairebé el 30 % de la població a les Balears es troba en aquesta situació (un augment de més del 15 % respecte a les dades de 2008).

Una proporció més alta de dones es troba en una situació de discapacitat visual; en canvi, les dificultats auditives són més en els homes. Les dificultats d'audició i de vista es distribueixen de manera més o menys igualitària per edat; per contra, les situacions de dificultat en la mobilitat, cognitives i intellectuals afecten sobretot les persones més longeves. En concret, gairebé la meitat de les persones a les Balears que van contestar l'enquesta admetien tenir dificultats en la vida domèstica, amb una proporció més elevada en les dones a partir dels 65 anys, amb més del 60 %; gairebé arriba al 70 % en el cas de les dones de 80 anys o més.

3. INE (2020). Encuesta de discapacidad, autonomía personal y situaciones de dependencia (EDAD).

7.2.1.3. Persones cuidadores

Pel que fa a les persones cuidadores, s'ha de dir que cal un esforç suplementari per implicar els homes en aquesta tasca, ja que, seguint la tendència d'anys precedents, aquesta distribució és molt desigual. Entre les persones afiliades al règim de cuidadors a Espanya el mes de març del 2023, hi ha un 88,5 % de dones i un 11,5 % d'homes[4].

Concretament, el març de 2023 el nombre d'afiliats al conveni de cuidadors no professionals era de 1.136 a les Illes Balears, la qual cosa implica un increment de 129 persones respecte a l'any anterior. Si bé any rere any hi ha més gent afiliada, només un 12,1 % del total de persones cuidadores no professionals a Espanya estan donades d'alta en el conveni especial de la Seguretat Social. L'edat dels cuidadors és elevada, més del 60 % són dones majors de 50 anys, i del total el 20 % tenen més de 60 anys.

7.2.2. Població destinatària del SAAD, PIA i prestacions reconegudes a les Balears

Durant el 2022 el SAAD es troba en reactivació respecte al període de pandèmia. En relació amb el finançament del SAAD balear, les despeses directes per gestionar les prestacions i els serveis han estat de 162,6 milions d'euros, segons les dades aportades per l'Imserso. D'aquest finançament, el 61,3 % fou a càrrec de la CAIB, el 23,5 % a càrrec de l'Administració general de l'Estat i el 15,2 % de l'usuari.

4. Imserso (2023). Estadístiques del SAAD.

El 2022, setze anys després de l'entrada en el SAAD, encara no s'ha consolidat l'atenció a les persones destinatàries d'aquest dret i algunes encara estan en espera de ser reconegudes. L'any 2022 la xifra de beneficiaris del SAAD amb dret a prestació a Balears ha augmentat en gairebé 2.501 persones, un total de 29.491 (vegeu el quadre III-7.1). Es van atendre 1.722 persones més en situació de dependència, la qual cosa suposa un increment del 7 % respecte a l'any anterior i el situa en una proporció equivalent a la del conjunt de l'Estat.

D'altra banda, el nombre de desatesos ha augmentat un 30,1 % (779 persones), mentre que la mitjana del conjunt de l'Estat redueix aquesta llista en un 8 %. Si no es reverteix aquesta tendència, caldran dos anys per atendre les 3.293 persones de la llista. A més, entre desembre del 2021 i desembre de 2022 van morir a les Balears 1.045 persones que es trobaven en llista d'espera. La situació de dependència al nostre territori respecte a la resta de comunitats autònomes indica que les Illes registren un percentatge de sol·licituds respecte a la població potencialment dependent de l'11,6 %, per sobre de la mitjana espanyola, amb un 4,7 %.

El 2022, s'han fet 36.020 valoracions, la qual cosa suposa un augment de 2.959 persones respecte a l'any anterior i una variació del 9 %, proporció lleugerament superior a l'espanyola (5,3 %).

El 2022, la quantitat de nous beneficiaris de prestacions en relació amb els programes individuals d'atenció (PIA) és de 2.551 persones. El creixement net segons

el tipus d'atenció a les Balears respecte al 2021 mostra un augment en els serveis de teleassistència (904) i de prestació econòmica a cuidadors de l'entorn familiar (PECEF) (1.111), la qual cosa suposa un 79 % de l'increment de prestacions. El 18 % restant de l'augment del nombre de persones beneficiàries foren d'atenció residencial (172) i ajuda a domicili (464), i es va retrocedir en els serveis de centre de dia (-1 %); i en la prevenció i autonomia personal (PEVS) (-6 %).

La distribució de les persones beneficiàries de prestacions segons el tipus indica que més del 81,7 % de la cartera de serveis l'ocupen prestacions de baix impacte econòmic, com la teleassistència (27 %), la promoció (9,4 %) i les PECEF (45,3 %), amb un abonament d'ajuda mitjana mensual als cuidadors no professionals de 218,1 euros (alguns euros inferior a l'any anterior).

7.2.3. Avaluació de l'impacte del Pla de Xoc a les Balears

En relació amb els tres objectius estratègics d'actuació plantejats, a les Balears s'han obtingut els resultats següents:

1. Atenció a les noves persones dependents. S'han atès 1.722 usuaris nous, un 7 % més que el 2021, tot i que el conjunt de les comunitats autònomes ho feu en un 7,5 %.

2. Reducció de la llista d'espera. La llista ha augmentat, 779 (+2,4 %), quan la mitjana de les comunitats autònomes s'ha reduït en un 16,7 %.

3. Creació d'ocupació. S'han creat 378 nous llocs de feina, tot i que les taxes de creació d'ocupació és una de les més baixes de l'Estat, amb 25,8 ocupacions per milió d'euros d'inversió.

7.3. La Xarxa Pública d'Atenció a la Dependència (XPAD)

L'any 2010, mitjançant l'aprovació del Decret 83/2010 i en aplicació de la Llei 39/2006, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (LAPAD), el Govern de les Illes Balears crea la Xarxa Pública d'Atenció a la Dependència de les Illes Balears (XPAD).

La XPAD està integrada pels centres i serveis públics de titularitat del Govern de la CAIB; dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera; de les entitats locals de les Illes Balears, i dels centres privats concertats amb les institucions públiques.

Segons consta al mapa de recursos del Portal de la Dependència del GOIB el maig de 2023, la XPAD està configurada pel conjunt de prestacions tècniques (serveis) als quals fa referència la LAPAD, tot i que al Portal de Dependència del GOIB es comptabilitzen també els habitatges tutelats i els centres ocupacionals, que no són considerats prestacions de la LAPAD.

Tal com es va fer constar a la memòria del CES de l'any anterior, i com es referencia al quadre III 7.2 de l'annex a aquest capítol, l'any 2021 es va tancar amb un total de

69 centres d'estades diürnes (CED) per a persones majors al conjunt de les Illes Balears, dels quals 53 són a Mallorca, 11 a Menorca, 4 a Eivissa i 1 a Formentera.

Respecte als CED per a persones menors de 65 anys i amb diverses discapacitats, n'hi ha 33: 24 a Mallorca, 7 a Menorca, 1 a Eivissa i 1 a Formentera.

Pel que fa als centres residencials per a persones majors, l'any 2021 es va tancar amb un total 60: 45 ubicats a l'illa de Mallorca, 8 a Menorca, 6 a Eivissa i 1 de Formentera.

Quadre III-7.1. Dades bàsiques del sistema d'atenció a la dependència (2022)

	Evolució Illes Balears		Variació Espanya
Sol·licituds	Sol·licituds 31/12/2020	35.355	
	Sol·licituds 31/12/2021	39.461	
	Dif. anual (absoluts)	4.106	
	Dif. anual (%)	**11,61%**	**4,72%**
Persones valorades	Persones valorades a 31/12/2020	33.061	
	Persones valorades a 31/12/2021	36.020	
	Dif. anual (absoluts)	2.959	
	Dif. anual (%)	**8,95%**	**4,65%**
Persones amb dret	Persones amb dret a prestació a 31/12/2020	26.990	
	Persones amb dret a prestació a 31/12/2021	29.491	
	Dif. anual (absoluts)	2.501	
	Dif. anual (%)	**9,27%**	**5,32%**
Persones ateses	Persones ateses a 31/12/2020	24.476	
	Persones ateses a 31/12/2021	26.198	
	Dif. anual (absoluts)	1.722	
	Dif. anual (%)	**7,04%**	**7,47%**
Serveis entregats	Persones que ben prestació per cura familiar a 31/12/2020	17.685	
	Persones que reben prestació per cura familiar a 31/12/2021	23.007	
	Dif. anual (absoluts)	5.322	
	Dif. anual (%)	**30,09%**	**11.38%**
Persones ateses per cuidadors familiars	Persones que ben prestació per cura familiar a 31/12/2020	17.924	
	Persones que reben prestació per cura familiar a 31/12/2021	19.035	
	Dif. anual (absoluts)	1.111	
	Dif. anual (%)	**6,20%**	**7,15%**

Font: Elaboració pròpia a partir del XXIII Dictàmen de l'Observatori de la Dependència (2022)

Quadre III 7.2. Equipaments de la XPAD a finals del 2021							
Centres d'estades diürnes / centres de dia per a majors							
Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats
33	19	11	0	4	0	1	0
Centres d'estades diürnes / centres de dia per a menors de 65 anys amb discapacitat							
Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats
2	22	7	0	1	0	1	0
Centre residencials per a majors							
Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats
13	32	8	0	3	3	1	0
Centres residencials per a menors de 65 anys amb discapacitat							
Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats
2	12	0	0	1	0	0	0

Font: Elaboració pròpia a partir del Portal de la Direcció General de Dependència

Referit a centres residencials per a persones menors de 65 anys i amb discapacitats, n'hi ha 15: 14 a Mallorca i 1 a Eivissa.

Durant l'any 2022 el Govern ha anat publicant les noves iniciatives que incorporen nous equipaments i places —tant de centre de dia com residencials— a la XPAD de les Illes Balears.

Aquestes diverses iniciatives es refereixen a nous equipaments i noves places tant de centres d'estades diürnes com a centres residencials.

A proposta del Govern de les Illes Balears, aquestes iniciatives han comptat amb la participació dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, els municipis de les Illes, el Consorci de Recursos Sociosanitaris i Assistencials de les Illes Balears i entitats privades —socials i mercantils— gestores dels diferents centres i serveis. Moltes d'aquestes iniciatives han comptat amb el suport econòmic de la Unió Europea a través del pla de recuperació, transformació i resiliència Next Generation.

A Mallorca, tal com es detalla en el quadre III 7.2, l'any 2022 s'han inaugurat tres CED per a persones majors —als municipis de Palma (s'Indioteria) Santanyí i Muro— i s'ha iniciat la construcció de dos CED a Sóller i a Alaró. A més, s'ha continuat amb l'obra ja iniciada als municipis de Porreres i Calvià (Palmanova). Això suposa un augment de 140 places de centres de dia persones

majors. La inversió en aquests nous equipaments supera els 5 milions d'euros, finançat entre el Govern autonòmic, els ajuntaments i el Consell Insular de Mallorca.

Respecte als centres residencials per a persones majors, en aquesta mateixa illa el Govern de la CAIB ha signat acords amb els municipis d'Andratx, Bunyola, Sant Llorenç, Palma i Llucmajor per a la construcció de noves residències. Tot això suma un total inicial de 370 noves places, amb una inversió total que supera els 30 milions d'euros (vegeu el quadre III-7.3).

A l'illa de Menorca, el Govern autonòmic ha signat acords per a l'inici de la construcció de centres residencials per a gent gran a Maó, es Migjorn i Sant Lluís. Això representarà incorporar a la XPAD més de 180 noves places residencials.

Per la seva banda, la concertació de places, tant residencials com de centres de dia, per part de l'Administració pública amb organitzacions privades de caràcter mercantil és una altra de les vies per facilitar l'accés públic a aquestes prestacions. Aquesta concertació generalment es fa mitjançant conveni quadriennal, per la qual cosa les inversions a què es fa referència a continuació no es refereixen només a l'any 2022, tal com es detalla a les taules.

Així, i segons les notícies publicades per la Conselleria d'Afers Socials i Esports del GOIB, i resumit en el quadre III-7.4, el 2022 a Mallorca s'han concertat 373 noves places de centres de dia, i més de 270 places residencials, als municipis de Manacor, Palma, Alcúdia, Artà, Marratxí, Santa Maria, Algaida, Petra, Sóller i Campos.

A l'illa de Menorca (quadre III-7.4), entre el GOIB, el Consell de Menorca i els ajuntaments d'Alaior, Ciutadella, Ferreries, Sant Lluís, es Mercadal, Maó i es Castell, es concerten 85 places de centres d'estades diürnes i 166 places residencials. La inversió total supera els 14 milions d'euros. Complementàriament, el GOIB ha tret una convocatòria l'any 2022 per a construcció, reforma i rehabilitació de centres de dia i centres residencials dirigida al tercer sector social de les Illes Balears. Aquesta convocatòria compta amb una despesa global de 32.142.712 euros, una despesa per fer entre el 2022 i el 2031.

7.4. El repte de la promoció de l'autonomia personal

La promoció de l'autonomia personal continua sent un repte a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears que, de mica en mica, es va assolint a mesura que les administracions públiques incorporen propostes i actuacions dirigides cap a aquest objectiu. Tal és el cas del Consell de Mallorca, que, a través de la Direcció Insular d'Atenció Comunitària i Projectes Estratègics de l'IMAS, ha presentat el 2022 l'Estratègia davant el repte demogràfic i envelliment actiu i saludable 2022-2030.

Aquesta estratègia basa les seves propostes en el reconeixement dels drets humans de les persones adultes majors i en els principis d'«independència, participació, dignitat, assistència i realització dels propis desitjos així com l'equitat, la igualtat

d'oportunitats i de bon tracte en tots els àmbits de la vida» (IMAS, 2022, pàg. 2). La finalitat és promoure l'envelliment amb qualitat de vida, la qual cosa vol dir promocionar la vida activa i autònoma de les persones adultes majors el màxim temps possible i en el seu entorn habitual. Això implica orientar l'atenció especialitzada cap a l'atenció centrada en la persona, en el marc de la interacció familiar i comunitària. Els objectius i les activitats s'organitzen en quatre eixos que comprenen:

1. Reconeixement del dret a un entorn de proximitat al llarg de la vida.
2. Creació d'entorns inclusius, accessibles i amigables.
3. Envelliment actiu a l'entorn comunitari.
4. Promoció de la recerca en un context de canvi demogràfica amb equitat.

Es proposa assolir els objectius plantejats a l'horitzó de 2030.

Quadre III-7.3. Nous equipaments de centres d'estades diürnes per a persones majors i centres residencials a Mallorca, i centres residencials a Menorca (2022)

Nous Equipaments de centres d'estades diürnes per a persones majors a Mallorca

Municipi	Actuació	Places	Inversió
Calvià (Palma)	Construcció ja iniciada	30	736.548,00 €
Porreres	Construcció ja iniciada	30	600.000,00 €
Palma (s'Indioteria)	Inauguració	25	983.438,00 €
Santanyí (Cala d'Or)	Inauguració	30	1.000.000,00 €
Muro	Inauguració	15	150.000,00 €
Sóller	Inici construcció	15	905.816,00 €
Alaró	Inici construcció	25	1.052.657,00 €

Nous equipaments de centres residencials per a persones majors a Mallorca

Municipi	Actuació	Places	Inversió
Andratx	Adjudicació de projecte	60	5.000.000,00 €
Bunyola	Adjudicació de projecte	120	9.000.000,00 €
Sant Llorenç	Aprovació del projecte	60	5.700.000,00 €
Palma (Son Dureta)	Inici Obra	120	10.400.000,00 €
Llucmajor	Reforma i millora de les instal·lacions	10	1.200.000,00 €

Nous Equipaments de centres residencials per a persones majors a Menorca

Municipi	Actuació	Places	Inversió
Maó	Construcció residència. Obra ja iniciada	120	10.300.000,00 €
Es Migjorn	Aprovació del projecte	40	
Sant Lluís	Licitació de les obres	24	834.000,00 €

Font: Elaboració pròpia a partir del Portal de la Direcció General de Dependència

Quadre III-7.4. Finançament i concertació de noves places per a persones majors a Mallorca i Menorca (2022)

Mallorca

Municipi	Places CED	Places residencials	Inversió
Manacor i Porto Cristo	28		658.155,00 €
Palma*	150	30	3.363.912,00 €
Alcúdia	20		430.000,00 €
Artà	12	14	1.100.000,00 €
Marratxí	34		798.000,00 €
Santa Maria	11	12	961.000,00 €
Algaida i Petra	62		1.500.000,00 €
Palma i Felanitx	40	130	7.640.189,00 €
Sóller		15	956.986,00 €
Sóller		48	2.811.634,00 €
Campos	16	28	2.039.600,00 €

* Barris de Son Sardina, Son Dureta, es Coll d'en Rabassa, Son Ferriol i Son Cladera.

Menorca

Municipi	Places CED	Places residencials	Inversió
Alaior	10	17	1.200.000,00 €
Ciutadella	12	20	1.400.000,00 €
Ferreries	13	26	1.800.000,00 €
Sant Lluís	10	15	1.137.310,00 €
Es Mercadal	11	14	1.102.202,00 €
Maó	14	17	1.389.332,24 €
Es Castell	15	57	5.700.000,00 €

Font: Elaboració pròpia a partir del Portal de la Direcció General de Dependència

8

HABITATGE

8.1. INTRODUCCIÓ

El 2022, l'activitat del mercat de l'habitatge va continuar despuntant fins a assolir noves xifres màximes, per sobre de les registrades el 2021, ja considerat un any d'activitat excel·lent. El resultat va ser un any de rècord en què tots els indicadors van créixer, superant els nivells de 2008-2010, considerats els anys del boom immobiliari. Amb tot, durant el tercer i quart trimestre, alguns indicadors es varen començar a desaccelerar i podrien avançar un refredament de l'activitat de cara a 2023.

Així i tot, aquest dinamisme va tenir una altra lectura: el 2022 es va agreujar, encara més, l'accés a l'habitatge, no només per part de col·lectius vulnerables, sinó que es va fer extensible a la resta de la població resident en general. Tal és la situació d'emergència actual que des de fa mesos forma part del debat diari. Aconseguir un habitatge digne s'ha convertit en un objectiu públic i s'obre un nou debat amb mesures per millorar aquesta situació, com permetre canvis d'usos, limitar els preus dels lloguers i els increments anuals, fraccionar immobles grans per pal·liar l'escassetat d'habitatge i ajustar-se a les necessitats reals d'ús.

8.2. PREUS

8.2.1. PREU DE L'HABITATGE

Una de les primeres conclusions és que el preu de l'habitatge va continuar creixent i va assolir un nou rècord. Així es desprèn de l'índex de preus de l'habitatge (IPV) general calculat per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) sobre la base dels preus de compra de 2015.

Segons l'estadística oficial, el 2022 l'IPV de les Illes Balears es va situar en els 157,0 punts, amb la qual cosa es va convertir en l'índex més alt des del 2008, quan es va iniciar la sèrie. En comparació amb el 2021, el preu es va incrementar un 9,2 % i encadena augments per novè any consecutiu. De fet, això significa que si es compara amb aquell punt d'inflexió (2013), que va ser el més baix (93,6 punts) de la sèrie com a resultat de la crisi bancària i immobiliària del 2008, llavors l'IPV es va encarir un 67,8 %. I si es prengués com a referència el del 2008, un any de gran activitat immobiliària quan l'índex va marcar un rècord, llavors el valor actual el va superar en un 14,2 % (vegeu el quadre III-8.1).

Si aquestes xifres es tradueixen en valors absoluts, això significa que un comprador que el 2015 hagués pagat 100.000 euros

per un habitatge (any base), el 2008 el mateix li hauria costat 137.500 euros; el 2013, 93.600 euros, i el 2022, 157.000 euros, el preu més alt enregistrat.

L'any 2022 van conviure un conjunt de factors determinants per afavorir l'encariment dels preus, com ara la guerra a Ucraïna, que va provocar un gran impacte en l'encariment dels materials de construcció (com la fusta, l'acer i el ciment) i en els subministraments. Això, sumat als darrers col·lapses mundials de manca de materials a causa de la covid, va fer que els preus de 2022 seguissin la senda alcista fins a registrar rècords de preus. De fet, una de les conseqüències de tanta ebullició econòmica va tenir conseqüències en els preus (IPC), que durant el primer semestre van créixer mes a mes fins a assolir la inflació més alta de la darrera dècada. Els preus de l'habitatge també s'incrementaren. Com a resultat, els bancs centrals dels Estats Units i de la Unió Europea van anar elevant els tipus d'interès per contenir aquests preus. Tot i això, l'encariment de les quotes va tenir un impacte limitat en els preus dels habitatges el 2022.

Pel que fa al ritme de creixement, com s'ha comentat, durant els darrers nou anys els preus de l'habitatge (tant nou com de segona mà) creixen de manera sostinguda any rere any. I, a més, l'encariment és més accentuat a les Illes Balears (67,8 % acumulat) que a Espanya (47,2 % acumulat). De fet, no només creixen més de pressa els preus a les Balears que a Espanya, sinó que s'accentua a partir del 2019. No obstant això, cal destacar que durant el segon semestre del 2022, els preus van créixer més lentament, fet que podria anticipar un estancament per al 2023 (vegeu el gràfic III-8.1).

Per tipus d'habitatge, els preus, tant dels nous com dels de segona mà, han continuat creixent. Si es pren com a referència el 2021, l'increment en els habitatges nous va ser d'un 9,8 % fins a arribar a un IPV de 168,0 punts, que és preu més alt de la història per a aquest segment de mercat. El mateix va ocórrer entre els de segona mà, que es van incrementar un 9,1 %, fins a assolir un IPV de 156,5 punts, un nou màxim, molt per sobre del preu màxim del 2008 (146,0 punts).

Si la comparativa es fa respecte al 2013, llavors el preu actual de l'habitatge nou s'ha encarit un 84,2 %, mentre que el de la de segona mà, un 66,5 %. En aquest sentit, aquest encariment continuat del preu ha arribat a un punt en què afecta l'activitat d'altres sectors com el turisme, el transport, l'agricultura i l'Administració pública (com sanitat, seguretat, justícia...), ja que suposa una dificultat extra per atraure personal de fora de les Illes per cobrir llocs de feina vacants davant la falta d'habitatge a preus assequibles.

La comparació respecte als preus del conjunt d'Espanya posa en relleu l'excepcionalitat del mercat balear: un any més, l'habitatge a Espanya (mesurat en conjunt) va ser més barat. Va registrar un IPV de 141,7 punts, similar al del 2008, la qual cosa suposa 15,3 punts menys que el balear.

8.2.2. Preu del sòl

El preu del sòl també va continuar encarint-se. I ho va fer d'una manera sostinguda des del 2011 fins a assolir un nou màxim,

superant el registrat el 2021. Així, de les estadístiques del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana, es pot comprovar com el 2022[1] el preu del sòl per metre quadrat a les Illes Balears va ser el més car de tot el país. Va assolir els 337 €/m², 38 euros més costós que el 2021 i 178 euros més que car que la mitjana espanyola.

A Espanya, el preu del sòl es va quedar a menys de la meitat (159 €/m²), després d'incrementar-se un 5,0 %. És a dir, de mitjana els compradors pagaven 178 €/m² menys per un sòl de la Península que per un de l'arxipèlag balear. De les estadístiques, s'observa com el preu del sòl registrat per al conjunt d'Espanya es va mantenir estable en la darrera dècada: entorn dels 150 euros. Així mateix, a les Illes va encarir fins a superar els nivells d'anys previs a la crisi immobiliària de 2009 (297 €).

Aquesta tendència és preocupant per a les Illes Balears, perquè condiciona el preu final de l'habitatge i no afavoreix que es mitiguin els problemes d'accessibilitat a l'habitatge entre la població resident. L'encariment del sòl no només es deu a les limitacions geogràfiques i legals d'aquest, sinó també a la seva elevada demanda, que fa que any rere any sigui més car comprar un solar urbà. De les estadístiques del preu del sòl, es dedueix que el mercat de l'habitatge balear va continuar sent un actiu refugi més atapeït que altres opcions similars.

I en comparació amb altres comunitats autònomes, el preu del sòl balear és, amb diferència, el més car de tots. El 2022 va superar Madrid, que solia tenir els preus més cars de tot Espanya. En aquest darrer any, el sòl costava 274 euros el metre quadrat, un 7,3 % més barat que el 2021. I també al País Basc, amb un preu mitjà de 229 euros, després d'incrementar-se un 2,0 % respecte al 2021, i a les Canàries, amb un preu del sòl de 225 euros el metre quadrat, quan es va incrementar un 18,9 %.

8.2.3. Preu de lloguer

Paral·lelament, el mercat del lloguer també va viure el dinamisme del mercat immobiliari de compravenda: els preus de lloguer es varen disparar i la falta d'estoc de pisos no va ajudar. Segons es desprèn de l'*Informe sobre l'evolució dels preus del lloguer d'habitatge*, publicat per Idealista, llogar un habitatge a les Illes Balears va costar més que el 2021[2] i va ser un dels més cars d'Espanya.

Concretament, a les Illes Balears un habitatge costava, de mitjana i segons preu de l'oferent, 12,9 euros el metre quadrat. Aquest preu fou el tercer més car d'Espanya, després de Catalunya (15,6 €/m²) i Madrid (14,9 €/m²). I en el costat oposat, les comunitats més econòmiques van ser Múrcia (7 euros/m²), Castella-la Manxa (6,1 euros/m²) i Extremadura (5,8 euros/m²). En conjunt, el lloguer a Espanya es va situar en els 11,4 euros/m².

1. Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2022). Estadístiques de preus de sòl urbà [4 de maig de 2023].

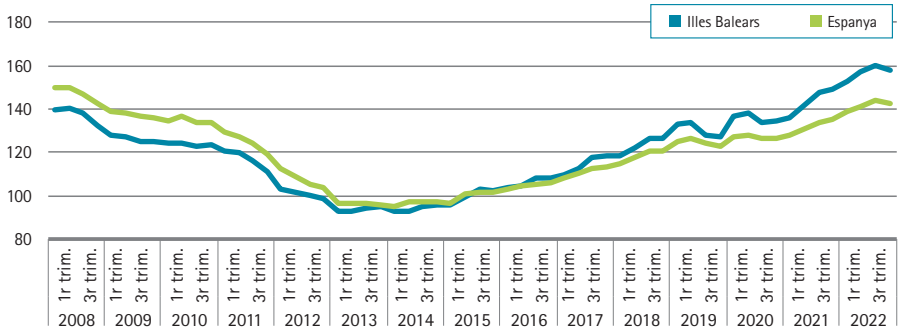
2. Idealista (2023). Evolució del preu de l'habitatge de lloguer a Espanya [18 d'abril de 2023].

Quadre III-8.1. Índex de preus de l'habitatge (IPH) a les Illes Balears i a Espanya per tipus d'habitatge (2008-2022) (base 2015)

	Índex						% de variació						% del pes Illes Balears/Espanya		
	Illes Balears			Espanya			Espanya			Espanya			Illes Balears		
	General	Nou	Segona mà	General	Nou	Segona mà	General	Nou	Segona mà	General	Nou	Segona mà	General	Nou	Segona mà
2008	137,5	122,6	146,0	147,3	136,1	156,5							93,3%	90,1%	93,3%
2009	126,3	119,0	129,3	137,5	130,5	142,4	-8,2	-2,9	-11,5	-6,7	-4,1	-9,0	91,8%	91,2%	90,8%
2010	123,7	115,7	127,4	134,7	127,0	140,7	-2,0	-2,8	-1,5	-2,0	-2,7	-1,2	91,8%	91,1%	90,6%
2011	117,0	112,2	118,4	124,8	120,5	127,4	-5,5	-3,0	-7,1	-7,4	-5,2	-9,4	93,7%	93,1%	92,9%
2012	100,8	97,4	101,7	107,7	105,7	108,5	-13,8	-13,2	-14,1	-13,7	-12,3	-14,8	93,6%	92,2%	93,8%
2013	93,6	91,2	94,0	96,3	94,7	96,6	-7,2	-6,4	-7,6	-10,6	-10,4	-10,9	97,2%	96,3%	97,3%
2014	94,0	92,7	94,1	96,6	95,5	96,7	0,4	1,7	0,0	0,3	0,9	0,1	97,3%	97,1%	97,2%
2015	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	6,4	7,8	6,3	3,6	4,7	3,4	100,0%	100,0%	100,0%
2016	106,2	104,5	106,4	104,7	106,5	104,4	6,2	4,5	6,4	4,7	6,5	4,4	101,4%	98,1%	101,9%
2017	114,6	112,1	115,0	111,1	112,8	110,9	8,0	7,2	8,1	6,2	5,9	6,3	103,1%	99,3%	103,7%
2018	123,2	119,4	123,6	118,6	120,0	118,4	7,5	6,6	7,5	6,7	6,4	6,7	103,9%	99,5%	104,4%
2019	130,6	128,8	130,9	124,6	128,8	124,0	6,0	7,8	5,9	5,1	7,3	4,8	104,8%	100,0%	105,6%
2020	135,9	142,4	135,5	127,2	137,2	125,7	4,1	10,6	3,5	2,1	6,5	1,4	106,8%	103,8%	107,8%
2021	143,8	152,9	143,4	131,9	143,5	130,2	5,8	7,4	5,8	3,7	4,6	3,6	109,0%	106,6%	110,1%
2022	157,0	168,0	156,5	141,7	154,9	139,8	9,2	9,8	9,1	7,4	7,9	7,3	110,8%	108,4%	112,0%

Font: INE (2022) Índex de preus d'habitatge, a 4 de maig de 2023

Gràfic III-8.1.
Evolució de l'IPH general a Espanya i a les Illes Balears (2008-2022)

I no només això, sinó que el preu dels lloguers va augmentar en totes les comunitats autònomes. A les Illes Balears, el preu es va encarir un 6,6 % respecte al 2021, i al conjunt d'Espanya, un 8,4 %. En general, un dels motius d'aquest increment, segons les mateixes fonts, va ser la falta d'oferta disponible, ja que no es reposen pisos en la mateixa magnitud que la demanda. Tampoc va ajudar l'increment de l'euríbor, que va fer que el lloguer fos l'opció elegida per molts de compradors desmotivats per la pujada del cost de les hipoteques.

8.3. Transaccions

8.3.1. Nombre de transaccions

El 2022, el dinamisme de la compra es va observar en les estadístiques del Ministeri de Foment[3]. Aquestes reflecteixen com el nombre de transaccions dels habitatges de les Illes Balears va augmentar per sisè any consecutiu fins a assolir una xifra similar a la del 2008, una de les més altes de la sèrie. Es van signar 19.006 operacions, un 7,6 % més que el 2021. De fet, es considera una de les dades més altes des del 2007 (21.800) i similar a les del 2017 (18.390). El fet és que no es varen notar les pujades de tipus d'interès.

Gairebé totes les operacions van correspondre a habitatges lliures (un 99 %), mentre que l'1 % restant van ser habitatges de protecció oficial (VPO). Així, l'any 2022 es van signar 18.738 operacions immobiliàries. En comparació amb el 2021 (17.490) aquest nombre va augmentar un 7,1 % i es va situar en nivells de 2017 (18.263) i de 2007 (21.379).

I per tipus d'habitatge, el 89 % va correspondre als de segona mà (16.950). Això va suposar un creixement del 5,7 % respecte a l'any anterior. El moviment de 2022 va ser similar al de 2017 (16.947 transaccions), ja considerat un any de gran activitat.

3. Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2022). Transaccions immobiliàries (compravenda) [10 d'abril de 2023].

Cal ressaltar que aquest volum es va poder assolir gràcies a l'alta demanda dels mercats espanyol (va representar dos terços de la quota de mercat) i estranger (va representar un terç). No obstant això, el 2022 l'estranger es va refredar (-2,3 %) respecte al 2021 i, malgrat això, la palanca exterior va continuar sent la més pronunciada entre totes les comunitats autònomes i va impulsar activament l'activitat del sector.

El mercat espanyol va signar 12.164 operacions de compravenda, un 13,9 % més que el 2021 (10.676). És a dir, 1.488 operacions més que fa un any. I, de l'altra, el mercat estranger, ja fossin residents o no a Espanya, va signar 6.842 transaccions, 162 menys que el 2021 (7.004). Malgrat el descens, crida l'atenció com amb aquest volum d'operacions es va continuar sent la comunitat autònoma amb més pes de compravendes d'habitatges per part d'estrangers: un 36 % del total. A més, aquest percentatge va duplicar la mitjana nacional (17,1 %). Sens dubte, una palanca que va contribuir amb més efecte a l'augment del mercat de l'habitatge a les Illes que en altres comunitats i que al conjunt d'Espanya.

La situació a Espanya també va millorar, ja que va tancar l'any amb 717.558 transaccions, un 6,4 % més que el 2021. Aquest volum va ser semblant al de 2007-2008. La gran majoria van ser transaccions d'habitatges lliures (693.030), amb la qual cosa es va registrar un creixement del 6,5 % respecte al 2018. I d'aquestes, el 94 % va correspondre a operacions sobre habitatges de segona mà (649.833), que es van incrementar un 7,9 % respecte a 2021. A diferència de les Balears, a Espanya el mercat estranger va representar el 17,6 %.

Els estrangers van signar 122.364 transaccions, un 18,1 % més que el 2021 (103.652 transaccions). I per províncies, a més de les Balears, les persones estrangeres van continuar triant altres zones costaneres per invertir en un habitatge com ara Alacant (43,0 %), Santa Cruz de Tenerife (37,8 %) i Màlaga (33,8 %).

8.3.2. Import de les transaccions

Una altra variable que va explicar l'elevada activitat del sector immobiliari va ser l'import de les transaccions de les compravendes. El 2022 es va assolir un nou màxim: es van signar transaccions per valor de 7.544 milions d'euros. Ni en els millors anys immobiliaris des de l'inici de la sèrie, el 2004, s'havia arribat a aquest import. El més proper van ser 5.197 milions d'euros l'any 2006. Els compradors tenien clar que els habitatges eren un actiu segur i esperaven aconseguir preus de venda més elevats, com es demostra que any rere any les estadístiques milloren. En un any, el valor de les transaccions immobiliàries d'habitatges lliures es va incrementar un 14,3 % més que el 2021.

En el panorama nacional es varen signar transaccions per valor de 126.469 milions d'euros, una xifra molt elevada sense arribar a la de 2006 (158.682 milions d'euros). Va créixer un 10,3 % respecte al 2021.

A conseqüència dels dos indicadors anteriors (nombre i import de les transaccions), el valor mitjà per transacció el 2022 va arribar a un nou màxim: 402.700 euros per habitatge. Si bé el 2021 ja havia assolit un sostre amb 372.300 euros, el 2022 va continuar augmentant (un 8,2 %). És a dir,

encadena pujades des del 2016, quan el valor mitjà de la transacció era de 225.000 euros. En només set anys, l'habitatge mitjà ha pujat 177.700 euros.

I en comparació amb el preu mitjà a Espanya (182.400 €), la diferència es va fer més evident. Per un habitatge a les Illes Balears es pagaven 229.300 euros més que per un a Espanya. A l'Estat, el preu mitjà va créixer un 3,7 % més respecte al 2021.

Malgrat l'augment desorbitat del negoci de l'habitatge, sembla que el model es va esgotant i avança un refredament de l'activitat, ja que els ritmes de creixement són menors que el 2021. De fet, durant els dos últims trimestres de l'any, el volum d'operacions es va reduir.

8.4. Hipoteques constituïdes

Una altra de les conclusions d'aquesta memòria és que el 2022 es van signar més crèdit hipotecari i més operacions que el 2021.

Segons l'INE[4], el nombre d'hipoteques immobiliàries constituïdes corresponents a finques urbanes va créixer un 25,6 % en import i un 19,6 % en operacions. Es van concedir crèdits per valor de 3.799,9 milions d'euros (fet que representa una quota del 4 % del total nacional). I en nombre d'operacions, es van signar 14.910 préstecs (un 2,5 % del total nacional).

El comportament a Espanya també va ser positiu, però més moderat que a Illes Balears, ja que l'import de les hipoteques (93.741,1 milions d'euros) va augmentar un 9,6 %, i el nombre (596.400 operacions), un 16,7 %.

També és interessant conèixer quin percentatge de les transaccions es va finançar amb crèdit. En aquest sentit, analitzant les dades anteriors, es va calcular que un 83 % de les operacions de compravenda va necessitar el banc per finançar el seu habitatge, mentre que la resta es va pagar al comptat. És un comportament semblant al del 2020 (79 %).

Les hipoteques sobre finques rústiques van arribar a 272,1 milions d'euros, i van correspondre a 554 operacions. Això suposa un 25,8 % més que el 2021 en import i un 0,5 % més en operacions (vegeu el quadre III-8.2).

8.5. Tipus d'interès

L'any 2022 va ser un any de canvi. Segons el Banc d'Espanya[5], l'euríbor a dotze mesos va passar de ser negatiu el març (-0,237 %) a positiu el desembre (3,026 %). I el tipus d'interès hipotecari a més de tres anys per a l'adquisició d'habitatges lliures calculat pel conjunt d'entitats financeres va tancar el 2022 de mitjana en un 2,058 %. Aquest increment molt ràpid va començar per gener en un 1,485 % i va acabar per desembre en un 3,116 %.

4. Institut Nacional d'Estadística. (2022). *Estadística d'hipoteques* [10 d'abril de 2023].

5. Banc d'Espanya (2022). Tipus d'interès i tipus de canvi [18 d'abril de 2023].

Quadre III-8.2. Hipoteques constituïdes sobre finques rústiques i urbanes (2011-2022)

	Illes Balears						Espanya					
	Total		Finques urbanes		Finques rústiques		Total		Finques urbanes		Finques rústiques	
	Operacions	Import	Operacions	Import	Operacions	Import	Operacions	Import	Operacions	Import	Operacions	Import
2011	19.325	2.420.050	18.078	2.159.315	1.247	260.735	651.759	77.957.706	619.966	72.853.875	31.793	5.103.831
2012	14.963	1.795.346	13.875	1.616.320	1.088	179.026	456.765	51.743.707	430.376	47.504.287	26.389	4.239.420
2013	10.207	1.365.968	9.509	1.190.816	698	175.152	326.978	37.484.012	308.333	34.650.868	18.645	2.833.144
2014	9.786	1.489.345	9.026	1.317.682	760	171.663	315.535	41.097.804	297.799	38.493.328	17.736	2.604.476
2015	12.748	2.181.378	12.004	2.007.941	744	173.437	371.981	48.936.163	353.302	46.106.848	18.679	2.829.315
2016	13.907	2.459.346	13.116	2.228.319	791	231.027	400.873	53.610.362	384.128	50.844.699	16.745	2.765.663
2017	14.743	2.854.902	13.894	2.618.110	849	236.792	432.952	61.264.688	416.288	58.691.937	16.664	2.572.751
2018	14.766	3.346.916	14.086	3.134.199	680	212.717	481.848	69.483.231	465.508	67.126.426	16.340	2.356.805
2019	13.812	3.053.905	13.188	2.839.249	624	214.656	497.720	73.716.908	482.747	71.140.581	14.973	2.576.327
2020	14.899	3.028.760	14.394	2.865.798	505	162.962	466.580	70.054.869	454.566	68.032.455	12.014	2.022.414
2021	13.013	3.241.659	12.462	3.025.296	551	216.363	558.210	82.541.078	544.920	80.300.783	13.290	2.240.295
2022	15.464	4.072.095	14.910	3.799.971	554	272.124	608.567	95.852.928	596.973	93.741.154	11.594	2.111.774

Font: Institut Nacional d'Estadística

La raó d'aquestes pujades continuades és en la inflació, que el 2022 va assolir nivells històrics. Tot i això, com ja s'ha comentat a la memòria, el mercat immobiliari va continuar sent una bona opció per a l'inversor i va contribuir a dinamitzar la demanda. Així, s'observa com, a pesar de les escalades de l'euríbor, no s'ha reduït la compra d'habitatges a les Balears ni la constitució de noves hipoteques. S'esperen pujades de tipus mentre no hi hagi una clara contenció de la inflació.

8.6. Població i accessibilitat a l'habitatge

Com a darrer punt, s'estudia l'accessibilitat a l'habitatge de la població resident analitzant com a variable la renda mitjana per persona. Des de fa anys, però sobretot en aquest darrer, la dificultat creixent d'accedir a l'habitatge ha derivat en una emergència social. De fet, fa anys que s'analitza l'escalada de preus de l'habitatge i del sòl, que situa les Balears com la comunitat autònoma més cara d'Espanya. Així mateix, s'estudien les conseqüències de la incansable demanda tant nacional com estrangera (que també és la que té més presència a les Balears) per comprar un habitatge; l'escassa oferta disponible que provoca tensions en els preus, i un parc de lloguer insuficient amb uns preus inaccessibles per una gran part de la població. També es valora la moderada renda per llar i persona, que no arriba a aconseguir el ritme de creixement dels habitatges. Per tot això, s'està arribant a una situació de l'habitatge extrema a les Balears que afecta tota la població i tots els sectors.

Concretament, el 2021 (darrera dada disponible) va cridar l'atenció el comportament oposat entre el preu de l'habitatge i la renda per persona. Les dades de l'Enquesta de Condicions de Vida[6] de l'INE publicaren que la renda mitjana per persona es va reduir un 10,2 %, mentre que l'habitatge es va encarir un 5,8 % (i un 9,2 % el 2022). Així, la renda mitjana dels residents a les Illes Balears, que va ser de 16.867 euros per persona, va baixar dos llocs respecte al 2020 i es va allunyar de la mitjana nacional (18.103 €). A prop es varen situar la Comunitat Valenciana (16.474 €), Galícia (16.785 €) i les Illes Canàries (15.294 €). Les Balears es van posicionar la novena del rànquing autonòmic.

El resultat va ser que l'esforç per adquirir un habitatge (mesurat en anys de salari anual) va continuar augmentant i superant amb ampli marge la resta de comunitats autònomes. Es van necessitar 22,1 anys de salari anual íntegre per aconseguir comprar un habitatge a les Illes (davant els 16,9 anys del 2020), mentre que la mitjana a Espanya va ser la meitat. Es va calcular en 9,7 anys (pels 9,2 anys del 2020) (vegeu el quadre III-8.3).

6. INE (2021). Enquesta de Condicions de Vida [10 d'abril de 2023].

Quadre III-8.3. Esforç per accedir a l'habitatge lliure per comunitats autònomes (2016-2022)

	2016					2017				
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona
Espanya	**139.331,5**	**26.730**	**5,2**	**15.842**	**8,8**	**144.848,1**	**27.558**	**5,3**	**16.390**	**8,8**
Andalusia	124.070,6	21.966	5,6	12.560	9,9	127.126,4	23.699	5,4	13.709	9,3
Aragó	103.991,0	28.019	3,7	17.116	6,1	103.460,5	29.098	3,6	17.756	5,8
Astúries	104.466,2	27.020	3,9	17.241	6,1	104.902,2	27.454	3,8	17.547	6,0
Illes Balears	**224.893,2**	**30.859**	**7,3**	**17.894**	**12,6**	**232.015,1**	**32.163**	**7,2**	**18.312**	**12,7**
Illes Canàries	122.509,2	22.450	5,5	12.993	9,4	129.114,8	22.790	5,7	13.161	9,8
Cantàbria	128.318,0	25.787	5,0	15.484	8,3	132.742,0	27.024	4,9	16.199	8,2
Castella i Lleó	95.774,0	25.255	3,8	15.645	6,1	97.265,5	26.113	3,7	16.300	6,0
Castella-la Manxa	86.631,2	22.473	3,9	13.106	6,6	85.126,5	23.159	3,7	13.604	6,3
Catalunya	161.892,9	31.339	5,2	18.828	8,6	169.906,5	31.411	5,4	18.957	9,0
Com. Valenciana	107.828,9	22.744	4,7	13.589	7,9	108.056,4	24.034	4,5	14.365	7,5
Extremadura	74.860,5	21.671	3,5	12.775	5,9	74.954,7	20.395	3,7	12.006	6,2
Galícia	108.095,5	25.980	4,2	15.428	7,0	109.296,4	26.533	4,1	15.880	6,9
Com. de Madrid	193.609,3	31.370	6,2	18.709	10,3	212.733,4	32.451	6,6	19.314	11,0
Reg. de Múrcia	94.936,2	22.425	4,2	12.635	7,5	93.303,3	23.574	4,0	13.324	7,0
Navarra	137.889,1	33.167	4,2	19.697	7,0	145.564,5	33.431	4,4	20.022	7,3
País Basc	202.901,5	34.054	6,0	21.058	9,6	200.293,3	34.203	5,9	21.198	9,4
La Rioja	101.214,0	27.599	3,7	16.933	6,0	98.358,9	28.775	3,4	17.801	5,5

continua

	2018					2019				
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona
Espanya	**150.038,6**	**28.417**	**5,3**	**16.937**	**8,9**	**158.185,7**	**29.132**	**5,4**	**17.287**	**9,2**
Andalusia	129.570,8	24.091	5,4	13.977	9,3	139.242,5	23.826	5,8	13.755	10,1
Aragó	108.996,6	28.886	3,8	17.672	6,2	115.440,2	29.672	3,9	18.067	6,4
Astúries	106.241,0	27.069	3,9	17.343	6,1	104.482,1	27.897	3,7	17.868	5,8
Illes Balears	**233.304,3**	**34.007**	**6,9**	**19.554**	**11,9**	**266.003,9**	**32.179**	**8,3**	**18.420**	**14,4**
Illes Canàries	140.857,0	23.048	6,1	13.546	10,4	140.794,1	24.565	5,7	14.247	9,9
Cantàbria	131.037,1	26.888	4,9	16.400	8,0	130.331,0	29.144	4,5	17.742	7,3
Castella i Lleó	98.817,1	27.665	3,6	17.264	5,7	101.797,5	27.679	3,7	17.233	5,9
Castella-la Manxa	88.062,3	24.401	3,6	14.305	6,2	91.135,8	24.853	3,7	14.505	6,3
Catalunya	177.902,5	32.763	5,4	19.791	9,0	186.427,0	33.321	5,6	20.049	9,3
Com. Valenciana	113.993,6	25.207	4,5	15.038	7,6	119.587,1	26.176	4,6	15.582	7,7
Extremadura	78.863,2	21.006	3,8	12.376	6,4	83.778,4	21.611	3,9	12.816	6,5
Galícia	113.014,1	27.658	4,1	16.758	6,7	120.413,2	27.541	4,4	16.621	7,2
Com. de Madrid	231.711,9	33.055	7,0	19.648	11,8	252.375,7	35.587	7,1	21.030	12,0
Regió de Múrcia	96.698,7	24.801	3,9	14.041	6,9	99.586,3	24.448	4,1	13.637	7,3
Navarra	155.322,1	33.556	4,6	20.094	7,7	155.643,9	34.612	4,5	20.697	7,5
País Basc	203.042,8	35.049	5,8	21.760	9,3	213.998,2	36.399	5,9	22.480	9,5
La Rioja	111.856,9	28.549	3,9	17.490	6,4	118.502,1	30.162	3,9	18.661	6,4

continua

	2020							2021						
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2020	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2020	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	**166.173**	**30.690**	**5,4**	**18.116**	**9,2**	**5.435**	**31**	**175.869**	**30.552**	**5,8**	**18.103**	**9,7**	**5.431**	**32**
Andalusia	146.145	25.909	5,6	14.958	9,8	4.487	33	162.240	25.601	6,3	14.769	11,0	4.431	37
Aragó	126.150	31.529	4,0	19.150	6,6	5.745	22	122.567	32.067	3,8	19.381	6,3	5.814	21
Astúries	113.893	28.284	4,0	18.028	6,3	5.408	21	114.894	28.369	4,0	17.968	6,4	5.390	21
Illes Balears	**317.267**	**33.115**	**9,6**	**18.787**	**16,9**	**5.636**	**56**	**372.321**	**29.368**	**12,7**	**16.867**	**22,1**	**5.060**	**74**
Illes Canàries	152.886	25.855	5,9	14.990	10,2	4.497	34	161.947	26.392	6,1	15.294	10,6	4.588	35
Cantàbria	137.384	30.309	4,5	18.578	7,4	5.573	25	144.083	30.447	4,7	18.659	7,7	5.598	26
Castella i Lleó	106.311	29.125	3,7	18.284	5,8	5.485	19	109.166	28.890	3,8	18.181	6,0	5.454	20
Castella-la Manxa	94.695	26.722	3,5	15.802	6,0	4.741	20	94.871	26.060	3,6	15.350	6,2	4.605	21
Catalunya	198.076	35.030	5,7	20.872	9,5	6.262	32	206.367	34.982	5,9	20.927	9,9	6.278	33
Com. Valenciana	125.547	27.948	4,5	16.518	7,6	4.955	25	132.142	27.603	4,8	16.474	8,0	4.942	27
Extremadura	87.380	22.250	3,9	13.297	6,6	3.989	22	93.792	22.947	4,1	13.908	6,7	4.172	22
Galícia	121.105	27.862	4,3	16.757	7,2	5.027	24	122.648	27.698	4,4	16.785	7,3	5.036	24
Com. de Madrid	265.161	37.051	7,2	21.429	12,4	6.429	41	279.180	37.687	7,4	21.990	12,7	6.597	42
Regió de Múrcia	98.892	26.925	3,7	14.921	6,6	4.476	22	101.694	27.027	3,8	14.988	6,8	4.496	23
Navarra	159.056	37.728	4,2	22.391	7,1	6.717	24	171.009	38.086	4,5	22.786	7,5	6.836	25
País Basc	224.848	37.598	6,0	23.174	9,7	6.952	32	227.428	36.887	6,2	22.658	10,0	6.797	33
La Rioja	112.548	32.096	3,5	19.698	5,7	5.909	19	112.693	30.598	3,7	18.758	6,0	5.627	20

continua

	2022						
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	**182.425**	**30.552**	**6,0**	**18.103**	**10,1**	**5.431**	**34**
Andalusia	170.539	25.601	6,7	14.769	11,5	4.431	38
Aragó	127.804	32.067	4,0	19.381	6,6	5.814	22
Astúries	116.601	28.369	4,1	17.968	6,5	5.390	22
Illes Balears	**402.739**	**29.368**	**13,7**	**16.867**	**23,9**	**5.060**	**80**
Illes Canàries	174.582	26.392	6,6	15.294	11,4	4.588	38
Cantàbria	153.117	30.447	5,0	18.659	8,2	5.598	27
Castella i Lleó	108.983	28.890	3,8	18.181	6,0	5.454	20
Castella-la Manxa	94.796	26.060	3,6	15.350	6,2	4.605	21
Catalunya	211.178	34.982	6,0	20.927	10,1	6.278	34
Com. Valenciana	140.117	27.603	5,1	16.474	8,5	4.942	28
Extremadura	83.321	22.947	3,6	13.908	6,0	4.172	20
Galícia	125.634	27.698	4,5	16.785	7,5	5.036	25
Com. de Madrid	297.794	37.687	7,9	21.990	13,5	6.597	45
Regió de Múrcia	108.860	27.027	4,0	14.988	7,3	4.496	24
Navarra	173.585	38.086	4,6	22.786	7,6	6.836	25
País Basc	232.831	36.887	6,3	22.658	10,3	6.797	34
La Rioja	115.500	30.598	3,8	18.758	6,2	5.627	21

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Foment i l'INE

Com és normal, aquests esforços empitjorarien si només es pogués dedicar una part de la renda a l'habitatge, que és el més habitual. Si es dediqués el 30 % de la renda (ja que el 70 % restant cobriria les despeses de subsistència i manutenció, segons l'INE), llavors l'esforç seria de 74 anys a les Illes Balears. Això suposaria 42 anys més que per al conjunt d'Espanya (32 anys). Una conclusió inimaginable que sembla no tocar fi any rere any.

Si s'analitzés la renda de la llar, llavors l'esforç va ser de 12,7 anys si es dediqués el 100 % de la renda de tots els integrants a pagar l'habitatge. Aquest esforç va contrastar amb els 5,8 anys de mitjana nacional. Un altre any més, la llar balear es va tornar a situar com la més inaccessible de la resta d'Espanya i per davant de comunitats tan importants com Madrid (7,4 anys), el País Basc (6,2), les Canàries (6,1) i Andalusia (6,3 anys).

Per tipologia d'habitatge, aquesta situació es va agreujar, encara més per al nou. En aquest cas, l'esforç va ser de 34,8 anys, molt superior al dedicat en el conjunt d'Espanya, que es va estimar en 14,1 anys. La situació per als de segona mà no va ser diferent: l'esforç va ser de 20,9 anys, molt superior als 9,2 anys a Espanya (vegeu el quadre III-8.4 i el quadre III-8.5).

En qualsevol cas, en totes les tipologies analitzades l'esforç de les Illes Balears per adquirir un habitatge, sigui nou o de segona mà, és el més alt d'Espanya (vegeu el quadre III-8.6).

A les Illes Balears, l'esforç va arribar a nivells ridículs si es considera que una persona dedica el 30 % de la renda al pagament de l'habitatge. Això va donar com a resultat que un balear necessitaria dedicar 116 anys de la seva vida a pagar un habitatge nou de 587.041 euros i 70 anys si l'habitatge fos de segona mà i costés de mitjana 352.821 euros. Unes xifres desproporcionades per a la població, d'aquí que sigui una de les prioritats que cal abordar en aquests propers anys.

Per tant, i per acabar, tots aquests indicadors ajuden a entendre com l'accés a l'habitatge per a un gran percentatge de la població és un problema important i urgent, agreujat per l'escalada de preus de compra, una menor actualització de les rendes i una incidència de la inflació generalitzada.

Quadre III-8.4. Esforç per accedir a l'habitatge nou per comunitats autònomes (2016-2022)

	2016					2017				
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona
Espanya	**177.689,1**	**26.730**	**6,6**	**15.842**	**11,2**	**189.716,5**	**27.558**	**6,9**	**16.390**	**11,6**
Andalusia	139.655,9	21.966	6,4	12.560	11,1	171.633,4	23.699	7,2	13.709	12,5
Aragó	144.340,0	28.019	5,2	17.116	8,4	146.819,1	29.098	5,0	17.756	8,3
Astúries	148.776,8	27.020	5,5	17.241	8,6	135.532,4	27.454	4,9	17.547	7,7
Illes Balears	**247.508,1**	**30.859**	**8,0**	**17.894**	**13,8**	**267.038,8**	**32.163**	**8,3**	**18.312**	**14,6**
Illes Canàries	149.984,6	22.450	6,7	12.993	11,5	173.174,6	22.790	7,6	13.161	13,2
Cantàbria	118.752,8	25.787	4,6	15.484	7,7	137.739,5	27.024	5,1	16.199	8,5
Castella i Lleó	135.738,3	25.255	5,4	15.645	8,7	142.460,6	26.113	5,5	16.300	8,7
Castella-la Manxa	106.974,1	22.473	4,8	13.106	8,2	104.406,7	23.159	4,5	13.604	7,7
Catalunya	215.433,9	31.339	6,9	18.828	11,4	222.353,0	31.411	7,1	18.957	11,7
Com. Valenciana	161.198,1	22.744	7,1	13.589	11,9	164.898,0	24.034	6,9	14.365	11,5
Extremadura	83.480,0	21.671	3,9	12.775	6,5	85.841,4	20.395	4,2	12.006	7,1
Galícia	117.609,4	25.980	4,5	15.428	7,6	120.244,0	26.533	4,5	15.880	7,6
Com. de Madrid	246.938,3	31.370	7,9	18.709	13,2	262.843,3	32.451	8,1	19.314	13,6
Reg. de Múrcia	120.084,0	22.425	5,4	12.635	9,5	127.887,0	23.574	5,4	13.324	9,6
Navarra	195.336,2	33.167	5,9	19.697	9,9	192.918,5	33.431	5,8	20.022	9,6
País Basc	272.831,6	34.054	8,0	21.058	13,0	256.242,7	34.203	7,5	21.198	12,1
La Rioja	105.375,2	27.599	3,8	16.933	6,2	116.861,6	28.775	4,1	17.801	6,6

continua

	2018					2019				
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2019	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona
Espanya	**207.420,4**	**28.417**	**7,3**	**16.937**	**12,2**	**234.645,9**	**29.132**	**8,1**	**17.287**	**13,6**
Andalusia	173.440,9	24.091	7,2	13.977	12,4	217.192,8	23.826	9,1	13.755	15,8
Aragó	175.992,0	28.886	6,1	17.672	10,0	187.424,8	29.672	6,3	18.067	10,4
Astúries	152.187,5	27.069	5,6	17.343	8,8	142.385,4	27.897	5,1	17.868	8,0
Illes Balears	**281.371,6**	**34.007**	**8,3**	**19.554**	**14,4**	**387.963,1**	**32.179**	**12,1**	**18.420**	**21,1**
Illes Canàries	195.199,8	23.048	8,5	13.546	14,4	162.374,4	24.565	6,6	14.247	11,4
Cantàbria	144.076,3	26.888	5,4	16.400	8,8	142.198,3	29.144	4,9	17.742	8,0
Castella i Lleó	143.823,0	27.665	5,2	17.264	8,3	158.035,6	27.679	5,7	17.233	9,2
Castella-la Manxa	123.118,8	24.401	5,0	14.305	8,6	126.536,6	24.853	5,1	14.505	8,7
Catalunya	249.973,3	32.763	7,6	19.791	12,6	276.354,3	33.321	8,3	20.049	13,8
Com. Valenciana	183.324,8	25.207	7,3	15.038	12,2	201.271,5	26.176	7,7	15.582	12,9
Extremadura	107.916,8	21.006	5,1	12.376	8,7	128.136,4	21.611	5,9	12.816	10,0
Galícia	133.136,9	27.658	4,8	16.758	17,1	184.990,4	27.541	11,7	16.621	19,4
Com. de Madrid	287.208,0	33.055	8,7	19.648	7,8	321.969,8	35.587	4,4	21.030	7,5
Reg. de Múrcia	153.020,1	24.801	6,2	14.041	14,5	157.981,5	24.448	8,5	13.637	15,3
Navarra	204.260,0	33.556	6,1	20.094	12,7	208.210,5	34.612	8,1	20.697	13,5
País Basc	255.334,0	35.049	7,3	21.760	6,9	280.353,1	36.399	4,5	22.480	7,4
La Rioja	150.280,7	28.549	5,3	17.490	0,0	165.328,9	30.162	0,0	18.661	0,0

continua

	2020							2021						
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2020	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2020	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	**248.359**	**30.690**	**8,1**	**18.116**	**13,7**	**5.435**	**46**	**255.473**	**30.552**	**8,4**	**18.103**	**14,1**	**5.431**	**47**
Andalusia	226.164	25.909	8,7	14.958	15,1	4.487	50	238.364	25.601	9,3	14.769	16,1	4.431	54
Aragó	217.414	31.529	6,9	19.150	11,4	5.745	38	220.426	32.067	6,9	19.381	11,4	5.814	38
Astúries	167.989	28.284	5,9	18.028	9,3	5.408	31	176.517	28.369	6,2	17.968	9,8	5.390	33
Illes Balears	**483.540**	**33.115**	**14,6**	**18.787**	**25,7**	**5.636**	**86**	**587.041**	**29.368**	**20,0**	**16.867**	**34,8**	**5.060**	**116**
Illes Canàries	184.742	25.855	7,1	14.990	12,3	4.497	41	199.952	26.392	7,6	15.294	13,1	4.588	44
Cantàbria	170.599	30.309	5,6	18.578	9,2	5.573	31	160.586	30.447	5,3	18.659	8,6	5.598	29
Castella i Lleó	176.980	29.125	6,1	18.284	9,7	5.485	32	208.434	28.890	7,2	18.181	11,5	5.454	38
Castella-la Manxa	141.332	26.722	5,3	15.802	8,9	4.741	30	138.544	26.060	5,3	15.350	9,0	4.605	30
Catalunya	289.822	35.030	8,3	20.872	13,9	6.262	46	282.319	34.982	8,1	20.927	13,5	6.278	45
Com. Valenciana	204.684	27.948	7,3	16.518	12,4	4.955	41	208.568	27.603	7,6	16.474	12,7	4.942	42
Extremadura	105.425	22.250	4,7	13.297	7,9	3.989	26	115.275	22.947	5,0	13.908	8,3	4.172	28
Galícia	172.038	27.862	6,2	16.757	10,3	5.027	34	170.249	27.698	6,1	16.785	10,1	5.036	34
Com. de Madrid	324.645	37.051	8,8	21.429	15,1	6.429	50	347.630	37.687	9,2	21.990	15,8	6.597	53
Reg. de Múrcia	146.782	26.925	5,5	14.921	9,8	4.476	33	156.235	27.027	5,8	14.988	10,4	4.496	35
Navarra	224.672	37.728	6,0	22.391	10,0	6.717	33	228.671	38.086	6,0	22.786	10,0	6.836	33
País Basc	303.163	37.598	8,1	23.174	13,1	6.952	44	296.062	36.887	8,0	22.658	13,1	6.797	44
La Rioja	127.508	32.096	4,0	19.698	6,5	5.909	22	163.809	30.598	5,4	18.758	8,7	5.627	29

continua

	2022						
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	**260.787**	**30.552**	**8,5**	**18.103**	**14,4**	**5.431**	**48**
Andalusia	236.770	25.601	9,2	14.769	16,0	4.431	53
Aragó	225.029	32.067	7,0	19.381	11,6	5.814	39
Astúries	175.113	28.369	6,2	17.968	9,7	5.390	32
Illes Balears	**517.446**	**29.368**	**17,6**	**16.867**	**30,7**	**5.060**	**102**
Illes Canàries	218.383	26.392	8,3	15.294	14,3	4.588	48
Cantàbria	184.036	30.447	6,0	18.659	9,9	5.598	33
Castella i Lleó	173.038	28.890	6,0	18.181	9,5	5.454	32
Castella-la Manxa	127.954	26.060	4,9	15.350	8,3	4.605	28
Catalunya	288.413	34.982	8,2	20.927	13,8	6.278	46
Com. Valenciana	225.317	27.603	8,2	16.474	13,7	4.942	46
Extremadura	112.120	22.947	4,9	13.908	8,1	4.172	27
Galícia	178.352	27.698	6,4	16.785	10,6	5.036	35
Com. de Madrid	385.594	37.687	10,2	21.990	17,5	6.597	58
Reg. de Múrcia	173.014	27.027	6,4	14.988	11,5	4.496	38
Navarra	236.041	38.086	6,2	22.786	10,4	6.836	35
País Basc	279.561	36.887	7,6	22.658	12,3	6.797	41
La Rioja	186.024	30.598	6,1	18.758	9,9	5.627	33

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Foment i l'INE

Quadre III-8.5. Esforç per accedir a l'habitatge de segona mà per comunitats autònomes (2016-2022)

	2016					2017				
	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona
Espanya	**135.401,3**	**26.730**	**5,1**	**15.842**	**8,5**	**140.497,9**	**27.558**	**5,1**	**16.390**	**8,6**
Andalusia	122.685,3	21.966	5,6	12.560	9,8	123.593,7	23.699	5,2	13.709	9,0
Aragó	98.113,0	28.019	3,5	17.116	5,7	97.879,6	29.098	3,4	17.756	5,5
Astúries	100.532,9	27.020	3,7	17.241	5,8	101.626,8	27.454	3,7	17.547	5,8
Illes Balears	**222.716,7**	**30.859**	**7,2**	**17.894**	**12,4**	**228.956,0**	**32.163**	**7,1**	**18.312**	**12,5**
Illes Canàries	120.472,1	22.450	5,4	12.993	9,3	126.333,8	22.790	5,5	13.161	9,6
Cantàbria	129.724,3	25.787	5,0	15.484	8,4	132.037,9	27.024	4,9	16.199	8,2
Castella i Lleó	92.480,2	25.255	3,7	15.645	5,9	93.997,0	26.113	3,6	16.300	5,8
Castella-la Manxa	83.591,7	22.473	3,7	13.106	6,4	81.946,5	23.159	3,5	13.604	6,0
Catalunya	158.079,7	31.339	5,0	18.828	8,4	166.137,7	31.411	5,3	18.957	8,8
Com. Valenciana	101.801,0	22.744	4,5	13.589	7,5	102.102,7	24.034	4,2	14.365	7,1
Extremadura	74.418,3	21.671	3,4	12.775	5,8	74.474,1	20.395	3,7	12.006	6,2
Galícia	106.485,8	25.980	4,1	15.428	6,9	107.928,4	26.533	4,1	15.880	6,8
Com. de Madrid	187.840,1	31.370	6,0	18.709	10,0	206.987,3	32.451	6,4	19.314	10,7
Reg. de Múrcia	92.093,3	22.425	4,1	12.635	7,3	89.759,7	23.574	3,8	13.324	6,7
Navarra	125.434,3	33.167	3,8	19.697	6,4	133.402,3	33.431	4,0	20.022	6,7
País Basc	173.673,4	34.054	5,1	21.058	8,2	192.887,4	34.203	5,6	21.198	9,1
La Rioja	122.385,3	27.599	4,4	16.933	7,2	96.392,1	28.775	3,3	17.801	5,4

continua

	2018					2019				
	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona
Espanya	**144.165,5**	**28.417**	**5,1**	**16.937**	**8,5**	**150.321,4**	**33.794**	**4,4**	**17.287**	**8,7**
Andalusia	125.244,9	24.091	5,2	13.977	9,0	131.654,6	28.331	4,6	13.755	9,6
Aragó	99.328,3	28.886	3,4	17.672	5,6	105.432,7	34.013	3,1	18.067	5,8
Astúries	101.852,5	27.069	3,8	17.343	5,9	101.892,5	32.434	3,1	17.868	5,7
Illes Balears	**229.875,9**	**34.007**	**6,8**	**19.554**	**11,8**	**254.741,1**	**36.511**	**7,0**	**18.420**	**13,8**
Illes Canàries	137.270,4	23.048	6,0	13.546	10,1	139.322,3	29.254	4,8	14.247	9,8
Cantàbria	129.118,9	26.888	4,8	16.400	7,9	128.882,7	34.027	3,8	17.742	7,3
Castella i Lleó	95.643,5	27.665	3,5	17.264	5,5	97.548,9	31.956	3,1	17.233	5,7
Castella-la Manxa	84.375,8	24.401	3,5	14.305	5,9	87.647,8	28.904	3,0	14.505	6,0
Catalunya	171.909,0	32.763	5,2	19.791	8,7	179.303,5	37.865	4,7	20.049	8,9
Com. Valenciana	107.527,0	25.207	4,3	15.038	7,2	110.992,2	30.683	3,6	15.582	7,1
Extremadura	77.529,1	21.006	3,7	12.376	6,3	82.011,1	25.666	3,2	12.816	6,4
Galícia	110.769,2	27.658	4,0	16.758	6,6	113.713,8	32.208	3,5	16.621	6,8
Com. de Madrid	224.292,6	33.055	6,8	19.648	11,4	242.562,6	40.953	5,9	21.030	11,5
Reg. de Múrcia	91.284,0	24.801	3,7	14.041	6,5	94.316,6	29.039	3,2	13.637	6,9
Navarra	141.570,1	33.556	4,2	20.094	7,0	143.695,8	39.204	3,7	20.697	6,9
País Basc	195.634,6	35.049	5,6	21.760	9,0	203.636,4	41.986	4,9	22.480	9,1
La Rioja	107.063,6	28.549	3,8	17.490	6,1	114.086,4	34.545	3,3	18.661	6,1

continua

	2020							2021						
	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar 2020	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2020	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	**155.193**	**30.690**	**5,1**	**18.116**	**8,6**	**5.435**	**29**	**166.868**	**30.552**	**5,5**	**18.103**	**9,2**	**5.431**	**31**
Andalusia	135.034	25.909	5,2	14.958	9,0	4.487	30	152.440	25.601	6,0	14.769	10,3	4.431	34
Aragó	112.809	31.529	3,6	19.150	5,9	5.745	20	113.302	32.067	3,5	19.381	5,8	5.814	19
Astúries	105.515	28.284	3,7	18.028	5,9	5.408	20	109.565	28.369	3,9	17.968	6,1	5.390	20
Illes Balears	**297.158**	**33.115**	**9,0**	**18.787**	**15,8**	**5.636**	**53**	**352.821**	**29.368**	**12,0**	**16.867**	**20,9**	**5.060**	**70**
Illes Canàries	150.399	25.855	5,8	14.990	10,0	4.497	33	159.334	26.392	6,0	15.294	10,4	4.588	35
Cantàbria	133.148	30.309	4,4	18.578	7,2	5.573	24	142.156	30.447	4,7	18.659	7,6	5.598	25
Castella i Lleó	100.262	29.125	3,4	18.284	5,5	5.485	18	100.721	28.890	3,5	18.181	5,5	5.454	18
Castella-la Manxa	89.206	26.722	3,3	15.802	5,6	4.741	19	91.011	26.060	3,5	15.350	5,9	4.605	20
Catalunya	188.445	35.030	5,4	20.872	9,0	6.262	30	199.498	34.982	5,7	20.927	9,5	6.278	32
Com. Valenciana	115.664	27.948	4,1	16.518	7,0	4.955	23	123.205	27.603	4,5	16.474	7,5	4.942	25
Extremadura	86.280	22.250	3,9	13.297	6,5	3.989	22	93.136	22.947	4,1	13.908	6,7	4.172	22
Galícia	115.635	27.862	4,2	16.757	6,9	5.027	23	117.627	27.698	4,2	16.785	7,0	5.036	23
Com. de Madrid	252.644	37.051	6,8	21.429	11,8	6.429	39	268.380	37.687	7,1	21.990	12,2	6.597	41
Reg. de Múrcia	93.992	26.925	3,5	14.921	6,3	4.476	21	97.481	27.027	3,6	14.988	6,5	4.496	22
Navarra	144.374	37.728	3,8	22.391	6,4	6.717	21	155.753	38.086	4,1	22.786	6,8	6.836	23
País Basc	208.977	37.598	5,6	23.174	9,0	6.952	30	218.544	36.887	5,9	22.658	9,6	6.797	32
La Rioja	111.663	32.096	3,5	19.698	5,7	5.909	19	107.611	30.598	3,5	18.758	5,7	5.627	19

continua

	2022						
	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	**174.625**	**30.552**	**5,7**	**18.103**	**9,6**	**5.431**	**32**
Andalusia	163.381	25.601	6,4	14.769	11,1	4.431	37
Aragó	116.156	32.067	3,6	19.381	6,0	5.814	20
Astúries	111.740	28.369	3,9	17.968	6,2	5.390	21
Illes Balears	**389.933**	**29.368**	**13,3**	**16.867**	**23,1**	**5.060**	**77**
Illes Canàries	171.457	26.392	6,5	15.294	11,2	4.588	37
Cantàbria	150.100	30.447	4,9	18.659	8,0	5.598	27
Castella i Lleó	102.980	28.890	3,6	18.181	5,7	5.454	19
Castella-la Manxa	92.295	26.060	3,5	15.350	6,0	4.605	20
Catalunya	204.853	34.982	5,9	20.927	9,8	6.278	33
Com. Valenciana	131.817	27.603	4,8	16.474	8,0	4.942	27
Extremadura	82.345	22.947	3,6	13.908	5,9	4.172	20
Galícia	121.398	27.698	4,4	16.785	7,2	5.036	24
Com. de Madrid	287.367	37.687	7,6	21.990	13,1	6.597	44
Reg. de Múrcia	104.176	27.027	3,9	14.988	7,0	4.496	23
Navarra	158.254	38.086	4,2	22.786	6,9	6.836	23
País Basc	225.284	36.887	6,1	22.658	9,9	6.797	33
La Rioja	108.623	30.598	3,6	18.758	5,8	5.627	19

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Foment. Darrera dada oficial actualitzada.

Quadre III-8.6. Esforç (nombre d'anys) per accedir a l'habitatge a les Illes Balears i a Espanya per tipus d'habitatge (2021)

	Esforç per accedir a habitatge lliure		Esforç per accedir a habitatge nou		Esforç per accedir a habitatge de segona mà	
	Amb renda íntegra per llar	Amb renda íntegra per persona	Amb renda íntegra per llar	Amb renda íntegra per persona	Amb renda íntegra per llar	Amb renda íntegra per persona
Illes Balears	**12,7**	**22,1**	**20,0**	**34,8**	**12,0**	**20,9**
Com. de Madrid	7,4	12,7	9,2	15,8	7,1	12,2
Andalusia	6,3	11,0	9,3	16,1	6,0	10,3
País Basc	6,2	10,0	8,0	13,1	5,9	9,6
Illes Canàries	6,1	10,6	7,6	13,1	6,0	10,4
Catalunya	5,9	9,9	8,1	13,5	5,7	9,5
Espanya	**5,8**	**9,7**	**8,4**	**14,1**	**5,5**	**9,2**
Com. Valenciana	4,8	8,0	7,6	12,7	4,5	7,5
Cantàbria	4,7	7,7	5,3	8,6	4,7	7,6
Navarra	4,5	7,5	6,0	10,0	4,1	6,8
Galícia	4,4	7,3	6,1	10,1	4,2	7,0
Extremadura	4,1	6,7	5,0	8,3	4,1	6,7
Astúries	4,0	6,4	6,2	9,8	3,9	6,1
Aragó	3,8	6,3	6,9	11,4	3,5	5,8
Castella i Lleó	3,8	6,0	7,2	11,5	3,5	5,5
Reg. de Múrcia	3,8	6,8	5,8	10,4	3,6	6,5
La Rioja	3,7	6,0	5,4	8,7	3,5	5,7
Castella-la Manxa	3,6	6,2	5,3	9,0	3,5	5,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Foment. Darrera dada oficial actualitzada.

Requadre III-2.

Una aproximació a la qüestió de l'habitatge a Eivissa en xifres

Sònia Vives-Miró
Investigadora postdoctoral en geografia crítica urbana, Departament de Geografia, UIB

Les Illes Balears, quinze anys després de l'esclat de la bombolla immobiliària, continuen immerses en una profunda crisi d'habitatge. Aquesta crisi va emergir amb aquell esclat de 2008 i s'ha intensificat a conseqüència de les polítiques implementades des d'aleshores per ferhi front, atès que s'han desplegat noves estratègies de captura de renda urbana a través de l'habitatge.

Fonamentalment, aquests mecanismes són el rescat de part del sistema bancari i l'obertura a noves formes de financerització de l'habitatge dirigides al lloguer, com ara les SOCIMI o les plataformes de lloguer turístic[1]. Aquestes noves estratègies van lligades als processos d'intensificació de la turistització urbana i d'una nova onada de revaloració immobiliària, especialment palesa després del rescat de l'economia espanyola de 2012. En paral·lel, i directament relacionat amb aquestes novetats, s'ha produït una transformació en l'estructura dels mercats immobiliaris que indica una tendència a l'alça del lloguer davant de la tinença en propietat.

En aquest escenari de crisi urbana, mentre els agents immobiliaris i fons d'inversió incrementen els seus beneficis financers, milers de persones estan sent desplaçades de les seves llars. D'aquesta manera, les classes treballadores, subalternes i les dones són doblement colpejades i es visibilitza el conflicte urbà de la lluita pel dret a l'habitatge i a la ciutat. A més, tot comptant amb un ampli reconeixement social i polític, es posa de nou la qüestió de l'habitatge al centre del debat polític, acadèmic i social.

Del conjunt de les Balears, Eivissa és l'illa on aquest conflicte es presenta amb més intensitat. Vila, el 2019, era la ciutat més cara d'Espanya per comprar un habitatge[2]. L'increment dels preus dels lloguers ha provocat una mitjana de 250 desnonaments per impagament del lloguer a l'any entre el 2013 i el 2017[3], i alguns dels exemples més mediàtics són el lloguer de balcons per 400 euros i de tendes de campanya als patis de casa per 500 euros.

1. Vives-Miró, S.; Salamanca, O.R.; Pérez, J.M.G. (2018). *Geografies de la despossessió d'habitatge a través de la crisi: els desnonaments marca Palma*. Icaria.

2. Vegeu, per exemple: «Ibiza, la ciudad más cara de España para comprar vivienda». *El Periódico de Ibiza*, 1 d'octubre de 2019. Disponible a: *www.periodicodeibiza.es/pitiusas/ibiza/2019/10/01/1110095/ibiza-ciudad-mas-cara-espana-para-comprar-vivienda.html*.

3. Vives-Miró, S.; Rullan, O. (2020). «La urbanización de la pobreza: de la acumulación originaria a la crisis habitacional en Ibiza». *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, núm. 87, pàg. 1-44.

La relació entre el salari i el lloguer és cada cop més dispar. A més, provoca que els treballadors eivissencs hagin esdevingut «treballadors pobres» i que els que venien de fora a treballar hi renunciïn, tot dificultant l'arribada de bons professionals com metges i professors.

Sens dubte, es pot convenir que hi ha consens social sobre la urgència d'afrontar aquesta problemàtica. Tot plegat fa que aquesta situació de l'habitatge a Eivissa l'any 2019 s'hagi considerat com el principal problema de l'illa en el diagnòstic per la revisió del Pla Territorial Insular. De fet, el Parlament de les Illes Balears, el 4 de setembre de 2017, ja havia aprovat el decret d'emergència d'habitatge per a Eivissa.

Reflexionar en profunditat sobre la qüestió de l'habitatge implica tenir en compte tots els elements i actors que intervenen tant en els processos de producció (d'habitatge i de rendes immobiliàries) com en els de consum de l'habitatge i les relacions socials i espacials que es generen per mor de la seva interacció. En aquest text, que per falta d'espai no es pot entrar en l'anàlisi de les causes que han conduït a l'actual emergència residencial eivissenca, es posa el focus en la situació actual dels habitatges i en les desigualtats socials que es produeixen entre els propietaris d'habitatges i els no propietaris a la ciutat d'Eivissa.

Les dades d'aquest text s'han aconseguit fonamentalment de l'estudi del Padró municipal d'habitants i del Cens d'habitatge i de les desigualtats socioespacials del municipi d'Eivissa del 2022 elaborat a instància de l'Ajuntament d'Eivissa per part de la Universitat de les Illes Balears[4].

El text està estructurat en tres apartats. En primer lloc, es pretén respondre aquestes preguntes que expliquen la situació actual del parc d'habitatges: quins usos tenen els habitatges? En quin règim de tinença estan? Quin preu tenen? En segon lloc, s'analitzen les desigualtats socials produïdes per la crisi d'habitatge mitjançant una mirada des dels rendistes immobiliaris fins als sensesostre. I, en tercer lloc, s'apunten algunes de les reflexions que es deriven de l'anàlisi.

1. La situació del parc d'habitatges: ús, règim de tinença i preu

La situació del parc actual d'habitatges de la ciutat es pot entendre fent-hi una aproximació a través de tres eixos: usos, règim de tinença i preus dels habitatges.

4. El projecte porta per títol *Servei d'assistència tècnica i consultoria per l'actualització del padró municipal d'habitants i del cens d'habitatge. (Emissió de dades, cartografies i informes de situació de l'habitatge en el TM Eivissa)* i la Universitat de les Illes Balears l'ha lliurat a l'Ajuntament el 20 de març de 2023. Ajuntament d'Eivissa - Fundació Universitat Empresa de les Illes Balears (FUEIB). 2022-2023. Investigadora responsable: Sònia Vives-Miró.

Aquest estudi també ha estat possible gràcies al projecte Gentrificacions financeritzades i desigualtats urbanes postpandèmia (PDR2020/82), finançat pel Govern de les Illes Balears.

Quadre IIIR-2.1. Evolució del l'ús de l'habitatge a través dels censos de població i habitatge, 1991-2022, al municipi d'Eivissa

Cens	% de residència habitual	% de segona residència	% de buits
1991	64,2	14,4	21,3
2011	85,3	6,3	8,4
2022	84,5	5,3	6,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

Pel que fa a l'ús de l'habitatge, actualment la major part dels habitatges del municipi (84,5 %) són residència principal o habitual. Hi ha 824 habitatges que funcionen com a segones residències, xifra que representa el 5,3 % del total del parc. Prop del 5 % del parc d'habitatges del municipi estan buits (998 habitatges). I els altres 300 habitatges són de lloguer turístic (tot i ser un ús que no està permès). Els habitatges de temporada, entesos com els que allotgen treballadors i famílies que habiten el municipi per un període de temps inferior a l'any, representen l'1,85 % del total del parc.

No obstant això, si s'analitza l'evolució de l'ús de l'habitatge a través dels anteriors censos de població i habitatge de l'INE del municipi d'Eivissa, s'observa que l'ús de l'habitatge principal des de la dècada dels noranta (64 % del total del parc, 1991) no ha deixat d'augmentar fins a consolidar-se entorn del 85 % del total del parc (2022). En canvi, durant els darrers trenta anys, les segones residències i els habitatges buits han anat a la baixa, més els buits (del 21 % el 1991 al 8 % el 2011, i al 6 % el 2022) que les segones residències (del 14 % del parc el 1991 al 6 % el 2011, i el 5 % el 2022) (vegeu el quadre IIIR-2.1).

Pel que fa al règim de tinença, actualment el més comú és el de propietat (44 %), tot i que el règim de lloguer el segueix de prop (41 %) i està clarament en augment. Els habitatges hipotecats representen un 10 % del total, i els cedits, tan sols un 1 %.

Si es comparen les xifres del règim de tinença actual en relació amb dècades anteriors, s'observa que mentre el règim de tinença en propietat va a la baixa, el lloguer està creixent, i passa de representar el 26,4 % el 1991 al 41,3 % del total dels habitatges. És a dir, s'ha duplicat. Llevat de la propietat, la hipoteca i el lloguer, la resta de formes de tinença continuen tenint un caràcter minoritari, prou estable en la cessió i lleugerament a la baixa en altres tinences (vegeu el quadre IIIR-2.2).

Pel que fa al preu de l'habitatge a la ciutat més cara d'Espanya (2019), es pot afirmar que el preu mitjà del lloguer està per sobre del preu mitjà de les hipoteques (2022). Així, el preu de la hipoteca se situa en 674,06 €/mes, mentre que el lloguer, a 956,54 €/mes. Igualment, les xifres per €/m^2/mes mostren la mateixa relació: 11,72 €/m^2/mes en l'habitatge de lloguer i de 6,62 €/m^2/mes per als hipotecats.

Quadre IIIR-2.2. Evolució del règim de tinença a través dels censos de població i habitatge al municipi d'Eivissa (1991-2022)

Règim de tinença	% de propietat (hipoteca i pagada)	% de lloguer	% de cessió	% altres
1991	68,5	26,4	3,0	2,1
2011	58,3	35,3	2,8	3,6
2022	54,9	41,3	2,6	1,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

El quadre IIIR-2.3 mostra la despesa que implica l'habitatge en funció de l'interval monetari i el percentatge d'habitatges que assumeixen aquesta despesa al municipi d'Eivissa. D'aquesta manera, una aproximació als percentatges d'habitatges segons l'interval de cost deixa veure que la majoria de les hipoteques (el 54 %) se situen en l'interval 300-700 €/mes, mentre que la majoria dels lloguers (el 36 %) ho fan al de 700-1.000 €/mes, i la resta (el 26 %), al de 1.000-1.300 €/mes. En canvi, el règim de lloguer és molt més comú que l'hipotecari.

2. Desigualtats socials a través de l'habitatge: propietaris i no propietaris

En un escenari com el que s'ha descrit, de crisi social i alhora urbana i amb un mercat immobiliari caracteritzat per una profunda i creixent revaloració, la propietat o no de l'habitatge esdevé un element clau en la producció de desigualtats urbanes. En altres paraules, en un context de financerització de l'economia i dels entorns construïts, la propietat de l'habitatge condiciona molt la posició social de les persones. Per això, en aquest apartat s'expliquen les desigualtats socials generades a través de l'habitatge exposant-ne la relació amb la propietat.

2.1. Els propietaris d'habitatge

La ciutat d'Eivissa compta amb 23.752 habitatges. D'aquests, un 62 % són propietat de titulars que tenen un sol habitatge, un 18 % de propietaris que són petits tenidors (entre dos i quatre habitatges), un 8,6 % de mitjans tenidors (de sis a nou habitatges) i un 10 % són grans tenidors (més de deu). El quadre IIIR-2.4 mostra el percentatge d'habitatges que té cada tipus de tenidor.

Això, d'altra banda, significa que el 80 % dels propietaris d'habitatge de la ciutat d'Eivissa són unipropietaris i tenen el 62 % dels habitatges (14.257). El 0,5 % dels titulars són grans propietaris (>10) i tenen el 10 % dels habitatges (2.343). Per tant, es podria dir que la propietat immobiliària no està concentrada completament, tot i que com més quantitat de propietats, més concentració. Mal-

grat això, aquestes dades sí que mostren dos extrems ben diferenciats, per una banda, el 80 % dels titulars que, com a unipropietaris, ostenten el 62 % del parc i, a l'altre extrem, els grans tenidors de Vila, en què 116 propietaris (0,54 %) posseeixen 2.344 habitatges (10,35 %).

No obstant això, les dades de la concentració de la propietat immobiliària difereixen si classificam els propietaris en funció de si són persones físiques o jurídiques. En aquest sentit, el 85 % dels habitatges del municipi d'Eivissa estan en mans de persones físiques (particulars) i representen el 94 % dels propietaris, enfront del 13 % d'habitatges, que pertanyen a persones jurídiques (societats privades, empreses, institucions, organitzacions públiques, ONG...) i representen el 4,5 % dels propietaris. Només el 0,7 % dels habitatges són propietat d'institucions públiques, que representen un 10 % del total de propietaris (vegeu el quadre IIIR-2.5).

Quadre IIIR-2.3. Preus mitjans de les hipoteques i els lloguers, per intervals (2022)

Interval	% d'hipotecats	% de lloguer
Menys o igual a 300 €	5,6	0,2
De 301 a 700 €	53,9	10,7
De 701 a 1.000 €	29,6	37,0
De 1.001 a 1.300 €	7,3	26,4
De 1.301 a 1.600 €	2,2	14,4
De 1.601 a 1.900 €	1,2	5,1
De 1.901 a 2.200 €		3,1
De 2.201 a 3.000 €	0,1	2,7
De 3.001 a 4.000 €		0,4
De 4.001 a 5.000 €		
De 5.001 a 6.000 €		0,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

Quadre IIIR-2.4. Percentatge de tipus de tenidors per percentatge d'habitatges en propietat (2022)

	Unipropietari (1)	Petit tenidor (2-4)	Mitjà tenidor (5-9)	Gran tenidor (+10)
% de propietaris	80,6	17,2	1,6	0,5
% d'habitatges	63,0	18,1	8,6	10,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

Quadre IIIR-2.5. Propietaris segons la forma jurídica del tenidor		
Tipologia	% de propietaris	% d'habitatges
Institucions públiques	0,1	0,7
Persones físiques	93,8	85,0
Persones jurídiques	4,5	12,9
Total	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

Quadre IIIR-2.6. Habitatges registrats a nom de persones jurídiques en funció del tipus de tenidor					
	Unipropietari	Petit tenidor (2-4)	Mitjà tenidor (5-9)	Gran tenidor (+10)	TOTAL
% de propietaris	64,9	23,7	6,5	5,0	100,0
% d'habitatges	23,6	21,2	15,6	49,8	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022municipi d'Eivissa 2022

D'aquests propietaris que són empreses (el 4,5 % del total de propietaris) i que tenen el 13 % del parc d'habitatges de la ciutat (2.908 habitatges), cal apuntar que s'identifica una forta concentració immobiliària a mesura que s'incrementa el nombre d'habitatges en propietat. És a dir, com més gran és el tenidor, més concentració hi ha (vegeu la taula 5). En aquest sentit, el 64 % de les empreses titulars són unipropietàries i tenen el 23,6 % dels habitatges. Llavors, el 23 % de les empreses titulars són petits propietaris i tenen el 21,6 % dels habitatges. Finalment, el 6,5 % de les empreses titulars són mitjans propietaris i tenen el 15,6 % dels habitatges. I allò que destaca és que el 5 % de les empreses titulars (48) són grans tenidores i tenen el 50 % (1.448) dels habitatges (vegeu el quadre IIIR-2.6).

Dels propietaris que són persones físiques, se n'ha analitzat el perfil social (gènere, nacionalitat i residència) en funció del tipus de tenidor que són. La nacionalitat espanyola és la característica dominant del perfil de tots els tipus de tenidors. Com més nombre de propietats, més percentatge d'espanyols, tot i que on hi ha més presència estrangera és a la unipropietat. Pel que fa al gènere, augmenta el percentatge de dones així com augmenta el nombre de propietats (vegeu el quadre IIIR-2.7).

Si bé aquests són els trets socials dels propietaris dels habitatges, també s'ha de destacar que en una altra posició de més privilegi respecte al context de financerització s'hi situen els que capturen les rendes immobiliàries a través del lloguer de les seves propietats. L'*Es-*

tudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022 analitza la xifra del total del capital que mobilitzen aquests lloguers. Es tracta de 7,3 milions d'euros al mes durant la temporada alta, que es reparteixen (no a parts iguals) entre els propietaris que lloguen els seus habitatges.

En aquest sentit, a la ciutat d'Eivissa hi ha 7.041 titulars d'habitatges de lloguer. Un 42 % dels habitatges en lloguer pertanyen a particulars residents, un 41 % a particulars espanyols, un 11,50 % a societats privades i un 4,50 % a particulars estrangers. Només el 8,3 % dels residents de Vila són persones rendistes.

Tot això converteix la població rendista en un actor fonamental per comprendre com és la situació de l'habitatge al municipi: el perfil de les persones rendistes, les rendes que obtenen, alguns dels motius que els empenyen a emprar els seus habitatges secundaris o principals per extreure'n rendes, la tinença dels seus habitatges secundaris llogats i l'elecció del tipus de lloguer.

2.2. Els no propietaris d'habitatges

Com s'ha exposat abans, el fet de ser o no propietari és un factor determinant a l'hora d'estudiar les desigualtats socials. Per això, una vegada fet el retrat dels propietaris es vol presentar la realitat social i actual de les persones residents al municipi d'Eivissa que no són propietàries d'habitatge.

El grup social de no propietaris és el 64,9 % dels residents al municipi d'Eivissa. Aquest grup, de la mateixa manera que els propietaris, no constitueix un grup homogeni. D'aquest 64,9 %, la diferència més gran és que hi ha persones que assumeixen un cost per tenir l'habitatge principal i n'hi ha que no.

Quadre IIIR-2.7. Perfil dels titulars (persones físiques). Residència, nacionalitat i gènere segons el tipus de tenidor (2022)

	Unipropietari	Petit tenidor (2-5)	Mitjà tenidor (5-9)	Gran tenidor (>10)
Residents	60,8	66,2	70,0	70,0
No residents	39,2	33,8	30,0	30,0
Espanyols	85,4	89,6	98,3	98,3
Estrangers	11,7	7,9	1,7	1,7
Homes	50,1	49,2	43,3	43,3
Dones	49,9	50,8	56,7	56,7

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

Quadre IIIR-2.8. Percentatge de residents en funció del que destinen del salari a l'accés a l'habitatge (2022)

% de salari que destinen a pagar lloguer	% de residents de la ciutat d'Eivissa
>30	19,50%
>50	10,50%
>75	5%
100	2%
>100	2,50%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

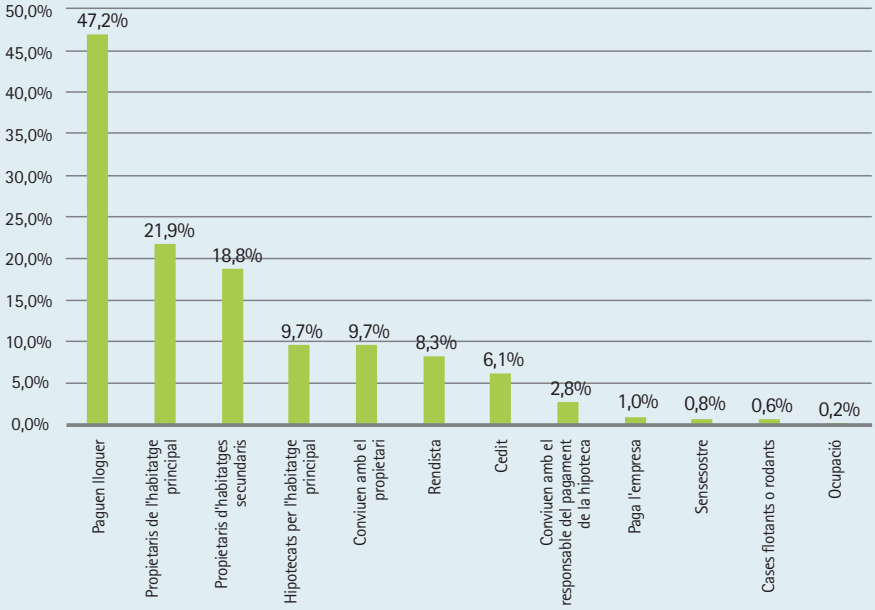
Dels residents que assumeixen un cost pel seu habitatge principal, el lloguer és el règim de tinença més comú, amb un 47,2 % (amb només un 0,3 % emparat pel lloguer social). Així, l'esforç econòmic i l'empobriment d'aquests residents pel pagament del seu habitatge també és molt heterogeni. No obstant això, el 40 % dels residents destinen més del 30 % dels seus ingressos a pagar el lloguer. Dins d'aquests, hi ha varietats en l'esforç econòmic que assumeixen. Així, el 19,5 % de la població llogatera destina més del 30 % dels ingressos a l'habitatge principal. El 10,5 % dels residents destina més del 50 % dels ingressos a l'habitatge principal. El 5 % destina més del 75 % dels ingressos a l'habitatge principal. El 2 % dels residents, el 100 % dels ingressos a l'habitatge principal. I el 2,5 % dels residents destina més del 100 % dels ingressos a l'habitatge principal (vegeu el quadre IIIR-2.8).

Sent així i com que és reconegut per la Unió Europea que les persones que destinen més del 30 % dels seus ingressos per accedir a l'habitatge pateixen una situació d'empobriment, queda clar que aquest col·lectiu de no propietaris són víctimes d'aquest escenari en diferents graus d'intensitat.

D'altra banda, els residents que no assumeixen un cost per viure en habitatges de lloguer es classifiquen entre els que conviuen amb la persona que n'és la propietària (9,7 %), o amb la responsable del pagament de la hipoteca (2,8 %), els que viuen en un l'habitatge cedit, els que tenen el lloguer pagat per un familiar (6,1 %), els que els paga el lloguer una empresa (1 %) i els que ocupen (0,2 %). A més, hi ha una part dels residents que no viuen a un habitatge com a tal. Aquests representen l'1,4 %; dels quals un 0,6 % s'allotja en cases flotants o rodants i un 0,8 % està en situació de sensesostre o fa ús d'establiments d'acollida.

Gràfic IIIR-2.1

Perfils de desigualtats socials a través de la relació amb la propietat i l'ús de l'habitatge (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

3. Conclusions

El paper l'habitatge en un context de financerització urbana i de crisi social és clau en la producció de desigualtats. Així, la propietat de l'habitatge esdevé un factor que té molt a veure amb la forma de vida i la posició social de les persones.

El gràfic IIIR-2.1 situa a l'extrem esquerre el rendisme com ús més extractiu de l'habitatge, i a l'extrem dret, els sensesostre com a màxim exponent de l'empobriment per accedir a l'habitatge. Així, es poden observar gradualment els perfils socials en funció de la seva relació amb la propietat o no de l'habitatge i del seu ús i consum, així com segons el percentatge de població resident que representa.

La situació de l'habitatge a la ciutat d'Eivissa ha creat una ciutat de contrastos, una ciutat polaritzada entre els que són propietaris o rendistes immobiliaris —els que no tenen despeses de lloguer o, fins i tot, que en treuen ingressos— i els que han de dedicar més del 30 %

dels seus ingressos a pagar el lloguer, han de viure en un infrahabitatge o són sensesostres. En aquest sentit, els que tenen rendes són el 8 %, mentre que els que paguen més del 30 % són el 40 % dels residents.

Si bé les desigualtats socials que mostra la ciutat entre les persones està profundament polaritzada, Eivissa també és una ciutat que presenta geografies desiguals entre barris, per diferents tipus de processos urbans. Sembla clar que hi ha una ciutat gentrificada, molt lligada amb l'activitat turística: el passeig Marítim, la Marina, Dalt Vila. En canvi, ses Figueretes representa l'epicentre cap a on s'estén la gentrificació de la ciutat i el barri on es percep una bretxa de renda més gran.

9

JUSTÍCIA

Els jutjats de la comunitat autònoma han experimentat, en termes generals, un increment significatiu en la càrrega de treball durant el 2022. El 2021 van entrar 146.775 assumptes i, en canvi, el 2022 n'han entrat 167.419 (vegeu el quadre III-9.1). Encara que cal diferenciar entre jurisdiccions, es confirma que el volum en l'entrada d'assumptes és més elevat i, tot i que s'incrementa la resposta, continua creixent la batussa i es posa de manifest la insuficiència en el nombre de jutjats per donar una resposta adequada a la ciutadania.

A l'àmbit de la jurisdicció civil, s'experimenta una crescuda significativa (vegeu el quadre III-9.2), principalment pel que fa a la reclamació de factures de menys de 3.000 euros i a la reforma legislativa que des del mes setembre atribueix el coneixement en les demandades derivades transport aeri internacional. La situació és preocupant per la saturació de la jurisdicció i la necessitat de jutjats nous. De tot això —sense influència del jutjat especialitzat en les accions individuals sobre condicions generals incloses en contractes de finançament amb garanties reals immobiliàries el prestatari de les quals sigui una persona física—, s'ha reduït l'entrada a la meitat. Així mateix, s'ha posat fi a la mesura d'especialització del jutjat per part del CGPJ, que ha durat fins al 31 de desembre de 2022. No obstant això, es manté la mesura d'un jutge de reforç per donar resposta a la batussa del jutjat arrossegada per l'ingent volum d'entrada que va tenir en anys anteriors.

Els jutjats de família, a Palma, experimenten un lleuger increment en l'entrada i en la resolució d'assumptes, si bé augmenta la quantitat de batussa. Influeix de manera notable en l'evolució la revisió de tots els procediments en matèria de mesures de suport a persones amb discapacitat per adequar-los a la Llei 8/2021, de 2 de juny. A aquest efecte, s'ha creat un reforç transversal en aquesta matèria que permet la revisió dels casos dins dels terminis legals i ajuda els magistrats titulars en la sobrecàrrega que la revisió suposa.

Quadre III-9.1. Assumptes registrats per ordres jurisdiccionals (2018-2022)

	2018	% +/-	2019	% +/-	2020	% +/-	2021	% +/-	2022	% +/-
Civil	54.490		66.004	21,1%	59.765	-9,5%	65.428	9,5%	72.922	11,5%
Penal	81.013		82.709	2,1%	67.853	-18,0%	69.956	3,1%	82.706	18,2%
Contenciós admtiu.	3.352		3.107	-7,3%	3.254	4,7%	3.904	20,0%	4.679	19,9%
Social	7.598		7.945	4,6%	7.373	-7,2%	7.487	1,5%	7.112	-5,0%
Total	146.453		159.765	9,1%	138.245	-13,5%	146.775	6,2%	167.419	14,1%

Font: Memòria anual TSJIB

Quadre III.9.2. Assumptes per jurisdiccions i estat (2022)				
	Pendents inici	Registrats	Resolts	Pendents final
Jurisdicció civil				
Jutjats de primera Instància	37.689	55.960	51.488	41.274
Jutjats mercantils	2.579	2.528	2.648	2.495
Jutjats de violència sobre la dona	463	779	678	564
Jutjats de família	1.978	5.917	5.877	1.942
Jutjats de primera instància i instrucció	1.552	3.611	2.823	2.469
Jutjats de menors	0	0	0	0
Audiència Provincial, seccions civils	2020	4.108	3.475	2.727
Audiència Provincial, seccions mixtes	-	-	-	-
TSJ, sala civil i penal	2	19	10	11
TOTAL	**46.283**	**72.922**	**66.999**	**51.482**
Jurisdicció penal				
Jutjats d'instrucció	15.919	57.631	58.838	14.896
Jutjats de primera instància i instrucció	823	3.209	2.872	1164
Jutjats de violència sobre la dona	2.126	8.877	8.291	2090
Jutjats de menors	729	721	898	552
Jutjat de vigilància penitenciària	1.666	4.353	4.044	1.174
Jutjats penals	1.665	4.558	4.738	1.689
Jutjats penals d'executòries	-	-	-	-
Audiència Provincial, seccions penals	457	3.253	2.984	727
Audiència Provincial, seccions mixtes	-	-	-	-
TSJ, sala civil i penal	9	104	80	33
TOTAL	**23.394**	**82.706**	**82.745**	**22.325**
Jurisdicció contenciosa administrativa				
Jutjats contenciosos administratius	4.163	2.992	2.985	4.199
TSJ, Sala contenciosa administrativa	1.764	1.687	1.090	2.361
TOTAL	**5.927**	**4.679**	**4.075**	**6.560**
Jurisdicció social				
Jutjats socials	7.382	6.436	7.432	5.966
Jutjats socials d'executòries	-	-	-	-
TSJ, sala social	264	676	686	254
TOTAL	**7.646**	**7.112**	**8.118**	**6.220**
TOTAL	**83.250**	**167.419**	**161.937**	**86.587**

Font: Memòria anual TSJIB

La jurisdicció penal també experimenta un increment, és notable en l'entrada d'assumptes a instrucció a Palma. Es torna a nombres de 2019. La resolució també ha augmentat, encara que la batussa final és un poc més elevada que el 2021. A menors, la càrrega ha baixat, ja que el 2022 hi ha una entrada de casos menor. El jutjat de vigilància penitenciària també presenta una molt bona evolució.

Per contra, el jutjat de violència sobre la dona té una menor entrada d'assumptes, tant en l'ordre civil com en el penal. Conseqüentment, hi ha una resolució menor (vegeu el quadre III-9.3). Així i tot, s'està molt per sobre dels mòduls d'entrada que hauria de tenir cada jutjat i és un volum de resolució molt alt. Es compta amb un jutge de reforç i s'ha aprovat la creació del tercer jutjat. Augmenta el nombre de denúncies presentades i les ordres d'allunyament i disminueix la quantitat de renúncies (vegeu el gràfic III-9.1).

Quadre III-9.3. Assumptes als jutjats de violència sobre la dona (2018-2022)

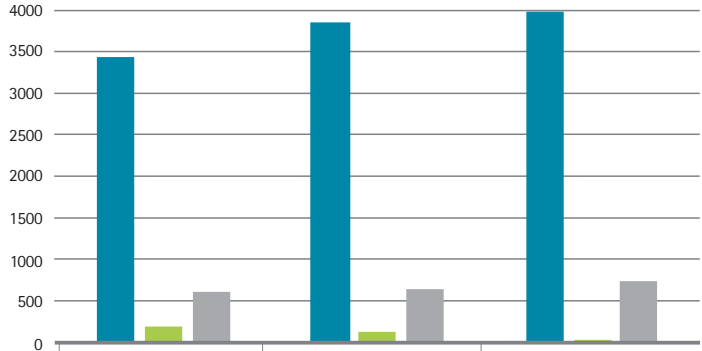
		2018	% +/-	2019	% +/-	2020	% +/-
Assumptes civils	Pendents a l'inici	131		275	109,92%	410	49,09%
	Ingressats	487		737	51,33%	701	-4,88%
	Resolts	472		632	33,90%	653	3,32%
	Pendents al final	146		410	180,82%	455	10,98%
Assumptes penals	Pendents a l'inici	646		1.436	122,29%	1.795	25,00%
	Ingressats	4.314		8.571	98,68%	7.315	-14,65%
	Resolts	4.074		8.280	103,24%	6.907	-16,58%
	Pendents al final	890		1.795	101,69%	2.208	23,01%

		2021	% +/-	2022	% +/-
Assumptes civils	Pendents a l'inici	455	10,98%	163	-64,18%
	Ingressats	507	-27,67%	407	-19,72%
	Resolts	507	-22,36%	385	-24,06%
	Pendents al final	297	-34,73%	185	-37,71%

		2021	% +/-	2022	% +/-
Assumptes penals	Pendents a l'inici	2.208	23,01%	1.270	-42,48%
	Ingressats	6.686	-8,60%	4.897	-26,76%
	Resolts	6.588	-4,62%	4.371	-33,65%
	Pendents al final	862	-60,96%	1.167	35,38%

Font: Memòria anual TSJIB

Gràfic III-9.1.
Denúncies, renúncies i ordres de protecció als jutjats de violència sobre la dona (2020-2022)

	2020	2021	2022
Denúncies presentades	3404	3820	3949
Renúncies	177	115	42
Ordres de protecció	612	641	721

Font: Memòria anual TSJIB

Els jutjats mercantils han vist una redistribució d'unes certes competències. L'entrada més gran d'assumptes era per transport aeri internacional, matèria que ha passat a la jurisdicció civil des de setembre. No obstant això, passa a conèixer dels concursos de creditors de persones físiques, abans atribuïts a primera instància. Els jutjats 1 i 2 estan reforçats per una situació conjuntural de sobrecàrrega derivada dels concursos antics. El jutjat mercantil 4 entra en funcionament a la fi de desembre.

El contenciós administratiu té una càrrega de treball elevadíssima: han entrat 1.000 assumptes per jutjat en aquest 2022. El nombre de jutjats és totalment insuficient per a la càrrega existent i per prestar un servei adequat. Cada jutjat està reforçat amb un segon jutge, de manera que s'ha incrementat notablement la capacitat resolutiva, que ja és apreciable. Si bé s'ha aprovat la creació del quart jutjat, és insuficient per donar una resposta adequada a aquesta jurisdicció.

La jurisdicció social ha experimentat el 2022 una lleugera millora, hi ha una menor entrada i ha disminuït la batussa dels jutjats. Enguany han comptat amb un reforç transversal i un altre exclusivament d'acomiadaments. Aquest darrer acaba el desembre, quan també ha entrat el funcionament el número 6.

Es continua observant un dèficit significatiu en el nombre de jutjats a Palma i és especialment greu en la jurisdicció contenciosa administrativa i en primera instància, i també a l'Audiència Provincial.

S'ha disposat de la col·laboració de dos estudiants de la UIB a l'oficina del jutjat degà, gràcies a un protocol subscrit amb la Universitat i el Col·legi d'Advocats que els permet fer pràctiques en seu judicial.

Continua en funcionament el servei de mediació intrajudicial en matèria de família, civil i s'està fent feina perquè pugui tenir entrada en la jurisdicció social.

Així mateix, es treballa per millorar la relació entre hospitals, metges forenses i jutjats a fi d'agilitzar els contractes i evitar revictimitzacions en matèries d'abús sexual infantil.

S'han revisat les normes de repartiment de tots els òrgans judicials unipersonals i se'ls ha donat la deguda publicitat.

Finalment, ha tingut lloc el lloguer d'un nou local per al trasllat dels registres civils, que havia de tenir lloc per Cap d'Any. Això no obstant, s'ha retardat unes setmanes amb la finalitat d'adequar-se a la que serà la seva nova realitat, independent d'òrgans judicials, i de crear espais per a l'entrada de nous jutjats a Sa Gerreria. Des del Ministeri de Justícia es va anunciar l'adquisició d'un solar per construir un nou edifici judicial que donarà cabuda a la majoria d'òrgans unipersonals de Palma. Essent una molt bona notícia, s'espera que sigui una realitat.

10

LLENGUA

10.1. OFERTA DE FORMACIÓ EN LLENGUA CATALANA

Les Illes Balears són el territori del domini lingüístic amb un percentatge més elevat de persones nascudes a l'estranger, però també una de les comunitats de l'Estat espanyol amb un nombre més alt de població nouvinguda. Per fer front a aquesta realitat, cal dissenyar bones estratègies d'acolliment lingüístic i cultural tant des de l'ensenyament reglat com des d'altres programes formatius.

Com a part de la formació reglada, la llengua catalana s'ensenya com a assignatura, però també és la llengua vehicular d'altres assignatures juntament amb el castellà. Com a formació complementària a la que s'ofereix des de la formació lingüística reglada, hi ha tota una sèrie de facilitats perquè els alumnes nouvinguts puguin arribar a ser competents en la llengua pròpia de les Illes Balears. Algunes d'aquestes iniciatives són el Pla d'Acolliment Lingüístic i Cultural (PALIC), programa adreçat als alumnes que cursen estudis d'educació secundària que presenten mancances en el coneixement de la llengua catalana (però també la castellana o totes dues), i també programes de dinamització lingüística a centres educatius de primària i secundària.

L'ús del català en les proves de selectivitat confirma l'assoliment de les competències lingüístiques en català en la formació reglada. A les proves de selectivitat del mes de juny del 2022, un 75,2 dels exàmens es van contestar en llengua catalana, cosa que suposa un augment de 0,7 punts respecte dels resultats del curs anterior. Cal destacar que d'ençà del 2009 els valors oscil·len al voltant del 80 % i va ser el 2014 l'any en què van arribar a un valor més elevat, un 82,6 %. Els alumnes de Menorca són els qui usen més el català en els exàmens (92,2 %) i des del 2009 es mantenen en un ús que supera el 90 %, a excepció del 2018, que va ser del 89,8 %. A Mallorca aquest valor és del 74,8 %, tot i que hi ha una diferència considerable entre els resultats dels centres de Palma (62,7 %) i de la resta de Mallorca (90,8 %). També hi ha una diferència important entre Eivissa (63,6 %) i Formentera (100 %). La diferència a l'illa d'Eivissa es produeix sobretot pel retrocés de l'ús del català en els centres privats i concertats: del 45,80 % d'ús del català en els exàmens del 2018, el 2022 es va situar en un 27,56 %. En els IES, en canvi, els valors són pràcticament els mateixos: 86,28 % el 2019, 84,43 % el 2020, i 76,40 % i 74,40 % el 2021 i el 2022, respectivament (vegeu el quadre III-10.1).

Més enllà de la formació reglada, els habitants de les Illes Balears poden accedir a una formació variada en llengua catalana i en formats diferents (formació en línia, centres d'autoaprenentatge, classes presencials o semipresencials). Alguns dels

organismes que ofereixen cursos de català són les escoles oficials d'idiomes, administracions com ajuntaments, consells insulars i altres organismes que depenen de l'Administració, com ara l'Escola Balear d'Administració Pública; organismes com l'Institut d'Estudis Eivissencs, a Eivissa, i l'Institut d'Estudis Baleàrics, amb seu a Mallorca; el Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears, i organitzacions no governamentals com sindicats o associacions. A partir del 2020, sobretot a causa de la pandèmia, es va reforçar la modalitat virtual de cursos.

Les escoles oficials d'idiomes ofereixen cursos de llengua catalana des del nivell bàsic (A1) fins al nivell avançat (C2), amb modalitat presencial i lliure. Els cursos presencials són de quatre hores setmanals dos dies a la setmana. Els centres de Palma, Calvià, Inca, Eivissa i Maó són els que ofereixen cursos de llengua catalana, però no cada centre ofereix tots els nivells.

L'Institut d'Estudis Baleàrics habitualment organitza cursos de llengua catalana dels diferents nivells de català o per a col·lectius específics i tallers de conversa, de vegades amb la col·laboració d'altres organismes del Govern, ajuntaments i amb organitzacions no governamentals. Els cursos de llengua catalana presenten tres modalitats: presencial, semipresencial i a distància. Els presencials tenen una durada de 80 hores i es distribueixen en tres sessions setmanals de dues hores. Els semipresencials combinen l'autoaprenentatge, el seguiment d'un professor i l'assistència a sessions presencials.

Quadre III-10.1. Ús de la llengua catalana en els exàmens de selectivitat a les Balears per illes (2009-2022)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa-Formentera
2009	77,2	76,2	95,5	70,2
2010	77,8	76,2	93,8	75,9
2011	78,8	77,7	94,6	75,6
2012	81,1	79,7	96,6	80,2
2013	80,4	79,7	91,9	77,1
2014	82,6	81,6	95,5	79,2
2015	81,1	80,4	96,3	83,3
2016	78,7	77,9	94,3	72,6
2017	79,6	77,8	96,9	79,6
2018	79,0	77,8	89,8	87,9
2019	77,5	76,8	96,0	67,1
2020	77,2	76,6	95,8	67,7
2021	74,5	74,5	94,8	62,2
2022	**75,2**	**74,8**	**92,2**	**63,6**

Font: Centre de Documentació Sociolingüística de les Illes Balears

Quadre III-10.2. Cursos generals de llengua catalana de l'Institut d'Estudis Baleàrics (2018-2022)

		Presencials	Semipresencials	A distància	Total
2018	Cursos	77	38	11	**126**
	Alumnes	1.928	860	988	**3.776**
2019	Cursos	73	36	6	**115**
	Alumnes	1.671	799	763	**3.233**
2020	Cursos	13	4	11	**28**
	Alumnes	1.190	244	2.067	**3.501**
2021	Cursos	18	12	39	**69**
2022	Cursos	60	24	26	**110**
	Alumnes	1.401	586	1.489	**3.476**

Font: Institut d'Estudis Baleàrics

Tenen una durada total de 35 hores, amb una sola sessió de 2,5 hores per setmana. Els cursos a distància combinen l'autoaprenentatge mitjançant aula virtual amb el seguiment d'un professor. Com en el cas dels cursos presencials, tenen una durada de 80 hores d'autoaprenentatge per internet. A més d'aquests cursos, el 2022 l'IEB ha impartit 24 tallers de conversa. En total, l'IEB ha duit a terme 146 cursos i tallers de conversa, als quals s'han inscrit 4.341 alumnes (vegeu el quadre III-10.2).

Hi ha altres institucions i organismes que també organitzen cursos de llengua catalana. Per exemple, l'Escola Balear d'Administració Pública ofereix cursos dels nivells A2, B1, B2, C1, C2 i de Llenguatge Administratiu. El Servei d'Assessorament Lingüístic (SAL) del Consell Insular de Formentera ofereix cursos de català de diferents nivells. De manera complementària, també s'organitzen cursos destinats a col·lectius concrets, com ara el col·lectiu sanitari, mitjançant un conveni amb l'Hospital de Formentera, i la Guàrdia Civil.

La Universitat de les Illes Balears (UIB), mitjançant el Servei d'Idiomes, el 2022 ha seguit amb l'oferta de cursos de català. Així doncs, de les 110 inscripcions del 2019, les 27 el 2020 i les 62 del 2021, el 2022 ha passat a 90 inscripcions. D'aquestes, 25 corresponen al nivell A1, 7 al nivell B1, 14 al nivell B2 i 44 al C1.

L'Escola Municipal de Mallorquí de Manacor ha organitzat cursos de català de manera ininterrompuda des de l'any 1973, juntament amb altres tipus de cursos o tallers. Els cursos es corresponen amb els certificats sobre avaluació i certificació de coneixements de català del Govern de les Illes Balears (A2, B1, B2, C1, C2 i Llenguatge Administratiu). De manera complementària a aquesta oferta, l'Escola Municipal de Mallorquí i el Centre de Català de Manacor el 2021 també van engegar el projecte Conversam, que consisteix en tallers de llengua oral que constitueixen una formació complementària als nivells més baixos com l'A1 i el B1. Des del curs 2017/2018 les inscripcions als cursos de

català de l'Escola Municipal de Mallorquí han anat en augment, amb l'excepció del curs 2019/2020, en què hi va haver una davallada important d'inscripcions per mor de la pandèmia. Concretament, el curs 2021/2022 hi va haver 633 inscripcions.

Paraula, Centre de Serveis Lingüístics també ofereix habitualment tallers d'expressió oral i escrita en grups reduïts per preparar aquesta habilitat pensant en les proves oficials. Des de l'any 2020 molts d'aquests tallers no s'han impartit a causa de les circumstàncies sanitàries. Sí que s'ha mantingut, en canvi, el programa de parelles lingüístiques «Amb tu, en català». Aquest programa permet posar en contacte una persona que vol practicar el català amb una altra que el parla de manera habitual, perquè quedin una hora a la setmana per parlar de manera distesa.

10.2. Expedició de certificats

Assistir a cursos de català permet millorar les competències lingüístiques però també obtenir certificats de coneixements de català. Mitjançant la formació reglada es poden aconseguir certificats de coneixements d'aquesta llengua. Concretament, a partir del curs 1999/2000 a l'educació secundària obligatòria i des del curs 2000/2001 al batxillerat, hi ha la possibilitat d'obtenir els nivells B1 o B2, depenent de la nota de català a quart d'ESO, i B2 o C1, també segons la nota de català obtinguda a segon de batxillerat.

Les escoles oficials d'idiomes, la universitat i l'Administració —mitjançant la Direcció General de Política Lingüística i l'Escola Balear d'Administració Pública— també convoquen proves, la superació de les quals implica l'obtenció de certificats (vegeu el quadre III-10.3).

10.3. II Escola d'Estiu de Lingüística Catalana (EDELC)

La segona edició de l'Escola d'Estiu de Lingüística Catalana (EDELC 2022) —organitzada per la Universitat d'Oxford (Víctor Acedo-Matellán, Anna Paradís), la Universitat de Cambridge (Ares Llop Naya) i la Universitat Queen Mary de Londres (Isabel Crespí) i finançada per l'Institut Ramon Llull— va tenir lloc a la Universitat d'Oxford del 7 al 10 de setembre de 2022. La Universitat d'Oxford va cedir quatre aules per als diferents esdeveniments. La Universitat de les Illes Balears va cedir l'espai web, com en la primera edició.

L'EDELC es concep com una trobada entre alumnes i professors de lingüística catalana d'universitats catalanes i d'universitats de l'exterior. L'objectiu de l'Escola és, per tant, oferir formació en lingüística catalana a estudiants de grau i de postgrau que volen completar el seu coneixement en aquest camp, amb atenció especial a estudiants d'universitats de fora del domini lingüístic català. La intenció última de l'EDELC és la creació d'una xarxa de suport en estudis lingüístics sobre la llengua catalana.

Quadre III-10.3. Certificats emesos per la Direcció General de Política Lingüística (2017-2022)							
	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2017	721	780	749	572	239	94	**3.155**
2018	741	1.255	1.260	898	219	130	**4.503**
2019	836	936	710	838	140	127	**3.587**
2020	317	354	363	300	0	0	**1.334**
2021	653	461	750	672	272	175	**2.983**
2022	866	809	868	816	116	153	**3.628**

Font: Direcció General de Política Lingüística

Per determinar els cursos que s'impartirien en aquesta segona edició, es va fer una convocatòria que va tenir com a resultat un total de quinze propostes per part de professors afiliats a universitats de dins i de fora del domini lingüístic català. D'aquestes quinze propostes, se'n van triar quatre mitjançant un procés d'avaluació d'experts doblement cega: «Creació d'un experiment pragmàtic», a càrrec de Xavier Villalba (Universitat Autònoma de Barcelona); «Sociolinguistic Studies on the Catalan Diaspora», a càrrec d'Eva J. Daussà (Universitat d'Amsterdam); «Catalan in a bilingual context», impartit per Sílvia Perpiñán (Universitat Pompeu Fabra), i «L'ordre dels mots en la història de la llengua catalana», ofert per Afra Pujol i Campeny (Universitat Costa d'Atzur). A més, el professor Max W. Wheeler (Universitat de Sussex) va ser el ponent convidat, que va presentar la conferència «Layering and divergence in catalan auxiliary paradigms».

En aquesta edició, a més de les classes magistrals i els pràcticums, els professors oferiren tutories amb un grup reduït d'estudiants, en què els alumnes van tenir l'oportunitat d'aprofundir en aspectes concrets dels cursos. En total, a la segona edició de l'EDELC, s'hi van inscriure 27 persones, de les quals 10 provenien d'universitats de fora del domini lingüístic català (en concret: del Regne Unit i dels Estats Units).

D'altra banda, en aquesta segona edició de l'EDELC, com a la primera, s'hi va incloure un espai destinat a la presentació de treballs duits a terme pels estudiants. Aquest espai tingué molt bona rebuda, amb un total de 17 comunicacions, que van tractar diverses àrees de la lingüística (morfosintaxi, fonètica i fonologia, lexicologia, lingüística històrica, sociolingüística i altres àrees).

També es lliurà el premi Aina Moll al millor treball d'estudiant presentat, convocat per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears. L'objectiu del premi és incentivar la participació activa dels alumnes, promoure la investigació científica sobre la llengua catalana, potenciar l'ús del català en l'àmbit acadèmic, prestigiar la llengua i donar-la a conèixer internacional-

ment. Alhora, es pretén homenatjar la filòloga i lingüista menorquina Aina Moll Marquès, figura cabdal en la investigació de diverses facetes relacionades amb la llengua catalana, no només pel valor de la seva obra, sinó també pel fet de ser una dona pionera en l'àmbit acadèmic i de la investigació. El premi, de 3.000 euros, va ser atorgat a l'estudiant de màster Tristan Lee, de la Universitat de Cambridge, autor del treball *Clitic climbing in Algherese Catalan: empirical findings*. El jurat del premi Aina Moll de l'EDELC 2022 estigué format per Beatriu Defior, presidenta (directora general de Política Lingüística, Govern de les Illes Balears); Flora Maria Gual Pons, secretària (Direcció General de Política Lingüística, Govern de les Illes Balears); Eva J. Dausà, vocal (professora a l'EDELC 2022); Sílvia Perpiñán, vocal (professora a l'EDELC 2022); Afra Puig-Campeny, vocal (professora a l'EDELC 2022), i Xavier Villalba, vocal (professor a l'EDELC 2022).

Durant la setmana que va durar l'EDELC 2022 es van dur a terme diverses activitats no acadèmiques: una visita guiada pel centre d'Oxford, un concert del cantautor valencià Pau Alabajos i el sopar de cloenda.

10.4. VI Jornada de Dinamització Lingüística

El 25 d'octubre de 2022 es va dur a terme la VI Jornada de Dinamització Lingüística, organitzada per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears. Aquestes jornades, organitzades d'ençà del 2017, pretenen ser un espai de trobada dels professionals de la dinamització lingüística del conjunt de les administracions públiques de les Illes Balears per formar-se i compartir idees i experiències.

El 2022, la VI Jornada de Dinamització Lingüística va tenir com a centre d'interès les bones pràctiques amb els nous parlants i les actituds lingüístiques dels catalanoparlants. Hi han participat prop de 100 persones de diferents territoris del domini lingüístic.

Les ponències que es van impartir són: «L'activació de nous parlants», a càrrec de Joan Melià (Universitat de les Illes Balears); «Suport de català oral a les escoles i instituts d'Alcúdia», de Miquel Font (Ajuntament d'Alcúdia); «La política lingüística a peu de carrer: la creació d'oportunitats d'aprenentatge i ús», a càrrec de Maria de Lluc Amengual i Laia Carrera (Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears); «Llengua divertida: dinàmiques teatrals per a l'acció lingüística», d'Iván Martín (Aula Teatral); «Pràctiques lingüístiques als comerços col·laboradors: una gran eina de sensibilització i de foment de l'ús de la llengua», d'Alexandra Sans (Consorci per la Normalització Lingüística); «El foment del català en la trajectòria de Pa i Mel», oferta per Ada Siquier (associació Pa i Mel); «Projecte Vincles», per Joan Pujolar (Òmnium Cultural), i «Treure la llengua», a càrrec de Ferran Suay.

10.5.

Publicació de la memòria de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears

El 15 de desembre de 2022 es va publicar la memòria 2020-2021 de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears. Aquest document recull informació sobre les activitats duites a terme d'ençà que l'oficina va començar a funcionar, el 4 de desembre de l'any 2020, fins a final de l'any 2021. La publicació ofereix informació general sobre els drets lingüístics; sobre la naturalesa i funcions, l'actuació i els antecedents de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics; sobre les seves activitats durant el període transcorregut des de l'inici del seu funcionament, i es clou amb unes conclusions.

És important destacar que el nombre de casos arribats a l'Oficina ha superat les previsions inicials, cosa que legitima l'existència d'una eina com aquesta, a la qual poden recórrer els ciutadans en cas que s'hagin vulnerat els seus drets lingüístics o que necessitin informació sobre la possibilitat d'exercir-los o sobre quin és el marc legal que els empara.

Un altre aspecte rellevant és que aquest ens no té capacitat sancionadora. Per tant, en cas que hi hagi vulneració dels drets lingüístics, la manera de promoure els canvis necessaris en la gestió lingüística de les institucions i organismes implicats es basa en la informació i la persuasió. També cal tenir en compte que no sempre hi ha en tots els àmbits una normativa que pugui regular els usos lingüístics. Aquest és el cas de l'àmbit del consum, per exemple. En cas de vulneració dels drets lingüístics dels consumidors, a més d'oferir informació a qui hagi provocat la vulneració, l'oficina també haurà d'informar l'interessat de la possibilitat de dirigir la seva reclamació o suggeriment a l'òrgan competent en matèria de consum o turisme.

Anteriorment a l'existència de l'oficina, la Direcció General de Política Lingüística va assumir la tasca de protecció dels drets lingüístics. Així doncs, entre el 2016 i l'entrada en funcionament de l'oficina, la Direcció General de Política Lingüística va atendre un total de 135 casos, 8 casos el 2016, 9 el 2017, 16 el 2018, 44 el 2019 i 58 el 2020. És interessant veure que, sobretot a partir de l'any 2019 i el 2020, els casos atesos es van incrementar de manera significativa. Ja creada l'Oficina, entre el 4 de desembre de 2020 i el 31 de desembre de 2021, es van atendre 208 casos, 167 dels quals (el 80 %) es van iniciar a partir de les sol·licituds formulades directament pels ciutadans i 41 (el 20 %) corresponien a informació arribada per mitjans diversos, com ara l'observació directa, les xarxes i els mitjans de comunicació social, etc.

Quant al tipus d'actuació que es requeria, 171 eren reclamacions (82 %), 25 eren suggeriments (12 %) i 12 eren consultes (6 %). En relació amb la llengua afectada, 187 casos, el 90 %, tenien a veure amb la llengua catalana i 19 casos amb el castellà, un 9 %. Dos casos concrets (un 1 %) feien referència a les dues llengües oficials.

Pel que fa als àmbits, la gran majoria dels casos provenien de l'Administració pública (172, el 83 %) i 34 casos corresponien a l'àmbit privat, el 16 %. Dels casos que corresponen a l'Administració pública, 119 afecten la Comunitat Autònoma, 35 l'Administració local, 4 l'Administració insular, 4 són de l'àmbit de l'Administració de l'Estat a les Illes Balears, 1 de l'Administració de justícia i 9 corresponen a l'Administració en general o a una combinació d'administracions.

Si tenim en compte la tramitació dels casos, 29 dels 208 casos s'han arxivat. En 17 d'aquests 23 casos, l'arxivament s'ha duit a terme després d'analitzar el contingut de la sol·licitud i concloure que no tenia base jurídica, mentre que tres s'han arxivat perquè no contenien la informació necessària per a l'actuació de l'oficina i tres més s'han arxivat perquè l'objecte de la intervenció havia caducat.

Els 185 casos que resten són els que han provocat una actuació per part de l'oficina. D'aquests, 117 casos (el 63 %) han quedat tancats, 12 dels quals eren consultes ateses, i els 105 casos restants (94 reclamacions i 11 suggeriments) s'han tancat amb la correcció de la causa de la vulneració o amb un compromís d'esmena del problema des de l'altra part implicada. En 16 casos, l'esmena del problema requereix una actuació de llarg abast. En 52 casos, en el moment de publicar la memòria encara no se n'havia rebut cap resposta.

Cal destacar el nombre elevat de casos que s'han tramitat a l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics (208), sobretot si es comparen amb els tramitats a l'Oficina de Garanties Lingüístiques de la Generalitat de Catalunya (126) i l'Oficina de Drets Lingüístics de la Generalitat Valenciana (87). Si aquestes dades es posen en relació amb el volum de població de cadascun dels territoris, veim que en el cas de les Illes Balears la proporció és d'un cas per cada 5.600 habitants; mentre que a Catalunya hi ha un cas per cada 60.500 habitants, i al País Valencià, un per cada 57.000 habitants.

Finalment, pel que fa a l'anàlisi dels casos per àmbits, de l'Administració autonòmica, el Servei de Salut de les Illes Balears, que depèn de la Conselleria de Salut i Consum, és l'organisme que ha generat més casos de vulneració de drets lingüístics (119, un 58 %) entre el desembre de 2020 i el desembre del 2021. Per això, la Direcció General de Política Lingüística i el Servei de Salut han cregut convenient crear el Grup de Treball sobre Llengua i Qualitat Assistencial.

10.6. Cinquè Informe de compliment de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries

El 14 de març de 2022 es va publicar el cinquè Informe de compliment de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries a les Illes Balears (CELROM) 2004-2016 i el resum del cinquè informe de compliment de la CELROM a les Illes Balears 2014-2016, al web de la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears.

La Carta europea de les llengües regionals o minoritàries és un tractat europeu que té com a objectiu la promoció de les llengües regionals o minoritàries d'Europa. Aquest tractat només fa referència a les llengües que han emprat tradicionalment els habitants dels estats membres i se n'exclouen, per tant, les llengües que usen els nouvinguts i que procedeixen d'altres estats. Les llengües que són objecte del tractat poden ser les que tenen una base territorial, és a dir, que es parlen per la població de determinades regions o àrees de dins l'estat, o les que utilitzen minories lingüístiques dins tot l'estat, no a determinades àrees, com ara el romaní a Alemanya.

Els governs dels estats que han ratificat la Carta —el Govern de l'Estat espanyol la va signar el 5 de novembre de 1992 i la va ratificar el 9 d'abril de 2001— han d'enviar cada tres anys un informe sobre el grau de compliment del tractat, que informarà el Comitè d'Experts perquè pugui emetre el seu informe d'avaluació i també la proposta de recomanacions que es presenta al Comitè de Ministres del Consell d'Europa. Per això, l'Estat espanyol demana informes previs als governs de les comunitats autònomes amb llengua pròpia oficial.

En l'informe que ha elaborat el Govern de les Illes Balears, a través de la Direcció General de Política Lingüística, s'assenyalen nou aspectes que demostren la vulneració de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries pel que fa a la llengua catalana. A continuació, es recullen aquests nou punts:

1. Manca d'ús i de coneixement del català per part del personal dels jutjats i presència escassa del català en les actuacions judicials.

2. Manca de presència del català en els àmbits de dependència estatal i no acreditació del coneixement d'aquesta llengua per part del personal que depèn de l'Estat, de les forces de seguretat i d'altres col·lectius que també depenen de l'Estat.

3. Normes estatals que exigeixen el castellà i ignoren la llengua pròpia oficial del territori.

4. Conseqüències negatives en la resta de territoris de parla catalana de l'Estat espanyol de la Sentència 31/2010, de 28 de juny, del Tribunal Constitucional, que resolia el recurs d'inconstitucionalitat contra alguns articles de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

5. Impugnació per part del Govern de l'Estat de disposicions catalanes que fomenten la llengua, cosa que ha afectat negativament els usos lingüístics a la resta de territoris de parla catalana de l'Estat.

6. Impediment de l'Estat espanyol de l'emissió i recepció de canals catalans entre els territoris i manca de presència del català en els mitjans de comunicació d'abast estatal, siguin públics o privats.

7. Refús de l'Estat espanyol de sol·licitar l'oficialitat del català a la UE.

8. Absència de contribució de l'Estat espanyol a la promoció de la llengua catalana a l'exterior.

9. Absència de reconeixement dels traductors del castellà i altres llengües al català habilitats per la Generalitat de Catalunya.

10.7.

Campanya per incentivar l'ús del català als petits comerços de la ciutat de Palma 2022

Entre el mes de març i l'agost de 2022, la Direcció Insular de Política Lingüística del Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell Insular va impulsar, a través de tres dinamitzadors lingüístics del programa SOIB Reactiva 2021, un treball de camp per estudiar la situació i l'ús del català al petit comerç de Palma i una campanya per fomentar-ne l'ús. *El català a l'empresa, tot avantatges*, doncs, va consistir en un projecte basat en un treball de camp per recollir dades sobre la presència, la situació i l'ús del català al petit comerç del districte Centre i de vuit barriades de l'eixample de Palma. En una segona línia de treball es feien: *a*) visites als petits comerços per fomentar-hi la presència i l'ús del català i també per comentar i oferir els materials que ofereix l'SNL, i *b*) dinamització a través de les xarxes amb la intenció de mostrar els beneficis i els avantatges que té l'ús i la presència normals del català per aconseguir la satisfacció del client. El projecte tenia dos objectius: d'una banda, la difusió, el foment i la sensibilització de la situació de la llengua catalana al sector del petit comerç i, de l'altra, la recerca i la recopilació de dades per analitzar-ne els resultats. La mostra recollida va ser de més de 1.100 petits comerços.

En aquest capítol, només es recullen els resultats corresponents a la presència de les llengües en els elements comercials principals, és a dir, la façana, l'horari, els cartells, l'etiquetatge dels productes, la targeta de visita i el web. Pel que fa a la retolació de les façanes, el català hi és present en el 14 % dels casos, el castellà en el 56,19 %, les dues llengües en un 6,9 % i altres llengües en el 22,49 %. Quant a l'horari, en un 9,02 % està retolat en català, un 84,57 % en castellà, un 3,70 % en les dues llengües i també un 3,70 % en altres llengües. Dels cartells, un 78,2 % estan retolats en castellà, un 5,1 % en català, un 10,3 % en les dues llengües i un 6,2 % en altres llengües. Pel que fa a l'etiquetatge dels productes, un 5,96 % estan etiquetats en català, un 85,79 % en castellà, un 3,4 % en les dues llengües i un 4,82 % en altres llengües. Un 15,31 % de la retolació de la targeta de visita és en català, un 70,72 % en castellà, un 5,41 % en les dues llengües i un 8,56 % en altres llengües. Finalment, en relació amb l'espai web, un 2,83 % són en català, un 83,55 % en castellà, un 8,48 % en ambdues llengües i un 5,14 % en altres llengües.

11

CULTURA

11.1. INTRODUCCIÓ

La revisió de la cultura a les Illes Balears el 2022, com en els anys anteriors, s'ha de dur a terme sense tenir reculls estables de dades sistemàtiques. Com s'ha reflectit cada any en aquest informe, des de les institucions no s'elabora cap estadística anual que permeti objectivar l'evolució de cada subsector de la cultura amb continuïtat, com tampoc dels hàbits culturals de la ciutadania, més enllà dels que exposarem més endavant. A més, quan hi ha dades, es publiquen al cap d'un o dos anys.

Aquest capítol s'estructurarà en dos apartats diferenciats. El primer està dedicat als projectes destacats, basat en buidatge de premsa i, sobretot, en les dades de l'Observatori de la Cultura, de la Fundación Contemporánea[1], que cada any elabora un informe que ja és un referent a tot l'Estat, com també ho són els seus rànquings temàtics, tots elaborats a partir d'enquestes a professionals del sector. En el segon apartat recollim les dades disponibles sobre cada sector i les principals fites. Acaba el capítol amb les conclusions principals.

1. Es pot consultar a: *www.lafabrica.com/fundacioncontemporanea/*.

11.2. PROJECTES DESTACATS

L'any 2022 ha suposat l'oblit de la pandèmia i l'entrada plena a una nova etapa. En l'àmbit cultural, aquesta no ha suposat un punt d'inflexió, no s'han implantat noves maneres de fer, com tampoc ha succeït, a grans trets, en la resta d'àmbits de la nostra societat. Els problemes endèmics que pateix el sector cultural des de fa dècades i que s'han reflectit en els documents dels anys anteriors continuen vigents: la precarietat i la inestabilitat en el cas del sector privat, i la manca de plantilles tècniques a les institucions. També, l'endarreriment en modernització i digitalització.

En l'àmbit dels recursos, s'hi suma que en els pressupostos en cultura no hi ha augments significatius. En tot cas, cal apuntar que sense estructures de personal qualificat ben dimensionades, tampoc cal un gran pressupost, perquè sense prou personal qualificat no es pot desenvolupar un gran projecte públic de cultura ni gestionar projectes propis de continuïtat, de manera que, tot sovint, com a molt, les institucions opten per la política de la subvenció a les institucions i les empreses. Hi ha pocs projectes propis i poc ambiciosos, i diverses línies de subvencions. Per sort, alguns pilars de la cultura resisteixen a aquesta situació, com són les xarxes de biblioteques que es despleguen a tots els municipis de les Illes

i que exerceixen de vertader oasi a tots els racons de la geografia.

Prenent com a font l'informe de 2022 de la Fundación Contemporánea, citarem els projectes que els professionals del sector han destacat del panorama cultural de les Illes. Per començar, el document publica un rànquing de comunitats autònomes valorades per «la qualitat i la innovació de la seva oferta cultural», en el qual les Balears es troben en la posició número 10 (el 2021 hi ocupava la 12a posició).

En una segona llista, dedicada a «ciutats destacades per la qualitat i innovació de la seva oferta cultual», Palma puja del 20è al 12è, i en el 38è hi ha Menorca. Recordem que l'any anterior l'illa va entrar en aquesta selecció a partir de la inauguració de la galeria Hauser & Wirth a l'illa del Rei de Maó, fet que la situa al mapa de l'art contemporani internacional. Aquesta galeria, que obre entre juny i novembre de cada any amb una mostra, l'any 2022 n'hi programà una de l'artista nord-americà Rashid Johnson.

En l'apartat de les millors iniciatives de l'Estat, per primera vegada entra en aquest rànquing el museu Es Baluard. Ho fa en 46a posició, i hi torna a aparèixer en l'apartat d'insígnies culturals. La galeria Hauser & Wirth de Maó hi figura en el número 82 (l'any anterior, primer d'obertura, va ocupar el 38è). En el 93è lloc hi ha el festival de cinema Atlàntida Film.

En relació amb el museu Es Baluard, probablement la bona valoració rebuda des del sector s'explica per la intensa programació d'exposicions d'aquesta anualitat, algunes de les quals tan rellevants com «Personae. Màscares contra la barbàrie», inaugurada a finals del 2021, o «Mal Pelo. Before the Words». També hi va programar, amb el finançament del Govern, la peça «Ubu», de Bob Wilson, i va acollir el congrés anual del CIMAM.

Quant a millors projectes digitals de l'Estat, ocupa el primer lloc la plataforma Filmin, de fundador illenc, que, a més, ha rebut diversos guardons i s'ha consolidat com a la plataforma de referència en matèria audiovisual. En el 39è lloc, hi ha la plataforma digital del Teatre Principal de Palma, que també rep el reconeixement com a segon millor projecte de la comunitat. Al llistat de millors iniciatives del món rural, hi apareix Mobofest Music Festival, de Porreres, i hi desapareix el festival de dansa Eima, de Maria de la Salut, que sí que s'hi havia valorat l'any anterior (vegeu el quadre III-11.1).

En la llista d'iniciatives més votades de la comunitat autònoma, aquest any el museu Es Baluard desbanca el Teatre Principal, que passa al segon lloc, i la Fira de Teatre Infantil i Juvenil de les Illes Balears (FIET) puja cinc llocs.

Entren com a nous projectes destacats tres festivals de música, en la línia destacada d'aquesta nova etapa, en què són altament valorats els festivals de música a l'aire lliure: el Mallorca Live Festival, l'Alternatilla Jazz Festival i el Canet Rock. A més, es mantenen en el rànquing la Fundació Mallorca Literària, el Teatre de Manacor, Fira B! i CaixaForum Palma, projectes que es perceben estables i de gran qualitat.

Quadre III-10.1. El millor de la cultura el 2022 a les Illes Balears

2022		2021		Projectes/institucions destacats	
Posició	% (*)	Posició	% (*)		
1	57,9 %	2	25,0 %	Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma (CINAM)	Palma
2	47,4 %	1	50,0 %	Teatre Principal	Palma
3	36,8 %	8	16,7 %	FIET. Fira de Teatre Infantil i Juvenil de les Illes Balears	Villafranca de Bonany
4	31,6 %	4	20,8 %	Atlàntida Film Fest	Palma
5	26,3 %	4	20,8 %	Fundació Mallorca Literària	Binissalem
5	26,3 %			Mallorca Live Festival	Calvià
7	21,1 %	4	20,8 %	Teatre i Auditori de Manacor	Manacor
8	15,8 %	2	25,0 %	Fira B!	Palma
8	15,8 %			Alternatilla Jazz Festival	Diferents localitzacions
8	15,8 %			Canet Rock	Alcúdia
11	10,5 %	4	20,8 %	CaixaForum	Palma
11	10,5 %	8	16,7 %	Hauser & Wirth	Maó

Font: Observatori de la Cultura, Fundación Contemporánea (2023), Lo mejor de la cultura 2022.

* Mentre que el rànquing nacional es basa en l'opinió de panelistes de tot Espanya, el rànquing de cada comunitat reflecteix exclusivament l'opinió dels panelistes de la comunitat. El percentatge fa referència a la proporció de panelistes que l'han destacat.

11.3. Les dades i els projectes per sectors

L'*Anuario de estadísticas culturales*[2] del Ministeri de Cultura és el treball estadístic més complet sobre el sector cultural de l'Estat que s'ha desenvolupat amb continuïtat, ja que s'ha publicat amb periodicitat anual, ininterrompudament, des del 2005. És una bona eina per analitzar el panorama estatal, però ofereix limitacions si es pretén observar amb precisió el que succeeix a cadascuna de les comunitats autònomes en matèria cultural.

En qualsevol cas, en el moment de redactar aquest capítol encara no s'han publicat les dades corresponents al 2022, però combinades amb altres estudis parcials i la progressió a dos-tres anys es pot deduir el principal esdevenir en cada matèria.

11.3.1. Llibres

Si analitzam les dades relatives a l'edició de llibres a les diferents comunitats, es reflecteix com a les Balears entre el 2017 i el 2021 l'augment de volums anuals és considerable (de 780 a 945). En tot cas, es troba a gran distància de comunitats com Catalunya i Madrid, amb més de 25.000 volums editats cada any cada una, o Andalusia, amb 14.000.

Quant al sector del llibre, si ja fa temps que les llibreries són espais de dinamització cultural a més de comerços, aquesta tendència s'ha consolidat. El dia de Sant Jordi és significatiu d'aquesta nova etapa, amb una sortida massiva al carrer per part de la ciutadania. Els llibres més venuts en català van ser: *Ràbia*, de Sebastià Alzamora; *Mamut*, d'Eva Baltasar, i *Els cognoms de les Illes Balears*, de Gabriel Bibiloni. En castellà: *El peligro de estar cuerdo*, de Rosa Montero; *Roma soy yo*, de Santiago Posteguillo; i *Vivir corriendo, correr viviendo*, de Tòfol Castanyer i Mercè Valero.

11.3.2. Arts escèniques

Més enllà de les dades, el món del teatre a les Balears gaudeix els darrers anys d'una etapa de creativitat i d'emergència de noves idees i nous talents. Tant les iniciatives dels diferents teatres com les estades de creació promogudes des de diferents punts de la geografia contribueixen a una millora del panorama teatral.

Aquest fet contrasta amb els recursos limitats que es dediquen a professionalitzar els espais. Si agafam les dades del mateix anuari, es reflecteix com a les Balears s'han creat tres nous espais els darrers cinc anys. A més, en una escala quantitativa, la proporció d'espais escènics per habitant en relació amb altres comunitats és alta. Seria diferent analitzar el funcionament i la programació d'aquests espais, molts dels quals només en tenen puntualment i no disposen de personal estable per al seu funcionament.

A les dades sobre companyies de teatre per comunitat, a les Balears han augmentat els darrers cinc anys de 87 a 102, i els festivals, de 14 a 16. La visió sobre aques-

2. Disponible a: *www.culturaydeporte.gob.es/dam/jcr:a51b4916-fc36-4898-b9f6-e7380e21b114/anuario-de-estadisticas-culturales-2022.pdf*.

tes dades es completa amb les de nombre d'actuacions i públic assistent, que quasi s'han triplicat en cinc anys (909 el 2021) però que només arriben a l'1 % del total de les representacions fetes a tot l'Estat.

11.3.3. Música

Des de la fi de la pandèmia, el panorama musical de les Illes ha estat dels més actius en tots els gèneres i formats. El 2022 es reflectia amb entrades exhaurides a diferents festivals, com el Mallorca Live, o a concerts tan significatius com el retorn als escenaris del grup Antònia Font, que actuà a Inca després del Primavera Sound de Barcelona. Com s'ha apuntat al principi, tant el públic com el sector valora els nous festivals a l'aire lliure, alguns programats en entorns rurals, com el Mobofest i el Canet Rock.

També en jazz (Alternatilla, Alcúdia Jazz...) i clàssica (programació de l'Orquestra Simfònica, festivals a diferents municipis de les Illes) s'ha recuperat l'activitat amb gran afluència de públic, i és un fet que respon, com ja s'ha dit en alguna ocasió, al fet que la formació i la pràctica musical són esteses entre la ciutadania. Això no passa amb tanta força en altres camps de les arts, com per exemple les arts plàstiques.

11.3.4. Patrimoni cultural

L'*Anuario cultural* recull les dades de la protecció del patrimoni cultural, que en el cas de les Illes Balears inclou més de cent noves proteccions en cinc anys. Quant al patrimoni arqueològic, destaca l'augment d'activitat tant de recerca i conservació com de difusió.

A Menorca, el 2022 es continua amb la preparació de la candidatura de Menorca Talaiòtica, que havia de culminar a Rússia, però, malauradament, no es produeix la trobada de la Unesco en què s'havia de prendre l'acord final a causa del conflicte amb Ucraïna.

11.3.5. Arxius

Cal destacar l'aprovació de la Llei 6/2022, de 5 d'agost, d'arxius i gestió documental de les Illes Balears, un text que actualitza els aspectes normatius en la matèria per adaptar-los als nous temps, com també a l'administració digital.

En aquesta matèria, continua l'endarreriment en digitalització i accés a la informació a les institucions de les Illes, tot i que iniciatives com la Plataforma d'Arxius Històrics de les Illes Balears, promoguda per la UIB, contribueixen a la millora de la situació, ja que facilita la digitalització d'arxius en ajuntaments petits i la inclusió en un únic repositori.

11.3.6. Museus

Les xarxes de museus de les diferents illes són les grans oblidades de la gestió patrimonial de les Balears, com també dels fons europeus que s'han assignat a les Illes. En alguns casos puntuals que mereixen menció, trobam museus que exerceixen el rol que els pertoca: el de referent en què emmirallar-se identitàriament i patrimonialment, però

també en valors. En són exemple el Museu de Menorca, el Museu de Manacor i el MAEF a Eivissa, entre d'altres, i ho aconsegueixen, sovint, més per la voluntat dels seus gestors i el suport de la comunitat, que pels recursos adequats que s'hi destinen. Es tracta d'una gran assignatura pendent.

A part dels projectes assenyalats abans del museu Es Baluard, és destacable el projecte expositiu «El gust de Menorca», del Museu de Menorca, que, a part de l'interès en si mateix, és un exemple de com una exposició permet explorar els continguts amb nombroses activitats fora del museu, en aquest cas sobre la gastronomia de l'illa, el paisatge i la resta de tipologies del patrimoni cultural.

11.3.7. Arts plàstiques

El 2022 també ha estat de preparació de nous projectes, com el Centre Internacional de Fotografia Toni Catany, a Llucmajor, per part del Govern, que s'inaugura a inicis del 23. També s'inicia la rehabilitació de Can Junyer, a Llucalcari, que ha d'esdevenir un centre de creació. Per part del Consell i de Mallorca Literària, finalitzaren les obres del centre Blai Bonet, a Llucmajor, que resta pendent de la seva obertura.

En relació amb els projectes existents, a part dels ja assenyalats, el Taller 6A d'obra gràfica celebrà el 40è aniversari amb una exposició de gravats de Maria Fortuny. A Formentera, se celebrà amb gran èxit de convocatòria l'edició anual de Formentera Fotogràfica. A Eivissa, la mostra Zush a Eivissa del MACE revisà un episodi rellevant de les seves arts plàstiques.

11.3.8. El consum cultural

Aquest any, l'Ibestat ha publicat dades culturals referents al període 2021-22 (no es recullen cada any) i consisteixen en un compendi de dotze preguntes a ciutadans i ciutadanes de més de 15 anys. En les d'aquest període, hi descobrim que només un 12 % de la població major de 15 anys visita habitualment museus o monuments i que un 14 % ho fa assisteix amb una certa freqüència al teatre (vegeu el quadre III-11.2).

11.4. Conclusions

La gestió de la cultura a les Illes Balears arrossega un endarreriment considerable, fruit de la consideració secundària que ha rebut.

La manca de dades n'és un reflex. No es pot fer un bon pla de cultura per a les Illes sense una anàlisi prèvia i continuada de cadascun dels sectors culturals i dels hàbits i les necessitats de la ciutadania.

Cal modernitzar estructures i maneres de fer. S'han de planificar i aportar els recursos perquè la cultura pugui desenvolupar-se amb normalitat, sobretot en museus, arxius i en les arts escèniques. És necessari disposar de tècnics de patrimoni als ajuntaments, d'arxivers professionals i bibliotecaris formats. Cal digitalitzar patrimoni i posar-lo a l'abast de la ciutadania.

Quadre III-11.2. Percentatge de persones de 15 o més anys segons l'assistència o visita a museus, exposicions, galeries d'art, monuments, jaciments arqueològics i el teatre (2022)

	Exposicions	Galeries d'art	Monuments	Museus	Jaciments arqueològics	Teatre
En els darrers tres mesos	7,2 %	4,8 %	14,0 %	11,3 %	6,8 %	3,1 %
Entre tres mesos i un any	4,6 %	4,1 %	6,3 %	6,2 %	5,1 %	4,0 %
Fa més d'un any	62,5 %	53,2 %	63,4 %	65,1 %	62,3 %	40,8 %
Mai o gairebé mai	25,6 %	37,9 %	16,2 %	17,4 %	25,9 %	52,1 %

Font: Ibestat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Enquesta d'Hàbits i Pràctiques Culturals a Espanya 2018-2019

Contrasta, de cada vegada més, la manera de fer de la iniciativa privada quan disposa dels recursos per dur a terme projectes de qualitat i els projectes públics. De fet, aquest contrast deixa en evidència el potencial de les Illes Balears en tots els àmbits (patrimoni cultural, creació, museus o arts escèniques), la qual cosa demostra que tot el que s'hi inverteix reverteix en la societat de manera exponencial.

Finalment, des del sector privat s'ha de combatre la precarietat laboral i cercar eines per a l'estabilitat i sostenibilitat dels llocs de feina que es generen.

ÍNDEX GENERAL

CAPÍTOL I. PANORAMA ECONÒMIC I MEDIAMBIENTAL DE LES ILLES BALEARS 1

SUBCAPÍTOL I.1. EL PANORAMA ECONÒMIC DE LES ILLES BALEARS 3

1. L'ECONOMIA DE LES ILLES BALEARS 3

1.1. Introducció 3

1.2. Anàlisi de l'oferta productiva de les Illes Balears 4
1.2.1. L'anàlisi de l'oferta productiva de les Illes Balears i per illes 4
1.2.2. L'anàlisi de l'oferta productiva per comunitat autònoma 11
1.2.3. El teixit empresarial balear 17

1.3. L'anàlisi de la demanda de les Illes Balears 21
1.3.1. Saldo exterior 21
1.3.2. Exportacions 22
1.3.3. Importacions 26
1.3.4. Saldo comercial 27

1.4. La inversió estrangera 28

1.5. Els preus 29

1.6. L'evolució de la renda per capita i la renda familiar disponible per comunitats autònomes 30
1.6.1. La posició relativa de les Balears en temes de renda *per capita* per comunitats autònomes 30
1.6.2. L'evolució dels factors determinants de l'evolució de la renda real *per capita:* la productivitat i la taxa d'activitat de la població 35

1.7. La distribució funcional de la renda 38

2. EL SECTOR PRIMARI 41

2.1. L'evolució de la producció i la renda en el sector primari 41
2.1.1. La producció i la renda agrària 41
2.1.2. La producció i la renda pesquera 43
2.1.3. La composició de la producció final del sector primari balear 43
2.1.4. Les dades de la producció agrícola 43
2.1.5. Les dades de la producció ramadera 48
2.1.6. Les dades de la producció pesquera 50

2.2. Les exportacions, la comercialització, les produccions de qualitat i la nova PAC 54

2.2.1. Les exportacions del sector primari balear 54
2.2.2. La comercialització agroalimentària a Mercapalma 57
2.2.3. Les produccions de qualitat 60
2.2.4. La nova PAC i la promoció de les produccions locals 64

3. Sector industrial i energètic 67
3.1. L'evolució del PIB, de l'ocupació, de l'índex de producció industrial (IPI) i de l'índex de preus industrials 67
3.2. Evolució de les empreses industrials 68
3.2.1. Dades generals de l'Estadística Estructural d'Empreses 70
3.2.2. Energia 71

4. Construcció 79
4.1. Introducció 79
4.2. Factors de producció 80
4.2.1. Materials de construcció: ciment 80
4.2.2. Mercat laboral 81
4.3. La producció constructora 82
4.3.1. Inversió pública 82
4.3.2. Inversió privada 82

5. El sector de serveis 91
5.1. Introducció 91
5.2. L'evolució recent i el pes dels serveis en l'economia de les Illes 91
5.3. El pes del sector de serveis en l'àmbit insular 93
5.4. L'evolució del sector de serveis en el període 2016-2020: alguns trets estructurals 96
5.5. L'estadística estructural d'empreses de serveis de l'any 2020: principals macromagnituds 97
5.6. Indicadors i coeficients principals 99
5.7. Principals resultats d'explotació 99

6. Turisme 103
6.1. Introducció 103
6.2. L'evolució de les Balears en relació amb les comunitats autònomes competidores en el segment de sol i platja en turisme internacional 104
6.3. La demanda turística a les Illes Balears 105
6.3.1. Estades 105
6.3.2. Estada mitjana 108
6.3.3. Nombre de turistes 112
6.3.4. Anàlisi de l'estacionalitat de la demanda 118

6.4. Altres perspectives de la demanda: viatgers i passatgers 122
6.4.1. Pernoctacions, estada mitjana i viatgers en hotels per país de residència i per illes 122
6.4.2. Pernoctacions, estada mitjana i viatgers en apartaments turístics 131
6.4.3. Pernoctacions, estada mitjana i viatgers en allotjaments de turisme rural 132
6.4.4. Passatgers en creuers 133
6.5. Despesa turística total 133
6.5.1. Per illes i temporada 133
6.5.2. Per país de residència i per illes 137
6.5.3. Preus i rendibilitat del sector hoteler 139
6.5.4. Oferta 141
6.5.5. Empreses i locals turístics 149

7. Comerç 153
7.1. Introducció 153
7.2. Els indicadors d'activitat del comerç de l'any 2022 153
7.3. Evolució del comerç electrònic a les Illes Balears, 2020-2021 154
7.4. Els trets estructurals del comerç en el període 2016-2020 158
7.5. L'Enquesta Estructural d'Empreses de l'any 2020: macromagnituds principals 159
7.6. Principals indicadors i coeficients 160
7.7. Principals resultats d'explotació 160

8. Transport 163
8.1. Introducció 163
8.2. Ús del transport a les Illes Balears: transport aeri i marítim 164
8.2.1. Entrada i sortida de passatgers per via aèria 164
8.2.2. Transport de mercaderies per via aèria 166
8.3. Ús del transport a les Illes Balears: transport marítim 166
8.3.1. Transport de passatgers 166
8.3.2. Passatgers de creuers turístics 167
8.3.3. Transport de mercaderies 167
8.4. Ús de les carreteres 170
8.4.1. Parc automobilístic de les Illes Balears 170
8.4.2. Intensitat d'ús de les carreteres 172
8.4.3. Transport públic interurbà a Mallorca 172
8.4.4. El transport públic a la ciutat de Palma 172

9. Institucions financeres 175

9.1. Introducció 175
9.2. Institucions financeres a les Illes Balears 175
9.2.1. Evolució del crèdit d'institucions financeres 175
9.2.2. Estalvi a les Illes Balears: evolució dels dipòsits 185
9.2.3. Xarxa d'oficines de les entitats de dipòsit a les Illes Balears 186
9.3. Altres institucions financeres i fonts de finançament alternatives 186
9.3.1. Societats de garantia reciproca: ISBA 186
9.3.2. Ampliacions de capital 187
9.3.3. Cotització a borsa, BME Growth i altres 189

10. Administracions públiques i càrrega fiscal 191

10.1. Sector públic administratiu (SPA) 191
10.1.1. Principals magnituds del pressupost inicial 191
10.1.2. Anàlisi pressupostària 199
10.2. Sector públic de les Illes Balears 204
10.2.1. Principals magnituds del pressupost inicial 204
10.2.2. Anàlisi pressupostària 207

11. Societat del coneixement i de la informació 219

11.1. Introducció 219
11.2. Anàlisi del sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears 220
11.3. Anàlisi bibliomètrica de la producció científica de les Illes Balears (2012-2021) 229
11.4. Els resultats de la política de ciència, tecnologia i innovació 232
11.4.1. Promoció del talent 233
11.4.2. Excel·lència investigadora 234
11.4.3. Impuls de la competitivitat 236
11.4.4. Mesures d'acompanyament 236
11.5. La societat de la informació a les Illes Balears 238
11.5.1. Empreses 238
11.5.2. Llars i ciutadania 241

12. Economia social i solidària i finances ètiques 245

12.1. Introducció i context 245
12.2. Dades i tendències de l'economia social a les Balears el 2022 247
12.2.1. Les cooperatives 248
12.2.2. El tercer sector d'acció social 251
12.2.3. Les finances ètiques 253
12.2.4. La Responsabilitat social corporativa (RSC) 253
12.3. Balanç de polítiques públiques i reptes del sector 254

Subcapítol I.2. El panorama mediambiental a partir de l'indicador sintètic mediambiental 257

Panorama mediambiental 257
1. Introducció 262
2. Resiliència climàtica 262
   2.1. Evolució de la temperatura mitjana anual 262
   2.2. Valor mitjà de l'índex de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre) 264
   2.3. Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%) 264
   2.4. Resultat de l'índex parcial de resiliència climàtica 267
3. Qualitat de l'aire 268
   3.1. Superació dels valors d'immissió de NO_2 268
   3.2 Superació dels valors d'immissió de SO_2 270
   3.3. Superacions dels valors d'immissió de PM_{10}: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut 270
   3.4. Superació dels valors d'immissió d'O_3 271
   3.5. Resultat de l'índex parcial de la qualitat de l'aire 272
4. Transició energètica 272
   4.1. Consum d'energia final en relació amb l'IPH 272
   4.2. Eficiència energètica: energia final en relació amb l'energia primària 274
   4.3. Intensitat energètica: consum d'energia primària (tep) en relació amb el PIB 275
   4.4. Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària 276
   4.5. Resultat de l'índex parcial de transició energètica 277
5. Consum i qualitat de l'aigua 277
   5.1. Evolució anual de les reserves hídriques 277
   5.2. Indicador del consum d'aigua de proveïment urbà per IPH 280
   5.3. Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores 282
   5.4. Percentatge d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) 283
   5.5. Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent o bona (%) 284
   5.6. Resultat de l'índex de consum i la qualitat de l'aigua 286
6. Territori i biodiversitat 286
   6.1. Superfície terrestre protegida 286
   6.2. Superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer 288
6.3. Superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total 289

6.4. Percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori 290
6.5. Resultat de l'índex de territori i biodiversitat 291
7. Gestió i circularitat de residus 291
7.1. Generació de residus municipals en relació amb l'IPH 291
7.2. Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats 293
7.3. Evolució de la recollida de residus perillosos respecte als valors del 2010 294
7.4. Resultat de l'índex parcial de gestió i circularitat de residus 294
7.5. Resultats de l'indicador sintètic mediambiental de les Illes Balears 294

Capítol 2. Mercat de treball i polítiques d'ocupació 301

1. El mercat de treball de les Illes Balears 303
1.1. El mercat de treball de les Illes Balears 303
1.2. Anàlisi de les dades d'afiliació a la Seguretat Social 303
1.3. Anàlisi de l'ocupació segons l'Enquesta de població activa 309
1.4. L'estacionalitat i la temporalitat 311
1.5. Les persones ocupades i assalariades per tipus de jornada, per gènere i per sector econòmic 316
1.6. Anàlisi comparada de les taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur de les Balears i d'altres comunitats autònomes 319
1.7. L'atur i les demandes d'ocupació 324
1.8. La contractació 329
1.9. Salaris i cost laboral 335

2. L'índex de qualitat del treball (IQT) de les illes balears 339
2.1. Evolució de l'IQT de les Illes Balears (2009-2021), per dimensions 342

3. Polítiques actives d'ocupació 353
3.1. Context: El suport a l'ocupació com a àmbit clau d'actuació per fer front a la recuperació de la covid-19 353
3.2. Marc estratègic i normatiu 356
3.3. Principals actuacions segons eixos i programes 363
3.3.1. Orientació i intermediació 363
3.3.2. Formació professional 370
3.3.3. Foment i creació d'ocupació 375
3.3.4. Suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial i desenvolupament local 379

3.3.5. Altres programes: formació de la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació (Fundae) 380

4. Les relacions laborals a les Illes Balears 383

4.1. Marc normatiu de les relacions laborals 383
4.1.1. Marc europeu 383
4.1.2. Marc nacional: referència especial a la contractació temporal en el marc de la reforma laboral de 2021 385
4.2. Noves formes de treball. El compliment de la legislació laboral i l'actuació inspectora a la CAIB 387
4.2.1. Noves formes de treball a la CAIB 387
4.2.2. Compliment de la legislació laboral i actuació inspectora a la CAIB 388
4.3. Descripció de l'estat de la negociació col·lectiva a la CAIB 389
4.3.1. Dades quantitatives dels convenis col·lectius publicats al BOIB el 2022 390
4.3.2. Desenvolupament convencional del RDL 32/2021, de 28 de desembre 393
4.4. Conflictivitat laboral i solució de conflictes 402
4.4.1. Conflictivitat judicial 402
4.5. Conflictivitat extrajudicial 403

5. La seguretat i la prevenció de riscs laborals 405

Capítol 3. Qualitat de vida i estat del benestar 409

1. La població de les Illes Balears 411

1.1. Introducció 411
1.2. Dinàmica i estructura de la població 411
1.2.1. L'envelliment de la població 414
1.2.2. Pressió humana i càrrega demogràfica 414
1.3. Els components de la dinàmica demogràfica 415
1.3.1. La natalitat i la fecunditat 415
1.3.2. La nupcialitat 420
1.3.3. La mortalitat 423
1.3.4. La immigració 427

2. Benestar econòmic, distribució de la renda i pobresa 431

2.1. Introducció 431
2.2. El nivell i la distribució de rendes 432
2.3. La pobresa relativa a les Illes Balears 437

3. Seguretat social 447

3.1. Introducció 447
3.2. La despesa social en prestacions econòmiques del sistema de Seguretat Social a les Illes Balears el 2022 447
3.2.1. Especial referència a les pensions contributives de la Seguretat Social 448
3.2.2. Altres prestacions contributives 455
3.3. El pressupost de despeses i la informació economicofinancera dels ingressos de les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social (MCSS) 458
3.4. Les pensions no contributives de jubilació o d'invalidesa (PNC) 459
3.5. Les pensions de classes passives 459
3.6. Les prestacions per desocupació que gestiona el Servei d'Ocupació Pública Estatal (SEPE) 459
3.7. La Tresoreria General de la Seguretat Social. L'afiliació, cotització i recaptació de quotes a la Seguretat Social i el pressupost d'ingressos de la Seguretat Social a les Illes Balears el 2022 461
3.7.1. El pressupost d'ingressos de la Seguretat Social al tancament provisional de desembre 2022 462
3.7.2. Les persones afiliades en alta laboral el 2022 462
3.7.3. Les bases mitjanes de cotització 464

4. Salut, qualitat de vida i serveis sanitaris 467

4.1. Introducció 467
4.2. Recursos 467
4.2.1. Estructures, centres, serveis i establiments 467
4.2.2. Centres hospitalaris 467
4.2.3. Alta tecnologia i finalitat assistencial 471
4.2.4. Professionals 475
4.2.5. Activitat 475
4.2.6. Modalitat de cobertura sanitària privada 475
4.2.7. Pressupost i despesa sanitària 482
4.3. Mortalitat 484
4.3.1. Mortalitat general 484
4.3.2. Mortalitat per causes externes 484
4.4. Malalties de declaració obligatòria 484
4.5. Interrupció voluntària de l'embaràs 491
4.6. Consum de tabac, alcohol i altres drogues 491
4.7. Indicadors clau del sistema nacional de salut 491
4.8. El coneixement i la innovació biomèdica i sanitària de les Illes Balears 493

4.8.1. L'estratègia de recerca i innovació en salut de les Illes Balears 2023-2027 498
4.8.2. Anàlisi de l'activitat d'R+D a la Fundació Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (Idisba) 499
4.8.3. Anàlisi de l'activitat de la biblioteca virtual de les Illes Balears: Bibliosalut 499
4.8.4. Anàlisi de l'activitat del comitè d'ètica de la investigació amb medicaments de les Illes Balears (CEIm-IB) 502
4.9. Baròmetre sanitari 503
4.10. Evolució de la covid-19 507

5. Educació 509
5.1. El sistema educatiu no universitari de les Illes Balears 509
5.2. El sistema educatiu universitari de les Illes Balears 530

6. Serveis socials i inclusió social 543
6.1. Introducció 543
6.2. Prestacions socials de caràcter econòmic 543
6.3. Valoració de la discapacitat 544
6.4. Emancipació de joves extutelats 548
6.5. Atenció primerenca 550
6.6. Serveis socials comunitaris 550
6.7. Programa Alter 551
6.8. Tuteles judicials 551
6.9. Atenció social als jutjats 551
6.10. Salut mental 551
6.11. Atenció a la discapacitat 551
6.12. Mesures judicials d'adolescents 552
6.13. La despesa en benestar social a les Illes Balears 552
6.14. Evolució del pressupost en serveis socials i programes, per illes 552
6.15. Principals canvis normatius 552

7. El sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència 559
7.1. Introducció 559
7.2. Aplicació de la LAPAD a les Illes Balears 563
7.2.1. Característiques sociodemogràfiques 563
7.2.2. Població destinatària del SAAD, PIA i prestacions reconegudes a les Balears 567
7.2.3. Avaluació de l'impacte del Pla de Xoc a les Balears 568

7.3. La Xarxa Pública d'Atenció a la Dependència (XPAD) 568
7.4. El repte de la promoció de l'autonomia personal 571

8. Habitatge 575
8.1. Introducció....575
8.2. Preus 575
8.2.1. Preu de l'habitatge 575
8.2.2. Preu del sòl....576
8.2.3. Preu de lloguer 577
8.3. Transaccions....579
8.3.1. Nombre de transaccions 579
8.3.2. Import de les transaccions 580
8.4. Hipoteques constituïdes 581
8.5. Tipus d'interès....581
8.6. Població i accessibilitat a l'habitatge 583

9. Justícia 609

10. Llengua 615
10.1. Oferta de formació en llengua catalana....615
10.2. Expedició de certificats 618
10.3. II Escola d'Estiu de Lingüística Catalana (EDELC) 618
10.4. VI Jornada de Dinamització Lingüística 620
10.5. Publicació de la memòria de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears 621
10.6. Cinquè Informe de compliment de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries 622
10.7. Campanya per incentivar l'ús del català als petits comerços de la ciutat de Palma 2022....624

11. Cultura 625
11.1. Introducció....625
11.2. Projectes destacats 625
11.3. Les dades i els projectes per sectors....628
11.3.1. Llibres....628
11.3.2. Arts escèniques 628
11.3.3. Música 629
11.3.4. Patrimoni cultural 629
11.3.5. Arxius....629
11.3.6. Museus 629
11.3.7. Arts plàstiques....630
11.3.8. El consum cultural 630
11.4. Conclusions 630

ÍNDEX DE QUADRES I GRÀFICS

QUADRES

CAPÍTOL I.

PANORAMA ECONÒMIC I MEDIAMBIENTAL DE LES ILLES BALEARS

Quadre I-1.1. Evolució del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2014-2022) (base 2014) 5

Quadre I-1.2. Evolució del VAB a preus corrents en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2014-2022) (base 2014)..... 8

Quadre I-1.3. Evolució de les taxes de variació del PIB. Volum encadenat (2014-2022) (base 2010, en %)..... 8

Quadre I-1.4. Evolució del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2022) (base 2014) 9

Quadre I-1.5. Evolució del VAB a preus corrents en milers d'euros a les Illes Balears per illa. Anys 2014-2022 (base 2014)..... 10

Quadre I-1.6. PIB a preus constants per comunitats autònomes (% de variació anual) (2001-2023)..... 12

Quadre I-1.7. VAB per sector productiu a preus constants per comunitat autònoma (% de variació anual) (2021) 14

Quadre I-1.8. Nombre d'empreses a les Illes Balears per sectors, grups i activitat principal (CNAE09) (2008-2022) 18

Quadre I-1.9. Comerç exterior per seccions aranzelàries amb origen i destí a les Illes Balears (euros) (2020-2022) 24

Quadre I-1.10. Índex de preus de consum (IPC) d'Espanya i Balears per grups ECOICOP (2021-2022) (base 2021)..... 31

Quadre I-1.11. PIB per capita a preus constants per comunitats autònomes (Espanya = 100) (2000-2023)..... 34

Quadre I-1.12. Productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònomes (% variació anual) (2001-2022) 37

Quadre I-1.13. Factor de creixement de la participació dels salaris en la renda regional per CA i períodes (2010-2021)..... 39

El sector primari

Quadre I-2.1. Evolució de la producció agrària, en euros corrents (2018-2022) 42
Quadre I-2.2. Producció pesquera (en euros corrents) (2018-2022) 44
Quadre I-2.3. Producció agrícola a les Illes Balears (2022) 45
Quadre I-2.4. Evolució del volum de la producció agrícola, en tones (2018-2022) .. 46
Quadre I-2.5. Evolució del valor de la producció agrícola, en euros corrents (2018-2022) 46
Quadre I-2.6. Producció ramadera a les Illes Balears (2022) 48
Quadre I-2.7. Evolució del volum de la producció ramadera a les Illes Balears (2018-2022) 49
Quadre I-2.8. Evolució del valor de la producció ramadera a les Illes Balears (2018-2022) 51
Quadre I-2.9. Producció pesquera a les Illes Balears (2022) 52
Quadre I-2.10. Evolució del volum de la producció pesquera, en kg (2018-2022) 52
Quadre I-2.11. Evolució del valor de la producció pesquera (2018-2022) 53
Quadre I-2.12. Espècies pescades a les Balears per illes (2020-2022) 55
Quadre I-2.13. Valor de les exportacions de les Illes Balears en el sector primari en milers d'euros (2018-2022) 56
Quadre I-2.14. Destinació de les exportacions de les Illes Balears en el sector primari (2022) 57
Quadre I-2.15. Origen de la fruita comercialitzada a Mercapalma (2021-2022) 58
Quadre I-2.16. Origen de la fruita comercialitzada a Mercapalma, en tones i % (2018-2022) 59
Quadre I-2.17. Origen de les hortalisses comercialitzades a Mercapalma (2021-2022) .. 61
Quadre I-2.18. Origen de les hortalisses comercialitzades a Mercapalma (2018-2022) .. 62
Quadre I-2.19. Denominacions de productes de Qualitat a les Illes Balears (2022) 62

Sector industrial i energètic

Gràfic I-3.1. Pes del VAB en la indústria en relació amb el total i pes del llocs de feina en la indústria sobre el total de les Illes Balears (2017-2021) 68
Gràfic I-3.2. Índex de producció industrial (IPI) a les Illes Balears i Espanya (base 2015) (2018-2022) 69
Gràfic I-3.3. Evolució de l'índex de preus industrials (IPRI) a Espanya i a les Illes Balears (base 2015) (2018-2022) 69

Gràfic I-3.4. Raó entre el pes percentual de l'ocupació en el mercat de treball versus el pes percentual de la desocupació en relació amb l'atur total a les Illes Balears (2008-2022) 73
Gràfic I-3.5a. Consum dels principals productes petrolífers (tones) a les Illes Balears (2007-2022) (mitjana centrada d'ordre 12)..... 76
Gràfic I-3.5b. Consum dels principals productes petrolífers (tones) a les Illes Balears (2014-2022) (taxa centrada d'ordre T12-12 sobre sèrie original) 76

Construcció

Quadre I-4.1. Consum aparent de ciment (tones) (2018-2022) 81
Quadre I-4.2. Licitació oficial (milers d'euros) (2011-2022)..... 83
Quadre I-4.3. Habitatges començats i habitatges acabats (2011-2022) 84
Quadre I-4.4. Projectes visats pel COAIB a les Balears per illes (2018-2022) 86
Quadre I-4.5. % de projectes visats pel COAIB: relació habitatge/obra (2018-2022) ... 86
Quadre I-4.6. Ampliacions i reformes (2018-2022) 87
Quadre I-4.7. Projectes visats per illes i tipologies (%) (2018-2022)..... 88

El sector de serveis

Quadre I-5.1. Pes del sector de serveis de mercat en el VAB de les Balears per illes (2012-2021)..... 95
Quadre I-5.2. Principals macromagnituds dels serveis privats per sector d'activitat a les Illes Balears (2019-2020) 98
Quadre I-5.3. Principals indicadors dels serveis privats per sector d'activitat a les Illes Balears (2019-2020)..... 100
Quadre I-5.4. Principals resultats d'explotació dels serveis privats per sector d'activitat a les Illes Balears (milers d'euros) (2019-2020)..... 101

Turisme

Quadre I-6.1. Turistes de les Illes Balears en relació amb les comunitats autònomes d'Espanya competidores en turisme internacional (2021-2022) 106
Quadre I-6.2. Estades dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2021-2022)..... 109
Quadre I-6.3. Estades mitjanes dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2021-2022) 111
Quadre I-6.4. Turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2021-2022) 115
Quadre I-6.5. Índex de Gini de les estades i els turistes (2021-2022) 120

Quadre I-6.6. Viatgers, pernoctacions i estada mitjana a les Balears per illes i tipus d'allotjaments (2021-2022) 124
Quadre I-6.7. Trànsit marítim de passatgers de creuers a les Illes Balears per port (2021-2022)..... 134
Quadre I-6.8. Despesa dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes (2021-2022)..... 135
Quadre I-6.9. Despesa dels turistes amb destinació principal a les Illes Balears per país de residència (2021-2022) 138
Quadre I-6.10. Despesa dels turistes internacionals per comunitat autònoma de destinació principal (2021-2022) 142
Quadre I-6.11. Tarifa mitjana diària i ingressos per habitacions del sector hoteler a les Illes Balears per temporada (euros) (2021-2022) 143
Quadre I-6.12. Tarifa mitjana diària del sector hoteler per comunitats autònomes (euros) (2021-2022)..... 144

Comerç

Quadre I-7.1. Vendes a través de comerç electrònic per sector d'activitat (empreses de 10 ocupats o més) (2020-2021)..... 156
Quadre I-7.2. Principals macromagnituds del sector del comerç a les Illes Balears segons l'activitat (2019-2020) 159
Quadre I-7.3. Principals coeficients del sector del comerç a les Illes Balears segons l'activitat (2019-2020)..... 161
Quadre I-7.4. Principals resultats d'explotació del sector del comerç a les Illes Balears segons l'activitat (milers d'euros) (2019-2020) 162

Transport

Quadre I-8.1. Passatgers i passatgeres de creuers i nombre de creuers (base i trànsit) mensuals a Palma (2019-2022)..... 169
Quadre I-8.2. Parc automobilístic de les Illes Balears (2010 i 2019-2022) 170
Quadre I-8.3. Intensitats mitjanes diàries (IMD), percentatge de vehicles pesants i volum total de vehicles a les Balears per illes (2012-2021) 173

Institucions financeres

Quadre I-9.1. Hipoteques a famílies (2012-2022) 181

Administracions públiques i càrrega fiscal

Quadre I-10.1. Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols d'ingressos de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (2021-2022) 193

Quadre I-10.2. Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols de despesa de la Comunitat a Autònoma de les Illes Balears (2022-2021) 195

Quadre I-10.3. Distribució funcional del pressupost consolidat per capítols de despesa de la Comunitat a Autònoma de les Illes Balears (2022-2021) 197

Quadre I-10.4. Resultat pressupostari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (2021-2022) 200

Quadre I-10.5a. Indicadors d'equilibri i eficiència de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022) 201

Quadre I-10.5b. Indicadors d'impacte de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022) 202

Quadre I-10.6. Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols d'ingressos del sector públic de les Illes Balears (2022) 205

Quadre I-10.7. Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols de despesa del sector públic de les Illes Balears (2022) 206

Quadre I-10.8. Pressuposts consolidats dels consells insulars (en euros) (2021-2022) 209

Quadre I-10.9. Pressuposts consolidats dels ajuntaments (en euros) (2021-2022) 211

Quadre I-10.10. Distribució funcional del pressupost consolidat per polítiques de despesa del Sector Públic de les Illes Balears (2022) 212

Quadre I-10.11. Resultat pressupostari de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears (2022) 213

Quadre 10.12a. Indicadors d'equilibri i eficiència de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears (2022) 214

Quadre 10.12b. Indicadors d'impacte de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears (2022) 214

Quadre I-10.13. Ingressos de la Delegació Especial d'Hisenda de les Illes Balears (milers d'euros) (2019-2022) 216

Quadre I-10.14. Càrrega fiscal per comunitats autònomes G5 (exercici 2022) 217

Societat del coneixement i de la informació

Quadre I-11.1. Despesa en R+D per comunitats autònomes (2021) 224

Quadre I-11.2. Recursos humans en R+D a les Illes Balears i Espanya (2021) 225

Quadre I-11.3. Principals indicadors de la producció científica de les comunitats autònomes (2012-2021) 230

Economia social i solidària i finances ètiques

Quadre I-12.1. Classificació dels operadors de l'economia social (SEC 2010)..... 246
Quadre I-12.2. Nombre d'empreses per condició jurídica de l'economia social a les Illes Balears (2010-2022)..... 249
Quadre I-12.3. Cooperatives a les Balears (2022)..... 251

El panorama mediambiental a les Illes Balears

Quadre I-S2.1. Evolució de la temperatura mitjana anual, per illes (2010-2022)..... 263
Quadre I-S2.2. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de l'evolució de la temperatura mitjana anual, per illes (2019-2022)..... 263
Quadre I-S2.3. Evolució de les precipitacions anuals a les Illes Balears (2012-2022).. 264
Quadre I.S2.4. Índex de sequera hidrològica a les Illes Balears (2022) 265
Quadre I-S2.5. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre)..... 265
Quadre I-S2.6. Emissions de GEH a les Balears (kt de CO2 equivalent)..... 266
Quadre I-S2.7. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de l'evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%).... 267
Quadre I-S2.8. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió de NO2: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut..... 270
Quadre I-S2.9. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió de SO2: superacions del límit diari per a la protecció de la salut..... 271
Quadre I-S2.10. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió de PM10: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut 271
Quadre I-S2.11. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió d'O3: superacions del valor octohorari de protecció de la salut 272
Quadre I-S2.12. Consum d'energia final en relació amb l'IPH (tep/pers.)..... 274
Quadre I-S2.13. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'energia final en relació amb l'IPH (tep/pers.) 274
Quadre I-S2.14. Consum d'energia final i d'energia primària a les Illes Balears (2019-2021) 274
Quadre I-S2.15. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'eficiència energètica: energia final vs. energia primària (%)..... 275
Quadre I-S2.16. Dades de consum brut i PIB Illes Balears (2019-2021)..... 275

Quadre I-S2.17. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'intensitat energètica: consum d'energia primària en relació amb el PIB (tep/€) 275
Quadre I-S2.18. Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%) (2019-2021) 276
Quadre I-S2.19. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%) 276
Quadre I-S2.20. Evolució de les reserves hídriques en % (2010-2022) 279
Quadre I-S2.21. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'evolució anual de les reserves hídriques (%) 280
Quadre I-S2.22. Consum d'aigua en relació amb l'IPH a les Illes Balears (2016-2022) 281
Quadre I-S2.23. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/pers./dia) 281
Quadre I-S2.24. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores 283
Quadre I-S2.25. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatges d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) 284
Quadre I-S2.26. Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona 285
Quadre I-S2.27. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent o bona 286
Quadre I-S2.28. Superfície terrestre protegida (2022) 287
Quadre I-S2.29. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superfície terrestre protegida (%) 288
Quadre I-S2.30. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer (%) 289
Quadre I-S2.31. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total (%) 290
Quadre I-S2.32. Superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori, en ha (2019-2022) 290
Quadre I-S2.33. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori 291
Quadre I-S2.34. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/pers./dia) 293
Quadre I-S2.35. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats 295
Quadre I-S2.36. Resultats de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears 296
Quadre I-S2.37. Resultats dels índexs parcial i l'ISM (2019) 298
Quadre I-S2.38. Resultats dels índexs parcials i l'ISM (2020) 299
Quadre I-S2.39. Resultats dels índexs parcials i l'ISM (2021) 299
Quadre I-S2.40. Resultats dels índexs parcials i l'ISM (2022) 300

Capítol II.

Mercat de treball i polítiques d'ocupació

Quadre II-1.1. Afiliacions al règim general de la Seguretat Social en equivalència a jornada completa a les Illes Balears (2015-2022) 304
Quadre II-1.2. Treballadors i treballadores en alta laboral a les Illes Balears per sexe (2014-2022)..... 304
Quadre II-1.3. Evolució del pes de la població ocupada femenina sobre el total de població ocupada a les Illes Balears i Espanya (2014-2022).. 304
Quadre II-1.4. Creixement de l'ocupació per sectors d'activitat a les Illes Balears (2021-2022) 305
Quadre II-1.5. Treballadors i treballadores en alta laboral segons el règim a les Illes Balears (2014-2022)..... 307
Quadre II-1.6. Evolució de les afiliacions per tipus de contracte a les Illes Balears (2021-2022) 308
Quadre II-1.7. Treballadors i treballadores afiliats a les Illes Balears per illes (2021-2022)..... 309
Quadre II-1.8. Total d'afiliats i afiliades estrangers a la Seguretat Social a les Illes Balears (2022)..... 310
Quadre II-1.9. Evolució de l'ocupació a les Illes Balears (2010-2022)..... 310
Quadre II-1.10. Evolució de la població ocupada (milers) per sectors d'activitat a les Illes Balears per trimestres (2014-2022)..... 311
Quadre II-1.11. Treballadors ocupats per situació laboral a les Illes Balears (2018-2022) 312
Quadre II-1.12. Índex d'estacionalitat a les Illes Balears per illa (2022)..... 313
Quadre II-1.13. Assalariats i assalariades (milers) per tipus de contracte i comunitat autònoma (2021-2022)..... 314
Quadre II-1.14. Taxes de temporalitat per seccions d'activitat, nacionalitat i tipus de sector a les Illes Balears (2020-2022)..... 315
Quadre II-1.15. Taxes de temporalitat dels assalariats i assalariades a les Illes Balears per sexe (2016-2022)..... 317
Quadre II-1.16. Taxes de temporalitat dels assalariats i assalariades a les Illes Balears per tipus de jornada (2016-2022)..... 317
Quadre II-1.17. Ocupats i assalariats a les Illes Balears per tipus de jornada i per sexe (2015-2022)..... 318
Quadre II-1.18. Ocupats i assalariats a les Illes Balears per sectors econòmics i sexe (2021-2022)..... 319
Quadre II-1.19. Taxa d'activitat per comunitats autònomes (2020-2021) 320

Quadre II-1.20. Taxa d'activitat, d'ocupació i d'atur per sexes i per grups d'edat a les Illes Balears (2021-2022) 321
Quadre II-1.21. Taxes d'ocupació per comunitats autònomes (2021-2022) 322
Quadre II-1.22. Taxa d'ocupació del jovent menor de 30 anys per comunitats autònomes (2022) 324
Quadre II-1.23. Taxes d'atur per comunitats autònomes (2021-2022) 325
Quadre II-1.24. Evolució dels i les demandants d'ocupació segons el col·lectiu (2015-2022) 326
Quadre II-1.25. Evolució de l'atur registrat a les Illes Balears per sexe (2009-2022) ... 327
Quadre II-1.26. Atur de llarga durada per comunitats autònomes (2022) 328
Quadre II-1.27. Perfil dels aturats i aturades de llarga durada a les Illes Balears (2016-2022) 329
Quadre II-1.28. Contractes registrats a les Illes Balears per modalitat de contractació (2015-2022) 331
Quadre II-1.29. Contractació de durada determinada registrada a les Illes Balears per durada del contracte (2012-2022), en percentatges 333
Quadre II-1.30. Les deu ocupacions més contractades a les Illes Balears per sexe (2022) 334
Quadre II-1.31. Nombre de contractes registrats a treballadors estrangers a les Illes Balears i a Espanya per zones de procedència (2022) 335
Quadre II-1.32. Cost salarial total per treballador i comunitat autònoma (2021-2022) ... 336

L'índex de qualitat del treball (IQT) de les illes balears

Quadre II-2.1. Rànquing dels IQT de les comunitats autònomes segons les ponderacions establertes (2009-2021) 344
Quadre II-2.2. Rànquing dels IQT. Dimensió 1: Retribucions salarials (2021) 345
Quadre II-2.3. Rànquing dels IQT. Dimensió 2: Seguretat en el treball. Seguretat (2021) . 345
Quadre II-2.4. Rànquing dels IQT. Dimensió 2: Seguretat en en el treball. Modalitats laborals (2021) 346
Quadre II-2.5. Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Condicions de treball (2021) 347
Quadre II-2.6. Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Sinistralitat (2021) 347
Quadre II-2.7. Rànquing dels IQT Dimensió 3: Condicions laborals. Conciliació (2021) . 348
Quadre II-2.8. Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Formació i promoció (2021) 349
Quadre II-2.9. Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Gènere (2021) 349

Polítiques actives d'ocupació

Quadre II-3.1 Evolució dels pressuposts executats de les polítiques actives d'ocupació i despesa per persona aturada registrada (2019-2022) ... 356
Quadre II-3.2. Finançament dels pressupostos 2022 ... 362
Quadre II-3.3. Evolució pressupostària per a polítiques actives d'ocupació per programes de despesa (2019-2022) ... 362
Quadre II-3.4. Comparativa de les polítiques actives d'ocupació per àmbits (2019-2022) ... 364
Quadre II-3.5. Participants(*) en les polítiques actives d'ocupació segons sexe (2019-2022) ... 365
Quadre II-3.6. Persones ateses pels serveis d'orientació laboral a les oficines del SOIB (2019-2022) ... 366
Quadre II-3.7. Evolució de la participació en les principals accions d'intermediació laboral (2019-2022) ... 368
Quadre II-3.8. Principals tipus de programes i accions de formació professional per a l'ocupació. Participants (2019-2022) ... 371
Quadre II-3.9. Programes i accions de formació professional per a l'ocupació per a persones desocupades. Participants (2019-2022) ... 373
Quadre II-3.10. Formació dual. Participació en els diferents programes (2019-2022) ... 374
Quadre II-3.11. Evolució de les persones i de les unitats de competència acreditades per l'IQPIB (2019-2022) ... 375
Quadre II-3.12. Mesures directes de foment i creació d'ocupació (2019-2022) ... 378

La seguretat i la prevenció de riscs laborals

Quadre II-5.1. Accidents en jornada laboral amb baixa a les Illes Balears segons el grau de lesió (2012-2022) ... 405
Quadre II-5.2. Índex d'incidència dels accidents en jornada laboral amb baixa per comunitat autònoma (2019-2022) ... 406
Quadre II-5.3. Accidents en jornada laboral amb baixa a les Illes Balears per sector econòmic i gravetat (2020-2021) ... 406
Quadre II-5.4. Accidents en jornada laboral amb baixa a les Illes Balears per illa (2012-2022) ... 407

Capítol III.

Qualitat de vida i estat del benestar

Quadre III-1.1. Indicadors de població de les Balears per illes segons la revisió del padró de l'1 de gener de 2022 ... 413

Quadre III-1.2. Indicador mensual de pressió humana i taxa de creixement respecte a la xifra de població l'1 de gener per Illes. Mitjana mensual, gener i agost de 2022 (valors mensuals màxim i mínim) 417
Quadre III-1.3. Edat mitjana de maternitat (total i primer fill) i fills per dona. Espanya i Illes Balears (1980-2021) 417
Quadre III-1.4. Evolució dels naixements a les Illes Balears per principals àrees de nacionalitat de la mare i pes percentual sobre el total (2007-2021) .. 419
Quadre III-1.5. Matrimonis amb cònjuges de diferent sexe segons composició de les nacionalitats dels contraents a les Illes Balears (1986-2021) 424
Quadre III-1.6. Matrimonis entre cònjuges del mateix sexe a les Illes Balears (2006-2021) 424
Quadre III-1.7. Dissolucions del matrimoni a Espanya i les Illes Balears (2007-2021) 425
Quadre III-1.8. Evolució de les taxes estandarditzades de defunció a Espanya i a les Illes Balears (2001, 2008, 2020, 2021) 425
Quadre III-1.9. Taxes estandarditzades d'APVP total, tumors i per causes externes a Espanya i les Illes Balears (2021) 426
Quadre III-1.10. Defuncions a les Illes Balears segons els grups d'edat i el gènere (2021). 427

Benestar econòmic, distribució de la renda i pobresa

Quadre III-2.1. Evolució dels ingressos a les Illes Balears (2014-2021) 434
Quadre III-2.2. Indicadors de desigualtat de rendes per comunitats autònomes (2021)* 434
Quadre III-2.3. Índexs de desigualtat i risc de pobresa a la Unió Europea (2021) 438
Quadre III-2.4. Taxa de risc de pobresa per comunitats autònomes (2022) 439
Quadre III-2.5. Taxa de risc de pobresa per comunitats autònomes i sexe (2022) 440
Quadre III-2.6. Taxa de risc de pobresa per comunitats autònomes i grup d'edat (2022) .. 443

Seguretat social

Quadre III-3.1. Persones beneficiàries de prestacions de l'atur del SEPE a les Illes Balears, per mes (2022) 449
Quadre III-3.2. Evolució de les altes inicials de jubilació per edat a les Illes Balears (2019-2022) 452
Quadre III-3.3. Bases mitjanes de cotització a les Illes Balears i Espanya, per sexe i mesos (2022) 464

Salut, qualitat de vida i serveis sanitaris

Quadre III-4.1. Centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears (2022) 468

Quadre III-4.2. Hospitals a les Illes Balears (2022) 470
Quadre III-4.3. Dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les Illes Balears per finalitat assistencial i dependència (2022) 471
Quadre III-4.4. Dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les Illes Balears per finalitat assistencial i dependència (2022) 472
Quadre III-4.5. Taxa de metges i metgesses per 100.000 habitants per comunitats autònomes de col·legiació i situació laboral (2022)..... 476
Quadre III-4.6. Evolució del personal sanitari per especialitats (2015-2021)..... 477
Quadre III-4.7. Nombre de professionals de la medicina al sistema nacional de salut (SNS) (2021*) 479
Quadre III-4.8. Activitat tota d'atenció primària a l'IB-Salut (2012-2022) 480
Quadre III-4.9. Assegurança privada a les Illes Balears (2018-2022) 482
Quadre III-4.10. Despesa sanitària pública consolidada segons la comunitat autònoma (2021)..... 483
Quadre III-4.11. Despesa sanitària pública segons classificació funcional a les Illes Balears (2022 i 2021*) 485
Quadre III-4.12. Malalties de declaració obligatòria (2017-2021) 489
Quadre III-4.13. Indicadors clau del sistema nacional de salut (2022) 494
Quadre III-4.14. Evolució dels resultats a l'Idisba (2018-2022)..... 500
Quadre III-4.15. Indicadors de Bibliosalut (2022)..... 501
Quadre III-4.16. Nombre i tipus d'estudis presentats, avaluats i notificats al CEIm-IB (2022)..... 502

Educació

Quadre III-5.1. Alumnes matriculats en ensenyaments de règim general per nivells educatius..... 511
Quadre III-5.2. Alumnes matriculats en ensenyaments de règim especial 512
Quadre III-5.3. Alumnes matriculats en educació d'adults i en educació a distància per ensenyament..... 513
Quadre III-5.4. Percentatge d'alumnes estrangers en ensenyaments de règim general no universitaris a les Illes Balears per nivells i titularitat dels centres (quadre evolutiu)..... 516
Quadre III-5.5. Mitjana d'alumnes per professor en equivalents a temps complet als ensenyaments de règim general no universitaris per tipus de centre i titularitat..... 518
Quadre III-5.6. Esperança de vida escolar en el sistema educatiu als 6 anys (*)..... 520

Quadre III-5.7. Taxes netes d'escolarització en edats postobligatòries en el sistema educatiu i formatiu (*) 521
Quadre III-5.8. Taxes d'idoneïtat als 8, 10, 12, 14 i 15 anys 523
Quadre III-5.9. Taxa bruta de població que es gradua a les Illes Balears i Espanya per cada ensenyament titulació 524
Quadre III-5.10. Població de 18 a 24 anys que no ha completat el nivell d'educació secundària de segona etapa i no continua cap tipus d'educació o formació (*), per comunitats autònomes 526
Quadre III-5.11. Percentatge de població de 20 a 24 anys que ha assolit almenys el nivell d'educació secundària de segona etapa 527
Quadre III-5.12. Nivell de formació de la població per grups d'edat i sexe 528
Quadre III-5.13. Despesa pública (en euros) per alumne en ensenyament no universitari 529
Quadre III-5.14. Evolució de la taxa d'universitaris matriculats a la UIB 531
Quadre III-5.15. La UIB al rànquing del Centre de Classificació Universitària Mundial (CWUR) 531

Serveis socials i inclusió social

Quadre III-6.1. Persones beneficiàries de la renda mínima d'inserció (2014-2020) 545
Quadre III-6.2. Evolució mensual de la renda social garantida: titulars, persones beneficiàries i total de la nòmina, per mesos (2022) 546
Quadre III-6.3. Pensions no contributives de jubilació a les Illes Balears (2014-2021) 547
Quadre III-6.4. Pensions no contributives per discapacitat a les Illes Balears (2014-2021) 547
Quadre III-6.5. Pensions no contributives d'invalidesa a les Illes Balears (2014-2021) 547
Quadre III-6.6. Persones amb discapacitat ≥ 33% segons sexe i illa de residència (2017-2021) 548
Quadre III-6.7. Persones amb discapacitat ≥ 33% segons grau i illa de residència (2021) 549
Quadre III-6.8. Tipologia discapacitat menors de 6 anys segons sexe i illa (2018-2020) 549
Quadre III-6.9. Persones amb discapacitat en funció del tipus (2021) 550
Quadre III-6.10. La despesa en benestar social. Pressupost CAIB (2014-2021) 553
Quadre III-6.11. Transferències monetàries a famílies (2014-2021) 555
Quadre III-6.12. Evolució del pressupost destinat a serveis socials, per illes (2018-2022) .. 557

El sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència

Quadre III-7.1. Dades bàsiques del sistema d'atenció a la dependència (2022)..... 569
Quadre III 7.2. Equipaments de la XPAD a finals del 2021 570
Quadre III-7.3. Nous equipaments de centres d'estades diürnes per a persones majors i centres residencials a Mallorca, i centres residencials a Menorca (2022)..... 572
Quadre III-7.4. Finançament i concertació de noves places per a persones majors a Mallorca i Menorca (2022)..... 573

Habitatge

Quadre III-8.1. Índex de preus de l'habitatge (IPH) a les Illes Balears i a Espanya per tipus d'habitatge (2008-2022) (base 2015)..... 578
Quadre III-8.2. Hipoteques constituïdes sobre finques rústiques i urbanes (2011-2022) 582
Quadre III-8.3. Esforç per accedir a l'habitatge lliure per comunitats autònomes (2016-2022) 584
Quadre III-8.4. Esforç per accedir a l'habitatge nou per comunitats autònomes (2016-2022) 589
Quadre III-8.5. Esforç per accedir a l'habitatge de segona mà per comunitats autònomes (2016-2022)..... 593
Quadre III-8.6. Esforç (nombre d'anys) per accedir a l'habitatge a les Illes Balears i a Espanya per tipus d'habitatge (2021)..... 597

Llengua

Quadre III-10.1. Ús de la llengua catalana en els exàmens de selectivitat a les Balears per illes (2009-2022)..... 616
Quadre III-10.2. Cursos generals de llengua catalana de l'Institut d'Estudis Baleàrics (2018-2022)..... 617
Quadre III-10.3. Certificats emesos per la Direcció General de Política Lingüística (2017-2022) 619

Cultura

Quadre III-10.1. El millor de la cultura el 2022 a les Illes Balears..... 627
Quadre III-11.2. Percentatge de persones de 15 o més anys segons l'assistència o visita a museus, exposicions, galeries d'art, monuments, jaciments arqueològics i el teatre (2022) 631

Gràfics

Capítol I.

Panorama econòmic i mediambiental de les Illes Balears

Gràfic I-1.1. Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2015-2022) (base 2014) 6
Gràfic I-1.2. Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2022) (base 2014) 10
Gràfic I-1.3. % de variació anual 2022 del PIB a preus constants per comunitats autònomes 13
Gràfic I-1.4. Variació, en %, del nombre d'empreses a les Illes Balears per sectors (CNAE09) (2008-2022)..... 20
Gràfic I-1.5. Variació interanual del nombre d'empreses segons el nombre de persones assalariades (2022)..... 20
Gràfic I-1.6. Evolució de la tendència de les exportacions i importacions (1992-2022). Tendència corregida d'estacionalitat i calendari..... 28
Gràfic I-1.7. Diferencial de la taxa de creixement del IPC entre Balears i Espanya per grups (2022) (base 2021) 32
Gràfic I-1.8. Evolució de la mitjana anual de l'índex general de de preus (IPC) i inflació subjacent (2003-2022)..... 32
Gràfic I-1.9. Evolució de la renda per capita en euros corrents de les Illes Balears i Espanya (2000-2021) 34
Gràfic I-1.10. PIB per capita en euros per comunitats autònomes (2021) 35
Gràfic I-1.11. Creixement del PIB, l'ocupació i la productivitat per períodes a les Illes Balears (2001-2022)..... 36
Gràfic I-1.12. Evolució de la participació de la renda dels assalariats al producte interior brut (2000-2021)..... 38

El sector primari

Gràfic I-2.1. Composició de la producció final del sector primari de les Illes Balears (2022) 45
Gràfic I-2.2. Composició del valor de la producció agrícola de les Illes Balears (2022) 47
Gràfic I-2.3. Composició del valor de la producció ramadera de les Illes Balears (2022) 53

Sector industrial i energètic

Gràfic I-3.1. Pes del VAB en la indústria en relació amb el total i pes del llocs de feina en la indústria sobre el total de les Illes Balears (2017-2021)..... 68

Gràfic I-3.2. Índex de producció industrial (IPI) a les Illes Balears i Espanya (base 2015) (2018-2022) 69
Gràfic I-3.3. Evolució de l'índex de preus industrials (IPRI) a Espanya i a les Illes Balears (base 2015) (2018-2022) 69
Gràfic I-3.4. Raó entre el pes percentual de l'ocupació en el mercat de treball versus el pes percentual de la desocupació en relació amb l'atur total a les Illes Balears (2008-2022) 73
Gràfic I-3.5a. Consum dels principals productes petrolífers (tones) a les Illes Balears (2007-2022) (mitjana centrada d'ordre 12) 76
Gràfic I-3.5b. Consum dels principals productes petrolífers (tones) a les Illes Balears (2014-2022) (taxa centrada d'ordre T12-12 sobre sèrie original) 76

Construcció

Gràfic I-4.1. Percentatge de variació de l'indicador global d'activitat (IGA) en el sector de la construcció (1992-2022) 80

El sector de serveis

Gràfic I-5.1. Índex de volum de negoci del sector serveis (% de var. interanual) (2017-2022) 94
Gràfic I-5.2. Índex de volum de negoci dels serveis (IASS) per sector d'activitat (% de var. interanual) (2017-2022) 95

Turisme

Gràfic I-6.1. Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes respecte a Espanya per comunitats autònomes competidores (2021-2022) 107
Gràfic I-6.2. Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes estrangers respecte al total de les Illes Balears per país de residència (2021-2022) 117
Gràfic I-6.3. Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de l'índex de Gini de les estades respecte a les Illes Balears (2019-2022) 121
Gràfic I-6.4. Tarifa mitjana diària del sector hoteler per comunitats autònomes (euros) (2021-2022) (base Espanya = 100) 145
Gràfic I-6.5. Evolució de l'índex de preus de l'oferta turística a les Illes Balears (2012-2022) 146
Gràfic I-6.6. Punts del projecte OpenStreetMap marcats com a turístics 146

Gràfic I-6.7. Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a les Illes Balears (2012-2022) 148
Gràfic I-6.8. Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Mallorca (2012-2022)..... 148
Gràfic I-6.9. Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Menorca (2012-2022) 148
Gràfic I-6.10. Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Eivissa-Formentera (2012-2022) 149
Gràfic I-6.11. Punts del projecte OpenStreetMap marcats com a serveis 150
Gràfic I-6.12. Percentatge d'empreses actives en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2021-2022)..... 151
Gràfic I-6.13. Percentatge de locals actius en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2021-2022)..... 151

Transport

Gràfic I-8.1. Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Illes Balears (2019-2022)..... 164
Gràfic I-8.2.a. Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2022): arribades a Palma..... 165
Gràfic I-8.2.b. Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2022): arribades a Maó..... 165
Gràfic I-8.2.c. Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2022): arribades a Eivissa 166
Gràfic I-8.3. Nombre total de passatgers i passatgeres per via marítima a les Balears per illes (2012-2022)..... 168
Gràfic I-8.4. Passatgers i passatgeres de creuers (base i trànsit) (2012-2022)..... 168
Gràfic I-8.5. Evolució mensual en tones de les arribades de mercaderies a les Illes Balears (2019-2022)..... 169
Gràfic I-8.6. Tipus de propulsió dels turismes matriculats a les Illes Balears (2019-2022) 171

Institucions financeres

Gràfic I-9.1. Volum de crèdit (milions d'euros) (2009-2022)..... 176
Gràfic I-9.2. Distribució de l'endeutament per sector econòmic (2020-2021)..... 176
Gràfic I-9.3. Taxa de creixement del crèdit (2009-2022)..... 177
Gràfic I-9.4. Crèdit total en relació amb el PIB (2014-2022) 179
Gràfic I-9.5. Distribució del cost de l'endeutament per cost del finançament (2019-2020)..... 179

Gràfic I-9.6. Empreses en procediment concursal (2017-2022) 181
Gràfic I-9.7. Composició del deute segons el PDE (desembre de 2022) 184
Gràfic I-9.8a. Nombre d'empreses que amplien capital (2014-2022)..... 188
Gràfic I-9.8b. Volum d'ampliacions de capital (milions d'euros) (2014-2022) 188
Gràfic I-9.8c. Volum mitjà d'ampliació de capital (milers d'euros) (2014-2022) 189

Administracions públiques i càrrega fiscal

Gràfic I-10.1. Evolució dels ingressos corrents sobre el PIB (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022) 194
Gràfic I-10.2. Evolució de la despesa corrent (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2022-2021)..... 196
Gràfic I-10.3a. Evolució de la despesa sanitària (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2014-2022)..... 198
Gràfic I-10.3b. Evolució de la despesa educativa (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2014-2022)..... 199
Gràfic I-10.4. Evolució del marge corrent sobre el PIB de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022)..... 200
Gràfic I-10.5a. Indicador de pressió fiscal sobre el PIB (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5..... 203
Gràfic I-10.5b. Indicador d'endeutament sobre el PIB (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5..... 204
Gràfic I-10.6. Distribució funcional del pressupost consolidat per polítiques de despesa del sector públic de les Illes Balears (2022), en % del PIB 213
Gràfic 10.7. Distribució pressió fiscal del Sector Públic de les Illes Balears (2022).. 215
Gràfic 10.8. Indicadors d'endeutament de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears (2022)..... 217

Societat del coneixement i de la informació

Gràfic I-11.1. Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears (milers d'euros) i sobre el PIB (2009-2021)..... 221
Gràfic I-11.2. Despesa en R+D sobre el PIB de les comunitats autònomes (2021)... 221
Gràfic I-11.3. Taxa de variació de la despesa en R+D (2015-2021) 222
Gràfic I-11.4. Taxa de creixement de la despesa en R+D en el període 2015-2021 de les comunitats autònomes 223
Gràfic I-11.5. Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears, en milers d'euros (2006-2021)..... 224
Gràfic I-11.6. Distribució de la despesa en R+D a les Illes Balears i Espanya (2021)..... 225

Gràfic I-11.7. Evolució dels recursos humans dedicats a activitats d'R+D a les Illes Balears (EDP) (2007-2021) 225
Gràfic I-11.8. Taxa de creixement del nombre de personal investigador de les comunitats autònomes (%) 226
Gràfic I-11.9. Personal investigador / 1.000 habitants de població activa (2021) 227
Gràfic I-11.10. Distribució de personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2021).. 228
Gràfic I-11.11. Evolució del nombre d'investigadors i investigadores a les Illes Balears (en EDP) (2010-2021) 228
Gràfic I-11.12. Distribució sectorial del personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2021) 229
Gràfic I-11.13. Evolució de la producció científica de les Illes Balears (2012-2021) ... 230
Gràfic I-11.14. Distribució temàtica comparada entre les Illes Balears i Espanya (2012-2021) 231
Gràfic I-11.15. Impacte Normalitzat de la producció científica de les Illes Balears i d'Espanya per àrees de coneixement (2012-2021) 232
Gràfic I-11.16. Principals institucions productores científiques de les Illes Balears (2012-2021) 233
Gràfic I-11.17. Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries FPI (2013-2022).... 234
Gràfic I-11.18. Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries postdoc (2013-2022) ... 234
Gràfic I-11.19. Resum d'indicadors TIC a les empreses de menys de deu treballadors (%) (2019-2022) 238
Gràfic I-11.20. Resum d'indicadors TIC a les empreses de deu o més treballadors i treballadores (%) (2019-2022) 240
Gràfic I-11.21. El teletreball a les empreses de deu o més treballadors i treballadores (2021-2022) 240
Gràfic I-11.22. Equipament TIC a les llars de les Illes Balears (2019-2022) 242
Gràfic I-11.23. Principals usos d'internet per part de la ciutadania de les Illes Balears (2019-2022) 242

El panorama mediambiental a les Illes Balears

Gràfic I-S2.1. Variació de les emissions de GEH respecte de 1990 (2000-2021)..... 266
Gràfic I-S2.2. Resultats de l'índex de resiliència climàtica 267
Gràfic I-S2.3. Evolució d'emissions a les Balears 2011-2021 269
Gràfic I-S2.4. Resultats de l'índex de qualitat de l'aire 273
Gràfic I-S2.5. Resultat de l'índex de transició energètica 278
Gràfic I-S2.6. Evolució mensual de les reserves hídriques, en % (2022)..... 278
Gràfic I-S2.7. Subministrament d'aigua a les Illes Balears, en hm3 (2012-2022)..... 281

Gràfic I-S2.8. Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (2016-2021) 282
Gràfic I-S2.9. Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (2016-2021) 283
Gràfic I-S2.10. Evolució de la qualitat de les aigües bany, en % (2012-2022)..... 285
Gràfic I-S2.11. Índex de consum i qualitat de l'aigua 287
Gràfic I-S2.12. Superfície forestal cremada a les Illes Balears, en ha (2010-2020)..... 289
Gràfic I-S2.13. Índex de gestió del territori i biodiversitat..... 292
Gràfic I-S2.14. Generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/pers./dia) .. 293
Gràfic I-S2.15. Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats (2019-2022) 295
Gràfic I-S2.16. Índex de gestió i circularitat de residus 296
Gràfic I-S2.17. Resultat de l'ISM per illes (2019-2021)..... 297

Capítol II.

Mercat de treball i polítiques d'ocupació

Gràfic II-1.1. Índex de rotació: nombre de contractes temporals dividit per persones contractades amb contracte temporal (2015-2022)..... 333
Gràfic II-2.2. Variació interanual de l'ICLIB desestacionalitzat i de l'IPC a les Illes Balears per trimestres (2016-2022)..... 337

Capítol III.

Qualitat de vida i estat del benestar

Gràfic III-1.1. Piràmide de població segons el lloc de naixement. Revisió del padró de l'1 de gener de 2022 416
Gràfic III-1.2. Taxa d'interrupció voluntària de l'embaràs per CA de residència (2021). 421
Gràfic III-1.3. Evolució de l'edat mitjana al primer matrimoni a Espanya i a les Illes Balears per sexe (1976-2020) 422
Gràfic III-1.4. Taxes de creixement vegetatiu per 1.000 (1990-2010 decennal / 2011-2021 anual)..... 428
Gràfic III-1.5. Distribució de la població estrangera a les Illes Balears segons àrea de nacionalitat. Revisió del padró de l'1 de gener de 2022 428
Gràfic III-1.6. Evolució dels moviments migratoris de les Illes Balears per procedència. Illes Balears (2004-2021) 429

Benestar econòmic, distribució de la renda i pobresa

Gràfic III-2.1. Evolució de l'índex de Gini a les Illes Balears i a Espanya (2013-2021) 436

Salut, qualitat de vida i serveis sanitaris

Gràfic III-4.1. Pressupostos inicials per comunitats autònomes (euros per habitat) (2013-2022*) 483
Gràfic III-4.2. Despesa hospitalària per habitant (en euros) a Espanya i a les Balears per titularitat del centre (2013-2021*) 486
Gràfic III-4.3. Taxes de mortalitat per causes per 10.000 h. (2021)..... 486
Gràfic III-4.4. Causes de mort. Taxes per 10.000 dones (2017-2021) 487
Gràfic III-4.5. Causes de mort. Taxes per 10.000 homes (2017-2021) 487
Gràfic III-4.6. Percentatges de mortalitat per causes externes (2021) 488
Gràfic III-4.7. Causes externes. Percentatge de mortalitat en dones (2017-2021)... 488
Gràfic III-4.8. Causes externes. Percentatge de mortalitat en homes (2017-2021).. 489
Gràfic III-4.9. Interrupcions voluntàries de l'embaràs. Taxes per 1.000 dones (2012-2021) 491
Gràfic III-4.10. Prevalença (%) de consum de drogues en els darrers 12 mesos (2021).... 492
Gràfic III-4.11. Evolució de la prevalença (%) del consum d'alcohol (2013-2021)..... 492
Gràfic III-4.12. Evolució de la prevalença (%) del consum de tabac (2013-2021) 492
Gràfic III-4.13. Evolució de la prevalença (%) del consum de cànnabis (2013-2021)..... 493
Gràfic III-4.14. Pressupost dirigit a l'R+D en salut a les Illes Balears (2012-2022) 498
Gràfic III-4.15. Personal investigador segons classificació EURAXESS..... 500
Gràfic III-4.16. Personal investigador segons classificació EURAXESS per sexe 500
Gràfic III-4.17. De les afirmacions següents, quina expressa millor la vostra opinió sobre el funcionament del sistema sanitari (2010-2022) 504
Gràfic III-4.18. Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en atenció primària (2010-2022).. 505
Gràfic III-4.19. Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en la darrera urgència (2010-2022).. 505
Gràfic III-4.20. Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en hospitalització (2010-2022)..... 506
Gràfic III-4.21. Percepció de la situació de les llistes d'espera (2010-2022)..... 506
Gràfic III-4.22. Evolució per sexe i total de la covid-19 (2020-2022)..... 507

Serveis socials i inclusió social

Gràfic III.6.1. Persones beneficiàries de la renda mínima d'inserció (2014-2020).... 544
Gràfic III.6.2. Alumnes que han passat pel programa Alter, per illa (2021)..... 551

El sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència

Gràfic III-7.1. Proporció de reducció de la llista d'espera entre desembre de 2021 i desembre de 2022 per comunitat autònoma..... 562
Gràfic III-7.2. Població a partir de 6 anys a les Balears en situació de discapacitat per trams d'edat i sexe (en %), 2020 566

Habitatge

Gràfic III-8.1. Evolució de l'IPH general a Espanya i a les Illes Balears (2008-2022)..... 579

Justícia

Gràfic III-9.1. Denúncies, renúncies i ordres de protecció als jutjats de violència sobre la dona (2020-2022) 612

Requadres

Quadres

Requadre I-1. L'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears: definició i metodologia d'elaboració i de càlcul

Quadre IR-1.1. Resum dels resultats de la proposta de ponderació de les dimensions de l'ÍSM 260

Quadre IR-1.2. Resum dels resultats de la proposta de ponderació dels indicadors 261

Requadre II-1. Revisió metodològica de l'índex de qualitat del treball (IQT)

Quadre RII-1.1. Dimensions i indicadors de qualitat del treball (2021) 341

Quadre RII-1.2. Ponderacions establertes en els diversos escenaris, IQT (2021) 342

Requadre III-1. La formació professional dual a les Illes Balears

Quadre IIIR-1.1. Percentatge de formació professional dual a l'àmbit educatiu per comunitats autònomes 534

Quadre IIIR-1.2. Evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu a les Illes Balears per família professional 538

Quadre IIIR-1.3. Oferta i alumnat matriculat als cicles formatius de grau mitjà i superior per família professional i sexe (2020/2021) 539

Quadre IIIR-1.4. Comparativa oferta formativa FP dual a l'àmbit educatiu dels cursos 2022/23 i 2023/24 539

Quadre IIIR-1.5. Evolució programes de formació dual SOIB (2015-2021) 540

Quadre IIIR-1.6. FP general i FP intensiva: característiques 542

Requadre III-2. Una aproximació a la qüestió de l'habitatge a Eivissa en xifres

Quadre IIIR-2.1. Evolució del l'ús de l'habitatge a través dels censos de població i habitatge, 1991-2022, al municipi d'Eivissa 600

Quadre IIIR-2.2. Evolució del règim de tinença a través dels censos de població i habitatge al municipi d'Eivissa (1991-2022) 601

Quadre IIIR-2.3. Preus mitjans de les hipoteques i els lloguers, per intervals (2022) 602

Quadre IIIR-2.4. Percentatge de tipus de tenidors per percentatge d'habitatges en propietat (2022) 602

Quadre IIIR-2.5. Propietaris segons la forma jurídica del tenidor 603

Quadre IIIR-2.6. Habitatges registrats a nom de persones jurídiques en funció del tipus de tenidor 603

Quadre IIIR-2.7. Perfil dels titulars (persones físiques). Residència, nacionalitat i gènere segons el tipus de tenidor (2022)..... 604

Quadre IIIR-2.8. Percentatge de residents en funció del que destinen del salari a l'accés a l'habitatge (2022)..... 605

Gràfics

Requadre III-1. La formació professional dual a les Illes Balears

Gràfic IIIR-1.1. Evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu a les Illes Balears per sexe..... 535

Gràfic IIIR-1.2. Evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu a les Illes Balears per tipus d'estudi 536

Requadre III-2. Una aproximació a la qüestió de l'habitatge a Eivissa en xifres

Gràfic IIIR-2.1. Perfils de desigualtats socials a través de la relació amb la propietat i l'ús de l'habitatge (2022)..... 606

Agraïments

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears agraeix la col·laboració de les institucions i del personal que han aportat informació estadística i documental per dur a terme aquesta memòria, sense les quals no seria possible elaborar-la.

Agència Balear de l'Aigua i la Qualitat Ambiental (Abaqua)

Àrea de transport terrestre i mobilitat del Consell Insular d'Eivissa

Àrea Infraestructures viàries del Consell Insular d'Eivissa

Bicipalma

Consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

Departament de Política Econòmica, Competència i Anàlisi de Conjuntura, de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

Departament d'Educació Ambiental, Qualitat Ambiental i Residus, de la Direcció General de Residus i Educació Ambiental

Direcció General de Política Lingüística, de la Secretaria Autonòmica d'Universitat, Recerca i Política Lingüística

Direcció Provincial de l'INSS de les Illes Balears

EMT Palma

Gabinet de la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball

Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat)

Institut d'Estudis Baleàrics

Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB)

Servei de Gestió Forestal i Protecció del Sòl de la Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat

Servei d'Estudis i Planificació de la Direcció General Recursos Hídrics

TAMIB

Universitat de les Illes Balears